

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет

НАУКОВИЙ ВІСНИК ПОЛІССЯ

Науковий економічний журнал

№ 2(10)

Частина 2

ЧЕРНІГІВ

2017

Державна реєстраційна служба України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 21188-10988ПР від 03.02.2015 р.

Науковий журнал «Науковий вісник Полісся» включено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ (Наказ Міністерства освіти і науки України № 747 від 13.07.2015 р.)

Журнал зареєстровано, реферується та індексується у наступних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: індекс цитування ESCI у Web of Science (Thomson Reuters), Міжнародний центр періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж), Ulrichsweb™ Global Serials Directory, Crossref (DOI: 10.25140/2410-9576), Google Scholar, ПІНЦ, Index Copernicus, Українська науково-освітня мережа УРАН,

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, реферативна база даних «Україніка наукова».

Випуск рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ЧНТУ
Від 30.06.2017 р., Протокол № 5

Редакційна колегія:

Гонта О. І.	доктор економічних наук, професор (<i>головний редактор</i>);
Коваленко Л. О.	кандидат економічних наук, професор (<i>відповідальний редактор</i>);
Шкарлет С. М.	доктор економічних наук, професор;
Абакуменко О. В.	доктор економічних наук, професор;
Антонюк Л. Л.	доктор економічних наук, професор;
Брітченко І. Г.	доктор економічних наук, професор (Тарнобжег, Польща);
Гришнова О. А.	доктор економічних наук, професор;
Гришова І. Ю.	доктор економічних наук, професор;
Дьякон Р.	доктор економічних наук, професор (Рига, Латвія);
Живитере М.	доктор економічних наук, професор (Рига, Латвія);
Ільчук В. П.	доктор економічних наук, професор;
Каленюк І. С.	доктор економічних наук, професор;
Левківський В. М.	доктор економічних наук, професор;
Маргасова В. Г.	доктор економічних наук, професор;
Петкова Л. О.	доктор економічних наук, професор;
Савченко В. Ф.	доктор економічних наук, професор;
Сорвиров Б. І.	доктор економічних наук, професор (Гомель, Білорусь);
Тропіна В. Б.	доктор економічних наук, професор;
Білан Ю. В.	доктор економічних наук, доцент (Щецин, Польща);
Дерій Ж. В.	доктор економічних наук, доцент;
Живко З. Б.	доктор економічних наук, доцент;
Стрілковскі В.	доктор економічних наук (Прага, Чехія);
Кирилюк Ю. В.	кандидат економічних наук, доцент;
Саркісян А. С.	кандидат економічних наук, доцент (Свіштов, Болгарія);
Вдовенко С. М.	доктор наук з державного управління, доцент;
Корсак К. В.	доктор філософських наук, професор;
Мельник А. І.	доктор філософських наук, професор;
Півоварскі Ю.	доктор філософських наук, професор;
Тополь О. В.	доктор філософських наук, доцент;
Мороз Н. В.	відповідальний секретар.

Н 34 Науковий вісник Полісся [Текст]. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – 232, [2] с.
DOI: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)

Висвітлюються актуальні проблеми розвитку сучасної економіки, функціонування та розвитку підприємств різних форм власності, інвестиційно-інноваційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, регіонального розвитку.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів, практиків.

Ліцензія Creative Commons «Attribution-NonCommercial»
(«Із зазначенням авторства – Некомерційна») 4.0 Всесвітня

ISSN 2410-9576 (Print)
ISSN 2412-2394 (Online)

Ministry of Education and Science of Ukraine
Chernihiv National University of Technology

SCIENTIFIC BULLETIN OF POLISSIA

Scientific journal on Economics

№ 2(10)

Part 2

CHERNIHIV

2017

The *Scientific Bulletin of Polissia* has been included in the list of scientific professional publications of Ukraine, where the results of dissertations for the degree of Doctor and Candidate of Economics (established by the decree of Ministry of Education and Science of Ukraine from July 13, 2015, № 747) can be published.

The journal is registered, being reviewed and indexed in the following international scientometric databases, repositories and search engines: citation index ESCI in Web of Science (Thomson Reuters), international Centre for periodicals (ISSN international Centre, Paris), Ulrichsweb™ Global Serials Directory, Crossref (DOJ: 10.25140/2410-9576), Google Scholar, RISC, Index Copernicus, Ukrainian Research and Academic Network URAN, Vernadsky National Library of Ukraine, abstract database "Ukrainika naukova".

The issue is recommended to be sent to the press by Chernihiv National University of Technology Academic Senate decision
From 30.06.2017, Proceeding № 5

Editorial Board:

Gonta O. I.	Doctor of Economic Sciences, Professor (<i>chief editor</i>);
Kovalenko L. O.	Candidate of Economic Sciences, Professor (<i>managing editor</i>);
Shkarlet C. M.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Abakumenko O. V.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Antoniuk L. L.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Britchenko I. G.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Tarnobrzeg, Poland);
Hrishnova O. A.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Hryshova. I. Yu.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Djakons R.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Riga, Latvia);
Živitere M.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Riga, Latvia);
Ilchuk V. P.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Kaleniuk I. S.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Levkivskiy V. M.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Marhasova V. H.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Pietkova L. O.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Savchenko V. Ph.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Sorvyrov B. I.	Doctor of Economic Sciences, Professor (Homel, Belarus);
Tropina V. B.	Doctor of Economic Sciences, Professor;
Bilan Yu. V.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor (Szczecin, Poland);
Derii Zh. V.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor;
Zhyvko Z. B.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor;
Strielkowski W.	Doctor of Economic Sciences (Prague, Czech Republic);
Kyryliuk Yu. V.	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor;
Sarkisian A. S.	Doctor of Economic Sciences, Associate Professor (Svishtov, Bulgaria);
Vdovenko S. M.	Doctor of Public administration Sciences, Associate Professor;
Korsak K. V.	Doctor of Philosophy, Professor;
Melnyk A. I.	Doctor of Philosophy, Professor;
Piwowski J.	Doctor of Philosophy, Professor;
Topol O. V.	Doctor of Philosophy, Associate Professor;
Moroz N. V.	managing secretary.

Scientific Bulletin of Polissia [Text]. – Chernihiv : ChNUT, 2017. - № 2 (10). P. 2. – 232, [2] p.
DOJ: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)

Urgent problems of present-day economics' development, different ownership enterprises operation and development, investment and innovative activity, increasing national economy's competitiveness, regional development are reported.

It is intended for scientists, lecturers, postgraduate students, students and practitioners.

Creative Commons License "Attribution-NonCommercial"
4.0 International (CCBY-NC 4.0).

ISSN 2410-9576 (Print)
ISSN 2412-2394 (Online)

ЗМІСТ TABLE OF CONTENTS

Частина 1 Part 1

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT AND ECONOMICS

<i>Savchenko V. F., Pustovoyt D. V.</i> The analysis of innovation activity at industrial enterprises of Ukraine	8-12
<i>Vdovenko N. M., Bohach L. V.</i> Scientific substantiation of the reduction of import dependence in the markets of agricultural products	13-17
<i>Naumov A. B., Shcherbata M. Ju., Basenko K. O.</i> The strategic directions of improving the institutional development of the market for social investments	18-23
<i>Babenko V. O., Petuhova V. O., Perepelitsia A. S.</i> Forming of informatization strategic prospects for Ukraine in conditions of world economy globalization	24-34
<i>Vyhovska V. V.</i> Theoretical principles of formation the system of safety of insurance market	35-40
<i>Gryshova I. Ju., Voronzhak P. V., Shestakovska T. L.</i> The implementation of the principles of consumerism in the strategy of the development of business	41-48
<i>Derii Zh. V., Zhurba I. O., Zosymenko T. I.</i> Methodological providing of the cluster-based policy development	49-54
<i>Kurmaiev P. Yu., Bayramov E. A.</i> Current trends of financing of innovative activity entities in Ukraine	55-62
<i>Seliverstova L. S.</i> Current trends in insurance market in Ukraine	63-69
<i>Biriukov P. N.</i> On the organizational and legal basis of industrial parks	70-76
<i>Aparov A. M.</i> Relations of production and consumption: economic and legal description through the prism of law of need growth	77-82
<i>Kyvliuk O. P., Sakun A. V.</i> Knowledge economy as an intellectual resource of knowledge management theory	83-89
<i>Nepomnyashchyy O. M.</i> Institutional and functional component of ensuring the investment project implementation in Ukraine	90-96
<i>Коваленко Л. О.</i> Структурні зміни капіталу підприємств базових галузей економіки та їх вплив на інноваційно-інвестиційну активність	97-104
<i>Мартиненко В. В.</i> Макроекономічні фактори ринкового ціноутворення в умовах досконалої конкуренції	105-112
<i>Otlyvanska G. A.</i> Investment activity of telecommunications providers: conditions, problems and trends	113-119
<i>Yaremenko L. M., Makarchuk I. M., Yevtushenko N. M.</i> The debt component of financial safety of Ukraine in the situation of crisis events in the economy	120-126
<i>Hnedina K. V.</i> The social dimension of sustainable development of Ukraine	127-135
<i>Holomb V. V.</i> An analysis of approaches to gdp distribution through public sector in Ukraine and the EU countries	136-142
<i>Shulyk Y. V., Matviichuk N. M., Shmatkovska T. O.</i> Dependence of Ukraine's budgetary policy on political cycles	143-151

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА REGIONAL ECONOMICS

<i>Shkarlet S. M., Dubyna M. V.</i> Essence and features of information society development	152-158
<i>Abakumenko O. V., Lukiashko P. O.</i> Cross-subsidization as a destructive factor of Ukraine's electric power development	159-165
<i>Yatsiv I. B., Batrakova T. I., Karabanov A. V.</i> Complementary mechanism of state regulation of socio-economic protection of agricultural business	166-171
<i>Nischymna S. O., Anishchenko V. O.</i> Legal regulation of ecological taxation in Ukraine	172-177
<i>Tolkovanov V. V.</i> Local economic development in Moldova: current status and perspectives for further	

municipal consolidation	178-184
<i>Kovin'ko O. M.</i> As prerequisite program marketing international business diversification of agricultural enterprises of Ukraine	185-194
<i>Kosach I. A.</i> The evaluation of the agri-production initial state position as a precondition of business integration based on public-private partnership	195-199
<i>Panyuk T. P., Danylchenko L. I., Kushnir S. O.</i> Improvement of the health insurance mechanism in Ukraine	200-206
<i>Tomchuk-Ponomarenko N. V.</i> Research of the institutional essence of corruption and means of its overcoming	207-215
<i>Romanova A. A., Zhydok V. V., Zabashtanska T. V.</i> Market research of inbound tourists in Chernigov as a factor of increasing tourist attractiveness	216-228
<i>Smolych D. V.</i> Prospects for the agricultural sector of the Volyn region in the framework of the association agreement between Ukraine and the EU	229-236
<i>Реферати / Abstracts</i>	237-245
<i>Відомості про авторів / Authors data</i>	246-257
<i>Правила оформлення та подання рукопису до журналу / The rules of formatting and publishing the article in the journal</i>	258-262

**Частина 2
Part 2**

**ІННОВАЦІЇ
INNOVATIONS**

<i>Heorhiadi N. H., Shpak N. O., Vankovych L. Y.</i> Reflexive management of the diffusion of enterprise innovational activity results	8-15
<i>Kasych A. O., Vochozka M.</i> Conceptual provisions of the development of Ukrainian national innovation system	16-23
<i>Hurkovskyy V. I.</i> Electronic petitions in Ukraine as an element of modern democracy: perspectives and ways of improvement	24-30
<i>Kaluhina N. A., Sakun A. A., Tardaskina T. M.</i> Innovative strategy of the telecommunication enterprise development	31-38
<i>Sydoruk S. V., Tsyhanyuk N. G.</i> Dominant tourist flow of management techniques	39-43

**ЕКОНОМІКА ПРАЦІ
LABOUR ECONOMICS**

<i>Grynkevych S. S., Bulyk O. B.</i> International labour migration: European and Ukrainian special aspects	44-51
---	-------

**УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ
ENTERPRISE MANAGEMENT**

<i>Goncharenko O. G., Kravchuk A. V.</i> Basis operation of enterprises production complex penal system	52-56
<i>Harafonova O. I., Yankovoi R. V.</i> Implementation of strategic alternatives and strategies for changes to enterprises under crisis conditions	57-60
<i>Gonchar O. I.</i> Management of the potential of an enterprise on the basis of graph-analytical models	61-65
<i>Volot O. I., Gogol T. A.</i> Information technologies in accounting and management companies: modernization and integration system	66-69
<i>Zaitseva O. I.</i> Sales information potential in the management of strategic enterprise adaptation under dysfunction social and economic institutions	70-73
<i>Rakosii P. V.</i> Theoretical approaches to the formation of the enterprise system crisis	74-77

**ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА
FINANCE. BANKING**

<i>Honcharenko I. H., Berezina E. Yu., Shevchenko A. M.</i> Modernization of financial intermediaries relations in modern conditions of national economy	78-84
--	-------

<i>Bacho R. J. , Vdovenko N. M., Poyda-Nosyk N. N.</i> Implementation of foreign experience of pre-trial dispute settlement at financial services markets in Ukraine	85-93
<i>Sadchykova I. V., Sadchykov V. S., Krasnyanska Y. V.</i> Structure and concept of the automatic banking systems operating: domestic and foreign experience	94-103
<i>Klymenko T. V.</i> Venture capital financing of innovation activities	104-110
<i>Polenkova M. V., Kontseva V. V., Bezuhlyi A. O.</i> Distribution of financial resources for federal road funds	111-117
<i>Rusul L. V.</i> Bancassurance under financial markets' globalization in Ukraine	118-126
<i>Фрич А. О.</i> Напрями вдосконалення оподаткування фінансового сектору	127-132

МЕНЕДЖМЕНТ MANAGEMENT

<i>Shkarlet S. M., Khomenko I. O.</i> The current state and prospects of development of international electronic commerce	133-138
<i>Вдовенко Н. М., Деренько О. О.</i> Парадигмальний погляд на формування заходів регулювання ринку продукції аквакультури	139-143
<i>Pererva P. G. , Kobieliava T. O. , Tkachova N. P.</i> investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle	144-149
<i>Черчик Л. М.</i> Діагностика в системі стратегічного менеджменту підприємства	150-155
<i>Romanenko Y. A., Chaplay I. V.</i> Theoretical and methodological foundations subsystem brand management at the enterprise	156-163
<i>Kolodiichuk V. A.</i> Management of logistics expences on the AIC enterprises	164-169
<i>Yakymchuk A. Y., Akimova L. M., Simchuk T. O.</i> Applied project approach in the national economy: practical aspects	170-177
<i>Romanyshyna O. Y.</i> Information technologies in preparation for future professional activity managers, institutions and organizations in education	178-183
<i>Doniy N. E.</i> Wisdom as a commodity in economic-centered social space of xxi century	184-188
<i>Tsybulia S. D., Starchak V. G., Ivanenko K. N.</i> Ecomanagement of pipeline transport as factor of economics ecologization	189-194
<i>Lifintsev D. S., Canavilhas J.</i> Cross-cultural management: obstacles for effective cooperation in multicultural environment	195-202
<i>Перетяцько Ю. М.</i> Інтернет як джерело отримання інформації: статистичний аспект	203-307
<i>Реферату / Abstracts</i>	208-216
<i>Відомості про авторів / Authors data</i>	217-228
<i>Правила оформлення та подання рукопису до журналу / The rules of formatting and publishing the article in the journal</i>	229-232

ІННОВАЦІЇ

UDC 338.24:339.137

УДК 338.24:339.137

N. H. Heorhiadi, Doctor of Economic Sciences, Professor,
N. O. Shpak, Doctor of Economic Sciences, Professor,
L. Y. Vankovych, Postgraduate

Н. Г. Георгіаді, д. е. н., професор,
Н. О. Шпак, д. е. н., професор,
Л. Я. Ванькович, аспірант

REFLEXIVE MANAGEMENT OF THE DIFFUSION OF ENTERPRISE INNOVATIONAL ACTIVITY RESULTS

РЕФЛЕКСИВНЕ УПРАВЛІННЯ ДИФУЗИЄЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Urgency of the research. The importance of reflexive management research is conditioned by the necessity of enterprise competitiveness insurance in a way of the increase of the level information supply and the ability to react to the changes of market juncture and consumers requirements.

Target setting. Theoretical insight into the evolution of the notion reflexion and the investigation of the peculiarities of functional model structure of reflexive management are appropriate here.

Actual scientific researches and issues analysis. Scientific research by O. V. Avilova, A. V. Burakova, V. M. Hurievskaya, O. V. Dobrozorova, R. M. Lepa, V. O. Lefevra, V. Ye. Lepskyi, M. V. Malchik, V. H. Marach, M. I. Naydenova, D. O. Novikova, T. Yu. Oharenko, O. I. Pokotilova, O. I. Pushkar, R. A. Rudenskiy, L. N. Serheyeva, H. L. Smolyan, T. A. Taran, T. L. Tomas, A. H. Chkhartishvily, V. M. Shemaev, H. P. Shchedrovitskiy, and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. Reflexive management of the diffusion of enterprise innovational activity is a rather new direction of scientific research and needs the imperfection of both theoretical basis and practical experience.

The research objective. The paper is dedicated to the researching of the notion of reflexive management, structuring and reasoning with the help of matrix games the model of the managerial decisions formulation variants in the reflexive management of the diffusion of the results of enterprise innovational activity and a functional model of reflexive management.

The statement of basic materials. The paper considers the advisability of reflexive management of the diffusion of innovational activity results and the structure of the functional model of reflexive management.

Conclusions. The method of matrix games can prove the rise of probability of reflexive management insurance of economically reasoned results and define optimal strategies of reflexive management during the interaction with a competitor, consumer (user) of the object of diffusion.

Keywords: diffusion of innovations; reflexive management; functional model of reflexive management.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-8-15

The topicality of the research. The efficiency of innovational activity of enterprise under modern conditions depends on the efficiency of the spreading of the results of this activity under certain market

Актуальність теми дослідження. Важливість вивчення рефлексивного управління визначається необхідністю враховувати індивідуальні особливості споживання, психологічні аспекти економічних процесів дифузії результатів інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Доцільним є проведення теоретичного аналізу еволюції поняття рефлексії, рефлексивного управління і можливості побудови функціональної моделі рефлексивного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці таких вчених, як О. В. Авілова, А. В. Буракової, В. М. Гурієвської, О. В. Доброзорової, Р. М. Лепи, В. О. Лефєвра, В. Є. Лепського, М. В. Мальчик, В. Г. Марача, М. І. Найдєнова, Д. О. Новікова, Т. Ю. Огаренко, О. І. Покотилової, О. І. Пушкара, Р. А. Руденського, Л. Н. Сергєєвої, Г. Л. Смоляна, Т. А. Таран, Т. Л. Томаса, А. Г. Чхартішвілі, В. Н. Шемаєва, Г. П. Щєдровицького та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Рефлексивне управління дифузії результатів інноваційної діяльності підприємств є новим і не вистарчає як теоретичної бази, так і досвіду практичного використання.

Постановка завдання. Стаття покликана дослідити поняття рефлексивного управління, побудувати та обґрунтувати за допомогою матричних ігор модель формування варіантів управлінських рішень у рефлексивному управлінні дифузії результатів інноваційної діяльності підприємства і функціональну модель рефлексивного управління.

Виклад основного матеріалу. У статті обґрунтовується доцільність використання рефлексивного управління дифузії результатів інноваційної діяльності для побудови функціональної моделі рефлексивного управління.

Висновки. Метод матричних ігор може підтвердити зростання ймовірності забезпечення рефлексивним управлінням економічно обґрунтованих результатів, а також визначити оптимальні стратегії рефлексивного управління у взаємодії з конкурентом, споживачем (користувачем) об'єкта дифузії.

Ключові слова: дифузія інновацій; рефлексивне управління; функціональна модель рефлексивного управління.

ІННОВАЦІЇ

conditions. Traditional methods and approaches to the innovations diffusion management do are not always successful and do not account for individualities of consumption, psychological aspects of economic processes [1]. Therefore, the introduction of reflexive management will be appropriate, it will contribute to successful competitiveness, the rise of innovational activity at the stage of innovational goods spreading and innovational potential rise.

To solve particular issues, including functional models of innovations spread, we consider the application of reflexive approach and matrix games a rather appropriate alternative.

Formulation of the problem. To reveal the possibility to successfully apply modern social and psychological technologies for diffusion management it is primarily necessary to conduct a theoretical analysis of the notions of reflexion, reflexive management, which possess a great range of both personality features and preconditions of reflexive approach in management application.

Latest researches and publications analysis. Among the researches done by prominent scientists who investigated the entity of innovations diffusion the following works are worth attention. These are the works by R. Byers, G. Emrik, G. Coleman, G. Pope, E. Rogers, V. Ruttan, J.-G. Tardo, Y. Shumpeter. The issues of innovations diffusion predictions were investigated by F. Bass, N. Chuhray, H. Shamota. A sociological aspect of diffusion was investigated by S. Baran, Neil. S. Gross, K. Dennis, E. Kats, P. Lazerfeld, B. Ryann. In their turn, Yu. Anisimov, I. Borisenko, Geoffrey A. Moore, R. Peres, V. Mahadgan, E. Muller, P. Maslyak, Ya. Oliynik, V. Otenko, A. Pylypenko considered innovation diffusion from the point of view of communicative and marketing approaches.

The matter of reflexive management is revealed in scientific researches of the founder of the given theory V. O. Lefevra. National and foreign researchers follow. These are O. V. Avilova, A. V. Burakova, V. M. Hurievska, O. V. Dobrozorova, R. M. Lepa, V. Ye. Lepskiy, M. V. Malchuk, V. G. Marach, M. I. Naydenova, D. O. Novikova, T. Yu. Oharenko, O. I. Pokotylova, O. I. Pushkar, R. A. Rudenskiy, L. N. Srgeyeva, H. L. Smolyan, T. A. Taran, T. L. Tomas, A. H. Chkhartishvili, V. N. Shemayeva, H. P. Shchedrovyskiy and others.

The outline of unsearched parts of the main issue. Despite the amount of scientific papers and the achievements in the theory of reflexive management, there remains a part of problems which are considered to be unsolved and controversial. Concerning the models of reflexive management of the diffusion of the innovational activity results, such application of reflexive management is new and it lacks both theoretical basis and practical experience.

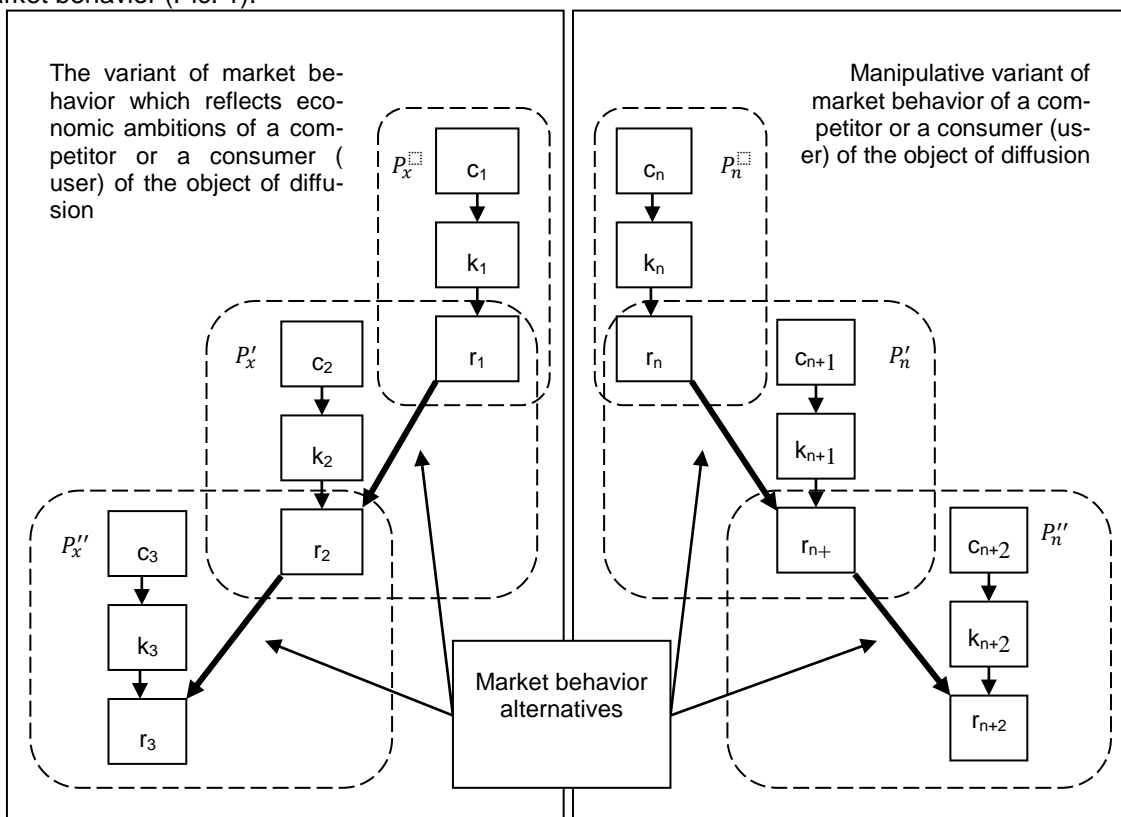
Setting objectives. The purpose of the paper is to investigate the notion of reflexive management, build and reason the model of managerial decision formation variants in reflexive management diffusion of the results of innovation activity of an enterprise and a functional model of reflexive management with the help of matrix games.

The presentation of the main issues. Reflexive influence on the competitors and consumers (users), the objects of diffusion has an informational feature. Its use is directed towards the choice of irrational managerial decisions by the subjects which are under reflexive influence. The basis of reflexive management is namely a manipulation of managerial information. H. Smolyan rightly states that a manipulative influence on the personality, one's views and emotional sphere, individual, group and mass awareness is the tool of a psychological pressure with the aim of direct or hidden prompting of individual or social subjects to make decisions and actions as well to their own benefit and of those of separate groups and organizations which influence [2]. In one's turn, the founder of the conception of reflexive management L. Lefevr specifies that there are a few types of reflexive management, including: manipulation with the help of influence (direct influence); manipulation in a way of attitude change (among the individuals in the group); manipulation with the priority order; the influence on subconscious part of subject's being [3]. The scientist claims, as reflexive management has informative feature, then key categories of such management are awareness and subjects' will freedom, who are under reflexive influence [2]. V. Hurievska is convinced that «... reflexion directed to long-term consequences ensures inevitable changes, since it influences deep structures of the personality and the management system...» [4]. For a diffuser (the subject who influences reflexively) to achieve deep structure changes in competitors and consumers' views demands being able to operate the methods of systemic and cognitive analysis, theory of individual choice and perspectives [5].

ІННОВАЦІЇ

Manage subjects make managerial decisions on the basis of intuition and scientifically-reasoned approaches.

Under the conditions of reflexive management diffusers can make conditions under which their competitors, consumers of the objects of diffusion can make two-fold decisions in management and consumption matters. As a result of that it can lead to irrational decisions. Diffusers' manipulative influence can be accompanied by the pressure of the government, disinformation and intrusion into time and content aspects of decision making algorithm. According to S. Komova, there are typical forms of reflexive influence. These are the following: attention distraction, overloading, paralyzing, exhaustion, deceit, split, soothing, threatening, provocation, offer, pressure [6; 7]. As a result of consciousness and the competitors and consumers' will freedom manipulation there arouse alternative trajectories of their market behavior (Pic. 1).

Pic. 1. Alternative trajectories of market behavior of competitor or consumer(user) of the object of diffusion

Resource: Author's development; $P_x ; P'_x ; P''_x ; P_n ; P'_n ; P''_n$ - the variants of market behavior

Conducted research revealed that reflexive management components are:

1) the formation of the family sets $Fam(P)$;

$$Fam(P) \begin{cases} P_x = f(c_1; k_1; r_1) \\ \dots \dots \dots \dots \dots \\ P_y = f(c_3; k_{n3}; r_3), \\ \dots \dots \dots \dots \dots \\ P_n = f(c_n; k_n; r_n) \end{cases}$$

where $Fam(P)$ – is a family set which include all possible variants of market behavior of the competitor or consumer(user) of diffusion;

ІННОВАЦІЇ

P_x, P_y – elements sets, which represent the variants of market behavior which reflect economic ambitions of competitor or consumer(user) of the object of diffusion;

P_n – elements sets, which represent a manipulative variant of market behavior of competitor or consumer (user) of the object of diffusion;

c_1 –the aims, which represent economic ambitions of competitor or consumer(user) of the object of diffusion;

k_1 – the criteria of goals realization, which represent economic ambitions of competitor or consumer (user) of the object of diffusion;

r_1 – managerial decisions, which represent economic ambitions of competitor or consumer (user) of the object of diffusion;

c_n – the aims of competitor and consumer (user) of the object of diffusion, which arise as a result of diffuser’s manipulative influence;

k_n – criteria of realization of the goals of competitor or consumer (user) of the object of diffusion, which arise as a result of diffuser’s manipulative influence;

r_n – managerial decisions, made by competitor or consumer (user) of the object of diffusion which are approved as a result of diffuser’s manipulative influence.

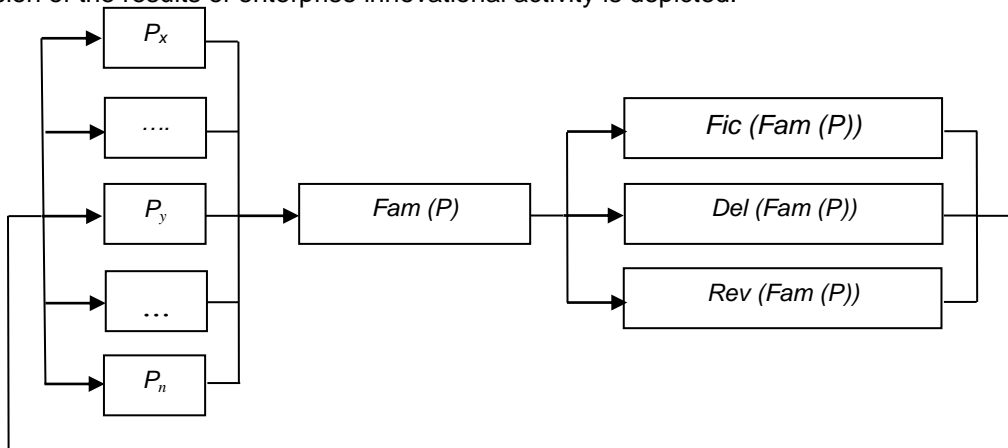
The logics of formation of $Fam (P)$ is the following:

$$\forall P_n(P_n \in Fam(P) \rightarrow P_n \subseteq P) \wedge \forall P_n(P_n \subseteq P \rightarrow P_n \in Fam(P)) \Leftrightarrow \Leftrightarrow \forall P_n(P_n \in Fam(P) \Leftrightarrow P_n \subseteq P), \tag{1}$$

where P – the variants of market behavior of competitor or consumer (user) of the object of diffusion.

- 2) Reservation of one or a few variants of behavior in family set of $Fam (P)$;
- 3) elimination of one or a few variants of behavior in family set of $Fam (P)$;
- 4) reverse of one or a few variants of behavior in family set of $Fam (P)$.

On Pic. 2 a graphic model of the formation of managerial decisions in reflexive management of diffusion of the results of enterprise innovational activity is depicted.

Pic. 2. The model of the formation of managerial decisions in reflexive management of enterprise innovation activity results

Resource: Author’s development

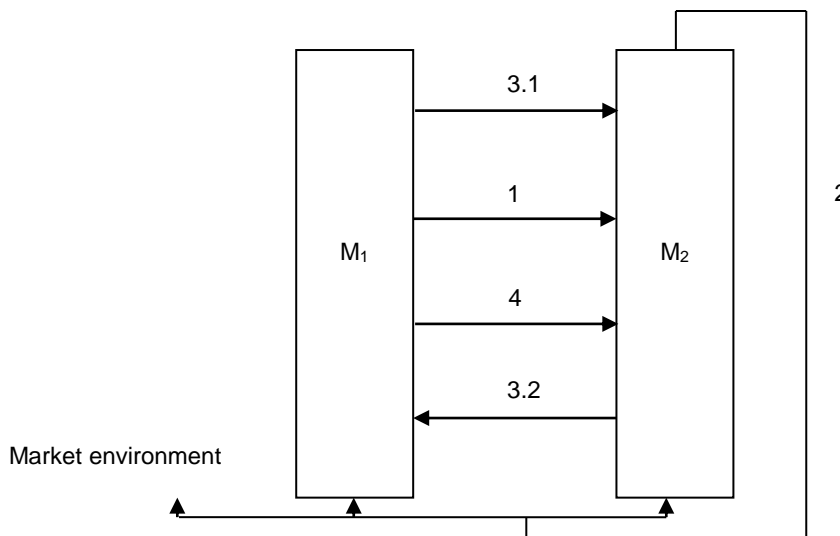
Logics of model construction, depicted on the pic. 2, is based on the following facts :

ІННОВАЦІЇ

$$\begin{cases} Fic(Fam(P)) = Fam(P) \Leftrightarrow \forall P_n (P_n \in Fic(Fam(P)) \Leftrightarrow P_n \in Fam(P)); \\ Del(Fam(P)) \neq \emptyset \Leftrightarrow \forall P_n (P_n \in Del(Fam(P)) \Leftrightarrow P_n \in \emptyset); \\ Rev(Fam(P)) = P \Leftrightarrow \forall P_n (P_n \in Rev(Fam(P)) \Leftrightarrow P_n \in P. \end{cases} \quad (2)$$

If planning, organizing, motivation, control and regulation traditionally belong to general functions of management, then the functions of reflexive management are information supply, observation and reaction. Apart from these functions, O. Pokotylova differentiates between analytical function, the one of inner reflexive influence, integrated function and also a communicative one [5].

Pic. 3 depicts a functional model of reflexive management.

Pic. 3. Functional model of reflexive management

Resource: Author’s development; M₁ – diffuser, the subject who manipulates; M₂ – the subject under manipulation; 1– informing; 2 – moves M₂ under the influence of optimal information; 3.1 – observations; 3.2 – post- informing feedback; 4 – reaction

Reflexive management aims at achieving a maximal effect out of competitor, consumer’s (user) of the object of diffusion free will manipulation. The effects expected out of diffuser’s application of reflexive management may be maximal, minimal or medium. As a formulae, maximal effect of (U E) may be depicted the following way: (U E)

$$\begin{aligned} P_y \setminus P_x &= \Delta A; \\ P'_y \setminus P'_x &= \Delta A'; \\ P''_y \setminus P''_x &= \Delta A''; \\ \Delta A &\rightarrow \Delta A' \rightarrow \Delta A''; \\ \Delta A \cup \Delta A' \cup \Delta A'' &= \cup E. \end{aligned} \quad (3)$$

Minimal effect is possible in the case when as a result of *Fic (Fam (P)), Del (Fam (P)), Rev (Fam (P))* moves there arises at least one Δ, at any level of market behavior decomposition (see pic. 1). In its turn, a medium effect takes place in the case when $\cup E \neq \Delta > 1$.

Functional model of reflexive management of the enterprise innovation activity results diffusion use by the diffusers will strengthen their competitive positions, accelerate innovations and the results of innovational activity at the market which will increase the efficiency of processes of commercialization of innovations in general.

Conducted research allows claiming that the probability of reflexive management receiving the results which are economically reasoned will rise under the conditions of its application together with matrix games models. In the process of formulae of problems solution of matrix games there may be

ІННОВАЦІЇ

applied the peculiarity of mixed optimal strategies. Mixed optimal strategy of the first diffuser guarantees one the lot, which is not less than the game is worth under any strategies of the second diffuser and equal to the price of game under an optimal strategy of the second diffuser. On condition of the given matrix games peculiarity application, the problem of making an optimal decision may be shifted to the problem of lineal developing. We shall exemplify one of the methods of the respective algorithm formation.

We shall apply a matrix game under the familiar matrix definitions of payments $D = \{d_{ij}\}$ ($i = 1, 2, \dots, n; j = 1, 2, \dots, m$). The first diffuser has clear strategies X_1, X_2, \dots, X_n , the second one – Y_1, Y_2, \dots, Y_m . It is necessary to define mixed optimal strategies:

$S_X = (q_1^0, q_2^0, \dots, q_n^0)$, $S_Y = (p_1^0, p_2^0, \dots, p_m^0)$, $q_1^0, q_2^0, \dots, q_n^0$ - probabilities of clear strategies use by the first diffuser, $p_1^0, p_2^0, \dots, p_m^0$ - probabilities of clear strategies use by the second diffuser.

We may suppose that the first diffuser applies one's optimal strategy $S_X = (q_1^0, q_2^0, \dots, q_n^0)$ contrary to any clear strategy S_Y , then one can expect a guaranteed gaining equal to mathematical expectancy of the matrix payment significance and the matrix of probabilities:

$$D_j = \sum_{i=1}^n q_i^0 d_{ij}, \quad (j = 1, 2, \dots, m) \tag{4}$$

It is worth pointing out that the significance of probabilities is unknown. Since under any clear strategy of the second diffuser (consumer(user)) the gaining of the first diffuser will not be less than the cost of the game V , the following system of inequalities:

$$\begin{cases} d_{11}q_1^0 + d_{21}q_2^0 + \dots + d_{n1}q_n^0 \geq V, \\ d_{12}q_1^0 + d_{22}q_2^0 + \dots + d_{n2}q_n^0 \geq V, \\ \dots \\ d_{1m}q_1^0 + d_{2m}q_2^0 + \dots + d_{nm}q_n^0 \geq V. \end{cases} \tag{5}$$

We will multiply the received system of equations to $1/V$, the following replacements will take place:

$$z_1 = \frac{q_1^0}{V}; z_2 = \frac{q_2^0}{V}; \dots; z_n = \frac{q_n^0}{V}. \tag{6}$$

We shall write the system of inequalities with the use of new variables (4):

$$\begin{cases} d_{11}z_1 + d_{21}z_2 + \dots + d_{n1}z_n \geq 1, \\ d_{12}z_1 + d_{22}z_2 + \dots + d_{n2}z_n \geq 1, \\ \dots \\ d_{1m}z_1 + d_{2m}z_2 + \dots + d_{nm}z_n \geq 1. \end{cases} \tag{7}$$

Each diffuser aims at the maximizing of the game V , but it minimizes the dimension $1/V$, therefore the solution of the problem of optimal strategy search depends on the range of acquiring of the system of inequalities solutions (7) of those which will minimize the function:

ІННОВАЦІЇ

$$Z = z_1 + z_2 + \dots + z_n. \tag{8}$$

Therefore we receive the following problem of linear developing :

$$\left[\begin{array}{l} d_{11}z_1 + d_{21}z_2 + \dots + d_{n1}z_n \geq 1, \\ d_{12}z_1 + d_{22}z_2 + \dots + d_{n2}z_n \geq 1, \\ \dots \\ d_{1m}z_1 + d_{2m}z_2 + \dots + d_{nm}z_n \geq 1. \\ Z = z_1 + z_2 + \dots + z_n \rightarrow MIN. \end{array} \right. \tag{9}$$

The solution to a given problem provides the opportunity to receive the only vector of solutions under which the gaining of the first diffuser will be maximal.

To define mixed optimal strategies of the second diffuser it is necessary to consider the following conditions:

- Medium failure significance which is expected of the second diffuser (consumer (user)) will not exceed the cost of a game, not depending on the strategies the second diffuser will choose;
- The second diffuser (consumer (user)) aims at minimizing one's own expected fail.

Then, an obvious presentation of the problem of linear developing for the second diffuser (consumer (user)) will be the following system:

$$\left[\begin{array}{l} d_{11}z'_1 + d_{21}z'_2 + \dots + d_{n1}z'_n \geq 1, \\ d_{12}z'_1 + d_{22}z'_2 + \dots + d_{n2}z'_n \geq 1, \\ \dots \\ d_{1m}z'_1 + d_{2m}z'_2 + \dots + d_{nm}z'_n \geq 1. \\ Z' = z'_1 + z'_2 + \dots + z'_n \rightarrow MAX. \end{array} \right. \tag{10}$$

where z'_1, z'_2, \dots, z'_n - variables, the significance of which coincide with the correlation of the probabilities of the game cost optimal strategy; Z' - sum significance z'_1, z'_2, \dots, z'_n , the minimal significance of which is calculated in a way of the solution of the given problem of linear developing.

Since the sum of all probabilities is equal to 1, then the sum of coefficients z'_1, z'_2, \dots, z'_n is to coincide with the following condition:

$$z'_1 + z'_2 + \dots + z'_n = \frac{1}{V}. \tag{11}$$

If one compares the problems of linear developing given in the systems of items (9, 10), we can conclude that the data of the problem are conjugated. One can solve the given problems on the basis of the solution of one of them, the easiest one. Then we will solve the other one on the basis of the use of theorem of conjugation.

Conclusions. Accordingly, with the help of matrix games it is possible to prove the increase of the probability of reflexive management insuring of economically reasoned results and also define optimal strategies of reflexive management in the interaction with a competitor, consumer (user) of the object of diffusion. Since defined in innovational strategy effects of enterprise innovational activity results dif-

ІННОВАЦІЇ

fusion may be maximal, minimal or medium, then the effects expected from diffuser's application of reflexive management respectively to this strategy are to be achieved by such methods of manipulation influence to be maximal, minimal and medium.

References

1. Lepa, R. M. (2004). *Systemna kontseptsia reflexyvnoho mekhanizmu pryiniattia upravlinskykh rishen* [The system concept of the decision-making reflexive mechanism]. *Ekonomichna kibernetika – Economic Cybernetics*, no. 3-4 (27-28), pp. 76-82 [in Ukrainian].
2. Smolyan, H. L. (2013). *Refleksyvnoe upravlenye – tekhnolohiya pryiniattia manipulyativnykh reshenyi* [Reflexive management – technology of manipulative decision-making]. *Trudy ISA RAN – Proceedings of ISA RAS*, vol. 63.2, pp. 54-61 [in Russian].
3. Lefevr, V. A. (2009). *Lektsyi po teoryi reflexyvnnykh yhr* [Lectures on the theory of reflexive games]. Moscow : Kogito-Center [in Russian].
4. Huriyevska, V. M. (2014). *Zastosuvannya reflexyvnoho pidkhotu v systemi derzhavnogo upravlinnia* [Reflexive approach application in the system of public administration]. *Visnyk NADU – NADU's Proceedings*, no. 1, pp. 64-70 [in Ukrainian].
5. Pokotylova, O.I. (2015). *Refleksyvne upravlinnia tovarnym asortymentom pidpriemstva na osnovi protsesnoho pidkhotu* [Reflective management commodity assortment of company based on the process approach]. *Ekonomika : realii chasu. Naukovyi zhurnal – Economy : realities of time. Scientific journal*, no. 5 (21), pp. 155-160 [in Ukrainian].
6. Komov, S. A. (1996). *Informatsyonnaia borba v sovremennoi voine: voprosy teorii* [Information warfare in modern war : Theory]. *Voennaia mysl – Military thought*, no. 3, p. 73 [in Russian].
7. Komov, S. A. (1997). *O sposobakh i formakh vedeniya informatsyonnoi borby* [On the methods and forms of information warfare]. *Voennaia mysl – Military thought*, no. 4, p. 12-18 [in Russian].

Література

1. Лепа, Р. М. Системна концепція рефлексивного механізму прийняття управлінських рішень / Р. М. Лепа // *Економічна кібернетика*. – 2004. - № 3-4 (27-28). – С. 76-82.
2. Смолян, Г. Л. Рефлексивное управление – технология принятия манипулятивных решений / Г. Л. Смолян // *Труды ИСА РАН*. – 2013. – Том 63.2. – С. 54-61.
3. Лефевр, В. А. Лекции по теории рефлексивных игр / В. А. Лефевр – М. : Когито-Центр, 2009. – 157 с.
4. Гурієвська, В. М. Застосування рефлексивного підходу в системі державного управління / В. М. Гурієвська // *Вісник НАДУ*. – 2014. – № 1. – С. 64-70.
5. Покотилова, О. І. Рефлексивне управління товарним асортиментом підприємства на основі процесного підходу / О. І. Покотилова // *Економіка : реалії часу*. – 2015. – № 5 (21). – С.155-160.
6. Комов, С. А. Информационная борьба в современной войне: вопросы теории / С. А. Комов // *Военная мысль*. – 1996. – № 3. – С. 73.
7. Комов, С. А. О способах и формах ведения информационной борьбы / С. А. Комов // *Военная мысль*. – 1997. – № 4. – С. 12-18.

Received for publication 02.12.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Heorhiadi, N. H. Reflexive management of the diffusion of enterprise innovational activity results / N. H. Heorhiadi, N. O. Shpak, L. Y. Vankovych // *Науковий вісник Полісся*. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 8-15.

ІННОВАЦІЇ

UDC 3470.73

УДК 3470.73

A. O. Kasych, Doctor of Economic Sciences, Professor,
M. Vochozka, Doctor of Philosophy Sciences (Economics)

А. О. Касич, д. е. н., професор,
М. Вохозка, д. філос. н. (економіка)

CONCEPTUAL PROVISIONS OF THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN NATIONAL INNOVATION SYSTEM

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Urgency of the research. In most countries the national innovation system concept (NIS) is used to justify the economic policy content and to aim development at an innovative path as the basic one.

Target setting. The theoretical and practical justification question regarding the content of the NIS development concept in Ukraine still remain relevant.

Actual scientific researches and issues analysis. The conceptual issues of the NIS development in different groups of countries have been studied in the works of prominent foreign and Ukrainian scholars, in particular, by R. D. Atkinson, V. M. Heyets, B. Godina, B. A. Lundvall, L. I. Fedulovoyi, S. Feinson, C. Freeman.

Uninvestigated parts of general matters defining. Article should investigate the existence of differences between the NIS concept in developed and developing countries.

The research objective. To analyze the NIS differences of developed and developing countries and to formulate the conceptual provisions for the NIS formation in Ukraine.

The statement of basic materials. The article systematizes the existing scientific approaches to the development of national innovation systems (NISs), determines the NIS value for the development of a country. It emphasizes the existence of differences between the NIS concept in developed and developing countries.

The article presents the development of basic points of the NIS concept that are the most important to understand its nature.

Conclusions. The complexity of the NIS formation causes even some doubts as for the effective implementation of this concept in developing countries. It means that the NIS concept content and a set of tools for implementation requires a clear, scientific justification based on a strategic approach. This long-term strategy of innovative development by improving NIS can be considered the starting point of a state policy in the innovative sphere that will enable a country to develop adequate implementation toolkit and transform it into a legislative framework, targeted and comprehensive development programs.

Keywords: innovation; concept; system; differences function.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)16-23

Urgency of the research. The economic development in the XXI century is not based on natural resources only, but, primarily, depends on the opportunities which come out of knowledge and innovation.

Актуальність теми дослідження. У переважній більшості країн для обґрунтування змісту економічної політики та спрямування розвитку на інноваційний шлях, в якості базисної, використовується концепція національних інноваційних систем (НІС).

Постановка проблеми. Питання теоретико-методологічного обґрунтування змісту концепції розвитку НІС України залишаються актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні питання розбудови НІС у різних групах країн досліджено в працях зарубіжних та українських вчених, зокрема, Р. Аткінсона, В. М. Гейця, Б. Годіна, Б. Лундвала, Л. І. Федулової, С. Фейнсона, К. Фрімена.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. У статті досліджено існуючі відмінності між концепціями НІС для розвинених країн та країн, що розвиваються.

Постановка завдання. Проаналізувати існуючі відмінності НІС в розвинених країнах та країнах, які розвиваються та сформулювати концептуальні положення формування НІС в Україні.

Виклад основного матеріалу. У статті систематизовано існуючі наукові підходи до розвитку національних інноваційних систем (НІС), визначено значення НІС для розвитку країни. Наголошено на існуванні відмінностей у концепції НІС в розвинених країнах та в країнах, що розвиваються. Також було сформульовано базисні положення концепції НІС, які мають найбільше значення для розуміння її сутності. **Висновки.** Складність процесів формування НІС зумовлює, навіть, певні сумніви в ефективній реалізації даної концепції в країнах, що розвиваються. Все це означає, що і зміст концепції НІС та набір інструментів для реалізації потребує чіткого, наукового обґрунтування на засадах стратегічного підходу. Саме довгострокову стратегію інноваційного розвитку через удосконалення НІС можна вважати вихідною точкою реалізації державної політики у сфері інновацій, що дасть можливість державі розробити адекватний інструментарій реалізації та трансформувати його в законодавчу базу, цільові та комплексні програми розвитку.

Ключові слова: інновації; концепція; система; відмінності; функції.

ІННОВАЦІЇ

Nowadays the dependence of economic growth on the ability of a system to produce innovations is observed even more than before, because the dynamics of scientific progress has slowed down, and, therefore, its results are becoming more valuable.

In most countries the national innovation system concept is used to justify the economic policy content and to aim development at an innovative path as the basic one.

It has been designed for developed countries and represents a clear orientation of all socio-economic processes and institutional transformations to innovative benchmarks.

Developing countries are in a catching up state, so their focus on innovation is also significant. Herewith, the NIS formation in these countries is one of the most dynamic processes.

The national innovation system concept was approved in Ukraine in 2009. In accordance with the concept, ambitious plans to provide innovative national economy and obtain significant results in 2025 were set.

However, half of the period has already passed, but the results stated in the programme are still unattainable. This means that the designed concept has had a declarative nature and it has not provided real management mechanisms of the entire innovation sector.

That is why, the theoretical and practical justification question regarding the content of the NIS development concept in Ukraine, and ensuring its tools for its effective implementation still remain relevant.

Actual scientific researches and issues analysis. The conceptual issues of the NIS development in different groups of countries have been studied in the works of prominent foreign and Ukrainian scholars, in particular, by R. D. Atkinson [4], V. M. Heyets [1], B. Godin [8], B. A. Lundvall [9], L. I. Fedulovoyi [3], S. Feinson [6], C. Freeman [7].

K. Freeman's [7] article, which can be considered as a "pioneering" one, reveals the evolution of the innovation role in economic development, summarizes the experience of many countries and leads to understanding the importance of creating a national innovation system to ensure the promotion of innovations.

The concept of the NIS construction justified by scientists has an important significance because it allows to determine the content of public policies, which is directed at the systemic solution to the objectives of technological development.

Thus, B. Lundvall [9] has claimed that the NIS concept is not a theoretical concept, as it takes on different meanings in different contexts, it means that there are certain differences in the NIS functioning, for instance, in developed and developing countries.

According to N. Sherif [11], the significance of the NIS concept, in some aspects, goes beyond economics and has a broad socio-economic and global geopolitical context.

The existing differences in innovation activity in developed and developing countries, have been studied in the works by [2; 5; 6; 10-12], which allows us to emphasize the need for further research to understand the NIS concept for developing countries.

The objectives of the article. Considering the importance the NIS formation for Ukraine, to our mind, it is necessary:

Firstly, to analyze the NIS differences of developed and developing countries, that will determine the regularities of these processes;

Secondly, to formulate the conceptual provisions for the NIS formation in Ukraine, which should get out of the catching-up country position during 10-15 years using the innovative characteristics.

Main part. In modern conditions the competitiveness of developed countries is based on their technological leadership, which is the result of the effective national innovation system (NIS). However NIS in developed countries continue to evolve, as always there is a dynamic environment and the changing of innovation determinants causes the changes all NIS.

Regardless the fact that the NIS concept in developed countries has been crystallized by stages and considering the most positive experience, its automatic application in any country is impossible.

Since conditions in each country differ significantly, the basic NIS provisions cannot be mechanically transferred into a very different social, economic and cultural environment and provide the same results.

ІННОВАЦІЇ

Despite the fact that developing countries actively solve problems of industrial development, they have also taken the innovation-oriented model as the basis, but they did that later in time, and, therefore, the results, which they have received are somewhat more modest.

As a result, there are some differences between developed and developing countries.

Using the results of the analytical studies in OECD countries and their research enables to analyze the performance more comprehensively and to identify the differences of the NIS in different groups of countries (Tab. 1).

Table 1

Differences in NIS in developed and developing countries

Criteria	Developed countries	Developing countries
I. Features:		
The purpose of the operation	The realization of a sustainable development concept through the innovation implementation in all spheres of society	Overcoming the economic development lag by forming innovative sector
The composition of subsystems and components	The creation of new innovation infrastructure elements is taking place	The pre-existing elements of the innovative infrastructure are continuing to function. New forms of the innovation operation have limited development.
The interaction between the elements	The high level of efficiency of interaction of the existing institutions	Fragmented interaction, lack of real cooperation, the problem of coordination
The sources of innovation (mechanisms)	Self-sufficient innovative systems that develop for the account of domestic sources of innovation creation	Focused on the exploitation of the overseas innovation
The degree of state support	An effective set of tools, including the direct research funding, is used	The state uses a limited set of tools for the stimulation of innovation
Directions of scientific research	The formation of specialization in scientific research	The development of innovations that are important for the development of basic industries
Priorities in the development of science	Funding of the development of new areas of basic science	Applied science for industrialization
II. Quantitative indicators, trends:		
Gross Domestic Expenditure on R&D	2-3% GDP, a growth tendency	less than 1 % GDP, a growth tendency
Gross Domestic Expenditure on education	4-5% GDP, a slow growth tendency	2-4% GDP, a slow growth tendency
The number of scientific personnel per 1 thousand employees	10-15 people, a growth tendency	2-4 people, a growth tendency
Capital formation	17-20% GDP, a slow decrease tendency	27-45% GDP, a significant increase tendency to the industrialization completion
The share of high-technology export	17-25% of industrial export	5-15% of industrial export

Source: the author's one

The comparison of the NIS in the developed and developing countries, has allowed to highlight a number of key differences that reflect fundamentally different perception of innovations.

1. The distinction in targeting is that the tasks for the NIS development are absolutely different. The aim of the NIS construction in developed countries is founding the innovative basis in all processes of society functioning, i.e. the actual implementation of sustainable innovation oriented development concept

The objectives for developing countries are limited by the following factors:

ІННОВАЦІЇ

Firstly, the search for embryonic elements of the innovation process and the creation of conditions that facilitate the spread of innovation;

Secondly, the direction of every effort to overcome the "technology gap" using importing technology and the development of internal capacity for their effective use;

Thirdly, the expansion and promotion of investments aimed at the acquisition and implementation of technologies, and at the development of technological capabilities.

The aim of attainment of innovation independence is strategically important for developing countries, but this task is long term one.

2. The differences in the composition of NIS subsystems and interaction between them. Understanding of the structural NIS characteristics is important to determine the points of application of an effort to enhance innovation. Developing countries have a well-formed NIS infrastructure on macro (labor markets, financial markets, education system, etc.), meso (technological parks and platforms, thematic networks, etc.), and on micro level (innovation active enterprises of various kinds and research institutes of creation of new knowledge). It is noteworthy, that it is exactly developed countries that are in a constant search for new organizational forms of innovation operation activation. In developing countries, there is a focus on updating the existing elements and on creation of "new" ones, using the experience of developed countries.

3. The differences in the content of public policy. In developed countries, the innovation process is an embedded driver of socio-economic development, primarily through free competition, and formed market institutions. Developing countries are characterized by a limited role of government at all stages of the innovation process and lack of financial resources that the government assigns for education and science. That is why, in developing countries the formation of the state innovation policy should become the first step in the NIS formation.

Implementation of the NIS concept in developing countries requires the development of a policy directed at improving the overall innovation system configuration, in particular regarding R&D expenditure distribution; stimulating cooperation between firms, public and private institutions; reducing regulatory barriers to the mobility of human resources. Overall, the implementation of the NIS concept should be considered as a learning process that can lead to public policy system reshaping.

4. The differences in the NIS formation mechanisms. "Borrowing" and adaptation of technologies from countries that are technology leaders have become important for the development of developing countries at the present stage. The combination of all possible methods i.e. reverse engineering, licensing, overseas trips of scientists, inviting foreign companies and experts to participate in international scientific collaboration - they are difficult to implement immediately and in combination, but these tools are used by developing countries while constructing the NIS.

5. The differences in quantitative indicators of resource provision and effectiveness of NIS functioning. In developed countries, innovations have long become the philosophy of the entire economy, and, thus, their indicators are quantitative benchmarks for the resource support of the NIS. At this stage, developing countries should actively create conditions for the perception of innovations and ensure their effective adsorption by relevant industries and enterprises, and this requires not only qualitative changes in the economy, but also orientation to quantitative performance indicators of the NIS in developed countries. In accordance, the developing countries increase the level of financial provision and staffing of the NIS development by the increasing in investments in R&D and education, increasing the number of people with high education, increasing the number of scientific staff, etc.

Considering the listed above and other differences in the NIS development, it should be emphasized that there is an important motive of innovation intensification in developing countries, which forms a key competitive advantage in this group of countries, such as lower costs of innovation, compared with developed countries. As a result, enterprises are able to create their own "niche" on global markets. Respectively, having provided the expansion for innovation adsorption ability at the initial stages, in developing countries, the NIS should be aimed at the development of opportunities for making innovation with higher value, and this is possible only on the conditions of the creation of an effective NIS.

ІННОВАЦІЇ

The understanding of the existing differences gives an opportunity to imagine the challenges that are faced by some countries, such as Ukraine, in the context of innovation development acceleration. The features of the contemporary NIS development of Ukraine are as follows:

1. The justification process of the NIS development goals should consider the fact that the processes of industrial production industrialization take place slowly, and the investment activity is declining. Therefore, the important task for Ukraine is to get (create) innovation, the use of which will increase the overall productivity in the existing industrial branches and will increase the effectiveness of science.

2. Ukraine still has certain infrastructure conditions to activate innovation, such as universities, research institutes, and factory science. However, low funding and insufficient interaction leads to an outflow of personnel from the field of science, reducing the impact of science as a whole. Taking into consideration the NIS performance indicators of Ukraine, it can be concluded about the movement in the direction opposite to that of the global trends.

3. Instead of implementing an active innovation directed policy, the state of Ukraine has taken the passive observational position. NIS formation is a priority task for the government and should be implemented on the declaration level without developing a meaningful innovative policy that should be accompanied with the formation of effective levers for innovation activation.

The understanding of the presented differences of the NIS functioning in different countries and of the features of the present stage of innovation activity in Ukraine allows to emphasize on the importance to formulate the conceptual provisions of the NIS development, which may be the first stage of innovation orientation in the development of a country (Fig. 1).

Developing the NIS concept implies reasoning for the content of the constituent elements on three levels, i.e. the theoretical, methodological and practical ones.

The scientific basis of the NIS concept is formed with the theory of economic dynamics, theory of a firm, investment and innovation theory, theory of regional economy, which allow to build structural and logical relationships between the key drivers of development in modern conditions and to determine the role of NIS in these processes.

The use of the scientific theories content and author's research have allowed to formulate the regularities of the contemporary stage of the NIS development, which should be taken into account while developing the conceptual provisions of activation of innovative processes in Ukraine. Therefore, among the most important regularities of the NIS development there are the following ones:

- an innovative directivity of economic development, i.e. innovations have been recognized by scholars and practitioners as the most effective driver of all processes of human life, so the NIS formation does not have an alternative form of multilevel governance of the innovation processes of a society and economy;

- constant evolution, i.e. NIS is a structure that is constantly improved, and at the same time is an adaptive mechanism of economy, that allows to adjust to the most requirements and challenges of our time by improving the forms and institutions of innovation;

- up-building the resource potential, i.e. resources remain a critical factor in the innovative development and launching of mechanisms to self-development of NIS, this, in particular, includes material, financial, intellectual, information and other resources;

- preservation of the leading role of a state in the initiation of innovative development, i.e. in most countries, the state continues to have an important role in NIS shaping: from the formation of innovation policy and the creation of legal and economic conditions for the transformation of enterprises into real innovation drivers to participate in advanced research projects through the use of the state budget;

- the globalized nature of the result use, i.e. competitive innovations almost instantly become the object of interest on global markets, although their creation takes place in specific areas where participants are focused on the innovation process and the formation of critical resources. As a result, innovations in modern conditions operate in the globalization-localization coordinate.

These regularities allow to define the conditions in which the development of the innovation sector takes place in most countries.

ІННОВАЦІЇ

The starting point of proper directing of the virtually chaotic processes of the NIS development in Ukraine should be the definition of scientific approaches, understanding of which will allow to build the overall logic of the reform process.

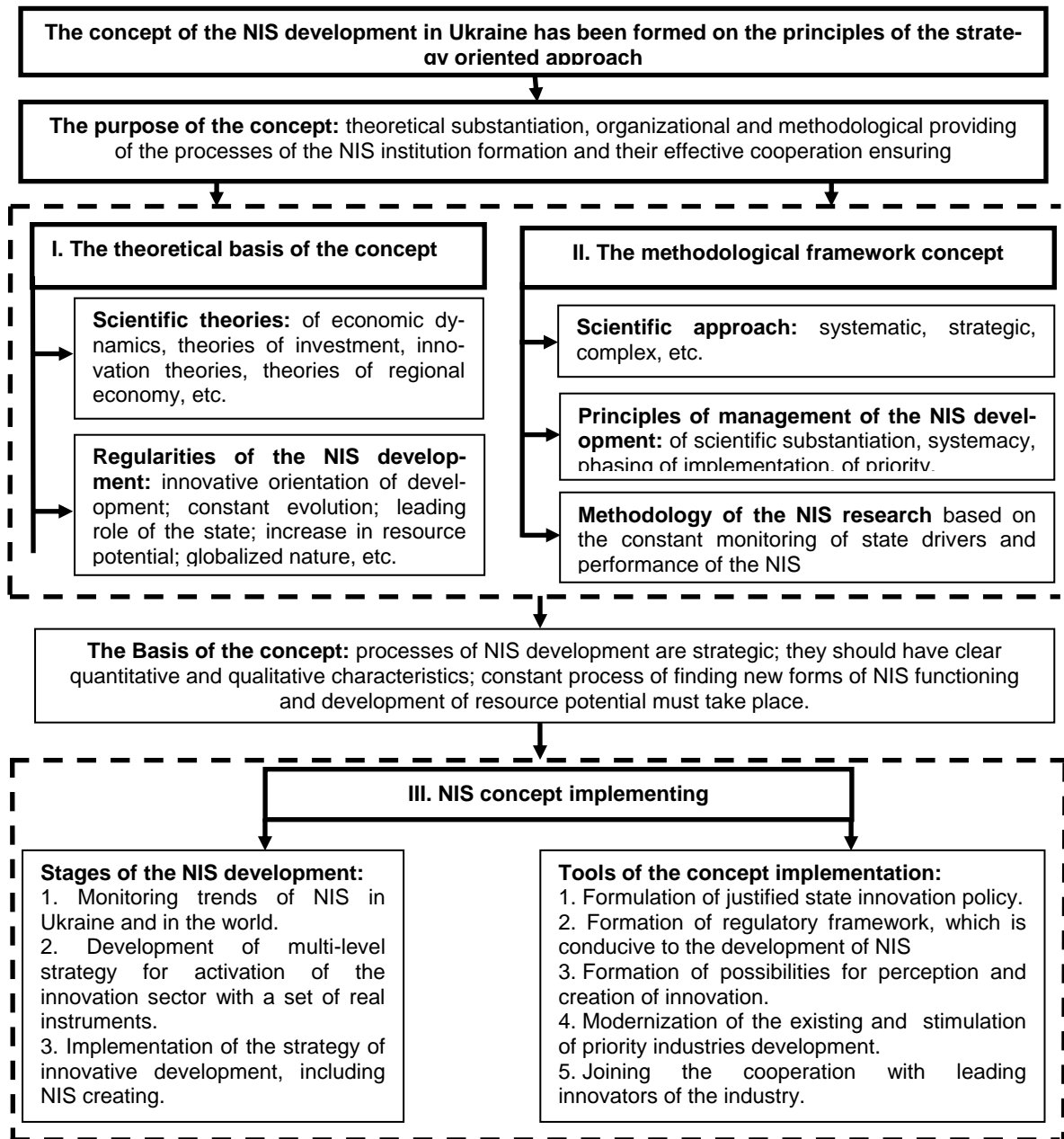

Fig. 1. The constituent elements of the NIS concept formed through strategically-oriented approach

Source: the author's one

1. A strategic approach defines the necessity to form a long-term strategy of innovative development for Ukraine's economy, which would contain a set of quantitative and qualitative objectives with defined terms forecasted (expected and actual) results and the opportunity to review and adjust them

ІННОВАЦІЇ

if it is necessary. In our opinion, while developing the NIS concept of Ukraine, a strategic approach should be used as a basic one.

2. A systematic approach, i.e. systemacy as a principle of NIS functioning, means that its elements should not be characterized by a mechanistic combination; they should have consistency and interaction, which eventually will provide an attainment of innovation sector onto the level of self-development.

3. A comprehensive approach determines the necessity for consideration the objectives of the NIS development on all levels of its operation (macro, meso and micro), which means the need to provide not only the development of theoretical provisions for suppling the scientific basis under the program development in a country, but also for creating a set of specific regulations, the introduction of new forms of activation processes on the level of actual participants of NIS, i.e. enterprises, educational or scientific institutions, etc.

In accordance with the current stage of the innovation sphere development in Ukraine, the following basic provisions of the concept are offered as the priority ones:

1. The process of innovative processes activation through the NIS creation should be considered as strategic ones and those that determine the prospects for the national economy on all levels of operation, and, therefore, they are uncontested.

2. The processes of the NIS development should have clear quantitative and qualitative targets as for the forms and terms of implementation, since the postponement will eventually require spending even more resources in order to receive even slight results.

3. The processes of the NIS development are complex and multidimensional, and, therefore, require the development and implementation of a scientifically grounded innovative policy aimed at the preservation of the existing and development of the necessary resource possibilities.

In order to implement the developed provisions regarding the NIS development in the practical sphere, it is necessary to apply a number of instruments for different levels of action. As for the priority measures, the following steps are advisable:

On the state level – to develop a long-term strategy of the NIS evolution; to introduce a system of the NIS efficiency monitoring according to the methods, that are used by OECD countries; to ensure formation and implementation of the state innovation policy; to develop a regulatory framework, that is conducive to the NIS development, etc.;

On the industrial enterprise level – to modernize the economy, using technological innovation that will ensure the empowerment and perception of innovation in real production; to attract strategic partners for joint development of new innovative projects; to step up export opportunities, etc.

On the research and educational institution level – to ensure the creation of complex conditions for storing, updating and development of human potential research sector; to increase the scientists' motivation and the implementation of research results in the real economy; to prevent intellectual emigration and to improve the level of economic security on this basis.

Conclusions. The complexity of the NIS formation causes even some doubts as for the effective implementation of this concept in developing countries. It means that the NIS concept content and a set of tools for implementation requires a clear, scientific justification based on a strategic approach. This long-term strategy of innovative development by improving NIS can be considered the starting point of a state policy in the innovative sphere that will enable a country to develop adequate implementation toolkit and transform it into a legislative framework, targeted and comprehensive development programs.

The vast majority of the proposed instruments for the implementation of the concept relate to systemic measures, which have a lag time of implementation, but without their action, the creation of an effective NIS is impossible.

References

1. Innovatsiina Ukraina 2020 (2015). [Innovative Ukraine] : national report / general edition by V. M. Heitsiata in. ; NAN Ukrainy. – K., p. 336 [in Ukrainian].
2. Kasych, A. O. (2013). *Dosvid formuvannia natsion-*

Література

1. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.] ; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
2. Касич, А. О. Досвід формування національних ін-

ІННОВАЦІЇ

alnykh innovatsiynykh system v krainakh, shcho rozvyvaiutsia [Experience the formation of national innovation systems in developing countries]. Aktualni problemy ekonomiky, № 5 (143), pp. 46–49 [in Ukrainian].

3. Fedulova L. I. (2016). *Innovatsiynist ekonomiky Yevropeyskogo soyuzu ta Ukrainy: napriamy skorochennya rozryvu* [The innovation economy of the EU and Ukraine: trends gap] Economic Annals-XXI, № 156 (1-2). – pp. 22-25 [in Ukrainian].

4. Atkinson, R. D. (2014). Understanding the U.S. National Innovation System. The Information Technology & Innovation Foundation. – p. 27 [in English].

5. Etkowitz, H., Dzisah, J., Ranga, M. and Zhou C. (2007). The triple helix model of innovational University-industry-government interaction Tech Monitor, vol. 1. pp. 14-23 [in English].

6. Feinson, S. (2003). National Innovation Systems Overview and Country Cases. Vol. 1, Sec. 1, Knowledge Flows and Knowledge Collectives: Understanding the Role of Science and Technology Policies in Development. Center for Science, Policy and Outcomes, Columbia University. – Retrieved from : http://www.aau.org/sites/default/files/urg-docs/nis_overview_country_%20cases.pdf [in English].

7. Freeman, C. (1995). The 'National System of Innovation' in historical perspective. Cambridge Journal of Economics 1995, 19, pp. 5-24 [in English].

8. Godin, B. (2007). National Innovation System: The System Approach in Historical Perspective. – Retrieved from : http://www.csiic.ca/PDF/Godin_36.pdf. [in English].

9. Lundvall, B. A. (2005). National innovation systems – analytical concept and development tool. Tenth Anniversary Summer Conference «Dynamics of industry and innovation organizations, networks and systems», Copenhagen, Denmark, June, pp. 27-29 [in English].

10. Melaas, A. and Zhang, F. (2016). National Innovation Systems in the United States and China. The Center for International Environment and Resource Policy. p. 36 [in English].

11. Sharif, N. (2006). Emergence and development of the National Innovation Systems concept. Research Policy, no. 35, pp. 745–766. [in English].

12. Seidel, U., Müller, L. Köcker, G. and Filho, G. (2013). A new approach for analysing national innovation systems in emerging and developing countries. Industry & higher education, vol. 27, No 4, pp. 279–285 [in English].

13. Vertova, G. (2014). The State and National Systems of Innovation : A Sympathetic Critique. University of Bergamo, Working Paper, no. p. 823 [in English].

новаційних систем в країнах, що розвиваються / А. О. Касич // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 5 (143). – С. 46–49.

3. Федулова, Л. І. Інноваційність економіки ЄС та України: напрями скорочення розриву / Л. І. Федулова // Economic Annals-XXI. – 2016. - № 156 (1-2). – С. 22-25.

4. Atkinson, R. D. (2014). Understanding the U.S. National Innovation System. The Information Technology & Innovation Foundation. – 27 p.

5. Etkowitz, H., Dzisah, J., Ranga, M. and Zhou, C. (2007). The triple helix model of innovational University-industry-government interaction Tech Monitor, vol. 1. p. 14-23.

6. Feinson, S. (2003). National Innovation Systems Overview and Country Cases. Vol. 1, Sec. 1, Knowledge Flows and Knowledge Collectives: Understanding the Role of Science and Technology Policies in Development. Center for Science, Policy and Outcomes, Columbia University. – Mode of access: http://www.aau.org/sites/default/files/urg-docs/nis_overview_country_%20cases.pdf.

7. Freeman, C. (1995). The 'National System of Innovation' in historical perspective. Cambridge Journal of Economics 1995, 19, pp. 5-24.

8. Godin, B. (2007). National Innovation System: The System Approach in Historical Perspective. – Mode of access: http://www.csiic.ca/PDF/Godin_36.pdf.

9. Lundvall, B. A. (2005). National innovation systems – analytical concept and development tool. Tenth Anniversary Summer Conference «Dynamics of industry and innovation organizations, networks and systems», Copenhagen, Denmark, June, 27-29.

10. Melaas, A. and Zhang, F. (2016). National Innovation Systems in the United States and China. The Center for International Environment and Resource Policy. 36 p.

11. Sharif, N. (2006). Emergence and development of the National Innovation Systems concept. Research Policy, no. 35, pp. 745–766.

12. Seidel, U., Müller, L. Köcker, G. and Filho G. (2013). A new approach for analysing national innovation systems in emerging and developing countries. Industry & higher education, vol. 27, No 4, pp. 279–285.

13. Vertova, G. (2014). The State and National Systems of Innovation: A Sympathetic Critique. University of Bergamo, Working Paper, no. 823.

Received for publication 16.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Kasych, A. Conceptual provisions of the development of Ukrainian innovation system / A. O. Kasych, M. Vochozka // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10), Ч. 2. – С. 16-23.

ІННОВАЦІЇ

UDC 35:004

V. I. Hurkovskyy, Doctor of Science
in Public AdministrationELECTRONIC PETITIONS IN UKRAINE AS AN
ELEMENT OF MODERN DEMOCRACY:
PERSPECTIVES AND WAYS OF
IMPROVEMENT

Urgency of the research. With the development of the information society, the issue of improvement of communication lines between government and citizens, in particular such new form of citizens' appeals to authorities as an electronic petition, is becoming more relevant.

Target setting. According to the Law of Ukraine d.d. 2 of October 1996 "On appeals of citizens" (with amendments), the possibility of submitting of electronic petitions to the government and authorities of local self-government is determined, but it is necessary to identify details and to specify mechanisms for electronic identification of citizens and implementation of these standards.

Actual scientific researches and issues analysis. The works of foreign researchers K. Deutsch, P. Lazarsfeld, U. Lippmann, Ukrainian researchers A. Semenchenko, I. Klimenko, H. Pochepstov, V. Tsybalyuk, E. Romanenko, Yu. Kozlov are devoted to the communication between the citizens and government within the frame of the development of the information society

Uninvestigated parts of general matters defining. The article is aimed at summarizing of the international experience of application of electronic identification of citizens, improvement of mechanisms for the electronic identification of citizens in Ukraine.

The research objective. To substantiate the definition "electronic identification", to generalize the international experience of the leading countries of the world concerning approaches to electronic identification, to assess the state of implementation of this instrument in Ukraine.

The statement of basic materials. The information development of the society requires the improvement of methods and forms of communication with public authorities and authorities of local self-government. In particular, such form of collective appeal as the e-petition is widely used in the world, it is submitted using the latest telecommunications means and prescribes a specific procedure for recipient to respond and confirms its effectiveness as a mechanism of systematic public dialogue.

Conclusions. The article reveals the essence of the concept, the categorical and conceptual framework on issues of electronic identification is improved, the status of implementation of this tool in Ukraine is assessed, the ways to improve the functioning mechanisms of the electronic identification in Ukraine are proposed.

Keywords: E-democracy; e-government; e-petition; information society; civil society; appeal; petition; e-

УДК 35:004

В. І. Гурковський, д. н. з держ. упр.

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК
ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ
УДОСКОНАЛЕННЯ

Актуальність теми дослідження. З розвитком інформаційного суспільства все більшої актуальності набуває питання вдосконалення шляхів комунікації влади та громадянина, зокрема йдеться про таку нову форму звернення громадян до влади, як електронна петиція.

Постановка проблеми. Згідно з Законом України від 2 жовтня 1996 р. «Про звернення громадян» (зі змінами) [2] визначена можливість подання електронних петицій до органів влади та органів місцевого самоврядування, але необхідна деталізація та конкретизація механізмів електронної ідентифікації громадян та реалізації цих норм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням комунікації між громадянами та владою в умовах розвитку інформаційного суспільства присвячені роботи зарубіжних дослідників К. Дойча, П. Лазарсфельда, У. Липпмана, українських дослідників А. Семенченка, І. Климєнка, Г. Почепцова, В. Цимбалюка, Є. Романенка, Ю. Козлова.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Стаття спрямована на узагальнення міжнародного досвіду застосування електронної ідентифікації громадян, вдосконалення механізмів електронної ідентифікації громадян в Україні.

Постановка завдання. Обґрунтування визначення поняття «електронна ідентифікація», узагальнити міжнародний досвід провідних країн світу, щодо підходу до електронної ідентифікації, оцінити стан впровадження цього інструменту в Україні, запропонувати шляхи вдосконалення механізмів функціонування електронної ідентифікації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Інформаційний розвиток суспільства вимагає вдосконалення методів і форм провадження комунікації з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Зокрема, у світовій практиці широко застосовується така форма колективного звернення як електронна петиція, що подається шляхом застосування новітніх телекомунікаційних засобів, передбачає особливу процедуру реагування адресата та підтверджує свою дієвість як механізм систематичного суспільного діалогу.

Висновки. В статті з'ясовано сутність поняття, вдосконалено категорійно-понятійний апарат з питань електронної ідентифікації, оцінено стан впровадження цього інструменту в Україні, запропоновано шляхи вдосконалення механізмів функціонування електронної ідентифікації в Україні, а саме налагодження взаємодії системи електронної ідентифікації з реєстром виборців України, з Єдиним державним демографічним реєстром громадян.

Ключові слова: електронна демократія; електронне урядування; електронна петиція; інформаційне суспіль-

ІННОВАЦІЇ

identification.

ство; громадянське суспільство; звернення; петиція; електронна ідентифікація.

DOI:10.2514/2410-9576-2017-2-2(10)-24-30

Target setting. With the development of the information society, the issue of improvement of communication lines between government and citizens, in particular such new form of citizens' appeals to authorities as an electronic petition, is becoming more relevant. According to the Recommendations of the Europe Council, an electronic petition is defined as a recommendation or comment to the democratic institution, which is delivered through electronic way. Today, this tool of interaction between the society and government is being used by more than 70 countries in the world, including Ukraine.

According to the Law of Ukraine d.d. 2 of October 1996 "On appeals of citizens" (with amendments) [2], the possibility of submitting of electronic petitions to the government and authorities of local self-government is determined, but it is necessary to identify details and to specify mechanisms for electronic identification of citizens and implementation of these standards. That is why the formation and implementation of appropriate mechanisms at the state authorities and authorities of local self-government are relevant issues.

Analysis of recent research and publications. The works of foreign researchers K. Deutsch, P. Lazarsfeld, U. Lippmann, Ukrainian researchers A. Semenchenko, I. Klimenko, H. Pocheptsov, V. Tsybalyuk, E. Romanenko, Yu. Kozlov are devoted to the communication between the citizens and government within the frame of the development of the information society.

The article is aimed at summarizing of the international experience of application of electronic identification of citizens, improvement of mechanisms for the electronic identification of citizens in Ukraine.

The purpose of the article is to substantiate the definition "electronic identification", to generalize the international experience of the leading countries of the world concerning approaches to electronic identification, to assess the state of implementation of this instrument in Ukraine, to offer the ways of improvement of mechanisms of functioning of electronic identification in Ukraine.

The statement of basic materials. The information development of the society requires the improvement of methods and forms of communication with public authorities and authorities of local self-government. In particular, such form of collective appeal as the e-petition is widely used in the world, it is submitted using the latest telecommunications means and prescribes a specific procedure for recipient to respond and confirms its effectiveness as a mechanism of systematic public dialogue.

The appeal of citizens is a sensitive indicator of the state of society, its problems, conflicts, people's attitude towards authorities, their ability to solve relevant issues, level of hope, expectations and demands, which are formed in the public mind under the influence of events in the state, statements of political leaders.

The electronic identification of physical and legal persons is made through issuance of special personal electronic identification means (e-cards, passports, digital signatures and other means, i.e. electronic identifiers associated with a particular person) to them in the prescribed manner and on the basis of the established scheme. The main requirement to eID is ensuring the technological possibility of the implementation of the authentication (conformity of authenticity) of the owner of the electronic ID during performance of any electronic transactions [3].

The main regulatory legal acts affecting the implementation and development of electronic identification of citizens in Ukraine should be considered: – Tax Code of Ukraine [4]; – Civil Code of Ukraine [5]; – Law of Ukraine "On State Register of Voters" [6]; – Law of Ukraine "On state registration of civil status acts" [7]; – Law of Ukraine "On state registration of legal persons and physical persons – entrepreneurs" [8]; – Law of Ukraine "On electronic digital signature" [9]; – Law of Ukraine "On Unified State Demographic Register and documents, which confirm citizenship of Ukraine, certify the identity or his/her special status" [10]; – Law of Ukraine "On information protection in information and telecommunication systems" [11]; – Law of Ukraine "On protection of personal data" [12] – Law of Ukraine "On compulsory state pension insurance" [13], Law of Ukraine "On banks and banking activity" [14].

ІННОВАЦІЇ

The significant problem is the absence of systematized normative definition of “electronic identification”. For example, the regulatory acts of different levels use different approaches and provide different understanding of the term “identification”. The regulatory and legal acts only partially establish the specific line between the terms and the procedures corresponding to them (Tab. 1).

Table 1

The classification of approaches to the definition of term “Identification”

Regulatory legal acts	Definition
Law of Ukraine “On banks and banking activity” [14]	Person identification is identification of the person, who is conducting the transaction, based on the document, which confirms the identity of the owner and fixation of the name and surname, date of birth and address in writing, as well as the name, number and date of issue of the presented document, name of the institution that issued it.
Law of Ukraine “On Unified State Demographic Register and documents, which confirm citizenship of Ukraine, certify the identity or his/her special status” [10]	Identification is establishing of the conformity of the person with the whole information about him/her with the help of the basic (compulsory) and additional (optional) biometric data, parameters.
Law of Ukraine “On information protection in information and telecommunication systems” [11]	The user of the information in the system is a physical or legal person, who has the right to access the information in the system in accordance with legislation.”
Law of Ukraine “On electronic digital signature” [9]	The signer is the person, which legally owns personal key and on his/her own behalf or on behalf of the person, whom he/she represents, affixes digital signature during execution of electronic document.
The rules of ensuring of information protection in information, telecommunication, information and telecommunication systems. Approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine d.d.29 of March 2006 No. 373 [15]	Identification is the procedure of recognition of the user in the system, typically using pre-defined name (identifier) or other priori information, which is can be processed by the system.
The Order of the Ministry of Economy of Ukraine “On approval of the Procedure of planning, formation, establishment, operation, maintenance, systematization of electronic information resources of the Ministry of Economy of Ukraine and access to them” d.d. 16.07.2010 N 854 [16]	“User identification” is the procedure of assignment of a personal details set (usually it is a pair –username and password) to the user or provision of a special electronic key to him/her for his/her exclusive use.
The Order of the State Nuclear Regulation Committee “On approval of Rules of physical protection of nuclear installations and nuclear materials” d.d. 04.08.2006 N 116. [17]	“Identification” is the determination of conformity of the identifying features of the person, which are listed in the documents or database, the actual characteristics of the person him-/herself.

Source: results of own research

Therefore, there is no doubt concerning the relevance of regulation of the conceptual and categorical apparatus in the electronic identification sphere.

The electronic identification is the procedure of determination of the user in the system using basic and additional parameters with the help of information and communication technologies.

Today, the regulatory and legal acts of the state determine the following basic and most commonly used identification data of physical persons: – surname; – name; – patronymic; – date of birth; – date of death; – gender; – place of birth; – residence; – citizenship; – series and number of identity document, his/her family or social status; – the registration number of record card of taxpayer-physical person; – unique number of record in the Unified State Demographic Register.

Analyzing the international experience in electronic identification, in the Proposals to development of the state policy concerning electronic identity in Ukraine, Yu. Koslov and D. Chernikov drew the attention to the percentage of the use of certain technologies of electronic identification in EU countries, which is as follows [18]:

ІННОВАЦІЇ

- Electronic identification schemes based on mechanisms of the use of a pair – “login-password” – 9%;
- Electronic identification schemes that are based on mechanisms of use of one-time passwords on the basis of lists - 6%;
- Electronic identification schemes that are based on mechanisms of use of one-time passwords on the basis of short text messages - 5%;
- Electronic identification schemes that are based on mechanisms of use of special hardware and software password generators (OTP-tokens) - 7%;
- Electronic identification schemes that are based on mechanisms of use of cryptographic transformation in the authentication process (software) - 13%;
- Electronic identification schemes that are based on mechanisms of use of cryptographic transformation in the authentication process (hardware token) - 13%;
- Electronic identification schemes that are based on mechanisms of use of cryptographic transformation in the authentication process (hardware token - smart cards) - 16%;
- Electronic identification schemes that are based on mechanisms of use of cryptographic transformation in the authentication process (hardware token - SIM-cards) - 5%.

Currently, the site of the petition to the President of Ukraine uses a range of tools for electronic identification, namely: bank ID, registration number of record card of taxpayer-physical person, EDS.

Based on research of concepts of development of petition sites and the ways of the identification on them, we note the following. Today there are three ways to implement the e-petition in Ukraine:

1. Own (unique) development of the organ of state or executive power (e.g., a petition to the President of Ukraine, petitions to the Cabinet of Ministers of Ukraine, petitions to the Kyiv City State Administration). It is characterized by sufficiently high reliability of electronic identification of citizens (Bank ID, Oshadbank ID, EDS) on one hand and by the large costs of development and support on the other. Thus, as the largest number of Internet traffic accounts for users of mobile phones and tablets, the possibility of adaptability of this sources for mobile devices is very important. The sites of this group have adaptive layout and it is convenient for mobile users to use them.

2. Unified site of petitions “Unified system of local petitions”, which was created within the program “e-Government for accountability and participation” (EGAP), funded by the Swiss Confederation and implemented by the East Europe Foundation Innova Bridge in partnership with the State Agency for e-governance. Currently, this resource was used by more than 80 cities of Ukraine. It is characterized by sufficiently high reliability of electronic identification of citizens (Bank ID, Oshadbank ID, EDS), on the one hand and possibility of free use, which is a big plus in a difficult economic situation. The sites of this group have adaptive layout and it is convenient for mobile users to use them.

3. Own (unique) development of an organ of state, the executive power or local government It is characterized by sufficiently low reliability of electronic identification of citizens (e-mail) on the one hand and the high cost of development and support on the other. The sites of that group have no adaptive layout and these resources are not designed for mobile use.

Each of these tools has both strengths and weaknesses. An alternative way of electronic identification for ordinary citizens in the absence of national e-passports could be bank ID, and eID token can be a common bank card. Thus, the initial registration of users of electronic banking and payment services is made in accordance with the rules, which provide identification during personal contact. However, authentication procedures involve different mechanisms, which vary in range from the use of a pair of “login / password” to the means of cryptography.

So in the short term perspective, the government can resolve the issues on electronic identification of citizens quickly enough using resource of the largest banks of Ukraine.

An alternative for banking ID may be the electronic identification of citizens through citizen identification number. The integration on secure channel between the database of the Internal Revenue Service and e-petition service must be created for the implementation of this identification. Today there is integration between the database of the Internal Revenue Service and service of e-petition to the President of Ukraine, so it is needed to make of integration between the database of the Internal Rev-

ІННОВАЦІЇ

Internal Revenue Service and services of electronic petitions to state and local authorities taking into account this successful experience. For the identification the user will need to enter not only the name, surname and patronymic name, email address, but also his/her identification code. The search will take place in the database of the Internal Revenue Service, and only at the conformity with the main parameters of name, surname and patronymic and his/her identification code, the user will receive e-identification and be able to create an e-petition and to vote etc.

Today this mechanism works only partially and requires both additional automation and regulatory and legal strengthening.

The legislation of Ukraine provides the right of individuals to refuse to accept the registration number of the taxpayer's registration card because of their religious beliefs. According to the State Fiscal Service of Ukraine, at the beginning of 2015 about 200 thousand citizens of Ukraine have used this right. Therefore, this method of electronic identification cannot cover all citizens.

Many experts think that mobile ID can be used for the implementation of electronic identification. Mobile ID is a service that allows subscriber to use his/her mobile phone with SIM-card installed in it as a means for secure electronic identification. With Mobile ID you can access secure electronic documents and put your digital signature on them. Currently the demo version of the service can be used on the portal of administrative services of Lviv city.

This method of electronic identification requires regulatory and legal strengthening. Also, there is a great caution of giving of the vast array of personal data of citizens to commercial establishments. For the implementation of this approach the citizens will be required to appear at least once at the nearest division of communications provider for identification.

Another issue that needs organizational and legal solutions is the risk of voting of the same person from different email addresses that will distort the representativeness of the data of collecting of signatures for e-petition. There is the possibility of unauthorized influence on the voting by so-called "bots". This is especially significant issue for local authorities. During analyze of means of electronic identification for registration of citizens, the name, surname, patronymic name and email address, to which the user receives a link to confirm registration on the site, must be specified. The security level of online resources of local authorities is much lower than the corresponding resources of central authorities. To resolve this problem, changes and additions to the Law of Ukraine "On citizens appeals" must be made, firstly: limit the creation and signing of petitions for solely citizens of Ukraine, and secondly: authorization of citizens must be conducted with existing and confirmed databases, such as users of "Card of Kyiv resident" (the imperfection of this system is that only Kyiv residents can use such authorization, but locally for Kyiv, this solution is sufficiently effective, it can be used to provide citizens with an additional impact on local authorities), register of voters of Ukraine is one of the latest and biggest data bases of citizens of Ukraine, using this database citizens with no identification number of the taxpayer can have the possibility of electronic identification, with a bank-ID (the imperfection of this system is that not all citizens are users of the Oshadbank and Privatbank) and directly on the site via SMS verification (confirmation in the form of SMS with the code is sent to cell phone of citizen. The disadvantage of this system is that the SMS sending service is a paid service. The implementation of this approach is the additional financial burden for citizens). The unified digital signature is also used for identification of citizens. The disadvantage of this tool is a paid registration, and as a result a limited number of users. For the most part, the unified digital signature is used by the entrepreneurs and employees. All of these authorization methods have both benefits and disadvantages. Therefore, only the combination of all possible authorization methods can allow more citizens to use the electronic petition.

For today, it is necessary to consider some positive experience of e-petition implementation shown by the Machinery of the Verkhovna Rada of Ukraine. Although right after the launch of the tool of e-appeals of citizens to the Verkhovna Rada of Ukraine, the website had obscure interface and the understanding of how to initiate or sign the petition was beyond the power of average citizens. In March 2016, the website was modernized and now the service "E-petitions" functions successfully. The appearance of the petition is implemented within the priority-oriented measures for creation of the E-Parliament in the Verkhovna Rada. The management of computer-aided systems of the Verkhovna

ІННОВАЦІЇ

Rada of Ukraine, which is determined by the technical administrator of the “E-petition” system, takes measures on its software and technical assistance, verification, registration, support of petition and will perform other actions on compliance of standards with the requirements of the legislation. The website of the Parliament contains the list of spheres and sectors of the state activities concerning which the user can send the e-appeal, so that the citizen can decide, whether it is necessary to create new petition or it already exists and it is necessary to vote for it. Here with, the user should fill the corresponding form on the web portal for authorization. There are sections “signature collection continues”, “is under consideration”, “responses to petitions”, “expired”, “create the petition”. The search of petitions can also be performed by branch directions. The “E-protocol” service is introduced on the web portal of the Parliament; it contains statistical data on voting of deputies, top leaders and anti leaders of voting, verbatim transcript of the plenary session, corresponding audio and video information; “Stop Absentee!” resource; the inquiries of deputies also are published in it; the measures on ensuring the video and audio transmission of the session of all parliamentary committees are carried out; the work on creation of the electronic workplace of the parliamentarian is performed; the movement towards the consideration of legislative drafts in second reading in the electronic for, etc. is carried out.

We hope that within the “E-Parliament” project the transfer of the single legislative body on the electronic system will become a reality.

Taking into account this experience, each state authority should create the website for petitions, therefore, it is necessary to unify the approaches to creation of e-petition service by using the template of this service based on the web-site of the Unified system of local petitions. The main benefits of this resource are: unification of resources for petition collection, high level of certainty of the person identification, adjusted layout, free use. Thus, the state could save considerable resources that are spent on the development of the website and its future integration with databases for identification of citizens.

Conclusions. The article reveals the essence of the concept, the categorical and conceptual framework on issues of electronic identification is improved, the status of implementation of this tool in Ukraine is assessed, the ways to improve the functioning mechanisms of the electronic identification in Ukraine are proposed, namely the adjustment of interaction of the electronic identification system with the State Register of Voters of Ukraine, Unified State Demographic Register of Citizens. It is proposed the local government authorities and executive authorities to use the successful experience of the electronic identification of citizens in the service of the Unified system of local petitions by improving the regulatory framework, namely to amend the Law of Ukraine “On appeals of citizens”, which provides the methods of electronic identification and obliges to use them. In particular, the imposition of sanctions for possible turning of votes, reducing their number, etc. requires additional study of legal issues.

References

1. Constitution of Ukraine dated 28.06.1996, No. 254к/96-ВР [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Law of Ukraine “On appeals of citizens” dated 2.10.1996, No. 393/96-ВР (as amended) [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
3. Shapovalova T. *Elektronna identyfikatsiya hromadyan u konteksti problem formuvannya systemy elektrinnykh administrativnykh posluh* [Electronic identification of citizens in the context of problems of creation of system of electronic administrative services] [Electronic resource]. Retrieved from : http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/itis%20seminar%202015/pdf/13.pdf [in Ukrainian].
4. Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI (as amended) [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
5. Civil code of Ukraine dated 16.01.2003 No. 435-IV (as amended) [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Law of Ukraine “On State Register of Voters of Ukraine”

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про звернення громадян : Закон України від 2.10.1996 р. № 393/96-ВР (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Шаповалова Т. “Електронна ідентифікація громадян у контексті проблем формування системи електронних адміністративних послуг” [Електронний ресурс] / Т.Шаповалова. – Режим доступу : http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/itis%20seminar%202015/pdf/13.pdf.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22.02.2007 № 698-V (зі змінами) [Електронний ресурс]. –

ІННОВАЦІЇ

dated 22.02.2007 No. 698-V (as amended) [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-16> [in Ukrainian].

7. Law of Ukraine “On state registration of civil status acts” dated 01.07.2010 No. 2398-VI (as amended) [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2398-17> [in Ukrainian].

8. Law of Ukraine “On state registration of legal persons, physical persons—entrepreneurs and community organizations” dated 15.05.2003 No. 755-IV [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15> [in Ukrainian].

9. Law of Ukraine “On digital signature” dated 22.05.2003 No. 852-IV [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/852-iv> [in Ukrainian].

10. Law of Ukraine “On Unified State Demographic Register of Citizens and documents, which confirm citizenship of Ukraine, certify the identity or his/her special status” 20.11.2012 No. 5492-VI [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5492-17> [in Ukrainian].

11. Law of Ukraine “On information protection in information and telecommunication systems” dated 05.07.1994 No. 80/94-BP [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>. [in Ukrainian].

12. Law of Ukraine “On protection of personal data” dated 01.06.2010 No. 2297-VI [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> [in Ukrainian].

13. Law of Ukraine “On compulsory state pension insurance” dated 09.07.2003 No. 1058-IV [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> [in Ukrainian].

14. Law of Ukraine “On banks and banking activity” dated 07.12.2000 No. 2121-III [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> [in Ukrainian].

15. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 29, 2006. No. 373 “On approval of Rules of ensuring of information protection in information, telecommunication, information and telecommunication systems” [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF> [in Ukrainian].

16. Order of the Ministry of Economy of Ukraine “On approval of the Procedure of planning, formation, establishment, operation, maintenance, systematization of electronic information resources of the Ministry of Economy of Ukraine and access to them” dated 16.07.2010 No. 854 [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://cons.parus.ua/map/doc/06KW70A671/Pro-zatverdzhennya-Poryadku-planuvannya-formuvannya-stvorennya-funktsionuvannya-suprovodzhennya-sistematizatsiyi-elektronnikh-informatsiynikh-resursiv-Ministerstva-ekonom.html> [in Ukrainian].

17. Order of the State Nuclear Regulation Committee “On approval of Rules of physical protection of nuclear installations and nuclear materials” dated 04.08.2006 No. 116 [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1067-06> [in Ukrainian].

18. Kozlov Y., Chernikov D. *Propozytsiyi do rozrobky derzhavnoyi polityky elektronnoyi identychnosti v Ukraini* [Proposals for development of policies for electronic state identity in Ukraine] [Electronic resource]. – Retrieved from : http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/elektronna_identychnist_tekst.pdf [in Ukrainian].

Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-16>

7. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>.

8. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.

9. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003 № 852-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/852-iv>.

10. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України 20.11.2012 № 5492-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5492-17>.

11. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.

12. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.

13. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.

14. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

15. Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006р. №373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF>.

16. Про затвердження Порядку планування, формування, створення, функціонування, супроводження, систематизації електронних інформаційних ресурсів Міністерства економіки України та доступу до них : Наказ Міністерства економіки України від 16.07.2010 N 854 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cons.parus.ua/map/doc/06KW70A671/Pro-zatverdzhennya-Poryadku-planuvannya-formuvannya-stvorennya-funktsionuvannya-suprovodzhennya-sistematizatsiyi-elektronnikh-informatsiynikh-resursiv-Ministerstva-ekonom.html>.

17. Про затвердження Правил фізичного захисту ядерних установок та ядерних матеріалів : Наказ Державного комітету ядерного регулювання від 04.08.2006 N 116 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1067-06>.

18. Козлов, Ю. Пропозиції до розробки державної політики електронної ідентичності в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Козлов, Д. Черніков. – Режим доступу : http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/elektronna_identychnist_tekst.pdf.

Received for publication 07.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Hurkovskyy, V. I. Electronic petitions in Ukraine as an element of modern democracy: perspectives and ways of improvement / V. I. Hurkovskyy // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 24-30.

ІННОВАЦІЇ

UDC 658.589:621.39

УДК 658.589:621.39

N. A. Kaluhina, Candidate of Economic Sciences,
A. A. Sakun, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
T. M. Tardaskina, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Н. А. Калугіна, к. е. н.,
Г. О. Сакун, к. філос. н.,
 доцент,
Т. М. Тардаскіна, к. е. н.,
 доцент

INNOVATIVE STRATEGY OF THE TELECOMMUNICATION ENTERPRISE DEVELOPMENT

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Urgency of the research. Integration and innovation processes of building a modern market environment in Ukraine create the objective conditions for the increased use of telecommunication in activity of economic entities.

Target setting. In these studies, priority is given to the formation of innovative strategy, which can ensure development of the company in the light of building an innovative economy and information society.

Actual scientific researches and issues analysis. The problem of telecommunication companies' development is studied in the works of L. N. Berkman, L. E. Varakin, P. P. Vorobienko, V. M. Hranaturov, V. K. Steklov. The issue of innovation in the field of communication and informatization is developed in the works of O. A. Knyazeva, V. M. Orlov and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. The issues of development of innovative strategies of telecommunication companies are not fully investigated because of significant changes taking place in the information and telecommunication sector and the scientific community.

The research objective. To develop the innovative strategy of telecommunication companies, that will enhance their competitiveness and socio-economic performance in modern conditions.

The statement of basic materials. The article provides a critical analysis of scientific views on the theory of innovation and strategic planning. The need for diversification of telecommunication companies is proved. The approach to the formation of innovation strategy of diversification is adduced and the choice of the most optimal strategy is made.

Conclusions. The communication and information sphere and telecommunication enterprises directly base their activities mainly on the implementation of technological and organizational innovation. The need for the implementation of diversification in the telecommunication enterprises' activity is proved, the suggested approach to the implementation of innovative strategy of diversification is adduced and the criteria for assessing the effect of its implementation are defined in the article.

Keywords: telecommunication enterprise; innovative strategy; diversification; effect.

Актуальність теми дослідження. Інтеграційно-інноваційні процеси побудови сучасного ринкового середовища України створюють об'єктивні передумови для активізації використання телекомунікаційних технологій в діяльності суб'єктів господарювання.

Постановка проблеми. В цих дослідженнях пріоритет віддається формуванню стратегії інноваційного розвитку як такої, яка здатна забезпечити розвиток підприємства із урахуванням побудови інноваційної економіки та інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем розвитку телекомунікаційних підприємств присвячено наукові праці Л. Н. Беркман, Л. Е. Варакіна, П. П. Воробієнко, В. М. Гранатурова, В. К. Стеклова. Питання впровадження інновацій в сфері зв'язку та інформатизації досліджено у працях О. А. Князевої, В. М. Орлова та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Недостатньо повно розглянуто питання розробки інноваційної стратегії розвитку телекомунікаційного підприємства внаслідок суттєвих змін, що відбуваються в інформаційно-телекомунікаційній сфері та науковому середовищі.

Постановка завдання. Розробка інноваційної стратегії розвитку телекомунікаційного підприємства, яка буде сприяти підвищенню його конкурентоспроможності та соціально-економічної ефективності діяльності в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У статті проведено критичний аналіз наукових поглядів на теорію інноваційного розвитку та стратегічного планування. Доведено необхідність диверсифікації діяльності телекомунікаційного підприємства. Наведено підхід до формування інноваційної стратегії диверсифікації та здійснено вибір найбільш оптимальної стратегії. Запропоновано критерії оцінки ефекту від впровадження стратегії.

Висновки. Сфера зв'язку та інформатизації та безпосередньо телекомунікаційні підприємства базують свою діяльність переважно на реалізації технологічних та організаційних інновацій. В статті доведено необхідність впровадження диверсифікації в діяльність телекомунікаційного підприємства, наведено запропонований підхід до впровадження інноваційної стратегії диверсифікації та визначено критерії оцінки ефекту від її впровадження.

Ключові слова: телекомунікаційне підприємство; інноваційна стратегія; диверсифікація; ефект.

ІННОВАЦІЇ

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-31-38

Urgency of the research. The economy of the XXI century is significantly altering the vectors of its development, going from technocratic to innovative basis of its operation. Integration and innovation processes of building a modern market environment in Ukraine create the objective conditions for the increased use of telecommunication in activity of economic entities. Therefore today telecommunication enterprises are considered as a lever that allow to transform a strategy of many companies, as a tool that can be used in almost all areas of economic activity as well as modern and powerful resource for economic growth of the state.

Target setting. Telecommunication companies are resorting to a number of scientific and applied mechanisms including not least the marketing and strategic planning for their further development. Priority in these studies is given to the formation of innovative strategy that can ensure development of the company, taking into account the existing realities of building an innovative economy and information society.

Actual scientific researches and issues analysis. The problem of telecommunication companies' development is studied in the works of L. N. Berkman [13], L. E. Varakin [3], P. P. Vorobienko [4], V. M. Hranaturov [4], V. K. Steklov [13] and others. International experience of formation of the theory and practice of strategic planning is generalized in the studies of I. Ansoff [1] B. V. Burkinskiy [2], F. Kotler [8], I. V. Novikova [10] and others. The issue of innovation in the field of communication and informatization is developed in the works of O. A. Knyazeva [7], V. M. Orlov [6] and others.

The research objective. The purpose of this work is determined by insufficient knowledge of the problem of the development of innovative strategy of telecommunications companies due to significant changes occurring in the information and telecommunication sector and the scientific community.

The statement of basic materials. The development of the leading countries is mainly based on the implementation of the various innovations (food, organizational, strategic, etc.). These processes are able to ensure sustainable development of the country, its innovative orientation for further development in today's highly competitive environment, thus forming a significant proportion of GDP.

The concept of innovation is defined differently in the scientific literature. By the analysis of existing scientific research the authors found that the most significant differences between the various definitions depend on the approach to the concept of innovation followed by the scholar. That is, scientists believe that innovation can be viewed either as a result of the creative process or as a process of introducing innovations. We are of the opinion that innovation - is a permanent process of formation and implementation of new ideas and technologies for improving production, economic, social and other public processes and relationships.

Nowadays more and more companies realize the huge role of innovation in the successful organization of the activity, the conquest of new markets, the strengthening of competitive advantages. This is evidenced by statistics that show the growth of innovative products and services on national and international markets.

Thus, the analysis of innovation activity in Ukraine for 2015 showed that 824 industrial enterprises (or 17.3% of total) were involved in such activity. The majority of innovations are focused on food (5.2%), process (7.2%), organizational (4.7%) and marketing (6.4%) innovation. The volume of innovative products is only 1.4% of total sales, of which 31.6% - a product which is new to the domestic market [9].

As for the areas of innovation activity of enterprises Ukraine, almost three-quarters of enterprises with technological innovation purchased machinery, equipment and software to produce new or significantly improved products and services. More than a quarter of them carried out activities to implement new or significantly improved products and processes, such as feasibility study, testing, software development for current needs, equipment, organization of production and so on. More than 20% of domestic enterprises conducted training or retraining of personnel for them to develop or implement innovative products and processes [9].

An increase in the overall innovation activity can be noted in recent years despite the difficult economic and socio-political situation in the country. Thus, since 2010 the share of innovation active en-

ІННОВАЦІЇ

terprises increased from 13.8% to 17.3%, or 3.5%. The total cost of implementation of innovation has increased by more than 70%. Herewith 98% of these costs - are business's own funds, and only 0.4% - the state budget. This indicates a weak state support of innovation processes in enterprises. However, this does not deter entrepreneurs, because since 2010 the proportion of entrepreneurs implementing innovation increased from 11.5% to 15.2% [9].

The data show that the highest proportion of innovative enterprises accounts on the processing industry (20.3%), electricity, gas, steam and conditioned air (18.6%), as well as information and telecommunications (16.3%) [9]. That is the telecommunication is a leading sphere of economic activity that includes complex innovation processes resulting from active research and design activities, leading to the market launch of new mobile services, satellite, network communication and so on.

Innovative activity of telecommunication companies is not limited to science and technology policy based on development and implementation of new services. It covers such important management spheres of the company as marketing, organizational structure, personnel management, advertising and other areas. Under the conditions of enhancing innovation the shaping of the strategy for further development is needed. One option could be introducing diversification strategy, because under it the development of innovative techniques and technologies, the provision of new services, access to new markets has to be implemented by the enterprise. Active development of innovation in most cases provides the basis for effective adaptation to changes in the environment, judging from the experience of leading foreign companies. At the same time, diversification is the most effective tool for preserving and increasing the competitiveness of the company, its financial stability in an unstable and uncertain environment.

An innovative component of the enterprise's development, according to the views of scholars [6, 7], shared by the authors, can be regarded not only as the development and introduction of innovative products and services, but also as innovation of strategic or organizational nature, namely diversification strategy, which can be seen as a strategic innovation.

The need for implementation of diversification strategy is related to the fact that some types of services recently have shown the reduction in the volume of output that can subsequently lead to the loss of financial benefits (Tab. 1).

JSC "Ukrtelecom" is one of the leaders of the telecommunication market. According to the official reports of the company [11], it holds a leading position in the market of fixed telephony services of Ukraine, has a stable customer base and a strong network that covers almost all settlements of the country. According to the existing legislation [5], the enterprise provides important social services across the country, what ensures stable demand in most rural regions where there are no or other forms of communication or they are poorly developed.

Table 1

Estimated amount of telecommunication and other services

Services	Revenues from communication services million UAH		Dynamics, %
	I qr. 2015 y.	I qr. 2016 y.	
Fixed phone connection	1724,9	1698,1	98,4
Mobile connection	8499,9	8463,3	99,6
Telegraph	4,4	3,3	74,7
Wire communication	44,5	46,0	103,4
Transmission and reception of TV and radio programs	566,8	659,8	116,4
Internet services	1690,6	1886,6	111,6
Postal and courier activities	1143,9	1050,3	91,8

Source: [9]

However, the structure of business income shows that mobile services account for about 3% and Internet access services - less than 20% of total revenues [11]. That does not meet modern requirements of customers to obtain the latest telecommunications services. A decline of business income from the provision of traditional services due to reduction in consumption is also observed. In these

ІННОВАЦІЇ

conditions it is necessary to introduce innovative component into the strategy of further development and it is diversification that allows develop activities in different areas to prevent financial failures.

Studying the practice of modern enterprises' innovative activity in the plane of implementation of strategic innovation reveals the following methods of diversification of their activity [12]: expansion of its own production base through internal development; expansion of its own production base by acquiring licenses for new technologies and products; creation of joint companies; acquisition of new companies (including greenfield capital); greenfield capital investments (participation in greenfield funds, partial funding of greenfield companies, participation in research alliances) and others.

None of the methods of diversification mentioned is perfect, as each is characterized by a number of problems. Therefore, the formation of own innovation strategy of diversification (ISD) is advisable while implementing the process of diversification of telecommunication company. Different applied scientific approaches may be used to form such strategy (production, system, target-oriented, process). As we consider diversification a permanent economic process, the process approach, based on selection of appropriate processes and control over these processes, is advisable to use while forming ISD.

The analysis of the literature on strategy formation [1; 7; 10; 12] and authors' own theoretical and empirical research allowed to identify a number of formal stages that are basic in the formation of ISD, and to identify the main characteristics and objectives of each stage from the position of development of this strategy (Fig. 1).

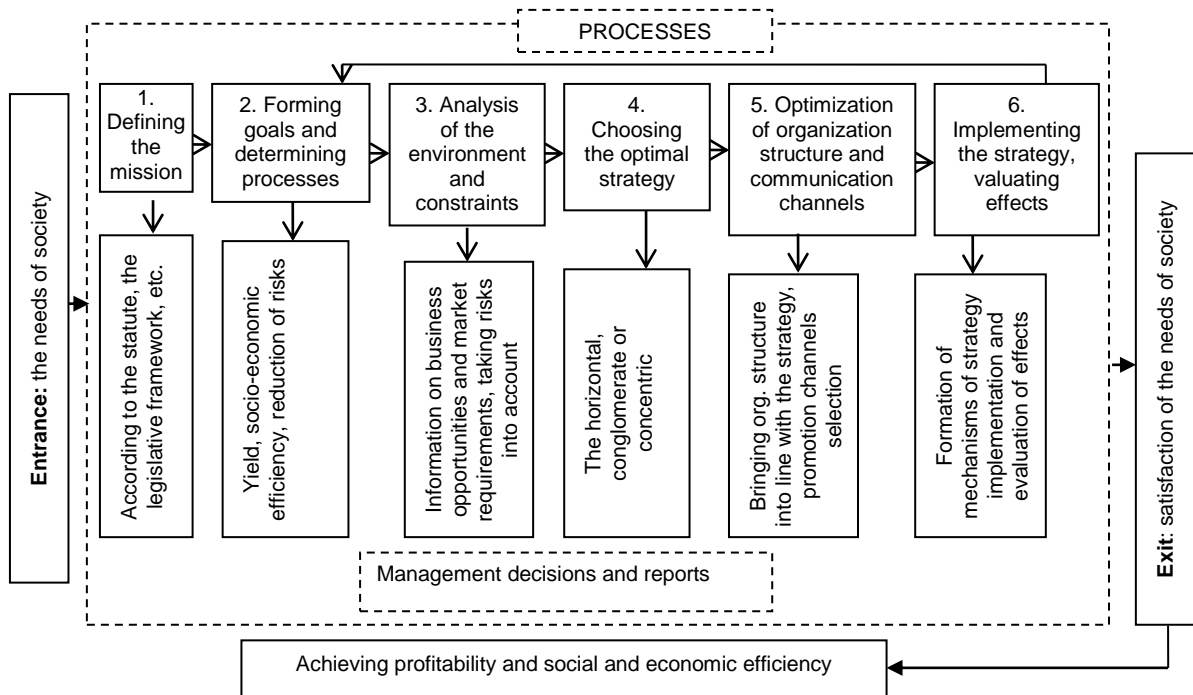

Fig. 1. Process approach to the formation of ISD of telecommunication enterprise
developed by the authors

Considering the basic stages of strategy formation.

1. Defining the mission of the telecommunication company that is providing telecommunication services to all segments of the population and businesses in all the country.

2. Forming strategic goals. In this case, the goal is the replacement of services and technologies life cycle of which is under recession (according to Table 1 these services can be telegraph and fixed

ІННОВАЦІЇ

communications), by innovative ones with the release of the latest on new markets to achieve sustainable profitability, social and economic efficiency and to reduce risks.

3. The analysis of the internal and external environment, the analysis of constraints. This analysis should be performed using existing and described in a number of scientific and educational works marketing tools (e.g., GAP-analysis, PEST-analysis, SWOT-analysis, etc.) [7; 8].

The results of marketing researches, statistical information on the status and dynamics of demand, analysis of competition in the telecommunications market and other markets can serve the informational base.

The research and evaluation of internal environment aims to estimate internal capacity of the telecommunication company, its strengths and weaknesses, as well as a quantitative assessment of the resource potential. In the course of this analysis the strategic areas of economic and strategic (or priority) targets for further development in accordance with a specific mission and goals are defined. The analysis of the external environment is a process in which all the external factors that affect or may affect the process of achieving the goal are studied.

4. Choosing the optimal strategy. Preliminary steps provide an actual picture of the telecommunication company in a particular market situation. Basing on a composite picture and within existing constraints one of the possible strategies is selected. The strategy chosen is being adapted to the specific requirements and conditions of telecommunication company. We consider it advisable to choose the strategy reasoning from applied-scientific foundations and tools of program and target planning as a tool for managing the development of entities [12], within which the strategy chosen should perform a set of programs that are based on the sequence of sections: the goal – tool to achieve the goal – resource provision required. The telecommunication company can resort to such types of diversification strategies: concentric diversification, horizontal diversification and conglomerate diversification. The components of these strategies for selected companies are as follows (Tab. 2).

Each possible strategy of diversification has been analyzed by the authors in previous works in order to choose the optimal ISD (considering current situation, existing business problems and demands of the society [14]. The analysis showed that today telecommunication company uses concentric diversification, which reduces demand and revenue, reduces competitiveness and deteriorate the image of the company. Thus, the need to move to a horizontal diversification strategy, which ensures the stabilization of demand and revenue growth through expansion of the provision of traditional and new services to customers existing, is grounded.

5. Optimization of organization structure of management and communication channels as tools of realization of the strategy. This stage involves the transformation of organizational structure in order to provide more effective implementation of ISD and avoid duplication of functional influence of the enterprise's divisions. It is required to define key activities and key links in the chain of values that are paramount for a successful implementation of the strategy and to determine the optimal type of organizational structure that will prevent duplication of functions in order to lead management organizational structure in line with the strategy.

Also, the approaches to the implementation of the new forms of marketing communication channels that meet the information needs of consumers and existing means of communication (including Internet services, local and global social networks, etc.) are realized during this stage.

6. Implementing the strategy and valuating effects. In general, the results of implementation of the strategy of diversification should lead to the appearance of certain types of effect and the reduction of risks by allowing free movement of the company funds to the most dynamically developing areas of activity. Considering the social responsibility of business, the evaluation of the effect should determine social component, that take into account the customers' needs and requirements for the level of the application of modern communication technologies.

The review and analysis of the literature on the topic of evaluation of the effect of diversification makes it possible to assert that today a number of criteria to evaluate the effect of economic activity of the enterprises diversified have been formed. The effect of diversification is being determined using empirical or expert evaluation, and the diversification is measured by end-categories in the foreign studies. It is determined by the modern scholars-researchers that the implementation of the strategy of

ІННОВАЦІЇ

diversification leads to obtaining a synergistic effect and improvements of the competitiveness. Therefore, when assessing the effect of diversification in these works dominate strategic criteria such as sales, market share, etc [6; 12].

Table 2

Components of market diversification strategies

Strategy	Concentric diversification	Horizontal diversification	Conglomerate diversification
Goal	Expanding the geography of service, access to new markets without significant investments in technology development	Expanding the range of services based on the replacement of equipment	Qualitative innovative leap in enterprise development
Informational base	Data of market research on existing and new markets	Data on new technologies and services	Complex information about new technologies and markets
Period of application	Stage of maturity or slowing of services or technologies	Stage of decline of services or technologies	Stage of growth or slowing of services or technologies
Resource provision	The need to update the assortment base, to train the personnel, to spend costs on advertising in new markets	The need to invest in the acquisition of new technologies, licenses, to train the personnel	The need to invest technology, personnel, advertising, market research, transformation the management structure
The main restrictions	Informational: purchasing a license. Financial: entry into new markets requires significant costs Legal: forming the base for entering new markets	Technological: acquisition of new technologies. Financial: investing purchase of the equipment, training of the personnel. Information: acquisition of licenses	Technological: purchasing the equipment. Financial: investing in equipment and technology. Legal: forming a base for entering new markets. Marketing: market saturation
Implementation tools	Mainly marketing	Mainly technological	Technological and marketing
Duration and payback	The project can be implemented in the short term	The project can be implemented in the short and medium term	The project may be different in terms of implementation depending on the degree of innovation of the product

Source: the authors' own developments

The authors believe that diversification should lead to reduction in risk and occurrence of synergistic effect, especially in finance, by allowing free movement of funds of the company to the most dynamically developing areas of activity. Considering the presence of socially significant activities of telecommunication company, the assessment of the effect of implementation of ISD should include a social component. Therefore, the list of indicators should meet the following criteria:

- compliance with the requirements of sustainable, balanced development in all areas of the enterprise management and operation;
- taking into account the degree of utilization of market opportunities;
- acceptability of the level of risk associated with the implementation of diversification strategy;
- compliance with the real resources available to the telecommunication company;
- consideration of consumers' needs and requirements for the level of use of modern communication technologies.

According to these requirements, all the indicators which will be used to assess the effect are advisable to divide them into groups, each of which has its substance. We consider the following types of effect necessary to heed for the assessment of the ISD implementation effect:

ІННОВАЦІЇ

1. Economical (reduction of the cost of production and sale of services, increase of amounts of revenue through increased demand due to the introduction of new services, increase in sales of services with the introduction of new channels and markets, etc.).

2. Social (increase of the level of customer satisfaction, reduction of the digital divide and turnover in the company, raise of employment).

3. Market (increase of market share and rates of entering new markets, raise of the effectiveness of advertisement, etc.).

4. Strategic (risk reduction for each of strategic areas of economy, consistency with the strategy of development of economic activity and vectors of the development of state, etc.).

5. Technological (reduction of energy intensity and material consumption of the equipment, accordance of the technologies to modern requirements, the possibility of convergence with other telecommunication services).

Considering the diversity of indicators, it is advisable to use points in assessment, basing on the method of expert evaluations. The interpretation of the resulting assessment can be done in different ways. In view of the purpose of the research and the application of the scoring system of assessment, we consider using a method that allows to set the scale of values, which is correlated to the quantity of gradations of the complex structure, that is with the number of groups of indicators and the number of indicators in a group, the most appropriate. In other words, the effect rating scale may be thresholds from zero to the maximum possible marks for all indicators.

Applying the approach mentioned provides the opportunity to obtain not only quantitative estimates of the effect of implementation of ISD, but also to show the necessary measures to improve efficiency in different areas of the effect emergence.

Conclusions. Modern economic processes are impossible without active implementation of innovation. This applies particularly to the sphere of communication and information and telecommunication companies directly, as they base their activities mainly on the implementation of technological and organizational innovation. The need for implementation of diversification to the activity of telecommunication enterprise is approved in the article, also the approach to the implementation of innovative strategy of diversification suggested is stated and the criteria for the assessment of the effect of the strategy implementation are defined.

The implementation of applied scientific results in practice will optimize the processes of development of telecommunication enterprise on the basis of diversification, which will enhance its competitiveness and socio-economic efficiency of activity in modern conditions.

It is planned to develop scientific applied approaches to determination of probability of the synergistic effect appearance as a result of diversification and to form the approaches to its quantitative measurement in further research.

References

1. Ansoff, I. (2005). *Stratehichne upravlinnya* [Strategic management]. – M. : Ekonomika, 2005. – p. 245 [in Ukrainian].
2. Burkynskiy, B. V., Molyna, E. V. (2003). *Aktivizatsiya investitsionnoy deyatel'nosti v regione* [Increased investment activity in the region] – Odessa : IPREED NAS of Ukraine, 2003. – p. 494 [in Russian].
3. Varakin, L. E. (2000). *Vvedenie v teoriyu razvitiya infokommunikatsiy* [Introduction to the theory of the development of infocommunications] // Works of International academy of communication.– 2000. – № 2. – pp. 2-11 [in Russian].
4. Vorobiyenko, P. P., Granaturov, V. M. (2012). *Derzhavne reguluyuvannya rozvytku telekomunikatsiynoy sfery Ukrayiny* [State regulation of the telecommunications sector of Ukraine] // Economics of Ukraine- № 10. – 2012. – pp. 45-53 [in Ukrainian].
5. *Zakon Ukrayiny «Pro telekomunikatsiyi»: za stanom na 20.10.2003 / «Vidomosti Verhovnoyi Rady Ukrayiny»*

Література

1. Ансофф, І. Стратегічне управління / І. Ансофф ; пер. з англ. – М. : Економіка, 2005. – 245 с.
2. Буркинський, Б. В. Активізація інвестиційної діяльності в регіоні / Б. В. Буркинський, Е. В. Молина. – Одеса : ИПРЭЭД НАН України, 2003. – 494 с.
3. Варакин, Л. Е. Введение в теорию развития инфокоммуникаций / Л. Е. Варакин // Труды Международной академии связи. – 2000. – № 2. – С. 2-11.
4. Воробієнко, П. П. Державне регулювання розвитку телекомунікаційної сфери України / П. П. Воробієнко, В. М. Гранатуров // Економіка України. – № 10. – 2012. – С. 45–53.
5. Про телекомунікації : Закон України за станом на 20.10.2003 // «Відомості Верховної Ради України», 2004. – № 12. – Офіц. вид. – К., 2003. – С. 155.
6. Інноваційний потенціал: формування, оцінка, ефективність / В. М. Орлов, І. І. Уманський, Г. А. Отливанська, Грицуленко С. І. – Одеса : БМВ, 2013. – 264 с.
7. Князева, Е. А. Почтовая связь Украины: стратегия и

ІННОВАЦІЇ

[The Law of Ukraine "On Telecommunications", as of 20.10.2003], 2004. № 12. - Ofic. vy'd. – K., 2003. p. 155 [in Ukrainian].

6. Orlov V. M., Umansky I. I., Otylvanska H. A., Hrytsulenko S. I. *Innovatsiynyi potencial: formuvannya, otsinka, efektyvnist* [Innovation potential: formation, evaluation, efficiency] / – Odesa : BMV, 2013. – p. 264 [in Ukrainian].

7. Knyazeva, E. A. (2008). *Pochtovaya svyaz Ukrainyi: strategiya i mehanizmy innovatsionnogo razvitiya* [Postage Communications of Ukraine: strategy and mechanisms of innovative development]. – Odessa ; VMV, 2008. – p. 336 [in Russian].

8. Kotler, F. (2000). *Marketing v tretem tysyacheletii: Kak sozdat, zavoevat i uderzhat rynek* [Marketing in the third millennium: how to create, win and retain the market]. – M. : OOO "Izdatelstvo AST", 2000. – p. 272 [in Russian].

9. *Naukova ta innovatsiynna diyalnist Ukrainy. Statystychnyi zbirnyk*. [Research and innovation in Ukraine. Statistical collection] K., 2016. Official website of State Statistics Committee of Ukraine Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

10. Novikova, I. V. (2013). *Upravlinnya konkurentospromozhnistyu telekomunikatsiynykh pidpryyemstv: teoriya, metodologiya, praktyka* [Management of competitiveness of telecommunication companies: theory, methodology, practice]. – Mykolaiv: Shvets V. D., 2013 – p. 296. [in Ukrainian].

11. Official site of PJSC "Ukrtelecom" – Retrieved from : <http://ukrtelecom.ua> [in Ukrainian].

12. Popova, L. M. (2011). *Teoretychne i metodychne zabezpechennya strategichnogo planuvannya v umovakh dyversyfikatsiyi diyalnosti pidpryyemstva* [Theoretical and methodological provision of strategic planning in terms of diversification of the company] – Kharkiv, 2011. – p. 20 [in Ukrainian].

13. Steklov, V. K., Berkman L. N. (2002). *Proektuvannya telekomunikatsiynykh merezh* [Design of telecommunication networks] – K. : Tekhnika, 2002. – p. 792 [in Ukrainian].

14. Strelchuk, E. M. (2014). *Marketyngova strategiya dyversyfikatsiyi diyalnosti telekomunikatsiynogo pidpryyemstva* [Marketing strategy of diversification of activity of the telecommunication company] *Biznes inform.* – 2014. – № 5. – pp. 172-176 [in Ukrainian].

механизмы инновационного развития: монография / Е. А. Князева. – Одесса : BMV, 2008. – 336 с.

8. Котлер, Ф. Маркетинг в третьем тысячелетии: Как создать, завоевать и удержать рынок / Ф. Котлер; пер. с англ. В. А. Гольдига и А. И. Оганесовой – М. : ООО «Издательство АСТ», 2000. – 272 с.

9. Наукова та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник. Київ, 2016. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Новикова, І. В. Управління конкурентоспроможністю телекомунікаційних підприємств: теорія, методологія, практика: монографія / І. В. Новикова. – Миколаїв : Швець В. Д., 2013. – 296 с.

11. Офіційний сайт ПАТ «Укртелеком» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrtelecom.ua>.

12. Попова, Л. М. Теоретичне і методичне забезпечення стратегічного планування в умовах диверсифікації діяльності підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Попова Лілія Миколаївна ; Харк. нац. екон. ун-т. - X., 2011. - 20 с.

13. Стеклов, В. К. Проектування телекомунікаційних мереж: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. за напрямком «Телекомунікації» / В. К. Стеклов, Л. Н. Беркман; за ред. В. К. Стеклова. – К. : Техніка, 2002. – 792 с.

14. Стрельчук, Є. М. Маркетингова стратегія диверсифікації діяльності телекомунікаційного підприємства / Є. М. Стрельчук, Н. А. Калугіна // *Бізнес інформ.* – 2014. – № 5. – С. 172-176.

Received for publication 16.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Kaluhina, N. A. Innovative strategy of the telecommunication enterprise development / N. A. Kaluhina, A. A. Sakun, T. M. Tardaskina // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10), ч. 2. – С. 31-38.

ІННОВАЦІЇ

UDC 332.012.2(477)(043)

УДК 332.012.2(477)(043)

S. V. Sydoruk, Candidate of Economic Sciences,
N. G. Tsyhanyuk, Candidate of Economic Sciences

С. В. Сидорук, к. е. н.,
Н. Є. Циганюк, к. е. н.

DOMINANT TOURIST FLOW OF MANAGEMENT TECHNIQUES

ДОМІНАНТНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМИ ПОТОКАМИ

Urgency of the research. One of the main directions of economic development is the recreation system that performs an important social function of rehabilitation and recreation, treatment and prevention of many diseases due to the consumption of a variety of recreational resources.

Target setting. Actual cut aspect of this issue is the management information system and recreation, finance, service and transport stream recreational product from the manufacturer to the end user that requires research elements of the sphere, combined with elements of the logistics system.

Actual scientific researches and issues analysis. Theoretical basis of logistical approaches for the development of recreation is the subject of research of local scientists, including Kyfyaka V. F., Hvozdenko A. A., Chernin I. V., Nesterov S. Y. [4; 5, 9-10] and others. However, scientists have not studied the methods of managing tourist flows, taking into account the logistics approach.

Uninvestigated parts of general matters defining. The main goal of our study is to evaluate the management of tourist flows in terms of modern logistics systems.

The research objective. Optimization of flow of tourists RLS (recreational logistics system) we offer described using ant algorithms as RLS parameters change over time under the influence of the environment (the needs of tourists, scientific and technological progress, the political situation in the country, etc.).

The statement of basic materials. The idea of ant algorithm originated in monitoring the process of finding food in the colony of ants. In their search for ants leave the trail (pheromone) in the passed way that allows information to other ants, attracting their smell. Sample application tailor ant algorithm to optimize the flow of tourists, the example depicted regions.

Conclusions. Application of logistic flows intensify regional recreational system will lead to dense interaction elements RLS and as a result - to enhance the efficiency of its operations.

Keywords: method; intensification; flow; logistics; system; tourists; ant algorithm.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-39-43

Urgency of the research. The economy of many countries features the development of services that are offered to the public. One of the main directions of economic development is the recreation

Актуальність теми дослідження. Одним із основних напрямів економічного розвитку регіону є рекреаційна система, яка виконує важливу суспільну функцію щодо оздоровлення і відпочинку населення, лікування і профілактики багатьох захворювань за рахунок споживання різноманітних рекреаційних ресурсів.

Постановка проблеми. Актуальним аспектом зрізом цієї проблематики є управління рекреаційною системою і інформаційним, фінансовим, сервісним та транспортним потоком рекреаційного продукту від виробника до кінцевого споживача, яка потребує дослідження елементів даної сфери в поєднанні з елементами логістичної системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні засади застосування логістичних підходів для забезпечення розвитку рекреаційних систем є предметом досліджень вітчизняних вчених, зокрема Кифяка В. Ф., Гвозденко А. А., Черніної І. В., Нестерова С. Ю. [4; 5; 9-10] та ін. Однак, науковці не досліджували методи управління туристичними потоками з врахуванням логістичного підходу.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Головною метою нашого дослідження є оцінка методів управління туристичними потоками в сучасних умовах розвитку логістичних систем.

Постановка завдання. Оптимізацію потоків рекреантів ЛРС (логістичної рекреаційної системи) ми пропонуємо описати за допомогою мурашиних алгоритмів, оскільки параметри ЛРС з часом змінюються під впливом зовнішнього середовища (потреб рекреантів, науково-технічний прогрес, політична ситуація в країні тощо).

Виклад основного матеріалу. Ідея мурашиного алгоритму виникла при спостереженні за процесом пошуку їжі в колонії мурах. У своїх пошуках мурахи залишають слід (феромон) на пройденому шляху, який дає інформацію іншим мурахам, приваблюючи їх запахом. Зразок застосування мурашиного алгоритму адаптуємо для оптимізації потоку рекреантів, зобразимо на прикладі регіонів країни.

Висновки. Застосування методів інтенсифікації логістичних потоків рекреаційної системи регіонів призведе до щільної взаємодії елементів ЛРС, та як наслідок – до підвищення рівня ефективності її діяльності.

Ключові слова: метод; інтенсифікація; потік; логістика; система; рекреант; мурашиний алгоритм.

ІННОВАЦІЇ

system that performs an important social function of rehabilitation and recreation, treatment and prevention of many diseases due to the consumption of a variety of recreational resources.

Target setting. Actual cut aspect of this issue is to develop mechanisms for effective governance system between recreational and informational, financial, service and transport stream recreational product from the manufacturer to the end user that requires research elements of the sphere, combined with elements of the logistics system.

Actual scientific researches and issues analysis. Theoretical basis of logistical approaches for the development of recreation is the subject of research of local scientists, including Kyfyaka V. F., Hvozdenko A. A., Chernin I. V., Nesterov S. Y. [4; 5, 9-10] and others. However, the authors focus on approaches to logistics companies in the region of recreation, not the recreation of the region. Shtovba D., Shymkova B. Y., Yerina A. M., Beydyk A. A., Smirnov I. H. [1; 3; 6; 7; 8] in their studies pay attention to the usefulness of logistics management approaches in the development of the region. However, scientists have not studied the methods of managing tourist flows, taking into account the logistics approach.

Uninvestigated parts of general matters defining. The main goal of our study is to evaluate the optimal flow of tourists to the modern conditions of logistics systems.

The research objective. The intensification of the flow of tourists involves the following:

- optimization of the flow of tourists LRS (Action: Recreational enterprises LRS, Department of Culture and Tourism of the Regional State Administration);
- application optimization program transport stream (Action: Recreational LRS enterprises, Press and Information Office of the Regional State Administration).

The statement of basic materials. Consider for a start optimizing the flow of tourists LRS. Optimization problems of this type can be described using ant algorithms as options LRS change over time under the influence of the environment (the needs of tourists, scientific and technological progress, the political situation in the country, etc.). The idea of ant algorithm originated in monitoring the process of finding food in the colony of ants. In their search for ants leave the trail (pheromone) in the passed way that allows information to other ants, attracting their smell.

Pheromones - very stable substance that ants can be seen for several days, and the higher the concentration of pheromone on the path, the more ants will move it. Eventually pheromone evaporates, allowing ants to adapt their behavior to environmental changes. Distribution of pheromone ant movement in space is sort of dynamically changeable global memory anthill. Any ant in a fixed time and change can take only one local center of this global memory [1].

Sample use ant algorithm adapt to optimize the flow of tourists envision the example of Lviv (low intensity stream of tourists), Volyn (average intensity of the flow of tourists) and Kyiv (high intensity stream of tourists) regions (Table. 1 according to information [2]).

Table 1

Streams of tourists LRS Kyiv (K), Lviv (L) and Volyn (B) regions areas for 2012-2015*

Years	Entry tourists			Exit tourists			
	K	L	B	K	L	B	
	X1			X2			
N1	2012	935	9478	5103	47374	264290	119701
N2	2013	625	14062	5826	50102	312941	117959
N3	2014	611	9306	3357	23735	189642	73213
N4	2015	446	9894	4021	19247	102340	7740

Table 2

Streams of tourists LRS Kyiv (Kyiv), Lviv (L) and Volyn (B) regions areas for 2012-2015 *

Years	Domestic tourists			Tripper			
	K	L	B	K	L	B	
	X3			X4			
N1	2012	4336	49514	53338	11224	79320	35665
N2	2013	8334	52697	53422	3728	78418	37293

ІННОВАЦІЇ

N3	2014	6363	41601	36533	4044	79695	27539
N4	2015	10395	41705	40280	3573	56045	27481

K - Kiev; L - Lviv; B - Volyn; X1 - the number of tourists on the entry areas; X2 - the number of visiting tourists by region; X3 - the number of domestic tourists by region; X4 - the number of tourists by region; N1, N2, N3, N4 - 2012, 2013, 2014, 2015 respectively.

We selected regions with different groups of tourists stream intensity in order to give an example of optimizing the flow of tourists to regions with different average annual visit to a recreational facility and with a different density of tourists per 1 km square. This will enable a more differentiated approach to the choice of methods optimize the flow of tourists. Consider changing flow of tourists during the 2013-2015 biennium.

The indicator means X_i - set parameters for the types of recreation, N_i - a set of indicators for years. Define numerical measure of optimal flow of tourists by types of recreation:

$$fp = Np * lp * vp, \tag{1}$$

where fp - a measure optimal flow of tourists;

Np - number of years of observation;

$lp = \sum Xi$; lp the total number of tourists from a particular set X_i ;

vp - average of the number of tourists from a particular set X_i .

The calculation results are present in Table 3.

Table 3

Calculation of numerical measures of optimal flow of tourists by region *

	lp			vp			fp		
	K	L	B	K	L	B	K	L	B
X1	2617	42740	18307	654,25	10685	4576,75	6,8486	1826,7	335,1
X2	140458	869213	318613	35114,5	217303	79653,3	19728,4	755531,2	101514,2
X3	29428	185517	183573	7357	46379,3	45893,3	866,0	34416,5	33699,0
X4	22569	293478	127978	5642,25	73369,5	31994,5	509,3	86129,3	16378,3

* compiled by the author

Calculation of numerical measures of optimal flow of tourists by region *

So now, according to Table 3, Kyiv, Lviv and Volyn regions most profitable type of tourism is outbound tourism, which, in our opinion, due to lack of logistic approach to organization of tourism and recreation. LRS construction in these areas will change the situation. Also, consider the field required to use in the program of the development strategy of logistics management and strategy elements LRS intensification of economic flows LRS.

We propose to consider the application of the method of ant colonies and Ukraine as a whole. Input to optimize the flow of tourists in Ukraine are shown in Table 4.

Table 4

Streams of tourists LRSR in Ukraine for 2011-2015 *

	Years	Entry tourists	Exit tourists	Domestic tourists	Trippler
		X1	X2	X3	X4
N1	2011	372455	336049	2155316	2393064
N2	2012	372752	1282023	1386880	2405809
N3	2013	913600	282300	1100000	1900000
N4	2014	335835	1295623	649299	1953497
N5	2015	343511	1395257	604728	1322941

* compiled by the author

If we consider the dynamics presented in Table 4 types of recreation by using the diagram (Fig. 1), we can see that visiting recreation dominates the whole Ukraine, but this trend does not affect all regions.

ІННОВАЦІЇ

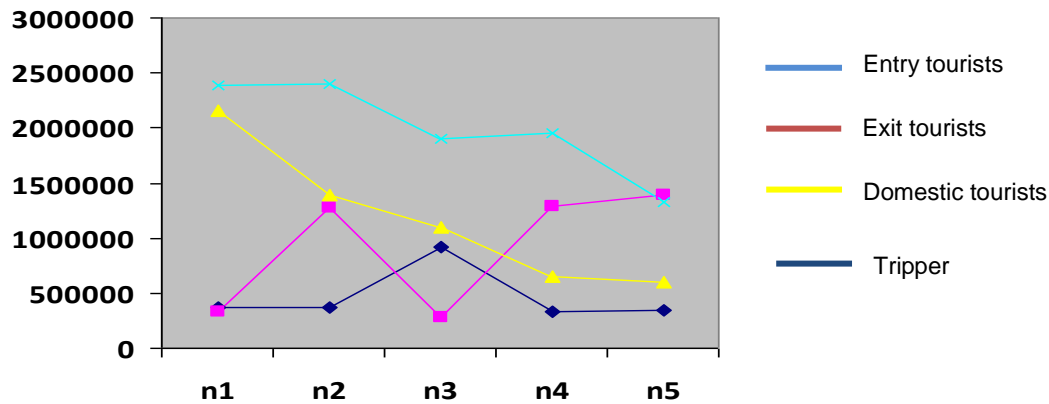

Fig. 1. Dynamics of streams of tourists in Ukraine for 2011-2015 [2]

Table 5 measures calculated optimal flow of tourists.

Table 5

Calculation of numerical measures of optimal flow of tourists *

	<i>I p</i>	<i>v p</i>	<i>f p</i>
X1	2338153	467630,6	5,4670
X2	4591252	918250,4	21,0796
X3	5896223	1179245	34,7655
X4	9975311	1995062	99,5068

* compiled by the author

These calculations can determine what kind of recreation will dominate in the regions of the country in the coming years.

The analysis of streams of tourists the period from 2011-2015. Found that dominant in Ukraine will soon be guided type of recreation, but an analysis of the rate of change in tourist flows revealed that the number of tourists from abroad is growing, and maintaining appropriate growth rate by 2 - 3 years of income from inbound tourism could exceed other types of income, including income from tourism excursion at 25 %.

These methods of forecasting in the flow of tourists from ant algorithms are quite efficient tool since enable regional authorities and businesses including recreation predict which types of tourism should be developed in the future.

Conclusions. Considered above method of optimizing the flow of tourists has used regional administrations, including the Office of culture and tourism, in order to predict which type of recreation you need to orient their work recreational enterprises; in regions with low and middle-intensity flux of tourists (Dnipropetrovsk, Zaporizhia, Donetsk and other regions) to create conditions for the type of recreation, which is expected; in regions with high rate of intensity of the flow of tourists (Lviv, Crimea, Transcarpathian and other areas) - adjust the amount of tourists that can simultaneously be within a certain territory, including recreational load, without prejudice leisure tourists and locals, as well as to prevent overloading ecosystems.

References

1. Shtovba, S. D. (2004). *Murashyni alhorytmy opty-mizatsiyi* [Ant optimization algorithms]. Vinnitsa : Herald of Vinnitsa Polytechnic Institute. [in Ukrainian].
2. *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2015 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine 2015]. Kyiv : State Statistics Committee of Ukraine. [in Ukrainian].
3. Shymkova, V. E. (2008). *Lohistychnyi pidkhyd do upravlinnya rozvytkom turizmu v Donetskomu rehioni* [Logis-

Література

1. Штовба, С. Д. Мурашині алгоритми оптимізації / С. Д. Штовба, О. М. Рудий // Вісник ВПІ. – 2004. – № 4. – С. 62–69.
2. Статистичний щорічник України за 2015 рік / Державний комітет статистики України. – Київ, 2016. – 634с.
3. Шимкова, В. Є. Логістичний підхід до управління розвитком туризму в Донецькому регіоні / В. Є. Шимкова // Управління економікою рекреаційних територій, галузей

ІННОВАЦІЇ

tics management approach to tourism development in Donetsk region]. *Upravlinnya ekonomikoyu rekreatsinykh terytoriy, haluzey i pidpryyemstv* – [Economic management of recreational areas, industries and businesses.] Donetsk. [in Ukrainian].

4. Kyfyak, V. F. (2003). *Orhanizatsiya turystychnoyi diyalnosti v Ukraini* [The organization of tourism in Ukraine]. Chernivtsi : Books XXI. [in Ukrainian].

5. Hvozdenko, A. A. (2004). *Logistika v turizme* [Logistics in tourism]. M. : Finance and Statistics. [in Russian].

6. Yerina, A. M. (2001). *Statystychno modelyuvannya ta prohnozuvannya* [Statistical modeling and forecasting]. Kyiv. [in Ukrainian].

7. Smirnov, I. G. (2009). *Lohistyka turyzmu: navch. posib* [Logistics Tourism training. manual]. Kyiv : Higher Education XXI century. [in Ukrainian].

8. Beydyk, O. O. (2001). *Rekreatsiyno-turystski resursy Ukrainy: Metodolohiya ta metodyka analizu, terminolohiya, rayonuvannya* [Recreation and tourism resources of Ukraine : Methodology and methods of analysis, terminology, zoning]. Kyiv : Kyiv University. [in Ukrainian].

9. Chernina, I. V. (2000). *Mizhnarodnyy turizm yak faktor sotsialno – ekonomichnoho rozvytku Ukrainy: rehionalnyy aspekt* [International tourism as a factor of socio - economic development of Ukraine : regional aspect]. Extended abstract of candidate's thesis. Donetsk : Institute of Economic and Legal Studies. [in Ukrainian].

10. Nesterov, S. Y. (2008). *Otsenka effektivnosti upravleniya regionalnymi logisticheskimi sistemami* [Comments of the effectiveness rehionalnymy lohystycheskymy control systems]. [Newspaper editorial]. Morskoye lead Russia [in Russian].

і підприємств: зб. наук. пр. – Донецьк : «Юго-Восток», Лтд, 2008. – С. 137-147.

4. Кифяк, В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. - Чернівці : Книги-XXI, 2003. - 300 с.

5. Гвозденко, А. А. Логистика в туризме: учеб. пособие / А. А. Гвозденко. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 272 с.

6. Єріна, А. М. Статистичне моделювання та прогнозування: навч. посіб. / А. М. Єріна; Київ. нац. екон. ун-т. - К., 2001. - 170 с.

7. Смирнов, І. Г. Логістика туризму: навч. посіб./ І. Г. Смирнов. - К. : Знання, 2009. – 444 с.

8. Бейдик, О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія / О. О. Бейдик. -К. : Київський університет, 2001. - 395 с.

9. Черніна, І. В. Міжнародний туризм як фактор соціально – економічного розвитку України: регіональний аспект: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / І. В. Черніна; НАН України. Ін-т ек-ко-правових досліджень. – Донецьк, 2000. – 19 с.

10. Нестеров, С. Ю. Оценка эффективности управления региональными логистическими системами / С. Ю. Нестеров, Т. Л. Безрукова, И. Б. Толкачев // Транспортное дело России. – 2008. – № 4. – С. 109–111.

Received for publication 28.02.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Sydooruk, S. V. Dominant tourist flow of management techniques / S. V. Sydooruk, N. G. Tsyhanyuk // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 39-43.

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

UDC 331.556(4)(477.83)

УДК 331.556(4)(477.83)

S. S. Grynkevych, Doctor of Economic Sciences, Professor,
O. B. Bulyk, Candidate of Economic Sciences

С. С. Гринкевич, д. е. н., професор,
О. Б. Булик, к. е. н.

**INTERNATIONAL LABOUR MIGRATION:
EUROPEAN AND UKRAINIAN SPECIAL
ASPECTS**

**МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ:
ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА УКРАЇНСЬКІ
ОСОБЛИВОСТІ**

Urgency of the research. *The relevance of the European integration processes and their impact on the labour potential is not called into question. Therefore, the study of the special aspects of migration flows in Ukraine and the attributes of their display in the euro area is very important at the moment.*

Target setting. *The study of migration flows is an important trend of economic and social development of the country. The well-being of the nation, economic, political and social situation in the country will depend on the country's capacity to control the migratory pressure.*

Actual scientific researches and issues analysis. *The scientific works of L. Shaulska., S. Fomishyn. G. Sereda, M. Zub, B. Lyudkevych and others the issues of international migration and its features are elucidate.*

Uninvestigated parts of general matters defining. *The migration processes in Ukraine in the context of European integration haven't still got sufficient theoretical and practical solutions.*

The research objective. *The study aims at exploring theoretical and practical aspects of Ukraine's labour migration policy of Ukraine under conditions of the European integration.*

The statement of basic materials. *The article proves the basic directions of the influence of European integration processes on the labour potential of the country in the context of its component structures. The process of labour migration can acquire menacing proportions, if the proportion of skilled labour migrants in the total population increases disproportionately. The author has studied specific features of the international labour potential migration are also worth noticing.*

Conclusions. *The question of effective cooperation with European countries arise before Ukraine, as it should be aimed at obtaining benefits on the development of the component structure of the labour potential, as well as mitigating the limiting effects of the European integration processes on the labour potential through the significant demographic and intellectual losses due to the much better working conditions in European countries.*

Keywords: *international migration; labor potential; labor market; European integration processes.*

DOI: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-44-51

Urgency of the research. *Modern conditions substantially change the strategic guidelines of our state in the international arena, so that the relevance of the European integration processes and their impact on the labour potential is not called into question. Pro-Eastern orientation with the gradual*

Актуальність теми дослідження. *Актуальність євроінтеграційних процесів та їх впливу на трудовий потенціал не ставляться під сумнів. Тому вивчення особливостей міграційних потоків в Україні та атрибутів їх прояву в Єврозоні на сьогоднішній день є дуже актуальним.*

Постановка проблеми. *Вивчення особливостей міграційних потоків є суттєвим напрямом економічного та соціального розвитку держави. Від того, наскільки країна зможе контролювати міграційний тиск, буде залежати добробут нації, економічна, політична та соціальна ситуація в державі.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *Наукові праці Шаульської Л., Фомішина С., Середи Г., Зуб М., Людкевич В. та інших висвітлюють проблеми міжнародної трудової міграції та її особливості.*

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. *Міграційні процеси в Україні в умовах європейської інтеграції ще достатньою мірою не розкриті.*

Постановка завдання. *Метою статті є дослідження теоретичних та практичних аспектів трудової міграційної політики України в умовах євроінтеграції.*

Виклад основного матеріалу. *У статті з'ясовуються базові напрями впливу євроінтеграційних процесів на трудовий потенціал країни у розрізі його компонентної структури. Процес трудової міграції може набути загрозливих масштабів, якщо частка кваліфікованих трудових мігрантів у загальному обсязі населення непропорційно зростає. Автором досліджено характерні риси міжнародної міграції трудового потенціалу.*

Висновок. *Для України постає питання ефективності співпраці з європейськими країнами, яка б мала бути націлена на одержання вигод щодо розвитку компонентної структури трудового потенціалу, а також нівелювання лімітуючих впливів євроінтеграційних процесів на трудовий потенціал через значні демографічні й інтелектуальні втрати у зв'язку зі значно кращими умовами праці європейських країн.*

Ключові слова: *міжнародна міграція; трудовий потенціал; ринок праці; євроінтеграційні процеси.*

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

deepening of foreign trade relations, individual events of a political nature determine the importance of Ukraine's accession to the EU as an equal partner. On the other hand, in the context of the global financial and economic crisis, when the debts of European countries grow and become a threat, the need for such membership also may seem to be not quite expedient.

In line with such contradictions, a new development strategy of migration flows from countries outside the euro zone is formed, especially from neighbour areas. And under such conditions, it is unacceptable to ignore the influence of European integration processes on the labour potential of the country. The identification of the basic effects of the European integration processes on the formation, development and use of Ukraine's labour potential is usually limited to the study of migration flows with the reallocation of the economically active population of the countries with the worse working conditions to the countries, where working conditions are more attractive, and here not only the labour payment plays the role, but also the possibility of professional advancement, if it is a legal migration. Therefore, the study of the special aspects of migration flows in Ukraine and the attributes of their display in the euro area is very important at the moment.

The statement of the problem. Today, migration processes represent one of the key problems of both international relations and domestic policy of the countries. The study of migration flows is an important trend of economic and social development of the country. The well-being of the nation, economic, political and social situation in the country will depend on the country's capacity to control the migratory pressure. Inadequate scientific developments regarding the special aspects of Ukraine's and the EU migration policy development determined the choice of research topic.

Analysis of recent research and publications. The problems of migration processes and labour migration are analyzed in the works of many scientists. In particular, the issue of increasing the competitiveness of the "labour force", the improvement of social and labour legislation in accordance with domestic needs and international requirements, the implementation support of social and labour rights and guarantees, increase of the social security level of the workers are described in the works of L. Shaulska. The essence of "external value of labour force" concept is defined in the works of S. Fomishyn. The studies about the influence of European integration processes on the labour market by G. Sereda should be also mentioned. The necessity to reconsider the conceptual approaches to the management of the labour market with consideration of the European integration processes is explored in the works of M. Zub and B. Lyudkevych. The intellectual migration problem is widely described in the works of Z. P. Baranyk and I. O. Romanenko.

Identification of open aspects of the problem. Despite the fact that important aspects of labour migration are covered in the works of abovementioned scholars, some important issues, such as migration processes in Ukraine in the context of European integration, haven't still got sufficient theoretical and practical solutions.

Problem statement. The study aims at exploring theoretical and practical aspects of Ukraine's labour migration policy of Ukraine under conditions of the European integration.

Presentation of the material. The authors pay attention to the statements of some national scientists to determine the basic directions of the influence of European integration processes on the labour potential of the country in the context of its component structures. They gave prominence in their research to the special nature of the impact of European integration on such an important socio-economic category, that reflects the level of socio-economic development of the country.

For example, L. Shaulsky, a well-known expert in labour potential studies, in her research indicates simultaneous the requirements of Ukraine's modern development and its desire to be a part of the European integration process requires *the increase in competitiveness of the "labour force"*, improvement of social and labour legislation in accordance to the national needs and international requirements, ensuring the implementation of social and labour rights and guarantees, increase of the social security of workers, the improvement of social and labour relations and the elimination of "shadow" relations in the labour area, the development of social partnership, labour, entrepreneurial and innovative activities, individual's development and ability to defend itself [1, p. 1].

The study of S. Fomishyn, in which he described the essence of "external value of labour force", is also very interesting. We believe that the current use of the term "workforce" is incorrect (as in the

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

abovementioned formulation made by L. Shaulska), it is advisable instead to use the concepts "human resources", "economically active population" and "labour potential". However, such research findings are very important in the context of understanding the external value terms of labour potential, which is significantly affected by the European integration processes with the formation of the new competitive environment. Thus, S. Fomishyn declares that the formation of external value of "labour force" covers three main points [2, p. 5]:

- formation of new costs associated with the maintenance of the new employee and his family members – physical, nervous, mental, intellectual costs conditioned by increased labour intensity and efficiency; consumption of a certain amount of tangible and intangible values at different prices, accommodation expense, etc;
- appearance of new costs caused by the need of retraining, obtaining new profession, learning of languages, etc .;
- development of the new needs of an employee in the new environment, i.e. the modification of the socio-historical element of the "labour force" cost, which reflects the development of the material, social and spiritual needs.

Among the studies of the effect of the European integration processes on the labour markets we should mention the conclusions of G. Sereda, who in her thesis research define *pan-European labour market* (as a system of relations between the EU and other countries of the continent on the harmonization of "labour force" supply and demand and the conditions of its use) and *institutional structure of the EU's common labour market regulation* (as a set of rules and institutions of the legislative, information and analytical and financial support, as well as special programs and supranational projects that are designed in order to implement the European employment strategy). The scientist also mentioned that the reform of the Ukraine's labour market regulation system in the context of integration into the EU should be carried out in the direction of implementation of the relevant EU legislation, active cooperation with the competent institutions of the EU's institutional structure of the common labour market regulation. [3]

M. Zub draws attention to the need to reconsider the conceptual approaches to the state management of the labour market adjusted for the European integration processes. The scientist points out, by reference to individual statements of V. Lyudkevych, that the reforms and the European direction of public management in Ukraine requires, firstly, a systematic identification of new increasing requirements to the labour market infrastructure, including the compliance with the requirements of globalization and regionalization, strategic importance, compliance with market conditions of operation and the EU requirements to the candidate countries, and, secondly, the use of European approaches to the implementation of the principles [4, p. 14; 5, p. 160-161].

Authors' research of the specific features of the international labour potential migration are also worth noticing, which are as follows:

- international economic integration creates entire regions, where the movement of labour potential across national borders are fully open for earning money;
- international labour potential migration is an important object of the state economic policy;
- international movement of working age labour potential grows persistently;
- remittances of labour potential rise with an increase in migration, that is an important part of the balance of payments and foreign exchange proceedings;
- expatriation to the countries, that accept immigrants, goes on;
- the states appear, which "send" labour potential abroad and "accept" it at their labour markets.

The majority of tools, that can be used to regulate migration processes in order to avoid unbalancing sex-age structure of the population, may seem rather tough and discord with the constitutional principles of freedom of choice (of the place of residence, professional activity, education, etc.). For example, the limitation for the young people of leaving abroad, as "strategic" labour potential carriers, cannot be extremely tough and absolute. The authorities should use the tools of indirect impact with the provision of favourable conditions for labour activity (including education) at home. At that various segments of potential young migrants appear, with regard to whom the tools of influence should be adapted (Fig. 1).

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

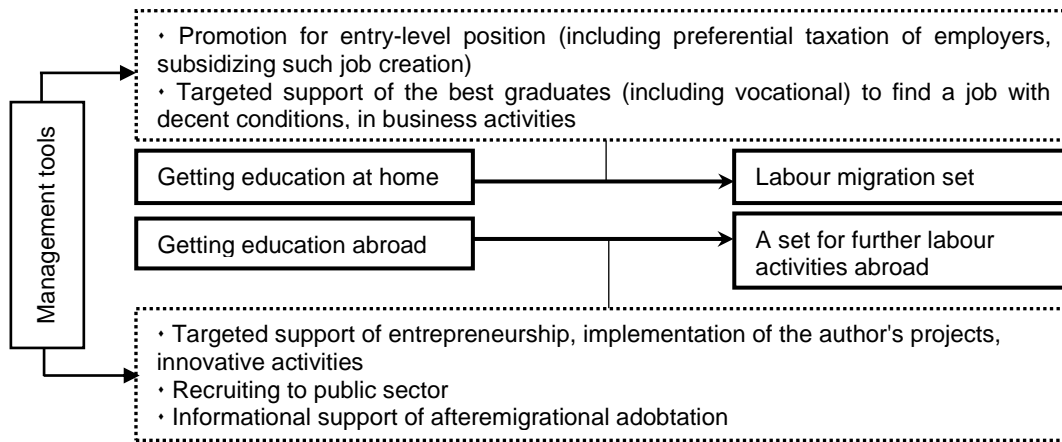

Fig. 1. Key instruments of the indirect impact on preventing the loss of the labour potential of young people in the process and after completion of their education*

* Compiled by the authors

The first group is those individuals who have received education at home, but can be described as highly labour mobile and have a distinct abroad labour migration set. In particular, the individuals can be separated in this group, whose parents are working abroad, and for them the labour mobility is considerably higher. To prevent their emigration (especially the mass one) is important in the context of securing the state investments return in the human capital of such labour potential carriers. Another group is those persons who have received education abroad, which qualitative parameters are obviously quite high, and they plan to carry out the labour activity there without returning home.

However, they have certain psychological and cultural potencies that manifest in nostalgia for home and high admissibility of return upon the condition in the least of some support from the state. Therefore, management tools regarding these persons is more adaptive and provides for the creation of conditions for the use their of relatively high potencies, carrying out active innovative, entrepreneurial activities and employment in the public service positions. Such practices can be quite positive, because the persons, who received education in the EU member states, have significantly changed the views at living standards, norms of social behaviour, including labour one. Their morality is much less transformed in relation to numerous systemic deformations in the social and labour relations area, that have entrenched in the present time in Ukraine. Therefore, the employment of such persons in the public sector will not only provide the possibilities to implement their experience of the EU Member States, that they have got, but also carry out labour activities based on the new moral and ethical principles, which are more common and settled in Europe.

The authors have mentioned the most effective, in their opinion, management decisions among the administrative tools, illustrated in Figure 1. The lack of resource support for a wider regulatory impact will be felt acute, that will greatly raise the probability of declarativity of management decisions.

The authors cannot but mention that among the consequences of labour migration for Ukraine the most negative is in this context the loss of highly skilled workers, especially highly qualified scientists. The process of labour migration, that covers migration of highly skilled workers, occurs some way in almost every country. At the same time it can acquire menacing proportions, if the proportion of skilled labour migrants in the total population increases disproportionately.

According to the State Statistics Committee data [6], about 1500 Candidates of Science (the first post-graduate scientific degree in Ukraine) and 46 Doctors of Science left the country in 1991-2013, although 70% of scientists want to come back to Ukraine in the case of improving the financial situation in the country. It is obvious that 0.7% of the GDP of Ukraine, that is allocated for the

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

development of science, is not enough. If this figure is increased to 2%, our scientists will be able to have a satisfactory level of material support, equipped workplace, adequate wages. The European experience shows that € 1 invested in science brings a profit of 5 euros. But, unfortunately, even creating science-intensive products that can generate significant financial benefit, neither national business nor bureaucratic patent system is interested in national author. Our scientists patent a significant number of inventions abroad, creating jobs and added value in terms of money outside the country. In other words, for our scientists, inventors and innovators it is a problem even to fulfil themselves.

Tens of thousands of employees of the scientific sphere went abroad for permanent residence and work during the years of Ukraine's independence, the main percentage of whom are persons of productive age (Fig. 2).

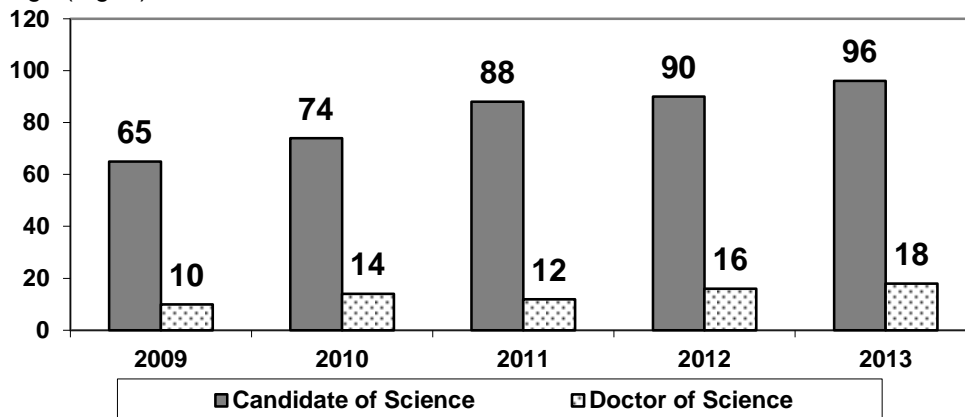

Fig. 2. Number of intellectual migrants from Ukraine, 2010-2013

Source: [6; 7; 8]

The number of intellectual migrants increases steadily. Such a situation gives grounds to say that Ukraine is characterized by signs of the nation's intellectual potential destruction. This situation is disappointing, because due to the outflow of intellectual migrants the country loses scientific potential of the Ukrainian society, which in turn negatively affects the development of the national economy. After all, the intellectual migration is caused by the same factors as the migration of unskilled workers, among which economic, political and social impact factors are identified.

According to unofficial statistics sources, the annual drift of scientists from Ukraine is up to 95.4 thousand specialists, i.e. every 26 specialist with higher education emigrates. In recent years, about 5.5 thousand scientists have left Ukraine, that is equivalent to a loss of USD 4 bln. The experts estimate that the expenditures spent on the training of one specialist with higher education account for about USD 20 thousand, which means that every highly skilled labour migrant enriches the country of their new residence for that amount. [9]

In turn, the flow of our compatriots, who leave to work in Europe, implement state policy regarding employment of foreign resources. The main factors, that attract highly skilled migrants, are as follows: the creation of a favourable environment for the accumulation of scientific knowledge, creation of international programs for the information exchange to improve the skills and intellectual potential of the scientist, that leads to greater competitiveness.

Other important driver is the international co-operation with the ability to carry out business trips abroad, promoting adherence to the achievements of world science and business culture. Thus, it leads to the transformation in the development of a researcher, scientist or teacher, corresponding to the principles of the development and functioning of the information society. The formation of scientific and technical experts through active use of information exchange will lead to the adopting of international business culture; high mobility of new knowledge, skills and experience.

Thus, we can say that there is economic, socio-political and ideological argumentation in favour of Ukraine's integration into the EU. The latter is based both on the perception by the Ukraine's citizens

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

of the integration prospects as a prospect for the growth of their own welfare, and by the EU citizens about the features of lifestyle, doing business and carrying out entrepreneurial and labour activities in Ukraine. It is important to gradually overcome the perception of the worker-citizen of Ukraine (that gradually transforms into a stable stereotype for Europeans) as a low-cost, insufficient skilled labour force, which is liable to assimilation and which is characterized by the absolute dominance of material values.

The positive influence of the European integration process will occur through the creation of more favourable conditions of work and prevention of the deepening of antisocial manifestations in the area of social and labour relations (Tab. 1). However, it is important to understand that we should not implicitly accept the European integration as an absolutely positive process of Ukraine's entry into the European space with a set of advantages to using the labour potential of the country and its regions. These benefits can only be achieved upon condition of a clear, consistent regulation of these processes.

Table 1

Arguments in favour of the integration process of Ukraine into the European space in the context of mitigating the negative effects of labour migration *

№ з/п	Argument in favour of the European integration	Impact on the impact on the efficiency of labor potential usage
1	Inheriting the experience of the countries with higher levels of social and labour relations	Creating a more favourable environment for the use of labour potentials of economically active population
2	Lowering the influence of the countries with lower standards of social and labour relations, interested in engaging Ukraine to the joint integration formations	Formation of a new type of labour behaviour of the economically active population without antisocial manifestations with the perception of the objectivity of the competitive environment of regional labour markets
3	Entrenching of the pro-European views of the young generation in Ukraine	Additional motivation for more productive labour activity in order to increase personal competitiveness in the European labour market
4	Legalization of migration processes	Guarantees for decent working conditions for the economically active population engaged in labour activities abroad with concurrent active selective immigration policy
5	Mitigation of subjective evaluations and stereotypes	Perception of a worker from Ukraine as a worthy, highly qualified, equal competitor at the labor market

* Compiled by the authors

One argument in favour of legalization of migration processes among mentioned in Table 1 has not yet been characterized. It deserves special attention with a more detailed examination in the context of determining the impact on the use of the labour potential.

When it comes to the use of labour potentials, then a set of risks can emerge, that in particular involve: unbalanced sex-age structure of the population – risk of demographic deformation; "white collar" disease (lack of qualified staff while preserving a high level of unemployment) – the risk of social degradation; human resources drain from less advanced regions – risk of ekistics-settlement decomposition; deterioration of working conditions, over-exploitation – risk of economic disintegration; difficulties during labour activities due to the incomplete social adaptation – the risk of information disorientation.

All of these risks emerge mainly due to the significant drawbacks of the instruments of migration processes regulation, so that uncontrolled migration absorbs a significant part of the economically active population, that carries out labour activity in destructive conditions for themselves with full adaptation to the new environment. Fig. 3 displays a model of settling the migration processes depending on their growth, that at first manifest in increasing labour mobility of the population, and later transform into a real migration flows. It is important to note that the settlement of migration processes should further grow at a consistently high level of labour migration in order to overcome permanently a set of migration risks directly relating to the efficient use of labour potential.

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

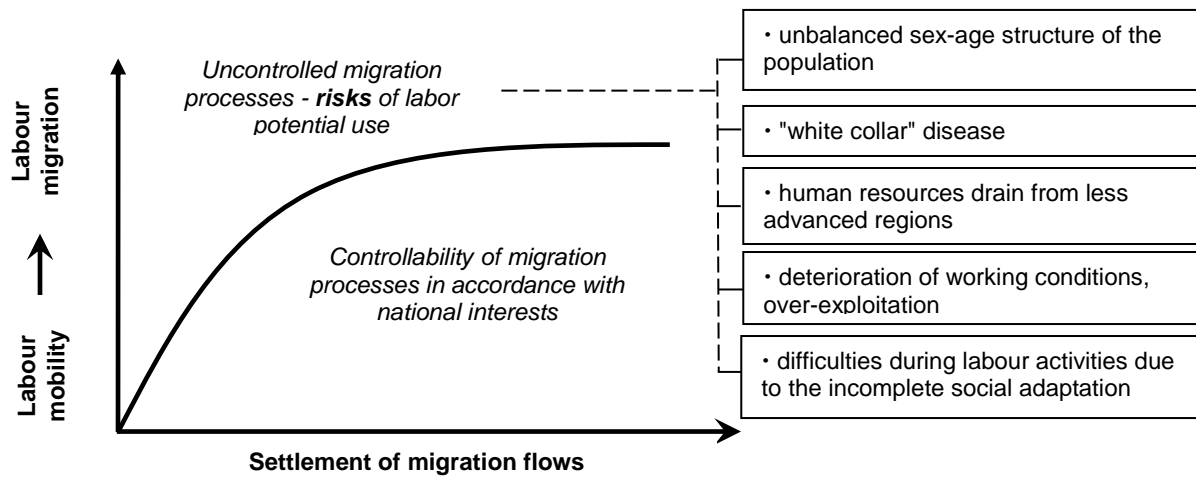

Fig. 3. Model of settling the migration processes depending on their growth*

* Compiled by the authors

Understanding the controllability of migration processes in accordance with national interests means such their focus on the quantitative and qualitative parameters, that they should not have a destructive impact on the strategic benchmark of the Ukraine's development altogether and its regions according to program objectives of regional strategies for socio-economic development. For example, if the improvement of the demographic situation in Ukraine today is one of the key strategic objectives, then the decrease of emigration outflows is an important task of public authorities in the context of the implementation of this task. However, as some countries act, the demographic problems can be solved by encouraging immigration processes. But for Ukraine, with the existing territorial focus of immigration, this scenario is unacceptable.

Conclusion. In general, the Ukrainian authorities through the existing pause in the negotiations with the EU on accession should participate actively in other forms of cooperation with European countries, declaring and defending in such a way the national interests with the best possible leveling the limiting factors of integration processes on the labour potential of the country. These forms are usually Euroregions, all sorts of cross-border institutional formations (associations, agglomerations, clusters), the approval of the joint legal documents (agreements, strategies, concepts) in certain areas of development of labour potential components, including the adjustment of direct migration movements of the economically active population, the establishment of direct contacts between concrete settlements (popular practice of twin cities), the implementation of joint programs and projects with pooling the resource potential.

As you can see, there is a lot of possibilities of cooperation with the EU member states and geopolitical position of Ukraine increase the interest of European countries in such cooperation. The question of effective cooperation with European countries arise before Ukraine, as it should be aimed at obtaining benefits on the development of the component structure of the labour potential, including through adopting the experience of the organization of social and labour relations, as well as mitigating the limiting effects of the European integration processes on the labour potential through the significant demographic and intellectual losses due to the much better working conditions in European countries as compared to national. It is important to understand that the current situation is rather contradictory and complicated on the part of the EU countries in terms of deepening the crisis with huge debts, that have a direct impact on their labour markets, and on the part of Ukraine in terms of uncertainty and politicization of foreign economy targets. Such situation further strengthens the limiting influence of European integration processes on the labour potential of the country. Therefore, without

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

providing a sufficient level of competitiveness of the national labour market, the European integration of Ukraine will be inexpedient due to further intensification of the outflow of the economically active population on legal grounds and further filling the national labour market with immigrants from Asia.

References

1. Shaulska, L. V. (2006). *Trudovyi potentsial : bahatorivneva stratehiya zberezhennya ta rozvytku*, [Labor potential : multi-level strategy for the conservation and development : dissertation thesis for the degree of Doctor of Economic Sciences. Donetsk [in Ukrainian].
2. Fomishyn, S. V. (2010). *Mihratsiyni rukh robochoi syly iak zasib pererozpodilu liudskoho resursu u svitovomu hospodarstvi* [The migration of the labour force as an instrument of redistribution of human resources in the world economy]. Buletin of Dnipropetrovsk University. Series – Economy, Ed. 4 (1), pp. 3-7 [in Ukrainian].
3. Sereda, G. V. (2006). *Rehulyuvannya rynku pratsi Ukrayiny v konteksti ievrointehratsiynikh protsesiv* [Ukraine's labour market regulation in the context of the European integration processes: dissertation thesis for the degree of Doctor of Economic Sciences. Donetsk [in Ukrainian].
4. Zub, M. (2011). *Zakonomirnosti, pryntsyipy, metody zabezpechennya rynkovoyi infrastruktury popytu i propozytsiy robochoi syly* [Regularities, principles, methods of ensuring market infrastructure of demand and supply of labour force]. Halytskyi ekonomichniy visnyk, № 2 (31), pp. 38-44 [in Ukrainian].
5. Lyudkevych, V. B. (2007). *Pryntsyipy ta priorityety rozvytku infrastruktury rynku pratsi v Ukrayini* [Principles and priorities of the labour market infrastructure development in Ukraine]. Socio-economic studies in the transition period. The structural transformation of the territorial and social systems: Collection of studies of the Institute of Regional Studies. NAN of Ukraine, Institute of regional researches, Lviv, 5 (67), pp. 157-166 [in Ukrainian].
6. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. [in Ukrainian].
7. Libanova, E. M. (2009). *Zovnishnia trudova mihratsiia naseleennia Ukrainy* [External labor migration in Ukraine], Informatsijno-analitychne ahentstvo, Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].
8. Most of the Ukraine travel abroad biological scientists, mathematicians and physicians. (2013, May 9). Retrieved from : <http://life.pravda.com.ua/society/2013/05/9/128164/> [in Ukrainian].
9. Baranyk, Z. P. (2014). *Intelektualna mihratsiia iak ob'ekt statystychnoho doslidzhennia* [Intellectual migration as an object of statistical research]. Efektyvna ekonomika : elektronne fakhove vydannia. Retrieved from : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096> [in Ukrainian].

Література

1. Шаульська, Л. В. Трудовий потенціал : багаторівнева стратегія збереження та розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.09.01 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / Л. В. Шаульська. – Донецьк, 2006. – 36 с.
2. Фомішин, С. В. Міграційний рух робочої сили як засіб перерозподілу людського ресурсу у світовому господарстві / С. В. Фомішин // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 4 (1). – С. 3-7.
3. Серєда, Г. В. Регулювання ринку праці України в контексті євроінтеграційних процесів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.09.01 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / Г. В. Серєда. – Донецьк, 2006. – 20 с.
4. Зуб, М. Закономірності, принципи, методи забезпечення ринкової інфраструктури попиту і пропозиції робочої сили / Марія Зуб // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2 (31). – С. 38-44.
5. Людкевич, В. Б. Принципи та пріоритети розвитку інфраструктури ринку праці в Україні / В. Б. Людкевич // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Структурна трансформація територіальних суспільних систем : зб. наук. праць Інституту регіональних досліджень. – Львів, 2007. – Вип. 5 (67). – С. 157-166.
6. Державний комітет статистики: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Libanova, E. M. (2009), *Zovnishnia trudova mihratsiia naseleennia Ukrainy* [External labor migration in Ukraine.], Informatsijno-analitychne ahentstvo, Kyiv, Ukraine.
8. Ukrainian truth of life (2013), "Most of the Ukraine travel abroad biological scientists, mathematicians and physicians", Retrieved from : <http://life.pravda.com.ua/society/2013/05/9/128164/> (Accessed 24 April 2014).
9. Бараник, З. П. Інтелектуальна міграція як об'єкт статистичного дослідження [Електронний ресурс] / З. П. Бараник, І. О. Романенко // Ефективна економіка. - 2014. – № 6. - Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096>.

Received for publication 07.11.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Grynkevych, S. S. International labour migration: European and Ukrainian special aspects / S. S. Grynkevych, O. B. Bulyk // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 44-51.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

UDC 65.011.8:351.713

УДК 65.011.8:351.713

O. G. Goncharenko, Doctor of Economic Sciences, Professor,
A. V. Kravchuk, Doctor of Economic Sciences, Professor

О. Г. Гончаренко, д. е. н., професор,
Г. В. Кравчук, д. е. н., професор

BASIS OPERATIION OF ENTERPRISES PRODYCTION COMPLEX PENAL SYSTEM**БАЗИСИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ВИРОБНИЧОГО КОМПЛЕКСУ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ**

Urgency of the research. Recently, due to the adaptation conditions of sentence convicts in prisons with international standards and focusing on resocialization, the question of their involvement in the process of work at enterprises manufacturing complex penal system. Thus, the production activities of state-owned enterprises of the penitentiary system should be investigated with regard to their specific activity as in the creation of additional product and towards the formation of labor costs convicted.

Target setting. Problems of studying the production of enterprises manufacturing complex penitentiary acquired urgency of consideration perspectives of capacity utilization and labor of prisoners for the development of regional economies by location penal institutions.

Actual scientific researches and issues analysis. The problem of studying conceptual principles of operation of enterprises manufacturing complex penal system devoted to the works of scholars such as Goncharenko O. G., Matveeva N. S., Guk I. L., Guk L. A., Yehorshyna A. P., Nezhyvets O. M., Pogudin O. A. and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. Scientific novelty of this publication is to determine the specific formation of the production of state-owned enterprises of the penitentiary system, determine the essential characteristics and specific features of enterprises through industrial complex, functions and principles of action.

The research objective. The purpose of this writing is to determine the specific features of the functioning of enterprises manufacturing complex penal system of Ukraine. The methodological basis of scientific research is a set of methods and techniques of scientific knowledge, including dialectical method by which issues of enterprises manufacturing complex penitentiary studied towards strategic development.

The statement of basic materials. In view of the special conditions, enterprise manufacturing complex penal system engaged in the production of goods (services), and produce additional product costs involving public financing or self-financing. In assessing the basic principles of these companies may be noted that one of the specific elements of the formation of the cost of production is determining the amount of variable labor costs. Since labor costs and personnel convicted industrial complex enterprises of the penitentiary system, which are regulated by the legislation of Ukraine, which involves the use of special tariff rates, salaries for differentiation of pay based on professions and qualifications, complexity and conditions of work.

Conclusions. The result of the study may be noted that these enterprises have specific features. In particular, the noted features of the formation of the social product, forming accumulation funds and consumption, the implementation of

Актуальність теми дослідження. Останнім часом, зважаючи на адаптацію умов відбування покарання засудженими у місцях позбавлення волі до світових стандартів та акцентуванні уваги на ресоціалізації засуджених, постає питання про залучення їх до процесу трудової діяльності на підприємствах виробничого комплексу кримінально-виконавчої системи.

Постановка проблеми. Проблеми вивчення виробничої діяльності підприємств кримінально-виконавчої системи набувають актуальності з врахування перспектив використання виробничих потужностей та праці засуджених для розвитку економіки регіонів за місцем розташування установи виконання покарань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам вивчення концептуальних засад функціонування підприємств виробничого комплексу кримінально-виконавчої системи присвячені праці таких вчених, як: Гончаренко О. Г., Матвеева Н. С., Жука І. Л., Жук Л. А., Єгоршина А. П., Неживець О. М., Погудина О. А. та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковою новизною даної публікації є визначення специфіки виробничої діяльності підприємств кримінально-виконавчої системи, визначення сутнісної характеристики та специфічних рис.

Постановка завдання. Метою написання даної статті є визначення специфічних особливостей функціонування підприємств виробничого комплексу кримінально-виконавчої системи України.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на особливі умови діяльності, підприємства виробничого комплексу кримінально-виконавчої системи здійснюють виробництво продукції та виробляють додатковий продукт залучаючи кошти державного фінансування або самофінансування. Оцінюючи базові засади діяльності даних підприємств можна відзначити, що одним зі специфічних елементів формування вартості продукції є визначення розміру змінних витрат на оплату праці.

Висновки. У результаті проведеного дослідження відзначено особливості утворення суспільного продукту, формування фондів накопичення та споживання та функції підприємств виробничого комплексу кримінально-виробничої системи.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

cost recovery, formulated stage of the life cycle and functions of enterprises manufacturing complex criminal production system.

Keywords: enterprise; production; function; value added; means of labor; wages; condemned.

Ключові слова: підприємство; виробництво; функціонування; додаткова вартість; засоби праці; заробітна платня; засуджені.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-52-56

Urgency of the research. Exploring the specific operation of enterprises of manufacturing complex of the penal system raises the possibility of their identification with industrial enterprises of different economic sectors. The discussion of this issue is caused by both economic and legal aspects, especially it concerns the formation of capital, production, pricing, reproduction, etc. In the context of the definition of state enterprises of manufacturing complex of penitentiary system as a system, the formation of the essential characteristics of the concept of "enterprise" is important because it is the sublimation category that interacts with the economy and industry. So, scientific research of enterprises of manufacturing complex of the penal system will enable to identify all specific functions, features and principles of the activities through the formation of mechanism through their activities.

Target setting. The main problem of the researching the operation of enterprises of manufacturing complex of the penal system is limited activities and products that are produced on them, due to the specific living conditions of prisoners and the usage of their work and it requires the scientific studying of the probability to increase efficiency on them.

Actual scientific researches and issues analysis. The large number of scientific works of both local and foreign scientists are devoted to the studying of issues and concepts of business sectors of the national economy. Researching the study of the conditions of enterprises of manufacturing complex of the penitentiary, a large amount of scientific literature were analyzed, including the works of such scientists as Goncharenko O. G. [3-4], Matveev N. S. [7], Guk I. L. [6], Guk L. A. [6], Yehorshyna A. P. [5], Nezhyvets O. M. [6], Pogudina O. A. [8-9] and others, who tried to disclose the nature of the operation in different areas of activity.

Uninvestigated parts of general matters defining. Now, there is no fundamental and specialized scientific developments regarding to the companies of manufacturing complex of the penal system as formed complex of the national economy, in which products are produced and sold, and the activity of it is in two economic systems: macroeconomic and microeconomic.

The research objective. The main purpose of this publication is to carry out a thorough and comprehensive systematization of functions and features that let you to define the specific operation of enterprises of manufacturing complex of the penal system of Ukraine.

The statement of basic materials. According to the current legislation in order to fulfill the tasks entrusted to the State Penitentiary Service of Ukraine according to the Law of Ukraine "On the State Penitentiary Service of Ukraine" [2] in penal institutions state enterprises are created as separate legal persons - entities. At the level of the national economy their essence manifested in the form of public product and its distribution among funds reproduction, consumption and accumulation. Between these funds based on their functional purpose certain proportions to achieve the economic and social effects must be kept.

The very definition of quantitative relationships between funds of reproduction, consumption and accumulation forms the essence of the company in its classical form, but the enterprises of manufacturing complex of the penal system do not provide funds formation through the accumulation of profit due to the results of activities that make their special status. But despite the existence of a certain specificity, the essential characteristic of enterprises of manufacturing complex of the penal system production system on the micro level appears in the form of producing the specific products which are sold through the market mechanism. In the nature of a combining factors of production, the nature of economic relations through the production, distribution, exchange, consumption is reflected, based on the relationships of the ownership and labor relations. The combination of

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

production factors implies their dynamic implementation to ensure reproduction processes. On the basis of the essential characteristics of enterprises of manufacturing complex of penal system we can note that it is through identifying their nature at the micro and macro level, a system of inputs that reflect the reproductive process (Fig. 1).

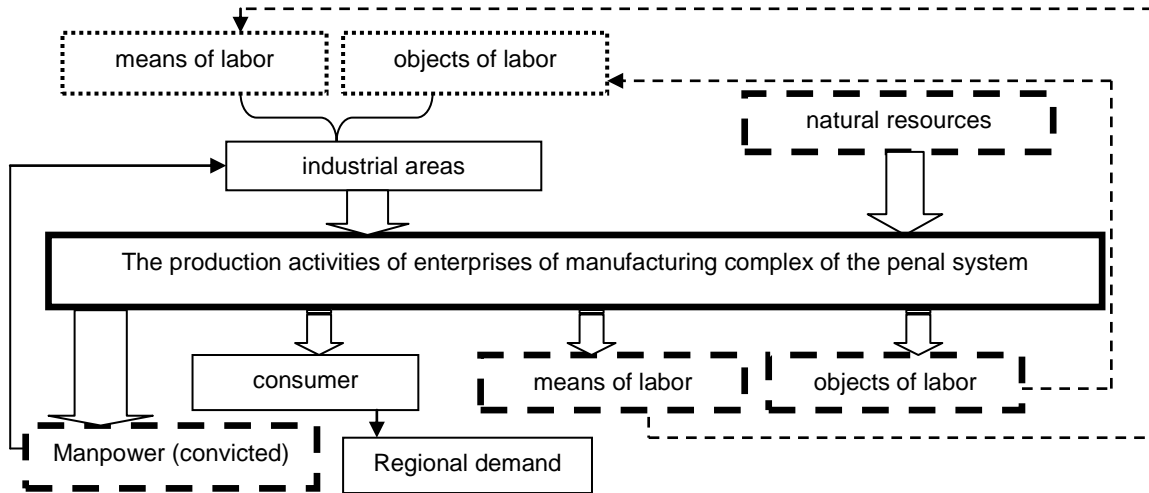

Fig. 1. Mechanism of activities formation of the penal system

Based on defined conceptual approaches which are inherited in production we should note that given theory and postulates were put into the basis of the determining the nature of production, which is fully reflected in the production of enterprises manufacturing complex criminal production system. The mechanism of interaction of factors of production in order to separate them allows us to separate four technological contours of reflection which are inherited to such objects as labor, means of labor, natural resources, labor. But the combination of production factors causes a number of problematic issues that may adversely affect the development of production and reproduction processes, in particular: for the first, to ensure the modernization of production due to the limited investment resources, and for the second, human resources which are represented by the prisoners who wanted to work in the sphere of material production, through the lack of knowledge, specialization and experience, for the third, to ensure the replacement of the manual labor by technologically and technically equipped, because of the lack of amount of funding; for the fourth, obtaining the optimal proportions in the formation of the technical and technological base of production of these companies.

Based on this research we can determine that in economic sense of the penitentiary companies are the primary element of the social production, in which there is a the combination and usage of factors of production, that ensure the process of production. This definition determines the feasibility of display features, functions and principles of these enterprises, which account for main features, that is, specialization, structure of production and limited production potential (see Table 1).

Enterprises of manufacturing complex of the penal system functionality are a complex system that displays a set of a priori selected subsystems.

The boundary of such a separation is a structural element of the system, which is considered to have the same nature of the system to which it belongs. According to the authors, companies of manufacturing complex of the penal system as a production company for its functional purpose - is a complex open system, which serves as the basis for the progressive development of socio-economic system, because of limited interaction with the environment and operates under constant relative dynamic composition, the purpose of which is to achieve social and economic benefits.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Table 1

The essential characteristics of enterprises of manufacturing complex of the penal system through the features, functions and principles

Enterprise			
Functions		Principles	Signs
Production and technology	Ensuring the production process, rationalization and introduction of new technologies	Rule of law and property rights	organizational unity
Economic	Production of goods for the needs of the market, providing socially useful labor of prisoners and reimbursement for their maintenance	Commercial estimate	Separate property (state or municipal)
Social	Providing basic fundamentals of re socialization of prisoners and their reintegration after release from prison	Sovereign commercial contracts	Operational economic and independence
Environmental	Using equipment to ensure the protection of the environment		The presence of signs of identity
Organizational	Ensuring the production of goods and their implementation		
Reproductive	Moving the equipment cost for manufactured products through the amortization process		

Conclusions. Thus, the increasing of the efficiency of business and strategic development of enterprises of manufacturing complex of the penal involvement of prisoners to the socially useful work. When determining the range of functions of enterprises of manufacturing complex of the penal system we should separate such that ensure the priority interests of public enterprises and the necessary social functions underlying resocialization. The main factors of enterprises of manufacturing complex of the penal system are management, financing of its activities, providing sufficient investment resources which are formed from the state budget and self-financing, providing the professional and technical training of the prisoners to do the appropriate type of work.

References

1. On probation: Law of Ukraine [Electronic resource] Retrieved from : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/160-19> [in Ukrainian].
2. About the State Criminal Execution Service of Ukraine: Law of Ukraine, [Electronic resource] Retrieved from : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/-show> [in Ukrainian].
3. Goncharenko, O. G. (2014). Sotsialno-ekonomichni aspekty funktsionuvannya vyrobnychoho kompleksy Derzhavnoyi Kriminalno-vykonavchoy systemy Ukrainy [Socio-economic aspects of functioning of the production complex of the State Penitentiary Service of Ukraine] Formation of market relations in Ukraine, Kiev, pp. 28-32 [in Ukrainian].
4. Goncharenko, O. G. (2016). Kryminalno-vykonavcha systema Ukrainy i yiyi rol v vyrobnytstvi suspilnykh blag [Criminal-executive system of Ukraine and its role in the production of public goods]. Retrieved from : http://congressworld.com.ua/blog_article.
5. Ehorshyn, A. P. (2011). Motivatsiya trudovoy deyatel'nosti : ucheb. posob. [Motivation of labor activity: manual]. Infra-M, Moscow, p. 377 [in Russian].

Література

1. Про пробацію : Закон України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/160-19>.
2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>.
3. Гончаренко, О. Г. Соціально-економічні аспекти функціонування виробничого комплексу Державної кримінально-виконавчої служби України / О. Г. Гончаренко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2014. - № 9. - С. 28-32.
4. Гончаренко, О. Г. Кримінально-виконавча система України і її роль в виробництві суспільних благ . [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://congressworld.com.ua/blog_article.ph.
5. Егоршин, А. П. Мотивация трудовой деятельности: учеб. пособ. / А. П. Егоршин. - М. : Инфра-М, 2011. – 377 с.
6. Жук, І. Л. Праця засуджених в місцях позбавлення волі / І. Л. Жук, Л. А. Жук, О. М. Неживець. – К. : Кондор, 2009. – 225 с.
7. Матвеева, Н. С. Проблемы и перспективы

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

6. Zhuk, I. L., Zhuk, L. A., Nezhyvets, O. M. (2009). Pratsya zasudzhennykh v mistyakh pozbavleniya voli [The work of convicts in places of deprivation of liberty]. Kondor, p. 225 [in Ukrainian].

7. Matveyeva, N. S. (2008). Problemy i perspektivu razvtiya predprnymatelskoy deyatelnosti v usolovno-ispolnitelnoy systeme Rossii : monohrafya [Problems and prospects of entrepreneurial activity development in the Russian criminal-executive system: monograph]. Kyrovskiy filial Akademiyi FSYN Rossii, Kirov, p. 233 [in Russian].

8. Pohudyn, O. A. (2009). Professionalnoe obuchenie osuzhdennyh i ih trudovaya adaptaciya posle osvobozhdeniya [Professional training of convicts and their labor adaptation after release]. / Chelovek y trud – No. 2, pp. 39–41 [in Russian].

9. Pohudyn, O. A., Davydova, S.G.(2008). Socialno-ehkonomicheskaya deyatelnost ugovovno-ispolnitelnoy sistemy [Socio-economic activity of the penitentiary system]. / Chelovek y zakon –, No. 5, pp. 86–100 [in Russian].

развития предпринимательской деятельности в уголовно-исполнительной системе России: монография / Н. С. Матвеева. – Киров : Кировский филиал Академии ФСИН России, 2008. – 233 с.

8. Погудин, О. А. Профессиональное обучение осужденных и их трудовая адаптация после освобождения / О. Погудин // Человек и труд. – 2009. – № 2. – С. 39–41.

9. Погудин, О. А. Социально-экономическая деятельность уголовно-исполнительной системы / О. А. Погудин, С. Г. Давыдова // Человек и закон. – 2008. – № 5. – С. 86–100.

Received for publication 14.03.2017

Бібліографічний опис для цитування:

Goncharenko, O. G. Basis operatuion of enterprises production complex penal system / O. G. Goncharenko, A. V. Kravchuk // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 52-56.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

UDC 658. 318

УДК 658. 318

O. I. Harafonova, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
R. V. Yankovoi, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

О. І. Гарафонова, д. е. н., доцент,
Р. В. Янковой, к. е. н., доцент

IMPLEMENTATION OF STRATEGIC ALTERNATIVES AND STRATEGIES FOR CHANGES TO ENTERPRISES UNDER CRISIS CONDITIONS

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ АЛЬТЕРНАТИВ ТА СТРАТЕГІЙ ЗМІН ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

Urgency of the research. To ensure long-term existence and development, entrepreneurs should realize the need to compare the trends of the external and internal environment of functioning when achieving the goals set.

Target setting. An important and unresolved issue for all managers when enterprises under crisis conditions are the implementation of strategic alternatives and change strategies for industrial enterprises.

Actual scientific researches and issues analysis. Formation of strategies for implementation of changes and enterprise strategic set is a subject of strategic management, which has been investigated by many scholars, namely: Artemenko L. P., Bai S. I., Vikhanskyi O. S., Dovhan L. Ye., Ihnatieva I. A., Karakai Yu. V., Kravchenko T. A., Martynenko M. M., Naumova A. I., Shehda A. V., Shershynova Z. Ye.

Uninvestigated parts of general matters defining. A number of national and foreign publications are devoted to strategic management issue; nevertheless the question of determining strategic alternatives to the enterprise under crisis conditions remains open.

The research objective. Thus, the need to develop a strategy for change, a strategic set and adequate tools remains a priority for industrial enterprises in times of crisis.

The statement of basic materials In the economic literature, many strategies are proposed for different types of enterprises to improve the condition and ensure the long-term functioning of the enterprise.

Conclusions. The development of an effective product strategy is the key to the successful enterprise functioning on the market, the basis for the formation of a strategy for implementing changes and the stage of technology for strategically adaptive management of internal changes in the process of transformations in industrial enterprises.

Keywords: strategy; strategy for implementing changes; product portfolio; strategic set of the enterprise.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-57-60

Urgency of the research. To ensure long-term existence and development, entrepreneurs should realize the need to compare the trends of the external and internal environment of functioning when

Актуальність теми дослідження. Для забезпечення довгострокового існування та розвитку, підприємці мають усвідомити необхідність співставлення тенденцій зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування при досягненні висунутих цілей.

Постановка проблеми. В умовах кризового стану підприємств для всіх керівників важливим і невирішеним питанням є імплементація стратегічних альтернатив та стратегій змін для промислових підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування стратегій здійснення змін та стратегічного набору підприємства – це предмет стратегічного менеджменту, який досліджували та досліджують багато вчених, а саме: Артеменко Л. П., Бай С. І., Віханський О. С., Довгань Л. Є., Ігнатівська І. А., Каракай Ю. В., Кравченко Т. А., Мартиненко М. М., Наумова А. І., Шегда А. В., Шершньова З. Є.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Питанню стратегічного управління присвячено ряд вітчизняних та закордонних публікацій, але залишається відкритим питання визначення стратегічних альтернатив підприємства в умовах кризи.

Постановка завдання. Таким чином, потреба до розробки стратегії змін, стратегічного набору та адекватних йому інструментів залишається пріоритетним для промислових підприємств в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі пропонується безліч стратегій для різних типів підприємств для поліпшення стану та забезпечення довгострокового функціонування підприємства.

Висновки. Розробка ефективної продуктової стратегії є запорукою успішного функціонування підприємства на ринку, основою формування стратегії здійснення змін та етапом технології стратегічно-адаптивного управління внутрішніми змінами процесу трансформацій на промислових підприємствах.

Ключові слова: стратегія; стратегія здійснення змін; продуктовий портфель; стратегічний набір підприємства.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

achieving the goals set. The strategic management concept is based upon combination of system, integral and situational approaches for the development of a system of short- and long-term plans.

Target setting. A number of national and foreign publications are devoted to the strategic management issue, but the question of determining strategic alternatives to the enterprise under crisis remains open.

Actual scientific researches and issues analysis. Formation of strategies for implementation of changes and enterprise strategic set is a subject of strategic management, which has been investigated by many scholars, namely: Artemenko L. P., Bai S. I., Vikhanskyi O. S., Dovhan L. Ye., Ihnatieva I. A., Karakai Yu. V., Kravchenko T. A., Martynenko M. M., Naumova A. I., Shehda A. V., Shershnova Z. Ye.

The statement of basic materials. In the economic literature, many strategies are proposed for different types of enterprises to improve the condition and ensure the long-term functioning of the enterprise. We propose to consider the relationship between enterprise development strategies and strategies for implementing changes.

Management of strategic opportunities is carried out by using the internal potential of the enterprise to adapt to a fast-moving environment. Step by step, not only the solution of future problems is predicted, but also the level of professionalism of the personnel necessary for the success of the enterprise.

In the economic literature, the current strategy of an enterprise often refers to a system of interrelated strategies of different types, established for a certain period of time, and reflects the specifics of the functioning and development of the enterprise [1-2; 4-5]. This system was called the strategic set. The process of building a strategic set is a process that is carried out at all levels of the management hierarchy.

The strategies are classified as a rule according to the level at which they are developed and implemented (the levels are shown in Fig. 1).

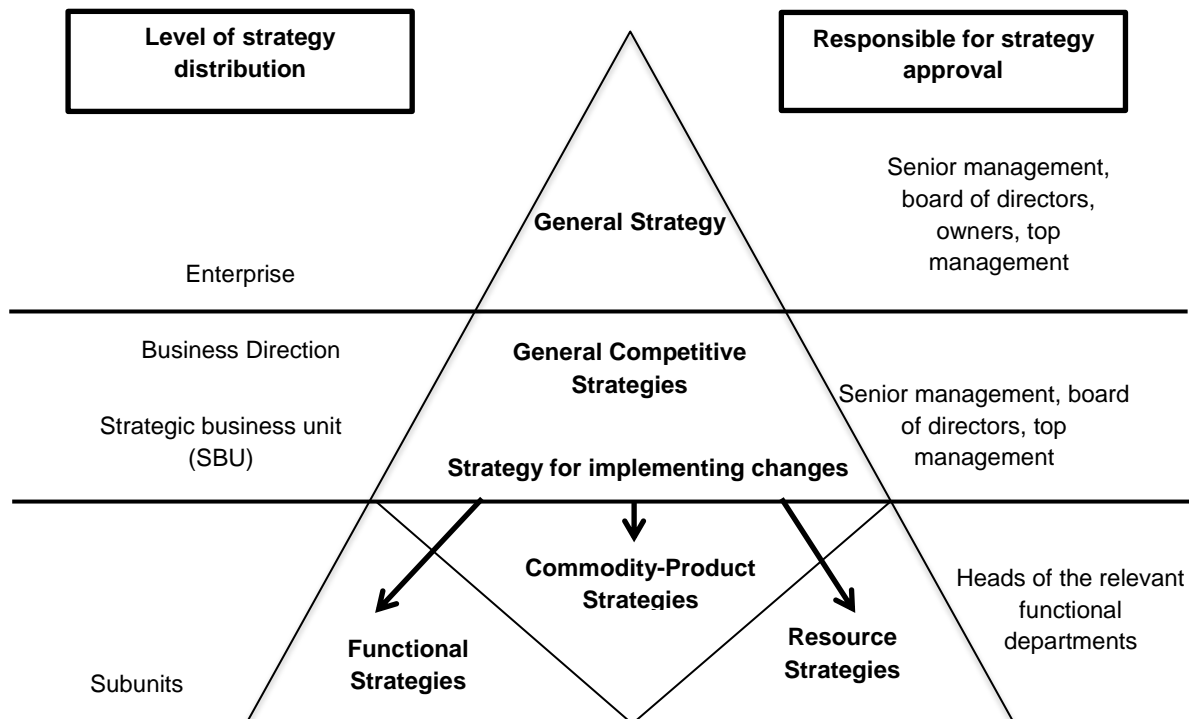

Fig. 1. Components of the strategic set of an industrial enterprise* [2]*

Source: compiled, systematized, expanded and constructed by the author

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

We propose, under the strategy of implementing changes at the enterprise, to understand the long-term plan of strategic and organizational actions and actions aimed at enterprise survival and development in the future, the formation of its competitive advantages and the adaptive process of internal transformations (different SBU and strategic groups) for flexible adaptation to the external environment [1-2]. The strategy for implementing changes in the enterprise should be based on the analysis and assessment of environmental factors and determines the strategic goals and priorities, a set of tools for achieving them, and the specification of the main activities.

An important component of enterprise strategic potential is the formed product portfolio. Based on the results of the study, we can offer the following definition of the company's product portfolio that most fully reveals the content of this category. Thus, the product portfolio of an industrial enterprise is a set of separate and economically independent product units (groups of goods) that are important for the life of an enterprise and are characterized by the presence of a sustainable segment of end-users, a separate development strategy (including a strategy for implementing changes) and specific competitive advantages and factors on their formation [2; 4-5].

Thus, the company's product portfolio can be composed of two or three types of strategic analysis units. First, it should be in the presence of the external and internal environment (MTR and strategic business units - SBU), and secondly, along with MTR and strategic business units (SBU), strategic segments can be included in the business portfolio (Tab. 1).

The strategic goal of an industrial enterprise is to ensure the sustainability and profitability of development and adaptability to the process of implementing changes, as well as the competitiveness of not the individual food units or strategic business units, but the business structure as a whole. In this case, the main objective of strategic enterprise management is to bring the strategy of individual product units in line with the enterprise development strategy as a whole and the strategy for implementing changes, helping to ensure its competitiveness as a single monolith, possibly even to the detriment of the competitiveness of individual product units or strategic business units (SBU).

Table 1

Comparative characteristics of components of the company's business portfolio *

Term	Significant differences	Comparison points
Strategic zone of management	<ul style="list-style-type: none"> - a certain segment of the environment - successful competition factor 	<ul style="list-style-type: none"> - further implementation of activities - risk factor - a promising set of CCAs
Strategic Business Scope	<ul style="list-style-type: none"> - field of activity - stage of product life cycle 	<ul style="list-style-type: none"> - types combined with one common feature - the stability of the financial situation
Sphere of activity	<ul style="list-style-type: none"> - field of activity - development factor 	<ul style="list-style-type: none"> - the range of occupations - The process steady operation of the business for a long time
Economic subdivision	<ul style="list-style-type: none"> - a separate part of business - a separate type of activity 	<ul style="list-style-type: none"> - all types of enterprise areas are considered

* **Source:** [3, p. 352]

Thus, it is determined that the process of improving the product portfolio of an industrial enterprise under the conditions of the process of implementation of changes should be aimed at the integrated systemic use of internal potential opportunities for creating competitive benefits that provide adequate response to changes in environmental factors, rival the measures of competitors and promote the sustainable development of this enterprise for account of the synergistic effect, precisely as an integrated set of SBE in the strategic plan.

Conclusion. The development of an effective product strategy is the key to the successful enterprise operation on the market, the basis for the formation of a strategy for implementing changes and the stage of technology for strategically adaptive management of internal changes in the process of transformation in industrial enterprises.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

On the contrary, the lack of a product strategy can lead to an unstable supply structure due to the influence of random or current factors, loss of control over competitiveness and commercial efficiency of goods. In such cases, current decisions are often based solely on intuition, rather than on rational calculation that takes into account the long-term objectives of the enterprise, as well as its overall strategy.

References

1. Harafonova, O. (2016). Scientific and methodological approaches to assessing position enterprise // Scientific Herald Polissia. Scientific Economic Journal. - № 3 (7). - Chernihiv : 2016 - pp. 266-270 [in Ukrainian].
2. Harafonova, O. I. (2014). *Upravlinnya zminamy: teoriya, metodologiya ta praktyka: monografiya* [Change Management: Theory, Methodology and Practice. Sole monograph]. - K. : KNUTD, 2014. – p. 364 [in Ukrainian].
3. Tompson, A. (1998). *Strategicheskii menedzhment. Iskusstvo razrabotki i realizatsii strategii* [Strategic management. The art of developing and implementing a strategy: a textbook for high schools] : textbook for universities : translated from English. / A. A. Tompson, A. Dzh. Striklend. - M. : Banki i birzhi: YUNITI, 1998. – p. 576 [in Russian].
4. Garafonova, O. I. (2015). Strategiyi rozvytku pldpriemstva: teoretichni zasady ta osoblivosti formuvannya v umovakh neobhldnosti zdiysnennya Innovatsynoyi diyalnosti [Strategy of enterprise development: theoretical foundations and peculiarities of formation in the conditions of necessity of implementation of innovation activity]// Visnik KNUTD. – 2015. – # 1 (83). – pp. 36-49 [in Ukrainian].
5. Harafonova, O. I. (2016). Strategic aspects of process of management changes on enterprise // Naukoviy Visnik Polssya. Naukoviy ekonomichnyi zhurnal. - #4 (8). – Chernigiv : 2016. – pp. 253-256 [in Ukrainian].

Література

1. Harafonova, O. Scientific and methodological approaches to assessing position enterprise / Olha Harafonova // Науковий вісник Полісся. – 2016. - № 3 (7). – С. 266-270.
2. Гарафонова, О. І. Управління змінами: теорія, методологія та практика: монографія / О. І. Гарафонова. - К. : КНЕУ, 2014. – 364 с.
3. Томпсон, А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии : учебник для вузов : пер. с англ. / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. - М. : Банки и биржи: ЮНИТИ, 1998. - 576с.
4. Гарафонова, О. І. Стратегії розвитку підприємства: теоретичні засади та особливості формування в умовах необхідності здійснення інноваційної діяльності / О. І. Гарафонова // Вісник КНУТД. – 2015. – № 1 (83). – С. 36-49.
5. Harafonova, O. I. Strategic aspects of process of management changes on enterprise / O. I. Harafonova // Науковий Вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8). – С. 253-256.

Received for publication 15.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Harafonova, O. I. Implementation of strategic alternatives and strategies for changes to enterprises under crisis conditions / O. I. Harafonova, R. V. Yankovoi // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 57-60.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

UDC 658.018(4)

УДК 658.018(4)

O. I. Gonchar, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor

O. I. Гончар, д. е. н., доцент

MANAGEMENT OF THE POTENTIAL OF AN ENTERPRISE ON THE BASIS OF GRAPH-ANALYTICAL MODELS

УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ ПОБУДОВИ ГРАФОАНАЛІТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ

Urgency of the research. The effectiveness of management decisions concerning the development of the potential of enterprises depends on the results of the assessment and positioning of its separate components.

Target setting. Graph-analytical modeling of the enterprise's potential is its illustrative tool which improves the effectiveness of its implementation.

Actual scientific researches and issues analysis. Some aspects of management of the potential are analyzed by Beltukov E. A., Voynarenko M. P., Oleksyuk O. I., Otenko I. P., Popov E. V., Repina I. M., Savina H. H., Cherep A. V., Sharko M. V., Fedonin O. S. et al.

Uninvestigated parts of general matters defining. The questions of structuring, graph-analytical modeling, assessment and the effectiveness of management of the potential of an enterprise still remain unsettled.

The research objective. The aim of the article is to ground the principles of building graph-analytical models of the potential of an enterprise.

The statement of basic materials. It is stated that the results of evaluation of aggregate value and separate components of the potential of an enterprise, market opportunities, uncertainties and threats are the basis for strategic plans of the development of an enterprise.

It is proved that graph-analytical assessment methods demonstrate the results of research and provide information not only about the size of potential, but also about the "problem" elements.

The shortcomings of existing methods of assessment of the potential of an enterprise are defined (square of the potential, the radar method, ect.)

The feasibility of modeling and assessment of the potential of an enterprise for five elements - 'vectors of development' – informational, labor, financial, industrial and market potentials is grounded.

Attention is paid to the advantages of building the graph-analytical model – 'star of the potential of an enterprise'

Conclusions. The importance of clarifying approaches to the interpretation and assessment of potential is related to the necessity of specifying the initial conditions to justify decisions on management of the potential and is a precondition for development prospects.

Keywords: potential of an enterprise, structure, elements, positioning, modeling, abilities, opportunities, management of the potential of an enterprise.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-61-65

Актуальність теми дослідження. Ефективність управлінських рішень щодо розвитку потенціалу підприємств залежить від результатів оцінювання та позиціонування його окремих складових.

Постановка проблеми. Графоаналітичне моделювання потенціалу підприємства є інструментом його унаочнення і сприяє підвищенню ефективності реалізації потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти управління потенціалом досліджують Бельтюков Є. А., Войнаренко М. П., Олексюк О. І., Отенко І. П., Попов Е. В., Рєпіна І. М., Савіна Г. Г., Череп А. В., Шарко М. В., Федонін О. С. та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Конкретизація питань структуризації, графоаналітичного моделювання, оцінювання та ефективності управління потенціалом підприємства, залишаються невирішеними.

Постановка завдання. Стаття присвячена обґрунтуванню засад побудови графоаналітичних моделей потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу. Автором констатовано, що результати оцінювання сукупної величини і окремих складових потенціалу підприємства, ринкових можливостей, невизначеностей та заєроз є підґрунтям для стратегічних планів його розвитку.

Доведено, що графоаналітичні методи оцінювання наочно демонструють результати дослідження і дозволяють отримувати інформацію не лише щодо розмірів потенціалу, але й щодо «проблемних» його елементів.

Встановлені недоліки існуючих методів оцінювання потенціалу підприємства (квадрат потенціалу, метод радару, тощо).

Обґрунтовано доцільність моделювання і оцінювання потенціалу підприємства за п'ятьма елементами – «векторами розвитку»: інформаційний, трудовий, фінансовий, виробничий та ринковий потенціал. Звернуто увагу на переваги побудови графоаналітичної моделі – «зірки потенціалу підприємства».

Висновки. Важливість уточнення підходів до інтерпретації та оцінювання потенціалу пов'язана із необхідністю конкретизації вихідних умов для обґрунтування рішень щодо управління потенціалом та є передумовою забезпечення перспектив розвитку.

Ключові слова: потенціал підприємства; структура; елементи; позиціонування; моделювання; здатності; можливості; управління потенціалом підприємства.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Urgency of the research. The effectiveness of management decisions concerning the formation and development of the potential of enterprises depends on accuracy of the results of the assessment and positioning of its separate components. Modern dynamic processes of the environment, the need for appropriate internal changes of enterprises require the improvement of the approaches for the identification and use of possibilities of enterprises.

Target setting. Graph-analytical modeling of the enterprise's potential is its illustrative tool which provides the ability not only to specify the elements and to determine their value and balance but also to optimize management decisions on the development and improvement of the effectiveness of implementation of the potential

Actual scientific researches and issue analysis. Different approaches and indicators of presentation and structuring of the potential of an enterprise are used in theory and practice: natural, cost, absolute and relative. However, the opinions on the number and nature of elements and indicators that should be used in assessment, vary. The most controversial questions are: how the assessment should be conducted – using the system of indicators or one total (integral) indicator; what elements should be defined in the process of economic assessment of the potential of an enterprise using natural, cost, absolute or relative indicators.

Different aspects of this issue are analyzed by Beltukov E. A., Voynarenko M. P., Oleksyuk O. I., Otenko I. P., Popov E. V., Repina I. M., Savina H. H., Cherep A. V., Sharko M. V., Fedonin O. S. et al.

At the same time the questions of structuring, graph-analytical modeling, economic assessment and implementation of the effectiveness of management of the potential of an enterprise still remain unsettled.

The research objective. The aim of the article is to specify and complement the existing scientific approaches to structuring and positioning of the elements of the potential of an enterprise; to ground the principles of increasing the effectiveness of management decisions by building graph-analytical models of the potential of an enterprise.

The statement of basic materials. The results of evaluation of aggregate value and separate components of the potential of an enterprise, market opportunities, uncertainties and threats are the basis for management decisions on industrial and economic activity and strategic plans of the development of an enterprise. Voynarenko M. P. emphasizes the necessity of considering the potential opportunities of an enterprise as an inner source of the development of innovative activity [1, p. 127]. On the other hand, «...learning new knowledge, gaining new understanding, learning new skills and behaviors...» are defined by Sharko M. V. as the factors of the development of the potential of an enterprise. [2, p. 33].

The building of graph-analytical models of the potential can be regarded as an illustrative element of the assessment of the potential of an enterprise. The graph-analytical methods of assessment of the potential of an enterprise (square of the potential, the radar method) illustrate the research results and provide information not only about the size of potential, but also about the "problem" elements. However, the assessment of the potential of an enterprise is advisable to conduct using the system of different indicators as the necessity of increasing the number of factors that interdepend and should be taken into consideration makes the building of such models more complicated.

The graph-analytical method of assessment of the potential of an enterprise was firstly suggested by I. M. Repina in 1998, it was named 'square of the potential' [3, p. 262–271]. This method makes it possible to define quantitative and qualitative relationships between separate elements of the potential systematically, level of development and competitiveness of the potential and on this basis to substantiate and implement timely management decisions to improve the efficiency of enterprise. The method has several theoretical aspects that should be taken into consideration while grounding the management decisions.

In the most general form a graphical model of the potential, designed for diagnosing capabilities of the enterprise, has the form of sphere and can predict the influence and thus to appraise for many components - factors.

Such form represents all directions of an enterprise's activity thus revealing the dialectic of formation of its potential. However, it's hard to use the spherical form of assessment of the potential of

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

an enterprise in practice. It's difficult and, sometimes, impossible to calculate all possible consequences of activity.

Therefore Repina I. M. suggested simplification of the graphical model to the form of rhombus to simplify the analysis. The author does not exclude the possibility of interpretation into some different shape depending on the choice of quantity of the directions of diagnostics of the potential capabilities of an enterprise. It was proposed to conduct the assessment using the comprehensive comparative method of rating estimation using the metrics in the following functional blocks.

It was proposed to analyze the following items for the first block – 'Production, distribution and marketing of products': 1) the amount, structure and rate of production; 2) production funds; 3) park of equipment existing and the level of its use; 4) location of an enterprise and infrastructure; 5) ecology of production; 6) condition of sale.

For the second block – 'Structure and management': 1) organization and management structure; 2) quantitative and qualitative cast of workers; 3) management level; 4) firm culture.

The third block – 'Marketing' suggests the analysis of: 1) market, product and distribution channels; 2) innovation; 3) communication links; 4) marketing plans and programs.

The last block – 'Finances' requires the analysis of the financial condition of enterprise using the coefficients of profitability, efficiency, business activity, market stability, liquidity, etc.

The following requirements to the indicators were settled: the most complete coverage of all sides of production and economic, financial and other types of enterprise activity, ease of obtaining of indicators, lack of duplication

According to the method, the comparison of enterprises for each indicator on the above four functional blocks with a conditional enterprise of reference or a real enterprise, which has best market results is the basis for the calculation of the final rating. Thus it was suggested that not the experts' subjective opinion, inherent in most other methods of evaluation is the basis for the rating of the state and level of the potential of an enterprise, but the results, achieved in real competition.

The idea of implementing this method of illustration of the results of assessment is positive in general, however, to our opinion, it has several disadvantages.

Among them:

1. Concerning the object of assessment:

1) the functional blocks defined for the assessment of the potential of an enterprise (the first one - production, distribution and marketing of products and the fourth – finances) mostly characterize the effectiveness of the other two blocks. Moreover, the dual characteristics of financial capacity which is, to our mind, very important is not taken into consideration not only as a resulting value but also as a prerequisite of formation of other elements of the potential;

2) the graph-analytical model 'square of the potential' doesn't take into consideration the assessment of employment potential, which is the basis of formation, usage and development of the potential in general. It is understood that its impact is not specified in the effectiveness of other functional blocks;

3) the model doesn't provide the assessment of the information potential of an enterprise, which is inadmissible at the modern period of development of society. Nowadays it's not enough to regard information as a specific resource and estimate the enterprise's procurement of information. Not only should the proficiency of information be estimated but the ability to use this information;

4) the model has several disadvantages estimating the block 'marketing'. The method provides the assessment of a part of enterprise's efforts concerning market activity. Thus, a number of key elements regarding the market positioning of the enterprise remain unaccounted, among them: business activity, methods of work with responsive group of consumers etc. We believe that the overall market potential of an enterprise should be estimated in this context;

5) it's inappropriate to combine in one unit the diverse types of activities "production, distribution and marketing of products" and, accordingly, - aspects of forming of potential. It is necessary to select and evaluate the potential element of an enterprise, formed at the production level, which accumulates the interaction of elements of resource potential - production potential. It is the basis for market

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

potential (which determines the distribution and sales) and an important element of the cumulative potential of an enterprise (at the institutional level of assessment).

2. There are several shortcomings in the methodology of evaluation. We believe that ‘comparing an enterprise for each indicator of the four selected functional blocks with conditional or reference enterprise with a real company that has the best results in the market’ is inappropriate for estimating the potential of an enterprise and defining the areas of its development. It’s almost impossible to obtain reliable information about the real potential of the competitor. Being the influence of subjectivism very strong makes defining ‘reference’ rates even more complicated. Therefore, in terms of management decisions regarding the formation and development of the potential, the assessment of implementation of the potential in dynamics can be regarded more important and objective. The management decisions concerning realization of positive opportunities, avoidance of negative ones, reduction of the uncertainties and threats could be grounded on the basis of such assessment. In terms of state, resources and resource characteristics of an enterprise can be assessed, however, it’s essentially impossible to assess the state, the development of the whole or total economic potential of an enterprise. It should be assessed in terms of realization (the actions, realization of the opportunities)

3. There are also several disadvantages in the methodology of assessment. Thus, to our mind, not only the weight of individual indicators in the context of assessment of individual ‘functional units of an enterprise’, but also the weight of individual ‘vectors of development’ of the potential – the constituents of the potential should be taken into consideration.

4. There are serious drawbacks in the interpretation of results of assessment of potential of an enterprise:

1) the division and classification of the potential of an enterprise only for three categories: small, medium and large is insufficient. More clear and reasonable size identification, consideration of life cycle of enterprise is needed;

2) rankings of ‘balance’ of the vectors of potential and determination of ‘the extent of pain’ of individual vectors should be implemented.

Shortcomings mentioned above are typical for building a "radar" for assessing the potential of the company.

Thus, we suggest conducting the assessment of the potential of an enterprise on the integrated approach. Such assessment is to determine elements of the potential (fig. 1) with further calculation, which allows to assess the state and the development of the potential of an enterprise for five elements – ‘vectors of development’: 1) information potential; 2) labor potential; 3) finance potential; 4) industrial potential; 5) market potential. Thereby, the graph-analytical model is transforming into the ‘star’ of the potential of an enterprise. (Fig. 1).

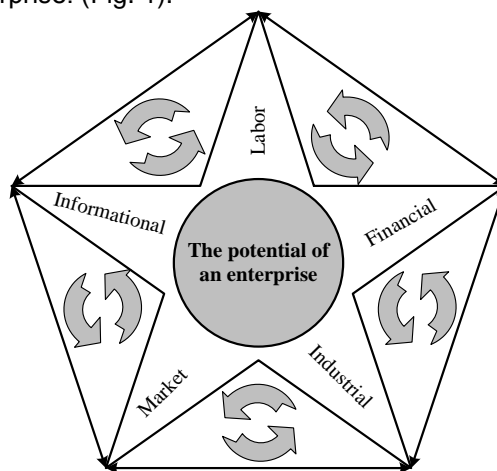

Fig. 1. Graph-analytical model of assessment of the potential of an enterprise ‘The star of the potential of an enterprise’

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

The model of assessment suggested involves the research for the key indicators characterizing structural elements of the potential concerning the weight of individual components, which are ranked on the basis of the dynamic of development (by years). Such model has advantages as 1) the assessment is conducted on the basis of the reliable data of enterprise's activity (clarification, specification and changes of data can be made if necessary), 2) the impact of individual elements of the potential on the cumulative result is taken into consideration, 3) the tendencies of formation and realization of the potential are analyzed, on the basis of which the management decisions concerning the improvement of the processes in the future and grounding of the strategic decisions can be grounded.

The choice of the optimum method of assessment of the potential of an enterprise is complicated by the diversity of the method existed [4, p. 127]. there is no, and there could be no one united approach as the specific, scope of activities, fields of activity, enterprises' size are quite diverse. Thus, the approach for assessment of the potential of an enterprise should be individualized, most appropriate for a particular company. Methods of assessment of potential of an enterprise need further deep understanding and development.

On assessing the value of generated potential, identifying hidden reserves, identifying strengths and weaknesses in the enterprise, it is expedient to align internal and external features, existing and potential ability of the enterprise on implementation of the opportunities, to optimize resource potential and its components in line with the business strategy and other requirements. Thus, the potential of an enterprise should be a permanent object of management on the enterprise. This includes meaningful impact on the enterprise in order to increase the effectiveness of its activity.

Conclusions. Thus, the importance of clarifying the approaches to interpretation and assessment of the potential is related to the necessity of specification of the initial conditions for grounding decisions concerning management of the potential and is a prerequisite for improving its effectiveness and providing development prospects.

References

1. Voynarenko M. P., Dzhedzhula V. V., Yepifanova I. Y. (2016). Modelyuvannya protsesu pryinyattya rishennya shchodo dzherel finansuvannya innovatsiynoi diyalnosti [Modeling of the decision making process regarding sources of funding for innovation activities] Ekonomical journal – XXI. - 2016. - # 7-8 (160). – pp. 126-128. - [Elektronic resource]. – Retrieved from : <http://soskin.info/ea/2016/160-7-8/201630.html> [in Ukrainian].
2. Sharko, M. V., Panchenko Y.V. (2014). Formirovanie politiki narashchivaiya intelektualnogo potentsiala [Formation of a policy of building intellectual potential] // Aktualni problemy ekonomiky [Actual problems of economy]. - 2014. - # 6. - pp. 30-41. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_6_5 [in Russian].
3. Ryepina, I. (1998). M. Pidpryemnytskyi potentsial: metodologiya otsinky ta upravlinnya [Entrepreneurial potential: assessment and management methodology] Buletin of Ukrainian Academy of management under President of Ukraine– 1998. – # 2. – pp. 262–271 [in Ukrainian].
4. Gonchar, O.I. Management potential of the company with regard flock business life Scientific bulletin of Polissya of Chernihiv National University of technology Ed. 3(7), pp. 190-196, Dec. 2016. ISSN 2410-9576. Available at :http://journals.urau.ua/nvp_chntu/article/view/85151/80789. Data dostupu: 14 Jan. 2017 [in Ukrainian].

Література

1. Войнаренко, М. П. Моделирование процесса принятия решения щодо джерел фінансування інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / М. П. Войнаренко, В. В. Дзеджула, І. Ю. Єпіфанова // Економічний часопис – XXI. - 2016. - № 7-8 (160). – С. 126-128. - Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2016/160-7-8/201630.html>.
2. Шарко, М. В. Формирование политики наращивания интеллектуального потенциала / М. В. Шарко, Ю. В. Панченко // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 6. - С. 30-41.
3. Рєпіна, І. М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління / І. М. Рєпіна // Вісн. Укр. акад. держ. управ. при Президентові України. – 1998. – № 2. – С. 262–271.
4. Gonchar O. I. Management potential of the company with regard flock business life / O. I. Gonchar // Науковий вісник Полісся. - 2016. - Вип. 3. - С. 190-196.

Received for publication 21.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Gonchar, O. I. Management of the potential of an enterprise on the basis of graph-analytical models / O. I. Gonchar // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 61-65.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

UDC 004:005:657

УДК 004:005:657

O. I. Volot, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
T. A. Gogol, Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor

O. I. Волот, к. е. н.,
доцент,
Т. А. Гоголь, д. е. н.,
доцент

**INFORMATION TECHNOLOGIES IN
ACCOUNTING AND MANAGEMENT
COMPANIES: MODERNIZATION AND
INTEGRATION SYSTEM**

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКУ ТА
УПРАВЛІННІ ПРОМИСЛОВИМИ
ПІДПРИЄМСТВАМИ: МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА
СИСТЕМНА ІНТЕГРАЦІЯ**

Urgency of the research. Exactly during to apply innovative strategies and information technology occur fundamental changes in the technology business management, are optimized management decisions, especially in integrated systems.

Target setting. Role of information technologies in the modernization of management, implementation and development of elements of system integration in the context of build of information society in Ukraine leads to serious transformations in the system of accounting and management enterprises of industry.

Actual scientific researches and issues analysis. Problems of formation and use of information technology in accounting and business management was examined in the works of both domestic and foreign economists.

Uninvestigated parts of general matters defining. However, theoretical and methodological aspects on the issue of cooperation, integration and modernization of information technology in accounting and management of industrial companies requiring in-depth development.

The research objective. Consider the essence of system integration, and issues of interaction between, integration and modernization of information technology in accounting and management industry companies.

The statement of basic materials. Interest to the innovative solutions in the field of research increases, enterprises even more often resorting to unite all existing business applications to a complete and workable system of software services on hardware and software level, that ensures their functioning within a single business logic through one user interface.

Especially are felt the prospects of globalization in systems of corporate type. They are designed to meet the informational transparency of the enterprise, to form a common information space, which will combine information flows and to issue pertinent message to all levels of enterprise management.

Conclusion. Thus, the results of modernization and systems integration are: simplification and automation of business processes, effective interaction systems based on a common platform, the significant of decrease in expenses for further modification.

Keywords: information technology; accounting and management; modernization; system integration.

DOI: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-66-69

Urgency of the research. Ensuring sustainable, efficient, balanced and proportional development of industrial enterprises in conditions of modernization requires justification of directions enhance

Актуальність теми дослідження. Під впливом застосування інноваційних стратегій та інформаційних технологій відбуваються докорінні зміни в технології управління підприємствами, оптимізуються управлінські рішення, особливо в інтегрованих системах.

Постановка проблеми. Роль інформаційних технологій в модернізації управління, упровадження та розвитку елементів системної інтеграції в контексті розбудови інформаційного суспільства в Україні веде до серйозних трансформацій у системі обліку та управління промисловими підприємствами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування і використання інформаційних технологій в обліку та управлінні підприємствами розглянуто в працях як вітчизняних, так і зарубіжних економістів.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Однак, потребують поглибленої розробки теоретичних і методичних аспектів питання щодо взаємодії, інтеграції та модернізації інформаційних технологій в обліку та управлінні промисловими підприємствами.

Постановка завдання. Розглянути сутність системної інтеграції, а також питання взаємодії, інтеграції та модернізації інформаційних технологій в обліку та управлінні промисловими підприємствами.

Виклад основного матеріалу. Інтерес до інноваційних рішень в досліджуваній сфері зростає, все частіше підприємства вдаються до об'єднання усіх існуючих бізнес-додатків у цілісну, працездатну систему програмних сервісів на апаратному та програмному рівні, що забезпечує їх функціонування в рамках єдиної бізнес-логіки через один користувацький інтерфейс.

Особливо відчуваються перспективи глобалізації в системах корпоративного типу. Вони покликані задовольняти інформаційну прозорість підприємства, сформувати загальний інформаційний простір і видавати доречні повідомлення для всіх рівнів управління підприємства.

Висновки. Отже, результатами модернізації та системної інтеграції є: спрощення та автоматизація бізнес-процесів, ефективна взаємодія систем на базі спільної платформи, значне зниження витрат на подальшу модифікацію.

Ключові слова: інформаційні технології; облік та управління; модернізація; системна інтеграція.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

effectiveness of their development by accelerating scientific and technological progress, activation foreign trade, improve their organizational and management mechanism. Addressing these objectives forms the need to apply innovative strategies and information technology. Exactly during their influence occur fundamental changes in the technology business management, are optimized management decisions, especially in integrated systems, which determines relevance and expediency of the research topic.

Target setting. For most countries the development of the information society is one of the state priorities. Herewith an important factor in innovation development and a tool of socio - economic progress is a information technologies. Their role in the modernization of management, implementation and development of elements of system integration in the context of build of information society in Ukraine leads to serious transformations in the system of accounting and management industry companies.

Actual scientific researches and issues analysis. Problems of formation and use of information technology in accounting and business management was examined in the works of both domestic and foreign economists, including Butynets F. F., Huzhva V.M., Zavorodny V. P., Ivakhnenkov S. V., Kozlov O. O., Konnoli T., Makarova N. V., Rozhnov V. S., Semenov M. I., Tverdokhlyeb N. H., Trubilin V. S., Karakoz I. I., Kashayev A. N., Pushkar M. S., Sabluk P. T., Sopko V. V., Chumachenko M. H. and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. At the same time many questions remain not disclosed and in need of in-depth of development of theoretical and methodological aspects on the issue of cooperation, integration and modernization of information technology in accounting and management of industrial companies.

The research objective. The purpose of this research is the justification of modernization principles and process of system integration of information technology into management of industrial enterprises.

The statement of basic materials. The new economy requires unorthodox, innovative approaches administered by economic activities in order to enterprises remain competitive in conditions of constant development of information technology and the emergence of new ways of meet consumer demand [1].

The globalization of information systems - is a process of worldwide informational integration and unification. In a broader sense - the conversion and erection of the term "information system" to the planetary, one that applies to the entire of Earth [2]. The globalization of information systems is reflected in attracting of all users to a single system. Society has felt the need for a free exchange of information between individuals, departments, companies, as therefore awareness of the importance of solving the problems of modernization and system integration of information systems is a vector of formation and development of the information society.

The essence of integration systems is that different systems work as one unit, in the output data one subsystem serve as input for another and at presence theirs the union can get more information via convenient way for a shorter period. System integration is the process of unification of different computing systems and software physically or functionally order to achieve maximum the efficiency of the system by establishment of effective interaction of its subsystems. The results of the system integration are simplification and automation of business processes, the most effective management of the organization, improving the reliability and safety integrated systems, the effective interaction of systems based on a common platform, the reducing costs for further modification [1].

The modernization of information systems in the context of the topic relates to all kinds of changes of systems, which are will improve their quality and work, and will allow in the future to integrate to form a unified information space. Combine a number of different types of systems - not an easy task through a number of problems: different data format, a variety of sources and others. Therefore, In order for integrate the systems into one, they must be first are modernized, to lead to certain of common standards. The second aspect of modernization concerns the of upgrade information systems in accordance to scientific and technical progress and, respectively, to the new requirements for these systems [3].

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Interest to the innovative solutions in the field of research increases, enterprises even more often resorting to unite all existing business applications to a complete and workable system of software services on hardware and software level, that ensures their functioning within a single business logic through one user interface. Especially are felt the prospects of globalization in systems of corporate type [1] (Tab. 1).

Table 1

Characteristics systems of corporate type

Species	Functional purpose	Features of	Examples
ERP (Enterprise Resource Planning System)	Serve as to create a single information space of company (combining all departments and functions), effective management of resources company, which are related to the production, trafficking of orders, sales.	Of fundamental use of a single transactional systems for various operations and business processes enterprises. The versatility and the possibility of the take into consideration of sectors specifications. Modular principle of construction.	CIS " BiznesLyuks"; CIS SIKE; "Galakty'ka" ERP; MONOLYT SQL; "OPTIMA-WorkFlow"; CIS "Y'LADA"; AVARDA; Lawson M3ERP; DeloPro 4.0; Organic ERP; TRONIX and others.
CRM (Customer Relationship Management System)	Designed to improve and manage relationships with customers. Collects, analyzes and stores data about customers and their needs.	Executes functions by providing all available information to employee about a particular relationship with the client.	By`try`ks24; AmoCRM; ASoft CRM; Microsoft DynamicsCRM.
MES (Manufacturing Execution System)	Designed for organization of optimal distribution of resources, production scheduling, quality management, analyzes the efficiency, abbreviation of costs and increase profits.	It operates exclusively with manufacturing information and allows you to adjust and to rebuild the production schedule as many times as needed for one shift.	MES HYDRA; DIAMES; Zenith SPPS; IDbox; Инфокопт; IFS Applications; IT-Enterprise APS/MES; JobDISPO MES.
WMS (Warehouse Management System)	It optimizes and automates the work of the warehouse of company: the acceleration of product set, the providing accurate information on placement of goods in a warehouse, effective management of product with limited shelf life, the management of using warehouse and others.	Is issued in several editions: system the entry level (small shops and warehouses); "boxed" systems (warehouses with low turnover of goods, but 10,000 m ²); systems that adjust to (warehouses of 5,000 m ²) and systems that configurable (large warehouses with high turnover of goods and nomenclature).	Warehouse Expert; Oracle E Business Suite WMS; Warehouse Advantage; AldataWarehouse Management; RedPrairie DLxWarehouse.
EAM (Enterprise Asset Management)	Analyzes ways to reduce costs for equipment service, are optimized its work, logistical support, management of stocks, finance, quality, of human resource on maintenance.	These modules are part of the almost every general management information system, as well are specialized EAM, which focus on specific sectors.	IBM Maximo; Mincom Ellipse; Infor EAM; DPSI iMaint; SPP Spectec TRIM; SAP BusinessSuite; Galakty'ka TOPO.
HRM (Human Resource Management)	Manages all processes related to accounting, distribution and calculation with staff and reduces the percentage of staff turnover.	The technological side of the issue of automation HR - resources is the most difficult, because the parameters with which to work system is closely related to psychology and difficult transferred to the formal measure.	««Kompas:Upravlinnya personalom»; Alfa : Pidsy`stema Upravlinnya personalom; «1C:Zarplatnya ta Upravlinnya personalom 8.0»; «АиТ:Upravlinnya personalom»; Dynamics AX «Upravlinnya personalom»; Parus:«Upravlinnya personalom»; Flagman:Upravlinnya personalom; Dynamics NAV «Personal ta zarplata»; CIS «Trudovy`k».

* Source: developed by authors based on monitoring market of corporate information systems

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Similarly on the brink of MES and ERP are located the systems of intelligent management of production EMI (Enterprise Manufacturing Intelligence), which is a centralized system of data collection of production processes and their subsequent interpretation in a commercial context. EMI also provides automation of data entry of production and movement of materials in the resource management system (e.g., ERP).

Thus, the corporate system - a combination of hardware and software that implement the ideas and methods of automation of activity the company. The nature, size and features of production structures and of systems themselves stipulate a combination of various corporate systems in the overall structure of enterprise management information system [1].

Systems of this type carry out automation of functions of accounting and management in enterprises and are provide information for management decisions. They are designed to meet the informational transparency of the enterprise, to form a common information space, which will combine information flows, which runs from manufacturing with data of various of financial-business departments, and to issue pertinent message to all levels of enterprise management.

Conclusion. Thus, system integration is to develop integrated solutions, designed to achieve maximum efficiency functioning of system by establishing effective interaction of its subsystems. The results of modernization and systems integration are: simplification and automation of business processes, the most effective management of enterprises, improve the reliability and safety integrated systems, effective interaction systems based on a common platform, the significant of decrease in expenses for further modification.

References

1. Volot, O. I. & Zabrovska, A. I. (2016). *Modernizatsiya ta systemna intehratsiya informatsiynykh system i tekhnolohiy v obliku ta upravlinni pidpryemstvamy* [Modernization and systems integration of information systems and technology in accounting and business management]. International scientific and practical conference "Youth Science – 2015 : the socio-economic and humanitarian aspects of the development society". Chernihiv : Chernihiv National Technological University, pp. 54-57 [in Ukrainian].
2. Wikipedia. Hlobalizatsiya [Globalisation]. Retrieved from : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Глобалізація> [in Ukrainian].
3. Wikipedia.. Systemna Intehratsiya [System Integration]. Retrieved from : https://uk.wikipedia.org/wiki/Системна_інтеграція [in Ukrainian].

Література

1. Волот, О. І. Модернізація та системна інтеграція інформаційних систем і технологій в обліку та управлінні підприємствами / О. І. Волот, А. І. Забровська // Юність науки – 2015 : соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (18-19 травня 2016 р., м. Чернігів). – Чернігів : ЧНТУ, С. 54-57.
2. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Глобалізація>.
3. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Системна_інтеграція.

Received for publication 13.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Volot, O. I. Information technologies in accounting and management companies: modernization and integration system / O. I. Volot, T. A. Gogol / Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 66-69.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

UDC 330.131.52:004

УДК 330.131.52:004

O. I. Zaitseva, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

O. I. Зайцева, к. е. н., доцент

SALES INFORMATION POTENTIAL IN THE MANAGEMENT OF STRATEGIC ENTERPRISE ADAPTATION UNDER DYSFUNCTION SOCIAL AND ECONOMIC INSTITUTIONS

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УПРАВЛІННІ СТРАТЕГІЧНОЮ АДАПТАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ДИСФУНКЦІЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Urgency of the research. In terms of global economic challenges, the information society and the role of ICT important task is the implementation of information management capacity in strategic enterprise adaptation and this caused urgency of research in this area.

Target setting. The article aims to study the potential role of information in providing strategic adaptability of the enterprise in terms of social and economic dysfunction institutions.

Actual scientific researches and issues analysis. Question enterprise adaptation to changes in the competitive environment are the focus of many leading scientists and economists N. V. Biloshkurskoyi, L. Yu. Stepanova, O. I. Garafonovoyi. The question of the nature and structure of information potential investigated A. S. Fedoninym, S. M. Ilyashenko, I. M. Teslenok, V. M. Kuzomko, P. V. Cruz.

Uninvestigated parts of general matters defining. The necessity of study of and level of implementation of information management capacity in strategic enterprise adaptation.

The research objective. Development of scientific and methodical approach to implementation of information management capacity in strategic adaptation of the company, which, unlike the existing ones, will ensure the efficiency of business in modern conditions dysfunctions social and economic institutions.

The statement of basic materials. Implementation of enterprise information potential effective in circumstances where the company is strategically adapted. This leads to the creation of databases, data sets and knowledge that would satisfy the mechanisms and methods of doing business, ensuring its social orientation, benefit owners and society.

Conclusions. Efficient business activity in the market depends on the ability to adapt, to form "protective mechanisms" and hold strong positions in the business environment. Support to this is the creation of optimal structure information capacity and its incorporation in the strategic management of enterprise adaptation. Depending on the level of adaptation options and information capacity, speed and predictability of changes in the market the company chooses an appropriate strategy and adapted behaviors.

Keywords: information potential adaptation; adaptation strategic management; business performance.

Актуальність теми дослідження. В умовах глобальних економічних викликів, інформатизації суспільства та посилення ролі комунікаційних технологій важливим завданням стає реалізація інформаційного потенціалу в управлінні стратегічною адаптацією підприємствачим і зумовлена актуальність досліджень в даній сфері.

Постановка проблеми. Стаття спрямована на обґрунтування ролі інформаційного потенціалу в забезпеченні стратегічної адаптивності підприємства в умовах дисфункцій соціально-економічних інституцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адаптації підприємства до змін конкурентного середовища знаходяться в центрі уваги багатьох провідних вчених-економістів: Н. В. Білошкурської, Ю. Л. Степанової, О. І. Гарафонової. Питання сутності і структури інформаційного потенціалу досліджені Федониним О. С., Ілляшенко С. М., Тесленок І. М., Кузьомко В. М., Круш П. В.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Визначено необхідність дослідження стану та рівню реалізації інформаційного потенціалу в управлінні стратегічною адаптацією підприємства.

Постановка завдання. Розроблення науково-методичного підходу до реалізації інформаційного потенціалу в управлінні стратегічною адаптацією підприємства, який, на відміну від існуючих, дозволить забезпечити результативність бізнесу в сучасних умовах дисфункцій соціально-економічних інституцій.

Викладення основного матеріалу. Реалізація інформаційного потенціалу підприємства ефективна за умов, коли підприємство є стратегічно адаптованим. Це зумовлює створення інформаційних баз, банків даних та масивів знань, які б задовольняли методи і механізми ведення бізнесу, забезпечували його соціальну орієнтованість, користь власникам і суспільству.

Висновки відповідно до статті. Результативна діяльність підприємств на ринку залежить від вміння пристосовуватися і утримувати стійкі позиції у бізнес-середовищі. Підтримкою у цьому є формування оптимальної структури інформаційного потенціалу та інкорпорація його в систему управління стратегічною адаптацією підприємств.

Ключові слова: інформаційний потенціал; адаптація; управління стратегічною адаптацією; результативність бізнесу.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-70-73

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Urgency of the research. In the context of global multi-vector economic challenges, information innovation is a key feature of successful enterprises activities operating on the basis of service and client-oriented management. Informatization of society and strengthening of the role of communication technologies in business processes have formed a global information space that provides effective interaction of data consumers, free access to global resources and satisfaction of information products and services needs. Scientists and economists-practitioners realize that the development of the IT market creates the basis for a new open economy, and the implementation of information capacity will increase the adaptive capacity of enterprises.

Target setting. The article is aimed at justifying the role of information potential in ensuring strategic adaptability of enterprises under conditions of socio-economic institutions dysfunctions.

Actual scientific researches and issues analysis. Virtually all business processes without exception need information support. To date, information resources have received strategic status in a socially-oriented economy, the transition to which is the main vector of Ukrainian reforms and the object of research of scientists. Most of them focus attention also because the information potential is a necessary and constantly effective condition for the functioning of modern enterprises under conditions of socio-economic institutions` transformation. The need to form and realize the information potential in managing the adaptation of enterprises to certain conditions is obvious. However, studies on the issue of adapting enterprises to the turbulent conditions of the user's environment are done in the context of adaptation evolution study, the formation of ways to prevent bankruptcy, influence the market situation, build models of rapid advancing of competitors and search for resources [1-4]. Nevertheless, paying tribute to the theoretical and practical value of previous scientific achievements, it is necessary to determine the need to study the status and level of implementation of information potential in managing enterprise strategic adaptation.

The research objective. The objective of the paper is the development of scientific and methodical approach to the implementation of the information potential in enterprise strategic adaptation management, which, unlike the existing ones, will allow ensuring the effectiveness of business under current conditions of dysfunctions of socio-economic institutions.

The statement of basic materials. The global nature of the introduction of information and communication technologies simplifies data transfer and ensures rapid decision-making by enterprise managers. Acceptance of effective managerial decisions is impossible without using relevant information from the study of the state, structure and development of criteria for assessing the enterprise information potential. The content of the concept of formation and accumulation of enterprise information potential is that the databases should be optimally structured taking into account the information needs and agreed strategic goals of the enterprise development with business location. The structure of enterprise information potential depends on such factors as the type of economic activity, enterprise size, level of organizational culture, production technology, marketing system, introduction of innovations, management style, and staff qualification.

The information potential is defined by O. S. Fedonin, I. P. Repin and O. I. Oleksiuk as a combination of "organizational, technical and information potentials that ensure the preparation and adoption of management decisions and affect the nature (specificity) of production through collection, storage (accumulation), Processing and dissemination of information resources "[5, p. 19]. I. V. Sidorenko under considers information potential "a combination of means, methods and conditions that allow using information resources" [6, p. 199]. Iliashenko interprets the information potential as "a set of information resources and capabilities for their implementation, ensuring the conditions for its sustainable development in the market on the basis of generation, accumulation and use of knowledge" [7]. They also noted that an important aspect of the effective formation and implementation of the information potential in enterprise strategic management is its structuring, so it will be expedient to determine the components of the information potential and to identify the communication links between them. He singles out the components of the information potential: knowledge, experience, staff competencies, the level of corporate culture, internal channels of communication and the socio-psychological climate in the team; Normative and technological documentation and intangible assets (copyright certificates, patents, trademarks, know-how,

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

trademarks, certificates of compliance with quality standards and environmental safety requirements, etc.); High technology products (industrial designs, innovative products, services, technologies); Information systems and technologies (means of data transmission and communication, information, software, technical and other support of IT systems); Information communications (economic information, links with economic counterparts, contact audiences, image, reputation capital).

A personal vision of the information potential structure was proposed by I. M. Teslenok and N. O. Kucherenko, who singled out such components as: information resources; personnel; computer information systems [8, p. 126].

P. Krush and N. O. Zelenska maintains that the information potential consists conditionally of the resource part (without which the existence of the potential is impossible) and the possibilities for using these resources. The resource part includes computer systems containing physical memory, peripheral equipment and telephone lines, software products. The possibilities of using these resources are as follows: the creation, preservation and accumulation of information data, the possibilities of data transmission, the possibilities of data processing, the possibilities of data protection [9, c. 47].

It is important to note that under the conditions of transition from commodity-industrial to informational cognitive-creative and service economy, the information potential becomes a significant factor in ensuring enterprise adaptation to a dynamic market environment. Realization of enterprise information potential is effective when the enterprise is strategically adapted. This predetermines the creation of information bases, data banks and arrays of knowledge that would satisfy the methods and mechanisms of doing business ensure its social orientation, benefit owners and society. According to [10], in the interpretation of the authors, a graphical interpretation of the realization of the information potential in managing enterprise strategic adaptation is presented in Fig. 1.

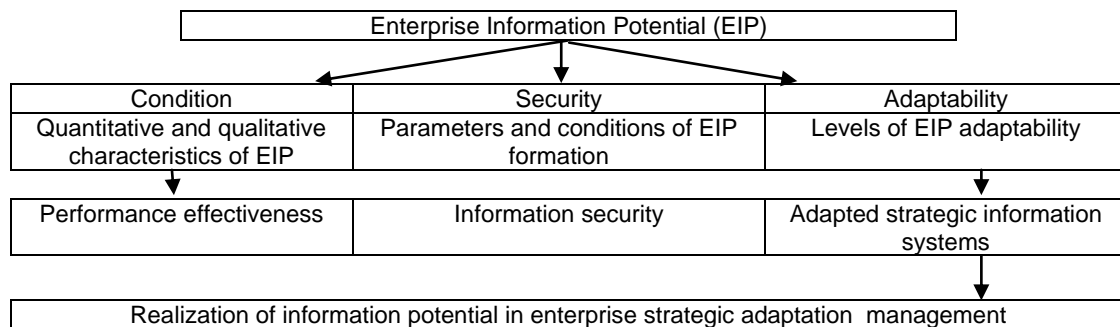

Fig. 1. Realization of information potential in enterprise strategic adaptation management

Conclusions. To sum up, we can conclude that the productive activity of enterprises in the market depends on the ability to adapt, to form "protective mechanisms" and to maintain a stable position in the business environment. Substantial support in this is the formation of an optimal structure of the information potential and its incorporation into the system of enterprises strategic adaptation management. Depending on the level of adaptation and the parameters of information potential, strength, speed and predictability of changes in the market, the company chooses the appropriate strategy and adapted the behaviour models.

References

1. Biloshkurska, N. V. (2010). *Modeli adaptivnoyi povedinky ta yikh rol u formuvanni ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [Models of adaptive behaviour and their role in enterprise economic security formation]. *Aktualni problemy ekonomiky* – [Current issues of economy], № 12 (114), pp. 101-104 [in Ukrainian].
 2. Stepanova, Y. L. (2012). *Rezultatyvnist adaptatsii pidpriemstva* [Effectiveness of enterprise adaptation].

Література

1. Білошкурська, Н. В. Моделі адаптивної поведінки та їх роль у формуванні економічної безпеки підприємства / Н. В. Білошкурська // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – № 12 (114). – С. 101-104.
 2. Степанова, Ю. Л. Результативність адаптації підприємства / Ю. Л. Степанова // *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. – 2012. – № 24 (1). – С. 156-163.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo – [Economy. Management. Entrepreneurship], № 24 (I), pp. 156-163 [in Ukrainian].

3. Harafonova, O.I. (2016). Scientific and methodological approaches to assessing strategic position enterprise // *Naukovyi Visnyk Polissia. Naukovyi ekonomichnyi zhurnal* – [Scientific Bulletin of Polissia, Scientific economic journal], № 3 (7). – pp. 266-270 [in English].

4. Zaitseva, O. I., Betina, V. O. (2016). On evolution of the strategic enterprise adaptation concept // *Naukovyi Visnyk Polissia. Naukovyi ekonomichnyi zhurnal* – [Scientific Bulletin of Polissia], № 3 (7), pp. 201-206 [in English].

5. Fedonin, O. S., Riepina, I. M., Oleksyuk, O. I. (2004). *Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka* [Enterprise Potential: formation and evaluation]. Kyiv : KNEU - Kyiv National Economic University [in English].

6. Sydorenko, I. V. (2010). Formuvannia informatsiynoho potentsialu oliino-zhyrovikh pidpriemstv [Formation of information potential of fat-and-oil enterprises]. *Ekonomika Kryma – Crimea's economy*, №2, p. 31 Retrieved from : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Ekonk/2010_2/045_sidorenko.pdf [in Ukrainian].

7. Illyashenko, S. M. (2004). *Informatsiyni potentsial pidpriemstva* [Enterprise Information Potential]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*. – [Bulletin of the Sumy State University. Series "Economics"], № 9 (68), pp. 11–18. Retrieved from : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/864> [in Ukrainian].

8. Teslenok, I. M., Kucherenko, M. O. (2011). *Sutnist i struktura informatsiynoho potentsialu pidpriemstva* [The essence and structure of enterprise information potential]. *Business Inform*, № 6, pp. 124–127 Retrieved from : http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2011-6_0-pages-124_127.pdf [in Ukrainian].

9. Krush, P. V., Zelenska, M. O. (2010). *Informatsiyna skladova v strukturi ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva* [Information component in the structure of enterprise economic potential]. *Ekonomika ta derzhava* – [Economy and state], №10, pp. 45–47. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_10_12 [in Ukrainian].

10. Kuzyomko, V. M., Hryshchuk, A. V. (2016). *Informatsiyni potentsial yak peredumova formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [Information potential as a prerequisite for enterprise economic security formation]. *Naukovyi visnyk KhDAU. Seriya «Ekonomichni nauky»* – [Scientific Bulletin of Kherson state agricultural university. Series "Economics"], Issue 18, P. 1, pp. 123-126. Retrieved from : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_18/1/33-.pdf [in Ukrainian].

3. Harafonova, O. I. Scientific and methodological approaches to assessing strategic position enterprise / O. I. Harafonova // Науковий вісник Полісся. - 2016. - № 3. - С. 266-270.

4. Zaitseva, O. I. On evolution of the strategic enterprise adaptation concept / O. I. Zaitseva, V. O. Betina // Науковий вісник Полісся. - 2016. - № 3. - С. 201-206.

5. Федонін, О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 315 с.

6. Сидоренко, І. В. Формування інформаційного потенціалу олійно-жирових підприємств [Електронний ресурс] / І. В. Сидоренко // *Економіка Криму*. – 2010. – № 2. – С. 31. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Ekonk/2010_2/045_sidorenko.pdf.

7. Ілляшенко, С. М. Інформаційний потенціал підприємства [Електронний ресурс] / С. М. Ілляшенко // *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. – 2004. – №9(68). – С. 11–18. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/864>.

8. Тесленок, І. М. Сутність і структура інформаційного потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / І. М. Тесленок, М. О. Кучеренко // *Бізнес Інформ*. – 2011. – № 6. – С. 124–127. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2011-6_0-pages-124_127.pdf.

9. Круш, П. В. Інформаційна складова в структурі економічного потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / П. В. Круш, М. О. Зеленська // *Економіка та держава*. – 2010. – № 10. – С. 45–47. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_10_12.

10. Кузьомко, В. М. Інформаційний потенціал як передумова формування економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / В. М. Кузьомко, А. В. Гришук // Науковий вісник ХДАУ. Серія «Економічні науки». – 2016. - Вип.18. Ч. 1. - С. 123-126. – Режим доступу:http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_18/1/33-.pdf.

Received for publication 10.01.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Zaitseva, O. I. Sales information potential in the management of strategic enterprise adaptation under dysfunction social and economic institutions / O. I. Zaitseva // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10), ч. 2. – С. 70-73.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

UDC 658. 016.46

УДК 658. 016.46

P. V. Rakosii, Applicant, Postgraduate

П. В. Ракосій, здобувач, аспірант

THEORETICAL APPROACHES TO THE
FORMATION OF THE ENTERPRISE SYSTEM
CRISISТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ
СИСТЕМОЇ КРИЗИ ПІДПРИЄМСТВА

Urgency of the research. Crisis phenomena in the Ukrainian economy reduces the effectiveness of traditionally used management practices, actualize the need for enterprises to use modern management methods.

Target setting. Enterprises tend to consider certain crisis phenomena not paying attention to the systemic crisis, which will have deeper consequences for the enterprise's activities in the future.

Actual scientific researches and issues analysis. A significant contribution to the development of theoretical aspects of the process of forming a crisis at the enterprise was made by such well-known domestic and foreign scientists as: M. Aistova, O. Amosha, A. Armenakis, N. Bieliaieva, D. Voronkov, O. Harafonova, V. Hrynova, R. Daft, I. Ihnatieva, I. Mazur, V. Mykytenko, V. Otenko, V. Ponomarenko, V. Shapiro, A. Shehda, Z. Shershynova, H. Shyrokovna.

Uninvestigated parts of general matters defining. In recent decades, the aggravation of political and macroeconomic instability, even in developed countries with a traditionally stable economy, has significantly complicated the operating conditions of all economic entities and caused an increase in the uncertainty of the external environment.

The research objective. Thus, the occurs a need for a theoretical justification of the basic approaches to the definition of the concept of "system crisis" and the features of its formation.

The statement of basic materials. Approaches to the definition of the concept "system crisis" are considered in the article. The features of the formation of a systemic crisis in the enterprise are pointed. The factors forming the crisis in the enterprise are justified.

Conclusions. The systemic crisis affects not only one subsystem, but the whole enterprise, complicating communication between the individual objects of the firm and considerably complicating the management process.

Keywords: crisis; the systemic crisis; factors of systemic crisis; especially the crisis of the company.

Актуальність теми дослідження. Кризові явища в українській економіці зменшують ефективність традиційно використовуваних управлінських практик, актуалізують потребу підприємств у використанні сучасних методів управління.

Постановка проблеми. В Україні підприємства, як правило, розглядають окремі кризові явища, не приділяючи при цьому увагу системній кризі, що матиме більш глибокі наслідки для діяльності підприємства в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку теоретичних аспектів процесу формування кризи на підприємстві зробили такі відомі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: М. Аїстова, О. Амоша, А. Арменакіс, Н. Беляєва, Д. Воронков, О. Гарафонова, В. Гриньова, Р. Дафт, І. Ігнат'єва, І. Мазур, В. Микитенко, В. Отенко, В. Пономаренко, В. Шапіро, А. Шеґда, З. Шершіньова, Г. Широкова.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. В останні десятиліття загострення політичної та макроекономічної нестабільності, навіть у розвинених країнах з традиційно стабільною економікою, значно ускладнили умови функціонування всіх суб'єктів господарювання та зумовили наростання невизначеності зовнішнього середовища.

Постановка завдання. Таким чином, потреба теоретичного обґрунтування основних підходів до визначення поняття «системна криза» та особливості її формування.

Виклад основного матеріалу. У статті розглянуто підходи до визначення поняття «системна криза». Зазначено, особливості формування системної кризи на підприємстві. Обґрунтовано фактори, що формують кризу на підприємстві.

Висновки. Системна криза впливає не лише на одну підсистему, а на все підприємство загалом, ускладнюючи комунікацію між окремими об'єктами фірми та істотно ускладнюючи процес управління.

Ключові слова: криза; системна криза; фактори формування системної кризи; особливості кризового стану підприємства.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-74-77

Urgency of the research. The process of development of the modern economic environment is not steady. Periodic fluctuations and crises are characteristic of any economic system and have a cyclical nature of development, that is, a regular and constant movement from one type of equilibrium of the system to another. The crisis is a sharp disruption of the existing equilibrium, which is caused by a growing imbalance. Crises reflect contradictions in the functioning environment of any company. Intensive and painful transformations of Ukrainian society in 2014 - 2016. lead to rapid changes in its basic institutions: political, economic, social. Crisis phenomena in the Ukrainian economy reduce the effectiveness of traditionally used management practices, actualize the need for enterprises to use modern management methods. Constant changes in the external environment, in particular the continuous intensification of competition, necessitate the constant development of enterprises to

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

maintain the market position and ensure the long-term viability of the company. Such factors of the macro- and microenvironments promote the search for adequate methods to better the efficiency of enterprise management.

Target setting. In recent years, enterprises are paying increasing attention to identifying the financial crisis in the enterprise. In Ukraine, enterprises tend to consider individual crisis phenomena without paying attention to the systemic crisis, which will have deeper consequences for the enterprise's activities in the future. These aspects determine the relevance of this scientific research.

Actual scientific researches and issues analysis. A significant contribution to the development of theoretical aspects of the process of forming a crisis at the enterprise was made by such well-known domestic and foreign scientists as: M. Aistova, O. Amosha, A. Armenakis, N. Bieliaieva, D. Voronkov, O. Harafonova, V. Hrynova, R. Daft, I. Ihnatieva, I. Mazur, V. Mykytenko, V. Otenko, V. Ponomarenko, V. Shapiro, A. Shehda, Z. Shershnova, H. Shyrokova. Crisis phenomena in economic systems have always attracted increased interest among scientists from different countries, but they were mainly considered at the macro level. At the level of an individual enterprise, this issue, until recently, was given insufficient attention, which made it impossible to effectively influence the development of crisis phenomena, to make the crisis more manageable. But in recent decades, the aggravation of political and macroeconomic instability, even in developed countries with a traditionally stable economy, has significantly complicated the conditions for the functioning of all economic entities and caused an increase in the uncertainty of the external

The statement of basic materials. It is now clear that the crisis phenomenon at the enterprise is an objective process that leads to the improvement of the existing system or to its destruction in case of insolvency to adapt to new conditions. Anti-crisis management aims to improve the systems and processes in the enterprise in order to not only exit from the threatening state, but also to develop an adequate strategy, which will enable them to move to a qualitatively new competitive level.

Strategic and anti-crisis management is an actual topic in both foreign and domestic literature of the economic direction. Disclosed in the scientific literature, the achievements create a sufficient theoretical basis for further research on this issue, namely, the development of specific practical algorithms for assessing the level of crisis phenomena, the formation of a systemic crisis, and for building a set of tools to assess the level and consequences of the crisis for the enterprise. It should be noted that in the literature there are no practical recommendations and models of the behavior of organizations in crisis situations, the algorithms of actions in typical crisis states of enterprises.

In modern literature, the concept of "enterprise crisis" [2-7] characterizes the various problem factors in the enterprise's activity from simple obstacles in the functioning of the enterprise due to organizational turmoil to the complete destruction of the enterprise as a result of the development of a systemic crisis.

In the works of foreign and domestic authors there are two main relations to crisis situations - negative and positive [3-7]. With a negative attitude towards the crisis, attention is focused on its destructive effect on the activities of the enterprise; On the threat of bankruptcy, causes a crisis. The positive attitude is based on the understanding of the crisis as an objective process related to the development of the system, related, inter alia, to the crisis of strategies, in previous periods have been developed, implemented, but lost their relevance.

It follows that the enterprise crisis is a turning point in the sequence of processes, events and actions. The crisis at the enterprise is an objective process, which leads to the adaptation of the system to changes or to its destruction in case of insolvency to adapt to new conditions and to develop, because it is based on the dialectical unity of the main trends in the existence of a system of stable functioning and development, gradually succeeding each other.

The approach of scientists who provide a crisis of positive or negative coloration is quite justified for countries with a stable economy, where a crisis enterprise can relatively easily restore its balance due to links with a stable external environment. But in the modern domestic economy there is a significant amount of destabilizing factors, which are difficult even to predict. Therefore, there is always a risk for enterprises to overcome the crisis.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

As was clearly indicated in the work of S.E. Shershnev, the systematization of the main factors that cause the crisis development of the enterprise constitutes the basis of fundamental diagnostics, and therefore special attention must be paid to it [3, p. 109]. In accordance with the above, it is necessary to classify the factors responsible for the emergence and deployment of crisis phenomena in the enterprise (Tab. 1).

Table 1

Classification of the factors responsible for the emergence and deployment of crisis phenomena in the enterprise *

Classification feature	Classification group
Depending on the place of origin	External Internal
Depending on the will of man	Objective Subjective
By the regularity of origin	Random Regular
By origin	Artificial Natural
Depending on the manifestation consequences	common Specific Individual
Depending on the degree of influence	Basic Secondary
Depending on the degree of interdependence	Independent Derivatives
Depending on the time of action	Permanent Temporary
Depending on the approach to the definition	Permanent Temporary

* **Source:** summarized and compiled by the author [on the basis 2-7]

Through the fundamental difference in the nature of the manifestations and methods of overcoming the pernicious effects acting on the enterprise, the identification of groups of external (exogenous) and internal (endogenous) crisis factors and the identification of various factor subgroups within each of them is of primary importance in the research process. This is necessary for a better understanding of the crisis-talking processes, and therefore the opportunity to anticipate in advance the possibility of each of them, gives the enterprise the opportunity to respond in a timely manner to external and internal challenges.

An important prerequisite for the application of anti-crisis measures is the identification of the depth of the crisis, that is, the definition of its phase.

There are three phases of the crisis [2-3]:

- Phase of the crisis, which does not directly threaten the operation of the enterprise (if it is transferred to the regime of anti-crisis management);
- Phase, which threatens the further existence of the enterprise and requires immediate financial sanitation;
- Crisis state is incompatible with the continued existence of the enterprise, leads to its elimination.

The issue is that most entrepreneurs do not realize the presence of the factors of the crisis in the company and does not carry out a timely comprehensive diagnostic condition of the enterprise with modern methods, which, unfortunately, the majority of companies operating in the Ukrainian market and do not possess. Therefore, one of the essential factors in achieving positive results and emerging from the crisis situation, local and systemic crises is the determination of the causes of its onset and its early diagnosis, since it is at the initial stages of the formation of a crisis state that an enterprise can overcome the negative trend with minimal losses, while how to bring the crisis to a state of "state

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

bankruptcy" will cost the company significantly more resources and may even call into question its further existence. Timely detection of a chain of crisis phenomena (from risks to crisis situations), local crises (through the definition is not an existing strategic crisis) provides an opportunity for the enterprise to timely diagnose crisis-related factors of a systemic crisis. So, crises can arise as a chain reaction, then the avalanche-like growth of crisis-leading causes leads to a state when an enterprise, by its own efforts, does not have to overcome the crisis. The main reason for this is the low level of use of strategic and crisis management, does not allow the company to adapt to changes.

Conclusions. In general, the consequences of the crisis are closely connected with two factors: its causes and the ability to manage the processes of crisis development, since the management process itself must ensure the company's ongoing readiness to overcome crisis phenomena. The basis of anti-crisis management is a clear definition of not only the causes, but also the types and parameters of the crisis. And also important in this context is the development of strategies for overcoming crises.

It should be noted that the fundamental difference of the system crisis from other types of crises is its all-embracing. The systemic crisis affects not only one subsystem, but the whole enterprise, complicating communication between individual objects of the company and significantly complicating the management process. Overcoming the systemic crisis by implementing strategies and implementing anti-crisis measures is the activity of strategically oriented enterprises.

In today's rapidly changing environment, the organization's activities are important to withstand all negative influences and successfully take advantage of certain opportunities, allow the company to retain its competitiveness in the market, and in addition to ensure the development of the enterprise. This problem is especially aggravated during the systemic crisis of the economy as a whole.

References

1. Rakosiy P. V. (2016). *Osoblyvosti pobudovy mekhanizmy antykrizovoho upravlinnya na pidpryyemstvakh* [Features of the construction of the mechanism of crisis management in the agricultural enterprises] // Scientific Bulletin Polissia. A series of "Economics." - № 1 (5). - Chernihiv, 2016. - pp. 110-113 [in Ukrainian].
2. Harafonova O. I. (2014). *Upravlinnya zmunamy: teoriya, metodolohiya ta praktyka: monographya* [Change Management: Theory, Methodology and Practice: monograph.] - K. : KNUVD, 2014. - p. 364 [in Ukrainian].
3. Shershnyova Z. E., Bagatskyi V. M., Getmantseva N. D. (2007). *Antykrizove upravlinnya pidpriemstvom: Navch. posib.* [Text] – K. : KNEU, 2007. – p. 680s. [in Ukrainian].
4. Vasilenko V. O. (2003). *Antykrizove upravlinnya pidpriemstvom: Navch. posibnik.* [Anticrisis management of an enterprise: manual] - K. : TsUL, 2003. - p. 504 [in Ukrainian].
5. Garafonova O. I. (2008). *Antykrizove upravlinnya pidpriemstvom na osnovi innovatsiy* [Anticrisis management of an enterprise based on innovation] // Strategy of economic development of Ukraine : scientific collection. – Vip. 22-23 / – K. : KNEU, 2008. – p. 172. - pp. 91-97 [in Ukrainian].
6. Korotkov E. M. (2002). *Antykrizisnoe upravlenie: uchebnyk* [Anticrisis management of an enterprise: textbook] - Moskva, Infra - M., 2002. – p. 380 [in Russian].
7. Skibitskyi O. M. (2009). *Antykrizovyi menedzhment: navch. posib.* [Anticrisis management of an enterprise: manual] / O. M. Skibitskiy. — K. : Centre of scientific Literature, 2009. – p. 457 [in Ukrainian].

Література

1. Ракосій, П. В. Особливості побудови механізму антикризового управління на підприємствах агропромислового комплексу / П. В. Ракосій // Науковий вісник Полісся. – 2016. – №1 (5). – С. 110-113
2. Гарафонова, О. І. Управління змінами: теорія, методологія та практика: монографія / О. І. Гарафонова. - К. :КНЕУ, 2014. – 364 с.
3. Шершньова, З. Є. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. / З. Є. Шершньова, В. М. Багацький, Н. Д. Гетманцева. – К. : КНЕУ, 2007. – 680с.
4. Василенко, В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посібник / В. О. Василенко. - К. : ЦУЛ, 2003. - 504с.
5. Гарафонова, О. І. Антикризове управління підприємством на основі інновацій / О. І. Гарафонова // Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. – 2008. - Вип. 22-23. – С. 91-97.
6. Коротков, Э. М. Антикризисное управление: учебник / Э. М. Коротков. - Москва, Инфра - М., 2002. – 380с.
7. Скібіцький, О. М. Антикризовий менеджмент: навч. посіб. / О. М. Скібіцький. - К. : Центр учб. літератури, 2009. – 457с.

Received for publication 11.04.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Rakosii, P. V. Theoretical approaches to the formation of the enterprise system crisis / P. V. Rakosii // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 74-77.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

UDC 336.71

I. H. Honcharenko, Doctor of Science in Public Administration, Professor,
E. Yu. Berezina, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
A. M. Shevchenko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

MODERNIZATION OF FINANCIAL INTERMEDIARIES RELATIONS IN MODERN CONDITIONS OF NATIONAL ECONOMY

Urgency of the research. It is important to study the possibility of modernization of financial intermediaries relations in the current conditions of the national economy due to the need to improve efficiency of their cooperation to meet new financial needs of clients and their own economic interests in the development and prosperity.

Target setting. It is reasonable to study areas of transformation and optimization of relations of financial intermediaries to enhance the application level in the process of their interaction in the domestic financial market.

Actual scientific researches and issues analysis. The research by scholars V. G. Baranov, A. G. Volkov, L. S. Zakharkin, O. B. Konarivska, O. O. Kots, I. I. Skrobach, M. V. Novikov, M. A. Svyrydovych S. G. Oleinik, N. V. Tkachenko, A. V. Cheberyako, A. B. Loboda, A. Shakur et al laid the theoretical basis for the identification of reserves to improve financial intermediaries relations in the current conditions of the national economy.

Uninvestigated parts of general matters defining. Scientists have not studied the question of developing new forms of organization and establishment of relations of financial intermediaries, taking into account the contemporary conditions of the development of the national economy on the basis of modernization of the traditional areas of interaction between financial institutions.

The research objective. The article is intended to flesh out promising directions of modernization relationship of different types of financial intermediaries in the current conditions of the national economy.

The statement of basic materials. The article substantiates the need for modernization and renewal forms relationships between financial intermediaries as well as deepen and broaden the traditional areas of cooperation. The problems that stand in the way to optimize the relationship of financial intermediaries in the plane of financial services clients. Promising kinds of professional relationships between domestic financial intermediaries.

Conclusions. The positive result of modernization of financial intermediaries relations in the current conditions of the national economy will perform better financial services and customer satisfaction, increased revenues temporarily free funds in the economy that will stabilize the financial and economic security of Ukraine.

Keywords: financial intermediaries; interaction; bank; insurance company; upgrading relations of financial intermediaries.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-78-84

UDC 336.71

I. Г. Гончаренко, д. н. з держ. упр., професор,
О. Ю. Березина, к. е. н., доцент,
А. М. Шевченко, к. е. н., доцент

МОДЕРНІЗАЦІЯ ВІДНОСИН ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність теми дослідження. Важливість вивчення можливостей модернізації відносин фінансових посередників пояснюється необхідністю підвищення рівня ефективності їх взаємодії для задоволення нових фінансових потреб клієнтів та власних економічних інтересів у розвитку та процвітанні.

Постановка проблеми. Доцільним є вивчення напрямів трансформації та оптимізації відносин фінансових посередників для активізації на прикладному рівні процесу їх взаємодії на вітчизняному фінансовому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці таких вчених, як В. Г. Баранова, О. Г. Волкова, Л. С. Захаркіна, О. Б. Конарівська, О. О. Коць, І. І. Скробач, М. В. Новикова, М. С. Свиридович, Г. І. Олійник, Н. В. Ткаченко, О. В. Чеберяко, А. Б. Лобода, О. О. Шакура заклали теоретичні основи для виявлення резервів покращення відносин фінансових посередників.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьованими залишаються питання розробки новітніх форм організації та налагодження відносин фінансових посередників із врахуванням сучасних умов розвитку вітчизняної економіки на основі модернізації традиційних напрямів взаємодії фінансових установ.

Постановка завдання. Стаття покликана конкретизувати перспективні напрями модернізації відносин різних видів фінансових посередників у сучасних умовах вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу. У статті обґрунтовується необхідність модернізації і оновлення форм відносин між фінансовими посередниками. Виявлено проблеми, що стають на заваді до оптимізації відносин фінансових посередників у площині надання фінансових послуг клієнтам. Запропоновано перспективні види професійних взаємин між вітчизняними фінансовими посередниками.

Висновок. Позитивним наслідком модернізації відносин фінансових посередників у сучасних умовах вітчизняної економіки стане вищий рівень ефективності надання фінансових послуг.

Ключові слова: фінансові посередники; взаємодія; банк; страхова компанія; модернізація відносин фінансових посередників.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Topicality of the research. In times of economic instability and intensification of numerous threats to the activities of different types of business structures, the importance of the interaction of the latter in order to stabilize their own financial condition and obtain prospects for further development within chosen market segment is growing. The financial market now is under the influence of sustained negative trends, such as instability of exchange rates, the decrease in the level of trust of the population to financial institutions, reducing the demand for financial products and services, ineffective action regulators, etc. In view of this, it is advisable for the financial intermediaries to extend the relationship forms in order to minimize the expense of the bankruptcy risk and get competitive advantage. The tendency to deepening of relations of financial intermediaries will have positive consequences for the economic security of the State, as a joint activity of financial institutions can effectively mobilize and invest the resources in the economy to strengthen the whole financial system of the country. In this case, normal functioning of the financial mediation is possible if free capital is available, the sources of which are temporarily free funds of enterprises, the savings of the population, budgetary means. Development of production and the commodity-money relations encourages the establishment of different forms of interaction of financial mediation. It evolves according to the needs of the reproduction process and acquires new properties that will help to more fully meet both industrial and personal needs. Thus, the study of the possibilities of modernization of financial intermediaries relations in modern conditions of domestic economy is timely and relevant.

Problem Statement. The development of local financial intermediaries takes place when the traditional concepts and business technologies are changing and new concepts and functions are introduced into practice. These are characteristic features of the globalization of financial markets, which should be taken into account in the strategic planning of financial institution activities. Banks, insurance companies, securities industry, banks, borrowing institutions work parallel to each other in their attempts to offer the market a wide range of financial services, including insurance policies, forms of joint savings and other services. Forms of financial intermediaries relations, which can be called traditional, in Ukraine include mutual services, agency agreements, cooperation, control in the form of mergers and acquisitions, financial supermarket, etc. However, the transformations of consumers needs, competition from foreign financial institutions and a continued economic and financial crisis, make the domestic financial intermediaries search for ways of relations modernization to ensure the efficiency of the economic activity and the search for innovative approaches to interaction with financial institutions of various kinds.

Analysis of recent research and publications. Modern directions of relations development between financial intermediaries in the conditions of the national economy are studied in the works of such scholars as V. G. Baranova, A. G. Volkova [1], L. S. Zaharkina [2], O. B. Konarivska [3], O. O. Kots, I. I. Skrobach [4], M. V. Novikova, M.S. Sviridovich [5], G. I. Oliynyk [6], N. V. Tkachenko [7], O. V. Cheeberiako, A. B. Loboda [8], O. O. Shakura [9]. The scientists examined practical issues of interaction between credit unions and insurance companies of Ukraine [1], directions of cooperation between banks and insurance companies [2; 6; 7; 9], problems and prospects of integration of banks and non-bank financial intermediaries [3; 8], the development of financial supermarkets as a promising form of banks relationship, insurance companies and other types of financial intermediaries [4; 5] etc.

The unexplored parts of the general problem. Scientists have not studied the question of developing new forms of organization and establishment of relations of financial intermediaries, taking into account the contemporary conditions of the development of the national economy on the basis of modernization of the traditional areas of interaction between financial institutions.

Task statement. The article is intended to specify the perspective directions of modernization of relations between various types of financial intermediaries in modern conditions of domestic economy.

Summary of the basic material. Strengthening of the interaction between financial intermediaries and the search for new forms takes on a special urgency in the post-crisis period. Global trends reflect the erasing borders of their business, both at the national and international levels. Financial intermediaries in Ukraine are represented by the bank institutions, investment funds and companies, including asset management companies, insurance companies, private pension funds, securities

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

dealers, trust companies, etc. Dynamics of the main types of financial intermediaries is shown within five-year-period retrospective in Tab. 1.

Table 1

Dynamics of the major types of local financial intermediaries, as of the beginning of the year

#	Type of financial intermediary	2012	2013	2014	2015	2016
1	Banks	176	176	180	163	117
2	Insurance companies	442	414	407	382	361
3	Asset management company	341	353	347	336	313
4	Credit unions	613	617	624	589	588
5	Non-State pension funds	96	94	81	76	72

(Compiled by the authors according to the NBU, the National Commission of Financial Service)

All of the listed above financial institution provide certain types of financial services, for example, monetary and financial intermediation, insurance and pensions services, apart from the obligatory social insurance, ancillary services in the sphere of financial mediation [7; p. 106]. Certain similar features of financial services, that financial intermediaries specialize in, led to the beginning and further deepening of the cooperation between different types of financial institutions in the desire to completely, comprehensively and fully meet the financial needs of their customers. That was the way the first forms of relationship between financial intermediaries such joint provision of services, agency agreements, cooperation, in the form of mergers and acquisitions, financial supermarket appeared. Contemporary processes of financial intermediaries relations show that in practice the relations between intermediaries are characterized by a more complex character, the processes combining a sequential development of several phases of the interaction between financial intermediaries or the parallel development of several programs of their cooperation occur more often. In addition, there are more complex business models that involve the interaction of the financial intermediaries with multiple partners, each pursuing their own goals.

In the conditions of modern economy financial intermediaries quite often cooperate in such forms as mutual investment in capital; client and partner relations and cooperation (integration).

A significant strengthening of the interaction between financial intermediaries in recent years contributed to the optimization of compliance requirements and obligations to minimize risk, lower transaction costs, as well as providing with the information and assets liquidity of clients of financial institutions. The domestic financial market is characterized by the competition rise, reduction in the number of individual financial institutions and the emergence on the market of new participants, new complex financial products and technologies. In this case the interaction of various types of financial intermediaries is not sufficiently active, although its necessity in terms of the development of modern economy is beyond questions.

The research results of financial intermediaries interaction give grounds to state that the financial intermediation is a mechanism that converts the savings in the investment, overcomes information asymmetry, supplies market participants with information and liquidity, which reduces transactional costs and manages risks.

Well established relationships between banks and insurance companies are more typical for the financial market. Implementing financial products and services, banks use the possibilities of insurance to minimize the risk of defaulting loans granted to clients. At the same time, insurance companies use bank cash management services. Cooperation in the field of retail financial products occurs both between banks and non-bank institutions, which belong to the same financial group, and between banks and financial institutions, which are often interconnected not by the property relations but by the agency relations. The location on the same site of the retail banking products, agency share sales of investment funds and the programs of accumulation pension insurance of private pension funds leading to the strengthening of interaction between financial intermediaries making a contribution to the formation of the GDP of the country.

The close nature of the interaction of certain types of financial intermediaries leads to blur the clear

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

boundaries between them, forming a unitary and compatible technologies, new complex financial products corresponding to the growing demand on the market. In particular, the modernization of relations between financial intermediaries, which consisted of the form of a financial supermarket (structure, that provides clients with a large number of financial services from various segments of the financial market, and is formed either as a branch of the Bank, or as an independent financial institution, members of which are the various types of financial intermediaries), is caused by the creation of financial conglomerates, including representatives of various parts of the financial sector; banks, insurance companies; sector investment services; asset management (managing company funds etc.). A financial conglomerate provides for the integration of the business in the key areas of the financial sector where the borders of the individual markets are balanced.

It is proposed to modernize the process of creating a financial supermarket and the formation of this structure on the basis of the Bank (banking group), to go over to the building on the basis of insurance, leasing company or any other financial intermediary. It is also worthwhile not to be limited to only financial supermarkets of a holding type (created by large corporations), but also enhance the formation of a free (market) and brokerage types of financial supermarkets. Financial supermarkets need to offer personal services not only via conventional branches, but also through modern channels of sales of financial products (the banking centers of order processing, mobile communications, financial services, Internet, etc.).

Given the reformation in the area of pension provision, the collaboration of professional participants of the banking sector and market participants of pension savings, i.e. banks and National pension funds, is currently a promising direction. Banks nowadays do not make effective attempts to promote their presence on the market of a non-government pension provision as a part of Ukrainians in the system of non-government pension provision is not as active as the residents of foreign countries. In our opinion, to modernize the relations in the sphere of cooperation of the banks with non-government pension funds it is urgent to:

- increase the level of awareness of pension products;
- to overcome the distrust of the population to a long-term storage of products in the unstable economic situation of the country;
- to improve the infrastructure of the financial market;
- to introduce a vocational training system that will develop common bank and non-government pension fund products.

Today's non-government pension funds are characterized by a conservative investment strategy for their activities. Currently, for the development of the pension market in Ukraine and the strengthening of cooperation between the various types of financial intermediaries it is important to introduce common financial products interesting for the banks and insurance companies, asset management companies and joint investment institutions. Financial intermediaries have to use the infrastructure of each other more actively for the growth of their financial product sales, while increasing their customer base and reducing costs.

Given the above, the financial product that will combine pension accumulation and insurance, can become a promising financial product of cooperation between financial intermediaries and will be in the following form: the part of the client contributions (investment income) in an insurance organization goes to the non-government pension fund, in the result a client's life is insured and his/her additional pension grows. In this case, the customer buys a joint financial product whose value is less than the cost of financial products acquired in the various financial intermediaries.

The interaction of the NGPF and unit and corporate investment funds can be of two options. The first option means that all pension contributions are on pensions with guaranteed investment returns. In case the stock market allows to obtain high profitability, invested in investment funds, reducing risks and increasing income.

The second option is a part of the funds will be sent to the superannuation (pension insurance), providing funding for pensions, the other part is in the investment fund, providing the increased profitability of the investment.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Therefore, the interaction between the NGPF and the joint investment institutions in the long term can increase sales of shares due to the use of the NGPF infrastructure. Financial assets, formed from pension contributions, go to the disposal of the asset management company (AMC). Pension Fund, promoting the growth of AMC profits, offsets the costs through reduced rates on asset management. In addition, the increase in the volume of non-government pension provision and clients increase in the NGPF will take place at the expense of their interaction with the banks. Similarly, banks, expanding their product line, will increase sales of their own financial products and attract deposits from individuals.

Thus, the interaction of the NGPF, insurance companies, asset management companies and banks contributes to the gradual and successful development of the domestic financial market and its stabilization after the crises of the recent years.

Analysis of interaction of financial intermediaries in contemporary Ukraine allows to conclude that the development of their interaction is constrained by a number of factors. The reasons hindering modernization of interaction between banks and insurance companies are as follows: insufficient development of the legislative framework governing the joint activities, different levels of functional development of the banking and insurance markets. Competition forces the insurance companies meet the requirements of banks, such as the presence of rating, the extended network of branches of insurance companies, etc. Also, when choosing an insurance company for cooperation banks are governed only by the size of the capital, premiums collected and formed the reserves of insurers, not taking into account their financial situation. The following aspects are an obstacle to market access of bank insurance of small and medium-sized insurance companies with sustainable business trends. A "closed" list of cooperation of banks and insurance companies restricts the competition and freedom of choice of financial intermediaries. So intermediaries arbitrarily deny in transaction registration with potential customers not included in the closed list.

The interaction of the NGPF with domestic banks is limited to the trusts as well as investment consultations and broking. Thus, it is recommended to expand the list of possible areas of relations between banks and NGPF, asset management companies. Now there are different forms of interaction between banks and credit unit investment trusts, implemented as relations agents, share holders and an investor, contractor and the founder of the asset management company, the borrower and the lender. The main reason for the low level of interaction between the unit investment trusts and insurance companies with credit market mutual funds is caused by the legal restriction of placing funds of pension and insurance reserves.

There is a tendency on the financial market of Ukraine lately to increase the interaction of banks from leasing, factor companies and insurance companies with microfinancial organizations, etc. A perspective direction of modernization of such relations is establishing a tripartite system of bank-insurance company-leasing company, which will conclude effective comprehensive long-term agreement. The development of forms of interaction with banks with the factor companies together with insurance that speed up payment obligations and significantly minimize the risks is also promising.

In our opinion, in modern economic conditions to stabilize the financial situation in the country will be useful to strengthen the interaction between financial intermediaries, including credit associations, micro-credit organizations and other institutes which carry out certain types of banking operations. In this case, the form of interaction between financial intermediaries may be offered in the areas of banking, cash-settlement service and mutual expansion of customer base; expansion of lending; the provision of additional services.

At the State level modernization of relations of financial intermediaries to facilitate the development of the securitization mechanism, which increases the possibilities of interaction of financial intermediaries in the mortgage, loan, leasing and other markets, while ensuring the expansion of channels of long-term investing. Another incentive of a legal nature may be reducing existing restrictions on placing reserves of insurance companies and NGPF in bank instruments, shares of mortgage mutual funds that will allow to establish cooperation between the named types of

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

intermediaries.

The level of introduction of modern information technology in the activities of financial intermediaries, which determines their adequacy to the needs of the economy is essential to the modernization and expansion of the interaction of financial intermediaries. Forms of interaction between financial intermediaries are modernised while serving those entities that have free funds and those who temporarily need them. Financial intermediaries must be free to choose the priority sector of lending and investing. A broad product line of financial intermediaries, formed on the basis of active cooperation, will allow them to affect the pace of economic development in various sectors of the economy of the State.

The dominant factor in the development of the interaction between financial intermediaries is the level of management, control and supervision of the State regulators of the financial market in order to ensure conservation and insurance funds of the population (for example, the introduction of a deposit insurance system); the effectiveness of their use; the system of licensing of their activity. The State participates in the capital of financial intermediaries. However, market regulators should not be strictly built into the system of management of the activities of financial intermediaries, because in this case, their functioning becomes ineffective.

Conclusions. Research of modernization directions of the financial intermediaries led to the following conclusions.

1. Promising directions of modernization of the relations of financial intermediaries in modern conditions of the national economy are: the creation of financial supermarkets of the market and brokerage based on the type of insurance, factoring or leasing corporate; establishing a tripartite system of bank-insurance company-leasing company, which will conclude effective comprehensive long-term agreement; development of mechanism of securitization; the creation of financial conglomerates (conglomerates) to integration in the areas of financial sector, at different types of financial intermediaries and that the borders of the individual markets.

2. Problematic aspects that are an obstacle to the modernization of the relations of financial intermediaries in modern conditions of domestic economy: not well-elaborated legal base; providing the advantages of cooperation with large financial intermediaries; the presence of a "closed" list of cooperation between banks and insurance companies; reduce the number of financial institutions in the market; competition between financial institutions, providing similar financial services.

3. A positive consequence of modernization of financial intermediaries relations in modern conditions of the national economy will be a higher level of efficiency of the provision of financial services and customer satisfaction, revenues increase of temporarily free financial resources in the economy, which will stabilize the condition of financial security of Ukraine.

References

1. Baranova, V. G. (2016). *Praktychni pytannya vzayemodiyi kredytnykh spilok ta strakhovykh kompaniy Ukrayiny* [Practical issues of interaction between credit unions and insurance companies of Ukraine] / G. Baranova, O. G. Volkova // *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpryyemnytstva - Problems and prospects of entrepreneurship development*. 2016. - № 1. – pp. 192-196. [in Ukrainian].
2. Zakharkina, L. S. (2014). *Vybir optimalnoho variantu bankivsko-strakhovoyi intehratsiyi na osnovi kontseptsiyi «bancassurance»* [Selection of optimum banking and insurance integration based on the concept of "bancassurance"] / Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic science. - 2014. - Publication 5 (4). pp. 54-57. [in Ukrainian].
3. Konarivska, O. B. *Problemy intehratsiyi bankiv ta nebankivskykh finansovykh poserednykiv v umovakh stvorennya efektyvnoyi modeli finansovoho rynku* [Problems of integration of banks and non-bank financial intermediaries

Література

1. Баранова, В. Г. Практичні питання взаємодії кредитних спілок та страхових компаній України / В. Г. Баранова, О. Г. Волкова // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. - 2016. - № 1. - С. 192-196.
2. Захаркіна, Л. С. Вибір оптимального варіанту банківсько-страхової інтеграції на основі концепції «bancassurance» / Л. С. Захаркіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2014. - Вип. 5(4). - С. 54-57.
3. Конарівська, О. Б. Проблеми інтеграції банків та небанківських фінансових посередників в умовах створення ефективної моделі фінансового ринку [Електронний ресурс] / О. Б. Конарівська. – Режим доступу : <http://bal.znaimo.com.ua/docs/26926/index-11792.html>.
4. Коць, О. О. Перспективи діяльності фінансових супермаркетів в Україні / О. О. Коць, І. І. Скробач // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2014. - № 2. - С. 173–177.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

in terms of creating an effective financial market models] [electronic resource] – Retrieved from : <http://bal.znaimo.com.ua/docs/26926/index-11792.html>. [in Ukrainian].

4. Kots, O. O., & Skrobach. I. I. (2014). The prospects of the activity of financial supermarkets in Ukraine // *Problemy pidvyshchennya efektyvnosti infrastruktury* – [Problems of improving infrastructure efficiency] Ed. 38, pp. 76-86. [in Ukrainian].

5. Novikov, M. V., Sviridovich M. S. (2014). *Finansovyy supermarket yak forma intehratsiyi bankiv i strakhovykh kompaniy* [Financial supermarket, as a form of integration of banks and insurance companies]. // *Problemy pidvyshchennya efektyvnosti infrastruktury* – [Problems of infrastructure efficiency increase]. - Publication. 38. - pp. 76-86. [in Ukrainian].

6. Oliynyk, G. I. (2016). *Osoblyvosti obyednannya banku i strakhovoyi kompaniyi u mezhakh finansovoho supermarketu* [Features of the Union Bank and the insurance company within a financial supermarket]. // *Ekonomika ta derzhava* – [Economy and State]. 2016. -№ 7. - pp. 58-61. [in Ukrainian].

7. Tkachenko, N. V. (2016). *Kontsepty suchasnykh uyavlen pro ekonomichnu pryrodu finansovoho poserednytstva* [Concepts of modern ideas about the economic nature of the financial intermediaries] // Scientific notes of National University "Ostrog Academy". Series : The Economy. 2016. - Issue. 2. - pp. 103-108. [in Ukrainian].

8. Cheberiyako, O. V., Loboda A. B. (2014). *Intehrovani finansovi poserednyky yak forma vzayemodiyi bankiv ta nebankivskykh ustanov* [Integrated financial intermediaries as a form of interaction between banks and non-banking institutions] // *Problemy ekonomiky* – [Problems of the economy]. - 2014. - № 3. - pp. 312-318. [in Ukrainian].

9. Shakura, O. O. (2013). *«Bancassurance» - yak perspektyvna forma konverhentsiyi bankiv ta strakhovykh kompaniy* ["Bancassurance" as a promising form of convergence between banks and insurers] // *Innovatsiyna ekonomika* – [Innovative economy]. 2013. - № 8. - pp. 275-280. [in Ukrainian].

5. Новикова, М. В. Фінансовий супермаркет як форма інтеграції банків і страхових компаній / М. В. Новикова, М. С. Свиридович // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. - 2014. - Вип. 38. - С. 76-86.

6. Олійник, Г. І. Особливості об'єднання банку і страхової компанії у межах фінансового супермаркету / Г. І. Олійник // Економіка та держава. - 2016. - № 7. - С. 58-61.

7. Ткаченко, Н. В. Концепти сучасних уявлень про економічну природу фінансового посередництва / Н. В. Ткаченко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Економіка. - 2016. - Вип. 2. - С. 103-108.

8. Чеберяко, О. В. Інтегровані фінансові посередники як форма взаємодії банків та небанківських установ / О. В. Чеберяко, А. Б. Лобода // Проблеми економіки. - 2014. - № 3. - С. 312-318.

9. Шакура, О. О. «Bancassurance» - як перспективна форма конвергенції банків та страховиків / О. О. Шакура // Інноваційна економіка. - 2013. - № 8. - С. 275-280.

Received for publication 12.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Honcharenko, I. H. Modernization of financial intermediaries relations in modern conditions of national economy / I. H. Honcharenko, E. Yu. Berezina, A. M. Shevchenko // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). – С. 78-84.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

UDC 336.761.6(477+439)

УДК 336.761.6(477+439)

R. J. Bacho, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
N. M. Vdovenko, Doctor of Economic Sciences, Professor,
N. N. Poyda-Nosyk, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Р. Й. Бачо, к. е. н., доцент,
Н. М. Вдовенко, д. е. н., професор,
Н. Н. Пойда-Носик, к. е. н., доцент

IMPLEMENTATION OF FOREIGN EXPERIENCE OF PRE-TRIAL DISPUTE SETTLEMENT AT FINANCIAL SERVICES MARKETS IN UKRAINE

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ НА РИНКАХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Urgency of the research. The financial crisis that engulfed markets of non-banking financial services in 2008-2009, have indicated the imperfection of protection the consumers' rights of these services. Given that Ukraine has chosen the European integration progress for its further development, there is an urgent need to strengthen the protection of the consumers' rights in the sphere of non-banking financial services in Ukraine.

Target setting. Taking into account the European Commission Recommendation 98/257/EK, it is reasonable to study the best international practices of consumers' protection in the field of non-banking financial services to implement alternative mechanisms of resolving disputes between consumers and providers of financial services in Ukraine.

Actual scientific researches and issues analysis. Issues concerning improvement of state regulation of financial services markets in Ukraine are investigated in scientific works of A. Baranovsky, N. Vnukovo, A. Lupus, A. Gamankova, V. Goncharenko, A. Zaletova, V. Levchenko, etc. International experience of the state regulation in the developed countries are mentioned in the works of C. Goodhart, S. Ingves, Ch. Lentner, Dy. Matolcsy, E. Nier, D. Tsomokos etc.

Uninvestigated parts of general matters defining. The research works of the scientists listed above does not allow concluding on the completeness of their valuation of such a mechanism for the implementation of consumer protection as a financial arbitration.

The research objective. The article aims to reveal the positive experience of functioning the Financial Arbitration Board in Hungary as an alternative form of fulfillment the rights of consumers to protect their legitimate interests and to rationalize the possibility of its implementation in the modern realities of Ukraine.

The statement of basic materials. The article substantiates the feasibility of the implementation of the Hungarian experience in a modern system of consumer protection in Ukraine. The authors have revealed features of functioning of the Financial Arbitration Board of Hungary, statistical analysis of which allows making a conclusion about its effectiveness in resolving disputes between consumers and financial service providers.

Conclusions. The adoption of the Hungarian experience with financial arbitration in the modern realities of Ukraine will contribute to the integration of the state into the European economic area through implementation of the Recommendation of European Commission 98/257/EK and to

Актуальність теми дослідження. Фінансова криза, що охопила ринок небанківських фінансових послуг у 2008-2009 рр., вказала на недосконалість захисту прав споживачів цих послуг. Враховуючи, що Україна обрала євроінтеграційний поступ подальшого свого розвитку, необхідною умовою є вдосконалення системи захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг.

Постановка проблеми. Враховуючи Рекомендації Європейської Комісії 98/257/EK, доцільним є вивчення кращих міжнародних напрацювань в галузі захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг з метою впровадження альтернативних механізмів вирішення спорів, що виникають між споживачами та надавачами фінансових послуг в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням вдосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг в Україні присвячені наукові праці О. Барановського, Н. Внукової, О. Вовчак, О. Гаманкової, В. Гончаренко, О. Залєтова, В. Левченко та ін. Проблеми державного регулювання на прикладі розвинених країн порушуються у працях С. Гудхарта, С. Інгвеса, Ч. Лентнера, Д. Матолчі, Е. Нієра, Д. Тсомокоса та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Дослідження робіт наведених вище науковців не дозволяє робити висновок про повноту оцінки ними такого механізму реалізації права споживачів фінансових послуг, як фінансовий арбітраж.

Постановка завдання. Стаття покликана розкрити позитивний досвід функціонування Фінансової Арбітражної Комісії в Угорщині як альтернативної форми реалізації права споживача фінансових послуг на захист своїх законних інтересів і обґрунтувати можливість його впровадження в сучасних реаліях України.

Виклад основного матеріалу. У статті обґрунтовується доцільність імплементації угорського досвіду в сучасну систему захисту прав споживачів, яка функціонує в Україні. Авторами розкрито особливості функціонування Фінансової Арбітражної Комісії Угорщини, статистичний аналіз діяльності якої дозволяє робити висновок про її ефективність у врегулюванні спорів між споживачами та надавачами фінансових послуг.

Висновки. Впровадження угорського досвіду фінансового арбітражу в сучасних реаліях України сприятиме інтеграції держави у Європейський економічний простір шляхом імплементації Рекомендації

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

the strengthening of public confidence in financial markets.

Keywords: *financial services markets; National Commission for the State Regulation of Financial Services Markets; financial arbitration; Financial Arbitration Board; National Bank of Hungary.*

DOI: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-85-93

Європейської Комісії 98/257/ЕК та посиленню довіри населення до ринків фінансових послуг.

Ключові слова: *ринки фінансових послуг; Нацкомфінпослуг; фінансовий арбітраж; Фінансова Арбітражна Комісія; Національний Банк Угорщини.*

Urgency of the research. In present-day conditions the need to strengthen right protection of non-banking financial services market consumers in Ukraine is actualized. The financial crisis that has gripped the non-banking financial services market in 2008-2009, and negative effects of which are felt till now, has indicated the imperfection of the these services consumers' right protection. Taking into consideration that in its further development Ukraine has chosen the European integration vector, as an indispensable condition for entry into the European Economic Area is an implementation of the relevant EU requirements in different sectors of the economy. No exception to this is the protection of non-banking financial services consumers' rights.

Target setting. According to the European Commission Recommendation 98/257/EC [20] in each Member State is appropriate functioning of a body, responsible for the resolution of pre-trial disputes between citizens which are consumers of financial services and professional participants, i.e. providers of these services. Thus, the question of implementing alternative mechanisms for the resolution of disputes between consumers and financial service providers becomes especially acute.

Actual scientific researches and issues analysis. Studies of O. Baranovskiy [1], N. Vnukova [8], O. Vovchak [3], O. Hamankova [4], V. Honcharenko [5], O. Zalyetov [6], V. Levchenko [7] and others are devoted to the research of national market of non-banking financial services system's state regulation improvement. Studies of C. Goodhart [9], S. Ingves [10], Ch. Lentner [11], Dy. Matolcsy [13], E. Nier [12], D. Tsomokos [14] and others are dealing with the issue of improving state regulation on the example of developed countries.

Uninvestigated parts of general matters defining. The researches within scientific works of the abovementioned scientists does not allow to conclude about the fullness of their assessment concerning such a mechanism for financial services consumers' rights implementing as a financial arbitration.

The research objective. The conducted research is aimed to assess the functioning of the Financial Arbitration Board in Hungary as an alternative forum of the financial services consumer's right enjoyment in order to protect their legitimate interests. Tasks set in the paper consist in the disclosure of the functioning and decision-making peculiarities of this body and general evaluation of its activities since its creation.

The statement of basic materials. The financial crisis that engulfed markets of non-banking financial services in 2008-2009 and negative consequences of which can be seen in the present time, have indicated the imperfection of protection the consumers' rights of these services. The current practice of functioning such markets underlines the insufficient level of consumer protection, imperfect mechanism for the implementation of their rights, their low financial and legal education, over regulation of the processes by the state. The low level of protection of the population confirms a high level of complaints from the population to the regulator, as well as numerous lawsuits and frequent cases of revocation of licenses of non-banking financial institutions. Table 1 provides information on the number of complaints received by the National Commission regulating financial services markets (further - the Commission).

The increase in the number of consumer complaints to the regulator in the pre-crisis period is common due to the growth in the number of non-banking financial institutions and the volume of non-banking market. But in 2009 the number of citizens' complaints increased by 3 times in comparison with the previous year. The main reason – the economic and financial crisis, which had led to significant insolvency of financial institutions. A certain reduction in the number of complains from citizens to the Commission was in 2011-2012, but in 2013-2014 the complication of financial and

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

economic situation reflected in the activation of consumer complaints. So, in 2014 the number of complaints from individuals has reached its maximum (8.4 thousand complaints), that exceeded 1.5 times the figure in 2012. In 2009-2010, the most complaints were about credit unions (41.6% and 48.4% accordingly) and insurance companies (49.1% and 43.4% accordingly). In 2013-2014, the share of citizens' complaints in the total complaints increased to 85%, moreover complaints against the activity of insurance companies were 72-76% of all citizens' complaints. 2015 is characterized by a decrease in the number of complaints through the narrowing of the market as a result of the events in the Donbas, reduction of participants of the market, strengthening requirements of the regulator.

Table 1

Dynamics of complaints receipts to the National Commission regulating financial services markets 2004-2015*

Indicators	The number of complaints by year, units												Change in %	
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009/ 2008	2015/ 2014
Total complains	735	1594	938	1405	2433	10529	11181	7624	5184	8733	10281	5975	332,8	-41,9
<i>including from citizens</i>	480	728	616	942	1917	7585	5998	5108	3391	7388	8421	5539	295,7	-34,2
Complains against the activity of:	260	685	506	692	1323	5167	4848	2528	3479	6615	7466	4226	290,6	-43,4
- insurance companies	79	143	108	295	884	4384	5406	2299	1286	1285	603	439	395,9	-27,2
- finance companies and pawnshops	0	590	258	216	214	843	272	102	256	541	394	453	293,9	15,0
- non-state pension funds	-	32	14	9	12	123	58	10	12	189	932	137	925,0	-85,3

* Compiled and calculated by authors based on the data of the National Commission for the State Regulation of Financial Services Markets [2, p. 283]

In the context of the participants in the various sectors of non-banking financial services we can make the following conclusions. If in the crisis year 2009, an average number of complaints per one insurance company were 11.5, later the figure increased in 2014 to 19.5. That indicates the accumulation of problems associated with the delay, reduction or denial of insurance payments by insurance companies. In the market of credit cooperation peak intensity of complaints was achieved in 2010 (8.2 complaints), and further there has been its gradual reduction as a result of the withdrawal from the market of troubled credit unions. In particular, in 2014, this figure amounted to 1.02 complaints.

Significant difficulties in the functioning of the private pension funds are reflected in an abrupt increase in the intensity of consumer complaints in the post-crisis period, and in 2014 this figure increased by 6 times compared to the previous year and amounted to 12.3 complaints. Currently, the only possible way for consumers to protect their rights in the case of bankruptcy of a financial institution is an appeal to the court. Despite the high probability of winning in court, the plaintiffs do not receive real financial compensation due to the lack of liquid assets of bankrupt financial institutions, especially in the case of a multi-year long legal process. In this regard a large number of consumers lose their money and suffer losses, which negatively affect the credibility of the non-banking financial institutions and of their services. This loss of consumer confidence in non-banking financial institutions is one of the biggest negatives that caused the crisis of 2008-2009. In the Concept of consumer protection non-banking financial services in Ukraine and the Comprehensive program of development

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

of financial sector of Ukraine till 2020 were provided for the establishment of an effective mechanism of pre-judicial resolution of conflicts between consumers and professional market participants through the creation of a collegial body with corresponding decision-making mechanism. Taking into account the main principles of the Strategy of reforming the state regulation of non-banking financial services markets, aimed at deregulating these markets, it is appropriate to implement foreign experience of functioning of alternative mechanisms for conflict resolution between consumers and suppliers of non-banking financial services. The functioning of the Financial Arbitration Board in Hungary is an effective example of increased deregulation on the market with simultaneous strengthening of responsibility of non-banking financial institutions, public confidence in this institution in the absence of additional funding mediation from the state budget.

The Institution of financial arbitration in Hungary is relatively new, as its implementation was launched on July 1, 2011 by adoption in the previous year the Act on the Hungarian Financial Supervisory Authority [21] which later, in 2013, joined to the National Bank of Hungary [23]. This Act also laid the foundations of the functioning of Financial Arbitration Board (FAB), as an institution of pre-trial settlement of disputes between financial services' consumers and providers. It should be noted that according to the Act [23] consumers are identified as individuals that purchase financial services to meet their own needs. Not considered as consumers sole enterprises, individual entrepreneurs, legal entities, nonprofit organizations, condominium associations, and thus they can not apply to the FAB to resolve the arising problems. Financial arbitration is a form of consumers' rights protection, an alternative forum of (pre-trial) disputes resolution that is exclusively citizen oriented.

It should be mentioned that FAB does not protect the rights of financial services consumers, but only helps it by exercising consumers' right for pre-trial settlement of disputes. The FAB's terms of reference cover disputes arising between citizens and financial institutions as the result of providing by the latter financial services to the former. Under FAB are banks and other credit institutions, insurers, saving banks, credit unions, investment funds and other institutions listed in the Article 39 of the Act on the National Bank of Hungary (NBH) [23]. The primary goal of financial arbitration is to achieve agreement between the parties of the dispute, and in case of its failure – adopt a rapid, cost-efficient and effective solution to protect consumers' rights.

FAB is a fully independent body as from institutional point of view and the professional competence as well. FAB operates independently from the NBH, although it belongs to the structure of the National Bank of Hungary. Independent functioning of the body is ensured by a number of laws. The most important feature of the body's independent functioning is that the FAB's Chairman and its members in no way can be dependent in the performance of their authorities and duties. Furthermore there are several additional tools and legislative regulations that ensure FAB's independent and objective decision-making in each case. One of these rules, which promote maximally objectivity in decision making, is the requirement to FAB's member inform about the existence of such events or conditions that may undermine its impartiality or query the objectivity of decisions taken by FAB. Against body member can be filed a motion on his partial objectivity in the existence of suspicions about it. Such motion should be sent to the FAB's Chairman in writing with providing evidences in order to support the party's suspicion for 3 days after disclosure of the dispute investigation commission. The decision to exclude such member makes the FAB's Chairman after open discussion with the involvement of the commission's head formed for a specific dispute. The commission formed to a certain dispute consists of three persons, the complement of which is determined by the commission in the course of work following maximum objectivity, completeness and fairness. The main condition for the procedure initiation in the FAB is the consumer's intention to resolve a dispute with a financial institution. This intention should be reflected in the complaint submitted to the FAB. Without this confirmation the complaint will be returned and refused its adjudication. Another condition for a financial arbitration procedure beginning is the lack of implementation of other forms of judicial (pre-trial) solution concerning particular dispute. So that if the issue is already adjudged in the Arbitration Court or courts of general jurisdiction, the consumer has no opportunity to use this mechanism. About the absence of such procedures the complainant must mention in his claim. According to the Hungarian legislation,

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

which governs the relevant segments of the financial market, the financial institution must provide all facilities for consumer's address submission both verbally (in person or by telephone) and written (in person or by transmission of documents by another person, mail, fax, e-mail) forms. Oral address of citizens is carried out by recording of the consumer's conversations on electronic media that later on can be an argument for the financial arbitration procedure starting.

In the case of oral complaint, the financial institution immediately investigates the issue and possibly solves it. If the consumer doesn't agree with the proposed method of solution, a record on the complaint must be drawn up which includes position of the financial institution as well. One copy of the record should be delivered (sent) to the consumer. If the dispute can not be resolved promptly, the financial institution during considering has to draw up a record and send it to the consumer. Response to written complaints should be directed to the consumer within 30 days. Financial institutions have to store for 3 years the received complaints and submitted replies and if necessary must present them at the National Bank of Hungary's request. Each financial institution shall establish its own rules concerning consumer complaints settlement. For disputes settlement surcharge is not taken. There are frequent cases when financial institutions only formally adjudicate consumers' complaints or offer unconstructive ways to resolve disputes, and as a result complaints are not satisfied, even if it's a hackneyed and simple problem. The legal requirement to financial institutions is that they have to fully contribute to disputes settlement with consumers in a pretrial order. If the consumer's complaint is rejected by the financial organization, the complainant should be informed in the rejection letter (record) about the existing ways of realization of his rights. If the complaint involves the protection of consumer rights, the complainant can initiate a right defense procedure as a consumer of the National Bank of Hungary's services. If the financial organization's complaint rejection concerns to contract procedures for financial services providing, its competence and validity or consequences arising from the contract, then consumer in order to protect his rights can turn to the courts of general jurisdiction or to the FAB. This possibility should be pointed out in the financial institution's written response with indication of FAB's mailing address. The procedure of adjudication in the FAB is carried out at the request of the consumer, as FAB is an alternative forum of disputes resolving between consumers and financial institutions, therefore the financial institution is not entitled to apply to the FAB. Consumers' complaints may be submitted in paper form in person or by mail and electronically through specialized online system. The complaint must be appended by the representative's power of attorney in the case of involvement of a third person to represent the consumer's interests. The commission investigates the complaint and attached documents within 15 days, and if there are formal inaccuracies, the complaint could be returned to the consumer for correction. The complaint will be rejected if finding out that at the moment of complaint submission on the case a settlement was already launched or taken in the FAB, courts of general jurisdiction or tribunal.

From the moment of final acceptance of the complaint the procedure in the FAB takes no more than 90 days, but in some cases may be extended up to additional 30 days on the basis of the FAB Chairman's decision. Thus the maximum term does not include the period of complaint's return for revision.

In the case of acceptance of the complaint, the commission directs to the parties a notice about the beginning of the case and appoints sessions in a period not exceeding 60 days. The notice will include the name of commission members, which will adjudicate. The session can be held by correspondence, but both parties should agree it. If one party does not agree with this, the session should take place in the full-time form. According to the legislation [23], both parties have a responsibility to maximize integrity. Within this frame the consumer must submit a properly prepared complaint and by the FAB's demand all the necessary documents. Also the consumer must be present at the proceedings in person or by proxy. Violation of this obligation entails the FAB's refusal to settle the dispute, leaving it without investigation or decision. Financial institution within its duty of cooperation shall send a reasoned response to the complaint, submit supporting documents and attend the sessions. In the case of process breaking the FAB may publish the name and address of the financial institution that refuses to establish the full truth in a particular case concerning the rights protection of financial services consumers. In this case the National Bank of Hungary may impose

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

sanctions: from reprimand up to fining of the financial institution. Hereby, each of the parties is interested in the highest possible integrity, as the consumer may lose the right to the truth, and the financial institution may bear additional financial responsibilities in the form of penalty. A special feature of financial arbitration procedure is that the financial institution may apply to the FAB with a notice about the implicitly enforcement of the award adopted by the body. In such notice the financial institution may limit its maximum liability or range of questions that will be taken at the session. The FAB keeps a register of such notices /commitments. If at the contract conclusion on financial services providing the institution noted that it will execute the FAB's decision, it's regarded that the FAB is authorized to take a decision, execution of which is obligatory for the financial institution, even if it hasn't sent to the FAB a general message of such a nature. Despite the fact that the financial institution at its own discretion decides to submit notices /commitments to the FAB, the lack of such notification does not acquit the financial institution from the obligation of maximum integrity. Thus the obligation of decision execution is not binding, but maximum integrity is required. First of all, the FAB tries to resolve the dispute between the parties on a voluntary basis. If a consensus is installed between the parties, which comply with legal requirements, the Commission approves it in its decision. Hitherto the process is considered as amicable with an adjustment. In the absence of a consensus the process continues and is realized like litigation, with the function of truth establishment and finding of violated rights. The outcome of the legal investigation may be twofold: if the financial institution sent a notice /commitment, the FAB decides binding and it must be executed; if such a notice /commitment were not sent, the FAB takes a recommendatory decision.

The commissions' sessions are not open, but if both sides agree then such meetings become open. Taking into consideration that created by the FAB commission on proceedings is a collegiate body, the decision is taken by the majority of votes (3: 0, 2: 1). The procedures performed by the FAB are free of charge. FAB's decision is binding and must be executed within a period of 15 days from the announcement of the decision. If the decision is not made by the financial institution within the term, according to the Hungarian Act on the Organisation and Administration of the Courts [22], the consumer can turn to the courts of general jurisdiction for the issuance of a court order on the basis of the regulatory decisions of the Commission. Decision execution is made by the court's Bailiff Department according to the place of consumer's residence.

As stated above the Financial Arbitration Board of Hungary operates from 2011 and during that time settled a wide range of cases concerning professional participants of financial services markets (Tab. 2).

Table 2

General information about the activities of the Financial Arbitration Board of Hungary during 2011-2015*

Pokaznik	Years					Change for the period, %:			
	2011	2012	2013	2014	2015	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014
Total submitted cases	1196	3534	4692	4181	4833	195,5	32,8	-10,9	15,6
Number of rejected cases	418	1296	1655	1519	1740	210,0	27,7	-8,2	14,5
Share of rejected cases in total submitted,%	34,9	36,7	35,3	36,3	36,0	1,7	-1,4	1,1	-0,9
Total number examined cases	778	2238	3037	2662	3093	187,7	35,7	-12,3	16,2
Number of cases settled by way of consensus	214	847	1185	1422	1575	295,8	39,9	20,0	10,8
Share of cases settled by way of consensus, %	27,5	37,8	39,0	53,4	50,9	10,3	1,2	14,4	-4,7

* Compiled and calculated by authors based on the data: [15-19]

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Based on the above table's data till 2013 there was a trend of growth in the number of complaints submitted to the FAB, but in 2014 the number of complaints fell by almost 11%, due to the creation of a mega-regulator at the financial services market in Hungary in the face of the National Bank of Hungary, whose impact on professional market players increased and doubled the latter's responsibility before consumers. These led to the reduction of customer dissatisfaction by the services. Enhancement of the body's work quality towards improving the level of servicing by financial institutions of their customers and strengthening of the body's role in disputes resolution is explained by a significant increase of the share of cases settled by consensus, that is not reaching the proceedings at Commission's sessions. For the period of 2011-2014 the share of issues settled by consensus has almost doubled - from 27.5% in 2011 to 53.4% in 2014 and in 2015 was 50.9%. So during the period under investigation more than half of the accepted by the FAB cases were resolved by reaching agreement between the parties before Commission's sessions holding. The data presented above confirm the effectiveness of this mechanism for the protection of non-banking financial services' consumer rights in Hungary. It's also reasonable to examine the dynamics and structure of consumers complaints' arrival to the FAB of Hungary broken down by major financial market participants (Tab. 3).

Table 3

Dynamics and structure of complaints consideration by the Financial Arbitration Board of Hungary in 2011-2015 broken down by professional participants*

Pokaznik	Years										Change 2015/2011, % of total
	2011		2012		2013		2014		2015		
	Abs.	% of total	Abs.	% of total	Abs.	% of total	Abs.	% of total	Abs.	% of total	
Banking institutions	543	45,4	1726	48,8	2016	43,0	1882	45,0	2124	43,9	-1,5
Insurance companies	358	29,9	1123	31,8	1670	35,6	1304	31,2	1558	32,2	2,3
Finance Companies	153	12,8	472	13,4	763	16,3	776	18,6	875	18,1	5,3
Credit cooperatives	65	5,4	143	4,0	189	4,0	50	1,2	49	1,0	-4,4
Private pension funds	50	4,2	36	1,0	0	0,0	8	0,2	20	0,4	-3,8
Other financial institutions	27	2,3	34	1,0	54	1,2	161	3,9	207	4,3	2,0
Total	1196	100,0	3534	100,0	4692	100,0	4181	100,0	4833	100,0	-

* Compiled and calculated by authors based on the data: [15-19]

The largest number of considered complaints concerns to the banking institutions' activity, which during the investigated period accounts 43-49 % of all complaints lodged to the FAB of Hungary, but in 2014 was observed some reduction of this share. In 2015 it was 45%. Along with banking institutions a high proportion of submitted complaints relates to insurance companies, and accounts 30-36% of all submitted complaints. Over the investigated period significantly has increased the proportion of complaints aimed at establishing the truth in matters of services received from financial companies, against which in 2014 was addressed 776 complaints, that is 18.6% of all complaints submitted. Moreover, the proportion of complaints against these financial institutions in 2011 increased from 12.8% to 18.6% in 2014. Complaints against credit cooperatives in 2015 accounted 1.0%, which is by 4.5% less than in 2011.

Conclusions. Based on the research we can state about the importance of the Financial Arbitration Board functioning in rights protecting of financial services' consumers in Hungary, as evidenced by frequent cases settled by amicable agreement between consumers and professional participants of these services. Further studies should be directed to the implementation of the

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Hungarian experience in the modern system of consumers' rights protection, taking into account the main directions determined in the Strategy of reforming of the state regulation of non-banking financial services markets for the period 2015-2020 and Comprehensive Program of Financial Market Development of Ukraine until 2020.

References

1. Baranovskiy, O. I. (2014). *Filosofiya bezpeky : Bezpeka finansovykh instytutiv* [Philosophy of security : safety of financial institutions](Vol.2). Kyiv : UBS NBU [in Ukrainian].
2. Bacho, R. Y. (2016). *Rynky nebankivskykh finansovykh posluh : rehuliuвання rozvytku (instytutsiini ta analitychni aspekty)* [Non-banking financial services markets : development regulation (institutional and analytical aspects)]. Uzhgorod : RIK-U [in Ukrainian].
3. Vovchak, O. D. (2007). *Stan ta perspektyvni napriamy rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy* [State and perspective directions of development of insurance market in Ukraine]. *Svit finansiv – [World of Finance]*, 1 (10), 107-2015 [in Ukrainian].
4. Hamankova, O. O. (2009). *Rynok strakhovykh posluh Ukrainy: teoriya, metodolohiia, praktyka* [Insurance services market of Ukraine : theory, methodology, practice]. Kyiv : KNEU [in Ukrainian].
5. Honcharenko, V. V., Klymko, O. L., Pozhar, A. A. (2010). *Vplyv svitovoi ekonomichnoi kryzy na diialnist kredytnykh spilok Ukrainy* [The impact of the global economic crisis on credit unions of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu - Herald of Khmelnytskyi national university*, 4 (Vol. 4), 141-144 [in Ukrainian].
6. Zalietov, O. (2014). *Kontseptualni zasady makroprudentsiinoho nahliadu ta rehuliuвання strakhovoi diialnosti* [Conceptual principles of macro-prudential supervision and regulation of insurance activity]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Seria : Economics*, 3(156), 30-34 [in Ukrainian].
7. Levchenko, V. P. (2013). *Rozvytok rynku nebankivskykh finansovykh posluh* [Development of non-banking financial services market]. Kyiv : CUL [in Ukrainian].
8. Vnukova, N. M. (2014). *Rozvytok rynkiv finansovykh posluh v umovakh yevropeiskoi intehratsii* [Development of financial services markets in terms of European integration]. Kharkiv : TO Eksklyuzyv [in Ukrainian].
9. Goodhart, C., Schoenmaker, D. (1995). *Should the Functions of Monetary Policy and Banking Supervision Be Separated?* Oxford Economic Papers. New Series, 47(4), 539–560.
10. Ingves, S. (2011). *Central Bank Governance and Financial Stability*. Basel : Bank for International Settlements.
11. Lentner, Cs. (2013). *Bankmenedzsment : Bankszabályozás – pénzügyi fogyasztóvédelem*. Budapest: Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt.
12. Nier, E.W., Osiński, J., Jácome, L.I. et al. (2011). *Towards Effective Macroprudential Policy Frameworks : an Assessment of Stylized Institutional Models* (IMF Working Paper, WP/11/250).
13. Matolcsy, Gy. (2015). *Egyensúly és növekedés*. Budapest: Kairosz Kiadó [in Hungarian].
14. Goodhart, C.A.E., Tsomocos, D.P. (2012).

Література

1. Барановський, О. І. *Філософія безпеки : монографія : у 2 т. / О. І. Барановський*. – К. : УБС НБУ, 2014. – Т. 2 : Безпека фінансових інститутів. – 715 с.
2. Бачо, Р. Й. *Ринки небанківських фінансових послуг : регулювання розвитку (інституційні та аналітичні аспекти) : монографія / Р. Й. Бачо*. – Ужгород : Вид-во «РІК-У», 2016. – 448 с.
3. Вовчак, О. Д. *Стан та перспективні напрями розвитку страхового ринку України / О. Д. Вовчак // Світ фінансів*. – 2007. – №1(10). – С. 107-115.
4. Гаманкова, О. О. *Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія / О. О. Гаманкова*. – К. : КНЕУ, 2009. – 283 с.
5. Гончаренко, В. В. *Вплив світової економічної кризи на діяльність кредитних спілок України / В. В. Гончаренко, О. Л. Климко, А. А. Пожар // Вісник Хмельницького національного університету*. – 2010. - № 4. – Т. 4. – С. 141-144.
6. Залетов, О. *Концептуальні засади макропруденційного нагляду та регулювання страхової діяльності / О. Залетов // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. – 2014 – № 3 (156). - С. 30-34.
7. Левченко, В. П. *Розвиток ринку небанківських фінансових послуг України: монографія / В. П. Левченко*. – К. : ЦУЛ, 2013. – 368 с.
8. *Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції: монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук., проф. Н. М. Внукова*. – Харків : ТО Ексклюзив, 2014. – 218 с.
9. Goodhart, C., Schoenmaker, D. *Should the Functions of Monetary Policy and Banking Supervision Be Separated?*. Oxford Economic Papers. New Series, 1995, 47 (4), 539–560.
10. Ingves, S. *Central Bank Governance and Financial Stability*. Basel : Bank for International Settlements, 2011, 91 pp.
11. Lentner, Cs. *Bankmenedzsment: Bankszabályozás – pénzügyi fogyasztóvédelem. Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt, Budapest*, 2013, 526 o.
12. Nier, E. W., Osiński J., Jácome L. I. et al. *Towards Effective Macroprudential Policy Frameworks: an Assessment of Stylized Institutional Models* (IMF Working Paper, WP/11/250), 2011, 52 pp.
13. Matolcsy, Gy. *Egyensúly és növekedés*. Budapest : Kairosz Kiadó. 2015, 644 o.
14. Goodhart, C. A. E., Tsomocos, D. P. *Financial Stability in Practice*. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2012, 552 pp.
15. *A Pénzügyi Békéltető Testület tájékoztatója a 2011. évi tevékenységéről*. – [Electronic resource]. – Access mode: http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2335271/PBT_eves_jelente_s_publ.pdf.
16. *A Pénzügyi Békéltető Testület tájékoztatója a 2012. évi tevékenységéről*. – [Electronic resource]. – Access mode: http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2387078/PBT_eves_jelentes_2012_web.pdf.
17. *Jelentés a Pénzügyi Békéltető Testület éves*

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Financial Stability in Practice. Cheltenham. Edward Elgar Publishing.

15. *A Pénzügyi Békéltető Testület tájékoztatója a 2011. évi tevékenységéről*. Retrieved from : http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2335271/PBT_eves_jelentes_es_publ.pdf [in Hungarian].

16. *A Pénzügyi Békéltető Testület tájékoztatója a 2012. évi tevékenységéről*. Retrieved from : http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2387078/PBT_eves_jelentes_2012_web.pdf [in Hungarian].

17. *Jelentés a Pénzügyi Békéltető Testület éves tevékenységéről 2013*. Retrieved from : http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2419353/PBT_Eves_jelentes_2013.pdf [in Hungarian].

18. *Jelentés a Pénzügyi Békéltető Testület éves tevékenységéről 2014*. Retrieved from : http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2428770/PBT_Eves_jelentes_2014.pdf [in Hungarian].

19. *Jelentés a Pénzügyi Békéltető Testület éves tevékenységéről 2015*. Retrieved from : <http://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2015.pdf> [in Hungarian].

20. *On the principles applicable to the bodies responsible for out-of-court settlement of consumer disputes* : Commission Recommendation of 30 March 1998 No. 98/257/EC. Retrieved from : <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998H0257:EN:NOT>.

21. *2010. évi CLVIII. Törvény a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről*. Retrieved from : <http://www.pch.hu/downloads/2010.evi-clviii-tv-pszaf.pdf> [in Hungarian].

22. *2011. évi CLXI. Törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról*. Retrieved from : http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100161.TV [in Hungarian].

23. *2013. évi CXXXIX. Törvény A Magyar Nemzeti Bankról*. Retrieved from : <http://www.complex.hu/kzldat/t1300139.htm/t1300139.htm> [in Hungarian].

tevékenységéről 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2419353/PBT_Eves_jelentes_2013.pdf.

18. Jelentés a Pénzügyi Békéltető Testület éves tevékenységéről 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2428770/PBT_Eves_jelentes_2014.pdf.

19. Jelentés a Pénzügyi Békéltető Testület éves tevékenységéről 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mnb.hu/letoltes/pbt-eves-jelentes-2015.pdf>.

20. On the principles applicable to the bodies responsible for out-of-court settlement of consumer disputes : Commission Recommendation of 30 March 1998 No. 98/257/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998H0257:EN:NOT>.

21. 2010. évi CLVIII. Törvény a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pch.hu/downloads/2010.evi-clviii-tv-pszaf.pdf>.

22. 2011. évi CLXI. Törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100161.TV

23. 2013. évi CXXXIX. Törvény A Magyar Nemzeti Bankról. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.complex.hu/kzldat/t1300139.htm/t1300139.htm>.

Received for publication 23.01.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Bacho, R. J. Implementation of foreign experience of pre-trial dispute settlement at financial services markets in Ukraine / R. J. Bacho, N. M., Vdovenko, N. N. Poyda-Nosyk // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 85-93.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

UDC 336:004.032.2 (477)

I. V. Sadchykova, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
V. S. Sadchykov, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Y. V. Krasnyanska, Student

**STRUCTURE AND CONCEPT OF THE
 AUTOMATIC BANKING SYSTEMS
 OPERATING: DOMESTIC AND FOREIGN
 EXPERIENCE**

Urgency of the research. Urgency of research of the banking information systems peculiarities of the developed countries of the world and the European Union with the purpose of using them in the domestic practice.

Target setting. It is reasonable to study the world experience for the perspectives of the banking system automation of Ukraine.

Actual scientific researches and issues analysis. Scientific works of such researches as O. Ananyev, V. Antonuyik, P. Belkin, V. Gizhevsky, A. Gurzhiy, N. Eriomina, F. Mashykhin, O. Mikhalsky, I. Matskevych, A. Oliynyk, T. Pysarevska, L. Ponomarenko, I. Rogach, L. Strelbytska, M. Tatarchuk, V. Shatska, N. Yurchuk and others founded theoretical bases of the development of the world banking information system.

Uninvestigated parts of general matters defining. The scientists haven't until now worked out in full amount issues of the ways search of automatization the Ukrainian banking system using the world experience of the countries in the world.

The research objective. The article is aimed to structure the best practices of the world experience of the ways of automatization of the banking system of Ukraine considering the ideas of the scholars and experience of the leading countries of the world.

The statement of basic materials. Creation of the definition of automatic banking system is researched in the article. The main problems of introducing modern information technologies and specific banking electronic products are determined in the article. Author structure of creating banking informational system is suggested. The most spread electronic systems of the world and recommendations concerning rational use of separate commercial automatic products in the banking system of Ukraine are given.

Conclusions. In the process of work essence of the definition "automatic banking system" was studied; retrospective of information technologies in the banking activity of Ukraine was investigated; current state of automatization of this sphere in our country and states-members of the EU was diagnosed that gave the possibility to track the main drawbacks and define priority directions of reforming the domestic informational banking system.

Keywords: bank; banking system; information technologies; automatic banking system; banking information system.

УДК 336:004.032.2 (477)

I. V. Садчикова, к. е. н., доцент,
В. С. Садчиков, к. е. н., доцент,
Ю. В. Краснянська, студентка

**СТРУКТУРА ТА КОНЦЕПЦІЯ
 ФУНКЦІОНУВАННЯ АВТОМАТИЗОВАНИХ
 БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА
 ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД**

Актуальність теми дослідження. Важливість вивчення особливостей банківських інформаційних систем розвинутих країн світу та Європейського Союзу задля використання їх у вітчизняній практиці.

Постановка проблеми. Доцільним є вивчення світового досвіду задля перспектив автоматизації банківської системи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці таких вчених, як О. Ананьєв, В. Антонюк, П. Белкін, В. Гіжевський, А. Гуржій, Н. Єрьоміна, Ф.

Машихін, О. Міхальський, І. Мацкевич, А. Олійник, Т. Писаревська, Л. Пономаренко, І. Рогач, Л. Стрельбицька, М. Татарчук, В. Шацька, Н. Юрчук та інші заклали теоретичні основи розвитку світової банківської інформаційної системи.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьовані питання пошуку шляхів автоматизації української банківської системи з використанням світового досвіду провідних країн світу.

Постановка завдання. Стаття покликана структурувати країні практики міжнародного досвіду шляхів автоматизації банківської системи України з врахуванням ідей науковців та накопиченого досвіду передових країн світу.

Виклад основного матеріалу. В статті розглянуто формування поняття автоматизована банківська система. Виявлені основні проблеми запровадження сучасних інформаційних технологій та специфічних банківських електронних продуктів. Запропонована авторська структура формування банківської інформаційної системи. Приведені найпоширеніші електронні системи світу та надані рекомендації щодо раціонального використання окремих комерційних автоматизованих продуктів в банківській системі України.

Висновки. У процесі роботи було вивчено суть поняття «автоматизована банківська система»; розглянуто ретроспективу інформаційних технологій у банківській діяльності України; діагностовано сучасний стан автоматизації даної сфери в нашій країні та державах-членах ЄС, що дало змогу прослідкувати основні недоліки та визначити пріоритетні напрями реформування вітчизняної інформаційної банківської системи.

Ключові слова: банк; банківська система; інформаційні технології; автоматизована банківська система; банківська інформаційна система.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-94-103

Urgency of the research. Rapid scientific and technological breakthrough demands the search of new solving the issue of automatization of the banking activity. Suggested by the domestic scientists ideas need systematization with the purpose to define the most efficient ones, and, at the same time, the most optimal from the point of view of resource costs of the defined purpose.

Investigation of the peculiarities of the banking information systems of the progressive states of the world with the purpose of using their achievements is reasonable. Performed investigations in combination with diagnosing the existing problems of the banking activity automatization shall allow to suggest new, relevant to the current stage of the scientific development, solutions.

Target setting. Scientific and technical progress caused drastic changes in all spheres of human activity. Development of the information technologies influenced on the banking system operating, efficiency of its work in considerable degree is dependent on rapidness and quality of processing the flows of economic data.

Banking information technologies of Ukraine are on significantly lower level then in high developed states of the world [1; 2].

With the purpose to increase efficiency of the banking activity in Ukraine it is reasonable to modify the banking system directed to its automatization.

This issue got problematic character that can be explained by the necessity of big capital investments and quite considerable pay back period. However, as the world experience shows, not automatic banking system is not competitive.

Development of the newest technic and modern technologies in combination with the financial possibilities will allow to automatized the execution of the most complicated financial operations, and that will not only accelerate information processing, which is very important for making efficient managerial decisions, but as well increase quality of the analysis of the financial data flows.

To define the perspectives of the banking system automatization of Ukraine it is actual to investigate its retrospective, diagnose the current state of the automatization process, to analyze the peculiarities of the banking information technologies of the leading world states (including the state-members of the EU, in particular, by increasing integration processes in Ukraine) with the purpose of using their experience.

Analysis of the recent researches and publications. Within continuous period the problem of the banking system of Ukraine automatization attracts attention both of the domestic and foreign scientists, among them the most important are : O. Ananiev, V. Antonyuk, V. Antonov, P. Belkin, V. Gizhevsky, V. Guzhva, A. Gurzhiy, N. Eriomina, F. Mashykhin, O. Mikhalsky,

I. Matskevych, A.Oliyuk, T. Pysarevska, L. Ponomarenko, I. Rogach, L. Strelbytska, M. Tatarchuk, V. Shatska, N. Yurchuk and other scientists that founded theoretical bases of the world and domestic banking information system.

Using accumulated achievements and experience of the foreign colleagues (T. Williams, U. Albrecht, I. Matskevych, L. Knudsen, M. Matsui, F. Mashykhin, A. Pattoks and others), their scientific works are directed to elaboration of the optimal variants of introducing the ideas of the banking system of Ukraine automatization in practice.

Identifying not investigated parts of the general problem. The researches have not until now in full extent worked out the issues of searching the ways of the banking system automatization using the world experience of the leading world countries.

The research objective. The main purpose of this work is search of the optimal ways of the banking system of Ukraine automatization considering suggested ideas of the scientists and accumulated experience of the leading countries.

Statement of the basic material. World breakthrough in the development of the information technologies reasons the acute need in the banking system of Ukraine transforming in direction of its au-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

tomatization with the purpose to increase efficiency of operating, competitiveness support in satisfying the needs of the clients by banking products and services.

As of 2016 index of network readiness of Ukraine was considerably lower than in majority of the countries with developed economy. By the level of the information and communication technologies development (ICT) Ukraine tool the 64th place among 139 participants of the World economic forum (Fig. 1) [3].

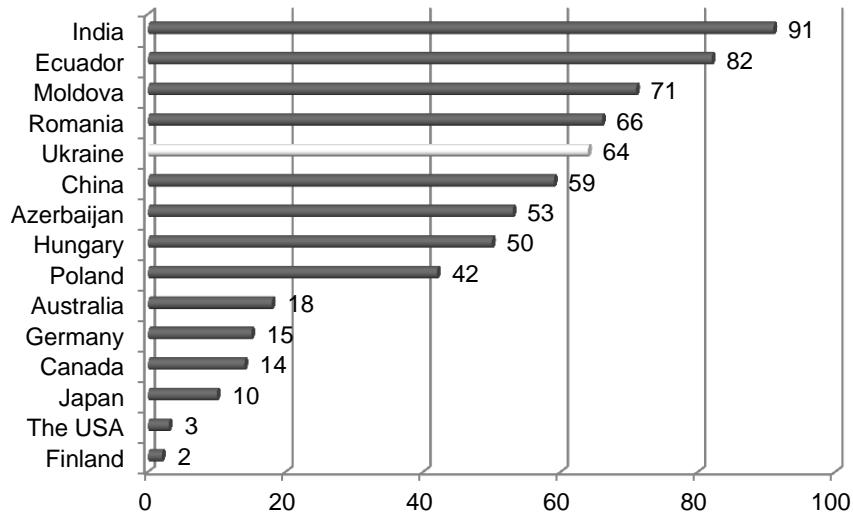

Fig. 1. Position of individual sates of the world by rating of the World economic forum by index of ICT

Development of the banking system of Ukraine is possible only on condition of the efficient implementation of its automatization.

On the base of investigation the essence of the definition “automatic banking system” that is given by leading scientists (Tab. 1), we suggest to use the following its definition: automatic banking system – is a complex of technical aggregates, mostly electronic devices and programs that by participating the staff provide organized and structured processing of economic information with the aim of productive operation of the banking system.

Table 1

Interpretation by the scientists the concept “automatic banking system”

Scientist	Definition of the term “automatic banking system”
Yurchuk N. P.	System that operates on the base of computer and other technical means that provide processes of accumulating
Scientist	Definition of the term “automatic banking system” transaction, registration, storing and actualization for tasks solving of the banking activity management [1]
Fedyk M. V.	specific technological system that provides the banking establishment functioning [4]
Snishchenko R. G., Gladky V. V., Ardashov S. A.	set of tools that perform in the bank operations with deposits, credits and payments; complex of apparatus provision, program means, methods and procedures of information processing that by the staff management provides the bank functioning as a subject of economic activity [5]

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Evolution of the automatic banking systems covers six generations (Fig. 2).

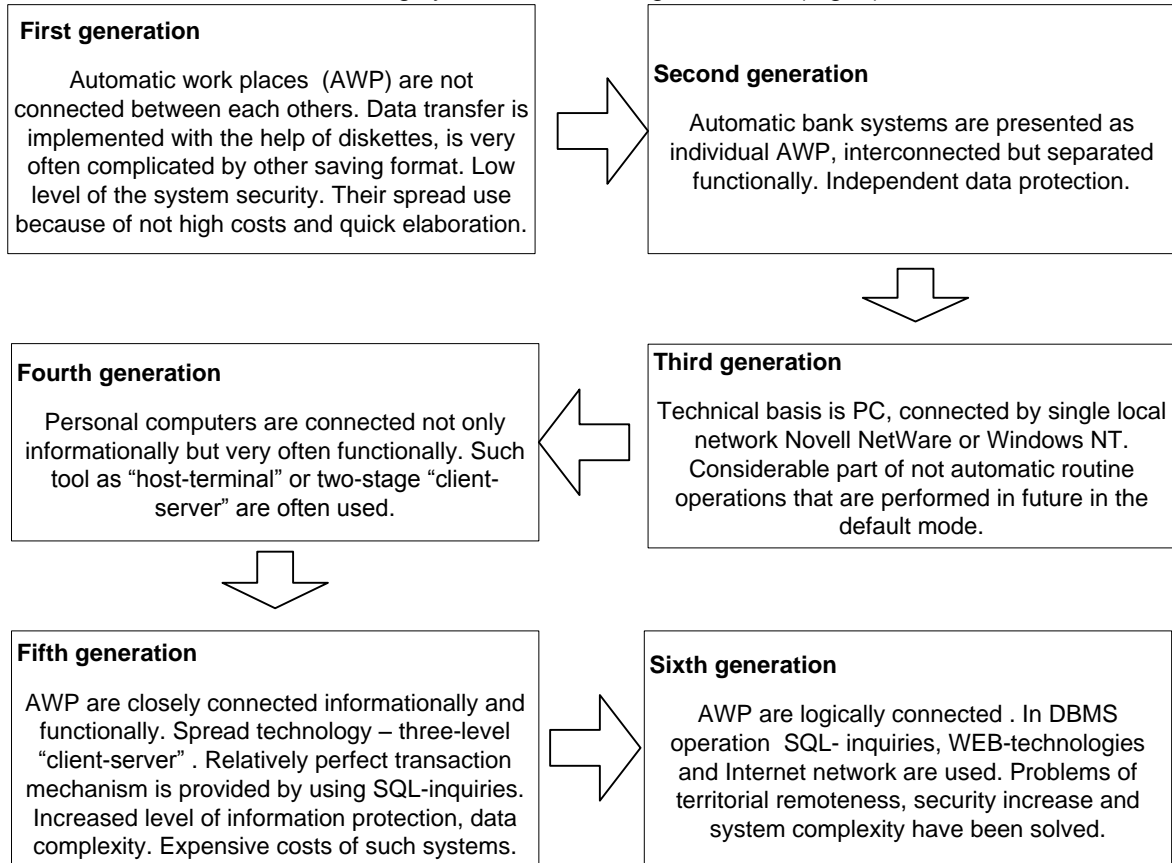

Fig. 2. Evolution of the automatic bank systems
Worked out by the author on the base of the sources [1; 5]

Current state of the development of the information technologies is significantly different in various banks of Ukraine, that at the present moment use of the second-sixth generations [4]. Information providing of the banking sphere of Ukraine can be presented as three layers (Fig. 3): data base; processed information storing; operation system of transactions OLTP processing (input of the documents and performing the operations) and OLAP service of the providing the work of the processed information storing and data use with the purpose of managerial decisions making [2].

Implementation of the bank information system operation is provided by closely interconnected structure subdivisions of the banks: front-office, (provides input of the original data and their preliminary processing, establishes relationships with the clients, financial and other establishments), back-office (processes documentary information submitted by front-office), middle-office (provides financial and management accounting, creates information exchange among all members of the system).

Continuous and efficient functioning of the banking system is possible on condition of using perfect software, the most popular of which at the present moment are SABO BARS БАРС Millennium; SABO RS-Bank; Scrooge; SABO ProFix/Bank; SABO Б2; SBON+ and others. Notwithstanding the big amount of existing software, these systems cannot provide complex automatization of the banking activity in the state, all standard operations performing [2] and of the d control the work of commercial banks by defined norms of the NBU.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

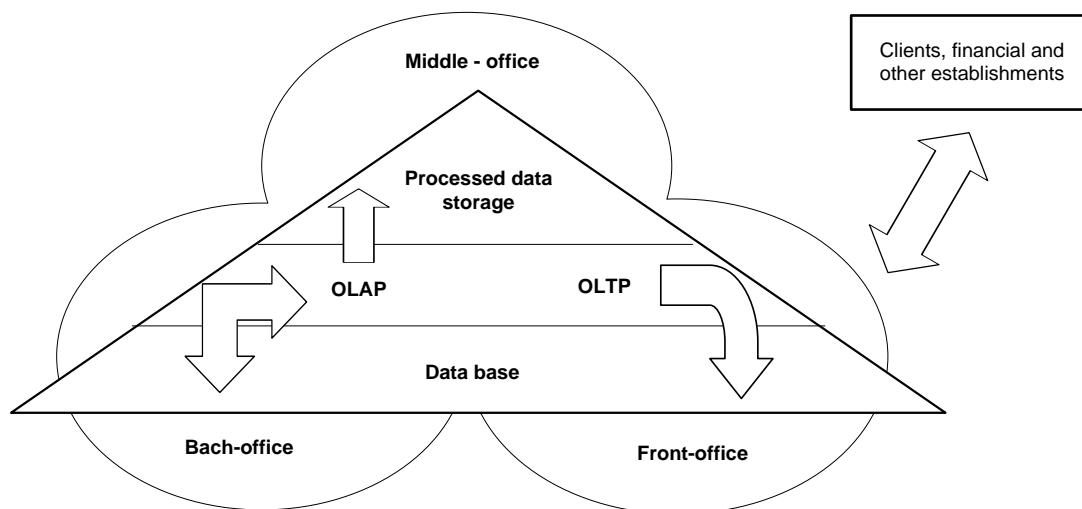

Fig. 3. Structure of the bank information system

To the most spread electronic systems of the world that are used by the banks for information processing are related SWIFT, Bank Wire Transfer, FedWire, CHIPS, CHAPS, TARGET 2.

SWIFT – the base of the global financial communication. This computer system provides efficient and safe interrelation of the correspondent subjects. SWIFT puts as a purpose immediate exchange of the information on conditions of confidentiality, complexity, protection from not sanctioned access to data. The system provides notices transaction, their receiving, but doesn't perform settlement actions of the information processing. Number of the members of SWIFT union at the present moment grows very fast, including today more than 11000 financial establishment all around the world [6].

In Ukraine organization UkrSWIFT was created that combines financial establishments of our state that are the users of SWIFT (81 participants), among which the most active can be determined, in particular : JSC "Reiffeisen Bank Aval", UkrSibbank, JSC "Oschadbank" [7].

Bank Wire Transfer – electronic system to conduct big payments between the banks or other subjects that is characterized by rapidness and safety of operations. Works with the help of the network SWIFT or FedWire [8].

FedWire – electronic system of immediate performing settlement operations that is a property of the Federal reserve system of the USA.

We'd like to note that the system of money transfer in Ukraine, especially funds of foreign members, requires considerable reforming. Distrust to the existing technologies reasoned development of informal means of funds transaction, in particular private transfers (Fig. 4).

TARGET 2 – payment system of the European Union created with the purpose to combine individual countries-members of the EU [9].

Strategic task of TARGET 2 is supporting stability of the banking structures operating on the European market on account of creating its continuous functioning. Transactions are possible only in EURO, but operations take place rapidly and safely.

TARGET 2 is implemented through tree stage management. On the first stage Management Counsel of ECB (European Central Bank) performs general management TARGET 2, solves serious crisis situations, solves the questions of certifications, etc. The second level is provided by work of the European System (the banking system of the European Zone that comprises ECB and national central banks of the EU countries-members), that bears the responsibility for work of individual systems, including in case of crisis phenomenon arise. On this stage contacts establishing is performed with the users of TARGET 2, daily monitoring of its activity is made, perspectives of business-activity develop-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

ment are investigated. The third level is realized through SSP- providing of the central banks and means decisions making concerning daily processes circulation on single common SSP platform.

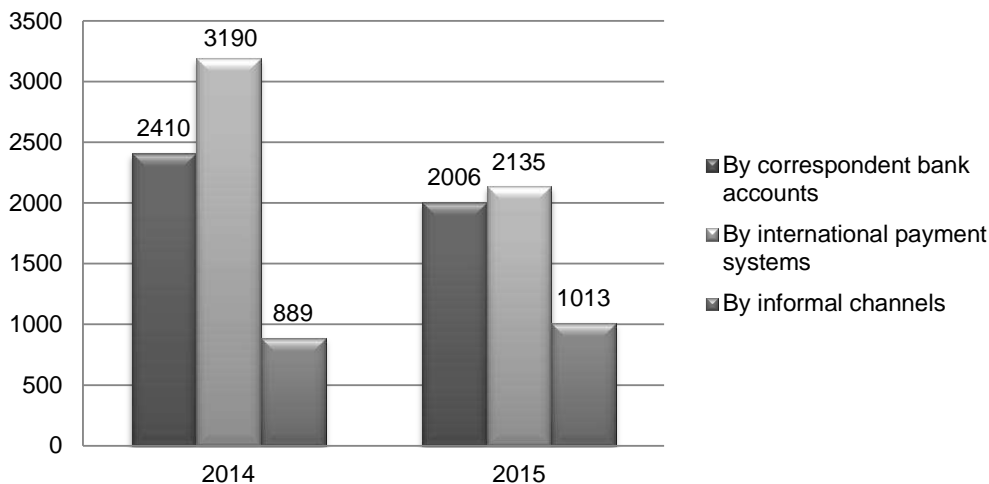

Fig. 4. Dynamics of the private funds transactions from abroad in terms of flow channels, mln USD

Technical structure of TARGET 2 (Fig. 5) – it is SSP platform with the services of accounting information and payments processing (PAPSS), as well connection with the customers (CRSS). PAPSS, in its turn, comprises payment modul (PM), module of constant payments, for example, interest payments (SF), management module (RM), home accounting module (HAM), statistic data module (SD), unpredictable situations module (CM) and information control mode (ICM). An important role plays interface T2S (T2SI), that provides interrelation between SSP and T2S platforms. Subsystems of Central Banks include PHA (reserves and credits management) and CMS (management software) subsystems. To SSP auxiliary systems are connected through the investigated network SWIFT.

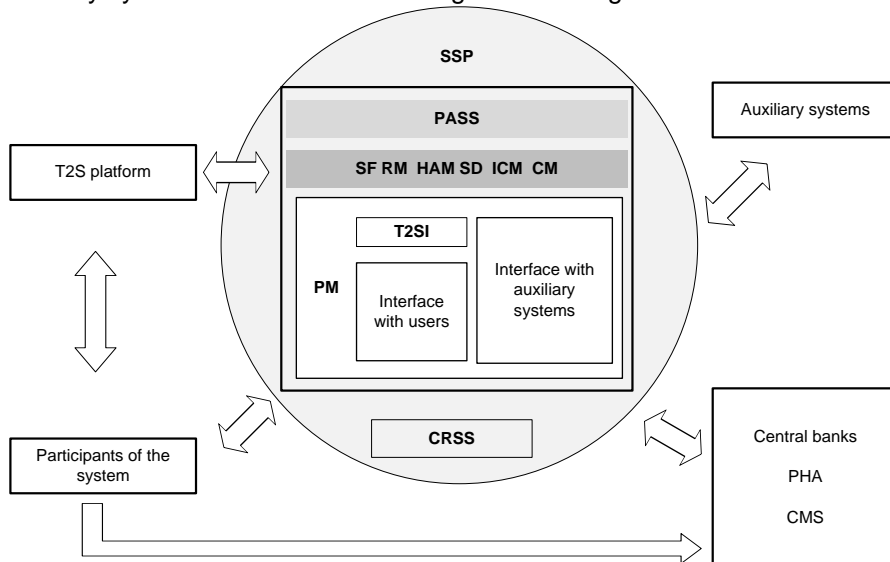

Fig. 5. Technical structure TARGET 2

Theoretically based and practically perfect is the organizational structure TARGET 2 (Fig. 6).

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

All central banks-members of this system obligatory have established national support service that provides connection with the users of TARGET 2. Service is presented by managers, responsible for daily operations performing. They are connected between each other by specially created telecommunication forum. Besides, each central bank has manager on crisis situations management that exchange the information with authorized chiefs of ECB using SSP- platforms in the same way.

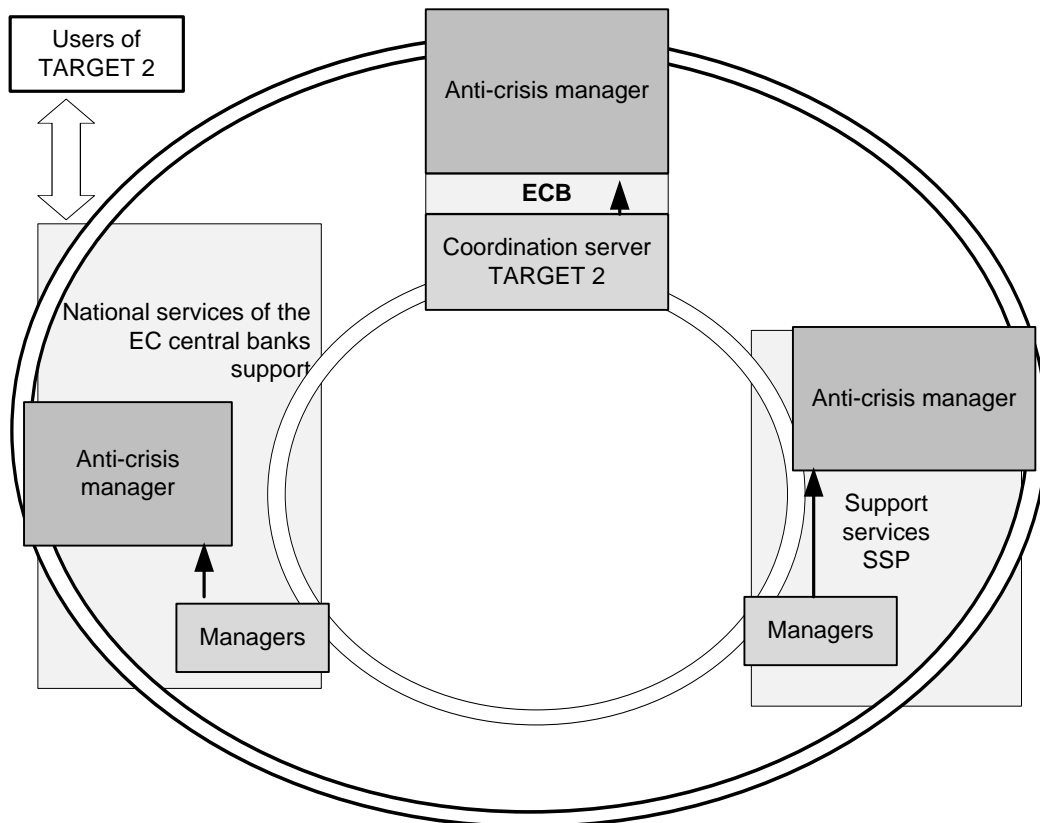

Fig. 6. Organizational structure of TARGET 2

Conducted researches certify about the high level of information technologies development in the banking system of the EU countries-members, that allowed fully avoid routine standard operations that are made now in the default mode; increased rapidness and quality of the data processing; strengthened control of money circulation; decreased number of faulty decisions; allowed to identify automatically potential or existing dangers of breaking normal operating of the banking activity; strengthened safety of the clients and the staff; integrated national bank systems of the EU; solved the problem of constantly growing amount of the information to be processed; created conditions for remote servicing the clients and work of the staff.

Given above advantages of the banking system of the European Union at the present moment have to be considered as priority directions of modification of the banking information technologies in Ukraine.

Efficiency increasing of the banking system operating in our state is possible on condition of introducing and establishing continuous work of single system of automatization, somewhat as TARGET 2 in the EU, obligatory for use by all relevant establishments of the country. By this, new software should include modules for execution on the default mode of all standard operations and have single set of

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

system means, in other words, the program should be large scale and have limitations concerning the access to control the outflow of important financial information. Introducing such system needs of legislative regulating. Implementation of this idea will allow to accelerate and improve information processing, to make automatic control on operations, to establish interrelation between all banks and other members of the process, predict and timely solve crisis situations both on the level of individual banks, and in the system on whole.

An important direction of reforming the bank information system can become development of remote servicing the clients of the bank products and services. As of 2015 the users of the Internet network in Ukraine are 43,4% of the population. This is the lowest index among the European countries [10].

Inaccessibility for majority of people the global network reasons the low level of using the Internet-banking, especially in the countryside in comparison with the EU countries-members. It can be observed in Ukraine positive dynamics of the number of performed operations using payment cards through the Internet network (Fig. 7) [7], and that phenomenon must be supported and developed conducting educational trainings among the population, increasing the level of trust to the system by appropriate protection and guarantees.

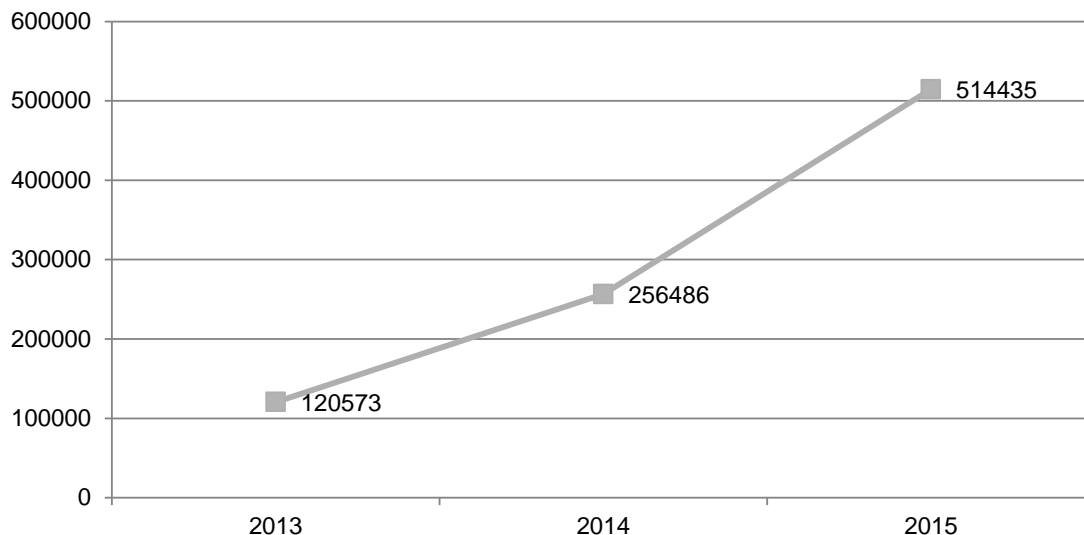

Fig. 7. Dynamics of the operations number using payment cards through the Internet

The statistic data of the World Bank state high development of cash point machines network in Ukraine, the number of which per 100 000 users increases not only world average, but as well average number in the EU (Fig. 8) [10]. However, in 2015 their number was 8,9% decreased comparing with 2014, negative dynamics could be followed in all regions of Ukraine (the biggest amount in Donets, Lugansk and Odessa regions) [7].

Besides, in 2015 decreasing of trading terminals on the territory of Ukraine in 2,6%. Tendency to decreasing the number was mostly observed in Ternopil, Kherson, Chernivtsi regions; tendency to increasing the number – in Kyiv, Lviv, Odessa and Mykolaiv regions [21].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

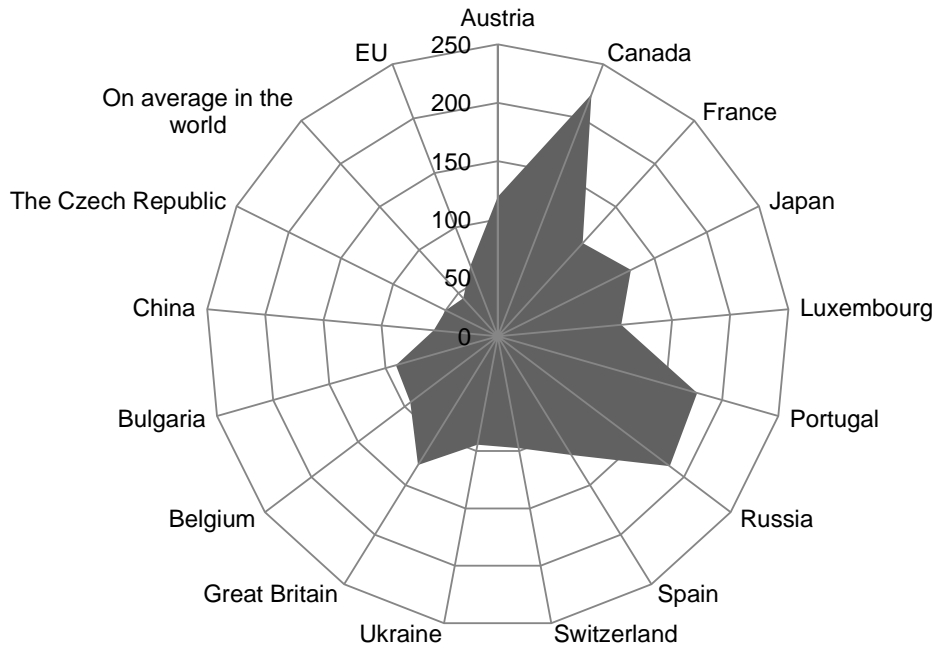

Fig. 8. Cashpoint machines number per 100 000 people in some countries of the world

Conclusion. Current banking information system of Ukraine is characterized by outdated regulatory framework; software mismatch that limits the possibilities to exchange information; access conditions to get the right for using information complexes.

Conducted researches state about necessity to modernize the banking information system of our state. In process of work essence of the definition “automatic banking system” was studied; retrospective of the information technologies in the banking activity of Ukraine was researched; current state of this sphere automatization in our state and the EU countries-members was diagnosed, that allowed to track the main drawbacks and define the priority directions of reforming the domestic information banking system.

Implementing the suggested ideas (introducing single complex software, system accessibility, legislative implementing of the operative service of crisis situations solving, security increase and data controlling, internet-banking and other remote services, etc. development) shall allow to create efficient and immediate management system, unify and standardize the information technologies in the banking establishments, to provide productive work of the virtual banking environment, to satisfy in maximal extent demand of the clients in banking products and services on account of possibility to use wide spectrum of modern technic devices, to increase the system mobility and minimize the risks of the financial information outflow.

References

1. Yurchuk, N. P. (2015). *Perspektyvy rozvytku informatsiynykh tekhnolohiy v bankivskiy systemi* [Prospects of development of information technologies in the banking system]. *Efektivna ekonomika*, № 9. Retrieved from : <http://www.economy.nayka.com.ua>. [in Ukrainian].
 2. Vedernikov, S. V. (2012). *Informatsijni tekhnolohiyi yak instrument vzajemodiyi bankivs'koyi sfery z natsional-*

Література

1. Юрчук, Н. П. Перспективи розвитку інформаційних технологій в банківській системі [Електронний ресурс] / Н. П. Юрчук // *Ефективна економіка*. – 2015. – № 9. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
 2. Ведернікова, С. В. Інформаційні технології як інструмент взаємодії банківської сфери з національною економікою / С. В. Ведернікова // *Актуальні проблеми*

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

noyu ekonomikoju [Information technology as a tool for interaction between the banking sector to national economy]. Aktualni problemy ekonomiky, № 4 (130) – pp. 78-85. [in Ukraine].

3. The Global Information Technology Report 2016 // World Economic Forum. Retrieved from : <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016/networked-readiness-index/>. [in English].

4. Fedyk, M. V. (2015). *Derzhavne rehulyuvannya rozvytku bankivskoyi infrastruktury v Ukraini* [State regulation of the banking infrastructure in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv. – p. 242. [in Ukraine].

5. Snishchenko, R. H. Hladkyy, V. V., Ardashov, S. A. (2010). *Osnovni aspekty avtomatyzatsiyi bankivskoyi diyalnosti* [Key aspects of banking automation, Buletin of Kyiv state Mykhaylo Ostrohradskyi University, Ed 5 (64). – pp. 87-89. [in Ukraine].

6. SWIFT. The global provider of secure financial messaging services Retrieved from : <https://www.swift.com>. [in English].

7. The official site of the National Bank of Ukraine Retrieved from : [<http://www.bank.gov.ua/>]. [in Ukrainian].

8. Wire Transfer. [Electronic recourse] Retrieved from : <http://www.wiretransfer.in>. [in English].

9. INFORMATION GUIDE FOR TARGET2 USERS – version 9.0 : ECB-public, November 2015. – p. 164. [in English].

10. Automated teller machines // The World Bank. [Electronic recourse] Retrieved from: <http://data.worldbank.org/indicator/FB.ATM.TOTL.P5>. [in English].

економіки . – 2012 . – № 4 (130) – С. 78-85.

3. The Global Information Technology Report 2016// World Economic Forum [Electronic resource] . – Access mode: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016/networked-readiness-index/>

4. Федик, М. В. Державне регулювання розвитку банківської інфраструктури в Україні: дис... на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 2015 / Федик Мар'яна Володимирівна. – Львів, 2015 . – 242 с.

5. Сніщенко, Р. Г. Основні аспекти автоматизації банківської діяльності / Р. Г. Сніщенко, В. В. Гладкий, С. А. Ардашов // Вісник КДУ імені Михайла Остроградського. – 2010. – Вип. 5. (64). – С.87-89.

6. SWIFT. The global provider of secure financial messaging services [Electronic recourse]. – Mode of access: <https://www.swift.com>.

7. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

8. Wire Transfer [Electronic recourse] – Mode of access: <http://www.wiretransfer.in>.

9. INFORMATION GUIDE FOR TARGET2 USERS – version 9.0: ECB-public, November 2015. – 164 p.

10. Automated teller machines//The World Bank [Electronic recourse]. - Mode of access: <http://data.worldbank.org/indicator/FB.ATM.TOTL.P5>.

Received for publication 27.02.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Sadchykova, I. V. Structure and concept of the automatic banking systems operating: domestic and foreign experience / I. V. Sadchykova, Y. V. Krasnyanska // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 94-103.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

UDC 336.43

УДК 336.43

T. V. Klymenko, Candidate of
Economic Sciences**T. V. Клименко**, к. е. н.**VENTURE CAPITAL FINANCING OF
INNOVATION ACTIVITIES****ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Urgency of the research. High risk level at capital investments in innovative projects considerably limits access to traditional sources of financing therefore the preference is given to such form of investment as venture capital financing.

Target setting. Underdevelopment of the domestic market of venture investment causes need of direction finding of its activation for ensuring economic growth and competitiveness of national economy.

Actual scientific researches and issues analysis. Scientific works of such Ukrainian scientists as V. Hlushchenko, L. Dmytrychenko, P. Kovalyshyn, O. Kolesnyk, N. Kraus, O. Kuzmin, S. Onyshko, D. Ryzhakov, V. Savchenko, O. Shevchenko, etc. are devoted to a research of theoretical and practical aspects of venture capital financing of innovation activities.

Uninvestigated parts of general matters defining. The need of improvement of venture capital financing system as instrument of state regulation of innovation activities is urgent today.

The research objective. Recommendations for government support of venture capital financing of innovation activities are elaborated in the article taking into account current trends of the Ukrainian and world venture market development.

The statement of basic materials. The essence of venture capital financing of innovation activities is defined in the article and the characteristic of development stages of the innovative companies which attract venture capital financing is provided. The current state of the domestic market of venture investment is investigated and proposals for its activation are formulated, in particular by increasing the role of the government support of venture capital financing.

Conclusions. Complex realization of actions for improvement of venture capital financing system as part of government innovation policy will allow solving problems of venture business financing and providing development of national economy.

Keywords: innovation; innovation activity; venture capital financing of innovation activities; venture capital; venture company; venture fund.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-104-110

Urgency of the research. Ensuring sustainable economic growth causes the need of investment support of innovation activity and stimulation of technological innovations of the national economy. High risk level at capital investments in innovative projects considerably limits access to traditional sources of financing therefore the preference is given to the venture capital financing. It is explained by high degree of uncertainty in achieving the planned effect of innovative projects implementation,

Актуальність теми дослідження. Високий рівень ризику при вкладанні капіталу в інноваційні проекти значно обмежує доступ до традиційних джерел фінансування, тому надається перевага такій формі інвестування, як венчурне фінансування.

Постановка проблеми. Низький рівень розвитку вітчизняного ринку венчурного інвестування обумовлює необхідність визначення напрямів його активізації для забезпечення економічного зростання та конкурентоспроможності національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних та практичних аспектів венчурного фінансування інноваційної діяльності присвячені наукові праці таких українських учених, як: В. Глущенко, Л. Дмитриченко, П. Ковалишин, О. Колесник, Н. Краус, О. Кузьмін, С. Онишко, Д. Рижаків, В. Савченко, О. Шевченко та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. На сьогодні актуальною залишається необхідність розробки напрямів удосконалення системи венчурного фінансування як інструменту державного регулювання інноваційної діяльності.

Постановка завдання. У статті розроблені рекомендації щодо державної підтримки венчурного фінансування інноваційної діяльності з урахуванням сучасних тенденцій розвитку українського та світового венчурного ринку.

Виклад основного матеріалу. У статті визначена сутність венчурного фінансування інноваційної діяльності, наведена характеристика стадій розвитку інноваційних компаній, які залучають венчурне фінансування. Досліджений сучасний стан розвитку вітчизняного ринку венчурного інвестування та сформульовані пропозиції щодо його активізації, зокрема за рахунок підвищення ролі державної підтримки венчурного фінансування.

Висновки. Комплексна реалізація заходів удосконалення системи венчурного фінансування як складової державної інноваційної політики дозволить вирішити проблеми фінансування венчурного підприємництва та забезпечити розвиток національної економіки.

Ключові слова: інновація; інноваційна діяльність; венчурне фінансування інноваційної діяльності; венчурний капітал; венчурна компанія; венчурний фонд.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

because performers of innovation activities are generally newly established small innovation enterprises which are not able to provide pledge that induces uses of non-traditional methods of financing of such projects.

Target setting. Underdevelopment of the domestic market of venture investment causes need of direction finding of its activation that will promote innovative processes in national economy, improve its competitiveness and development of innovative potential.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Scientific works of such Ukrainian scientists as V. Hlushchenko, L. Dmytrychenko, P. Kovalyshyn, O. Kolesnyk, O. Krasovska, N. Kraus, O. Kuzmin, S. Onyshko, D. Ryzhakov, V. Savchenko, O. Shevchenko, etc. are devoted to a research of theoretical and practical aspects of venture capital financing of innovation activities. The principles of venture business organization, the essence of the venture capital, workings of venture capital financing of innovation activities are investigated by scientists.

Uninvestigated parts of general matters defining. Despite the nod toward the above mentioned scientists in problem solutions of the venture investment market functioning, the need of improvement of venture capital financing system as instrument of state regulation of innovation activities is urgent today.

The research objective. The purpose of the article is development of recommendations for government support of venture capital financing of innovation activities taking into account current trends of the Ukrainian and world venture market development.

The statement of basic materials. Economic growth in modern economy is reached due to development and implementation of new ways of impact strengthening from the factors used in production, on the basis of improvement of the existing technologies.

Innovation activity is defined in national legislation as the activity directed to use and commercialization of results of scientific researches and developments and predetermines launching of new competitive goods and services [3]. So it is a set of works and services in creation, production and realization of new or advanced productions or the technological process which is carried out on the basis of scientific researches and developments.

The use of traditional methods of financing is not able to satisfy requirements of the innovative companies, because the activities of the last are connected with the high level of expenses and risk. In this regard venture capital financing was the most effective method of financing of innovation activity.

The founder of venture financing theory is Georges F. Doriot, professor at Harvard Business School who in 1946 has created and has headed the first venture fund American Research and Development Corporation (ARD).

Venture capital financing of innovation activities is capital investments in innovative companies for implementation of high-risk projects on development, production and sale of a new or improved product with the result that capital gain of such companies are expected, in which venture capital was invested, and receiving considerably larger profit from the sale by the investor of his share in them.

Life-cycle phases of innovative companies or their products are a basis of the organization of venture capital financing which stages are presented in Tab. 1.

Efficiency of the innovative project implementation depends on a financing stage. At the initial stage when there is only an idea, there are problems with an assessment of the innovative project, which is being developed, perception by potential consumers and competitors of newly developed product with whole new characteristics. However, by financing the innovative companies at early stages, venture investors can gain the maximum income.

On the results of a venture capital financing study in the USA and the EU we will note the considerable economic value of the venture capital which consists in the following:

- most technological revolutions has been initiated by firms financed by the venture capital; lately with the support of venture investors the most successful companies, such as Apple Computer, Compaq Computer Corporation, Sun Microsystems, FedEx, Microsoft Corporation, Lotus, Intel and Netscape, have economically risen;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

- venture capital supports the most dynamically developing branches which provides to the country the international competitiveness;
- in the USA 4% of firms, which grow quicker and the most are supported by venture capital, makes 70% of all created jobs;
- expenses on carrying out research and development in the new growing firms in Europe supported by venture capital average 8,6% of sales volume and in other companies - only 1,3%;
- the number of workers in firms supported by venture capital increased in Europe about 15% annually, and economy average - less than about 1% over the last years [5].

Table 1

Stage characteristics of the innovative companies development which raise venture capital financing*

Stage	Characteristics	Financing sources	Risks
<i>Seed</i>	Company is at the stage of formation; there is a project; the business plan is drawn up; research-and-development activities and also market researchers are carried out	"Business angels"; family and friends; grants	Very high financial risk
<i>Startup</i>	Company is recently established, it has industrial prototypes (prototypes of new products), tries to organize production and bring products to market	Venture funds; "business angels"	High financial risk
<i>Early stage</i>	Company turns out and sales products, but has no sustained profit; work on research and development is finalized; staff development is in process; advertizing and sale network are created	Venture funds, banking institutions	Decrease of financial risk
<i>Expansion</i>	Company takes unwavering positions on the market and needs expansion of production and sale; updating of products; expansion of current assets	Banking institutions and corporations	Low financial risk
<i>Exit</i>	Financing of company's entry into securities market, sale of investor's share; company acquisition by the managing director	Banking institutions, large corporations, public markets	Insignificant risk mainly connected with external factors

*Source: systematized by the author

Venture capital financing began to develop in 1990s in Ukraine. The first venture fund became Private Equity Fund "Ukraine" controlled by Clafin Capital Management company (Boston, USA) that since the beginning of its activity in Ukraine (1992) invested more than 22,5 mln USD in 31 Ukrainian enterprises. This fund makes the top three of the largest venture companies of Ukraine together with Ukrainian Growth Funds (UGF), created in 1996 and invested in 75 Ukrainian companies 55 mln USD and Western NIS Enterprise Fund - investment fund with seed capital of 50 mln USD provided by the U.S. Government [5].

Domestic venture companies mainly invest the capital in projects in agribusiness, food industry, production of furniture and construction materials, and also in the IT companies; annual investments average from 1 mln to 7,5 mln USD. Besides, preference is given to financing of production expansion through purchase of a number of shares of the enterprises which are issued within secondary issue. We will note that the great majority of the venture funds working in Ukraine are established directly by international organizations (in particular, the EBRD), or within intergovernmental agreements [5].

According to the Ukrainian Investment Business Association (Tab. 2) the share of venture funds as a part of the institutes of joint investment (IJI) exceeded $\frac{3}{4}$ and at the end of 2015 made 86,5%, and their number during 2009-2015 increased by one third and made 992 funds, however it is 39 funds (3,8%) less than in 2013 when there were 1031 funds during the studied period.

In 2015 the asset value of venture IJI was the highest and it has grown by 149,5 billion UAH or almost three times in comparison with 2009, at the same time the increase in value of their net assets made 123,2 billion UAH (or by 2,8 times), more than 90% of net asset value of all IJIs in Ukraine have been created by net assets of venture IJI respectively.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Table 2

Dynamics of the main activity indicators of venture IJI of Ukraine during 2009-2015 (as of the end of the year)*

Indicators	Retrospective period, years							Deviations (2015/2009)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Number of venture IJI	740	827	867	973	1031	1006	992	+252
Asset value of venture IJI (billion UAH)	76,0	97,0	116,9	145,9	168,2	195,4	225,5	+149,5
Net asset value (NAV) of venture IJI (billion UAH)	66,7	86,4	103,7	129,5	149,9	170,0	189,9	+123,2
Net worth quote of venture IJI in NAV of all IJIs, %	91,85	91,24	91,98	92,99	94,74	94,71	95,5	+3,65

* **Source:** systematized by the author according to the Ukrainian Investment Business Association [2]

According to the rating of the most attractive countries for direct and venture investment in 2015, made by the Spanish Business School IESE (Business School University of Navarra), from 120 countries being studied Ukraine was in the 78th place (near Ghana and Botswana), at the same time in 2014 it ranked 74th, and in 2013 – the 73rd [6].

We will note that feature of the last years is participation of venture investors in the smaller number of agreements; however the volume of these agreements, and also preference to investment projects at later stages of financing attraction increase. Interest of investors in domestic startups has grown, as an example is an acquisition of the company “Lookserly” (Odessa) for 150 mln USD by the company “Snapchat” (USA), attraction by the Ukrainian startup “GitLab” of 4 mln USD from Khosla Ventures fund (USA) and 1,5 mln USD from Sound Ventures fund (USA), and also investment of the EBRD (4 mln USD) and TMT Investments (1 mln USD) in Ukrainian image bank “Depositphotos” [6].

The structure of investment in venture IJIs of Ukraine on categories of investors during 2009-2015 is given in Tab. 3.

Table 3

Structure of investment in venture IJIs of Ukraine on categories of investors during 2009-2015 (%)*

Categories of investors	Retrospective period, years							Deviations (2015/2009)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Resident legal entity	84,3	83,5	82,5	80,8	78,3	77,2	75,3	-9,0
Non-resident legal entity	15,4	15,4	15,2	16,8	18,1	18,2	18,8	+3,4
Resident individual	0,3	1,1	2,3	2,3	3,6	4,6	5,8	+5,5
Non-resident individual	0,01	0,01	0,05	0,03	0,06	0,02	0,02	+0,01

* **Source:** systematized by the author according to the Ukrainian Investment Business Association [2]

Resident legal entities, despite reduction of their share for 9,0%, remained the main investors of venture IJI in Ukraine. Foreign investors - legal entities increased their participation in domestic venture IJI by 3,4% that is connected, first of all, with increase in investment volumes by them. Resident and non-resident individuals were less investment active, however their share in structure of investments in venture IJI has grown by 5,51% during 2009-2015.

The structure of financial support of venture funds corresponds to the European model where the main share is occupied by banking institutions, than American when the main investors are households.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

The structure of assets of venture IJI of Ukraine during 2009-2015 is given in Table 4.

During 2010-2015 the largest proportion in assets of venture IJI had other assets (receivables, corporate rights, loans to the companies in which venture IJI own a share in the capital), which, besides, increased three times in comparison with 2009. But the share of securities in their portfolio within considered period was reduced almost by 3,5 times. Among securities the venture IJI preferred stocks, bonds of the enterprises, bills.

Table 4

Structure of assets of venture IJI of Ukraine during 2009-2015 (%)*

Categories of assets	Retrospective period, years							Deviations (2015/2009)
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Other assets	24,34	59,64	62,62	64,14	66,57	68,96	75,65	+51,31
Real estate	1,12	2,23	2,58	2,47	2,46	2,22	2,71	+1,59
Money and bank deposits	4,34	2,85	3,56	2,20	2,30	1,50	1,44	-2,9
Banking metal	0,0004	0,001	0,01	0,01	0,001	0,01	0,00	-0,0004
Securities, incl.:	70,20	35,28	31,23	31,17	28,67	27,31	20,20	-50,0
- bonds of domestic government loan	0,03	0,02	0,01	0,04	0,01	0,05	0,05	+0,02
- shares	20,45	10,28	10,06	11,47	11,49	15,17	10,47	-9,98
- corporate bonds	22,81	9,22	7,98	7,08	6,33	4,08	3,81	-19,0
- other	26,91	15,76	13,18	12,58	10,84	8,01	5,87	-21,04

* **Source:** systematized by the author according to the Ukrainian Investment Business Association [2]

It was found that venture companies give preference to innovative projects in Ukraine which have the average or low level of risk, and also such that are at late stages of development, contrary to the essence of venture investment (long-term capital investments in the high-risk innovative projects oriented on development and production of the knowledge-intensive products).

The study found that the disincentives of development of the venture investment market are: deficit of financial support of venture investments; underdevelopment of infrastructure, especially low level of stock market capitalization; lack of legislative and regulatory framework which would define conditions of development of the venture capital market and create favorable investment environment for participants of high-risk process of venture capital financing; low level of intellectual property protection; poor information base of innovative projects; low participation of domestic financial institutions in venture capital financing of the innovative companies; low government support of venture investments etc.

Development of venture investment in Ukraine will be promoted by the following actions: participation of the state in venture funds and its support of the hi-tech enterprises at early stages of development ("seed" and "start-up") with involvement of the state scientific organizations and institutions of higher education; the government support of development of venture capital financing due to use of financial leverages (fiscal incentives, cheap credits, grants for research and development); stimulation of participation in venture capital formation of formal (institutional investors, banking institutions, etc.) and informal (individuals, "business angels", private companies, etc.) sectors.

Considering an important role of the state in development of venture investment market it is necessary to create the National Venture Fund (NVF) that is provided by the Draft Law "On Venture Activity in the Innovative Sphere" [4]. According to provisions of the draft law the tasks of NVF consist in: assistance of realization of the state economic, structural, scientific and technical, innovative and industrial policy by support of innovative projects in the priority directions of scientific and technical and innovative activities; support of innovative activity, preparation and production of new products and technologies by financing of construction, reconstruction and modernization of objects, creation of unique research and test facilities; participations in high-risk financing of innovative knowledge-intensive projects at the expense of the means received on a returnable basis, etc.

It would be useful to pay special attention to ecologically focused venture capital which is invested in the high-risk projects connected with development of technologies, goods and services directed to

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

the environmental enhancement. Such projects are directed on: development and implementation of environmentally friendly waste-free technologies; development of monitoring system of potentially dangerous objects on the basis of modern geoinformation technologies; development and implementation of system for collecting and utilization of all types of industrial and household wastes; development of methods for ecological rehabilitation of territories and so forth. Ecological projects demand special government support, including in the form of granting of a guarantees.

Conclusions. Strategic objective of development of national economy is ensuring economic growth and its competitiveness, the primary role in achieving this belongs to innovations providing development and implementation of new products, technologies in the sphere of production and management, and also technological solutions.

Financial instrument of this process is venture capital financing of innovation activities consisting in high risk capital investments in exchange for a share in the innovative company. Established dependence of development indicators of the innovative company on a stage of its life cycle is as follows: decrease in risk of investments and its profitability reduction, increase in certainty of final effect from implementation of the innovative project, decrease in a payback period, entry into the stock market and so forth take place with growth of the innovative company.

The study of development of the domestic venture market shown some deceleration of investment and innovation activities, however, according to most of experts, Ukraine has considerable innovative capacity. The factors constraining participation of investors in the venture capital are: deficit of financial resources, underdevelopment of infrastructure, lack of regulatory support of venture capital financing, low level of intellectual property protection, etc.

The state has the leading role to play in development of system of venture capital financing of innovation activities which has to create the acceptable conditions promoting formation of demand for innovations, attraction of individual investors and experts in processes of venture capital financing, to increase in their awareness. Establishment and functioning of the National Venture Fund as specialized public institution, which will carry out public financing of innovative projects, demand a legal regulation.

Only complex realization of actions for improvement of venture capital financing system as part of government innovation policy will allow solving problems of venture business financing, accumulation of innovative potential and providing development of national economy.

References

1. Onishko, S. V. (2004). *Finansove zabezpechennya innovatsiynoho rozvytku* [Financial provision of innovative development]. Irpin: Nat. akad. DPS Ukrainy, p. 434. [in Ukrainian].
2. The official website of The Ukrainian Association of Investment Business. – Retrieved from : <http://www.uaib.com.ua/>. [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine of July 04, 2002 №40-IV «On Innovation Activity» [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. [in Ukrainian].
4. Project of Law of November 30, 2007 №1082 «On venture activity for innovation sphere» [Electronic resource]. – Retrieved from : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1082&skl=7. [in Ukrainian].
5. Ryzhakov, D. A. (2015). *Kontseptualni osnovy formuvannya modeley innovatsiyno-oriyentovnoho rozvytku pidpriemstv na zasadakh venchurnoho investuvannya* [Conceptual bases of formation models innovation-oriented enterprise development on the basis of venture capital investment]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu*, № 33 (366). – pp. 116-121. [in Ukrainian].
6. Romanyshyn, A., Lazuchenkov, D. *Rynok pryamykh i venchurnykh investitsiy Ukrayiny* [The market of private equity

Література

1. Онишко, С. В. *Фінансове забезпечення інноваційного розвитку* : монографія / С. В. Онишко. – Ірпінь : НА ДПС України, 2004. – 434 с.
2. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua/>.
3. Про інноваційну діяльність: Закон від 04.07.2002 №40-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
4. Про венчурну діяльність в інноваційній сфері : Проект Закону від 30.11.2007 №1082 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1082&skl=7.
5. Рижаків, Д. А. Концептуальні основи формування моделей інноваційно-орієнтовного розвитку підприємств на засадах венчурного інвестування / Д. А. Рижаків // *Вісник Черкаського університету*. – 2015. – № 33 (366). – С. 116-121.
6. Романишин, А. Рынок прямих и венчурных инвестиций Украины [Електронний ресурс] / А. Романишин, Д. Лазученков. – Режим доступу: <http://hub.kyivstar.ua/ryinok-pryamyih-i-venchurnyih->

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

and venture capital in Ukraine]. – Retrieved from : <http://hub.kyivstar.ua/ryinok-pryamyih-i-venchurnyih-investitsiy-ukrainyi/>. [in Ukrainian].

7. Savchenko, V. F., Shatyko, D. V. (2013). *Problemy venchurnoho investuvannya v Ukraini* [Venture investment problems in Ukraine]., Scientific bulletin of Chernihiv state institute of economics, Series 1 : Economics, Ed. 2. – pp. 7-13 [in Ukrainian].

investitsiy-ukrainyi/

7. Савченко, В. Ф. Проблеми венчурного інвестування в Україні [Електронний ресурс] / В. Ф. Савченко, Д. В. Шатирко // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 7-13.

Received for publication 12.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Klymenko, T. V. Venture capital financing of innovation activities / T. V. Klymenko // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 104-110.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

UDC 388.1

УДК 388.1

M. V. Polenkova, Candidate of Economic Sciences,
V. V. Kontseva, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
A. O. Bezuhlyi, Candidate of Economic Sciences

М. В. Поленкова, к. е. н.,
В. В. Концева, к. е. н., доцент,
А.О. Безуглий, к. е. н.

DISTRIBUTION OF FINANCIAL RESOURCES FOR FEDERAL ROAD FUNDS**ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОДІЛУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВНОГО ДОРОЖНЬОГО ФОНДУ**

Urgency of the research. Highly developed road economy capable of providing high quality modern driveways that comply with EU standards and are securely financed according to them should be at the base of our socio-economic development.

Target setting. In the field of road infrastructure, the implementation of federal policies and insuring a high level of safety depends upon effective financing.

Actual scientific researches and issues analysis. The theoretical and methodical basis for the formation and use of financial resources by road enterprises are addressed in the works of A. V. Bazyliuk, O. V. Zhulyn, I. P. Sadlovskoyi, V. P. Ilchuk, A. M. Novikov, E. D. Prusenko, V. F. Skorchenko, I. O. Khomenko and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. Financing road infrastructure solves two of the following tasks: provides tax payers with a high quality infrastructure, enhances and extends the road network to insure its availability to a larger number of people, which is guaranteed by the road network extended replication. However, up to this day, the effective distribution of financing has not been applied to federal road funds

The research objective. Federal road funds must insure stable financing of the infrastructure and prevent the funds from being used for any other purposes. Therefore, a new technique for managing financial distribution is necessary.

The statement of basic materials. Proposed for effective financial resources distribution and the balancing of federal and local interests. The application of the mentioned above enables to determine the amount of financial provision for regional maintenance entities from each oblast.

Conclusions. The proposed technique can potentially increase financial support of road operation enterprises.

Hence, the developed technique, which serves as an important element for distributing financial resources of federal road funds, is directed towards ensuring effective execution of tasks by each entity in the field of road infrastructure.

Keywords: method of financing roads; the cost of road maintenance; small repairs and maintenance of roads; road fund.

Актуальність теми дослідження. Передумовою соціально-економічного розвитку країни та задоволення потреб користувачів доріг і суспільства в автотранспортних перевезеннях є розвинуте дорожнє господарство.

Постановка проблеми. Для забезпечення реалізації державної політики у сфері дорожнього господарства необхідно забезпечити ефективне фінансування дорожнього господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні основи формування та використання фінансових ресурсів підприємствами дорожнього господарства висвітлюються у працях А. В. Базиліюк, О. В. Жулин, І. П. Садловської, В. П. Ільчука, А. М. Новикової, Є. Д. Прусенка, В. Ф. Скорченка, І. О. Хоменко та інших вчених.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Фінансування дорожнього господарства державою вирішує два завдання: забезпечує платників податків якісною інфраструктурою та розвиває і розширює дорожню мережу. Але до цього часу відсутня методика ефективного розподілу фінансування Державного дорожнього фонду.

Постановка завдання. Державний дорожній фонд повинен забезпечити стабільне фінансування дорожнього господарства і дозволить запобігти направленню джерел фінансування дорожнього господарства на інші цілі.

Виклад основного матеріалу. Пропонується методика розподілу фінансових ресурсів між Державним дорожнім та територіальними дорожніми фондами України. Застосування науково-методичного апарату дає можливість визначити розмір фінансового забезпечення дорожньо-експлуатаційного підприємства, що обслуговує відповідний район області.

Висновки. Розроблені методичні положення спрямовані на забезпечення ефективного виконання завдань та функцій кожним суб'єктом дорожнього господарства.

Ключові слова: методика фінансування доріг; витрати на ремонт доріг; дрібний ремонт і поточне обслуговування доріг; дорожній фонд.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-111-117

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Urgency of the research. Financing of road construction is now one of the key issues for the development of the entire Ukrainian economy, as investments in road infrastructure are strategic - only with the existence of an extensive network of roads and road infrastructure appropriate quality Ukraine can fully exploit its export and logistics capacity to develop remote areas, to encourage external and domestic investors, to invest in various industrial and agricultural projects. In addition, projects in road construction, improve transport and operating condition of roads, improving traffic safety, the establishment of appropriate transport infrastructure are gaining special importance.

Urgency of the research. Highly developed road economy capable of providing high quality modern driveways that comply with EU standards and are securely financed according to them should be at the base of our socio-economic development.

Target setting. The current level of roadwork funding for the last 10 years is 14-34 % of the required minimum. The durability and flatness of the present roads do not meet the contemporary standards by 40-50% of the total network length [1].

In the field of road infrastructure, the implementation of federal policies towards constructions, reconstructions, maintaining public driveways, providing engineering equipment for the objects of transport services and such, and insuring a high level of safety depends upon effective financing.

Actual scientific researches and issues analysis. The theoretical and methodical basis for the formation and use of financial resources by road enterprises as well as the problems of controlling the development of transport infrastructure systems are addressed in the works of A. V. Bazyliuk, O. V. Zhulyyn, I. P. Sadlovskoyi, V. P. Ilchuk, N. A. Borovyk, L. P. Bortnychi, Y. S. Vdovenko, F. P. Goncharenko, V. I. Kotelyantsya, O. T. Lanovyy, A. M. Novikov, E. D. Prusenko, V. F. Skorchenko, I. O. Homenko and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. Financing road infrastructure solves two of the following tasks: provides tax payers with a high quality infrastructure, enhances and extends the road network to insure its availability to a larger number of people, which is guaranteed by the road network extended replication. However, up to this day, the effective distribution of financing has not been applied to federal road funds (On 17 November 2016 The Verkhovna Rada of Ukraine passed a law on its creation).

The research objective. Federal road funds must insure stable financing of the infrastructure and prevent the funds from being used for any other purposes. Therefore, a new technique for managing financial distribution is necessary.

The statement of basic materials. A distribution technique of financial resources between federal and territorial road funds of Ukraine (between the driveways of federal and local significance) is proposed for effective financial resources distribution and the balancing of federal and local interests.

Hence, the following task was established while developing the technique: each entity of organizational and operational system that handles the management of road infrastructure is allocated the level of financial resources, sufficient for executing its tasks required by the Constitution, laws of Ukraine and socio-economic development programs. Moreover, all funds must be balanced rationally. Local authorities should show initiative in increasing budgetary provision and preventing the shortage of budget. Stable financing should be established.

The process of distributing federal financial resources to the development and maintenance of the roads of local significance should be specific to each region. All efforts of local authorities towards revenue mobilization should be taken into consideration. In addition, it must be emphasized, that revenue distributing system of Federal road funds should contribute to the establishment of a competitive environment, macroeconomic stability, raising political responsibility, economical efficiency, management disclosure, a high performance of road infrastructure entities and the development of stable financial infrastructure. The distribution of Federal road funds' financial resources and public driveways maintenance of the local and federal significance is proposed to be implemented in accordance with constructional work and operating conditions of the driveways [2; 10].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

The extent of financial resources can be sent by territorial road funds and for the development and maintenance of public roads of local significance is proposed to be determined by the following formula:

$$Q_{ls} = (Q_t - K - FR) \times k_{ls}, \quad (1)$$

Q_t – total amount of Federal road funds; K – liquidation of loan obligations, received under federal guaranties of CMU for the development of public driveway network (the sum being determined in the specific loan contract), thousands of hryvnias; FR – total amount of financial resources, directed to finance the needs of road infrastructure, thousands of hryvnias.

k_{ls} – a portion of total share, which provide the financing for public driveways of local significance,

$$k_{ls} = \frac{TP_{ls}}{TP_f + TP_{ls}}, \quad (2)$$

where TP_{ls} – annual transportation of public driveway networks of local significance, including the terms of use, gross tons;

TP_f – annual transportation of public driveway networks of federal significance, including the terms of use, gross tons;

Based on the above calculations, the extent of financial resources for the development and maintenance of public driveways, managed by Federal road funds can be derived from the following formula:

$$Q_f = Q_t - Q_{ls} \quad (3)$$

Implied that a portion of the total share used for financing public driveways can be calculated by the following formula:

$$k_f = \frac{TP_f}{TP_f + TP_{ls}} \quad (4)$$

Annual transportation of public driveway networks of federal (or local) significance, including the terms of use is determined by the formula:

$$TP = 365 \times N_a \times M_a \times L_a \times K_{ye} \times Q_{reg}, \quad (5)$$

N_a – the annual average of daily traffic intensity (auto/day) for average weighted roads category of local or federal significance can be determined by the formula:

$$N_a = N_h + (N_g - N_h) \times (K_h - K_f), \quad (6)$$

where N_h – the annual average of daily traffic intensity for the lower category in the relation to the de facto average weighted categorization [3] transportation units per day; N_g – the annual average of daily traffic intensity for the higher category in the relation to the de facto average weighted categorization [3] transportation units per day; K_h – the integer of the lower category roads in the relation to the de facto average weighted categorization; K_f – de facto average weighted categorization of the federal or local significance roads; M_a – average full weight of a vehicle in the traffic flow, gross tons; according to the results of accounted intensity and traffic structure for the federal public driveways equals to 7 tons, for the local public driveways equals to 3 tons; L_a – total length of federal (or local) driveways in every region, km; K_{ye} – the rate of the road networks terms of use.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Depends on the terrain specificities of the land in question, the difficulties around maintaining roads at winter, the presence of bridges and other constructions, the amount of tourist routes, the likelihood of interstate measures being applied. The transportation between federal and local roads Kye is equal to 1 (every oblast' has roads of both federal and local significance. In oblasts with total rate of terms of use greater than one, the rate is bigger for both the roads of local and federal significance. So as follows, while distributing financial resources between the roads of local and federal significance these rates balance each other out. Therefore the rate to use in calculations can be rounded up to 1. The distribution of total financial resources between the driveways of local and federal significance should follow the ratio of 76 to 24 percent: for the roads of federal significance - 76%, for the roads of local significance - 24% (Tab. 1).

Table 1

The calculation for total amount of the distribution for financial resources between public driveways of the federal and local significance (as at 1 January 2016)

Roads	Length, km	Average weighted categorization	Average full weight of a vehicle in traffic flows, tons	Annual transportation, gross tons	Financial resources distribution, %
Federal	49889	2,98	7	205221	76
Local	109578	4,07	3	64793	24
Combined	159467	-	-	270014	100

*calculated and prepared by the authors based on data borrowed from State Statistics Committee of Ukraine

Moreover, an educational and instructional apparatus was developed during this research. It is directed towards distributing financial resources to public driveways of local significance in the context of administrative subdivision entities.

Supplemented by calculated number of population used for determining transportation rate:

$$Q_{reg} = \sqrt[4]{\frac{TP_{reg}}{\sum TP_{reg}} \times \frac{K_{reg}}{\sum K_{reg}} \times \frac{E_{mp.n.reg}}{E_{mp.n.U}} \times \frac{I_{mp.n.reg}}{I_{mp.n.U}}} \tag{7}$$

TPreg – annual transportation for the local significance driveway networks of the infrastructural entity, million gross tons; Kreg – number of population of the infrastructural entity, per person; $\sum TP_{reg}$ - total annual transportation for the entire public driveway network of local significance, million gross tons; $\sum K_{reg}$ - total number of population of all regions of Ukraine, people; $E_{mp.n.pee}$ – regional export of transportation services, $E_{mp.n.U}$ – export of transportation services all around Ukraine, $I_{mp.n.reg}$ – regional import of transportation services, $I_{mp.n.U}$ – import of transportation services all around Ukraine.

The below example contains calculations for annul transportation and financial resources distribution across the public driveway network of local significance in the context of administrative subdivision entities (Tab. 2).

Table 2

The distribution of total share in financial resources for public driveways of local significance among regional infrastructural entities. (as at 1 January 2016)

Region (oblast)	Length, km	Average weighted categorization	Ncp ls	Annual transportation, gross tons	Estimate population per oblast	Financial resources distribution, %
1	2	3	4	5	6	7

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Continuation of Table 2

1	2	3	4	5	6	7
Vinnitska	6062,4	4,03	557,992	3704,13	1614762	4,59
Volynska	3975,6	3,96	608,044	2646,99	1041622	3,15
Dnipropetrovsk	6174,6	3,99	584,250	3950,22	3285626	6,71
Donetsk	6162,4	3,89	680,622	4592,72	4332016	8,39
Zhytomyr	6147,5	4,25	450,000	3029,18	1259823	3,68
Zakarpattia	2237,5	4,65	248,140	729,55	1257262	1,99
Vinnitsia	4965,4	3,91	654,693	3559,64	1772214	4,66
Ivano-Frankivsk	2956,3	4,39	380,000	1414,63	1381505	2,64
Kiev	5686,6	3,85	715,400	4900,14	4690096	9,03
Kirovograd	4044,1	4,12	515,000	2280,57	984864	2,81
Luhansk	3888,4	4,04	552,844	2353,90	2232887	4,32
Lviv	6338,9	3,98	593,500	4737,47	2536053	6,41
Mykolaiv	3040,6	3,97	602,750	2006,83	1166210	2,82
Odessa	4552,6	4,04	552,704	2755,28	2394339	4,80
Poltava	6561,6	3,99	584,250	4197,81	1454245	4,76
Rivne	3076,5	4,12	515,000	1734,92	1159296	2,62
Sumy	4613,2	4,03	560,000	2828,81	1129094	3,38
Ternopil	3495,1	4,32	415,000	1588,26	1071597	2,41
Kharkiv	7094,3	4,06	545,000	4233,70	2735862	6,28
Kherson	3500,7	3,99	584,250	2239,59	1070567	2,88
Khmelnyskyi	5049,3	4,04	555,000	3068,59	1304602	3,76
Cherkasy	4174,9	3,98	593,656	2713,91	1256770	3,45
Chernivtsi	1603,3	4,05	220,000	444,17	908409	1,38
Chernihiv	4176,2	4,71	550,000	2515,12	1062810	3,08
Estimate	109578,0			68226,13	43102531	100,00

*calculated and prepared by the authors based on data borrowed from State Statistics Committee of Ukraine

The application of the apparatus mentioned above enables to determine the amount of financial provision for regional maintenance entities from each oblast (Tab. 3).

Table 3

The formation of financial provision for infrastructural entities per administrative districts (with Kiev oblast described in the example below)

Administrative district of Kiev oblast	Roads length, km	Average weighted categorization	The annual average for daily intensity (vehicle/day)	Annual transportation (million gross tons)	Population (people)	Distribution of financial resources				
						Type 1		Type 2		Absolute deviation
						According to the author's technique		According to the traditional technique		
						TPreg	Kreg	%	mln.hr n	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Baryshivka raion	161,4	3,75	806,25	185,24	41593	3,37	2,38	2,84	2,01	+0,53

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА*Continuation of Table 3*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Bila raion	336,9	3,87	695,25	333,43	55608	5,24	3,7	5,92	4,18	-0,68
Boguslavsky raion	225,0	3,91	658,25	210,83	40575	3,55	2,51	3,96	2,8	-0,41
Boryspil raion	270,0	3,77	787,75	302,77	54670	4,94	3,49	4,75	3,35	+0,19
Borodyansky raion	160,3	3,98	593,50	135,43	57481	3,62	2,56	2,82	1,98	+0,80
Brovary raion	234,1	3,61	935,75	311,83	77704	6,01	4,24	4,12	2,91	+1,89
Vasilkovsky raion	263,8	3,7	852,50	320,13	70467	5,77	4,07	4,64	3,28	+1,13
Vyshgorodskiy raion	341,5	4,09	530,00	257,65	72589	5,32	3,76	6,01	4,24	-0,69
Volodarsky raion	161,4	3,67	880,25	202,24	23345	2,74	1,93	2,84	2,00	-0,10
Zgurovsky raion	182,6	3,85	713,75	185,53	19311	2,42	1,71	3,21	2,27	-0,79
Ivankov raion	375,5	4,00	575,00	307,35	35374	4,15	2,93	6,6	4,66	-2,45
Kagarlytsky raion	259,8	3,57	972,75	359,75	38246	4,73	3,34	4,57	3,23	+0,16
Kiev Svyatoshinsky raion	243,0	3,86	704,5	243,69	154354	8,70	6,14	4,27	3,02	+4,43
Makarov raion	285,5	3,76	797,00	323,91	48438	4,86	3,43	5,02	3,55	-0,16
Mironovskiy raion	222,2	3,89	676,75	214,06	40803	3,59	2,54	3,91	2,76	-0,32
Obukhov raion	192,4	4,12	515,00	141,05	35548	2,73	1,93	3,38	2,39	-0,65
Forwarded-Khmelnytsky raion	280,2	3,99	584,25	233,04	36527	3,57	2,52	4,93	3,48	-1,36
Poleski raion	179,3	4,01	570,00	145,48	7572	1,57	1,11	3,15	2,22	-1,58
Rokitnyansky raion	161,2	3,84	723,00	165,91	36354	2,98	2,1	2,83	2,00	+0,15
Skvirsky raion	222,0	3,97	602,75	190,48	44320	3,53	2,49	3,90	2,75	-0,37
Stavysche raion	167,9	3,74	815,5	194,91	23841	2,70	1,91	2,95	2,08	-0,25
Tarashchansky raion	163,8	3,87	695,25	162,11	36423	2,95	2,08	2,88	2,03	+0,07
Tetiiv raion	216,4	3,91	658,25	202,77	37866	3,36	2,37	3,81	2,69	-0,45
Fastivskiy raion	204,6	3,72	834,00	242,90	37545	3,70	2,61	3,60	2,54	+0,10
Yagotynsky raion	175,8	3,54	1000,50	250,38	40795	3,90	2,75	3,09	2,18	+0,81
Estimate	5686,6			5822,87	1167349	100,00	70,60	100,00	70,60	0,00

*calculated and prepared by the authors based on data borrowed from State Statistics Committee of Ukraine

Conclusions. The proposed technique can potentially increase financial support of road operation enterprises. Here, as follows, for Kiev Svyatoshinsky raion the funding would be increased by 4.43 % (or 3.12 million hrn), thus economic viability for the infrastructural entity would amount to 8.4 million hryvnia through further reduction of losses from unsatisfactory road condition.

Hence, the developed technique, which serves as an important element for distributing financial resources of federal road funds, is directed towards ensuring effective execution of tasks by each entity in the field of road infrastructure.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА**References**

1. Report of the State Agency of highways of Ukraine on the State Budget of Ukraine for 2016. [in Ukrainian].
2. Method of determining the amount of financing the construction, reconstruction, repair and maintenance of roads (approved by joint order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine and the Ministry of Finance of Ukraine of 21.09.2012 № 573/1019). [in Ukrainian].
3. ДБН В.2.3-4: 2007 транспортні споруди. Дороги. Частина I. Дизайн. Частина II. Будівництво. [in Ukrainian].
4. Shkarlet, S. M., Ilchuk V. P., Khomenko I. A. (2014). *Derzhavno-privatne partnerstvo yak odyn z mekhanizmv efektyvnoho finansuvannya pryoritetnykh proektiv dorozhnyoyi haluzi* [Public-private partnership as one of the mechanisms for effective financing of priority projects of road sector] // *Economic Space: Coll. Science. works.* - №89. – Dnepropetrovsk : PSABA, pp. 93-103. [in Ukrainian].
5. Sadlovska, I. P. (2014). *Upravlinnya derzhavnykh finansovykh resursiv* [Management of public financial resources] // *Proceedings of the State Economic and Technological University of Transport. Avg. : Economics and Management.* - 2014 - Vol. 27. - pp. 268-272. [in Ukrainian].
6. Bazyluk, A. V., Teslyuk N.P. (2012). *Strategiya realizatsiyi rozshyrenoho finansuvannya pidryemstv avtotransportnogo kompleksu* [Strategy of implementation of expanded financing of enterprises of the motor transport complex] // *Proceedings of the National Transport University.* - 2012. - № 26 (1). - pp. 231-236. [in Ukrainian].
7. Khomenko, I. O., Babachenko, L. V. (2015). *Harmozatsiynno-strukturna model do upravlinnya finansovymy resursamy pidryemstv dorozhnyoyi haluzi na osnovi derzhavno-privatnoho partnerstva* [Structural model of harmonization in the management of financial resources road sector through public-private partnership] // *The young scientist.* - №5 (20). – pp.109-112. [in Ukrainian].
8. Kontseva, V. V., Bezugly, A. A. (2006). *Kontseptualni zasady efektyvnoho finansuvannya dorozhnyoyi haluzi* [Conceptual framework effective financing road sector] // *Proceedings of the National Transport University, in 2 parts: Part 1.* - K : NTU, - Vol. 13 - pp. 159–163. [in Ukrainian].
9. Zhulin, O. V. (2011) *Modeli finansiv avtodorozhnikh kontsesiy* [Models of road concessions finances] // *Economy. Finances. Right.* - № 2. - pp. 17-20. [in Ukrainian].
10. Bezuglyi, A. O., Pechonchik T. I. (2014). *Ekonomichniy mekhanizm rozpodilu finansovykh resursiv na potreby dorozhnyoho hospodarstva yak skladova strategiya efektyvnoho upravlinnya avtomobilnymu dorohamy zagalnogo korystuvannya* [Economic mechanism of allocation of financial resources to the needs of road management strategy as part of effective management of general use roads] // *Finance, investment, economics, the book "Roads and bridges",* no. 14, - pp. 125-130. [in Ukrainian].
11. Bezuglyi, A. O. (2014). Analysis of the financing of public entities road sector / A.O. Bezugly // *Problems and prospects of the business.* - № 1. - pp. 29-32. [in Ukrainian].

Література

1. Звіт Державного агентства автомобільних доріг України про виконання Державного бюджету України за 2016 рік.
2. Методика визначення обсягу фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг (затверджена спільним наказом Міністерства інфраструктури України і Міністерства фінансів України від 21.09.2012 № 573/1019).
3. ДБН В.2.3-4:2007 Споруди транспорту. Автомобільні дороги. Частина I. Проектування. Частина II. Будівництво.
4. Шкарлет, С. М. Державно-приватне партнерство як один з механізмів ефективного фінансування пріоритетних проєктів дорожньої галузі / С. М. Шкарлет, В. П. Ільчук, І. О. Хоменко // *Економічний простір.* - 2014. - № 89. - С. 93-103.
5. Садловська, І. П. Управління державними фінансовими ресурсами / І. П. Садловська // *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту.* Сер. : Економіка і управління. - 2014. - Вип. 27. - С. 268-272.
6. Базилук, А. В. Стратегія реалізації розширеного фінансування підприємств автотранспортного комплексу / А. В. Базилук, Н. П. Теслюк // *Вісник Національного транспортного університету.* - 2012. - № 26 (1). - С. 231-236.
7. Хоменко, І. О. Гармонізаційно-структурна модель до управління фінансовими ресурсами підприємств дорожньої галузі на основі державно-приватного партнерства / І. О. Хоменко, Л. В. Бабаченко // *Молодий вчений.* — 2015. — №5 (20). — 109-112 с.
8. Концева, В. В. Концептуальні засади ефективного фінансування дорожньої галузі / В. В. Концева, А. О. Безуглий // *Вісник Національного транспортного університету: В 2-х частинах: Ч. 1.* – К. : НТУ, 2006. – Вип. 13. – С. 159–163
9. Жулин, О. В. Моделі фінансів автотранспортних концесій / О. В. Жулин // *Економіка. Фінанси. Право.* - 2011. - № 2. - С. 17-20
10. Безуглий, А. О. Економічний механізм розподілу фінансових ресурсів на потреби дорожнього господарства як складова стратегії ефективного управління автомобільними дорогами загального користування / А. О. Безуглий, Т. І. Печончик // *Дороги і мости.* - 2014. - Вип. 14. - С. 125-130.
11. Безуглий, А. О. Аналіз системи фінансування державних суб'єктів господарювання дорожньої галузі // *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва.* - 2014. - № 1. - С. 29-32.

Received for publication.12.01.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Polenkova, M. V. Distribution of financial resources for federal road funds / M. V. Polenkova, V. V. Kontseva, A. O. Bezuhlyi // *Науковий вісник Полісся.* – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 111-117.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

UDC 336.7

УДК 336.7

L. V. Rusul, Candidate of Economic Sciences

Л. В. Русул, к. е. н.

BANCASSURANCE UNDER FINANCIAL MARKETS' GLOBALIZATION IN UKRAINE**МЕХАНІЗМ ПРОВЕДЕННЯ БАНКОСТРАХУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ**

Urgency of the research. The topicality of research is motivated by the necessity to study the mechanism of bancassurance in the conditions of financial market development in Ukraine and by increasing the role of banks and insurance companies in the economy.

Target setting. The peculiarities of the mechanism of bancassurance in the modern conditions of financial market development are under the study. The aim is to study the influence factors (motivators and deterrents).

Actual scientific researches and issues analysis. I. O. Shkolnik, O. O. Shakura, S. M. Kozmenko, L. S. Zakharkina, N. E. Avanesova, I. B. Dzedzyk, K. I. Rusanenko, Yu. P. Makarenko paid their attention to the role of bancassurance and the ways of its development.

Uninvestigated parts of general matters defining. The issues of the effective cooperation of commercial banks and insurance companies, their impact on each other in the competitive financial market regarding the influence of variables were not studied enough.

Task. The task is two-fold: to study the mechanism of bancassurance in the modern conditions of financial market development and to systematize the influence factors in the context of the factor analysis of the services bancassurance provides.

The statement of basic materials. The mechanism of bancassurance is studied in the present research, the factor analysis is conducted and the connection between the studied objects is determined. Regressive and correlative analysis helps the understand the setting of the credit limit and insurance bonuses on the bancassurance development. The calculated taxonomic coefficient synthetically characterizes the changes of features of the investigated objects or actions.

Conclusions. The effective cooperation of banks and insurance companies increases the investment potential of the country and facilitates the economic development. Bancassurance is the integral part of economic growth and its role is to create such cooperation model of banks and insurance companies that gives the competitive advantages for both sides and provides the stable development of banking and insurance sectors of economy.

Keywords: commercial banks; insurance companies; bancassurance; financial market; correlation; factors.

Актуальність теми дослідження. Важливість вивчення та дослідження механізму проведення банкострахування в умовах розвитку фінансового ринку України зумовлено підвищенням ролі банків та страхових компаній в економіці країни.

Постановка проблеми. Доцільним є вивчення особливостей механізму проведення операцій банкострахування в сучасних умовах розвитку фінансового ринку з метою дослідження стимулюючих та дестимулюючих факторів впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці таких вчених, як Школьника І. О., Шакури О. О., Козьменка С. М., Захаркіної Л. С., Аванесової Н. Е., Дзедзика І. Б., Русаненко К. І., Макаренко Ю. П. досліджували банкострахування та шляхи його перспективного розвитку.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьовані питання ефективної співпраці між комерційними банками та страховими компаніями, особливості впливу на діяльність один одного в контексті формування конкурентоспроможного фінансового ринку та в умовах впливу змінних факторів.

Постановка завдання. Стаття покликана обґрунтувати механізм проведення банкострахування в сучасних умовах розвитку фінансового ринку та систематизувати фактори впливу в контексті проведення факторного аналізу реалізації послуг банкострахування.

Викладення основного матеріалу. У статті обґрунтовується механізм проведення банкострахування, проведено факторний аналіз та досліджено щільність зв'язку між досліджуваними об'єктами, за допомогою регресійно-кореляційного аналізу встановлено вплив розміру кредитів та страхових премій на розвиток банкострахування. Для дослідження об'єкта з багатьма ознаками розраховано таксономічний коефіцієнт, який синтетично характеризує зміни значень ознак досліджуваних явищ чи процесів.

Висновки. Ефективна взаємодія страхових компаній та банків підвищує інвестиційний потенціал країни і дає можливість прискорити економічний розвиток економіки. Банкострахування є невід'ємною частиною розвитку економіки, роль якого полягає в створенні такої моделі співробітництва банків та страхових компаній, яка надає значні конкурентні переваги для обох партнерів та забезпечує стабільний розвиток банківського та страхового секторів економіки держави.

Ключові слова: комерційні банки; страхові компанії; банкострахування; фінансовий ринок; кореляційний зв'язок; фактори.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-118-126

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Urgency of the research. At the present stage of economic growth much attention is paid to the development of banks and insurance companies as one of the factors of the economic growth and as the integral part of the economy of any country. The level of development of these institutions determines the country's ability to adjust to the diverse economic conditions and to create favorable environment for the stable economic growth.

The bank and insurance sectors play an important role in the national economic development and the topicality of the present research is motivated by the necessity of study of these factors in the current period of the financial instability. The interaction between financial markets and their integration into the financial supermarkets is aimed at the financial services process improvement and the insurance that product offering is competitive.

Target setting. The factors that influence the bancassurance are under the study. Conventionally they can be divided into external and internal. The external factors include processes and phenomena which cannot be influenced by the institution and the internal factors can be controlled by the institution. At the same time factors of influence consist of incentives and disincentives and their impact on the banking and insurance development need to be analyzed. By implementing the econometric methods of investigation we can analyse the change in the bancassurance services considering the development of the banking and insurance sectors.

The bancassurance in Ukraine is not developed enough and that is why it is necessary to facilitate the conditions for its development as it has considerable potential for the growth and recovery from the economic recession.

Actual scientific researches and issues analysis. The peculiarities of the commercial banks and insurance companies cooperation, the development of the common services and their implementation have received a great deal of attention, see in particular: N. V. Tkachenko, I. O. Shkolnik, S. M. Kozmenko [1], O. O. Shakura [2], L. S. Zakharkina, N. E. Avanesova, I. B. Dzedzyk, K. I. Rusanenko, Yu. P. Makarenko, K. Sumathi [3], A. Rebeena [4]. N. V. Tkachenko, Yu. P. Makarenko, N. E. Avanesova study the models of cooperation of banks and insurance companies and the role of bancassurance in the financial market, reasons and the problems of its development are studied by A. Rebeena, I. B. Dzedzyk, K. I. Rusanenko.

Uninvestigated parts of general matters defining. The forms, models and role of the bancassurance in the economy of the country were studied by many scholars, but the issue of the bancassurance development is not analyzed enough considering the factors of influence on the formation and realization of the common services by banks and insurers. It is also necessary to conduct the correlative and regressive analysis to define the role of the credit limit and the insurance bonuses on the development of the bancassurance.

Task. The research deals with the development phase of bancassurance in the framework of financial market development, analysis of the factors that influence the implementation and management of common services arrangements, study of the main stages of the development of banks and insurers.

The statement of basic materials. The cooperation of insurance companies and banks over the last years had significant effect with considerable changes on the domestic market of the financial services. It is thought that the first attempts of the domestic banks and insurers cooperation occurred when Ukraine officially declared itself as an independent state.

The main factors for the development and cooperation of banks and insurers at the financial services market of any country are the legislation, growth and competitiveness of the banks and insurance sectors.

The evaluation of the interaction of banks and insurance companies is possible only by the systematic gathering, recording, and analysis of data connected with the common services of the financial institutions mentioned above. The data includes the information about the number of customers of the banks and insurance companies according to the different types; the number of customers of the banks who bought the financial product of the insurance partners or common service; the number of

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

the insurance contracts sold through the bank according to the types of the contracts; management expense ratios; costs to settle the insurance liabilities according to the type of bank insurances; bonuses earned from the selling the financial products through banking and insurance cooperation; the bonus distribution according to the sectors of the banks.

To evaluate the development dynamics of the banks and insurance companies cooperation such factors should be taken into consideration: correlation of the number of bank clients who purchased the financial product of the insurance partners comparing to the total quantity; the correlation of the insurance contracts bought through the bank comparing to the total quantity of bank clients; the rate of the total cross-selling of the insurance products; the payment cost index under the integration of the banks and insurance companies; bank profitability due to the insurance products selling; the average bonus index in the banking sector [5, p. 132].

But in Ukraine banks and insurers do not provide the information on their cooperation, distribution channels and the quantity of the sold insurance products. Thus, to evaluate the development of bancassurance in Ukraine according to the indices shown in the statistic reporting of NBU and the insurance companies the econometric and statistic models of the analysis can be used.

So among the methods mentioned above the method of taxonomic coefficients calculations is the most suitable for the multi-featured object analysis, i.e. it allows positioning of the studied objects according to the value of the synthetic index.

Taxonomic process usually involves six main stages:

- matrix notation;
- specification of the elements;
- indexing into a matrix;
- the construction of the standard vector;
- the identification between the matrix spaces;
- the calculation of the coefficients of the taxonomy.

To analyse the development of bancassurance in Ukraine we choose indices concerning banks and insurance companies. In Ukraine the basis of the cooperation of these institutions is formed by credit products provided by the banks along with the insurance contracts.

For instance, if the client takes mortgage credit the assets and life insurance contracts are offered. But if the client refuses to sign the insurance contracts the bank has a right to raise the credit rate or to set up additional fees.

For our analysis the next household indices were taken into consideration: consumer credit volume, mortgage credits, credit insurance, asset insurance, life insurance. The matrix of the indices as a base for the analysis and evaluation is presented in the table below [6] (Tab. 1).

Table 1

Bancassurance Indices (2013 – 2015) (€, million)

Index	2013	2014	2015	accounting period deviation (+,-) before	
				2013	2014
Consumer Credit Volume	137 346,00	135 094,45	104 879,06	-32 466,94	-30 215,39
Mortgage Credits	56 270,07	72 156,01	60 215,30	3 945,23	-11 940,71
Credit Insurance	1 026,00	684,7	348,7	-677,30	-336,00
Asset Insurance	3 769,20	3 205,30	3 486,20	-283,00	280,90
Life Insurance	2 476,70	2 159,80	2 186,60	-290,10	26,80

The indices in the table 1 show that 2015 is characterized by the credit decrease, the volume of

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

the customer and mortgage credits have reduced to € 302015,39 millions and € 11940,71 millions, accordingly, and comparing to 2014 the volumes of the credit insurance have also reduced.

Table 1 is the basis for formation the matrix of standard indices that will be taken for the analysis of the evaluation of bancassurance functioning (Tabl. 2; 3).

The further calculations demand the standardization and allow to reduce the unit to the dimensionless quantity, i.e. to balance the indices value.

Table 2

Matrix Indices

X	137346,00	56270,07	1 026,00	3 769,20	2 476,70
	135094,45	72156,01	684,7	3 205,30	2 159,80
	104879,06	60215,30	348,7	3 486,20	2 186,60
X _{avg.}	125773,17	62880,46	686,47	3486,90	2274,37

Next formula is used for the standardization of the indices:

$$Z = \frac{X_i}{X_{cpe}}, \quad (1)$$

Of which:

Z – standard index; X_i – value of X-index in i-period, X_{avg.} – average value.

Table 3

Standard Indices Matrix

Z	1,09	0,89	1,49	1,08	1,09
	1,07	1,15	1,00	0,92	0,95
	0,83	0,96	0,51	1,00	0,96

The average meaning for every index is calculated by standardization the matrix indices:

$$X1_{avg.} = 125\,773,17;$$

$$X2_{avg.} = 62\,880,46;$$

$$X3_{avg.} = 686,47;$$

$$X4_{avg.} = 3\,486,90;$$

$$X5_{avg.} = 2\,274,37.$$

The next step is to differentiate the indices of matrix and to single out the motivators and deterrents. The basis for such differentiation is the peculiar influence of each index on the growth rate of the subject under the study. The factors with positive (stimulative) effects on enterprise formation and growth are known as motivators, the reasons that can hinder the development of enterprises are called deterrents. The determination of the motivators and deterrents is the foundation for the standard vector construction. The component of this vector has the coordinate X_{oi} and is formed on the basis of the indices by formula [7, p.114]:

$$\begin{aligned} X_{oi} &= \max x_{ij} - \text{if element } j \text{ is motivator;} \\ X_{oi} &= \min x_{ij} - \text{if element } j \text{ is deterrent;} \end{aligned} \quad (2)$$

Next factors have positive effects on the cooperation of banks and insurance companies: volume of customer credits, volume of mortgage credits, credit insurance, asset insurance and life insurance. The increase of the mentioned factors signifies the improvement of the activity of the banks and insurance companies, increase in profits and growth of the customer base.

Thus, the variables of the matrix can be classified as motivators and the standard vector acquires

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

the following coordinates:

$$P_0 = (1,9; 1,15; 1,49; 1,08; 1,09)$$

The next step of calculation of the optimal capital structure index is to detect the space between the separate observations (periods) and the standard vector. The space between the separate observation point and point P₀ is calculated according to formula 3:

$$C_{io} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (Z_{ij} - Z_{oj})^2}, \tag{3}$$

Of which:

Z_{ij} – standard value of index j;

Z_{oj} – standard value of index j in model.

Let specify the space between the separate observations (periods) and the standard vector:

$$C_{i1} = \sqrt{(1.9 - 1.9)^2 + (1.15 - 0.89)^2 + (1.49 - 1.49)^2 + (1.08 - 1.08)^2 + (1.09 - 1.09)^2} = 0.26$$

$$C_{i2} = \sqrt{(1.9 - 1.07)^2 + (1.15 - 1.15)^2 + (1.49 - 1)^2 + (1.08 - 0.92)^2 + (1.09 - 0.95)^2} = 0.54$$

$$C_{i3} = \sqrt{(1.9 - 0.83)^2 + (1.15 - 0.96)^2 + (1.49 - 0.51)^2 + (1.08 - 1)^2 + (1.09 - 0.96)^2} = 1.04$$

Next we will calculate the average space between the observations according to formula:

$$C_o = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m C_{io}$$

$$\bar{C}_o = \frac{0.26 + 0.54 + 1.04}{3} = 0.61 \tag{4}$$

We also should calculate the average deviation (S₀), maximum possible deviation from summary model (C₀) and the summary dynamic index of the growth level (di) according to formulae:

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum (C_{io} - \bar{C}_o)^2}; \tag{5}$$

$$C_o = \bar{C}_o + 2S_0; \tag{6}$$

$$d_i = \frac{C_{io}}{C_o}; \tag{7}$$

$$S_0 = \sqrt{\frac{1}{3} (0.26 - 0.61)^2 + (0.54 - 0.61)^2 + (1.04 - 0.61)^2} = 0.38$$

$$C_o = 0.61 + 2 * 0.38 = 1.36$$

$$d_{2013} = 0.26 / 1.36 = 0.19$$

$$d_{2014} = 0.54 / 1.36 = 0.39$$

$$d_{2015} = 1.04 / 1.36 = 0.76$$

Thus, the taxonomic coefficient is calculated on the basis of the taxonomic data:

$$K_i = 1 - d_i \tag{8}$$

$$K_{2013} = 1 - 0.19 = 0.81$$

$$K_{2014} = 1 - 0.39 = 0.61$$

$$K_{2015} = 1 - 0.76 = 0.24$$

Calculated taxonomic index synthetically characterizes the shifts of the factors value of the investigated objects or actions. We can interpret this index as high valued if motivators are high value and

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

the index is low valued if motivators are low valued. The value of the taxonomic index of growth can range between 0 and 1 ($0 \leq K \leq 1$). It can be defined as a separate object (process) with higher value if the value index is closer to 1 at the current period. It helps to evaluate the reached average level of the factors value that characterizes the investigated phenomenon at the current period or subsequent periods.

The calculated indices show that the development of banking and insurance sectors and their cooperation in Ukraine decreases over the last few years with the least index in 2015. It is connected with the reduction of the credits, reduction of the credit insurances, though the bonuses from the assets and life insurances remain unchangeable.

The factors affecting the bancassurance in Ukraine are worth studying. Conventionally these factors can be divided into external and internal. The external factors include the processes and phenomena which cannot be influenced by the institution and the internal factors can be controlled by it. The external factors that affect the bancassurance are: economic situation; financial markets; political climate; legislation; financial policy; world economic situation; force majeure.

We consider that the most important factors of influence in the cooperation of banks and insurance companies are political and legal factors as the admissible level of the cooperation between these financial institutions is set by the government while forming the cooperation mechanism. It is worth mentioning that there are no regulatory and legal documents that control the cooperation of banks and insurance companies.

There are no legal obstacles for cooperation of banks and insurance companies in Ukraine, cooperation can be registered in terms of agency relationships controlled by the government that reduces the economic competitiveness. Nowadays it is generally accepted when the bank wants to maximize own profits and presses the client to use the services of the peculiar insurer it has the agreement with and, consequently, gets the bonuses. Such bank actions violate customer rights as to the choice of the insurer and violate the competitiveness on the insurance market.

Besides the political and legal factors of influence on the cooperation of banks and insurance companies, the formation of the financial policy by the government is also of great importance.

The cooperation of banks and insurance companies in the conditions of minimal limitations has all premises for future growth and the level of integration between financial intermediaries is unlimited and is defined by them independently.

There are some economic, organizational, political and legal factors with negative impact on the development of bancassurance.

These economic factors are:

- limited financial opportunities of banks and insurers impact their possibility to create additional work places, to purchase new equipment and software, to provide bank and insurance services;
- high level of competitiveness. Largest and most powerful international companies that provide insurance, banking, investment and other financial services force less profitable financial intermediaries out of a market;
- insufficient level of marketing of a bank and insurer. The analysis of the insurance segment, marketing survey for searching the best potential partners depend on the bank's marketing level.

The organizational factors of these companies are:

- insufficient flexibility in management and the ability to make the common decisions are the factors that have the direct influence on the effectiveness of the cooperation of banks and insurance companies, besides cooperation of both companies depends on the ability of top-management of both companies to create the right framework for the partnership;
- insufficient professional qualification of staff: the employees of the financial organizations should be professionally qualified as one employee has to consult on different financial services to a client.

Mentioned factors are appropriate for the modern stage of the development of the banking and insurance sectors and somehow limit the mechanism of the cooperation of banks and insurance com-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

panies. We consider that the political and legal factors of influence on banks and insurers cooperation are worth attention. The detection of the acceptable point of cooperation between these financial intermediaries at the government level plays the important role in formation of the cooperation mechanism. The absence of the regulatory and legal documents that control the cooperation of banks and insurance companies should be taken into consideration.

With the help of correlative and regressive analyses the influence of factors on the cooperation of banks and insurance companies will be studied.

In Europe banks mainly provide the life insurances while in Ukraine the banks mostly offer asset and credit insurances. It is partly confirmed by the fact of interdependence between the insurance bonuses and the volume of the customer crediting.

The correlation coefficient helps to prove the interdependence between the factors mentioned above. The index of correlation coefficient ranges between «-1» to «+1». Negative value of the coefficient means the inversely proportional correlation between the indices and the sign «+» means directly proportional correlation.

The density of the interdependence between the indices is determined by the approximation of the index to one, so, the lowest index means the weakest interrelation [8, p.251].

The table 4 is taken as base for the analysis.

Table 4

Bancassurance Indices in 2013 – 2015

Index	2013	2014	2015	accounting period deviation (+,-), before	
				2013	2014
Bancassurance Synthetic Index	0,81	0,61	0,24	-0,57	-0,37
Volume of the Customer Credit (millions, ₴)	137346	135094,45	104879,06	-32 466,94	-30 215,39
Credit Insurance (millions, ₴)	1 026,00	684,7	348,7	-677,30	-336,00

Thus, the correlation between the development of the bancassurance and the peculiar indices is defined in terms of the calculated synthetic index of bancassurance and the factors that influence it, in this case, they are the volume of the customer credit and credit insurance.

According to the data in table above the correlation coefficient was calculated for the customer credit volume 0,9580, credit insurance 0,9847 relatively to the synthetic index and the correlation between the given indices 0,8934.

The next step is the regressive analysis.

The regressive equation can be presented as:

$$Y_x = f(X_1, X_2, \dots, X_N) \tag{9}$$

Of which:

Y_x – dependent variable;

x – independent variable (factor).

In this case we continue to use the data from the table 4 to define the interrelation between the development of the bancassurance and the volumes of customer credits and credit insurances.

The scheme of the interrelation between bancassurance and the volumes of credit insurances is presented as linear equation:

$$y = 0,0008x - 0,0239,$$

that shows the direct dependence between the development of the bancassurance and credit in-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

surances. On the basis of the equation we conclude that over the last years the level of cooperation between banks and insurance companies reduces as well as the volumes of the credit insurances.

The scheme of the interrelation between bancassurance and the volumes of customer credits is presented as nonlinear equation:

$$y = 3E-22x^{4,1495},$$

that shows the dependence between the bancassurance and customer credits. On the basis of the equation we conclude that the level of cooperation between banks and insurance companies reduces faster than the volumes of the customer credits.

Conclusions. Many scholars consider that modified and gradually implemented policy of the minimum liability limits can facilitate the national economic growth as the level of integration between the financial intermediaries in this situation is unlimited, defined individually and allows to finance the into branches where money will be used more effectively. With the help of regressive and correlative analyses the impact of credit volumes and insurance bonuses on the development of the bancassurance was defined. The correlation coefficient was calculated for the customer credit volume 0,9580, credit insurance 0,9847 relatively to the level of bancassurance development and the correlation between the given indices 0,8934. On the basis of the calculated indices we can state the high interdependence between them and this interdependence has linear character, for example, the enlarging of the customer credits volume increases the insurance bonuses from credit insurances and facilitates the cooperation between banks and insurers.

Nowadays the important issues the banks and insurance companies face are economic instability and how to ensure financial stability. It should be noted that Ukrainian legislation does not support the financial groups integration, no commission that executes the state regulation in sphere of financial services, accreditation of insurance companies in banks is not clear enough, money laundering schemes via reinsuring still exist and the crucial problem is the general lack of knowledge about insurance options.

References

1. Kozmenko, S. M. & Bagmet, K. V. (2012). *Teoretychne pidgruntia bankivsko-strahovoi integracii* [Theoretical soil of bank-insurance integration]. *Visnyk NBU – Announcer NBU*, no. 2, pp. 22-27. [in Ukrainian].
2. Shakura, O. O. (2013). *"Bancassurance"- iak perspektyvna forma konvergentsii bankiv ta strahovykiv* ["Bancassurance"- as a perspective form of convergence of banks and insurers]. *Innovatsiina ekonomika - Innovative economy*, no.8, pp.275-280. [in Ukrainian].
3. Dr. Sumathi, K. (2012). "Bancassurance: Tapping of Insurance into Banking Pursuit" *International Journal of Scientific and Research Publications*. Edited by Dr. Sumathi Kumaraswamy – Vol. 2 (7), pp. 214-221. [in English].
4. Rebeena, A. (2015). Growing Role of Bancassurance in Banking Sector Bonfring *International Journal of Industrial Engineering and Management Science*. Edited by Rebeena Alavudeen, Dr. Sr. Rosa K. D – Vol. 5, pp. 10-16. [in English].
5. Yermoshenko, A. M. (2012). *Pokaznyky otsynuvannya dynamiky rozvytku integratsiyi u konteksti stvorennia mehanizmu integratsiyi strahovykh kompaniy z bankamy v Ukraini* [Indices of evaluation of dynamics of development of integration in the context of creation of mechanism of integration of insurance companies with banks in Ukraine]. *Visnyk Berdianskogo Universytetu menegmentu i biznesu* – [Announcer of Berdiansk University

Література

1. Козьменко, С. М. Теоретичне підґрунтя банківсько-страхової інтеграції / С. М. Козьменко, К. В. Багмет // Вісник НБУ. – 2012. – № 2. – С. 22–27.
2. Шакура, О. О. "Bancassurance" - як перспективна форма конвергенції банків та страховиків / О. О. Шакура // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 275-280.
3. Dr. Sumathi K. "Bancassurance: Tapping of Insurance into Banking Pursuit" *International Journal of Scientific and Research Publications*. Edited by Dr. Sumathi Kumaraswamy – Vol. 2 (7) – 2012. – P. 214-221.
4. Rebeena, A. Growing Role of Bancassurance in Banking Sector Bonfring *International Journal of Industrial Engineering and Management Science*. Edited by Rebeena Alavudeen, Dr. Sr. Rosa K. D – Vol. 5. – 2015. – P. 10-16.
5. Єрмошенко, А. М. Показники оцінювання динаміки розвитку інтеграції у контексті створення механізму інтеграції страхових компаній з банками в Україні / А. М. Єрмошенко // Вісник Бердянського Університету менеджменту і бізнесу. – 2012. – № 2. – С. 131-135.
6. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : НКДРРФП. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>. – Мова укр., рус., англ.– Дата останнього доступу: 21.02.2017. – Назва з екрану.
7. Калашнікова, К. М. Застосування таксономічного

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

of management and business], no. 2, pp.131-135. [in Ukrainian]

6. *Natsionalna komisija shcho zdiisnyuye derzhavne reguluvannya u sferi rynkiv finansovykh poslug* [The national Commission exercising state regulation in the sphere of financial services markets]. Retrieved from : <https://nfp.gov.ua>. [in Ukrainian].

7. Kalashnikova, K. M. (2012). *Zastosuvannya taksonomichnogo analizu dlia vyznachennia integralnogo pokaznyka optymality struktury kapitalu* [Applying taxonomic analysis to determine the integral indicator of the optimality of capital structure]. *Upravlinnia rozvytkom - Development management*, no.2, pp. 112-115. [in Ukrainian].

8. Marmoza, A. T. (2013). *Teoriya statystryky* [The theory of statistics]. *Navchalnyi posibnyk - Study guide*. Kiev : Centre of educational literature. [in Ukrainian].

аналізу для визначення інтегрального показника оптимальності структури капіталу / К. М. Калашникова // Управління розвитком. – 2012. – № 2. – С. 112-115.

8. Мармоза, А.Т. Теорія статистики : навч. посіб. / А. Т. Мармоза. – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 592 с.

Received for publication 22.02.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Rusul, L. V. Bancassurance under financial markets' globalization in Ukraine / L. V. Rusul // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 118-126.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.71

А. О. Фрич, к. е. н.

**НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ОПОДАТКУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ**

Актуальність теми дослідження. Світова фінансова криза, що супроводжувалася фінансовою підтримкою урядами провідних країн своїх банківських систем, довела необхідність підвищення їх відповідальності за наслідки своєї діяльності, у т. ч. шляхом формування резервів, кошти з яких можна задіяти для подолання наслідків майбутніх криз, запроваджуючи додаткові податки на фінансові установи.

Постановка проблеми. Щоб визначити доцільність встановлення таких податків в Україні, необхідно розглянути світові моделі оподаткування фінансового сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, вивчені у статті, розглядали такі автори, як: А. Буркова, О. Василик, А. Гальчинський, О. Гусак, Т. Єфименко, А. Мороз, Н. Петровська, К. Проккура, В. Унінець-Ходаківська.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. В умовах економічної кризи вивчення світового досвіду щодо спеціальних податків для фінансових інститутів та їх перспективи в Україні залишаються дискусійними.

Постановка завдання. Мета публікації - систематизація відомостей про світові моделі оподаткування фінансового сектору країни. Окрему увагу приділено історії становлення, складовим і видам спеціального податку на банківські установи. Запропоновано примірний порядок впровадження оподаткування фінансового сектору для України, з урахуванням необхідності створення механізмів боротьби з тінювими схемами.

Виклад основного матеріалу. У статті розглянуто теоретичні та практичні питання оподаткування фінансового сектору країни. Окрему увагу приділено історії становлення, складовим і видам спеціального податку на банківські установи. Запропоновано примірний порядок впровадження оподаткування фінансового сектору для України, з урахуванням необхідності створення механізмів боротьби з тінювими схемами.

Висновок. Основні напрями вдосконалення оподаткування фінансового сектору в Україні: запровадження в перспективі нових податків на діяльність фінансових інститутів для запобігання кризам у фінансовому секторі; внесення змін і доповнень до податкового законодавства, спрямованих на запобігання використанню небанківських фінансових установ для мінімізації податкових зобов'язань суб'єктів підприємницької діяльності.

Ключові слова: база податку; банк; збір; податок; фінансова операція; фінансовий сектор; ставка податку.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-127-132

Актуальність теми дослідження. Світова фінансово-економічна криза, що супроводжувалася великими фінансовими впливами для підтримки урядами провідних країн світу своїх банківських систем, продемонструвала необхідність підвищення їх відповідальності за наслідки своєї діяльності, у т. ч. шляхом формування резервів, кошти з яких зможуть використовуватися для подолання наслідків майбутніх криз, за рахунок запровадження додаткових податків на фінансові установи.

UDC 336.71

А. О. Frych, Candidate of Economic Sciences

**DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF
FINANCIAL SECTOR TAXATION**

Urgency of the research. The global financial crisis, accompanied by financial injections from governments of leading countries to support their banking systems, proved the need to increase their responsibility for the consequences of their actions, in particular through the creation of reserves, financial resources from which can be used to overcome the effects of future crises, by the imposition of additional taxes on financial institutions.

Target setting. To determine the practicability of imposition of such taxes in Ukraine it is necessary to consider world's models of financial sector's taxation.

Actual scientific researches and issues analysis. The issues researched in the article, have been studied by such authors as: A. Burkova, O. Vasylyk, A. Halchynsky, O. Husak, T. Yefymenko, A. Moroz, N. Petrovska, K. Proskura, V. Unynets-Khodakivska

Uninvestigated parts of general matters defining. In conditions of economic crisis, the study of the world practices concerning special taxes for financial institutions and their prospects in Ukraine remains controversial.

The research objective. The aim of the publication is a systematization of information on world's models of taxation of the financial sector and a determination of directions of modernization of the tax system in this sphere in Ukraine.

The statement of basic materials. The article deals with theoretical and practical issues of taxation of a state financial sector. The particular attention is paid to the history of origin, elements and types of the special tax on bank institutions. The article offered an approximate order of imposing of the financial sector's taxation for Ukrainewith account of the need to create a mechanism of fight against shadow schemes.

Conclusions. The main directions of improvement of financial sector taxation in Ukraine are: imposition in prospect new taxes on financial institutions activities to prevent crises in the financial sector; amendments of tax laws, aimed to prevent the use of non-bank financial institutions to minimize the tax liabilities of business entities.

Keywords: tax basis; bank; fee; tax; financial transaction; tax rate.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Постановка проблеми. Щоб визначитися з доцільністю встановлення таких податків в Україні, необхідно детальніше розглянути моделі оподаткування фінансового сектору, що застосовуються в різних країнах світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стали предметом даного дослідження, вже перебували в полі наукового інтересу таких авторів, як: А. Буркова, О. Василик, А. Гальчинський, О. Гусак, Т. Єфименко, А. Мороз, Н. Петровська, К. Проскура, В. Унінець-Ходаківська.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Разом із тим, в умовах тяжкої економічної кризи, вивчення світового, європейського досвіду впровадження спеціальних податків для фінансових інститутів та перспективи їх впровадження в Україні залишаються дискусійними та не втрачають своєї актуальності.

Постановка завдання. Метою публікації є систематизація відомостей щодо існуючих у світі моделей оподаткування фінансового сектору, а також визначення напрямків модернізації системи оподаткування у вищезазначеній сфері в Україні.

Виклад основного матеріалу. Особливої популярності ідея запровадження додаткового оподаткування фінансового сектору набула у 2008-2009 рр., коли згадали, що лауреат Нобелівської премії Дж. Тобін ще у 1970-х роках запропонував ввести податок на короткострокові операції з іноземною валютою. За його підрахунками, застосування ставки податку в межах 0,1-0,25% дасть змогу отримати від його запровадження 150 млрд дол. США, які він пропонував поділити між МВФ і банками провідних країн світу.

Однак до 2009 р. жоден політик у США не підтримав цю ідею, і лише коли на зустрічах Великої двадцятки почали говорити про становлення нового фінансового порядку (New Order), у Великобританії, а потім у МВФ підготували пропозиції щодо запровадження розширеного податку Тобіна не лише на валютні операції, а й на цінні папери та деривативи. Однак рішення так і не було прийнято, оскільки згадали негативний досвід Швеції, яка вводила аналогічний податок, а згодом відмовилася від нього.

В умовах фінансово-економічної кризи активізувалися дискусії з приводу введення спеціальних податків на банківську діяльність.

Ці податки можна розділити на два основні види:

- спеціальний податок на кредитні організації, спрямований на покриття витрат держави з підтримки фінансового сектору і покликаний знизити в ньому рівень надлишкових ризиків;
- інші види податків на фінансові інститути, спрямовані на посилення податкового тягаря на фінансовий сектор, вилучення ренти і зниження системного ризику в банківській сфері.
- На сьогодні закон про спеціальний податок на банки ухвалено у Швеції. З 2011 р. податок на кредитні організації вводиться у Великобританії. З прийняттям Закону Додда – Френка закладено можливість введення подібного податку в США. Прийняти аналогічні законопроекти мають намір Німеччина, Франція та інші країни [1, с. 85].
- Введення спеціального податку передбачає одночасне створення ефективного механізму реструктуризації проблемних банків. Оскільки цей податок тісно пов'язаний із механізмом санації банків, у більшості зарубіжних законопроектів розрахунок податку й порядок його збирання, а також розпорядження фондом накопичених коштів передбачається довірити агентству зі страхування внесків або іншим органам, відповідальним за реструктуризацію банківської сфери. Платниками спеціального податку можуть бути тільки банки або всі види фінансових інститутів. Розширення сфери застосування спецподатку знизить ризик його «міграції» в сектор неоподатковуваних інститутів [1, с. 101].
- Об'єкт і база спецподатку визначаються виходячи із завдань зниження рівня ризиків і витрат бюджету на санацію банків. Відповідно до цього найкращою базою податку визнано вартість пасивів фінансового інституту, включаючи позабалансові, за вирахуванням капіталу і рівня застрахованих зобов'язань (вкладів фізичних осіб). Ставка спецподатку повинна визначатися з урахуванням витрат на підтримку фінансового сектору під час попередніх криз і враховувати структуру ризиків кредитних організацій. Ставка, як правило, має бути достатньою для накопи-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

чення необхідних грошових коштів протягом 10-15 років. Податкові платежі можуть спрямовуватися до бюджету або до сформованого спеціалізованого фонду. Створення фонду збільшує можливість агентства з реструктуризації банків і знижує ризик нецільового використання коштів. Оптимальним є створення фонду в розмірі 2-4% ВВП.

Спеціальний податок на фінансові інститути планується ввести в ряді розвинених країн (Табл. 1) [1, с. 53]:

Таблиця 1

Спеціальні податки на фінансовий сектор

Показник	Конгрес США (законопроект)	Сенат США (законопроект)	Німеччина (проект Постанови уряду)	Швеція (чинний закон)
Суб'єкт оподаткування	Фінансові інститути за активами понад 50 млрд дол. І хедж-фонди за активами понад 10 млрд дол.	Фінансові інститути з активами понад 50 млрд дол.	Банки	Національні банки та їхні зарубіжні дочірні компанії
Об'єкт оподаткування	Не визначено	Не визначено	Не визначено	Пасиви за вирахуванням капіталу й застрахованих депозитів
Ставка	Не визначено	Не визначено	Не визначено	0,036 %
Залежність ставки від ризику	Індивідуально для кожного фінансового інституту	Залежно від розміру активів, внеску в системний ризик та інших чинників	Залежно від системного ризику фінансового інституту	На сьогодні немає. У майбутньому буде встановлено
Планований розмір фонду	1% ВВП (150 млрд дол.)	Формування фонду ex ante не передбачено	Не визначено	2,5 % ВВП
Керуючий фондом	Агентство зі страхування вкладів	Агентство зі страхування вкладів (FDIC)	Агентство з підтримки стабільності на фінансових ринках	Національне боргове агентство

Крім спеціального податку на пасиви банків у деяких країнах пропонується ввести інші види додаткових податків на фінансовий сектор. Якщо спецподаток призначений для покриття прямих витрат держави на підтримку кредитних організацій, то інші податки – на покриття непрямих витрат на подолання фінансової кризи й попередження виникнення подібних криз у майбутньому. Причиною запровадження інших додаткових податків на фінансовий сектор є значне перевищення фіскальних і соціальних видатків держави на подолання кризи порівняно з видатками на пряму підтримку фінансового сектору. Іншою метою введення додаткових податків є інтерналізація негативних екстерналій фінансового сектору, до яких належать створення системного ризику і прийняття надлишкового ризику у процесі діяльності фінансових посередників.

До інших податків на банки можна віднести «податок на фінансові операції» (Financial Transactions Tax) і «податок на фінансову діяльність» (Financial Activities Tax). Основною перевагою податку на фінансові операції є значне збільшення доходів бюджету і зниження волатильності фінансових ринків. За наявними підрахунками при введенні цього податку зі ставкою 0,05% на всі операції з акціями, облігаціями, валютою і деривативами дохідна частина бюджетів країн G20 збільшиться на 600 млрд дол.

До недоліків податку на фінансові операції можна віднести таке:

- податок не підходить для створення механізму реструктуризації в банківському секторі, оскільки обсяг операцій не відображає рентабельність банку й рівень витрат на його можливу реструктуризацію в разі кризи;
- основний тягар податку може бути перекладено на споживачів фінансових послуг, у т. ч. й позичальників;
- цей податок можна буде обходити з допомогою застосування різних методів фінансового інжинірингу, якщо податок не буде запроваджено хоча б у більшості розвинених країн світу [2, с. 9].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Податком на фінансову діяльність обкладаються прибуток фінансових інститутів і винагорода працівників. Цей податок може принести значні доходи бюджету й фактично є вилученням частини ренти фінансового сектору. Особливо це стосується тих випадків, коли базою оподаткування є лише доходи високооплачуваних працівників і з прибутку фінансових компаній при розрахунку податку вираховується нормальна віддача на капітал. При виключенні з податкової бази певної суми віддачі на капітал податок на фінансову діяльність знижує рівень ризику, який беруть на себе кредитні організації у процесі діяльності. На відміну від податку на фінансові операції податок на фінансову діяльність не чинить негативного впливу на всю економіку й не веде до підвищення загального рівня цін.

Дискусія навколо запровадження спеціального оподаткування банківської діяльності почалася вже на початкових стадіях глобальної фінансової кризи. Політичні керівники й регулятори ряду держав висловлювалися на користь введення таких податків і зборів. Це питання незмінно входило до порядку денного всіх останніх самітів G20.

Утім, ідея мала й численних противників. Причому не тільки в банківському співтоваристві, більшість якого назвала спеціальне оподаткування «популістським», а й серед офіційних представників ряду держав.

Україну визнано однією з держав, що найбільше постраждали від наслідків фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр., тому для запобігання інерційного впливу повільнішого виходу з кризи фінансового сектору, порівняно з іншими секторами економіки, в нашій країні передбачено відповідні зміни в оподаткуванні. Так, у 2009 р. було введено норму, згідно з якою на валові витрати дозволялося відносити 80% сукупного розміру страхового резерву. До цього діяла норма (запроваджена у 2005 р.), згідно з якою обмеження на віднесення до валових витрат становило для банків 10%, для небанківських фінансових установ – 15% від суми боргових вимог. У 2010 р. встановлено обмеження розміру страхового резерву, що створюється за рахунок збільшення валових витрат фінансової установи, для комерційних банків 20 відсотками (на період до 01.01.2011 – 40, на період з 01.01.2011 до 01.01.2012 – 30 відсотками) суми фактичної заборгованості за всіма видами кредитних операцій, за винятком позабалансових, крім гарантій, для небанківських фінансових установ – не більше 10% суми боргових вимог.

Основну ідею модернізації системи оподаткування із запровадженням Податкового кодексу України можна визначити як зменшення ставок основних податків з одночасним розширенням бази оподаткування. В частині оподаткування банківської діяльності введено визначення звичайної ставки процента за кредит (позику) та визначено деталізований перелік банківських доходів і витрат, які враховуються при визначенні об'єкта оподаткування. Аналіз податкових новацій дає можливість дійти висновку, що Кодексом передбачено докорінну зміну принципів визначення податкового зобов'язання банку шляхом переходу на систему визнання доходів і витрат для цілей оподаткування, виходячи з принципів фінансового (бухгалтерського) обліку. Норму про порядок оподаткування операцій банків із відступлення права вимоги із Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» адаптовано до методу нарахування. Як один з основних елементів такого переходу скасовано так зване правило першої події та запроваджено принцип визнання доходів і витрат у момент їх нарахування (принцип нарахувань).

Як зазначалося вище, сучасні європейські підходи до оподаткування фінансового сектору економіки передбачають введення додаткових податків (зборів) як джерел компенсації ймовірних втрат під час кризи.

Враховуючи існуючі механізми податкової підтримки в Україні, уявляється передчасним запроваджувати додаткові податки на фінансовий сектор.

Зі зміцненням фінансового сектору у країні було б доцільно поступово привести систему його оподаткування у відповідність із кращою європейською практикою. Для цього необхідно:

- вивчити результати застосування спеціальних податків на фінансовий сектор у світі та у Європейському Союзі зокрема;
- визначити чітку класифікацію фінансових операцій;

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

- уніфікувати стандарти бухгалтерського обліку для визначення бази оподаткування;
- удосконалити діючу схему обміну інформацією між країнами;
- розробити ефективний механізм оподаткування транснаціональних фінансових операцій;
- здійснювати пошук національної моделі оподаткування у фінансовому секторі.

Для цього необхідно дослідити переваги й недоліки податків на фінансові установи:

- Податок на фінансові трансакції.

База цього податку охоплює операції з усіма фінансовими інструментами, такими як акції, бонди, деривативи, валюта тощо. Завдяки широкій базі податок здатен забезпечити достатні надходження.

Податок введено в семи країнах ЄС: Великобританії, Польщі, Бельгії, Румунії, Греції, Ірландії, Фінляндії.

- Банківський збір (внесок фінансової стабільності) – ставка збору коливається на рівні від 0,01 до 0,5%.

- Податок на фінансову діяльність (ПФД).

Відповідно до рекомендацій комюніке Європейського Союзу COM 549/5 (2010), існує сімейство цього податку.

ПФД 1: найпоширеніша форма податку, замітник ПДВ; податкова база включає фонд заробітної плати й дохід фінансових інститутів; податкова ставка – від 4,25 до 13,60%.

ПФД 2: податок на економічну ренту; податкова база включає високі зарплати й бонуси плюс дохід фінансового інституту, що перевищує середній рівень; податкова ставка – близько 5%.

ПФД 3: податок на ризик; податкова база включає екстремально високий рівень доходу й бонусів; податкова ставка – близько 10%.

Запровадження спеціальних податків на діяльність суб'єктів фінансового сектору важливо розглядати як перспективний напрям удосконалення оподаткування цього сектору.

Разом із тим уже сьогодні назріла необхідність прийняття ряду змін і внесення відповідних поправок до вітчизняного податкового законодавства, зокрема, спрямованих на усунення в ньому прогалин, що створюють можливості для ухилення від оподаткування, оскільки фінансові установи у багатьох країнах світу активно використовуються в тінювих схемах із цією метою.

Тінюві активи утворюються не в самих небанківських фінансових установах (НФУ). НФУ слугують лише механізмами їх утворення – а саме активів своїх клієнтів – суб'єктів підприємницької діяльності. Тому заходи з протидії цьому явищу з допомогою небанківського сектору будуть передусім стосуватися не так самих НФУ, як умов фінансово-господарської діяльності, елементами якої є небанківські фінансові установи [3, с. 48].

У процесі утворення й легалізації тінювих небанківських активів беруть участь фактично лише два податки – ПДВ і податок на прибуток підприємств. Оскільки ж операції з надання фінансових послуг не є об'єктом оподаткування ПДВ, основні небанківські тінюві схеми фактично не використовують механізм ПДВ. Таким чином, удосконалення оподаткування для уникнення створення протиправних схем у небанківському секторі має передусім розпочатися з удосконалення механізму справляння податку на прибуток підприємств.

Розглянемо необхідні для цього зміни.

Основним інструментом зниження податку на прибуток суб'єктів підприємницької діяльності є завищення витрат, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування. Одним із каналів завищення витрат є завищення тарифів на послуги небанківських фінансових установ. З метою запобігання цим явищам слід установити максимально допустимий рівень тарифів на небанківські фінансові послуги (їх установлюватимуть органи державного нагляду за небанківською фінансовою діяльністю), що може враховуватися у складі витрат при визначенні податку на прибуток підприємств.

Основним заходом з ліквідації другої комплексної податкової тінювої схеми (схема зі зменшення оподаткованого прибутку суб'єктів підприємницької діяльності через збільшення витрат, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування за рахунок купівлі неліквідних (або

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

незабезпечених) цінних паперів) буде реформування процедури лістингу й диверсифікації в небанківських фінансових операціях.

Для забезпечення виконання протиправних небанківських фінансових оборотів із використанням операцій з цінними паперами використовуються тіньові фондові схеми. В основному вони застосовуються при здійсненні купівлі-продажу цінних паперів за завищеними чи заниженими цінами. Маніпулювання з реальною ціною цінних паперів призводить до можливості накопичення тіньових активів і здійснення тіньових приватизаційних схем. Отже, головна проблема полягає в недостатньому контролі з боку державних органів за правильним лістингом цінних паперів (іноді можна говорити про його повну відсутність).

Для протидії цьому негативному явищу потрібно все котирування цінних паперів здійснювати через депозитарні системи, які заслуговують на довіру. Якщо резидент проводить операції з цінними паперами за кордоном, потрібно обов'язково надавати інформацію про здійснений лістинг таких цінних паперів через подання документів, які б вказували на їх реальну ціну, підтверджену суб'єктами світового фондового ринку, що заслуговують на довіру. Це дасть змогу виявляти протиправні операції з маніпуляцією вартістю цінних паперів, що надасть можливість вживати відповідних заходів до порушників законодавства з обігу цінних паперів і призупиняти проведення протиправних небанківських фінансових оборотів.

Висновок. Таким чином, основні напрями вдосконалення оподаткування фінансового сектору в Україні полягають у необхідності запровадження в перспективі нових податків на діяльність фінансових інститутів із метою запобігання виникненню кризових явищ у фінансовому секторі, а також внесення змін і доповнень до податкового законодавства, спрямованих на запобігання використанню небанківських фінансових установ у схемах мінімізації податкових зобов'язань суб'єктів підприємницької діяльності.

Література

1. Банки в посткризисной экономике: Россия и международная практика (информационно-аналитические материалы) / А. А. Хандруев, А. А. Чумаченко, А. В. Ветрова [и др.] – М. : Ассоциация региональных банков России (Ассоциация «Россия»); Консалтинговая группа «Банки. Финансы. Инвестиции», 2010. – 137 с.
2. Ільяшенко, В. А. Шляхи реформування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності / В. А. Ільяшенко // Економічний вісник університету : зб. наук. праць учених та аспірантів. – 2012. – Вип. 19/1. – С. 188–192.
3. Ільяшенко, В. А. Возможности заимствования современного опыта налогового регулирования в странах Европейского союза / В. А. Ільяшенко // Экономика и право Казахстана. – 2014. – № 5. – С. 49-51.

References

1. Khandruev, A. A., Chumachenko, A. A., Vetrova, A. V., et al. (2010). *Banks in the post-crisis economy: Russia and international practice (information analysis content)*. Moscow : Association of regional banks of Russia (association "Russia"); "Banks. Finances. Investments" consulting group. p. 137. [in Russian].
2. Іliashenko, V. A. (2012). *Shlyakhy reformuvannya sproshchenoyi systemy opodatkovannya, obliku ta zvitnosti* [Ways of reformation of the simplified taxation system, accounting and reporting]. Economic Newsletter of the University : Collection of Research Papers of Scholars and Post-graduate Students, 19/1, pp. 188–192. [in Ukrainian].
3. Іliashenko, V. A. (2014). *Vozmozhnosti zaimstvovaniya sovremennogo opyta nalogovogo regulirovaniya v stranah Evropejskogo soyuza* [Possibilities of adoption of modern practices of tax regulation in the countries of the European Union]. Economy and Law of Kazakhstan, 5, pp. 49-51. [in Russian].

Надійшла 27.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Фрич, А. О. Напрями вдосконалення оподаткування фінансового сектору / А. О. Фрич // Науковий вісник Полісся. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 127-132.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 339:004.738.5

УДК 339:004.738.5

S. M. Shkarlet, Doctor of Economic Sciences,
Professor,

I. O. Khomenko, Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor

C. M. Шкарлет, д. е. н.,
професор,

I. O. Хоменко, д. е. н.,
доцент

THE CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ELECTRONIC COMMERCE

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ

Urgency of the research. A retrospective study of international electronic commerce is timely diagnosing its current state for forecasting future situation, determine the level of involvement of Ukraine in international e-commerce

Target setting. The rapid variability of the environment, the dynamic development of the scientific sphere, active introduction of innovative technologies of information society has led to the emergence of a qualitatively new type of international e-trade.

Actual scientific researches and issues analysis. Among the foreign scientists who studied the formation and development of international electronic commerce are J. Neumann, Dzh. Forester, Henry Morgan's Harald company and Stanley [6] and so on.

Uninvestigated parts of general matters defining. The analysis of studies and publications shows that local scientists have not considered the possibility of including Ukraine into the international e-commerce as a promising direction revival of foreign trade activities of the state, most attention was paid to achieving positive results within the country.

The research objective. An international study of electronic commerce in the world is appropriate and define the role of Ukraine as its member, which, combined with the discovery of the prospects of this form of economic relations in our country will propose ways to modernize e-commerce Ukraine towards intensification of foreign economic activity.

The statement of basic materials. There is a clear upward trend in the number of Internet users, new post offices, including country. During last years the number of ATMs was increased, which is a prerequisite for the development of electronic commerce, although the structure of payments for purchased online products still continues to dominate the cash calculation. Currently trading over the Internet ranks 2nd in the structure of retail trade in Ukraine.

Conclusions. Ecommerce should be positioned as a real opportunity to develop trade relations in Ukraine and in international economic activity.

Keywords: e-commerce; online trading; e-commerce; commercial activity; telecommunications technology; the global market.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-133-138

Urgency of the research. Timely is a retrospective study of international electronic commerce, diagnosing its current state for forecasting future situation, determine the level of involvement of Ukraine

Актуальність теми дослідження. Своєчасним є дослідження ретроспективи міжнародної електронної торгівлі, діагностування її сучасного стану задля прогнозування майбутньої ситуації, визначення рівня залучення України в процеси міжнародної електронної торгівлі.

Постановка проблеми. Стрімка мінливість зовнішнього середовища, динамічний розвиток наукової сфери, активне впровадження інноваційних технологій, формування інформаційного суспільства зумовили появу якісно нового типу міжнародної торгівлі – електронної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед іноземних вчених, які досліджували становлення та розвиток міжнародної електронної торгівлі, Дж. Нейман, Дж. Форестер, компанія Генрі Моргана і Харальда Стенлі [6] тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз досліджень і публікацій свідчить, що вітчизняні науковці не розглядали можливість включення України до міжнародної електронної торгівлі як перспективного напрямку пожевлення зовнішньоекономічної діяльності держави, увага акцентувалася переважно на досягненні позитивних результатів у межах країни.

Постановка завдання. Доречним є дослідження стану міжнародної електронної торгівлі у світі та визначення ролі України як її учасника, що в поєднанні з виявленням перспектив розвитку даної форми економічних відносин в нашій державі дозволить запропонувати шляхи модернізації електронної торгівлі України в напрямку активізації зовнішньоекономічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Спостерігається чітка тенденція до зростання кількості користувачів Інтернет, з'являються нові поштові відділення, в тому числі приватні. Протягом останніх років зростала кількість банкоматів, що є однією з умов розвитку електронної торгівлі (, хоча в структурі платежів за куплені он-лайн товари все ще продовжує домінувати готівковий розрахунок. Наразі торгівля через Інтернет посідає друге місце в структурі роздрібно торгівлі України.

Висновки. Електронну торгівлю слід позиціонувати як реальну можливість розвитку торгівельних відносин на території України та в сфері міжнародної економічної діяльності.

Ключові слова: електронна комерція; Інтернет-торгівля; електронна торгівля; комерційна діяльність; телекомунікаційні технології; світовий ринок.

МЕНЕДЖМЕНТ

in international e-commerce in order to find the best ways of strengthening and further development of this sector as a promising area of integration of our country in global trade relations.

Target setting. The rapid variability of the environment, the dynamic development of the scientific sphere, active introduction of innovative technologies of information society led to the emergence of a qualitatively new type of international trade - e. Creating the conditions for a loyal pricing policy (by reducing the costs the company), a broad consumer awareness (due to the general availability of information on the Internet and the availability of review of a product or service), maximum comfort of clients (Simple purchase online, room service, speed of delivery, the opportunity to purchase directly from foreign companies, a wide range of products, opportunity to purchase anonymous), the international e-commerce has a clear tendency to increase the volume of its value, despite a number of shortcomings.

Actual scientific researches and issues analysis. Investigation of the current state of international e-commerce and the essence of the concept of domestic scholars pay attention, including Malovichko S. V., Tyahunova N. M., Fillipova L. L. and others. Problems of development of electronic commerce in Ukraine studied Ilyashenko S. M., Paulyk A. J., focusing mainly on the analysis of e-commerce within the state.

Among the foreign scientists who studied the formation and development of international electronic commerce, J. Neumann, Dzh. Forester company Harald Henry Morgan and Stanley and so on.

Bold still unsolved aspects of the problem. The rapid scientific and technological development causes growing role of international electronic commerce, which attract globally in Ukraine will intensify commercial relations with other countries, to position Ukraine to a new level worldwide.

Uninvestigated parts of general matters defining. The analysis of studies and publications shows that local scientists have not considered the possibility of including Ukraine in the international e-commerce as a promising direction revival of foreign trade activities of the state, most attention was paid to achieving positive results within the country.

The research objective. It is appropriate that an international study of electronic commerce in the world and define the role of Ukraine as its member, which, combined with the discovery of the prospects of this form of economic relations in our country will propose ways to modernize e-commerce Ukraine towards intensification of foreign economic activity.

The statement of basic materials. The development of information technology starts from 1940 with the creation of the first computers, the rapid improvement which contributes to their practical application in trade already in 1950. Further evolution of e-commerce is closely linked with technical and technological modernization of hardware and software.

The development of international electronic trade is now largely determined by population access to the Internet, the availability of infrastructure servicing commercial transactions (possibility of electronic payments, service delivery, etc.), the legal framework.

According to official data of the World Bank, the upward trend in the number of Internet users is observed in almost all countries. As of 2016 one of the highest number of users 100 people are Luxembourg (97.3), Norway (96.8), Liechtenstein (96.6), Denmark (96.3), Bahrain (93.5), Japan (93.3), Finland (92, 7) United Kingdom (92.0), UAE (91.2), Sweden (90.6), Canada (88.5), South Korea (89.9), Australia (84.6), Israel (78.9) [4].

And most pronounced positive dynamics of growth in the number Internet users seen in developing countries and economies in transition. For example, in the Russian Federation growth rate on the basis of the past five years amounted to 170.72%; Ukraine to 211.42%; China 146.65% Bosnia and Herzegovina 152.85%. For comparison, the growth rate in EU countries on average 12.74%. That increased level of integration of the world into the global online network (the growth rate in world average was 90.06% for the last five years). If further prostezhuvatymetsya similar dynamics, over the next 15-20 years, the entire population of the world will be able to use the Internet. Internet, creating conditions for the development of e-commerce is definitely determines its value volumes.

The countries with the highest index of e-commerce B2C UNCTAD (calculated based not only on access to the Internet, but also the availability of reliable servers, distribution calculating the credit card infrastructure delivery) are Luxembourg, Norway, Finland, Canada, Sweden, Australia, Denmark,

МЕНЕДЖМЕНТ

South Korea, Great Britain, Israel. Among developing countries, in the first ten according to the index included South Korea, Hong Kong, Singapore, Bahrain, Turkey, Chile, Uruguay, Trinidad and Tobago, Malaysia, Brazil. Among the transition countries - Macedonia, Serbia, Russia, Bosnia and Herzegovina, Albania, Georgia, Ukraine, Armenia, Belarus, Moldova [5].

The relevant legislative framework for the implementation of e-commerce are most developed countries (legislation on electronic transactions - 97.6%, for the protection of consumers - 85.7%; the fight against cybercrime - 83.3%). Transition countries usually focus on legal support of electronic transactions (100%) and increasing the security of users (legislation on cybercrime 70.6%), while only 11.8% State guarantee consumer protection. For developing countries, these figures vary widely depending on their socio-economic status [5].

The value of e-commerce transactions between businesses and consumers by the end of 2013 is estimated at \$ 1.2 trillion. US. (2015 - 1.7 bln. Dollars. USA), between entrepreneurs-15 trillion. US [5].

The highest revenue from e-commerce in 2015 were countries with appropriate regulatory and infrastructural provision of the activity (Fig. 1).

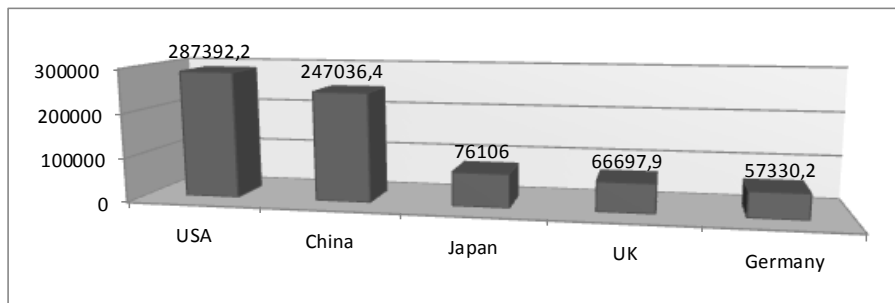

Fig. 1. The States with the highest income from e-commerce in 2015, mln. USD. US [6]

Highly developed countries are constantly improving the legislative framework commercial transactions over the Internet, implement measures enhancing the security of such activities. E-commerce is seen as a promising element to market small and medium enterprises.

Currently leading role in international ecommerce occupy large specialized companies specializing in the sale of products exclusively via the Internet: Amazon.com (USA), JD.com, Jia.com (China). Distribution activity becomes global platforms of the proposal - which entities (including small businesses) to sell their products through the network. The biggest of them now are "Alibaba" (China), "Amazon", "eBay" (USA) [5].

Distribution of ecommerce methods shall shopping via mobile phones and other such innovative devices (Fig. 2).

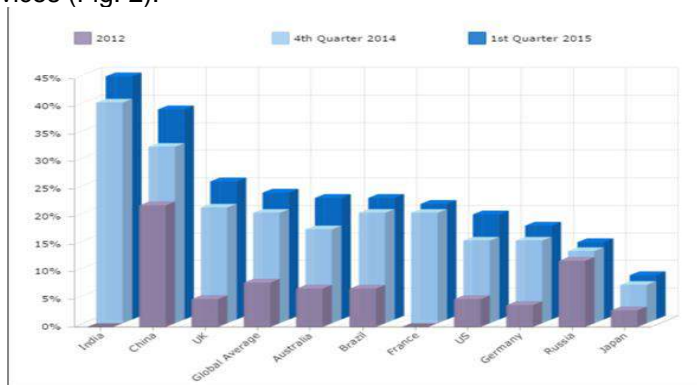

Fig. 2. Share of online commerce using mobile [1]

МЕНЕДЖМЕНТ

Often the choice of virtual item purchases significantly affect the delivery terms, at the beginning of 2015 79.5% online - providing customers would prefer e-commerce, if delivery of the goods would be free; 44.6% - subject to delivery on the same day; 72.4% - with the possibility of free return, if such a need; 22.8% more than willing to pay as soon as possible to obtain products [1]. There are significant differences in terms of desirable depending on the regions. For example, the EU date for the receipt of purchase is not essential (marked about 30%), while for the Chinese is of paramount importance (78%). However, recent and willing to pay more for this service.

The main reasons for purchasing products over the Internet are considered saving time (indicated 73% of respondents), a wider range (67%), ease of comparing prices (59%), do not spend money on gasoline (40%), lower prices (55%) [7].

The most popular goods purchased via the Internet network owned by books, flowers, music and software products; least cost volume occupied by furniture, tools (Fig. 3).

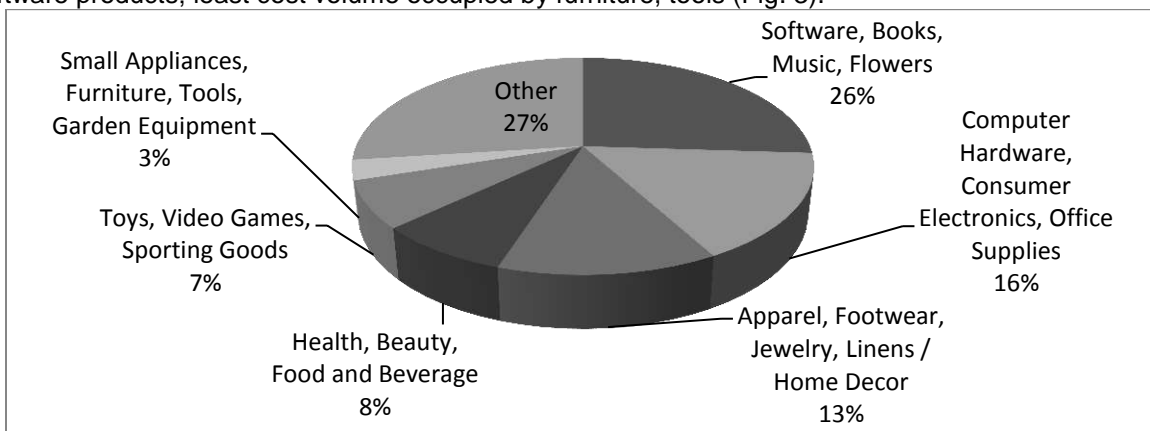

Fig. 3. Top - goods purchased in the Internet,% [7]

The share of e-commerce in total world trade is insignificant (results of 2014 will not exceed 4%), but the tendency to its growth.

Ukraine according to the Index B2C ecommerce UNCTAD among the ten first world countries with economies in transition, indicating the potential of this sector. There is a clear upward trend in the number of Internet users (Figure 4), new post offices, including country [8]. During 2011 - 2013 years increased the number of ATMs, which is a prerequisite for the development of electronic commerce (analysis throughout 2014 - 2016 World Bank failed due ATO) [9], although the structure of payments for purchased online products still continues to dominate the cash calculation.

Today Ukraine is not created perfect legal foundation for the successful development of electronic commerce, which hinders its development.

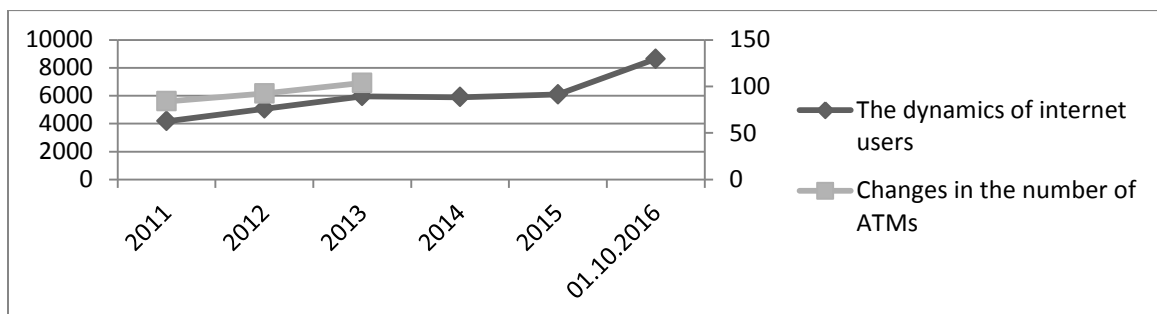

Fig. 4. The dynamics of internet users, thsd. And the number of ATM units. / 100000 adults [8; 9]

МЕНЕДЖМЕНТ

Currently trading over the Internet ranks 2nd in the structure of retail trade in Ukraine. Gaining sales through mobile communications (noted 71% of respondents) and Internet sites (70%) [10]. The most popular products purchased, the same as in the whole world.

Over studied 2010 - 2015 years there is a tendency to growth of electronic commerce in Ukraine: 2010 - 0.73 billion. Dollars. USA; 2013 - 2.37 billion. Dollars. USA; 2015 - 4.44 billion. Dollars. US [11]. However, compared to the countries of the world highly value data is scarce, due to several reasons.

Relevant is the creation of appropriate conditions of electronic trade in Ukraine with a view to the inclusion of the state in this segment of international trade relations. Paying careful attention to this kind of activity can bring big profits. For example, according to Forbes, last year the cost volume of trade agreements on the platform "Alibaba" amounted to 248 billion. Dollars. USA, which is more than 6 times the exports of Ukraine for 2015 [8].

Conclusions. Ecommerce be positioned as a real opportunity to develop trade relations in Ukraine and in international economic activity. To ensure activation of processes in our country should:

- A proper legal framework which regulates electronic commerce; provided reasonable responsibility for security breaches of this activity, cybercrime; ensured the protection of consumer rights;
- Form a verification system vendors, experts estimate the real goods or services, public comments in order to increase customer confidence and purchase quality products;
- Introduce electronic document driving under trained staff;
- Encourage the development of postal and courier networks by providing public benefits;
- Expanding infrastructure products will help deliver a competitive environment in this sector and loyal pricing policy;
- A number of standard rules for ease of identification of online stores;
- Optimize tax policy (there should be separate taxes on electronic commerce, taxation transparency, standardization according to international standards);
- Step up Ukraine's integration into the international space ecommerce (joining the Association of e-commerce in Europe, output of domestic enterprises to the global electronic market)
- Provide training for relevant professionals in this area;
- To carry out measures improving computer literacy Ukraine;
- Intensify marketing efforts online stores, public relations;
- To reduce the cost of services for using the Internet to create a zone of free access to public places;
- Regulate relations for payment of goods in order to reduce the proportion of advance payments while providing guarantees of payment businesses for goods or services that meet the criteria described in the network;
- To create a single platform at the state level that would ensure the possibility of e-commerce for various subjects (from individuals - entrepreneurs and small businesses to large corporations) at an affordable price.

References

1. The rapid development of information technology in the twentieth century // United Nations Public Administration Network [electronic resource]. - Access: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan041366.pdf>
2. Globalnye kompiuternye seti [Global computer networks] // Elektronnaia komertsiiia [electronic resource]: [website]. - Access: <http://bourabai.ru/einf/chapter116.htm#1>.
3. Polkovnikov, E. V. Materialy k kursu po elektronnoi komertsii [Materials for the course on e-commerce] [electronic resource]. - Access: http://www.kpmit.dvgu.ru/library/polkovnikov_lectures_ecommerce/index.phtml.
4. Internet users (per 100 people) [electronic resource]: [website]. - Access: http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2?year_high_desc=true

Література

1. Стрімкий розвиток інформаційної технології в XX столітті // United Nations Public Administration Network [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un-dpadm/unpan041366.pdf>.
2. Глобальные компьютерные сети // Электронная коммерция [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступу: <http://bourabai.ru/einf/chapter116.htm#1>.
3. Полковников, Е. В. Материалы к курсу по электронной коммерции [Електронний ресурс] / Е. В. Полковников. - Режим доступу: http://www.kpmit.dvgu.ru/library/polkovnikov_lectures_ecommerce/index.phtml.
4. Internet users (per 100 people) [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступу: http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2?year_high_desc=true.
5. Доклад об информационной экономике, 2015 год

МЕНЕДЖМЕНТ

5. Doklad ob informatsionnoi ekonomike [Report on Information Economy] (2015). [electronic resource]: [website]. - Access: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ier2015overview_ru.pdf
6. The statistic portal [electronic resource]: [website]. - Access: <https://www.statista.com/statistics/480797/global-comparison-e-commerce-revenue-digital-market-outlook/>.
7. Top Selling Internet Items [electronic resource]: [website]. - Access: <http://www.statisticbrain.com/top-selling-internet-items/>.
8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine] [electronic resource]: [website]. - Access: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Automated teller machines (ATMs) (per 100,000 adults) [electronic resource]: [website]. - Access: <http://data.worldbank.org/indicator/FB.ATM.TOTL.P5>.
10. GFK [electronic resource]: [website]. - Access: <http://www.gfk.com/uk-ua/>
11. Issledovaniia rynku elektronnoi kommertsii v Ukraine [E-commerce market research in Ukraine] [electronic resource]: [website]. - Access: <http://ain.ua/e-commerce-v-ukraine>.
12. Shkarlet, S. M. (2015) Rol informatsiinoi komponenty u formuvanni natsionalnoi stratehii rozvytku Ukrainy [The role of information components in national development strategy of Ukraine] / SM Shkarlet // Ukraine's Economy Journal. - № 5 (642). - Kyiv. - pp. 17-28.
- [Электронный ресурс]. - Режим доступа - http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ier2015overview_ru.pdf
6. The statistic portal [Электронный ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступа: <https://www.statista.com/statistics/480797/global-comparison-e-commerce-revenue-digital-market-outlook/>.
7. Top Selling Internet Items [Электронный ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступа: <http://www.statisticbrain.com/top-selling-internet-items/>.
8. Державна служба статистики України [Электронный ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Automated teller machines (ATMs) (per 100,000 adults) [Электронный ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/FB.ATM.TOTL.P5>.
10. GFK [Электронный ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступа: <http://www.gfk.com/uk-ua/>.
11. Исследования рынка электронной коммерции в Украине [Электронный ресурс]: [Веб-сайт]. - Режим доступа: <http://ain.ua/e-commerce-v-ukraine>.
12. Шкарлет, С. М. Роль інформаційної компоненти у формуванні національної стратегії розвитку України / С. М. Шкарлет // Економіка України: науковий журнал. - № 5 (642). - Київ, 2015. - С. 17-28.

Received for publication.12.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Shkarlet, S. M. The current state and prospects of development of international electronic commerce / S. M. Shkarlet, I. O. Khomenko / Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 133-138.

МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 636.39.034 338.43

UDC 636.39.034 338.43

Н. М. Вдовенко, д. е. н.,
професор,
О. О. Деренко, аспірант

N. M. Vdovenko, Doctor of Economic
Sciences, Professor,
E. O. Derenko, Postgraduate

**ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА
ФОРМУВАННЯ ЗАХОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ
РИНКУ ПРОДУКЦІЇ АКВАКУЛЬТУРИ**

**PARADIGMATONAL VIEW ON THE MARKET
REGULATION MEASURES OF
AQUACULTURE PRODUCTS**

Актуальність теми дослідження. У статті висвітлено пропозиції щодо регулювання вітчизняного ринку продукції аквакультури у контексті формування глобальних продовольчих систем та регіональних ринків. Подано рекомендації, щоб впливати на пропозицію риби і рибопосадкового матеріалу в Україні.

Постановка проблеми. Стаття спрямована на дослідження проблемних аспектів у питанні виокремлення і розроблення сучасних заходів регулювання ринку продукції аквакультури. Зроблено акцент на проведенні розрахунків основних показників виробництва товарної риби в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішення проблем саме аграрного ринку посідає провідне місце в наукових працях С. Кваши, М. Газуди, Л. Шинкарук та інших вчених. Водночас не дивлячись на значну кількість публікацій та на значні дослідження функціонування аграрного ринку, особливостям ринку аквакультури частково приділяється увага і не завжди враховується його стан в конкретні виробничі періоди.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Перешкодою для розвитку ринку продукції аквакультури, є відсутність методичної складової. Тож слід провести дорахунок обсягів виробництва риби, яка вироблена фермерськими господарствами, а не тільки юридичними особами для впливу на формування пропозиції риби на ринку.

Постановка завдання. Розробити методичні рекомендації для проведення розрахунків основних показників виробництва товарної риби в Україні з урахуванням сучасних інтеграційних процесів в економічному розвитку.

Викладення основного матеріалу. За останні п'ятдесят років рівень глобальної пропозиції харчової риби перевищує показники приросту населення світу. Нині риба є важливим джерелом калорійної їжі та тваринного білка для жителів Землі. Після введення виключних економічних зон, у рибальських державах усвідомили обмеженість сировинної бази і зосередили свою увагу саме на пропозиції продукції аквакультури. Розроблено рекомендації для застосування при проведенні розрахунків річних показників виробництва товарної риби в Україні.

Висновки. При проведенні розрахунків обсягів виробництва риби за відсутності даних за окремими показниками чи територіями з метою підвищення їх достовірності запропоновані різні джерела інформації.

Ключові слова: рибне господарство; виробництво; аквакультура; ринок; попит; регулювання; рекомендації.

Urgency of the research. The article describes the main proposals according regulation national market of fish products in the context of formation of global product systems and regional markets. The recommendations for influence on the supply of marketable fish and the production of fish-planting material in Ukraine.

Target setting. The article aims at studying the problematic aspects of isolation and development of modern market regulation measures of aquaculture products.

Authors have made emphasis on the needing to provide guidance for the purpose of calculation of key indicators marketable of fish production in Ukraine.

Actual scientific researches and issues analysis. Addressing the same agricultural market occupies a leading place in scientific works S. Kvasha, M. Hazudy, L. Shynkaruk and other scientists. However, despite the significant number of publications and the fairly extensive research of market functioning, features aquaculture production agrarian market only focuses on fragmented and not always taken into account at its state in specific production periods.

Uninvestigated parts of general matters defining. The main problem that hinders the necessary level of aquaculture products development is the lacks of methodological component. For fully estimate of output of marketable fish that comes from farms, not just in the amount of legal fishery producers, with purpose to influence on supply of fish on the market.

The research objective is developing of methodological recommendations for the calculation of key indicators of marketable fish production in Ukraine according to the integration processes in economic development.

The statement of basic materials. Over the past fifty years, the global supply of food fish exceeded the growth rates of the world. Now the fish products form an important source of food and calorie of animal protein for the inhabitants of the globe. After entering the exclusive economic zones, fishing in most states recognized the limited natural resource base and is focused on supply of aquaculture products. Thus, in the article is the developing of recommendations for calculation of the annual performance payments marketable fish production in Ukraine.

Conclusions. After calculation of output of marketable fish in the absence or lack of data for some indicators or territories (areas) for adjustment of parameters to improve the reliability of the calculations should use additional sources of information.

Keywords: fisheries; manufacturing; aquaculture; market; demand; regulation; guidelines.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-139-143

МЕНЕДЖМЕНТ

Актуальність теми дослідження. Сучасні трансформаційні процеси зумовлюють вчених актуалізувати свою діяльність у напрямку пошуку наукового вирішення проблем посилення заходів регулювання на галузевих ринках. Не є винятком і ринок продукції аквакультури, оскільки виробництво та реалізація даної продукції у світовому масштабі свідчить про важливість даного сектору рибного господарства. Тому питання висвітлення і розроблення науково-обґрунтованих пропозицій з метою регулювання вітчизняного ринку продукції аквакультури в контексті формування глобальних продовольчих систем та регіональних ринків є важливим і практично необхідним. Тож доцільним в такому випадку буде розроблення методичних рекомендацій з метою забезпечення адекватних умов присутності різних інтересів споживачів і гравців на ринку риби, а також виокремлення ролі держави, щоб у перспективі реально мати змогу впливати на пропозицію товарної риби та рибопосадкового матеріалу.

Постановка проблеми. Стаття спрямована на дослідження проблемних аспектів у питанні виокремлення і розроблення сучасних заходів регулювання ринку продукції аквакультури. Зроблено акцент на необхідності розроблення пропозицій та надання методичних рекомендацій з метою проведення розрахунків основних показників виробництва товарної риби в Україні та досягнення поставлених завдань імпортозаміщення на внутрішньому ринку продукцією вітчизняного товаровиробника за доступними споживачам цінами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження сучасних проблем регулювання ринку досліджували такі зарубіжні вчені, як М. Портер [1], П. Самуельсон [2], Дж. Стігліц [3], Ж. Сімонді [4], Халленствент А. [5] та інші вчені, яких прийнято вважати відомими дослідниками з фундаментальних питань економічної науки. Вирішення проблем саме аграрного ринку посідає провідне місце в наукових працях С. Кваші [6; 9; 11], А. Діброви [7], М. Газуди [8], Л. Шинкарук [10] та інших вчених. Водночас не дивлячись на значну кількість публікацій та на досить широкі дослідження функціонування ринку, особливостям вітчизняного ринку продукції аквакультури тільки фрагментарно приділяється увага і не завжди враховується його стан в конкретні виробничі періоди.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Основною перешкодою, що стримує необхідний рівень розвитку ринку продукції аквакультури, є відсутність методичної складової. Тому необхідно повною мірою зробити дорахунок обсягів виробництва товарної риби, що надходить із фермерських господарств, а не тільки в обсягах від юридичних осіб, з метою впливу на формування пропозиції як товарної риби, так і рибопосадкового матеріалу на внутрішньому ринку.

Постановка завдання Розробити методичні рекомендації для проведення розрахунків основних показників виробництва товарної риби в Україні з урахуванням інтеграційних процесів в економічному розвитку.

Виклад основного матеріалу. Рибне господарство відіграє неоціненну роль у забезпеченні добробуту і процвітання багатьох країн світу. За останні п'ятдесят років рівень глобальної пропозиції харчової риби перевищив показники приросту населення світу. Нині риба формує важливе джерело калорійної їжі та тваринного білка для багатьох жителів Земної кулі. Рибне господарство є джерелом доходу для значної частини населення. Водночас за останні роки спостерігається зниження обсягів продукції промислового рибальства. Після введення виключних економічних зон, у більшості світових рибальських держав усвідомили обмеженість природної сировинної бази і зосередили свою увагу саме на виробництві продукції аквакультури. Водночас сучасні реалії потребують розроблення пропозицій та надання методичних рекомендацій з метою проведення розрахунків основних показників виробництва товарної риби в Україні та досягнення поставлених завдань імпортозаміщення на внутрішньому ринку продукцією вітчизняного товаровиробника. Для цього нами було зроблено спробу розробити методичні рекомендації, які містять систему показників, які безпосередньо характеризують розміри площ, маси, рибопродуктивності і обсягів вирощування продукції товарної риби в господарствах усіх категорій на регіональному та державному рівнях, основні підходи, методи та джерела інформації, що застосовуються при проведенні розрахунків, порядок формування річних показників.

МЕНЕДЖМЕНТ

При проведенні розрахунків у розрізі угруповань було виписано, що суб'єктами підприємницької діяльності для цілей аквакультури є юридичні та фізичні особи, які здійснюють виробництво рибопосадкового матеріалу та товарної риби в умовах аквакультури. Також для цілей аквакультури можуть бути задіяні, як спеціалізовані водойми – рибогосподарські технологічні водойми, так і інші водні об'єкти, що надаються суб'єкту аквакультури в оренду. Крім того, вирощування товарної риби в рибогосподарських технологічних водоймах відбувається згідно технологічних вимог із застосуванням засобів інтенсифікації. Серед них годівля риби, профілактика захворювань, підвищення кормової та санітарної бази. Також для цілей аквакультури можуть надаватися водні об'єкти – водосховища (крім водосховищ комплексного призначення), ставки, озера та замкнені природні водойми. З огляду на прикладне значення даних методичних рекомендацій при проведенні розрахунків обсягів виробництва товарної риби доцільно використовувати наступні підходи у перспективі: а) розрахунки здійснювати у цілому по зонах аквакультури; б) при визначенні розмірів площ водойм спочатку встановлювати загальну площу, а потім за визначеною структурою кожної зони розраховувати площу водних об'єктів, а розрахунок розмірів площ водойм здійснювати на підставі зариблених площ водойм за зведеними даними по формі звітності № 1А-риба «Виробництво продукції аквакультури за 20____р.» (річна); г) після проведення річних розрахунків проводити аналіз та оцінку отриманих результатів із залученням інформації, отриманої з інших джерел, аналогічних даних, порівнювати розрахунки із попередніми даними за звітний рік і відповідними заключними показниками за попередні роки. Основні показники виробництва товарної риби визначають за формулами, зокрема обсяг виробництва продукції аквакультури визначають за формулою 1.

$$O_{\text{па}} = P_{\text{взаг}} \times O_{\text{тр}} \quad (1)$$

де, $O_{\text{па}}$ – обсяг виробництва продукції аквакультури; $P_{\text{взаг}}$ – площа водойм; $O_{\text{тр}}$ – обсяг виробництва товарної риби (у нагульних ставках, садках, басейнах).

Рибопродуктивність з 1 га водойми визначають за формулою 2:

$$P_{\text{п}} = M_{\text{тр}} / P_{\text{взаг}} \quad (2)$$

де, $P_{\text{п}}$ – рибопродуктивність з 1 га водойми; $M_{\text{тр}}$ – вага риби, вирощеної в ставку.

Показник загальної площі водних об'єктів та рибогосподарських технологічних водойм береться з даних Державного реєстру рибогосподарських водних об'єктів (їх частин). Площу водойм ($P_{\text{взаг}}$) визначають як суму загальних площ рибогосподарських технологічних водойм ($P_{\text{ртвзаг}}$) і водних об'єктів ($P_{\text{возаг}}$) за формулою (3):

$$P_{\text{взаг}} = P_{\text{ртвзаг}} + P_{\text{возаг}} \quad (3)$$

де, $P_{\text{ртвзаг}}$ – загальна площа рибогосподарських технологічних водойм; $P_{\text{возаг}}$ – загальна площа водних об'єктів.

Розмір загальної площі водних об'єктів визначають ($P_{\text{возаг}}$) як суму площ ставів ($P_{\text{с}}$), та водних об'єктів ($P_{\text{во}}$) за формулою (4):

$$P_{\text{возаг}} = P_{\text{с}} + P_{\text{во}} \quad (4)$$

де, $P_{\text{возаг}}$ – загальна площа водних об'єктів; $P_{\text{с}}$ – площа ставків; $P_{\text{во}}$ – площа водних об'єктів.

Різниця площ рибогосподарських технологічних водойм ($P_{\text{ртв}}$) визначається як різниця між загальною площею рибогосподарських технологічних водойм ($P_{\text{ртвзаг}}$) і площею рибогосподарських технологічних водойм ($P_{\text{ртвк}}$) за формулою 5:

$$P_{\text{ртв}} = P_{\text{ртвзаг}} - P_{\text{ртвк}} \quad (5)$$

МЕНЕДЖМЕНТ

де, $P_{рТВ}$ – різниця площ рибогосподарських технологічних водойм; $P_{рТВзаг}$ – загальна площа рибогосподарських технологічних водойм; $P_{рТВк}$ – площа рибогосподарських технологічних водойм.

3.4. Обсяг виробництва товарної риби ($O_{тр}$) визначатиметься за сумою виловленої товарної риби в рибогосподарських технологічних водоймах ($V_{нрТВ}$) і водних об'єктах ($V_{нво}$) за формулою 6:

$$O_{тр} = V_{нрТВ} + V_{нво} \quad (6)$$

де, $O_{тр}$ – обсяг виробництва товарної риби (у нагульних ставках, садках, басейнах); $V_{нрТВ}$ – виловлено у рибогосподарських технологічних водоймах; $V_{нво}$ – виловлено у водних об'єктах.

3.5. Обсяг виробництва рибопосадкового матеріалу ($O_{рм}$) визначається за сумою виловленої товарної риби у рибогосподарських технічних водоймах ($V_{врТВ}$) і водних об'єктах ($V_{вво}$) за формулою 7:

$$O_{рм} = V_{врТВ} + V_{вво} \quad (7)$$

де, $O_{рм}$ – обсяг виробництва рибопосадкового матеріалу (у вирощувальних ставках, садках, басейнах); $V_{врТВ}$ – виловлено у рибогосподарських технічних водоймах; $V_{вво}$ – виловлено у водних об'єктах.

Облік рибогосподарських технологічних водойм (рибницьких ставків) здійснюється за формулою 8:

$$O_{тр} = O_{зв} + (P_{рТВ} * P_{рпо}^i) + (P_{пво} * P_{рпо}^e) \quad (8)$$

де, $O_{тр}$ – обсяг виробництва товарної риби; $O_{зв}$ – обсяг виробництва товарної риби поданого суб'єктами аквакультури у адміністративній звітності; $P_{рТВ}$ – різниця площ рибогосподарських технологічних водойм; $P_{рпо}^i$ – розрахунок рибопродуктивності по областям (інтенсивна); $P_{пво}$ – різниця площ водних об'єктів; $P_{рпо}^e$ – розрахунок рибопродуктивності по областям (екстенсивна).

При цьому доцільно ураховувати норми рибопродуктивності по зонах згідно до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 30.01.2014 № 45 «Про затвердження Зон аквакультури (рибництва) та рибопродуктивності по регіонах України» особливо ретельно.

Висновки. Таким чином маємо всі підстави для того, щоб зробити наступні висновки і обрати напрями подальших досліджень розвитку та функціонування ринку продукції аквакультури в Україні. В той же час, при проведенні розрахунків обсягів виробництва товарної риби доцільно використовувати у перспективі такі підходи: за відсутності або недостатній кількості даних за окремими показниками чи територіями (районами) для коригування показників з метою підвищення достовірності розрахунків слід використовувати такі додаткові джерела інформації: дані зазначеного вибіркового обстеження, згруповані або за регіоном у цілому; інформацію щодо середнього значення показника за попередні роки, але не менше, ніж за 3 роки; використовувати показники темпів зміни та співвідношення аналогічних показників у рибницьких господарствах саме в динаміці.

Література

1. Портер, М. Конкуренция / М. Портер. – М. : Вильямс, 2003. – 496 с.
2. Самуельсон, П. Экономика в 2 т. / П. Самуельсон. – М. : НПО АЛГОН ВНИИСИ, 1993. – Т. 2 – 416 с.
3. Стігліц, Дж. Глобалізація та її тягар / Дж.Стігліц. – К. : Академія, 2003. – 252 с.
4. Сисмонди, Ж. Новые начала политической экономии / Ж. Сисмонди. – М. : Типографии А.И. Мамонтова,

References

1. Portrer, M., Viliams. M. (2003). *Konkyrentsia* [Competition]. – М. : , 2003. – p. 496 [in Russian].
2. Samuelson, P. (1993). *Ekonomika v 2 t.* [Economics in 2 vol.].– М. : NPO ALGON VNIISI, 1993. – Т. 2 – p. 416 [in Russian].
3. Stiglitz, J. (2003). *Globalizatzia ta tyagar* [Globalization and its burden].– К. : Academia, 2003. – p. 252 [in Ukrainian].

МЕНЕДЖМЕНТ

1897. – Вып. VIII. – 292 с.

5. Халленствент, А. Россия и Норвегия: рынки рыбных продуктов / А. Халленствент // Рыбное хозяйство. – 1996. – № 1. – С. 15–18.

6. Кваша, С. М. Методологічний базис прийняття суспільних рішень в аграрній політиці / С. М. Кваша // Економіка АПК. – 2013. – № 8 – С. 12–21.

7. Діброва, А. Д. Механізм бюджетної підтримки сільського господарства України / А. Д. Діброва // Агросвіт. – 2007. – № 15. – С. 6–11.

8. Газуда, М. В. Удосконалення державного регулювання процесів використання відновлюваних природних ресурсів у сільському господарстві / М. В. Газуда, В. Й. Ерфан // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2015. – Вип. 2 (4). – Ч. 1. – С. 18–23.

9. Кваша, С. М. Аквакультурне виробництво: від наукових експериментів до промислових масштабів / С. М. Кваша, Н. М. Вдовенко // Інвестиції практика та досвід. – 2011. – № 20. – С. 7–11.

10. Шинкарук, Л. В. Економічний вимір участі України в інтеграційних процесах / Л.В. Шинкарук // Вісник НАНУ. – 2014. – № 5. – С. 56–61.

4. Sismondi, Z. (1897). *Novie nachala politicheskoi ekonomii* [New beginnings of political economy]. – M. : Printing houses of A. I. Mamontova, 1897. – Edition VIII. – p. 292. [in Russian].

5. Challestvent, A. (1996). *Rosia i Norvegia rynki rybnich produktov* [Russia and Norway: fish products markets]. Fisheries. – 1996. – № 1. – pp. 15–18 [in Russian].

6. Kvasha, S. M. (2013). *Metodologichniy basis priynatiya suspilnykh rishen v agrarniy polititsi* [Methodological basis of priinyatty suspilnykh rishen in agrarniy polititsi]. Economics of AIC. – 2013. – № 8 – pp. 12–21 [in Ukrainian].

7. Dibrova, A. D. (2007). *Mechanizm budgetnoi pidtrumki silskogo gospodarstva Ukrainu* [Mechanism of budget support of agriculture of Ukraine]. Agrosvit. – 2007. – № 15. – pp. 6–11 [in Ukrainian].

8. Gazuda, N. V. , *Erfan V. Y. (2015). Udoshkonaleniya dergavnogo reguluvania protsesiv vikorystannya vidnovlyvalnykh prirodnykh resursiv u silskomu gospodarstvi* [Improvement of state regulation of processes of use of renewable natural resources in agriculture]. *Naukoviy visnik Mukachivskogo derjavnogo universiteta. – 2015.*[Scientific herald of Mukachevo State University.] – Vipusk 2 (4). – С. 1. – pp. 18–23 [in Ukrainian].

9. Kvasha, S. M., Vdovenko, N. M (2011). *Akvakulturne vyrobnytstvo : vid naukovykh eksperymentiv do promyslovykh mashtabiv* [Aquaculture production: from scientific experiments to industrial scale]. *Investytsii praktyka ta dosvid.*[Investment practice and experience] – 2011. – № 20. – pp. 7–11 [in Ukrainian].

10. Shinkaruk, L. V. (2014). *Economichniy vymir uchasti Ukrainu v integratsiynych protsesakh* [Economic Dimension of Ukraine's Participation in Integration Processes]. Bulletin of NASU. – 2014. – № 5. – pp. 56–61 [in Ukrainian].

Надійшла 27.02.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Вдовенко, Н. М. Парадигмальний погляд на формування заходів регулювання ринку продукції аквакультури / Н. М. Вдовенко, О. О. Деренько // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 139-143.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDK 621.3.002.6

УДК 621.3.002.6

P. G. Pererva, Doctor of Economic Sciences, Professor,
T. O. Kobieliava, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
N. P. Tkachova, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

П. Г. Перерва, д. е. н., професор,
Т. О. Кобєлєва, к. е. н., доцент,
Н. П. Ткачова, к. е. н., доцент

INVESTIGATION OF THE ROLE OF VENTURE COMPANIES IN THE EARLY STAGES OF THE PRODUCT LIFE CYCLE

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ВЕНЧУРНИХ ФІРМ НА РАННІХ СТАДІЯХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ТОВАРУ

Urgency of the research. To ensure the commercial success of innovations requires detailed study of the early stages of its life cycle. In Europe the greatest success in this field reached venture capital firms.

Target setting. An important task of the domestic economy is to increase the role of venture capital in innovation activity of enterprises

Actual scientific researches and issues analysis. The theoretical basis of life cycle of innovative products, especially technology, was laid by such scientists as S. M. Illyashenko, [3, 4], O. M. Gavris [5], I. N. Pogorelov [6], N. I. Pogorelov [7-10], D. Kozicki [11] V. L. Tovazhnyanskiy [12], R. E. Fiscal [13] and others.

Uninvestigated parts of general matters defining. The current situation of venture business in Ukraine does not establish the priorities of small businesses, which significantly reduces the commercial potential of their research.

The research objective. The aim of the study is to increase the role of small enterprises in securing commercial opportunities of innovation in the early stages of their life cycle.

The statement of basic materials. Conducted theoretical and practical research on the early stages of the life cycle of industrial innovation. Identify the existence of significant difficulties faced by the enterprises in the sphere of creation, development and bringing to market industrial innovation. It is proved that during the test, and experienced the development of innovations, through technical difficulties or the lack of needed funding, to stop the development of six features from selected 20 percent. To improve the efficiency of the innovative activities proposed in the greater use of the small innovative enterprises. It is proved that the largest contribution to the innovation process make small innovative firms and very large corporations having as their branches small and medium-sized knowledge-intensive firms.

Conclusions. The recommendations allow for the monitoring of intellectual-innovation activities of enterprises, to warn undesirable tendencies both at the enterprise and market his products.

Keywords: life cycle; innovation; development; efficiency; small businesses.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-144-149

Актуальність теми дослідження. Для забезпечення комерційного успіху інновації необхідно детальне вивчення ранніх стадій її життєвого циклу. В Європі найбільшого успіху в цій сфері досягли венчурні підприємства.

Постановка проблеми. Важливою задачею вітчизняної економіки є підвищення ролі венчурного бізнесу в інноваційній діяльності підприємств

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади життєвого циклу інноваційних продуктів, насамперед технологічних, були закладені такими вченими, як С. М. Ілляшенко, [3, 4], О. М. Гаврис [5], І. М. Погорєлов [6], М. І. Погорєлов [7-10], Д. Коцік [11], В. Л. Товажнянський [12], Н. Е. Фіяскель [13] та ін

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Існуюче положення венчурного бізнесу в Україні не дозволяє встановлювати пріоритети діяльності малих підприємств, що суттєво зменшує комерційний потенціал їх наукових розробок.

Постановка завдання. Метою дослідження є підвищення ролі малих підприємств в забезпеченні комерційних можливостей інновацій на ранніх стадіях їх життєвого циклу.

Виклад основного матеріалу. Проведено теоретичні та практичні дослідження ранніх стадій життєвого циклу промислових нововведень. Визначено наявність суттєвих труднощів, що стоять перед підприємствами у сфері створення, освоєння і виведення на ринок промислових інновацій. Доведено, що в ході перевірки і досвідченого освоєння нововведень, через технічні труднощі або відсутність необхідних фінансових коштів, припиняються розробки кожного шостого нововведення з відібраних 20 відсотків. Для підвищення ефективності інноваційної діяльності запропоновано більшою мірою використовувати малі інноваційні підприємства. Обґрунтовано, що найбільший внесок в інноваційний процес вносять малі інноваційні фірми і дуже великі корпорації, що мають в якості своїх філій середні та малі наукомісткі фірми.

Висновок. Розроблені рекомендації дозволяють здійснювати моніторинг інтелектуально-інноваційної діяльності підприємств, своєчасно попереджати небажані тенденції як на підприємстві, так і на ринку його продукції.

Ключові слова: життєвий цикл; інновації; розробка; ефективність; малі підприємства.

МЕНЕДЖМЕНТ

Relevance of the research topic. Statistical studies show that the bulk of scientific-technical ideas born in research laboratories of large industrial companies, academic research institutes, departments of universities and academies [1, 2]. The role of small firms at this stage is insignificant, because of their technical and economic potential does not allow for basic or exploratory research, which is why they focus their efforts on scientific-technical development of an idea. This idea is usually imposed from outside in the form of new information or appears in the firm with the arrival of one of the leading employees who have acquired it while working at a large industrial enterprise, academic Institute or school. Economic environment of Ukraine last point is important in connection with residual principle of financing of scientific organizations, low material level of life support of scientific workers, and extremely high turnover of skilled workers.

Formulation of the problem. Due to the huge influence of the early stages of the product life cycle on the market (commercial) fate, it seems essential to determine the economic and commercial characteristics of the new product at the stage of its creation, design and development of industrial production.

Analysis of recent research and publications. Currently, in scientific literature there is a substantial amount of research, reflecting different aspects of the innovation life cycle. The theoretical basis of life cycle of innovative products, especially technology, was laid by such scientists as S. M. Illyashenko, [3, 4], O. M. Gavris [5], I. N. Pogorelov [6], N. I. Pogorelov [7-10], D. Kozicki [11] V. L. Tovazhnyanskiy [12], R. E. Fiscal [13] and others. However, it should be noted the different focus of the studies of these authors and the insufficient knowledge of many aspects of formation and development of the economic characteristics of the individual stages of the life cycle of innovative products, created and produced by venture enterprises.

Determination of unexplored aspects of the general problem. The authors of the study show that outside the field of view of economists with questions of determination of economic efficiency of scientific developments and their transformation into design and technological documentation, its preparation for industrial development of new products. A very important direction of research in this area are the practical aspects of designing tools for economic assessment of commercial potential of technological innovation in the early stages of their life cycle, the results of which it would be possible to determine more precisely priorities for commercialization of innovations inside the enterprise and target market of its products.

Setting an objective. The aim of the article is formation of economic characteristics of the innovative products developed at industrial enterprises of our country. Special attention is paid to the stages of the development, creation and industrial development of technological products and the role in this process of small innovative firms.

Research results. In the early stages of the innovation process, of Central importance among them belongs to the development stage of new products and technologies are still exogenous in relation to existing markets. In this regard, large enterprises with rather high level of financial stability in the market, consider them too uncertain from the point of view of potential commercial value and, therefore, risky investment of time and money. Because receptiveness to new technical systems and technologies of the industry as a whole is determined by the positions of large firms, at this stage, it is extremely low. At this stage of work the business model innovation process. What's happening at this stage of the process is reduced to the selection, testing and experimental development of new scientific and technical ideas. Is the selection of ideas, according to a survey of 50 U.S. companies, approximately 80 percent of projects implement these ideas were rejected [9, p. 44]. The remaining 20 percent of the innovations gain a higher degree of practical feasibility and commercial value. During the test, and experienced the development of innovations due to technical difficulties or lack of necessary funds to stop the development of six innovations selected 20 percent [1, p. 77].

Stage of development ends with the development of a product prototype and refinement of the commercial values of innovation, there is a certain kind of a filter through which passes approximately 15 percent of the adopted to the development of scientific and technical ideas. This stage is a broad field of activities of small high-tech firms. Funding for commercialization of scientific and technical ideas they get or any investment entity under certain financial obligations, or from a particular foreign

МЕНЕДЖМЕНТ

Fund, support and encourage the development of scientific research in the country (INTAS, TESIS, TEMPUS, COPERNICUS etc.), or from large industrial enterprises in the form of contractual research. In case of failure, the loss of funds spent on the development of scientific and technical ideas, it becomes a catastrophic event threatening the very existence of small firms. In the end, the number of bankruptcies among small knowledge-intensive firms often even exceeds the dropout rates of scientific and technical ideas. But the venture capital firms still take the risk of the development of radical innovations, as in the case of success they are getting profits quickly and more than pay for the cost of creating innovations.

Venture capital firms play an important role in the economy of any country. According to foreign and domestic researchers, small businesses produce in the global economy of up to 40% of innovative ideas and samples of new products and technologies.

According to official statistics, industry of our country there 42564 enterprises, of which 233 are large (0,6 %), medium-4691 (11,0 %), 37640 small (88,4 %) [14]. However, the Ukrainian venture capital business currently generates just less than 10% of the domestic product, and employs only 17% of the economically active population [1; 9; 14]. The level of innovative activity of small business in Ukraine is very low (Tab. 1).

Table 1

**Dynamics of innovation (innovation activity) of Ukrainian enterprises,
depending on the size of the firm (%)**

The number of employees in the enterprise, people	Periods of time (years)			Average value for 2001-2015
	2001-2005	2006-2010	2011-2015	
From 1 to 199	9,6	10,3	7,9	9,3
200 to 499	7,3	7,2	8,1	7,5
From 500 to 999	1,5	1,4	1,8	1,6
From 1000 to 9999	42,8	41,2	44,3	42,8
Over 10 thousand	38,8	39,9	37,9	38,9
	100%	100%	100%	100%

Source: calculated by the authors using [14]

Table 1 suggests a significant gap between the level of innovative activity of small and large businesses in Ukraine that, in General, characterizes the lack of positive trends in the usage of the benefits of small innovative business. But these advantages, in our view, small innovative enterprises, there is quite a lot.

Small innovative firms that do not have bulky administrative apparatus not burdened by the need of a costly reorientation of mass production, flexibly react to changing market conditions and more prone to develop radical innovations based on scientific discoveries and is able to radically change the production or technological process of manufacturing products. Compared to them, large firms tend much less dynamism to respond to changing market needs, they are more willing to use inventions, modernizing or improving processes and products, and are less prone to risk associated with the transition to production of innovative products, technologies or services.

However, it should be noted that small innovative enterprises are still a small percentage of the total number of small businesses and they account for only a few percent of the total cost of scientific research in industry of any country. The rest use relatively small number of large enterprises and organizations. If we consider only these facts, it seems that the effectiveness of the use of scientific and technical resources of small high-tech firms is significantly superior to all the others. According to foreign sources [15, 16], in comparison with large corporations, they drive 17 times more innovations per dollar of costs and thus outperform them according to the degree of impact. Moreover, in our view, the role and importance of small innovative firms at the present stage of development of the economy should increase to an even greater extent. It is a fact that today on the front plan of the competitive struggle goes not price competition, and the competition of new products and services and, hence, the rate of renewal of products and the growth of services become a decisive factor in the commercial

МЕНЕДЖМЕНТ

success of any market entity. This premise is confirmed by the results of several scientific studies of the peculiarities of innovative processes in Europe [1; 3; 10; 13; 14], a fragment of which we describe in table 2.

Table 2

Dynamics of innovation in economically developed countries, depending on the size of the firm (%)

The number of employees in the enterprise, people	Periods of time (years)					Average value for 1945-2015
	1945-1965	1966-1985	1986-1995	1996-2005	2006-2015	
From 1 to 199	16,0	11,0	14,0	17,0	19,0	15,4
200 to 499	9,0	6,0	8,0	7,0	6,0	7,2
From 500 to 999	3,0	6,0	4,5	3,0	2,5	3,8
From 1000 to 9999	36,0	26,0	20,5	14,0	12,0	21,6
Over 10 thousand	36,0	51,0	53,0	59,0	59,5	52,0
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Source: calculated by the authors using [4; 7; 9; 10; 13; 15]

Analysis of the data given in table 2 shows that the largest contribution to the innovation process make small innovative firms and very large corporations having as their subsidiaries, small and medium high-tech firms. A study of about 2,300 innovations in 35 industries shows that on the aggregate level, the share of innovations implemented largest corporations employing more than 10 thousand people increased from 36 per cent in 1945-1954 years to 59.5 percent in the years 1985-1998. However, the share of innovations introduced by small firms employing less than 200 people fell from 16 percent in 1945-1954 years, but then again began to increase and has already reached 19 % of the total number of innovations at the present time. The share of innovations implemented medium-sized firms (200-1000 employees) preserved in the analyzed period of time almost on the same level (10-12 %), while the percentage of firms employing from one to 10 thousand people in the innovation process has dramatically decreased from 36 to 12 %.

A slightly different picture is obtained if the same survey to produce at the level of structural subdivisions of the enterprises that presented by us in Table 3.

Table 3

Dynamics of innovation in economically developed countries, depending on the size of innovative structural units in the composition of firms (%)

The number of employees in the venture firm or the business unit, people	Periods of time (years)					Average value for 1945-2015
	1945-1965	1966-1985	1986-1995	1996-2005	2006-2015	
From 1 to 199	21,0	15,5	24,0	32,0	33,5	25,2
200 to 499	14,5	14,0	16,0	14,0	14,0	14,4
From 500 to 999	7,5	13,0	12,0	16,0	15,0	12,6
From 1000 to 9999	44,5	40,5	37,0	30,0	31,0	36,6
Over 10 thousand	12,5	17,5	11,0	8,0	6,5	11,2
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Source: calculated by the authors using [4; 7; 9; 10; 13; 15]

Analysis of the data table 3 shows that the most innovative activity have all those small innovative firms and large innovation departments of industrial enterprises. A very large branch corporations and associations (over 10 thousand employees) have the lowest innovation activity, due to its focus on production activities.

Conclusions. The analysis of the distribution of innovative activity of enterprises leads to the conclusion that successful innovative activity of small enterprises has certain limits that depend on the organizational and financial capacity of the enterprise. The relatively large share of innovations on these constraints, it would be virtually impossible for a small company. In an ever increasingly complex techniques and technologies used in large scale production and the growth of the value innovation

МЕНЕДЖМЕНТ

process, large enterprises and their innovation departments have significant advantages over medium and small enterprises, as they have a large institutional and financial capacity for effective management of the research process. Significant financial resources of large firms allow them to also better organize and implement marketing researches, proper advertising of new products, patenting scientific achievements and the protection of their patent rights, etc.

References

1. Ilyashenko, S. M., Pererva, P. H., Tkachova, N. P., Kosenko, O. P. (2011). *Problemy i perspektivy rynkovoriyentovanogo upravlinnya innovacijnym rozvytkom: monografiya* [Problems and prospects of market-oriented management of innovative development: monograph] / S. M. Ilyashenko, P. G. Pererva, N. P. Tkachova, O. P. Kosenko ta in. / S. M. Ilyashenko (Ed.). – Sumy : TOV «Drukarskyj dim «Papyrus», 2011. – p. 644 [in Ukrainian].
2. Pererva, P. G. (2009). *Trudoustroystvo bez problem (iskusstvo samomarketinga)* [Work without problems (the art of self-marketing)] H. : Faktor, 2009. – p. 480 [in Russian].
3. Pererva, P. H., Kosenko, O. P. (2010). *Marketyng. Menedzhment. Innovatsiyi : monografiya* [Marketing. Management. Innovations : monograph] / S. M. Ilyashenko, P. G. Pererva, O. P. Kosenko ta in. / S. M. Ilyashenko (Ed.). – Sumy : TOV «Drukarskyj dim «Papyrus», 2010. – p. 621 [in Ukrainian].
4. Shypulina, Yu. S., Ilyashenko, S. M., Pererva, P. G., Kosenko, O. P. (2012). *Mexanizm upravlinnya potencialom innovacijnogo rozvytku promyslovyx pidpryemstv: monografiya* [The management mechanism of innovative potential development of industrial enterprises: monograph] / Yu. S. Shypulina, S. M. Ilyashenko, P. G. Pererva, O. P. Kosenko ta in.; Yu. S. Shypulinoi (Ed.). – Sumy : TOV «DD «Papyrus», 2012. – p. 458 [in Ukrainian].
5. *Ekonomika i marketing vyrobnycho-pidpriemnijskoyi diyalnosti : navch. posibnik* [Economics and marketing production and entrepreneurship : Textbook. the allowance] / Pererva P. G., Gavrish O. M., Pogorelov M. I. (Ed.). – Harkiv : NTU «HPI», 2004. – p. 640 [in Ukrainian].
6. Pogorelov, I. N. (2007). *Ekonomika i organizatsiya truda* [Economics and management of innovation activity: textbook] / I. N. Pogorelov, N. I. Pogorelov, P. G. Pererva, A. M. Kolot, S. A. Mehovich [Monograph]. - Harkov : Faktor, 2007. – p. 640 [in Russian].
7. *Ekonomika i upravlenie innovatsionnoj deyatel'nostyu : uchebnyk* [Economics and management of innovation: the student] / Perervey P. G., Voronovskogo G. K., Mehovicha S. A., Pogorelova N. I. (Ed.). – Harkov: NTU «HPI», 2009. – p. 1203.
8. Pogorelov, M. I., G. Pererva, S. M. Pogorelov, O. P. Kosenko ta in. (2015). *Upravlinnya personalom ta ekonomika pratsi* [Personnel management and labor Economics] / Navchalniy posibnik / – H. : «Schadra sadiba plyus», 2015. – p. 521 [in Ukrainian].
9. *Upravlinnya Innovatsionnoy diyalnistyu: masterskiy kurs*. [Innovation management: master course]. Vol 1.-textbook / Perervi P. G., Pogorelova M. I., Mehovicha S. A., Larki M. I. (Ed.). – Kharkiv : NTU „HPI“, 2011. – p. 614 [in Ukrainian].
10. *Upravlinnya Innovatsionnoy diyalnistyu : masterskiy kurs*. [Innovation management: master course]. Vol 2.-Pidruchnyk / P. G. Perervi, M. I. Pogorelova, S. A. Mehovicha, M. I. Larki (Ed.). – Kharkiv : NTU „HPI“, 2011. – p. 623 [in Ukrainian].
11. Kotsiski, D., Pererva, P. G., Kosenko, A. P. (2010).

Література

1. Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком : монографія / С. М. Ілляшенко, П. Г. Перерва, Н. П. Ткачова, О. П. Косенко [та ін.] / за ред. д. е. н., професора С. М. Ілляшенка. – Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2011. – 644 с.
2. Перерва, П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга) / П. Г. Перерва. - Х. : Фактор, 2009. - 480 с.
3. Маркетинг. Менеджмент. Інновації : монографія / С. М. Ілляшенко, П. Г. Перерва, О. П. Косенко [та ін.] / за ред. д.е.н., професора С. М. Ілляшенка. – Суми : ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2010. – 621 с.
4. Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія / Ю. С. Шипуліна, С. М. Ілляшенко, П. Г. Перерва, О. П. Косенко [та ін.]; за ред. к.е.н., доцента Ю. С. Шипуліної. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус», 2012. - 458 с.
5. Економіка і маркетинг виробничо-підприємницької діяльності: навч. посібник / за ред. проф. П. Г. Перерви, проф. О. М. Гавриш, проф. М. І. Погорелова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2004. – 640 с.
6. Погорелов, И. Н. Экономика и организация труда: монография / И. Н. Погорелов, Н. И. Погорелов, П. Г. Перерва, А. М. Колот, С. А. Мехович. - Харьков : Фактор, 2007.- 640с.
7. Экономика и управление инновационной деятельностью : учебник / под ред. проф. П. Г. Перервы, проф. Г. К. Вороновского, проф. С. А. Меховича, проф. Н. И. Погорелова. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2009. – 1203 с.
8. Управління персоналом та економіка праці : навчальний посібник / М. І. Погорелов, П. Г. Перерва, С. М. Погорелов, О. П. Косенко [та ін.]; за ред. проф. М. І. Погорелова, проф. П. Г. Перерви, доц. С. М. Погорелова, доц. О. П. Косенко. – Х. : «Щедра садиба плюс», 2015. - 521с.
9. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс : підручник : в 2 ч. / за ред. П. Г. Перерви, М. І. Погорелова, С. А. Меховича, М. І. Ларки ; М-во освіти і науки України, НТУ "Харк. політех ін-т". – Харків : НТУ "ХПІ", 2011. – Ч. I. – 614 с.
10. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс : підручник : в 2 ч. / за ред. П. Г. Перерви, М. І. Погорелова, С. А. Меховича, М. І. Ларки ; М-во освіти і науки України, НТУ "Харк. політех ін-т". – Харків : НТУ "ХПІ", 2011. – Ч. II. – 623 с.
11. Коциски, Д. Стратегічне управління виробничим потенціалом і підвищення конкурентоспроможності підприємства / Д. Коциски, П. Г. Перерва, А. П. Косенко // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2010. – Вип. 62. – С. 137-142.
12. Товажнянський, В. Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства: монографія / В. Л. Товажнянський, П. Г. Перерва, Л. Л. Товажнянський, І. В. Гладенко, Т. О. Кобелева, Н. П. Ткачова ; за ред.

МЕНЕДЖМЕНТ

Strategichne upravlinnya vyrobnychym potentsialom i pidvischennya konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Strategic management of the production potential and competitiveness of the enterprise] / Buletin of National technical university «KPI» [in Ukrainian].

12. Tovazhnyanskiy, V. L., Tovazhnyanski, L. L., Pererva, P. G., Gladenko, I. V., Kobeleva, T.O., Tkachova, N.P. (2012). Antikrizoviy mehanizm stalogo rozvitku pidpriemstva [Crisis management mechanism for the sustainable development of the enterprise] under edition of Prof. P. G. Perervi P.G. and Prof. Tovazhnyanskyi L. L. – H.: Virovets A. P. : Apostrof, 2012 – p. 704. [in Ukrainian].

13. Fiyaksel, R. E. (2011). *Malyie innovatsionnye predpriyatiya na rannih stadiyah razvitiya: investitsionnaya privlekatelnost i vozmozhnosti vzaimodeystviya s regionalnyimi institutami* [Small innovative companies in the early stages of development: investment attractiveness and interoperability with regional institutions]. Economic sciences. 2011, no 8. pp. 17-31 [in Russian].

14. The state statistics service of Ukraine [Electronic resource] : - Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

15. Rothwell, R. (2009). The role of Small Firms in the Emergence of new Technologies // Design, Innovation and Long Cycles in Economic Development. - London, 2009. – p. 392 [in English].

16. Schumpeter, J. Business Cycles : A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process. - N. Y., London, 1989. – p. 489 [in English].

проф. П. Г. Перерви та проф. Л. Л. Товажнянського. – Х.: Віровець А. П. : Апостроф, 2012 – 704 с.

13. Фияксель, Р. Э. Малые инновационные предприятия на ранних стадиях развития: инвестиционная привлекательность и возможности взаимодействия с региональными институтами / Р. Э. Фияксель // Экономические науки. - 2011. - № 8. - С. 17–31.

14. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

15. Rothwell R. The role of Small Firms in the Emergence of new Technologies // Design, Innovation and Long Cycles in Economic Development. - London, 2009.- 392s.

16. Schumpeter J. Business Cycles: A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process. - N. Y., London, 1989. – 489 s.

Received for publication 9.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Pererva, P. G Investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle / P. G Pererva, T. O. Kobieliava, N. P. Tkachova // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 144-149.

МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 658.5.012.42

UDC 658.5.012.42

Л. М. Черчик, д. е. н.,
професорL. N. Cherchyk, Doctor of Economic
Sciences, Professor**ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА****DIAGNOSTICS IN STRATEGIC MANAGEMENT
ENTERPRISE**

Актуальність теми дослідження обумовлюється необхідністю удосконалення практичного інструментарію стратегічного менеджменту задля досягнення бажаних результатів та отримання конкурентних переваг на довготермінову перспективу.

Постановка проблеми. Доцільним є розробка методологічних аспектів щодо використання діагностики на етапі реалізації стратегії розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розроблено теоретико-методичні основи антикризової, фінансової, економічної діагностики, етапу обґрунтування стратегії.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Недостатньо опрацьовані можливості застосування діагностики на стадії реалізації стратегії.

Постановка завдання. Основними завданнями дослідження є: визначення змістовного наповнення діагностики, обґрунтування принципів, функцій, ознак та етапів діагностики у системі стратегічного менеджменту підприємства.

Вклад основного матеріалу. У статті набули подальшого розвитку теоретико-методологічні положення щодо використання діагностики у стратегічному менеджменті на стадіях обґрунтування та реалізації стратегії розвитку підприємства. Уточнено змістове наповнення діагностики як виду практичної діяльності, що передбачає сукупність формалізованих процедур, спрямованих на визначення фактичного стану підприємства, формування моделі його майбутнього стану і виявлення стратегічної прогалини. Обґрунтовано принципи, підходи, складові, ознаки, функції та етапи діагностики у стратегічному менеджменті.

Висновки. Діагностика є ефективним інструментом у системі стратегічного менеджменту, який дозволяє обґрунтувати стратегію розвитку підприємства та забезпечити виявлення негативних ситуацій у процесі її реалізації.

Ключові слова: діагностика; стратегічний менеджмент; етапи діагностики стану підприємства; стратегічна прогалина; корегуючі дії.

Urgency of the research is conditioned by the need to improve the strategic management's practical tools for achieve the desired results and obtain competitive advantages in the long run.

Target setting. It is reasonable to develop methodological approaches to the use of diagnosis on the stage of the development strategy.

Actual scientific researches and issues analysis. Theoretical and methodological bases of anti-crisis, financial, economic diagnostic and study stage strategy were worked out.

Uninvestigated parts of general matters defining. Insufficient worked possibilities of diagnostics under implementation strategy.

The research objective. The main objectives of the study are: determining the content of the diagnostic, reasoning of the principles, functions, features and diagnostic steps in the strategic management of the company.

The statement of basic materials. The theoretical and methodological provisions for the use of diagnostics in strategic management on the stages of enterprise's development strategies feasibility and implementation were further developed in the article. The meaningful content of the diagnosis as a kind of practice that provides a set of formal procedures which are aimed at defining the actual condition of the company, the formation of its future state model and identify strategic gaps, were determined. The principles, approaches, components, features, functions and stages of diagnostics in the strategic management of the company were substantiated.

Conclusions. Diagnostics is an effective instrument in the strategic management system that allows to substantiate the development strategy of the enterprise, and to identify adverse situations during the process of its implementation.

Keywords: diagnostics; strategic management; stages of diagnosis of enterprises; strategic gap; corrective actions.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2(10)-150-155

Актуальність теми дослідження. Одним з найважливіших напрямів удосконалення системи менеджменту підприємства є використання стратегічного підходу, який передбачає визначення довготермінових цілей, досягнення бажаних результатів для отримання конкурентних переваг на довготермінову перспективу.

Постановка проблеми. Теоретичні та методологічні аспекти обґрунтування стратегій розвитку є важливим та актуальним напрямом досліджень, націлених на формування підходів та процедур, використання яких у практичній діяльності підприємств дозволить удосконалити

МЕНЕДЖМЕНТ

існуючу систему стратегічного менеджменту та забезпечити вибір ефективних напрямів розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження засвідчують, що діагностиці присвячено досить багато уваги – як інструменту сучасного менеджменту, так і окремому напрямку наукових пошуків. Зокрема, розроблено теоретико-методичні основи фінансової, економічної, антикризової діагностики, діагностики банкрутства або кризового стану підприємства. Розглядається діагностика як етап стратегічного менеджменту, основа прийняття управлінських рішень, інструмент виявлення негараздів у діяльності, оцінювання стану підприємства у певному періоді тощо.

Як самостійний напрям в процесі управління підприємством діагностика розглядалась у працях Т. Берднікової, А. Вартанова, В. Герасимчука, М. Кизима, Ю. Лисенка, В. Савчука, Р. Сайфуліна, З. Соколовської, О. Стоянова, М. Чумаченка, Г. Швиданенка, А. Шеремета та інших; як інструмент антикризового управління – у працях Е. Альтмана, І. Ансоффа, К. Беєрмана, У. Бівера, Т. Петерса, Т. Таффлера, П. Беленького, Є. Бойка, І. Бланка, С. Беляєва, В. Василенка, М. Брюховецької, Л. Лігоненка, І. Сокиринської, І. Хоми, О. Янковського. Однак більшість авторів розглядають діагностику стану підприємства при настанні кризи або під час виходу з неї, як напрям економічного аналізу, що обмежує сферу її застосування.

Як зазначалось, діагностика розглядається з різних точок зору і трактування її неоднозначне. Вчені-економісти трактують діагностику як:

- спосіб встановлення характеру порушень, виявлення кризових явищ та процесів, банкрутства, рівня фінансової та економічної безпеки (Л. Лігоненко [1], І. Хома [2], О. Мельник [3]);
- напрям економічного аналізу, що дозволяє виявити характер порушення нормального ходу економічних процесів на підприємстві (Г. Савицька [4]);
- дослідження, що дозволяє не тільки всебічно оцінювати стан об'єкта в умовах неповної інформації, але й виявляти проблеми його функціонування, окреслювати шляхи їх вирішення, враховуючи коливання параметрів системи (І. Сокиринська [5]);
- етап процесу стратегічного управління. (Л. Гевлич [6]).

Деякі вчені, описуючи діагностику, ототожнюють її з економічним або фінансовим аналізом, оцінкою фінансового стану.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Аналіз літературних джерел довів, що, не дивлячись на значні результати наукових досліджень, не знайшли належного відображення питання використання діагностики у стратегічному менеджменті, що зумовлює актуальність дослідження, його практичне значення.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних положень щодо використання діагностики у стратегічному менеджменті на стадіях обґрунтування та реалізації стратегії розвитку підприємства. Основними завданнями дослідження є: визначення змістовного наповнення діагностики, обґрунтування принципів, функцій, ознак, етапів діагностики у стратегічному менеджменті підприємства.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення вище наведених визначень та використання процесного підходу дозволяє встановити такі складові діагностики: визначення та дослідження базових показників діяльності підприємства, аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на його стан підприємства, оцінювання сили їх впливу, виявлення відхилень від бажаного стану, розроблення заходів для подолання цих відхилень, прийняття випереджувачих управлінських заходів з метою запобігання новим проблемам і підвищення ефективності системи управління підприємством [7].

В основі цих напрацювань – методичні підходи до визначення (аналізу, оцінки) стану підприємства на основі окремих або систем показників (індикаторів стану). Більшість індикаторів дозволяють виявити небажані зміни фінансового чи фінансово-економічного стану. Проте, коли ці зміни спричинені внутрішніми факторами – це наслідок, результат багатьох або кількох помилок менеджменту в різних сферах діяльності підприємства. Як показують дослідження,

МЕНЕДЖМЕНТ

часто – це помилки стратегічного характеру, наслідок ігнорування елементарних аспектів стратегічного менеджменту: не визначена місія; не встановлена мета діяльності на стратегічну перспективу; нечіткі, незрозумілі для всього колективу (а то й для топ-менеджменту) цілі; відсутність стратегії; використання елементів, а не системи планування; формальний управлінський контроль; відсутність моніторингу та аналізу стратегічного середовища підприємства, тому зовнішні, часто прогнозовані загрози, переростають у форс-мажорні обставини.

Тому актуалізується проблема використання таких інструментів стратегічного менеджменту як стратегічний моніторинг та аналіз стратегічного середовища (зовнішнього, безпосереднього або проміжного, внутрішнього), діагностика стану підприємства. На нашу думку, ці інструменти не підміняють один одного, не є самодостатніми елементами, а етапи процесу управління: моніторинг дозволяє отримати дані для аналізу стратегічного середовища, результати якого, разом з попередньо встановленими цілями (нормами, бажаними показниками), забезпечують проведення діагностики стану підприємства (Рис. 1). Стратегічний характер цих позицій обумовлюється тим, що підприємство як відкрита система функціонує у швидко змінному агресивному середовищі, що вимагає розуміння та врахування процесів, які там відбуваються, характеру та інтенсивності їх впливу, урахування цих впливів при прийнятті управлінських рішень. Для цього важливо, щоб діагностика стану підприємства використовувалась не лише для визначення стратегічної прогалини при обґрунтуванні стратегії розвитку підприємства чи встановленні факту загрози банкрутства як реактивний інструмент антикризового управління, а й превентивний інструмент у процесі реалізації стратегії.

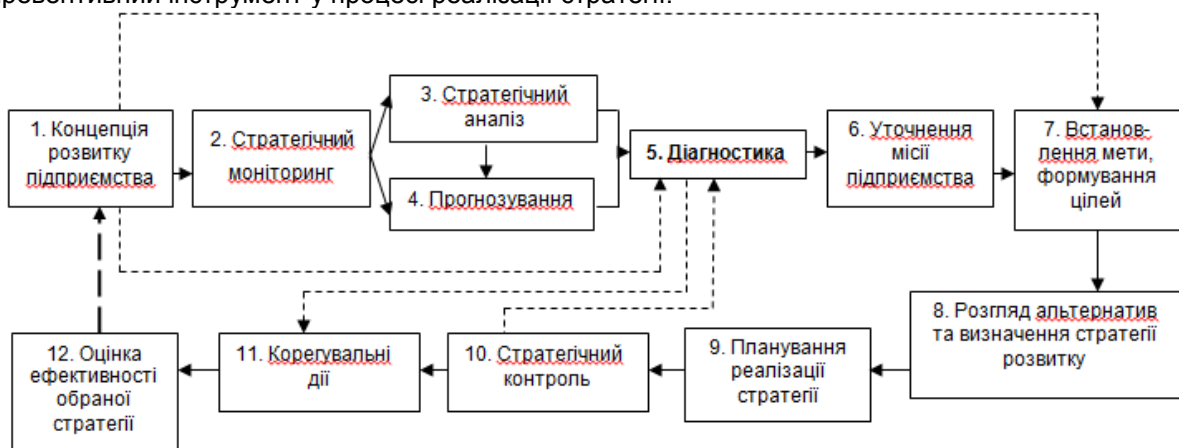

Рис. 1. Місце діагностики у процесі стратегічного менеджменту

Основними аргументами щодо використання такого інструменту є: невизначеність, динамічність зовнішнього середовища, з одного боку, та можливість прогнозування змін, з другого; різна інтенсивність впливу загроз зовнішнього оточення та наявність можливостей, втрата яких може негативно позначитись на результатах діяльності підприємства (втрата конкурентних переваг підприємством, використання цих можливостей конкурентом), а отже – необхідність їх ідентифікації та оцінки; протиріччя, а часто й антагонізм поточних та перспективних інтересів розвитку підприємства, що вимагає виважених управлінських рішень і визначення пріоритетів; циклічність функціонування підприємства, так як усі фази його розвитку прогнозовані, значною мірою керовані, тому результати діяльності залежать від вчасності розпізнавання та реагування, оскільки упущення часу може призвести до некерованості процесів і недовісті корегуючі заходів; ланцюговий характер розвитку підприємства як системи, оскільки збій в одному елементі системи може поширитись на інші або охопити всю систему; часто латентна залежність системи менеджменту підприємства від змін стратегічного середовища, що вимагає забезпечення її гнучкості, мобільності, адаптування до змін.

МЕНЕДЖМЕНТ

Діагностика як вид практичної діяльності передбачає сукупність формалізованих процедур, спрямованих на визначення фактичного стану підприємства, формування моделі його майбутнього стану і виявлення стратегічного розриву (прогалини). Виходячи з цього, діагностика має суб'єкт, об'єкт, предмет, що визначається цілями розвитку, набір відповідних методів, показників, моделей та сценаріїв (стратегічних альтернатив), здатних реалізувати поставлені цілі.

Об'єктом діагностики є стратегічне середовище розвитку підприємства. Суб'єкти діагностики – менеджери, фахівці, які володіють знаннями, наділені спеціальними компетенціями та ресурсами для підготовки управлінських рішень та здійснення цілеспрямованих дій з метою обґрунтування та реалізації стратегії розвитку підприємства.

Предметом є: 1) сукупність чинників, що дозволяють виявити сильні та слабкі сторони внутрішнього середовища, можливості та загрози зовнішнього оточення задля вибору стратегії подальшого розвитку; 2) симптоми, прояви порушення рівноваги, загрози досягненню поставлених цілей на етапі реалізації стратегії.

Діагностика як вид діяльності має здійснюватись на основі принципів: цілеспрямованості (зокрема – орієнтація на визначення стратегічних проблем; поєднання цілей з можливостями підприємства, наявністю чи доступністю необхідних для їх досягнення ресурсів); адаптивності (здатність враховувати зміни середовища і пристосуватись до них задля підвищення конкурентоспроможності, ефективності функціонування); багатоваріантності (використання різних підходів, методів, систем показників для забезпечення максимальної достовірності результатів); мінімізації ризику, що визначає превентивний характер цього інструмента, дослідження причин деструктивних явищ; впорядкованості (використання загальної методології дослідження у стратегічному менеджменті); постійної готовності до реагування, який передбачає, що рівновага підприємства є мінливою, тому постійне реагування на зовнішні прояви дозволить зміцнити позицію підприємства; адекватність реагування підприємства на міру реальної загрози його рівноваги, застосування механізмів нейтралізації загроз на основі визначення їх реального рівня.

Залежно від поставленої мети, сукупність принципів діагностики може розширюватися, оскільки вона пов'язана не лише з оцінкою стану підприємства, але і з визначенням потенційних можливостей розвитку.

Діагностика виконує такі функції: виявлення фактичного стану підприємства, встановлення невідповідностей бажаному стану; вибір інструментів, застосування яких буде найбільш оптимальним, підбір груп показників та індикаторів стану стратегічного середовища; моделювання бажаного стану, шляхів його досягнення, контролювання реалізації заходів щодо забезпечення ефективності заходів та корегувальних дій.

Для виконання зазначених функцій у діагностиці доцільно використовувати такі підходи: інтеграційний, що має забезпечити інтеграцію складових діагностики, формування інтегральних індикаторів, які комплексно описують стан підприємства та його оточення; системний, який забезпечує урахування взаємовпливу усіх складових стратегічного середовища підприємства та здатності його системи менеджменту адекватно на них реагувати (суб'єкт-об'єктний підхід); цільовий як основу для розробки норм (стандартів), які відповідають стратегічним цілям розвитку підприємства на стратегічну перспективу, підґрунтя для внутрішньої координації та своєчасного проведення організаційних змін у системі менеджменту підприємства; ієрархічний, що дозволяє розглядати діагностику як один з обов'язкових етапів стратегічного менеджменту; функціональний, який забезпечує розподіл основних видів діяльності, робіт, бізнес-процесів, повноважень та відповідальності.

Таким чином, на відміну від класичного підходу, коли діагностика стану підприємства застосовується для обґрунтування стратегії (назвемо це діагностика I), її доцільно використовувати і на етапі реалізації стратегії (діагностика II).

У першому випадку, на основі концепції розвитку підприємства і попередньо встановлених цілей або ідеальної моделі стану підприємства в стратегічному періоді, визначаються показники-норми (показники-стандарти), які використовуються для порівняння з фактичними.

МЕНЕДЖМЕНТ

Власне, порівняння дозволяє ідентифікувати стан підприємства шляхом визначення стратегічної прогалини (абсолютних відхилень і рівня відхилень), сильних та слабких сторін внутрішнього середовища підприємства, можливостей та загроз його зовнішнього оточення. Дані етапів 1-5 (Рис. 1) є основою для виявлення альтернативних стратегій та вибору остаточного варіанту стратегії розвитку підприємства.

Узагальнення практичних аспектів управлінської діяльності дозволяють констатувати, що діагностика I є: засобом одержання достовірної інформації про стан підприємства, його реальні можливості на певну перспективу; основою для прийняття управлінських рішень щодо вибору стратегій; інструментом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між чинниками стратегічного середовища підприємства, які вплинули на поточні результати діяльності; основою моделювання розвитку підприємства. Діагностика I включає діагностику потенціалу підприємства, діагностику конкурентоспроможності, діагностику загрози банкрутства, діагностику корпоративної культури.

Процедура діагностики I передбачає чотири етапи:

1) етап збору необхідної інформації про поточний стан підприємства: визначення основних завдань дослідження, його напрямів, складових, глибини та меж; вибір джерел та методів обробки інформації; обґрунтування показників для здійснення оцінки стану підприємства; виробленням критеріїв інформативності показників, що характеризують стан підприємства; пошук інформації, її систематизація; розробка методів діагностування стану підприємства; аналіз і обробка даних, які дозволяють визначити можливість позитивного та негативного впливу на діяльність підприємства у стратегічній перспективі; аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників на стан підприємства, оцінювання сили їх впливу;

2) етап визначення бажаної моделі майбутнього стану підприємства: розробка методики формування норм (стандартів, базових показників) бажаного стану; побудова ідеальної (бажаної) моделі стану підприємства відповідно до попередньо встановленої мети та цілей; визначення припустимих відхилень від базових показників;

3) власне діагностування стану підприємства: виявлення невідповідностей (стратегічної прогалини) і причин, що її викликають; вивчення чинників впливу і зв'язків між ними; ідентифікація стану підприємства;

4) розгляд можливих станів або сценаріїв розвитку (стратегічних альтернатив).

Останній етап може розглядатись як окремий, проте застосування матричних методів діагностики дозволяє не лише ідентифікувати стан підприємства, а й отримати відповідні цьому стану стратегії.

Сутність діагностики II полягає в оперативному розпізнанні дестабілізуючих процесів на етапі реалізації стратегії, тому передбачає оцінку ефективності та стабільності роботи підприємства, є передумовою прийняття випереджуючих управлінських рішень і застосування корегувальних дій для ліквідації причин негараздів та запобігання аналогічним проблемам у майбутньому. Це інструмент превентивних досліджень, які здійснюються для недопущення критичних змін у діяльності підприємства на етапі реалізації стратегії.

Діагностика II проводиться на основі уточнених норм або стандартів після реалізації етапів 5-9 у процесі стратегічного контролю (Рис. 1). У цьому випадку норми порівнюються з поточними показниками для виявлення відхилень і своєчасного застосування корегуючих заходів для забезпечення виконання стратегічних планів, що дозволяють досягти поставлених цілей, забезпечити відповідність прийнятій місії.

Процедура діагностики II передбачає такі етапи: формування системи стратегічного контролю з використанням діагностичного апарату; уточнення (адаптація) методів діагностики для використання на даному етапі стратегічного менеджменту; визначення напрямів, сфер та відповідних груп показників для діагностики; виявлення відхилень; обґрунтування доцільності корегувальних дій; розроблення заходів (корегувальних дій) для подолання відхилень; ліквідація причин негативних результатів діяльності та запобігання виникненню аналогічних проблем у майбутньому; прийняття випереджуючих управлінських заходів з метою запобігання новим проблемам і підвищення ефективності системи управління підприємством загалом.

МЕНЕДЖМЕНТ

Висновки. Отже, досягнення цілей розвитку підприємства у стратегічному періоді значною мірою залежать від правильності вибраної стратегії, ефективності її реалізації. На стадії обґрунтування стратегії важливо, з одного боку, вибрати правильний підхід, джерела інформації, методи її обробки та ідентифікації стану підприємства, з другого – сформулювати реальну перспективну модель розвитку для визначення стратегічної прогалини та вибору остаточного варіанту стратегії. На стадії реалізації стратегії важливо своєчасно виявити загрози (небажані зміни) як у зовнішньому оточенні підприємства, так і негаразди внутрішнього середовища (відхилення від планів). Це забезпечується завдяки застосуванню діагностики II для раннього попередження та реагування, шляхом корегуючи дій, розроблення заходів щодо недопущення розвитку негативних змін. При цьому доцільно приділити увагу виявленню зовнішніх і внутрішніх загроз, їх масштабів.

Дослідження, проведені автором, дають змогу зробити висновок, що діагностику стану підприємства необхідно використовувати як превентивний інструмент перманентної дії, незалежно від того, як успішно функціонує підприємство і на якому етапі розвитку воно знаходиться. Таким чином, діагностика є ефективним інструментом у системі стратегічного менеджменту, який дозволяє обґрунтувати стратегію розвитку підприємства та забезпечити виявлення негативних ситуацій у процесі її реалізації.

Література

1. Лігоненко, Л. О. Антикризисное управление предприятием: теоретико-методологические основы и практический инструментарий : монография / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.
2. Хома, І. Б. Формування та використання систем діагностики економічної захищеності промислового підприємства : монографія / І. Б. Хома. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2012. – 504 с.
3. Мельник, О. Г. Інноваційні системи економічної діагностики підприємства на засадах індикаторів / О. Г. Мельник, І. Б. Олексів, Н. Ю. Подольчак, Р. В. Шуляр. – Львів : Магнолія. – 2009. – 241 с.
4. Савицкая, Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий / Г. В. Савицкая. – Минск : Новое знание, 2001. – 688 с.
5. Сокиринська, І. Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І. Г. Сокиринська // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 88–95.
6. Гевлич, Л. Л. Стратегічна діагностика підприємства : монографія / Л. Л. Гевлич. – Донецьк : Юго-Восток, 2007. – 199 с.
7. Мороз, О. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах : монографія / О. В. Мороз, О. А. Сметанюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 167 с.

References

1. Lihonenko, L. O. (2001). *Antykryzove upravlinnia pidpryyemstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychnyi instrumentarii* [Crisis management now : theoretical and methodological principles and practical tools]. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, p. 580 [in Ukrainian].
2. Khoma, I. B. (2012). *Formuvannia ta vykorystannia system diahnostryky ekonomichnoi zakhyschenosti promyslovoho pidpryyemstva* [Formation and use of diagnostic economic security of industrial enterprises]. Lviv: Edition of Natsional university «Lvivska politekhnik», p. 504 [in Ukrainian].
3. Melnyk, O. H. (2009). *Innovatsiyni systemy ekonomichnoi diahnostryky pidpryyemstva na zasadakh indykatoriv* [Innovative system economic diagnostics enterprise on the basis of indicators]. Lviv: «Mahnoliia», p. 241 [in Ukrainian].
4. Savitskaia, G. V. (2001). *Analiz khozyaystvennoy deyatel'nosti predpriyatiy* [Analysis of the economic performance of an enterprise]. Mynsk : Novoe znanye, p. 688 [in Russian].
5. Sokyrynska, I. H. (2003). *Diahnostryka finansovoho zabezpechennia diialnosti pidpryyemstva* [Diagnostics of financial security of the enterprise]. *Finansy Ukrainy*. № 1. – pp. 88–95 [in Ukrainian].
6. Hevlych, L. L. (2007). *Stratehichna diahnostryka pidpryyemstva* [Strategic diagnostics of an enterprise]. Donetsk : Yuho-Vostok, p. 199 [in Ukrainian].
7. Moroz, O. V. (2006). *Finansova diahnostryka u systemi antykryzovoho upravlinnia na pidpryyemstvakh* [Financial diagnostics of the system crisis management in enterprises]. Vinnytsia : UNIVERSUM-Vinnytsia, p. 167 [in Ukrainian].

Надійшла 21.12.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Черчик, Л. М. Діагностика в системі стратегічного менеджменту підприємства / Л. М. Черчик // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 150-155.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 65.012.32:659.1:621.397.13

УДК 65.012.32:659.1:621.397.13

Y. A. Romanenko, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Lawyer of Ukraine,
I. V. Chaplay, Candidate of Science in Public Administration

Є. О. Романенко, д. н. з держ. упр., професор, Заслужений юрист України,
І. В. Чаплай, к. н. з держ. управ.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS SUBSYSTEM BRAND MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE

ТЕОРЕТИКО-МЕТОЛОЛОДГІЧНІ ОСНОВИ ПІДСИСТЕМИ БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Urgency of the research. The media market is the most dynamic market. Hence, there is a need for clear identification of one's products and determination of one's market standing. This requires studying the range of problems associated with building brands of television channels in the media market.

Actual scientific researches and issues analysis. Domestic and foreign research workers addressing the issue of building brands, brand management and branding include such persons as D. Aaker [1], A. Bolshakov [2], V. Pertsiya [3], Y. Gordon [4], V. Korolko [5], T. Nilson [6], S. Pogodayev [9], Y. Romanenko [10] and others

Uninvestigated parts of general matters defining. The topicality of this problem in the media market stems from the fact that corporate employees act in this market as images of media brands, TV channels and the entire media holding company.

The research objective. The primary research objective is to analyze the specifics of building a brand management subsystem at an enterprise and provide thereon practical recommendations on its successful operation.

The statement of basic materials. A brand development management system (hereinafter referred to as BDMS) represents a collection of management entities, objects, tools and techniques, which, while interacting with one another, are intended to build and develop a strong brand [2, p. 203].

A distinction is made among the following main approaches to the concept of brand development management system:

- Functional approach;
- Entity-object approach;
- Tiered approach; and
- Territorial approach.

It is our opinion that the functional approach is an all-in-one approach to the BDMS concept. The functional approach is one of the main approaches to brand management.

Conclusions. So successful operation of the brand management system at an enterprise and successful fulfillment of branding and brand management tasks require a comprehensive approach covering planning, organization and control that are ensured by continuous information system support during all stages. Among the key approaches to the concept of brand development management system, the functional one is the most universal, in that managerial functions are universal and peculiar to any management system at any management level.

Keywords: branding; brand management; brand portfolio management strategy; and brand development management system.

Актуальність теми дослідження. Медіаринок є найбільш динамічним ринком. У зв'язку з цим виникає необхідність у чіткій ідентифікації своїх продуктів та визначення своїх позицій на ринку. Для цього необхідно вивчити проблематику формування брендів телеканалів на медіаринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців питанням створення брендів, бренд-менеджмент і брендинг займалися: Д. Аакер [1], А. Большаков [2], В. Перція [3], У. Гордон [4], В. Королько [5], Т. Нілсон [6], С. Погodayев [9], Є. Романенко [10] та інші.

Постановка проблеми. Актуальність даної проблеми на медіа ринку пояснюється тим, що на даному ринку працівники компанії виступають обличчями медіа брендів, телеканалів та всього медіа холдингу.

Постановка завдання. Метою первинних досліджень є аналіз особливостей побудови підсистеми управління брендом на підприємстві та надання практичних рекомендацій по його успішній роботі.

Виклад основного матеріалу. Система управління розвитком бренду (СУРБ) являє собою сукупність суб'єктів, об'єктів, інструментів та методів управління, що у процесі взаємодії між собою спрямовані на формування та розвиток сильного бренду [10, с. 203].

Розрізняють такі основні підходи до поняття системи управління розвитком бренду:

- Функціональний підхід
- Суб'єктно-об'єктний підхід
- Рівневий підхід
- Територіальний підхід.

Універсальним підходом до поняття СУРБ є функціональний підхід.

Висновки. Отже, для успішного функціонування системи бренд-менеджменту на підприємстві та успішної реалізації задач брендингу та бренд-менеджменту необхідний комплексний підхід, що охоплює планування, організацію та контроль, що на протязі всіх етапів забезпечуються безперервною підтримкою інформаційної системи. Серед основних підходів до поняття системи управління розвитком бренду найбільш універсальним є функціональний підхід, адже функції управління є універсальними й властиві будь-якій управлінській системі на будь-якому рівні управління.

Ключові слова: брендинг; бренд-менеджмент; стратегії управління портфелем брендів; система управління розвитком бренду.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-156-163

МЕНЕДЖМЕНТ

Relevance of the research topic. The media market is the most dynamic market. Hence, there is a need for clear identification of one's products and determination of one's market standing. This requires studying the range of problems associated with building brands of television channels in the media market. The main purpose of a brand, in addition to a TV product differentiation, also is to form a brand value – a product worth. Owing to media brands and positioning strategies, the Ukrainian media market participants have the opportunity to effectively use their airtime, on time and correctly identify their niche and format. Efficient operation of a media holding company is primarily based on quality and effective work of the staff members. So achieving high results in the market requires attaining a high level of internal organization, ensuring well coordinated work of all co-workers, securing comfortable and fair working conditions, a positive and friendly team environment. At present, these issues govern making important decisions on building a media brand to secure profit enhancement. At the moment, brand is one of the fundamental factors of business development and a steady position on the market, as well as becomes a necessary external and internal communication channel. Amid a crisis and inflation, a need arises to reduce the workforce, cut salaries and wages. Given the situation at hand, it is necessary to additionally and intensely motivate corporate employees to stay in their working positions, as well as work effectively, and so there is a need to build a strong internal corporate brand, develop and strengthen internal communications. The topicality of this problem in the media market stems from the fact that corporate employees act in this market as images of media brands, TV channels and the entire media holding company.

Problem statement. The primary research objective is to analyze the specifics of building a brand management subsystem at an enterprise and provide thereon practical recommendations on its successful operation.

Review of recent papers and research. Domestic and foreign research workers addressing the issue of building brands, brand management and branding include such persons as D. Aaker [1], A. Bolshakov [2], V. Pertsya [3], Y. Gordon [4], V. Korolko [5], T. Nilson [6], S. Pogodayev [9], Y. Romanenko [10] and others. In spite of the already-existing studies of domestic and foreign scholars in the area of brand management issues relating to the specifics of building a brand in the media market remain unresolved therefore they need further research.

Basic material presentation. A brand development management system (hereinafter referred to as BDMS) represents a collection of management entities, objects, tools and techniques, which, while interacting with one another, are intended to build and develop a strong brand [2, p. 203].

A distinction is made among the following main approaches to the concept of brand development management system:

- Functional approach;
- Entity-object approach;
- Tiered approach; and
- Territorial approach.

It is our opinion that the functional approach is an all-in-one approach to the BDMS concept. The functional approach is one of the main approaches to brand management. Management functions are universal and peculiar to any management system at any management level. The following basic management functions should be mentioned in the first place: Information support for the management process; Articulation of a set of objectives, or planning; Organization and administration of practical achievement of the stated objectives; and Control.

A diagram of relationship of management functions is shown in Fig. 1.

The *BDMS information subsystem* is not remarkable for pronounced specific features being rather traditional, similar to a corresponding marketing management subsystem.

The purpose of the BDMS information subsystem operation is to provide brand management entities with unbiased, complete, reliable, timely, up-to-date, and relevant information.

The information scope and structure should be suitable for making certain managerial decisions.

The BDMS information subsystem comprises the following components [6, p. 137]:

1. Internal reporting system;
2. Secondary external information gathering system;

МЕНЕДЖМЕНТ

3. Marketing research system; and
4. Information storage and analysis system.

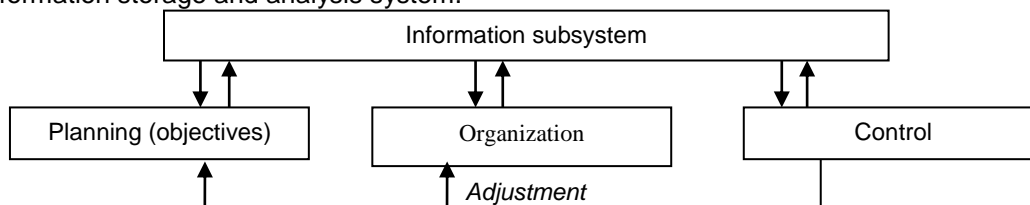

Fig. 1. A diagram of relationship of management functions

These components consistently interact with each other thereby ensuring seamless operation of the information subsystem.

The following basic types of marketing research are fairly often used in the brand management process:

- Exploratory;
- Descriptive; and
- Causal.

Let us consider and analyze each of these types in more detail. Exploratory studies are conducted in order to clarify a problem, fundamentally examine the market situation, disseminate the idea or essence of an event, as well as to identify the lines of future research (tests, focus groups).

Descriptive studies are used in order to determine the frequency of a given event between two variables (review of secondary data, observation, experiment, and interview).

Casual studies are associated with establishment of cause-and-effect relationships. There is a hypothesis that should be either validated or explained.

The function of trademark development planning includes a mission statement, a brand vision, as well as determination of a brand strategy, main development goals and major lines of implementing tactical brand-related decisions.

A brand mission – the overriding purpose of a brand's existence that determines the reason for its existence for consumers.

A brand vision – a specific characteristic of a brand describing strategic objectives of a brand operation in the long run, desirable for implementation. The vision must reflect confidence in a brand vitality, direct personnel and brand partners towards a necessary line of development.

A brand strategy represents a large-scale and long-term program of a brand systems development designed to achieve stated crucially important objectives. The strategy must conform to the brand's essential characteristics, its marketing position and competitive differentiation principles [9].

To mold a brand strategy, one should answer the following questions:

1. Who are the target audience for a brand?
2. What should be promised to this target audience, what kind of offer should be made them?
3. What proofs should be furnished to demonstrate the value of the said offer?
4. What emotions should be used and what kind of impression should be formed?

The marketing strategy is integrated into a brand development strategy that can be focused on:

- Support for an existing brand;
- Brand extension;
- Branding;
- Development or purchase of a new brand; and
- Brand liquidation.

The following stages of a brand strategy formulation are distinguished:

1. Identifying a brand strategy main objectives;
2. Basing on a brand mission and vision;
3. Searching for and studying a brand target audience;
4. Analyzing the marketing environment;
5. Brand positioning, identifying brand attributes, values and other brand elements;

МЕНЕДЖМЕНТ

6. Developing a brand basic promise;
7. Building a brand architecture;
8. Molding a brand communication strategy;
9. Developing a brand creative concept;
10. Implementing a brand strategy; and
11. Analyzing brand strategy effectiveness.

A brand strategy is determined by such key features of the marketing environment as macro-political, socio-cultural, economic, territorial, environmental factors, as well as micro-environmental factors (customers, competitors, target audience, suppliers, marketing research) [8, p. 196].

The brand's position determines the place in consumer consciousness that a brand takes or should take, that is, the benefits, which primarily come to a consumer's mind, when he recalls a particular brand.

The same aforementioned benefits and advantages a consumer gains after a product usage are called a brand promise.

Two important strategies are included with a brand strategy - communication and creative, which ensure loyalty toward a brand at the emotional and psychological levels.

Therefore, a brand's communication strategy is a conscious and programming activity aimed at successful promotion of a brand, while a brand's creative strategy represents the keynote idea upon which a brand's communication strategy will be developed [7, p. 44].

A company's brand portfolio management means intentional influence on the entire brand portfolio system and on each of the sub-brands composing it, the overall goal of which is to create and develop a strong brand and improve performance of the company owning a given brand.

As to a brand portfolio development strategy, it represents, in its turn, a large-scale and long-range program having a general object to gain competitive advantages and increase the brand equity. The strategy identifies the brand portfolio development task, markets and product categories where brands will be moved, and principles for resources allocation within the brand portfolio. The major elements of the brand portfolio management process are shown in Fig. 2.

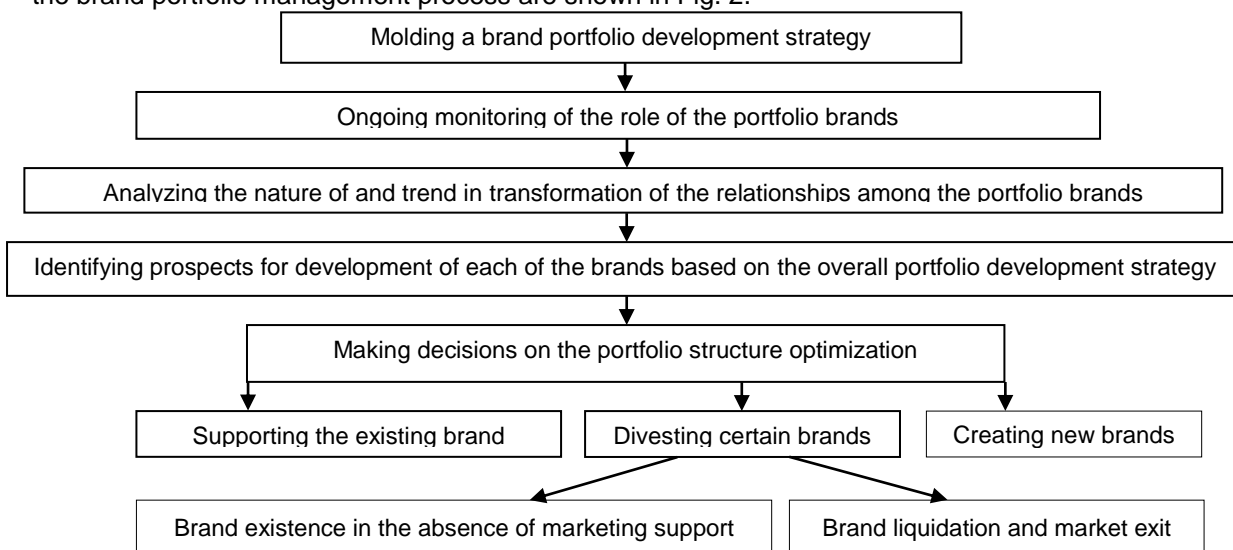

Fig. 2. Major elements of the brand portfolio management process

In addition to the development strategy, there also is a brand extension strategy.

Studies of an American firm indicate that 30% of brands launched for the first time and 50% of those being extended survive within six years. Branding expert Mary Sullivan claims that the probability of an extended brand survival amounts to 0.93, while that of a new brand equals 0.75 in a mature market. Most experts consider brand extension as one of the main ways of a trademark development [3].

МЕНЕДЖМЕНТ

Thus, D. Aaker and K. Keller argue that brand extension means “the use of a popular brand in a new product category” P. Doyle confirms the view of his colleagues defining market expansion as “using a brand name that earlier managed to gain a foot hold in a certain market segment in order to enter a new segment in the same market” [1, p. 75].

The following basic means of brand extension are distinguished:

1. Production of another assortment of goods;
2. Acquisition of a company manufacturing a certain assortment;
3. Purchase of goods of other manufacturers followed by assignment of one’s brand to such goods. It is a fairly common practice for large retail networks to sell goods under their trademarks (private labels) by virtue of agreements with producers.
4. Franchising – sale of rights to use a brand.

There are, for now, three main types of brand extension: upward, downward and horizontal brand extensions.

1) *Upward brand extension*: in this case, new sub-brands are geared to market segments bringing higher incomes (premium segment orientation). Upward brand extension is generally geared to premium segments. At the same time, a new sub-brand can retain the name of the core brand. Sometimes, a new brand is given a new name (*for example*, Lexus (TM Toyota) or Vertu (TM Nokia)).

2) *Downward brand extension*: new sub-brands are geared to market segments bringing lower incomes. During downward movement of a brand, a brand is being created targeting an audience seeking to achieve economy. As a rule, this is accompanied with dissociation from the core brand.

3) *Horizontal brand extension*: new sub-brands are geared to market segments with nearly the same income level. Buyers with an average level of well-being (average plus) are targeted.

Despite all advantages of a brand extension strategy, extension also has disadvantages. Let us consider its advantages and disadvantages in Tab. 1.

Table 1

Advantages and disadvantages of brand extension

Advantages enabling to achieve brand extension	Brand extension results in the following risks
1. Extension helps explain the brand content to core buyers	1. Creating confusion in the brand meaning
2. It strengthens and creates new associations with a brand	2. Creating undesirable situations when current core buyers abandon a brand
3. New buyer penetration enhancement	3. Brand position erosion
4. It lays the foundation for further enhancements	

The ability to make sound tactical, in addition to strategic, decisions is important for successful activity in the brand management area.

Management tactics means specific techniques and methods intended to accomplish a stated objective in a specific context. The task of management tactics is to choose the best decision and management methods and techniques the most acceptable in a certain market situation [10].

The following pertain to the primary areas of implementing tactical decisions in the brand management sphere:

- 1) Formation of the brand’s product line;
- 2) Final identification of the brand attributes;
- 3) Decision on specific distribution channels;
- 4) Advertising campaign-level communication solutions; and
- 5) Creating a brand book.

Brand book is an extremely important tool for brand identification and represents the pinnacle of a corporate identity.

Brand book is a detailed instruction on using all elements developed for a company (logo, corporate font, branded paper etc.) that, when properly used, significantly improves the company’s image. Compliance with the brand books’ direction will assist in creating a necessary consumer attitude towards a commodity or service. A brand book is commonly developed along with corporate identity [5, p. 129].

МЕНЕДЖМЕНТ

A brand book has a wide range of functions. Aside from descriptions using corporate identity, a brand book contains a collection of detailed information on a trademark, its mission, story, positioning, requirements as to product packaging, labeling and promotional materials. It is just a brand book that helps properly use the developed elements of corporate identity, since it is essential, in terms of compliance with the brand image and positioning, that all trademark carriers be created in the same style and express a general idea.

Brand books can vary in structure and information volume. It depends on the needs of each particular client. Two types of brand books are usually distinguished: those for a company overall and those for a particular product. Corporate brand books are focused on systematizing all materials developed for a company and include a list of rules using corporate identity elements. Brand books of this type contain information on the range of services the company renders, as well as on its divisions and their activities.

No matter of what type a brand book is of, its main task is to maintain high awareness about a trademark and its distinguishing features and protect exclusivity.

The brand book content is not regulated but its main components can be identified:

- logo;
- corporate signature;
- proportion of the corporate signature, corporate address block and core information;
- corporate font;
- letter-head paper;
- corporate colors;
- envelope;
- visiting card;
- booklets; and
- additional corporate identity elements.

The concepts of “corporate identity” and “brand book” often are confounded or merged into one. Such an opinion is wrong: corporate identity is intended for consumers; its role is to set a brand apart from the competitors, while a brand book – for corporate employees, as well as those engaged in market promotion of a brand.

The next important function of brand management is to organize creation and development of a trademark. There are two main approaches to organization as a managerial function. This is in reference to organization in a narrower sense and in a broader one. Organization *in a narrower sense* represents a process of formation of organizational structures among which performance of certain functions is distributed. Organization *in a broader sense* means implementation of such managerial functions as administration, delegation of powers, coordination, and motivation and so on.

From the perspective of the first approach (a narrower one), brand management organization uses vertical and horizontal coordination of marketing services.

Vertical coordination occurs through creation of units engaged in development of certain brands strictly subordinated to the company's management team, as well as by establishing standards on the brand characteristics and requirements imposed on it.

Horizontal coordination is effected through:

- mutual communications of various functional departments of a firm;
- establishment of temporary working groups on development of a certain brand.

At the present stage, the trend is toward both centralization and decentralization in brand management. Centralization means that formulation of a brand mission and vision is assigned to the exclusive competence of top management. In addition, control over a brand development is exercised vertically (by implementing corporate brand standards, a function execution reporting system).

The point of decentralization is that powers concerning brand development are delegated to almost all functional departments. In addition, introduction of brand manager positions has become a frequent practice in the context of decentralization.

The following is reckoned among the functions of brand managers:

1. Formulation of proposals on strategies for development of brands;

МЕНЕДЖМЕНТ

2. Coordination of activities of a company's all functional departments concerning brand development; and

3. Control over compliance with the brand standards.

In some cases, the work of brand managers (directly focused on certain brands) also target certain territories and consumer markets.

It is necessary to control brand management effectiveness and efficiency after having planned and shaped a brand strategy, arranged implementation of strategic and tactical decisions.

Brand management efficiency assessment occurs based on the following main approaches:

1. Traditional approach to brand management efficiency assessment - sales figures and post-campaign analysis;

2. Using the brand equity concept to assess brand management efficiency;

3. Alternative approach -- brand management efficiency assessment by measuring its value;

4. Brand management efficiency from the perspective of systems theory.

To study a brand and improve its positioning in the market and consumer awareness, the brand, brand architecture and brand management undergo audits.

Brand audit – thorough and systematic examination of the brand's existing assets (tangible and intangible) in order to get an idea of its "health", conceive the sources of its equity, and pinpoint ways and means to accumulate this equity. It is assumed at the same time that both the firm and consumers serve as sources of the brand equity [4, p. 342].

A brand audit is carried out to improve the brand positioning and control the core architecture elements.

The following brand audit sections are distinguished:

- brand development strategy analysis;
- brand position analysis;
- analysis of the brand assets and equity; and
- analysis of the brand communications.

Brand architecture audit represents a way to systematically examine the current state and identify those problems and aspects that require further analysis and development of adjustment programs.

The following key stages of a brand architecture audit:

1. *Business analysis* provides answers to the following questions:

- What are the current and prospective sales, profits and their dynamics in the brand portfolio?
- What are the strategic initiatives?
- What business areas are the most important based on the financial and general strategic aspects? To date and in the long run.
- What market segments are priorities strategically?

2. *Brand architecture analysis*:

- Brand portfolio analysis;
- Identifying the roles of brands within a portfolio;
- Role of brands in the contexts of commodity markets;
- Brand portfolio structure;
- Graphic representation of brands and relationships among them.

3. *Analysis of the brand architecture management* answers the following questions:

- What brands are added to the brand portfolio? What criteria and principles are used in such a case?
- Is the brand architecture periodically analyzed?
- What are the most important areas and examples of brand visualization?

As to *abrand management analysis*, it represents a way to systematically monitor the brand (brand portfolio) management system and identify those problems and aspects that require further analysis and development of adjustment programs.

Brand management audit is focused on analyzing the process of shaping strategies of brands and their positioning, availability of brand characteristics standards with a company, the organizational

МЕНЕДЖМЕНТ

structure of brand management and the system of communications in brand management, as well as the level of competence of brand managers of different levels.

Conclusion. So successful operation of the brand management system at an enterprise and successful fulfillment of branding and brand management tasks require a comprehensive approach covering planning, organization and control that are ensured by continuous information system support during all stages. Among the key approaches to the concept of brand development management system, the functional one is the most universal, in that managerial functions are universal and peculiar to any management system at any management level. The following major functions are distinguished: planning, organization, control, which are sequentially and directly interconnected. Such a system ensures an efficient brand management process. Efficiency is assessed to assess performance in introducing brands, as well as to predict future results. Brand management efficiency assessment occurs based on as key approaches as traditional (sales figures and post-campaign analysis), alternative (brand management efficiency assessment by measuring its value), using the brand equity concept to assess brand management efficiency and brand management efficiency determination from the perspective of systems theory. Choosing an approach to efficiency assessment depends on the specifics of a market in which an enterprise operates, as well as on the internal situation at this enterprise.

References

1. Aaker, D. A., Hrebennykova Y. D., (2003) *Brendlyderstvo. Novaia kontseptsyia brendynha* [Brand leadership. The new concept of branding]. – М. : – 380 s.
2. Bolshakov, A. S., Mykhaylov, V. Y. (2002) *Sovremenniy menedzhment: teoriya y praktyka* [Modern management theory and practice] SPb. : Piter, – p. 416 .
3. Valentin Pertsya (2005), *Brendung* [Branding]- Piter, [Electronic resource] Available at: http://www.marketing.spb.ru/libcomm/brand/expand_brand.htm.
4. Hordon, Y. (2001) *Marketing partnyorskikh otnoshenyi* [Marketing of the partners relationship] / Translated from English under edition of O. A. Tretiyak. – SPb. : Piter, – p. 384
5. Korolko, V. H. (2000) *Osnovy pablyk ryleyshnz* [Fundamentals of Public Relations] / – М. : Refl-buk, K.: Vakler, – p. 528
6. Nylson, T. (2003) *Konkurentnyi brending* [Competitive branding] / – SPb. : Piter, – p. 80
7. The first global centralized Internet resource from the problems of brand management (USA) [Electronic resource], Available at: www.brandmanagement.com.
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On public-private partnership", [Electronic resource] Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (Accessed 29 August 2013).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), The Law of Ukraine "On the National Informatization Program", [Electronic resource] Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.
10. Pogodayev, S. E. "Marketing of works as a source of the new hybrid offerings in widened marketing of goods, works and services" *Journal of Business and Industrial Marketing*, vol 28 (8), pp. 638-648.
11. Romanenko, Y. A., Chaplay, I. V. (2016) "Ways of improving of the system of training and retraining of civil servants in Ukraine: dichotomy of problem", *IX International Business Forum*, pp. 148-150.

Література

1. Аакер, Д. А. Бренд-лидерство. Новая концепция брендинга / Д. А. Аакер. – М. : Гребенникова ИД, 2003. – 380 с.
2. Большаков, А. С. Современный менеджмент: теория и практика / А. С. Большаков, В. И. Михайлов. – СПб. : Питер, 2002. – 416 с.
3. Валентин Перция. Брендинг. Курс молодого бойца [Электронный ресурс] / Валентин Перция. – Питер, 2005. – Режим доступа: http://www.marketing.spb.ru/libcomm/brand/expand_brand.htm.
4. Гордон, Я. Маркетинг партнерских отношений / Я. Гордон; пер. с англ. под ред. О. А. Третьяк. – СПб. : Питер, 2001. – 384 с.
5. Королько, В. Г. Основы публичных отношений / В. Г. Королько. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2000. – 528 с.
6. Нильсон, Т. Конкурентный брендинг / Т Нильсон. – СПб. : Питер, 2003. – 80 с.
7. Перший світовий централізований Інтернет-ресурс із проблем бренд-менеджменту (США) [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.brandmanagement.com
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On public-private partnership", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (Accessed 29 August 2013).
9. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.98 № 74/98 – ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 27-28.
10. Pogodayev, S. E. Marketing of works as a source of the new hybrid offerings in widened marketing of goods, works and services / S. E. Pogodayev // *Journal of Business and Industrial Marketing*. - 28 (8). - P. 638-648.
11. Romanenko, Y. A. Ways of improving of the system of training and retraining of civil servants in Ukraine: dichotomy of problem / Y. A. Romanenko, I. V. Chaplay // Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: матеріали ІХ Міжнародного бізнес-форуму, (Київ, 17 березня 2016 р.). – Київ. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2016. – С. 148-150.

Received for publication 26.12.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Romanenko, Y. A. Theoretical and methodological foundations subsystem brand management at the enterprise / Y. A. Romanenko, I. V. Chaplay // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 156-163.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 658.18:631.151.6

УДК 658.18:631.151.6

V. A. Kolodiichuk, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor

В. А. Колодійчук, д. е. н., доцент

MANAGEMENT OF LOGISTICS EXPENCES ON THE AIC ENTERPRISES

МЕНЕДЖМЕНТ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Urgency of the research. Implementation of logistics functions is accompanied by a corresponding expenses and an effective system of management greatly enhances the competitiveness of the company.

Target setting. It is necessary to create conditions for the established system of logistics expenses management at the level of each brunch enterprise in order to reduce the share of logistics costs of enterprises in the cost of material flow.

Actual scientific researches and issues analysis. The issue of expense management is a part of theory of effectiveness and subject of research of many scientists in the works of fundamental and sectoral focus. However, the logistics component in the structure of expenses of the AIC enterprises is not sufficiently studied and the system of their management is not fully developed.

Uninvestigated parts of general matters defining. It is necessary to identify the logistics expenses and assess them by isolating them from the total amount of expenses and thus take into account the complexity of the structural-functional links in agricultural logistics in order to achieve effective management of the logistics expenses.

The research objective. The aim is to narrow the content and make a classification of logistics expenses and also to suggest sequential stages of the process of forming the system of logistics expenses management on the AIC enterprises.

The statement of basic materials. The different interpretations of the concept of logistics expenses are regarded and the author's definition is presented. The general classification of logistics expenses is suggested and the specifics of their display in the context of objective approach to the object of the research are defined. The comparative analysis of share and structure of logistics expenses of national and international economy is presented. The problems of identification and separation from the total sum and accurate measurement of the amount of logistics costs are defined, the system of their management at the level of brunch enterprises is suggested.

Conclusions. It is necessary to provide the realization of sequenced stages of the logistics expenses management system at the level of brunch enterprises in order to achieve effective functioning of the logistics system.

Keywords: management; logistics expenses; AIC enterprise; system; efficiency.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-164-169

Urgency of the research. Economics is the science of efficient use of limited resources and economic efficiency covers ratio "input - output", while describing the relationship between the number of units of resources used in the production process and the amount of specific products required. That is – efficiency is expenses` efficacy, energetic nature of which predetermines inevitable losses, the level of which determines the final result – the effect. Any logistics action is, first of all, a source of expenses that reduces the overall share of company profits.

Актуальність теми дослідження. Реалізація логістичних функцій супроводжується відповідними витратами і ефективна система їх менеджменту значно підвищує конкурентні позиції підприємства.

Постановка проблеми. Для зменшення частки логістичних витрат підприємств у вартості матеріального потоку необхідно створити умови для налагодженої системи їх менеджменту на рівні кожного галузевого підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління витратами є складовою теорії ефективності і предметом дослідження багатьох вчених у працях фундаментального і галузевого спрямування. Однак розгляду логістичної складової у структурі витрат підприємств АПК та системі їх менеджменту не приділено належної уваги.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Для ефективного менеджменту логістичних витрат необхідно їх ідентифікувати та оцінити шляхом виокремлення із загальної суми витрат і при цьому врахувати всю складність структурно-функціональних зв'язків у аграрній логістиці.

Постановка завдання. Уточнити зміст та здійснити класифікацію логістичних витрат, а також запропонувати послідовні етапи формування системи менеджменту логістичних витрат підприємств АПК.

Викладення основного матеріалу. Розглянуто різні тлумачення поняття логістичних витрат та представлено їх авторське визначення. Запропоновано загальну класифікацію логістичних витрат та визначено особливості їх прояву у контексті предметного підходу до об'єкту дослідження. Проведено порівняльний аналіз частки і структури логістичних витрат національної та міжнародної економіки. Визначено проблеми ідентифікації, а також виокремлення із загальної суми і точного вимірювання обсягу логістичних витрат та запропоновано систему їх менеджменту на рівні галузевих підприємств.

Висновки. Для ефективного функціонування логістичної системи в АПК необхідно забезпечити реалізацію послідовних етапів системи менеджменту логістичних витрат на рівні галузевих підприємств.

Ключові слова: менеджмент; логістичні витрати; підприємство АПК; система; ефективність.

МЕНЕДЖМЕНТ

Target setting. Consideration of the efficiency of production and distribution systems requires clarification of the economic nature of the costs and management tools both in general scientific and applied aspects. We believe that the primary challenge for the improvement of the efficiency of agriculture is the lack arsenal of tools for streamlined logistics expenses management system at the level of each branch enterprise.

Actual scientific researches and issues analysis. The problems of the efficiency of AIC and agricultural enterprises` expenses management were studied in the works of V. I. Boiko, P. I. Haydutsky, O. P. Velichko, P. T. Sabluk, L. M. Khudoly, O. M. Shpichak etc. However, these studies mostly concern agricultural production and the fundamental works on questions of identification and accounting of logistics expenses are the studies of A. M. Hadzinsky, E. V. Krikavsky, N. K. Moiseeva, O. A. Oklander, Y. V. Ponomareva, V. I. Serheeva, Ch. Skovroneka, O. M. Sumets and others. For instance, E. V. Krikavsky [1 с. 224] defines the place of the logistics expenses in the system of accounting and structures and groups them, what creates the basis for identification of logistics expenses and their management.

Uninvestigated parts of general matters defining. The question of identification of logistics expenses in AIC and development of the system of their effective management at the level of an enterprise due to the complexity of structural-functional links in agricultural logistics integrating a large number of elements in the logistic chains still remains problematic.

The research objective. The aim of the article is to specify the definition of "logistics expenses" and make a classification of their types in the context of the objective approach to research facilities and also to form the system of logistics expenses of the AIC enterprises management.

The statement of basic materials. Terminology variety of interpretations of logistics expenses led to the need to clarify their content and to formulate our vision of this part of the efficiency.

The researcher M. A. Oklander notes that logistic expenses are associated with the movement and storage of inventories from the primary source to the final consumer [2, p. 211]. He states that it is a sum of expenses, the amount of which varies both in forward and reverse proportional to the size of supply:

- costs that vary directly proportional to the size of deliveries – storage costs and loss of income due to lost (unused) opportunities associated with the creation and storage of stocks;
- costs that vary inversely proportional to the size of deliveries, – transport and purchase costs [2, p. 215].

More concise definition is given by A. M. Hadzinsky [3], who considers logistics expenses costs of implementation of logistics operations.

Partial detailing can be noted in the definition, given by H. K. Moiseeva [4], who considers them monetary expression of used manpower, tools and objects of labor, financial costs and various negative consequences of force majeure events caused by the displacement of property (raw materials, goods) for the enterprise and between enterprises and maintaining reserves. Similar definition is suggested by Ch. Skovronek [5], who states that the term stands for the consumption of human labor, tools and objects of labor, financial costs and other negative consequences of extraordinary events caused by the displacement of material goods (raw materials, products) in the enterprise and between enterprises and holding stocks, expressed in money.

The scholar O. M. Sumets [6] regards logistics expenses as the reduction of economic benefits in the form of disposal of material, financial, human and information resources that provide advance of tangible assets within the logistics systems or supply chain. V. E. Krikavski [7] insists on the logistics expenses as a component of the full costs of the enterprise, adding that the value of logistics infrastructure can be considered as an investment.

Get to know the different interpretations and requirements by providing concrete scientific methodology of scientific knowledge to offer our definition of logistics expenses as follows: **logistics expenses** – a cash equivalent of the input use in the process of maintenance of inventory and movement of material flow from the primary sources of raw materials to the final consumer of finished products across functional areas of logistics in terms of concrete operations. The costs of operation of interim

МЕНЕДЖМЕНТ

informational, financial and service flows in the logistics systems are also included into the overall logistics expenses.

A large variety of approaches to classification criteria and, thereafter, classification of the logistics expenses is seen in domestic and foreign educational and methodical, scientific and reference literature. We don't consider it necessary to analyze all the approaches to the classification of expenses existing, as we are interested in practical aspects of classification to provide identification of logistics expenses in agricultural sector based on existing forms of statistical, accounting and other reports. Herewith, we should mention the fact, approved by researches, that logistics expenses may be interpreted "... as untechnological expenses of spatiotemporal movement of various forms of material flows of the company, the costs associated with logistics activities and costs of alternative investment opportunities and losses due to unfavorable events which have made it impossible for an enterprise to operate according to the plan, have caused injury and / or complete loss of its assets "[1, p. 182].

To classify the logistics expenses (Fig. 1) we shall take structural-functional approach as a basis that is we shall consider expenses in respect of two components:

- 1) costs, associated with the creation and maintenance of structural elements - objects (movable and immovable property) which ensure the movement of material flow in logistics chain;
- 2) cost of the logistics functions of procurement, production, distribution, transportation, storage, etc. with granularity at the level of logistics operations.

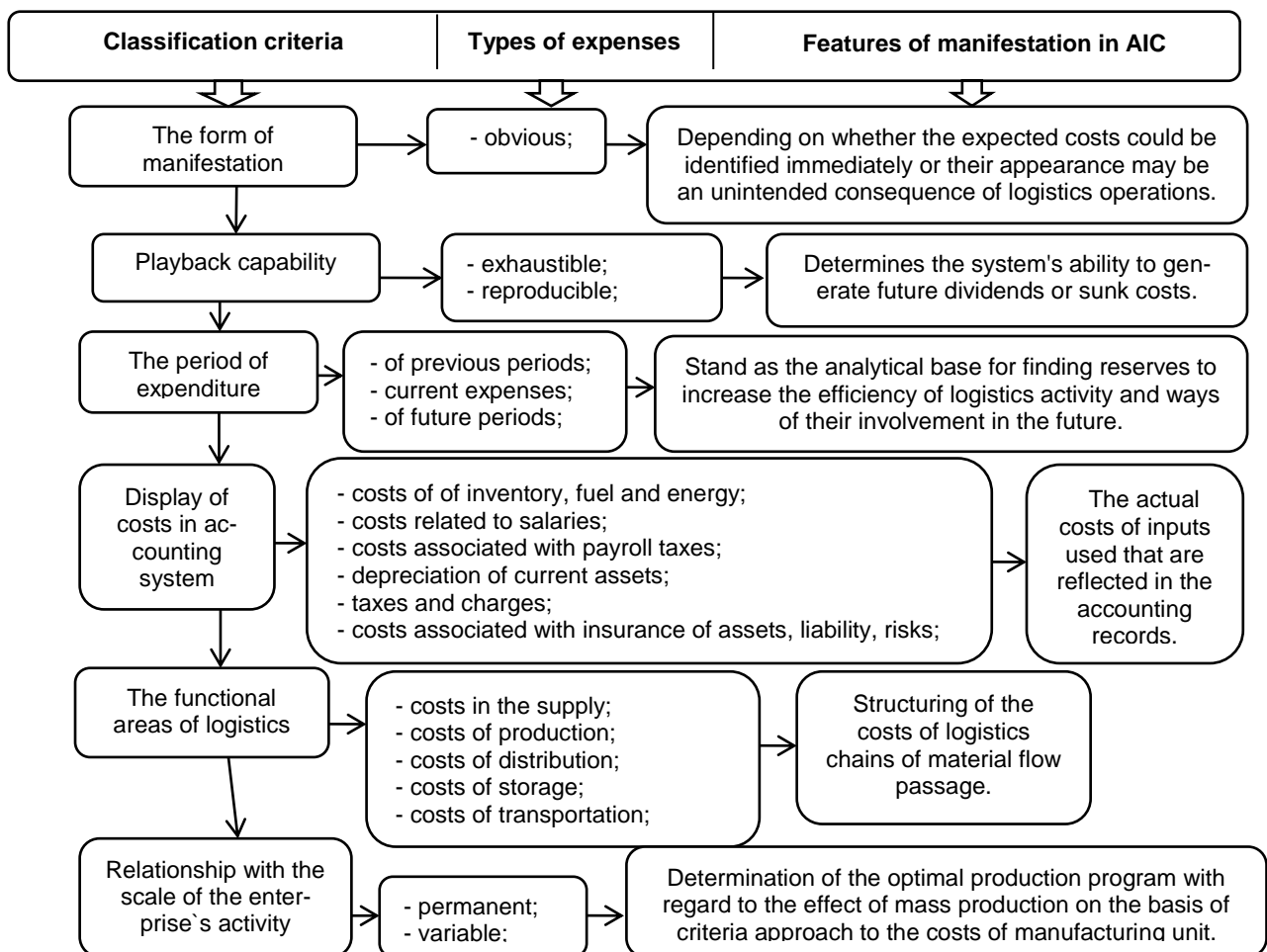

Fig. 1. General classification of logistics expenses in the context of objective approach to the object of the research

МЕНЕДЖМЕНТ

One of the integral indicators that characterize logistics expenses in mega-systems in the foreign practice is their percentage of GDP or, in the case of the lower level of the hierarchy system, of sales of finished products (industry). For example, in the United States an absolute double increase in logistical expenses was observed for 1990- 2006 y. - from 659 billion US dollars to 1.305 trillion US dollars, while the relative value of the index on GDP tends to decline - from 11.4% in 1990 to 9.9% in 2006 [1, p. 178]. Among the structural trends of identified costs during the study period in the US the share of transportation costs increased, which is a natural consequence of the global changes in the world economy and the share of spending stocks decreased for lower share of administrative costs

In general, the share of logistics expenses in the US and the European Union is 12 - 16%, in China - 26%, Japan - 6%, in Ukraine - 30-35%. In the Ukraine 70% logistical expenses account for transport, 25% - in storage and about 5% -for management of logistics flows [8].

The problem of identification and accurate measurement of the amount of logistics expenses lies in the plane of their accounting. We fully agree with the opinion of M. A. Oklander [2] that the modern theory and practice of accounting "pass" such costs. There are no scientific recommendations on the structure and method of calculation, no specific reporting forms that leads to logistical expenses stay beyond the control of management. Scientist [2], stressing the need to improve information system of accounting, warns us not to construct new data (most of them already exist in one form or another), but to make the data be classified according to the needs of logistics.

Quite convincing is the claim of researchers [1, 9] that, arguing the complex nature of logistics expenses, to consider them both for process plane and the subject plane. Complexity "... in terms of process approach means taking into account all costs of flow processes. From the subject point of view logistics expenses should be considered as a reduction of assets in connection with the preparation and implementation of logistics processes" [1, p. 180].

The problem of assessment of logistics expenses lies in isolating them from the total amount and this requires phased costs analysis in all functional areas of logistics, which the material flow passes through. Thus, the structuring of costs into separate functional areas of logistics precedes their management (Fig. 2) [10]. The procurement, production, distribution, transport and informational logistics are traditionally distinguished. During the next stage – classification of expenses – they can be grouped on the basis of belonging to certain areas. The process of separation of logistics costs from the overall is provided during identification by the analysis of accounting statements or empirical method of analyzing each logistics operation in the relevant functional areas of logistics. After the identification it is important to determine the absolute value of the costs in monetary units at a certain time. It is possible to analyze changes in costs during the period, using ratios or, for example, index method to clarify the dynamic state of the logistics system. The prediction upon trends in cost can be made using economic and mathematical methods for the study of relationships between the factor and performance indicators based on their assessment.

Determining the actual state of costs is the basis for management decisions that should improve the efficiency of the logistics system for such potential alternatives (Fig. 2) [11, p. 331]:

1) cost reduction without changing the level of efficiency of the system that is acceptable only in the short term, because this option does not promote development of the system;

2) substitution of some costs by the other ones, which requires the monitoring of the system for the further optimization of its functions. For example, mechanization and automation can help bring the system to a qualitative new level, leading to the emergence of new, previously not peculiar costs and avoid traditional;

3) avoidance of losses and unnecessary operations that will allow use inputs more rationally and which is a significant reserve for increasing efficiency in the Ukrainian economic realities;

4) increase of effect on the sustainability of expenditure that is sufficiently viable option for the development of systems in the short term.

Achieving maximum return on invested resources increases the temptation to increase the volume of the latter with a view to increase absolute indexes of efficiency. Therefore, this option is necessary in terms of the start of production, development of new technologies, investment funds, etc., but it should be a starting stage for other options for increasing efficiency.

МЕНЕДЖМЕНТ

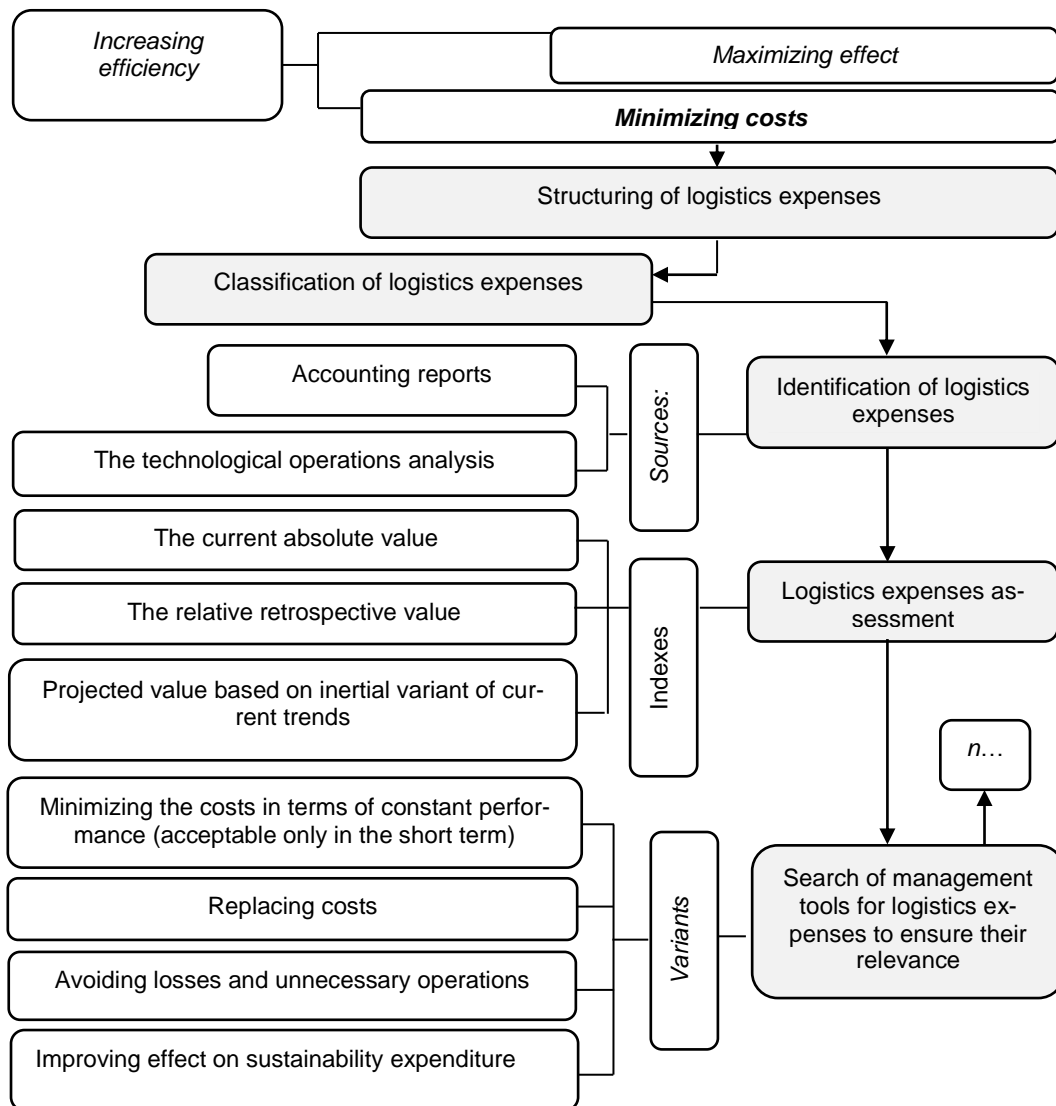

Fig. 2. System of logistics expenses on AIC enterprises management

Conclusions. The problem of assessment of logistics expenses lies in isolating them from the total amount and this requires phased costs analysis in all functional areas of logistics, which the material flow passes through. The task of effective functioning logistics system in AIC is to reduce the share of logistics expenses of enterprises in the cost of material flow. The classification of costs, their structuring into separate logistics spheres and identification with the help of accounting reports or empirical method with subsequent use of appropriate tools to ensure their relevance precedes the expenses management.

Acknowledgment

The study was conducted in the context of the objectives of the research project "Management of development of agricultural markets, agricultural and environmental logistics in the system of food security" ((№ ID:64770 26.08.2016 (00009-1)). The project was recommended by the Scientific Council of the Ministry of Education and Science of Ukraine for financing from the state budget.

МЕНЕДЖМЕНТ

References

1. Vasylevskiy, M., Bilyk, I., Deynega, O. ta in. (2008) *Ekonomika logistychnykh system: monografiya* [The economy logistics systems] by th edition of Y. Krykavskogo ta S. Kubiva. – Lviv : Publishing House of NU "Lvivska politekhnika" [Lviv polytechnics], p.683 [in Ukrainian].
2. Oklander, M. A. (2008) *Logistyka : pidruchnyk* [Logistics: textbook] Kiev: The center of educational litereture, p. 346 [in Ukrainian].
3. Gadzhynskiy, A. M. (2000) *Logistika : uchebnik dlya vyshch. i sred. specz. ucheb. zav.* [Logistics: textbook for high and secondary school] Information and Implementation Center "Marketing", p.375 [in Russia].
4. Moiseeva N. K. (2008) *Экономическая логистика : uchebnik* [Economic Logistics: textbook] Moscow: Infra-M, p.528. [in Russian].
5. Skovronek, C. (2004) *Logistika na predpriyatii : ucheb.-metod. posob.* [Logistics at the enterprise: educational methodical manual] Moscow : Finance and statistics, p.400 [in Russia].
6. Sumets, O. M. *Rekomendatsiyi shchodo zaprovadzhennya syntetychnogo obliku logistychnykh vytrat na pidpryyemstvi* [Recommendations for the introduction of synthetic accounting logistics costs in the enterprise]– Logistics: problems and solutions, 4(35), p. 42-47. [in Ukrainian].
7. Krykavskiy Y. V. (2005) *Logistyka. Osnovy teoriiy : pidruch. dlya vyshh. navch. zakl.* [Logistics. Basic theory: textbook for higher educational establishment] Lviv : Edit. of NU "Lvivska politekhnika", p.596 [in Ukrainian].
8. Berezanskyi, A. (2006) *Dorogi dorogy* [Expensive roads] Kontrakty, № 47. – p. 5-7 [in Ukrainian].
9. Velychko, O. *Logistical system Fortschrittzahlen in the management of the supply chain of a multi-functional grain cooperative* / O. Velychko // Economics and Sociology. – 2015. - № 8(1). – p. 127-146 [in English].
10. Bauersoks, D. J. & Kloss D. J. (2008) *Logistika : Integrirovannaya tsep postavok* [Integrated supply chain]. Moscow : Olymp-Bussines. p. 640 [in Russian].
11. Kolodiichuk, V. A. (2014) *Funktsionalno-vartisnyj analiz u systemi upravlinnya logistychnymy vytratamy pidpryyemstv zernoproduktovoho pidkompleksu APK* [Functional and value analysis in the system of enterprise logistics costs in the grain-productive sub-complex AIC] – Bulletin of Volyn Institute of Economics and Management T. 2, № 10. p. 327–335 [in Ukrainian].

Література

1. Економіка логістичних систем: монографія / М. Василевський, І. Білик, О. Дейнега [та ін.]; за наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. – Львів : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2008. – 596 с.
2. Окландер, М. А. Логістика : підручник / М. А. Окландер. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
3. Гаджинский, А. М. Логистика : учебник для высш. и сред. спец. учеб. зав. / А. М. Гаджинский. – [3-е изд.]. – М. : Информационно-внедренческий центр "Маркетинг", 2000. – 375 с.
4. Моисеева, Н. К. Экономическая логистика : учебник / Н. К. Моисеева. – М. : Инфра-М, 2008. – 528 с.
5. Сковронек, Ч. Логистика на предприятии : учеб.-метод. пособ. / Ч. Сковронек. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 400 с.
6. Сумець, О. М. Рекомендації щодо запровадження синтетичного обліку логістичних витрат на підприємстві / О. М. Сумець // Логистика: проблемы и решения. – 2011. – № 4(35). – С. 42–47.
7. Крикавський, Є. В. Логістика. Основи теорії : підруч. для вищ. навч. закл. / Є. В. Крикавський. – Львів : Львівська політехніка, 2005. – 683 с.
8. Бережанський, А. Дорогі дороги / А. Бережанський // Конtrakty. – 2006. – № 47. – С. 5-7.
9. Velychko, O. *Logistical system Fortschrittzahlen in the management of the supply chain of a multi-functional grain cooperative* / O. Velychko // Economics and Sociology. – 2015. - № 8 (1). – P. 127-146.
10. Бауэрсокс, Д. Дж. Логистика : Интегрированная цепь поставок/ Бауэрсокс Д. Дж., Клосс Д. Дж. - 2-е изд. – М. : Олимп-Бизнес, 2008. – 640 с.
11. Колодійчук, В. А. Функціонально-вартісний аналіз у системі управління логістичними витратами підприємств зернопродуктового підкомплексу АПК / В. А. Колодійчук // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2014. – Т. 2, - № 10. – С. 327–335.

Received for publication 07.11.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Kolodiichuk, V. A. Management of logistics expences on the AIC enterprises / V. A. Kolodiichuk // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 164-169.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 339.138

УДК 339.138

A. Y. Yakymchuk, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
L. M. Akimova, Candidate of Economic Science, Associate Professor,
T. O. Simchuk, Postgraduate Student

А. Ю. Якимчук, д. е. н., доцент,
Л. М. Акімова, к. е. н., доцент,
Т. О. Сімчук, магістр

APPLIED PROJECT APPROACH IN THE NATIONAL ECONOMY: PRACTICAL ASPECTS

ПРИКЛАДНИЙ ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Urgency of the research. Each project calls for a distinct project management style and approach. The senior public management should establish a project approach whereby all or at least the majority of functional activities for national and regional programmes' implementation is seen as projects.

Target setting. The purpose of the research is to study the project approach and the possibility of its use in managing national economic development.

Actual scientific researches and issues analysis. Projects as the cutting edge of economic development are also of increasing interest to researchers. Entire books describe how to manage the projects (e.g., Kassel 2010; Wirick 2009).

Uninvestigated parts of general matters defining. The research objective. We can state that managing sustainable economic development in the 21st century is undergoing dramatic change, especially in advanced economies of the world. This paper argues that public sector reform efforts in Ukraine, particularly those in economic field, need to embrace these changes selectively, in particular with regard to project approach.

The statement of basic materials In general the application of the project approach allowed Rivne Oblast to attract PLN 1,009.807 thou or, considering the exchange rate provided by Bank Narodowy Polski as of January 1st, 2010, EUR 233.357 thou in years 2007-2009. All of the mentioned projects are identified as examples of good practices; all covered very different fields, with a variety of communities, geographical differences and community development issues.

Conclusions. Senior public management should establish a project approach whereby all or at least the majority of functional activities for national and regional programmes' implementation is seen as projects. The authors also offer the guidelines to implement this approach with the use of five-dimensional project management and substantiate the feasibility of the approach use via the comparison of the trends observed in the funds attracted to the regional economy of Rivne Oblast (Ukraine) through projects and foreign direct investment.

Keywords: project approach; regional strategy; regional programmes.

DOI: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-170-177

Problem statement. Ukraine and its economy face significant challenges nowadays. As the Ukrainian national economy tries to emerge from the downturn, attention is shifting to how best to

Актуальність теми дослідження. Будь-який проєкт вимагає чіткого проєктного стилю управління та підходів. Вищий рівень публічного управління повинен започатковувати проєктний підхід, за якого усі, або принаймні більшість функціональних заходів за національними або регіональними програмами виступатимуть як цілісні проєкти.

Постановка проблеми. Вивчити проєктний підхід та можливість його застосування в управлінні національним економічним розвитком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проєктування, як гостре питання економічного розвитку, є також цікавим для дослідників. Цілі книги описують проєктування проєктів (Касель 2010; Вірік 2009).

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Постановка завдання. Управління сталим економічним розвитком у 21-му столітті переживає драматичні зміни, особливо в розвинених світових економіках. Автори доводять, що зусилля щодо реформування публічного сектору в Україні, особливо в економічному полі, потребує селективного охоплення цих змін, особливо стосовно проєктного підходу.

Виклад основного матеріалу. Застосування проєктного підходу дозволило Рівненській області залучити 1,009.807 тис. злотих, або, враховуючи обмінний курс Національного банку Польщі станом на 1 січня, 2010, 233.357 тис. євро за 2007-2009 роки. Усі згадані проєкти визначаються як зразки вдалої практики; усі вони покривали різні сфери, різноманіття спільнот, географічні відмінності та пункти розвитку громад.

Висновки. Вищий рівень публічного управління повинен започатковувати проєктний підхід, за якого усі, або принаймні більшість функціональних заходів за національними або регіональними програмами виступатимуть як цілісні проєкти. Автори також запропонували керівні принципи щодо застосування такого підходу на підставі п'яти-векторного проєктного менеджменту та визначення можливості виконання підходу шляхом порівняння напрямків залучення фондів у регіональну економіку Рівненської області (Україна) шляхом проєктного та прямого іноземного інвестування.

Ключові слова: проєктний підхід; регіональна стратегія; регіональні програми.

МЕНЕДЖМЕНТ

bring it back to sustainable and durable economic growth. There has obviously been debate over whether it is possible to achieve economic growth whilst also tackling modern challenges in the management of national economic development. In this regard, it remains essential to facilitate sustained improvements in aspects that affect people's wellbeing, from employment and health to quality of life and education, and to help the organizations managing economic development deliver on a range of policy goals – economic, social, and so on.

For over 25 years of independence Ukrainian government focused primarily on the development of policy frameworks, structures and systems to give effect to the values and principles of democratic governance. Considerable legislative progress has been made in this regard as can be witnessed by a myriad of policy papers in nearly every governmental sector. However, when it comes to practical implementation of the noted papers, attention increasingly shifts to the most critical issue, namely implementation procedure. In line with global trends, the local government gradually becomes aware that it cannot simply rely on one strategic project, but rather several parallel initiatives that must combine to meet regional objectives. Thus, there is no need to further use traditional approaches. Projects have to co-ordinate the efforts of multiple cross-functional teams possibly operating in different functional areas and sometimes even geographic locations. The project management issues involved with national economic development to some extent differ from the project management issues for businesses. Correspondingly, new project management approaches must be integrated into mainstream practices for all sizes and types of projects to accelerate project delivery, reduce project costs, and minimize project disputes.

Therefore, we can state that managing sustainable economic development in the 21st century is undergoing dramatic change, especially in advanced economies of the world. This paper argues that public sector reform efforts in Ukraine, particularly those in economic field, need to embrace these changes selectively, in particular with regard to project approach.

Objectives. The purpose of the research is to study the project approach and the possibility of its use in managing national economic development.

Literature Review. Projects as the cutting edge of economic development are also of increasing interest to researchers. Entire books describe how to manage the projects (e.g., Kassel 2010; Wirick 2009).

In corresponding managerial literature, project management in managing national economy can be consequently defined as “carefully planning and monitoring of scope, cost, risk, and quality, with particular attention to internal and external stakeholders” (Paletz, 2012). It is commonly acknowledged that the project management approach has a broad impact on the success of state and regional projects (for a summary, see Fernandez and Fernandez, 2008). In Kraft and Steenkamp (2012) we confine our focus to the broader shift in approach argued by Prof dr Gerrit van der Walddt (2001) who advocates establishing a management by projects approach in public service delivery.

Main Part. In order to implement regional strategies rapidly and professionally, project management in strategy implementation becomes increasingly a topical area of professional application (Hauc & Kovac, 2000). Project approach encompasses the entire institution, and, thus, the methodology should span across multiple levels and departments. Institutions that have used this approach find that there are still barriers to succeeding with their managerial processes (Maylor, 1996; Meredith, 1985). Particularly for Ukraine, these barriers may be both structural and cultural. In project approach, organizations begin to view all changes to their processes and activities as “project-oriented”. In this case the given institutions start categorising all their activities as “projects” with the further division into “change projects” or “operational projects” (Stacey, 1993). Namely, Rivne Oblast by means of this approach tends to view some of its functional activities as interregional projects, evaluating them against the Regional Development Strategy till 2020. In the long run, the output of the whole process is a set of projects (programmes) and resource plans aligned with the regional strategy. Figure 1 below illustrates this approach.

This figure illustrates the significance of the fact that the staff who will implement the projects should be aware of their personal contribution towards the project implementation in particular and strategy application in general. In other words, they have to understand: (1) what the project is about;

МЕНЕДЖМЕНТ

(2) where the project will be executed (geographical locations); (3) who will be involved (units, departments, executives, etc.); (4) when to start with the individual tasks of the project and when to complete them (time); (5) how they must perform a specific activity and how they will be evaluated (quality) (Van der Waldt, 2001). For the purposes of our research, the strategic objectives in Fig.1 include economic potential development (Objective 1), rural areas development (Objective 2) and human capital development (Objective 3).

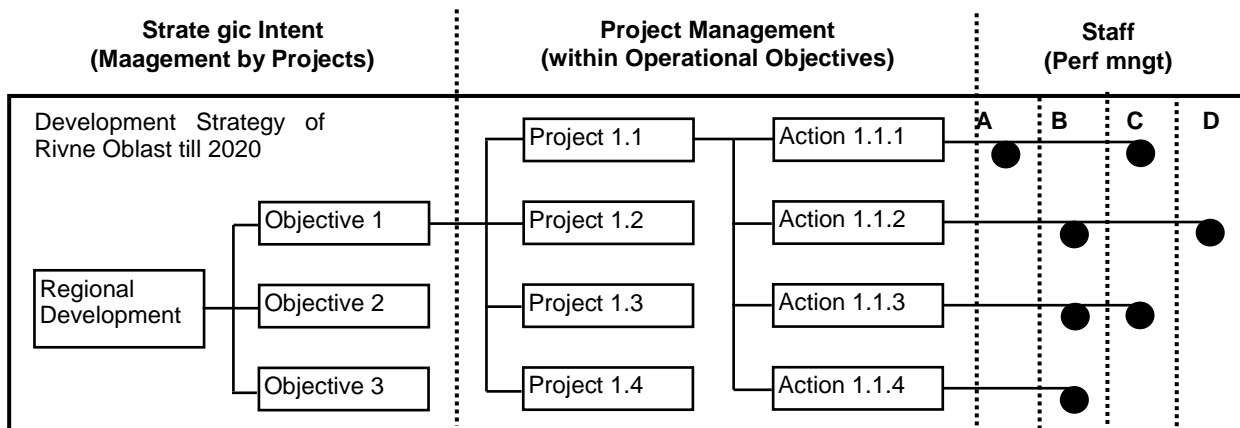

Fig. 1: Converting Regional Strategic Objectives into Projects in Rivne Oblast

Source: compiled by authors basing on the model of Van der Waldt, 2001

The interregional projects implemented within the noted strategic objectives, in their vast majority, have used five-dimensional project management (5DPM) approach. Its effectiveness allows us to offer it for further use in managing national economic development. The five dimensions are (1) cost, (2) schedule, (3) technical, (4) context, and (5) finance. Successful use of the 5DPM approach involves five methods that are unique for each project:

- Define critical project success factors by each dimension, as required.
- Assemble project team.
- Select project arrangements.
- Prepare early cost model and finance plan.
- Develop project action plans.

Although a number of additional research ideas may be identified during the project approach implementation, the most pressing next steps are the application of the material on actual projects within proper national / regional institutions and the integration of the philosophy and tools within existing programmes, policies and procedures. The integration can be accomplished through demonstration projects, training, and change-management assistance.

The five-dimensional project management (5DPM) approach presented in this article on the case study of Rivne Oblast (Ukraine) complements rather than replaces any current project management practices and, as such, might add to or enhance the structure, procedures and programmes. Integrating the approaches, tools, and methods presented in this article is flexible and inherently dependent on the specific management needs of each particular administration, government agency on any particular project. Therefore, use of this approach is fully scalable and may be as simple or as in-depth and extensive as needed or desired.

The foremost change may be the focus and scope of planning tasks, with an emphasis on front-loading the project development process to identify and start addressing critical issues (including cost, schedule, technical, context, and financing issues) that create project complexity as soon as practical rather than later (SHRP 2 Solutions, 2013). The procedure called "Mapping complexity" allows the project team to rationally allocate existing resources and define requirements for additional means. Com-

МЕНЕДЖМЕНТ

plexity maps also guide the application of the 5DPM methods and tools, as depicted in Fig. 2.

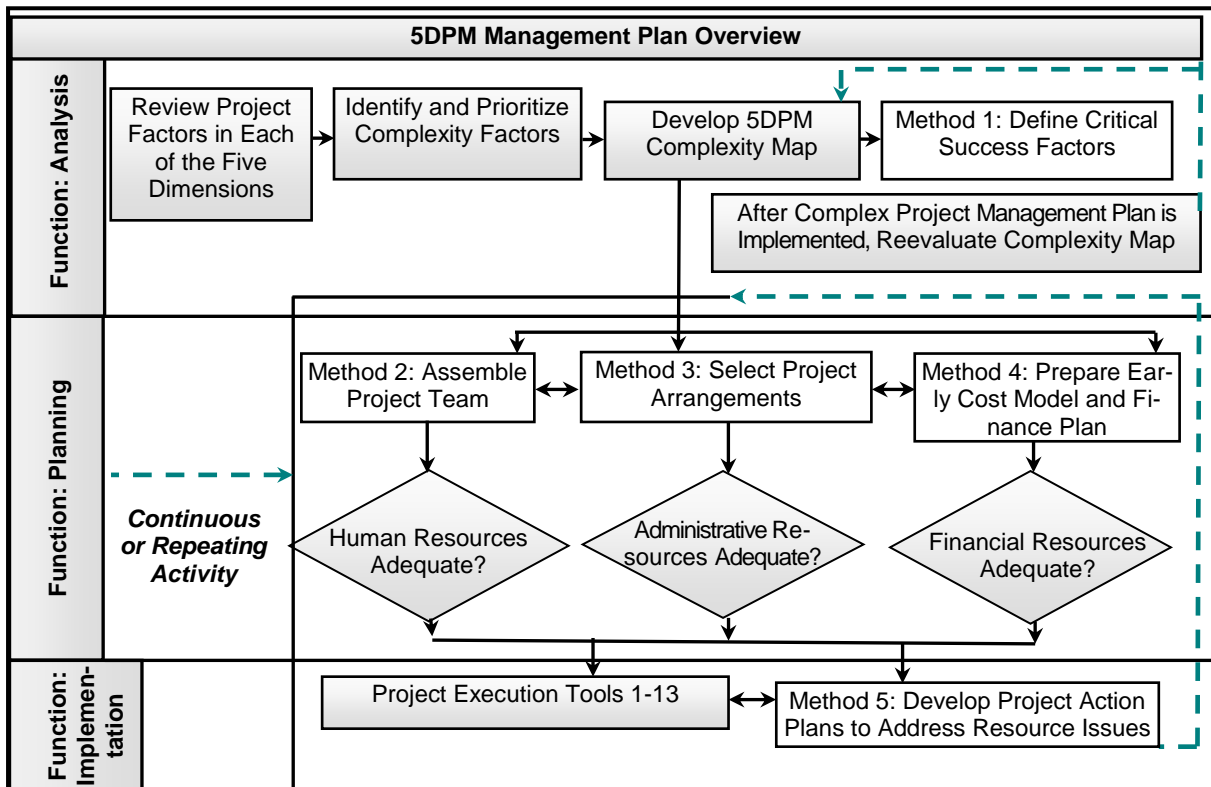

Fig. 2: Overview of complex-project management and 5DPM process flow
 Source: Adapted from SHRP 2 Solutions materials, 2013

Basically, Fig. 2 shows three consecutive phases from top to bottom:

1. Project Analysis. The project team examines complexity factors and develops the primary complexity map.
2. Project Planning. Using the initial complexity map, the team begins to apply the 5DPM methods and may begin to develop the first elements of the project management plan (PMP).
3. Project Implementation. Basing on the primary PMP, the team selects appropriate project management tools and details their application.

If we compare traditional to five-dimensional project management in the context of its further use in proper national / regional institutions, we can state that traditional three-dimensional project management theory is based on optimizing the "trade-offs" between cost, schedule, and technical requirements (the "iron triangle"). However, latest practice, particularly within the framework of interregional projects implemented in Rivne Oblast (Ukraine), shows the amplified effect that project context and financing have on design, cost, and schedule. Thus, 5DPM extends traditional three-dimensional project management by adding the dimensions of context and financing (SHRP 2 Solutions, 2013).

It is worth concentrating on the case study of Rivne Oblast where the project approach was partly implemented first in 2007 – 2009, and then more thoroughly after 2013. Moreover, we suggest comparing the effectiveness of the project approach implementation with the foreign investment attraction in the analysed periods.

In 2007 – 2009 six interregional projects have been identified as demonstrating aspects of good practice in the field of sustainable community development and regional economic success. In particular, those are the following:

МЕНЕДЖМЕНТ

- 1) "Let's See the Right for Information Fulfilled" (in 2007, Polish MFA funding, PLN 400 thou);
- 2) "Preparation of Rivne Region (Ukraine) for Submitting an Application For Membership in European Culinary Heritage Network" (in 2008, Polish MFA funding, "Polska Pomoc Zagraniczna", PLN 93.433 thou);
- 3) "Building of Cross-Sectoral Partnership for the Benefit of Sustainable Development of Rural Areas in Rivne Oblast (Ukraine)" (in 2008, Polish MFA funding, "Polska Pomoc Zagraniczna", PLN 251.378 thou);
- 4) "First Ukrainian Region in Regional Culinary Heritage Europe" (in 2009, Polish MFA funding, "Polska Pomoc Zagraniczna", PLN 151.471 thou);
- 5) "Local Action Group as the Means of Effective Rural Development: Successful Experience Promotion" (in 2009, funding of the Association of Polish Communes Euroregion Baltic, Small Cross-border and Interregional Grants Fund, PLN 33.525 thou);
- 6) "Geographical Information Systems in Self-government Administration in the Field of Environmental Protection and Spatial Planning" (in 2009, funding of the EOG Financial Mechanism and Norwegian Financial Mechanism 2004-2009, total project budget unknown due to data protection, considering average grants within the mechanism it's not less than PLN 80.0 thou).

Thus, in general the application of the project approach allowed Rivne Oblast to attract PLN 1,009.807 thou or, considering the exchange rate provided by Bank Narodowy Polski as of January 1st, 2010, EUR 233.357 thou in years 2007-2009.

All of the mentioned projects are identified as examples of good practices; all covered very different fields, with a variety of communities, geographical differences and community development issues.

In 2011 – 2012 the implemented projects were concentrated in a particular area (Kostopil Raion), therefore we believe their impact on general economic development of the region was rather fractional and shall not be analysed in the given research. However, in 2013 the new spate of interregional or cross-border projects influencing regional economic development has started. The projects implemented in 2013 – 2015 include the following:

- 1) "Cooperation between Rivne and Lublin municipalities as an element of the development of the cross-border region" (CBC Programme Poland – Belarus – Ukraine 2007 – 2013, EUR 320.8 thou);
- 2) "Development of the small and medium entrepreneurship in Rivne and Lublin" (CBC Programme Poland – Belarus – Ukraine 2007 – 2013, EUR 373.7 thou);
- 3) "Investment in culture. Comprehensive action for cultural education" (CBC Programme Poland – Belarus – Ukraine 2007 – 2013, EUR 888.5 thou);
- 4) "Shtetl Routes. Vestiges of Jewish cultural heritage in transborder tourism" (CBC Programme Poland – Belarus – Ukraine 2007 – 2013, EUR 28.5 thou).

Furthermore, there are also the projects which term has started in 2014 and which will be implemented either by the end of 2016 or by February 2017, namely on agricultural activities' development in Volodymyrets district of Rivne Oblast and Manevychy district of Volyn Oblast (Support to Ukraine's Regional Development Policy, EUR 420.3 thou), green, rural and ecological tourism development (Support to Ukraine's Regional Development Policy, EUR 208.5 thou), and professional education improvement in Volyn subregion (Support to Ukraine's Regional Development Policy, EUR 1,066.4 thou).

Due to the fact that two of the mentioned projects are covering two different regions simultaneously (Rivne and Volyn), we'll take into consideration only half of the intended budget. Thus, in years 2013-2016 the application of the project approach allowed Rivne Oblast to attract EUR 2,563.35 thou.

Bearing in mind that in our research project approach is stated to be a key factor to success in economic development of the region (or any other suitable entity), there is a need to compare the results achieved in the mentioned case study with an alternative corresponding indicator.

In a world of globalisation, where administrative and economic barriers are promptly vanishing, the ability of a region to take part in international activity is a vital indicator of its performance and competitiveness. According to Eurostat, foreign direct investment (FDI) may be seen as an alternative economic strategy and, therefore, we believe that FDI with its cumulative calculation method shall be the most appropriate comparison base for our case study.

For the purposes of our research we'll consider two relative totals: FDI as of January 1st, 2010 (for

МЕНЕДЖМЕНТ

the 2007 – 2009 project pool), and as of July 1st, 2016 (for the 2013 – 2016 project pool). In order to have an impartial view on the figures, we shall view all compared totals in thou USD (Interbank exchange rate for the corresponding date). Fig. 3 gives us an overall view on this comparison which addresses the incomes received on the regional level through the application of the 5DPM approach and the FDI in the corresponding periods in Rivne Oblast (Ukraine).

In the first half of 2016, regional FDI flows decreased by 22%, as compared to the second half of 2009, to USD 275.5 million but obviously remain far above project activity. However, in 2016, regional returns received through the project application approach rose to USD 2,836.01 thou and the trend demonstrates high capacity to further increase.

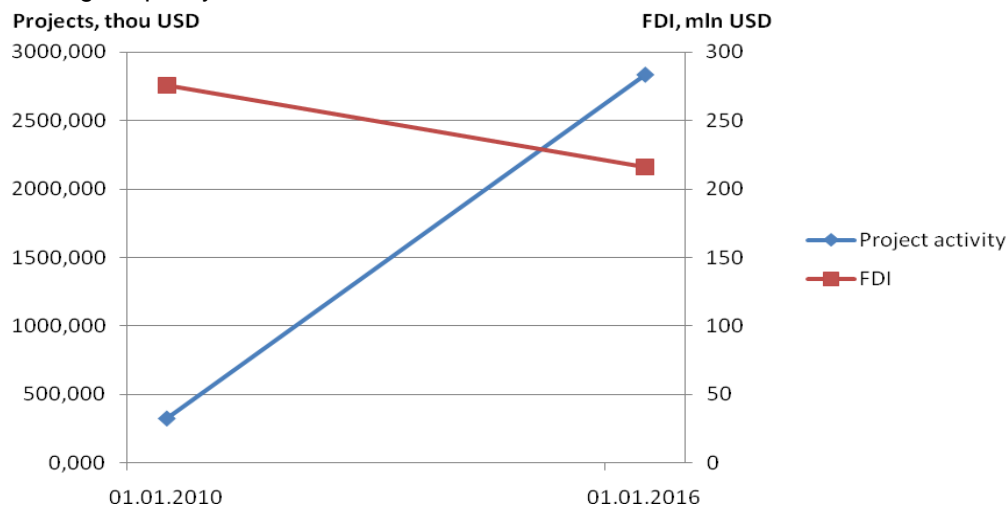

Fig. 3: Impact of Project Approach Application and FDI on Regional Economic Development of Rivne Oblast in Dynamics

Source: own research

After having increased during the years 2000-12 the foreign direct investments in Rivne Oblast declined sharply in the past few years and are at their lowest level during the period 2014-16. This big fall was mainly due to large disinvestments from some traditional partner countries and, surely, as a result of unstable political situation in the country in general. On the contrary, the opportunities available for regional economy growth through the 5DPM approach are enormous. Rivne Oblast (Ukraine) is a shining example of how the application of 5DPM approach is on the up, growing 875% over the last 10 years. This rising trend can ensure the stability of regional economic development.

Thus, basing on the investigated case study we suppose Ukrainian national / regional institutions responsible for managing economic development should take the following steps to graduate to a higher level of project management maturity:

- Provide training in project management and hire certified project managers.
- Support the use of project management terminology in projects.
- Encourage the use of various project management tools, templates, checklists, and forms.

Conclusions. The use of project management in government results in a new implementation “toolkit” for managers dealing with national / regional economic development. From this article it should, however, be clear that structural, systemic, cultural and procedural adjustments need to be made to inculcate a new reality and to incorporate processes and procedures to support project applications. It is also evident that there are lots of efficient modern tools that governmental organizations can use in order to implement the project approach in their daily work. In particular, the 5DPM approach presented in the article represents an evolution in current project management practices which can be particularly interesting for organizations managing economic development in Ukraine. In this case the project management team can apply this approach to projects of varying sizes and types and

МЕНЕДЖМЕНТ

it will help the employees of the proper national or regional institutions to identify, plan, and manage the projects proactively, reducing the schedule and cost impacts. The resulting project approach will add significant benefits to both economic growth of the country and citizens as the case study of Rivne Oblast (Ukraine) demonstrates. Key for economic development is the promotion of innovative management approaches on national and, therefore, regional levels. However, shifting from traditional administrative methods to project-oriented public management does not only involve the restructuring of existing management procedures and systems, but also requires a conscientious mindset change.

References

1. Denhardt, R. B. та Dzh. V. Denhardt (2000). Nove publichne upravlinnya: obsluhovuvannya natomist' keruvannya [New Public Management: Servicing as a Management]. Ohlyad publichnoho administruvannya, tom 60, № 6, pp. 549-559 [in Ukrainian].
2. Denhardt, R. B. та Dzh. V. Denhardt (2011). Nove publichne upravlinnya: obsluhovuvannya natomist' keruvannya [New Public Management: Servicing as a Management]. 3-tye vydannya. Armonk, N. Y. : MyuEyuSharp [in Ukrainian].
3. Dunlivi, P. та K. Hud (1994). Vid staroho publichnoho administruvannya do novoho publichnoho administruvannya [From Old Public Administration to the New Public Service], tom 14, № 3, pp. 9-16 [in Ukrainian].
4. Fernandez, D. Zh., Fernandes, Zh. D. (2008). Shvydkyy proektnyy menedzhment – shvydkist' suproty tradytsiynkh pidkhodiv. Zhurnal Kompyuternykh informatsiynykh system, 49(2), pp. 10-17. [in Ukrainian].
5. Hauk, A. i Kovak, Dzh. 2000. Proektne upravlinnya u strateichnomu vprovadzheni: Dosvid Sloveniyi [Project Management in Strategic Implementation: Experience in Slovenia]. Mizhnarodnyy zhurnal proektnoho menedzhmentu. Tom 18. No. 1. Lyuty 2000. pp.61-67 [in Ukrainian].
6. Kraft T. A., Shteynkamp A. L. (2012). Hlobal'nyy pidkhid do rozuminnya proektnoho menedzhmentu [A Global Approach to Understanding Project Management]. In. F. Stovel (red.), Zasoby systemnoho pidkhotu v informatsiynykh tekhnolohiyakh [Means of System Approaches in Information Systems] (s.25-29). Hershli, RA: Ohlyad informatsiynoyi nauky. doi:10.4018/978-1-4666-1562-5.ch003 [in Ukrainian].
7. Holovnyy viddil statystyky Rivnens'koyi oblasti, (2016). Mizhnarodna torhivlya i balans platezhiv, 2010 ta 2016 [International Trade and Payments Balance, 2010 and 2016] (s. 4). Rivne: Oblasne upravlinnya derzhavnoyi statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
8. Meylor Kh. 1996. Proektne upravlinnya [Project management]. London: PitmanPublishynh. [in Ukrainian].
9. Meridit, Dzh. R. (1985). Proektnyy menedzhment: Upravlins'kyu pidkhid [Project Management: Management Approach]. 2-ha chastyna. N'yu-York:Dzhon Vili&Syny [in Ukrainian].
10. Steysi, R. (1993). Strateichne myslennya ta upravlinnya zminamy: Mizhnarodni perspektivy orhanizovanoyi dynamiky [Strategic Thinking and Change Management: International Perspectives for Organized Dynamics]. London : KohanPeydzh [in Ukrainian].
11. Ozborn, S. P. (2006). Novyy publichnyy uryad? Ohlyad publichnoho upravlinnya [A New Public Government? Review of Public Administration], tom. 8, No. 3, s. 377-388. [el.resurs] Retrieved from : spp.xmu.edu.cn/wp-content/uploads/.../the-New-Public-Governance.pdf. [dostupno 11 lypnya 2016] [in Ukrainian].

Література

1. Денгардт, Р. Б. та Дж. В. Денгардт (2000). Нове публічне управління: обслуговування натомість керування. 3-тє видання. Армонк, Н. Й.: МюЕюШарп.
2. Денгардт, Р. Б. та Дж. В. Денгардт (2011). Нове публічне управління: обслуговування натомість керування. 3-тє видання. Армонк, Н. Й.: МюЕюШарп.
3. Дунліві, П. та К. Гуд (1994). Від старого публічного адміністрування до нового публічного адміністрування, том 14, №3, с. 9-16.
4. Фернандез, Д. Ж. Швидкий проектний менеджмент – швидкість супроти традиційних підходів / Д. Ж. Фернандез, Ж. Д. Фернандес // Журнал Комп'ютерних інформаційних систем. - 2008. - №49(2). - С. 10-17.
5. Гаук, А. Проектне управління у стратегічному впровадженні: Досвід Словенії / А. Гаук, Дж. Ковак // Міжнародний журнал проектного менеджменту. – 2000. - Том 18. No. 1. - С.61-67.
6. Крафт Т. А., Штейнкамп А. Л. (2012). Глобальний підхід до розуміння проектного менеджменту. Ін. Ф. Стовел (ред.), Засоби системного підходу в інформаційних технологіях (с.25-29). Гершлі, РА: Огляд інформаційної науки. doi:10.4018/978-1-4666-1562-5.ch003.
7. Головний відділ статистики Рівненської області, (2016). Міжнародна торгівля і баланс платежів, 2010 та 2016 (с. 4). Рівне: Обласне управління державної статистики України.
8. Мейлор Х. 1996. Проектне управління. Лондон: ПітманПаблішинг.
9. Мерідіт, Дж. Р. Проектний менеджмент: Управлінський підхід / Мерідіт Дж. Р. - 2-га частина. - 1985. Нью-Йорк:Джон Вілі&Сини.
10. Стейсі, Р. 1993. Стратегічне мислення та управління змінами: Міжнародні перспективи організованої динаміки. Лондон: КоганПейдж.
11. Озборн, С. П. (2006). Новий публічний уряд? Огляд публічного управління, том. 8, No. 3, с. 377-388. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: spp.xmu.edu.cn/wp-content/uploads/.../the-New-Public-Governance.pdf. [доступно 11 липня 2016].
12. Озборн, С. П. (2010). Новий публічний уряд. Лондон: Рутледж.
13. Озборн, С. П., З. Раднор та Г. Насі (2013). Нова теорія публічного сервісного управління. Стосується публічного сервісно-орієнтованого підходу. Американський огляд публічного адміністрування, том. 43, No. 2, с. 135-158.
14. Палетц, С. Б. Ф. (2012). Проектне управління інноваційними командами. Мамфорд, М. Д. (ред.), Настільна книга організаційної креативності (с. 421–455). Амстердам:Ельвесьер. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-12-374714-3.00017-3. [доступ 11 лип. 2016].
15. SHRP 2, (2013). SHRP 2 рішення сайт. [Електрон-

МЕНЕДЖМЕНТ

12. Osborn, S. P. (2010). *Novyy publichnyy uryad* [A New Public Government]. London : Rutledzh [in Ukrainian].

13. Osborn, S. P., Z. Radnor ta H. Nasi (2013). *Nova teoriya publichnoho servisnoho upravlinnya. Stosuyet'sya publichnoho servisno-oriyentovanoho pidkhodu* [A New Theory for Public Management? Toward a (Public) Service-Dominant Approach]. *Amerykans'kyy ohlyad publichnoho administruvannya*, tom. 43, No. 2, pp. 135-158 [in Ukrainian].

14. Paletts, S. B F. (2012). *Proektne upravlinnya innovatsiynymy komandamy* [Project Management of Innovative Teams]. Mamford, M. D. (red.), *Nastil'na knyha orhantzatsiynoyi kreatyvnosti* (s. 421–455). Amsterdam:El'ves'yer. [elektronnyy resurs] Retrieved from : <http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-12-374714-3.00017-3>. [dostup 11 lyp. 2016] [in Ukrainian].

15. SHRP 2, (2013). *SHRP 2 rishennya sayt* [SHRP2 Solutions]. [elektronnyy resurs] Retrieved from : <http://www.fhwa.dot.gov/goshrp2/Solutions>. [dostupno 11 lyp. 2016] [in Ukrainian].

16. *Stratehiya rozvytku Rivnens'koyi oblasti do 2020* [Strategy of Development of Rivne Region by 2020] (2014). [elektronnyy resurs] Retrieved from : <http://www.rv.gov.ua/sites/new/data/upload/photo/8/strategiya.pdf>. [dostupno 30 zhov. 2016] [in Ukrainian].

17. Van der Val'dt, H. (2001). *Vstanovlennya upravlinnya proektnym pidkhodom u nadanni poslug* [Establishing a Project Management Approach in Providing Services]. *Zhurnal publichnoho Administruvannya ta Menedzhmentu*, 36(4). pp. 296-311 [in Ukrainian].

ний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.fhwa.dot.gov/goshrp2/Solutions>. [доступно 11 лип. 2016].

16. Стратегія розвитку Рівненської області до 2020 (2014). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rv.gov.ua/sites/new/data/upload/photo/8/strategiya.pdf>. [доступно 30 жов. 2016].

17. Ван дер Вальдт, Г. Встановлення управління проєктним підходом у наданні послуг / Ван дер Вальдт Г. // Журнал публічного Адміністрування та Менеджменту. - 2001. - 36(4). - С. 296-311.

Received for publication 18.01.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Yakymchuk, A. Y. Applied project approach in the national economy: practical aspects / A. Y. Yakymchuk, L. M. Akimova, T. O. Simchuk // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 170-177.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 378.(057.87)

УДК 378.(057.87)

O. Y. Romanyshyna, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor**О. Я. Романишина**, д. пед. н., доцент**INFORMATION TECHNOLOGIES IN PREPARATION FOR FUTURE PROFESSIONAL ACTIVITY MANAGERS, INSTITUTIONS AND ORGANIZATIONS IN EDUCATION****ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ОСВІТИ**

Urgency of the research. Introduction of information technologies in the educational process is explained by the almost logical application of the acquired knowledge and the formed skills and skills of professional activity, is ensured by the introduction of information technologies in a rapid process.

Target setting The training of future specialists of various profiles with the established professional competence requires a clear system of organization and management of the educational process, which can be developed on the basis of information and communication technologies.

Actual scientific researches and issues analysis. Theoretical basis of information technology are revealed in the work of Yu. Mashbytsia; Issues related to the use of information technology in the educational process of the university, are covered in the works of R. Hurevycha, V. Monakhova.

Uninvestigated parts of general matters defining. Analysis of psychological and pedagogical literature shows that insufficient attention is paid to the role of information and communication technologies in the process of organizing the work of managers in the education field.

The research objective. The purpose of the article is to determine their role in improving the quality of the organization and management of the educational process of the university.

The statement of basic materials. The article considers the concept of "information technologies", and its use in the preparation of future managers of enterprises, institutions and organizations in the field of education. Classification is carried out on: information-learning, Internet technologies; Communication and search. Their advantages in the process of training and further professional activity are clarified.

Conclusions. The introduction of IT allows: to use the latest information technologies in teaching; improve the skills of independent work of students in the information environment.

Keywords: Information Technology; Cloud services; Blog; Wiki-encyclopedia; Web log; Web 2.0; multimedia.

Актуальність теми дослідження. Введення інформаційних технологій у освітній процес пояснюється практично-логічним застосуванням здобутих знань і сформованих умінь і навичок професійної діяльності, що забезпечується впровадженням інформаційних технологій в навальний процес.

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх фахівців різного профілю із сформованою професійною компетентністю вимагає чіткої системи організації і керівництва навчальним процесом, розробити яку можна на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Тому метою статті є визначення їх ролі у підвищенні якості організації і керівництва освітнім процесом ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні основи інформаційних технологій, розкрито в роботі Ю. Машиця; питання, пов'язані з використанням інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ, висвітлено у працях Р. Гуревича, В. Монахова.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Аналіз психолого-педагогічної літератури показує, що недостатньо уваги приділено ролі інформаційно-комунікаційних технологій у процесі організації роботи керівників у сфері освіти.

Постановка завдання: визначити інформаційно-комунікаційні технології, що сприяють підготовці майбутніх керівників підприємств, установ та організацій у сфері освіти до професійної діяльності.

Викладення основного матеріалу. У статті розглянуто поняття «інформаційні технології», та їх використання у підготовці майбутніх керівників підприємств, установ та організацій у сфері освіти. Здійснено класифікацію на: інформаційно-навчальні, Інтернет-технології; комунікаційно-пошукові. З'ясовано їх переваги у процесі навчання та подальшій професійній діяльності.

Висновки. Застосування ІТ дає можливість: використовувати в навчанні здобутки новітніх інформаційних технологій; удосконалювати навички самостійної роботи студентів в інформаційному середовищі.

Ключові слова: інформаційні технології; хмарні сервіси; блог; вікі-енциклопедія; веб-журнал; Web 2.0; мультимедіа.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-178-183

МЕНЕДЖМЕНТ

Urgency of the research. Information technologies today concern all spheres of human activity, and perhaps the most important positive impact they have on education, as they open up opportunities for the introduction of new methods of teaching and learning. The introduction of information technology in the educational process of higher education institutions is due to the almost logical application of knowledge gained by future specialists and formed skills and professional activity skills. But it is possible to provide such a process by introducing information technologies and didactic means of their implementation.

Target setting. At the present stage of introducing a new education paradigm, the problem of organizing and managing vocational training in higher education institutions deserves increasing attention. The Concept of Vocational Training emphasizes that the main goal of education is to ensure equal access for young people to obtaining a profession. There is a need for successful training of specialists. This is due to the new labor market requirements. The training of future specialists of various profiles with the established professional competence requires a clear system of organization and management of the educational process, which can be developed on the basis of information and communication technologies. Therefore, the **objective** of the article is to define the role of information technologies in improving the quality of organization and management of the educational process of higher education institutions.

Actual scientific researches and issues analysis. Studies in this field, in particular the theoretical and methodological foundations of information technology, are disclosed in the work of Yu. Mashbits; Issues related to the use of information technology in the educational process of the university are covered in the works of R. Hurevych, V. Monakhov; The scientific foundations of technology training using information technology were considered in the studies of I. Bohdanovoi, M. Lukashchuka, L. Panchenko.

The Ukrainian scientist M. Zhaldak declares that "information technology is a set of methods and technical means of collecting, organizing, storing, processing, transmitting, presenting information that expand people's knowledge and develop their ability to manage technical and social processes" [1, p. 4]. I. Sokolova defines information technologies of education as "a system of general didactic, psychological, technological procedures for interaction between subjects of the educational process in higher education, taking into account technical and human resources aimed at forming the information competence of future specialists" [2, p. 213]. We support the view of I. Bulakh that "information technology is a system of tools and techniques that ensure the optimization of work with information on the basis of computer technology" [3, p. 26]. Summing up the views of scholars we came to the conclusion that in the scientific and pedagogical literature in the understanding of the essence of "information technology" Ukrainian scientists use two approaches: general technical (M. Zhaldak, M. Skopen) and pedagogical (I. Bula, I. Sokolova).

Uninvestigated parts of general matters defining. As the analysis of psychological and pedagogical literature shows, insufficient attention is paid to the organization of the educational process and to guide it on the basis of the modern educational paradigm. Additional research is required on the specifics of the organization of training in various higher education institutions using information technology.

The research objective. On the basis of the above, the following tasks have been singled out: to define information and communication technologies that help prepare future managers of enterprises, institutions and organizations in the field of education for professional activities.

The statement of basic materials. Two approaches to understanding the meaning of the concept of information technology also stand out. On the first one they were viewed as a didactic process based on a set of fundamentally new tools and data processing methods (training methods) embedded in the learning system, aimed at creating, transferring, storing and displaying data, knowledge, ideas at the lowest cost and in accordance with the laws of cognitive Activity of students. The second approach involves the creation of a special information environment for training, in which the central place is occupied by information technology. So, in the first case we are talking about

МЕНЕДЖМЕНТ

information technologies for teaching (as a learning process), and in the second case, the use of information technologies in teaching (how to use information tools in teaching).

According to I. Sokolova, the correct use of the possibilities of information technology in teaching contributes to: the activation of cognitive activity, the improvement of the student's quality; The achievement of the goal of education with the help of modern electronic teaching materials intended for use in classrooms; Development of self-education and self-control skills among students; Increased activity and initiative in the classroom; Development of information thinking; Formation of information and communication competence [2].

The use of information technologies in higher education institutions, according to I. Bogdanova [4] and R. Gurevich [5], is psychologically and pedagogically grounded and allows to achieve the intensification of all the links in the educational process, the optimization of teaching methods, and the active use of open education technologies . Therefore, the role of information technologies was defined: intensification of the learning process and increase of its effectiveness due to the possibility of processing a considerable amount of educational information; Development of cognitive activity, independence, increasing interest in the academic disciplines, which use information technology; The establishment of a clear feedback, necessary for the management of the educational process; Systematic control of knowledge, skills and abilities using information technology; Improvement of forms and methods of organizing independent work of students; Individualization of the learning process.

Depending on the functions of information technology in the organization of the educational process, A. Zamoshnikov classifies them as: information-learning (electronic libraries, e-books, dictionaries, training manuals, computer programs, etc.); Interactive (e-mail, electronic teleconferences) search (implemented through catalogs, search engines) [6, P. 78-83].

Given this classification, we can more specifically consider information technology (Fig. 1).

In our opinion, such a classification is conditional, as technologies that are grouped together may overlap.

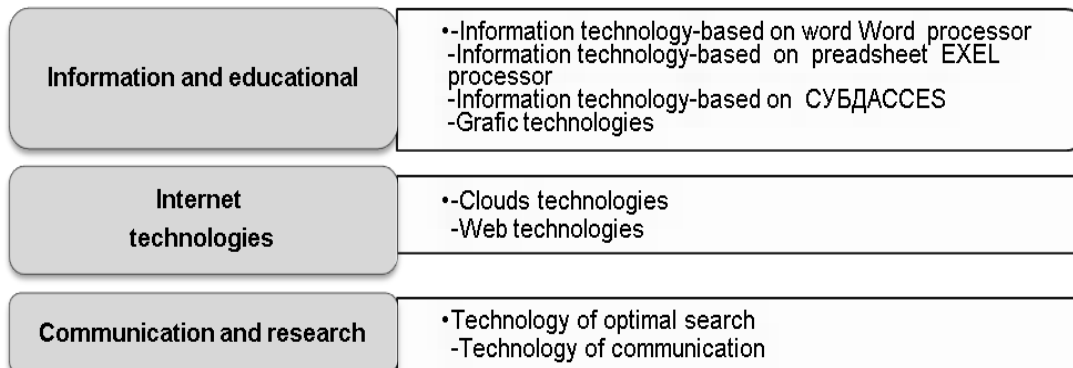

Fig. 1. Classification of information technologies

Among the technologies mentioned, information and training technologies are most often used. They are the leaders in the educational process of the university.

Information technologies based on the word processor Word allow the user to prepare universal text documents of any complexity and perform such important functions as: creation and insertion of formulas, diagrams, organizational structures in the document; Inserting drawings, objects from the PC screen into the document; Inserting objects from the Excel spreadsheet, Access database, and PowerPoint presentation package into the document; Sorting paragraphs of text and table data; Perform calculations of data in tables; Automation of document processing.

The Excel spreadsheet is the environment for performing calculations of various complexity without much programming costs. In addition, the application allows you to perform such important

МЕНЕДЖМЕНТ

functions as: creating and inserting into the book formulas, diagrams, organizational structures; Inserting drawings into the book, objects from the PC screen; Inserting into the book of objects from the Word Processor environment and the PowerPoint presentation preparation package; Import into the book of relational tables with the Access DBMS; Sorting the data in the table; Automation of data processing. To implement the first two functions, information technologies similar to Word applications are used.

The analysis of publications by N. Dementievsky, M. Zhaldak, Yu. Zhuk, devoted to multimedia technologies in education, allows to draw conclusions about the pedagogical features of multimedia technologies. We include them: the development of an individual computer-centered learning environment; Personalized software for the application of special teaching methods; Integration of the audience in the polling mode on the basis of existing software and hardware; Building computer-based learning tools and integrating them with other interactive technologies [7].

Multimedia in education contributes to the emergence not only of a new saturated field of communication, information transfer, but also a field for the emergence of new considerations, points of intersection, problems and solutions that have gained a new place in modern culture in comparison with traditional and well-known means of information transfer and learning tools.

Modern educational computer programs (electronic textbooks, computer task books, training manuals, hypertext reference systems - archives, catalogs, reference books, encyclopaedias, testing and modeling simulators, etc.) are developed on the basis of multimedia technologies, emerged at the junction of many Branches of knowledge.

One of the means of implementing multimedia technologies is the PowerPoint presentation package. It is intended for visual presentation of demonstration materials of various fields of activity in the form of a set of slides prepared on PC.

Depending on the functions of information technology in the organization of the educational process, A. Zamoshnikov classifies them as: information-learning (electronic libraries, e-books, dictionaries, training manuals, computer programs, etc.); Interactive (e-mail, electronic teleconferences) search (implemented through catalogs, search engines) [6, p. 78-83].

Technologies that meet these requirements include Web 2.0 technologies, cloud technologies.

Let us dwell on their characteristics.

Web 2.0 technologies. Among the modern promising web technologies that can help educators solve educational problems, stands out the technology Web 2.0 (Web 2.0) - the current generation of network services, is the basis of the global Internet.

Web 2.0 technologies are defined as social services of the Internet, because they are used together within a particular group of users, which can form entire network communities that unite their resources to achieve a specific goal. The main types of social services Web 2.0 include: blogs (web diaries), wiki-encyclopedia, blogs, means for saving bookmarks, social services for storing multimedia resources, knowledge maps, social geoservices, social search engines.

Analyzing the basic social services of the Internet, N. Balyk [8, p. 88-90] notes that they provide an opportunity to select those services, the use of which will effectively influence the methodical preparation of future managers of enterprises, institutions and organizations in the field of education to use educational web resources. Therefore, the issues of using and optimal implementation of this technology in a higher educational institution are decided by the teacher himself, taking into account the requirements for the academic disciplines and the target audience.

Cloud technologies. According to the official definition of the National Institute of Standards and Technology (NIST), "cloud computing is a model for providing ubiquitous and convenient network access on demand to the common space of computing resources to be configured (for example, to communication networks, Servers, storage, applications and services) and can be promptly provided and released with minimal management costs and calls to the provider". So, under the cloud can be understood a set of interconnected servers, on the side of which all the user's work on the preservation, updating, archiving and processing of information is remotely performed.

МЕНЕДЖМЕНТ

Foreign scientists Justin Reich, Thomas Daccord, Alan Newber, Justin Reich, Thomas Daccord, Alan November, Virginia A. Scott, Alec Bodzin studied the peculiarities of implementing cloud technologies in the professional activity of future heads of enterprises, institutions and organizations in the sphere of education. , Beth Shiner Klaine, Alek M. Bodzin, Beth Shiner Klein, Starlin Weaver [9], etc., the domestic scientists M. Zhaldak [1], N. Morse [7] and others.

The scientist V. Oleksyuk identifies 4 models of deployment of cloud technologies:

1. Corporate - the clouds are usually created and controlled by one organization. According to the access to the resources of such clouds is limited to the employees of the institution.
2. Publicly accessible, which provides for the sharing of platforms by several organizations. The management of such a cloud is usually handled by an external provider, for example, Amazon EC2, GoogleApps, Salesforce.
3. Group, according to which organizations share the cloud services of the provider.
4. Hybrid - involves a combination of several models [10, p. 46-47].

The most famous in the world are the free cloud platforms Microsoft Live @ edu, Google Apps Education Edition and cloud based services.

Cloud services for obtaining skills in working with documents and web services (the Microsoft Live @ edu cloud platform (<http://www.liveat.edu.com>) provides opportunities for hands-on learning of known office applications through a cloud-based web browser, the cloud-based Google Apps platform Education Edition).

1. Cloud services to develop your own or use existing tests. An example of a cloud-based Internet service for the rapid development of their own tests, provides the possibility of free maintenance of up to 100 students per month with one test manager in Lite mode, is OpenTest (<http://www.opentest.ru/>).

2. Cloud services and cloud storage. The most famous cloud storage is SkyDrive, Apple iCloud, Google Drive, Dropbox and others.

The main benefit of using cloud platforms and cloud services is the continuity and availability of training anywhere and anytime. Interaction of teachers, students or administrators with the cloud platform and its services is carried out with the help of any device (computer, tablet, mobile phone, etc.), which has a browser with the ability to connect to the global Internet. So, any student can begin to perform assignments in the classroom, and continue working at home without having to copy part of the completed task to any media because all the necessary information is stored in the cloud (data center) on the remote server.

Cloud technologies in the Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University use the software components of the information and educational space, such as: a website, an e-learning server, a social network. It was these information resources that were used in the training of future managers of enterprises, institutions and organizations in the field of education.

Conclusions. Summarizing the above, we came to the conclusion that the use of IT makes it possible to address such pressing issues: to use the latest information technologies in training; Improve the skills of independent work of students in the information environment; To form an individuality taking into account personal abilities; To provide an opportunity to make extraordinary decisions, draw conclusions from their consequences.

References

1. Zhaldak, M. I. Problema informaty`zacyi navchal'nogo procesu v shkoli i v vuzi [Problem of Informatization of Educational Process at School and in High School] / My`roslav Ivanov`ch Zhaldak // Suchasna informacijna tehnologiya v navchal'nomu procesi: zb. nauk. prac`. – K. : KDPI im. M. Dragomanova, 1991. – 180 s.
2. Sokolova, I. V. Informacijna kompetentnist` vchy`telya inozemnoyi movy` : struktura, zmist, kry`teriyy, umovy` formuvannya [Information Competence of a Foreign

Література

1. Жалдак, М. І. Проблема інформатизації навчального процесу в школі і в вузі / М. І. Жалдак // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі: зб. наук. праць. – К. : КДПІ ім. М. Драгоманова, 1991. – 180 с.
2. Соколова, І. В. Інформаційна компетентність вчителя іноземної мови: структура, зміст, критерії, умови формування / І. В. Соколова // Педагогічний процес: теорія і практика: збірник наукових праць. – 2004. – Вип.

МЕНЕДЖМЕНТ

Language Teacher: Structure, Content, Criteria, Conditions of Formation] / Iry`na Volody`my`rivna Sokolova // Pedagogichny`j proces: teoriya i prakty`ka: zbirny`k naukovy`x prac`. – 2004. – Vy`p.2. – S. 209-225.

3. Bulax, I. Ye. Teoriya i metody`ka komp'yuternogo testuvannya uspishnosti navchannya (na materialax medy`chny`x navchal`ny`x zakladiv) [Theory and Methodology of Training Success Computer Testing (on Materials of Medical Educational Institutions): dy`s. d-ra ped. nauk: specz. 13.00.01 «Zagal`na pedagogika ta istoriya pedagogiky» / Iry`na Yevgenivna Bulax. – K., 1995. – 430 s.

4. Bogdanova, I. M. Profesiyno-pedagogichna pidgotovka majbutnix uchyteliv na osnovi zastosuvannya innovacijny`x tehnologij [Professional and Pedagogical Preparation of Future Teachers on the Basis of Innovative Technologies Application]: dy`s. d-ra ped. nauk: specz. 13.00.04 «Teoriya i metody`ka profesijnoyi osvity» / Inna My`xajlivna Bogdanova. – K., 2003. – 441 s.

5. Gurevy`ch, R. S. Komp'yuterni tehnologiyi navchannya yak zasib dy`stancijnoyi vy`shhoji osvity [Computer Technology of Learning as a Mean of Distance Learning] / R. S. Gurevy`ch, O. V. Domins`ky`j // Shlyaxy` reformuvannya zaочноi (dy`stancijnoyi) vy`shhoji osvity: Vseukr. nauk.-metod. konf., 11-13 zhovtnya 2000 r. – K.; 2000. – S. 53-55.

6. Zamoshnikova, O. V. Novye informatsionnye tekhnologii v obrazovanii [New Information Technologies in Education] / Oksana Valerevna Zamoshnikova // Novye informatsionnye tekhnologii v obrazovanii: Materialy mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (Yekaterinburg, 26-28 fevralya 2008 g.). – Yekaterinburg, 2008. – Ch.2. – S. 78-83.

7. Dementiyevs`ka, N. P. Telekomunikacijni proekty`. Stan ta perspekty`vy` [Telecommunication Projects. Condition and Prospects] / N. P. Dementiyevs`ka, N. V. Morze // Komp'yuter v shkoli ta sim'ji. –1999. – № 4. – S. 24-39.

8. Baly`k N. R. Vy`kory`stannya social`ny`x servisiv WEB 2.0 v galuzi` vuzivs`koyi ta pislyavuzivs`koyi pedagogichnoyi osvity` z informaty`ky` [Use of WEB 2.0 Social Services in the Field of Graduate and Postgraduate Pedagogic Education in Computer Science] / Nadiya Romanivna Baly`k // Naukovi zapy`sky` Ternopil`s`kogo NPU im. V. Gnatyuka. Seriya: Pedagogika. – 2008. – № 7. – S. 88-90.

9. Bodzin, A. M. The Inclusion of Environmental Education in Science Teacher Education / Alec M. Bodzin, Beth Shiner Klein, Starlin Weaver. – USA: Springer, 2010. – 352 p.

10. Oleksyuk, V. P. Vnedrenie tekhnologiy oblachnykh vychisleniy kak sostavlyayushchikh IT-infrastruktury vuza [Introduction of Cloud Computing Technologies as Components of the IT Infrastructure of the University] / Vasiliy Petrovich Oleksyuk // Informatsionnye tekhnologii i sredstva obucheniya. – 2014. – T. 41. – № 3. – S. 256-267.

2. – С. 209-225.

3. Булах, І. Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних навчальних закладів): дис. д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Ірина Євгенівна Булах. – К., 1995. – 430 с.

4. Богданова, І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: дис. д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Інна Михайлівна Богданова. – К., 2003. – 441 с.

5. Гуревич, Р. С. Комп'ютерні технології навчання як засіб дистанційної вищої освіти / Р. С. Гуревич, О. В. Домінський // Шляхи реформування заочної (дистанційної) вищої освіти: Всеукр. наук.-метод. конф., 11-13 жовтня 2000 р. – К.; 2000. – С. 53-55.

6. Замошникова, О. В. Новые информационные технологии в образовании / О. В. Замошникова // Новые информационные технологии в образовании: Материалы междунар. науч.-практ. конф. (Екатеринбург, 26-28 февраля 2008 г.). – Екатеринбург, 2008. – Ч.2. – С. 78-83.

7. Дементієвська, Н. П. Телекомунікаційні проекти. Стан та перспективи / Н. П. Дементієвська, Н. В. Морзе // Комп'ютер в школі та сім'ї. –1999. – № 4. – С.24-39.

8. Балик, Н. Р. Використання соціальних сервісів WEB 2.0 в галузі вузівської та післявузівської педагогічної освіти з інформатики / Н. Р. Балик // Наукові записки Тернопільського НПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2008. – № 7. – С. 88-90

9. Bodzin, A. M. The Inclusion of Environmental Education in Science Teacher Education / Alec M. Bodzin, Beth Shiner Klein, Starlin Weaver. – USA: Springer, 2010. – 352 p.

10. Олексюк, В. П. Внедрение технологий облачных вычислений как составляющих ИТ-инфраструктуры вуза / В. П. Олексюк // Информационные технологии и средства обучения. – 2014. – Т. 41. – № 3. – С. 256-267.

Received for publication 15.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Romanyshyna, O. Y. Information technologies in preparation for future professional activity managers, institutions and organizations in education / O. Y. Romanyshyna // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 178-183.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 141.113:316.733

УДК 141.113:316.733

N. E. Doniy, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor
WISDOM AS A COMMODITY IN ECONOMIC-CENTERED SOCIAL SPACE OF XXI CENTURY

Н. Є. Доній, д. філос. н., доцент
МУДРІСТЬ ЯК ТОВАР В ЕКОНОМОЦЕНТРОВАНОМУ СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ XXI СТ.

Urgency of the research. Global trends show that social space requires a self-sufficient identity that can function in constantly changing space. So the social space created conditions for wisdom to become a thing that a person can sell and is ready to buy in case of acute need.

Target setting. Turning wisdom from metaphysical and intellectual into utilitarian value that is sold as commodity is a feature of modern society.

Actual scientific researches and issues analysis. Problem of wisdom belongs to 'eternal' and is elaborated in works of classicists of philosophy (Aristotle, Plato, Cicero, Seneca, G. Leibniz, I. Kant and others.) as well as in works of modern researchers (R. Akkoff, P. Baltes, R. Barnett, S. Brent R. Sternberg, D. Watson, S. Holliday and others)

Uninvestigated parts of general matters defining. Although most researchers presented quite serious works on wisdom, the study of this phenomenon has just started and one of the most productive directions is seen as the analysis of wisdom as a commodity that can be sold.

The research objective. Presentation of wisdom as a phenomenon that turned from metaphysical value into commodity.

The statement of basic materials. Economic centring of social space changed the essence of the most classic semantic designs and their dimension, turning some of them into means of social control, into ideology. Therefore, since the mid-twentieth century the definition of wisdom as expert knowledge system focused on the practical side of life begins to dominate in different publications and dictionaries (P. Baltes). Such definition is best implemented by representatives of consulting business. Wisdom they sell is much closer to man and his desire to win. That is the reason kouchera and consultants from training centers are firmly convinced that their knowledge prompts people act right and succeed. The task of wisdom supplier/trader among which are kouchera is to bring to light all that is hidden deep inside the individual and provide the desired on the assumption of experience available.

Conclusions. In economic-centered space wisdom is sold as a commodity by agents of consulting business.

Keywords: economic-centering; social space; wisdom; goods; production.

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-184-188

Urgency of the research. The latest global trends show that social space requires a self-sufficient, relatively independent identity with heightened intelligence and strength of will – a type of identity able to function in a world that is constantly changing and therefore is bifurcational of the phenomena and processes that fill it. These requirements for an identity change, in turn, place and requirements for the

Актуальність теми дослідження. Світові тенденції демонструють, що соціальний простір вимагає самодостатньої особистості, здатної функціонувати в просторі, який постійно змінюється. Тож, соціальний простір створив умови, щоб мудрість перетворилася на річ яку людина може продавати й готова купити, через відсутність в ній потреби.

Постановка проблеми. Рисою сучасності є ситуація, що мудрість з метафізичної та інтелектуальної цінності стала утилітарною, що продається як товар.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання мудрості належить до «вічних» й представлено у працях, як класиків філософії (Аристотель, Платон, Цицерон, Сенека, Г. Лейбніц, І. Кант та ін.), так і сучасних дослідників (Р. Аккоф, П. Балтес, Р. Барнет, С. Бренн, Р. Стернберг, Д. Уотсон, С. Холлідей та ін.).

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри те, що більшість дослідників презентували доволі серйозні праці, присвячені мудрості, однак вивчення цього феномену тільки розпочалося й одним з продуктивних напрямків бачиться його аналіз в якості того, що можна продати.

Постановка завдання. Представлення мудрості як феномену, що з метафізичної цінності став товаром.

Виклад основного матеріалу. Економіцентризм змінив суть більшості класичних смислових конструкцій та їх вимір, перетворивши деякі з них на засоби управління суспільством, на ідеологію. Тож, починаючи з середини ХХ ст. серед тлумачень мудрості в публікаціях і експертної системи знань, орієнтованої на практичну сторону життя (П. Балтес). Найкраще таке розуміння на практиці реалізують представники консалтингового бізнесу. Мудрість, яку вони продають, є більш наближеною до людини й її бажання перемоги, тому-то, коучери й консультанти з тренінгових центрів твердо впевнені, що їхні знання спонукають інших діяти правильно й досягати успіхів. Задача постачальника/торговця мудрістю, яким й є коучер, – вивести на світ усе приховане в глибині душі індивіда й вказати шлях до бажаного, виходячи з наявного досвіду.

Висновки. Мудрість в умовах економіцентрованого соціального простору продається як товар агентами консалтингового бізнесу.

Ключові слова: економіцентризм; соціальний простір; мудрість; товар; виробництво.

МЕНЕДЖМЕНТ

competence and knowledge in the social space. However, on the latter, economists, sociologists and educators increasingly betray concern about the precariousness of knowledge in the system of human values and note two trends: the dominance of computer and communication environment, on the one hand, complements and promotes human intellectualization and requests to acquire new knowledge and competencies and on the other - hurts a person's ability to solve problems creatively. Among these trends in marginal space a phenomenon described in this research can be found. The idea is that modern social space created all the conditions for wisdom to become a commodity/thing that a person can sell and is ready buy in case of acute need.

To explain this process of wisdom transformation note firstly that ration in production significantly changes during the 20th century. A man is removed from material production and begins to produce new forms of activity – virtual (from the Latin. «virtus» - «virtue», virtual - potential, possible). The leading position among these forms (and at the same time the result and instrument of labor) takes information in all its displays (data, explanation, statement). Information is the result of intellectual activity, knowledge with access to reality and practice and which is presented mostly as results of scientific researches, projects, and trainings.

Target setting. Wisdom, which is constantly associated with body of knowledge, is increasingly pushed to the periphery in modern society, but at the same time, the society produces a request for knowledge of life, and therefore wisdom. And here comes the paradox of our time – the demand for wisdom exists but in a slightly different plane than ever before. Wisdom turns from metaphysical and intellectual value into a utilitarian thing which can be sold as goods.

Actual scientific researches and issues analysis. Problem of wisdom belongs to 'eternal' since the question of its nature was firstly elaborated by the earliest wise philosophers. It was elucidated in works of Lao Tzu, Democritus, Aristotle, Plato, Cicero, Seneca, E. Rotterdam, H. Leibniz, I. Kant, E. R. Waldo et al. Wisdom became the object of psychological and acmeological researches in foreign psychology in the mid 80's of XX century (P. Baltes, S. Brent J. Smith, R. Sternberg, D. Watson, S. Halliday, M. Chandler et al.). However, no full-scale study of wisdom was presented to this day, because this phenomenon as an object of scientific interest, is gaining new fans and "seizes" new areas. So wisdom is considered from different perspectives by N.Dmitryyeva, O. Lintovska, O. Ohnev, I. Rudakova, S. Semernik V. Filatov, T. Shishkina et al. In consequence of R. Akkof (system thinking and management theorist) concept published wisdom became the category of economics and revealed as the subject of analysis in the knowledge economy (R. Barnett, N. Maxwell et al.).

Uninvestigated parts of general matters defining. Although most researchers mentioned presented quite serious works on wisdom, the study of this phenomenon has just started. One of the most productive directions is the analysis of wisdom as a phenomenon which fits in a peculiar was economic-centered social space of XXI century.

The research objective. The aim of the research is to present wisdom as a phenomenon that turned from metaphysical into consumer value and became a commodity obeying the laws of economic-centered social space of XXI century.

The statement of basic materials. The paradigm of economic-centered social space considers valuable those things that are in the center of price attraction and can be sold. As we consider such type of space was partly conceptualized by K. Marx. German philosopher said that the value is determined by the cost of abstract labor, that is expenditure of "human labor in a physiological sense" [4, p. 46] regardless of the particular type of work (labor of mason, sculptor or musician). Leading various types of labor to a common denominator, Marx demonstrated that a person, who owns some immaterial luggage – knowledge and is considered wise possesses wisdom-commodity that can be sold at certain price.

However, the phrase "wisdom as a commodity" still surprises and requires explanations. Throughout the history of human civilization wisdom was presented in different visions but it always preserved one specific feature – it was always considered the greatest value of identity, its specific virtue. Yet we can talk about two lines of perception of wisdom. The Bible, The wise saying of Solomon says: "...and the spirit of wisdom came to me. I preferred her before scepters and thrones, and esteemed riches nothing in comparison of her; neither compared I unto her any precious stone, because all gold in re-

МЕНЕДЖМЕНТ

spect of her is as a little sand, and silver shall be counted as clay before her" [2, p. 1868-1869]. On the territory of Kyiv Rus biblical tradition of presenting a concept "wisdom" (Sofiya) remained and somewhat expanded due to two interpretations: as a way of thinking and feeling. [8, p. 319]. Compliance with such stereotypical line prevents a number of domestic and Russian scientists consider wisdom on the other hand, except as given by God who can pick up, thereby indicating that the person is neither its owner nor manufacturer.

However, there is another opinion which is more pragmatic. Once "God is dead" (F. Nietzsche), economic centering changed the essence of the most classic semantic designs and their dimension, turning some of them into the means of society control, ideology and authority ground. Therefore, since the mid-twentieth century the interpretation of wisdom as the ability to apply knowledge competently and deep knowledge itself, apprehension and experience begins to dominate in publications and dictionaries. The vast majority of scientists who are turning to the concept of "wisdom" recognizes that more appropriate definition that corresponds with time is the one of P. Baltes: "wisdom is an expert system of knowledge which is focused on the practical side of life and which can be considered an indicator of a high degree of competence in matters of life" [10, p. 90-91]. Baltes' definition pointed towards the fact that wisdom is actually the ability to find solutions to various problems, including life, relying on person's own experience as well as on the experience of others. This definition made it possible to define that, on the one hand, wisdom shows up in person's knowledge of the world and of himself, in the knowledge of his life purpose and meaning of his life, and on the other - wisdom becomes a "resource of viability" (L. Sokhan) of social space. Such wisdom is earthly, rational and creative, such as it was understood in ancient Greece.

People always sought for wisdom, although in antiquity this desire was perhaps most pronounced and had features of humanity that is eager to understand the Universe rationally. In the Middle Ages the desire to be wise somewhat transformed since that time representatives stood firm on the position that a person is not able to attain wisdom, which is the hallmark of God and is solely from God. Such transformation has led to changes in the technology of thinking. The fixedness and finiteness of knowledge is being converted into predominance of the principle of evaluation. Owing to M. Montaigne, this evaluation is often seen as the result of experience, and thereafter the process of gaining knowledge and speculation turns into the game of thoughts.

Since the beginning of the Enlightenment everything is changing again and the principle of domination of mind power of one over the others begins to predominate. Thereafter the dialogue itself turns into a monologue of one who knows how and where to seek, and the audience that only responds by demonstrating compliance of algorithm founded. After post-Enlighteners' disappointment in the power of mind and with vast computerization the individual is perceived as a phenomenon which is mostly a "database" that has constant need of assistance on the interpretation of texts and thoughts and of guidance when making decisions in everyday situations. The individual of economic-centered social space is thirst for information/knowledge though he doesn't understand the essence of information and its benefits to practical life. Therefore it can be argued that, despite the individual stays in the environment saturated with knowledge, he still remains the one who doesn't know what life's decision to make. He needs an assistant and prefers someone who is an expert in his field, and therefore is wise in the Platonic sense. [6, p. 68]. Thus, social space and a single individual demonstrate the need of practical wisdom.

Realizing such a scenario T. Sakaiia mentions: "in the society arising the most respected way of life will be the one which is accompanied by <...> wisdom consumption (in its broadest sense)" [9, p. 342]. Changes in consumption prompted another famous scientist J. F. Lyotard point to the fact that "the idea of knowledge belonging to "mind" or "soul" of society <...> is gradually dying back" [3, p. 20-21], as it has moved in manufacturing. And this leads to the new idea of existence of the "providers (producers) and users of wisdom and knowledge. " Knowledge is produced and will be produced to be sold; it is consumed and it will be consumed to gain value in new products..." [3, p. 18]. All this creates actual conditions for competition of knowledge and wisdom in the context of the requirements of competitiveness.

МЕНЕДЖМЕНТ

Let us clarify how knowledge and wisdom correlate. The best demonstration of it we consider the hierarchy introduced by R. Akkoff: data – information – knowledge – understanding – wisdom. This hierarchy was offered to describe the ideal society that comes out of shadow at the beginning of XXI century. [1]. According to R. Akkoff, data is a certain amount of symbols considered without regard to any context. Information is an isolated and well-ordered part of database processed for use that answers such questions as “Who? What? When? Where?”. Knowledge - is identified trends or significant relationships between facts and events presented in the information. Understanding – consciousness of laws contained in disparate parts of knowledge. It allows answer to the question “Why?”. Wisdom is a balanced, estimating understanding of regularities in terms of past and future. Each of terms mentioned is the basis for the further one. Each of them is the material for new items of higher quality knowledge to acquire.

As the future cannot exist without past we should turn our attention back to the figure of Plato – a famous ancient philosopher for whom wisdom was pragmatic and utilitarian, human, because he earned for his living selling his wisdom and thoughts (in this way wisdom was also spread by his ancestors - sophists and logographers). It was Plato who made a deduction that if a man “is able to give a piece of advice to himself and to other people on how to act best and is able to sell his competence whenever he wants” [7, p. 369], he should do that. This idea was best understood by the current representatives of the consulting business. Surely, this is not wisdom in the classical sense, but this is that very phenomenon that falls within the definition given. This wisdom is much closer to the man and his desire to win. That is the reason kouchera and consultants from training centers are firmly convinced that their knowledge prompts people act right and succeed. The task of wisdom supplier/trader which is kouchera is to bring to light all that is hidden deep inside the individual and provide the desired on the assumption of experience available. The pragmatic potential of wisdom adds confidence in its strength as it can bring happiness: “we now seem most wise people at the same time the most prosperous, happy and rich, because wisdom appeared to be the most valuable asset”. [7, p. 368].

Conclusions. We tried to briefly explain how wisdom, first seen as metaphysical category, is being sold as a commodity in economic-centered social space. There exists the demand on wisdom and, naturally enough, individuals who consider themselves experts in some particular field become actual wisdom suppliers by providing consulting services. However, this does not mean that there is a risk of overproduction of it, as “wisdom is not really a saleable item” [5], because it remains a phenomenon that is unique by its nature.

References

1. Akoff, R. (2011). Ot dannyh k mudrosti [From data to wisdom]. Problemy upravleniya v social'nyh sistemah, T. 2, № 4. – P. 82-92. – Retrieved from : <http://elibrary.ru/download/95918252.pdf> [in Russia].
2. Bibliya : Knigi Svyashchennogo pisaniya Vetkhogo i Novogo zaveta: sinodal'nyy perevod (2009) [The Bible : Book of the Scriptures of the Old and the New Testament : Synodal Translation]. p. 3622 [in Russia].
3. Liotar, ZH.-F. (1998). Sostoyaniye postmoderna [Postmodern Condition] Moscow : Institute of Experimental Sociology; SPb. : Publishing House "Aletheia", p. 160 [in Russia].
4. Marks, K. (1983). Kapital. Kritika politicheskoy ekonomii. T. 1. Kn. 1 : Protseess proizvodstva kapitala [Capital. Critique of Political Economy. V. 1. Book 1 : The process of production of capital]. Moscow, Politizdat, 891 p. [in Russia].
5. Mariten, ZH. Filosof vo grade [Philosopher in the city]. – Retrieved from : <http://litresp.ru/chitat/ru/M/mariten-zhak/filosof-v-mire/2>. [in Russia].
6. Platon, (1986). Feag [Theagenes] Platon Dialogi. Moscow. Thought, – pp. 66-78 [in Russia].
7. Platon, Eriksiy (1986). Platon Dialogi. Moscow. Thought. – pp. 366-384 [in Russia].

Література

1. Акофф, Р. От данных к мудрости [Электронный ресурс] / Рассел Акофф // Проблемы управления в социальных системах. – 2011. – Т. 2. – № 4. – С. 82-92. – Режим доступа : <http://elibrary.ru/download/95918252.pdf>.
2. Библия : Книги Священного писания Ветхого и Нового завета: синодальный перевод. – б/и, 2009. – 3622 с.
3. Лиотар, Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар ; пер. с франц. Н. А. Шматко. – М. : Ин-т экспериментальной социологии; СПб. : Алетейя, 1998. – 160 с.
4. Маркс, К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1. Кн. 1 : Процесс производства капитала / Маркс Карл; Предисл. Ф. Энгельса; пер. с нем. И. И. Степанова-Скворцова. – М. : Политиздат, 1983. – 891 с.
5. Маритен, Ж. Философ во граде [Электронный ресурс] / Жак Маритен. - Режим доступа : <http://litresp.ru/chitat/ru/M/mariten-zhak/filosof-v-mire/2>.
6. Платон Феаг / Платон // Платон Диалоги / пер. с древнегреч.; Сост, ред. и авт. вступит. статьи А. Ф. Лосев; авт.примеч. А. А. Тахо-Годи. – М. : Мысль, 1986. – С. 66-78.
7. Платон Эриксий / Платон // Платон Диалоги / пер. с древнегреч.; Сост, ред. и авт. вступит. статьи А. Ф. Лосев; авт.примеч. А. А. Тахо-Годи. – М. : Мысль, 1986. – С.

МЕНЕДЖМЕНТ

8. Polnyy tserkovno-slavyanskiy slovar' (s vneseniyem v nego vazhneyshikh drevne-russkikh slov i vyrazheniy) (1990) [The full Church Slavic Dictionary (as amended by the most important ancient Russian words and phrases)]. Moscow, Typography Wilde, p. 1158 [in Russian].

9. Sakayya, T. (1999). Stoimost', sozdavayemaya znaniyem, ili Istoriya budushchego [The value created by knowledge, or a history of post-industrial future]. Novaya postindustrial'naya volna na Zapade : antologiya ; pod. red. V. L. Inozemtseva. Moscow, Academia, – pp. 337-372 [in Russian].

10. Baltes, P. B., Smith, J. (1995). Toward a psychology of wisdom and its ontogenesis. *Wisdom : Its nature, origins and development* / In R. J. Sternberg (ed.). Cambridge : Cambridge University Press. pp. 87-120 [in English].

366-384.

8. Полный церковно-славянский словарь (с внесением в него важнейших древне-русских слов и выражений) / Сост. священник магистр Григорий Дьяченко. - М. : Типография Вильде, 1900. – 1158 с.

9. Сакайя, Т. Стоимость, создаваемая знанием, или История будущего / Тайичи Сакайя // Новая постиндустриальная волна на Западе : антология ; под. ред. В. Л. Инземцева. – М. : Academia, 1999. – С. 337-372.

10. Baltes, P. B., Smith, J. Toward a psychology of wisdom and its ontogenesis // *Wisdom: Its nature, origins and development* / In R. J. Sternberg (ed.). – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – P. 87-120.

Received for publication 28.02.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Doniy, N. E. Wisdom as a commodity in economic-centered social space of XXI century / N. E. Doniy // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10). Ч. 2. – С. 184-188.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 338.47:504.062:504.75+620.194

УДК 338.47:504.062:504.75+620.194

S. D. Tsybulia, Doctor of Technical Sciences,
Associate Professor,
V. G. Starchak, Doctor of Technical Sciences,
Professor,
K. N. Ivanenko, Candidate of Technical Sciences

С. Д. Цибуля, д. т. н.,
доцент,
В. Г. Старчак, д. т. н.,
професор,
К. М. Іваненко, к. т. н.

**ECOMANAGEMENT OF PIPELINE
TRANSPORT AS FACTOR OF ECONOMICS
ECOLOGIZATION**

**ЕКОМЕНЕДЖМЕНТ ТРУБОПРОВІДНОГО
ТРАНСПОРТУ ЯК ЧИННИК ЕКОЛОГІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ**

Urgency of the research. Pipeline transport (PT) in Ukraine is a basic bar of the oil-and-gas complex of country, guarantee of its energetic safety. It is explained by very important role of the oil-and-gas transport system in the economy of Ukraine.

Target setting. Therefore it is necessary to develop the scientific-methodological foundations of ecomanagement of the PT on increasing its technogenous-ecological safety level as the efficient factor of economics greening.

Actual scientific researches and issues analysis. For the analyzed works O. M. Adamenko, S. I. Doroguntsova, L. G. Melnika, G. I. Rudko, V. M. Schmandija, D. R. Baer, R. D. Cane a.o. appear a limitness of the date on the theoretical and methodological foundations and the scientific principles of the formation of ecological-economical safety of the PT, the prevention of the risks of technogenous accidents with the high economical and ecological damages.

Uninvestigated parts of general matters defining. The scientists have not jet sufficiently developed questions of the integrated estimation and prediction of the technogenous influence on the ecological-economical safety of the PT and its prevention.

The research objective. The aim and tasks of the work – to develop the scientific principles of solving the problem of providing and managing of the ecological-economic safety of the PT by improving the technological processes on the base of the integrated estimation of the eco-desctructive technogenous influence on the PT.

The statement of basic materials. The article proves the expediency of an improving of the technological processes, with the high technical-economical and social-ecological efficiency, for the security of the ecological-economical safety (the innovating resource and energy-saving technologies of welding, the synergist protection compositions on the secondary raw materials etc.). The models of complex ecomanagement, monitoring, with receiving the positive synergist ecological-economical effect (PSEE) are developed.

Conclusions: it is showed, that the greeneng of economics, the balanced natural using: a prevention of the man-made disasters, the elimination of losses of energetic materials, unreceived products, a compensating expenses on a liquidation of the consequences of technogenous accidents is provided by the improvement of ecomanagement of the technological processes.

Keywords: ecological-economical safety of pipeline transport; ecomanagement; improving of techprocesses; technoeconomical; socio-ecological efficiency.

Актуальність теми дослідження. Трубопровідний транспорт України є основним стрижнем нафтогазового комплексу країни, гарантом її енергетичної безпеки. Це пояснюється надзвичайно важливою роллю нафтогазотранспортної системи в економіці України.

Постановка проблеми. Отже, виникає необхідність розробки науково-методологічних засад екоменеджменту трубопровідного транспорту по підвищенню рівня його техногенного-екологічної безпеки як ефективного чинника екологізації економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із проаналізованих робіт О. М. Адаменка, С. І. Дорогунцова, Л. Г. Мельника, Г. І. Рудька, В. М. Шмандія, Д. Р. Ваєр, Р. Д. Сепе та ін. слідує обмеженість даних про теоретичні та методологічні основи, наукові принципи формування екологічної безпеки ТРТ, запобігання ризику техногенних аварій з високими економічними та екологічними збитками.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьовані питання щодо комплексної оцінки та прогнозування техногенного впливу на еколого-економічну безпеку ТРТ та його попередження.

Постановка завдання. Мета і задачі роботи – на основі комплексної оцінки екодеструктивного техногенного впливу на ТРТ, розробити наукові засади вирішення проблеми забезпечення та управління його еколого-економічною безпекою удосконаленням технологічних процесів.

Виклад основного матеріалу. У статті, для забезпечення еколого-економічної безпеки ТРТ, обґрунтовується доцільність удосконалення технологічних процесів з високою техніко-економічною, соціально-екологічною ефективністю (інноваційні ресурсо- та енергозберігаючі технології зварювання, синергічні захисні композиції на вторинній сировині та ін.). Розроблені моделі комплексного екоменеджменту, моніторингу, з одержанням позитивного синергічного еколого-економічного ефекту (ПСЄЕ).

Висновки. Показано, що удосконаленням екоменеджменту техпроцесів забезпечується екологізація економіки, збалансоване природокористування: запобігання техногенних аварій ТРТ, скасування втрат енергетичної сировини, недоодержаного продукту, компенсаційних затрат на ліквідацію наслідків техногенних аварій.

Ключові слова: еколого-економічна безпека трубопровідного транспорту; екоменеджмент; удосконалення техпроцесів; техніко-економічна; соціально-екологічна ефективність.

МЕНЕДЖМЕНТ

DOI:10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-189-194

Urgency of the research. The level of operational reliability, environmental safety and economic security, the lack of industrial accidents are the main indicators of the efficiency of the pipeline transport (PT). According to U.N.O. the risk of industrial accidents (pollution of freshwater, marine water, air, soil), land degradation (due to the accumulation of toxic chemicals, waste) are the most threatening environmental and economic issues at the global level.

Target setting. Ecological and economic danger on PT is mostly created by the environmental situation, which is based on eco-destructive processes: chemical (accumulation of toxic substances in the environment, including heavy metals (HM)), physical (activating effect of energy pollution) and biological (effect of aerobic, anaerobic bacteria). These negative processes cause eco-destructive devastating effects: surface and volume effects in pipe steels in technogenic systems cause dangerous destruction due to cracking and fatigue. This is the main reason of technogenic disasters and ecological-economic danger on PT in 80% of cases. Man-made accident at PT cause significant ecological and economic losses due to lost, underproduced products, compensation of losses in the aftermath of industrial accidents, destruction of natural landscapes, HM accumulation in flora, fauna and through food chains - in human body. This makes the urgent need for eco-managing measures to stabilize and improve the environment for new integrated approaches identifying and predicting levels of eco-destructive anthropogenic influence (ingredient, energy) on the ecological state of technogene systems with PT.

Actual scientific researches and issues analysis. Sources [1; 2] refer to the enterprises of man-made high risk as the sources of the conflicts in Ukraine. The PT are considered as ecologically hazardous enterprises. The authors [3] draw attention to the need for a comprehensive assessment of the impact of anthropogenic pollution on the environment. In source [4] the high level of environmental dangers of man-made pollution with heavy metals (HM) as super-toxic materials of XXI century is emphasized. In [5; 6] the significant ecological and economic losses due to anthropogenic impact crashes are shown. These are losses of business entities from violation of the environment, damages and additional costs spent on preventing them. Only at air pollution the environmental and economic damages on lost, underproduced products and compensation costs are, respectively, 10, 40, 50% of ecological and economic damage [5; 6]. Consequently, emergency pollution of air, water and land resources causes damage thousand UAH., respectively: 2.5, 29, 71 [6]. In a market economy technogenic pollution affects the main technical and economic indicators of the business - production costs, profits. The material, labor and energy resources are being lost, the capital productivity and virtually all indicators of business activity of manufacturing entities are being reduced. The authors of [7] suggest the analysis of the formation and management of ecological safety. Works [8; 9] refer to the management of environmental safety and economy disasters. Work [10] is dedicated to the issue of environmental safety of PT.

Uninvestigated parts of general matters defining. Scientists have not worked (research) The questions concerning economic complex estimation of anthropogenic impact on PT and ways to ensure its environmental and economic security as an effective factor in greening the economy has not been worked out by the scholars yet.

The research objective. The aim and tasks of the work are to develop the scientific principles of solving the problem of provision and managing the ecological-economical safety of the PT by improving the technological processes on the base of the integrated estimation of the eco-destructive industrial influence on the PT

The statement of basic materials**1. Methodical and methodological aspects**

To solve the tasks set in the work the systematic approach is involved decomposing the technogene ecosystems with PT into hierarchical sub-systems:

- ecomanagement (EM) under conditions of anthropogenic influence (ingredient and energy pollution), by a unified complex scoring [11], with the establishment of the sum dangers indicator I_D (0 ... 100) for 10 components and eco-state (from favorable, normal (1, 2 points) to crisis, catastrophic (9, 10 points)).

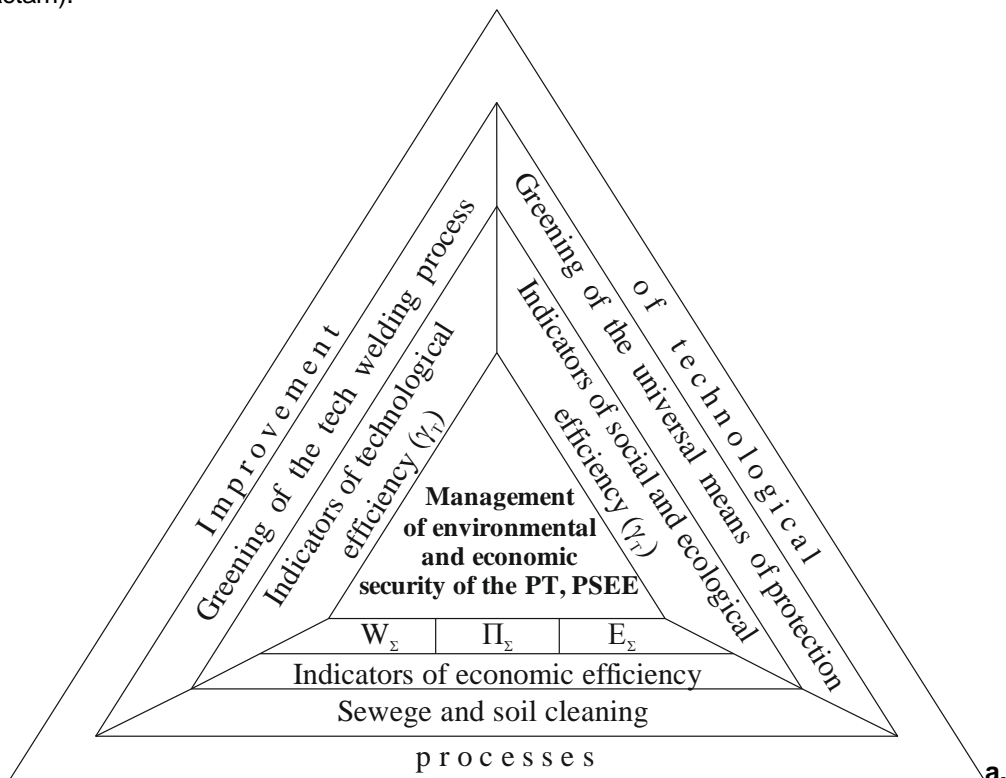
МЕНЕДЖМЕНТ

- management of environmental and economic security of the PT, improvement of technological processes by their technical-economical and socio-ecological efficiency. Attaining the positive synergistic environmental and economic effect (PSEE) using synergistic protective compositions of secondary raw materials is shown by the example of one of the most important technological processes for all industries, especially for pipeline oil and gas sector – welding. [11; 12] (Fig. 1).

2. Results and discussion

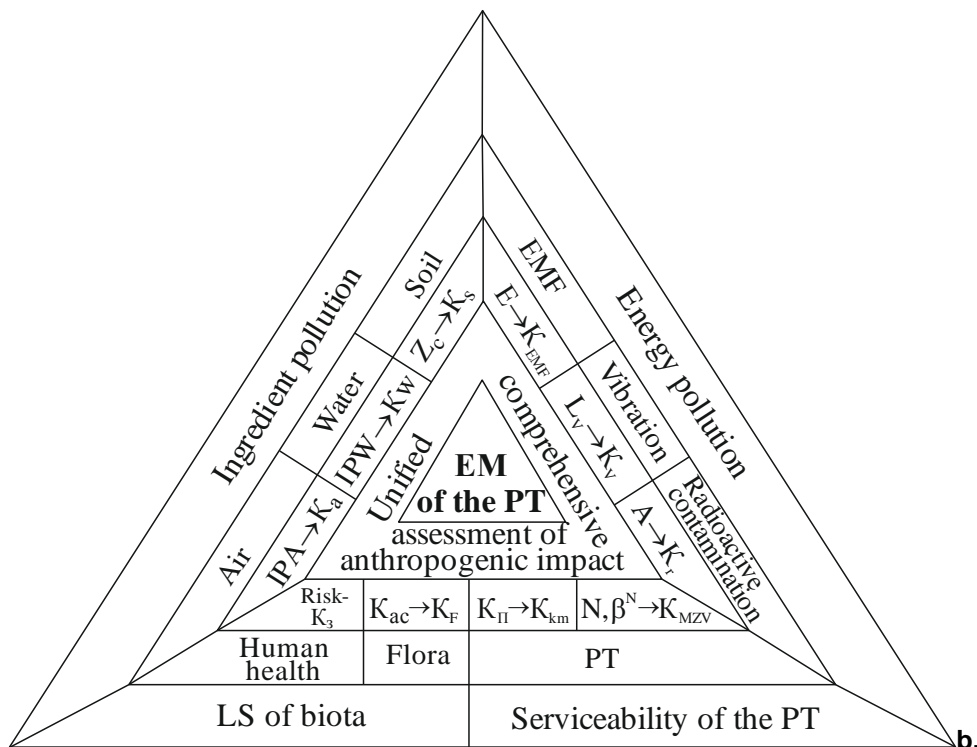
The choice of innovative technology of welding low-alloyed pipe steels (automatic arc welding (AAW) under the flux layer, instead of manual arc welding (MAW)) significantly reduces (by more than 20 times) technogenic pollution caused by welding aerosol, oxides of heavy metals (Cr, Ni, Fe, etc.) - up to 40 times. Soil contamination decreases in 14...18 times by Z_C : category of extremely dangerous pollution (IV) turns into permissible (I) – according to State standards 2.2.7.029-99 "Soil Protection" and State Standard ISO 10381-1: 2004. The most efficient steel welding 16SAW with volumetric thermosolidifying (VTS) enhances the improvement of ecological-economical safety of welding for C_p , technological efficiency ratio γ_T is 5.1 in the soil polluted by HM, with $Z_C=68$. It means that the welding junction (WJ) turns from group 4 "lowered stable" into stable (group 3). The endurance of WJ of steel is also provided in sewage and surface water: $\gamma_T=2.2...2.9$, especially in the most vulnerable area of WJ - heat-affected zone (HAZ), which is, together with welded seam (WS) responsible for destructions and man-made disasters on the PT (Fig. 2). The improvement of the technological process of steel welding 16SAW (with VTS) is provided by increasing its stability when exposed to EMF ($f=100$ kHz, $E=100$ V/m, $H=5$ A/m), $\gamma_T=2$.

To develop synergistic protective compositions (SPC) secondary raw materials were used with the recycling of the regional waste (C – cubic departure of the first distillation of caprolactam in regeneration shop ϵ -caprolactam).

a: the indicators of the ingredient pollution of BM (air, water, soil – K_a, K_w, K_s according to the indexes of pollution IPA, IPW, the total figure of soil pollution – Z_C); energy pollution – K_{EMF} , for E (V/m), vibration K_v , $3a L_v$ (dB), radiation – K_r , for A (Ku/km^2).

МЕНЕДЖМЕНТ

b: managing environmental and economic security of the PT by introduction of innovative energy saving technologies to produce PSEE, by the technical and economic, social and environmental efficiency, based on differentiated assessment, including economy, achieved by the elimination of environmental damage $W_{\Sigma}=W_a+W_w+W_s$, environmental tax $\Pi_{\Sigma}=\Pi_{VS}+\Pi_S+\Pi_r$, and total economic

effect $E_{\Sigma}=\sum_{i=1}^{n=7} E_i$. E_{Σ} is formed by: elimination $\Pi_{\Sigma} - E_1$, of the transport expenses- E_2 , and the cost of the waste dumps - E_3 , profit from sales of waste - E_4 , E_5 - the difference in prices for secondary raw materials; the abolition of risk of industrial accidents - E_6 , and the cost of compensation for excess air water, soil, plants pollution, landscapes abuse, deterioration of the health.

Fig. 1. Models of complex eco-management EM (a) and management of environmental and economic security of the PT obtaining PSEE (b)

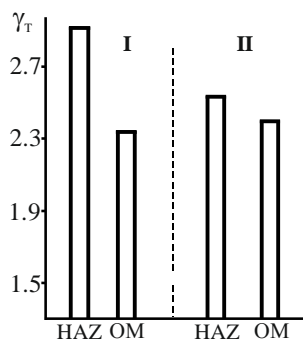

Fig. 2. γ_T innovative technology of steel welding 16SAW for its stability in sewage (I) and river (II) water, polluted by HM in WJ zones (HAZ, OM – the main material)

МЕНЕДЖМЕНТ

Zeolite is an active polar adsorbent used in chemical fiber production together with new synergistic additives (SA), chosen with the help of computer modeling (method MNDO-PM3), by electronic and thermodynamic characteristics among heterocycles - imidazole derivatives, thiazole. Best SPC were used to clean soil, sewage water from HM and to protect steel, WJ from aggressive affect of the environment containing HM (soil, water), energy pollution, prevention of man-made disasters [12] (Tab. 1).

Table 1

Ensuring environmental and economic security with SPC for the complex unified scoring

Components of I _D , points	With no protection	With SPC	Complex protection
1	2	3	4
K _a	5	2	1
K _s	7	5	5
K _w	8	3	3
K _p	5	2	2
K _z	6	2	2
K _{EMF}	4	2	1
K _v	4	2	1
K _r	3	2	1
K _{km}	8	3	3
K _{mzv}	6	2	1
I _D	56	25	20
Points	6	3	2
Ecological-economic secure level	unsatisfactory	satisfactory	normal

So, the components of I_D: K_a, K_w, K_s, K_{EMF} та ін. are reducing with the use of SPC and complex protection by 2...5 points, and I_D is reducing more than twice, and by the points – in two or three times. As a result a high level of the ecological-economic security of the PT is being provided (change from unsatisfactory to normal). The improvement of this technological method ensuring the environmental and economic security of the PT and its versatility is that not only the SPC cause protection against destruction of the PT modifying their surface by metalchelate resistant protective film, but also provide a reduction of the HM level - by linking them with metalchelation from mobile form into the fixed one. Polar adsorbent in their structure (zeolite) provides adsorption of metal-talohelatives (soil and sewage water are optionally cleaned from free cations of HM by ion exchange). As a result, the PSEE is formed. This is confirmed by the technical and economic, socio-ecological efficiency of the improvement of the techno-

logical processes, with the total economy expected $E_{\Sigma} = \sum_{i=1}^{n=7} E_i$; (Tab. 2) and the ecological loss prevented ($W_{\Sigma} = 22624.63$ UAH/year).

Table 2

Total economy E_Σ on the improvement of the SPC with the elimination of the regional waste C

Components E _Σ , UAH/year			
E ₁	164497.39	E ₅	140120.0
E ₂	3299.48	E ₆	55000.0
E ₃	6598.96	E ₇	9264.48
E ₄	59880.0	E _Σ	290660.31

3. Conclusions.

1. Greening of the economy with balanced use of natural resources: cancellation of losses of energy resources, underproduced product, compensation costs for elimination the consequences of industrial accidents (technogenic pollution of soil, sewage, biota, damage to PT etc.); is provided by

МЕНЕДЖМЕНТ

eco-management of the PT that includes the improvement of the technological processes with innovative technologies, secure to the environment.

2. The unified differentiated comprehensive assessment of the industrial impact on the PT designed makes it possible to predict, manage its environmental and economic security to give a synergistic positive environmental and economic impact (PSEE).

References

1. Doroguntsov S.I., Ralchuk O.M. (2001) *Upravlinnia tekhnogenno-ecologichnoiu bezpecoy u paradigmi stalogo rozvritku* [Management of the technogenous-ecological safety in a paradigm of the stable development], K.: Nauk. dumka, 172 p. [in Ukrainian].
2. Doroguntsov, S. I., Fedorishcheva, A. (1995). *Vyrobnytstva pidvyshenogo tekhnogenного ryzyku – dzherelo formuvannia ekologichnykh conflictiv v Ukraine* [Productions with increasing technogenous risk – a source of formation of the ecological conflicts in Ukraine]. *Ekonomika Ukraine*, № 9. – P. 14-23 [in Ukrainian].
3. Rudko, G. I., Adamenko, O. M. (2008) *Konstruktivna geoeologija: naukovyi osnovi ta praktichne vtilennia* [Constructive geoecology: scientific fundamentals and the practical application]. K.: Maclaut, – 320 p. [in Ukrainian].
4. Davidova S.L., Tagasov V.I. (2002) *Tyazheliye metaly kak supertoksikanty XXI veka* [Heavy metals as super-toxicants XXI cent]. M.: RUDN, 140 p. [in Russian].
5. Melnik L.G. (2002) *Ekologichna ekonomika* [Ecological economics]. Sumy: University kniga, 346 p. [in Ukrainian].
6. Melnik L.G. (2000) *Ekonomika rozvitiya* [Economics of development]. Sumy: University kniga, 450 p. [in Ukrainian].
7. Shmandiy, V. M., Nekos, V. Y. (2008) *Ekologichna bezpeka* [Ecological safety]. Kharkiv: KhNU imeny V. N. Karazina, 436 p. [in Ukrainian].
8. Shevchuk, V. Y., Satalkin Y. M., Biliavsky, G. O. (2004) *Ekologichne upravlinnia* [Ecological management]. K.: Lebid, 432 p. [in Ukrainian].
9. Kozmenko, S.N. (1997) *Ekonomika katastrof* [Economics of catastrophes]. K.: Nauk. dumka, 203 p. [in Ukrainian].
10. Sidorenko, S. N., Chernikh, N. A. (2002) *Koroziya metalov i voprosy ekologicheskoy bezopasnosti magistralnykh truboprovodov* [Corrosion metals and questions of the ecological safety of main PT]. M.: RUDN, 83 p. [in Russian].
11. Starchak, V. G., Machulski, G. M., Tsiubulia, S. D. ta in. (2014) *Otsinka tekhnogenного vplyvu na ekologichny bezpeku tekhnoprirodnykh system* [Estimation of the technogenous influence on the ecological safety of the technonatural systems]. Standartyzatsiya. Sertyfykatsiya. Jakist. [Standardization. Certification Quality.] №3 (88). P. 53-58 [in Ukrainian].
12. Patent Ukraine na korysnu model №66437, МРК (2011.01), С23F11/00, А 01В 79/00. Kompozitsiya dlya zmenshenma zabrudnennia gruntu vazhkimy metallami yak nebezpechnymy ekologo-korosivnymy agentami / V. G. Starchak, S.D. Tsiubulia i dr. [Patent Ukraine on the useful model. Composition for decreasing of soil contamination by heavy metals as dangerous ecological-corrosion agents] № 66437, МРК (2011.01), С23F 11/00, А 01В 79/00, № 201103550. Bui. № 1, 2012.

Література

1. Дорогунцов, С. Г. Управління техногенно-екологічною безпекою в парадигмі сталого розвитку / С. Г. Дорогунцов, О. М. Ральчук. – К.: Наук. думка, 2001. – 172 с.
2. Дорогунцов, С. Виробництва підвищеного техногенного ризику – джерело формування екологічних конфліктів в Україні / С. Дорогунцов, А. Федорищева // *Економіка України*. – 1995. – № 9. – С. 14-23.
3. Рудько, Г. І. Конструктивна геоecologia: наукові основи та практичне втілення / Г. І. Рудько, О. М. Адаменко. – К.: Маклаут, 2008. – 320 с.
4. Давыдова, С. Л. Тяжелые металлы как супертоксиканты XXI века / С. Л. Давыдова, В. И. Тагасов. – М.: РУДН, 2002. – 140 с.
5. Мельник, Л. Г. Екологічна економіка / Л. Г. Мельник. – Суми: Університет. книга, 2002. – 346 с.
6. Мельник, Л. Г. Економіка розвитку / Л. Г. Мельник. – Суми: Університет. книга, 2000. – 450 с.
7. Шмандій, В. М. Екологічна безпека / В. М. Шмандій, В. Ю. Некос. – Х.: ХНУ ім. В. Каразіна, 2008. – 436 с.
8. Шевчук, В. Я. Екологічне управління / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
9. Козьменко, С. Н. Економіка катастроф / С. Н. Козьменко. – Київ: Наук. думка, 1997. – 203 с.
10. Сидоренко, С. Н. Коррозия металлов и вопросы экологической безопасности магистральных трубопроводов / С. Н. Сидоренко, Н. А. Черных. – М.: РУДН, 2002. – 83 с.
11. Оцінка техногенного впливу на екологічну безпеку техноприродних систем / В. Г. Старчак, Г. М. Мачульський, С. Д. Цибуля, О. М. Мачульський // *Стандартизація. Сертифікація. Якість*. – 2014. - № 3 (88). – С. 53-58.
12. Пат. 66437 Україна, МПК (2011.01), С23F 11/00, А 01В 79/00. Композиція для зменшення забруднення ґрунту важкими металами як небезпечними екологічно-корозійними агентами / Старчак В. Г., Цибуля С. Д., Пушкарьова І. Д., Мачульський Г. М. – № u 201103550; заявл. 25.03.2011; опубл. 10.01.2012, Бюл. №1. – 8 с.

Received for publication 12.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Tsybulia, S. D. Ecomanagement of pipeline transport as factor of economics ecologization / S. D. Tsybulia, V. G. Starchak, K. N. Ivanenko // Науковий вісник Полісся. – 2017. – № 2 (10), Ч. 2. – С. 189-194.

МЕНЕДЖМЕНТ

UDC 658.3:005.95/96

D. S. Lifintsev, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
J. Canavilhas, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor

CROSS-CULTURAL MANAGEMENT: OBSTACLES FOR EFFECTIVE COOPERATION IN MULTICULTURAL ENVIRONMENT

Urgency of the research. The importance of studying the actual obstacles for effective cooperation in multicultural environment is determined by such modern trends as globalization, informational revolution, technological progress and growing impact of the Millennials.

Target setting. It is reasonable to study the attitude of employees to work in a multicultural environment and to identify the most important obstacles for effective cross-cultural cooperation.

Actual scientific researches and issues analysis. The scientific works of such scholars as G. Hofstede, N. Adler, A.-M. Soderberg, N. Holden, J. Spencer-Rodgers, T. McGovern and others deal with cross-cultural management issues.

Defining of uninvestigated parts of general matters. Scientists have not yet sufficiently explored the correlation between motivation and cross-cultural interactions. It is also important to update any data about actual obstacles for effective cross-cultural interactions which might have changed due to the changes in the mentality of workers in the era of new technologies, Internet, globalization and arising role of the millennials.

The research objective. The article aims to clarify the link between cross-cultural interaction and motivation of workers and to identify the most important obstacles for effective cross-cultural interactions.

The statement of basic materials. The authors use survey results from 273 respondents from Denmark, Portugal and Ukraine who have experience of cross-cultural interactions to study the relation between motivation and work in a multicultural environment. The article proves the link between cross-cultural interaction and motivation of workers. The empirical data analysis let the authors identify the most important and widespread barriers (obstacles) for effective cross-cultural interactions among the following: language barrier, differences in values, differences in standards of behaviour, lack of trust, lack of experience, lack of knowledge about other cultures.

Conclusions. Most people working in multicultural teams or projects treat cross-cultural interactions as a factor of additional motivation. On the other hand there are serious barriers (obstacles) for effective cross-cultural cooperation. Cross-cultural management has a wide range of approaches and specific techniques to overcome these barriers. Effective cross-cultural management can help to form diverse teams ready for effective cooperation with representatives from other cultures. It gives more opportunities to expand the business to new markets, to form a global "diversity-friendly" brand.

Keywords: cross-cultural management; corporate culture; globalization; millennials; Denmark; Portugal; Ukraine.

УДК 658.3:005.95/96

Д. С. Ліфінцев, к. е. н.,
доцент,
Ж. Каньявільяс, к. тех. н.,
доцент

КРОС-КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ПЕРЕШКОДИ ЕФЕКТИВНІЙ ВЗАЄМОДІЇ У МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Актуальність теми дослідження. Важливість вивчення актуальних перешкод ефективній взаємодії у мультикультурному середовищі зумовлена такими сучасними трендами як глобалізація, інформаційна революція, технологічний прогрес та зростаюча роль покоління Millennials.

Постановка проблеми. Доцільним є вивчення ставлення працівників до роботи у мультикультурному середовищі та виявити найбільш важливі перешкоди ефективній крос-культурній взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях таких вчених, як Г. Хофстеде, Н. Адлер, А.-М. Содерберг, Н. Холден, Дж. Спенсер-Роджерса, Т. МакГоверн та інших висвітлені різні аспекти крос-культурного менеджменту.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьовані питання кореляції між мотивацією та крос-культурною взаємодією. Також важливо оновити дані щодо перешкод ефективній крос-культурній взаємодії, які могли змінитися через зміни у ментальності працівників в епоху нових технологій, Інтернет, глобалізації та зростаючої ролі покоління millennials.

Постановка завдання. Стаття покликана пояснити зв'язок між крос-культурною взаємодією та мотивацією працівників, а також виявити ключові перешкоди ефективній крос-культурній взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Автори використовують результати опитування 273 респондентів з Данії, Португалії та України, які мають досвід крос-культурної взаємодії, з метою дослідження взаємозв'язку між мотивацією та роботою у мультикультурному середовищі. Доведено зв'язок між крос-культурною взаємодією і мотивацією працівників. Аналіз емпіричних даних дозволив авторам ідентифікувати найбільш поширені та важливі перешкоди ефективній крос-культурній взаємодії серед наступних: мовний бар'єр, відмінності у стандартах поведінки, нестача довіри, нестача досвіду, нестача знань щодо інших культур.

Висновки. Більшість людей, які працюють у мультикультурних командах або проектах сприймають крос-культурну взаємодію як фактор додаткової мотивації. З іншого боку, існують серйозні перешкоди ефективній крос-культурній взаємодії. Крос-культурний менеджмент може сприяти формуванню розмаїтих команд, готових до ефективної взаємодії із представниками інших культур. Це відкриває можливості розширювати бізнес на нові ринки, формувати глобальний «дружній до різноманітності» бренд.

Ключові слова: крос-культурний менеджмент; корпоративна культура; глобалізація; мілленіалс; Данія; Португалія; Україна.

МЕНЕДЖМЕНТ

DOI: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-195-202

We are sincerely grateful to Lars Krogager Ransborg, PhD for his insightful comments and for his help with the survey in Denmark

Urgency of the research. Modern social and economic trends such as informational revolution, fast technological progress, facilitation of communications along with the growing impact of the “millennials” (generation born in 1980-2000) [1] keep rocketing globalization processes faster and faster. Back in 1980-s cross-cultural management was an issue primarily for large multinational corporations. Nowadays it can be a serious question for any sea-food restaurant in Lisbon, IT-company in Kyiv or a design studio in Copenhagen. Jeannet (2000) [2], Rosen (2000) [3] proved that an effective manager in a modern global World should have a global mindset; he or she should be ready to operate in a multicultural environment dealing with workers, customers, partners from completely different cultures with different values, standards of behaviour and even different ways of thinking. Dealing with such diversity is not a simple task. Modern manager must get the most out of it avoiding possible problems with misunderstanding, barriers of communications and other obstacles on the way to effective synergetic cooperation. Identifying such obstacles and finding the ways to overcome them is one of the core tasks in cross-cultural management.

Target setting. It is important to identify actual obstacles for effective cross-cultural cooperation in a multicultural business environment and develop managerial approaches and specific techniques to overcome them.

Actual scientific researches and issues analysis. Among the most influential researches in the field of cross-cultural management are the works of N. Adler and G. Hofstede. Geert Hofstede’s deep fundamental analysis of work-related values in different nations’ cultures (Hofstede, 1980; Hofstede, 1997) [4; 5] gave a start to a big-scale interest to cross-cultural relations studies while Nancy Adler was one of the first researchers who gave definition to cross-cultural management. According to Adler cross-cultural management is pointed to describe and compare organizational behavior in different cultures seeking to improve the interaction between co-workers, partners, clients, managers etc from different countries or cultures (Adler, 1991) [6].

Some of the early approaches to cross-cultural interaction described culture mostly as a communicational barrier that can cause many problems to business. In fact, different languages, manners, customs, values, attitudes and aesthetics can be a huge obstacle in a multicultural business environment. But later researchers realized that cultural diversity should be treated as an opportunity to find some new, original solutions (Hoecklin, 1995) [7]. Dealing with the representatives of different cultures is the only way to get access to new markets, learning new ways of doing business, marketing, management etc. From that time on cultural differences are being treated by global, international companies as a competitive advantage (Luo, 2016) [8].

Considering big changes that heavily influenced global business environment Holden and S oderberg updated the definition of cross-cultural management concentrating on its task to “facilitate and direct synergetic interaction and learning at interfaces, where knowledge, values and experience are transferred into multicultural domains of implementation” (Holden & S oderberg, 2002) [9].

One of the core elements of cross-cultural management and cross-cultural relations is communication between representatives of different cultures. Effective cross-cultural communication is highly important for favorable intergroup relations (Dodd, 1995; Gudykunst, 1986) [10; 11]. Intercultural communication barriers can be caused by differences in cognition (e.g. values, norms, etc.), expression (e.g., types and levels of emotional expressivity), and patterns of behavior (e.g., language, customs, communication styles, etc.) (Spencer-Rodgers & McGovern, 2002) [12], different understanding of social roles, stereotype thinking etc. (Delecta & Raman, 2015; Lifintsev, Maximov & Yakovenko, 2016) [13; 14]. As a result, the effectiveness of cross-cultural interaction can be relatively low.

The growth of Internet usage changed this situation because it allowed the emergence of a global culture where the individual could easily access information that allows him to understand the socio-cultural context of his co-worker (Canavilhas, 2015) [15]. In this situation, the communication process

МЕНЕДЖМЕНТ

can become more fluid, creating an environment closer to the so-called “high-context cultures” (Hall, 1960) [16] that are characterized by a relationship orientation. If so, the generation of millennials should feel more motivated to work in multicultural environments, something that can be confirmed in the empirical study.

Defining of uninvestigated parts of general matters. On the other hand cross-cultural interactions themselves are quite interesting for the many workers involved. Some issues of the correlation between motivation and cross-cultural interactions have been discussed in the works of different scholars (Chen et al., 2010; Ang et al., 2007) [17, 18] but this problem still needs more empirical data and deeper analysis. We must also note that the obstacles for effective cross-cultural interactions might change due to the changes in mentality of workers in the era of new technologies, the Internet, globalization and arising role of the millennials.

The research objective is to clarify the link between cross-cultural interaction and motivation of the workers and to identify the most important obstacles for effective cross-cultural interactions.

The statement of basic materials. We hypothesized that working in cross-cultural environment can give additional motivation to an employee due to forming non-standard, challenging conditions which make workers communicate and cooperate with the representatives of other cultures. On the other hand there are some serious obstacles (barriers) on the way to effective cross-cultural cooperation. They are affected mostly by differences in values and standards of behavior of partners (workers etc) from different cultures. We summarized it in two hypotheses.

Hypothesis 1. Cross-cultural cooperation can be an additional motivation for employees.

Hypothesis 2. Differences in values and standards of behavior are among the most important obstacles (barriers) for effective cross-cultural cooperation.

To test these hypotheses we explored the attitude to cross-cultural relations in three different European countries. Indeed, Denmark, Portugal and Ukraine have very little in common considering key social and economic indicators (Tab.1) and national mentality.

Table 1

Some key social and economic indicators of Denmark, Portugal and Ukraine [19]

Key indicators (incl. most relevant for cross-cultural relations need in business), 2015	Denmark	Portugal	Ukraine
Population, million.	5,676	10,349	45,198
Land area, sq. km.	42.922	92.225	603.550
Gross enrolment ratio, primary, both sexes (%)	101,332	108,512	103,915
Gross enrolment ratio, secondary, both sexes (%)	129,868	116,395	99,237
GDP, billion US\$	295,091	198,923	90,615
GNI per capita, US\$	58.550	20.530	2.640
Exports of goods and services (% of GDP)	53,4	40,3	52,8
International tourism, receipts (% of total exports)*	3,8	18,9	3,5
Imports of goods and services (% of GDP)	47,2	39,6	54,8
International migrant stock (% of population)	10,1	8,1	10,8

*2014 year data

Being the largest by territory and land area Ukraine is struggling to reach the GDP and GNI per capita levels of the comparatively smaller and less populated Denmark and Portugal. All 3 economies are highly interdependent on foreign trade (both export and import) which raises the importance of cross-cultural interaction for their domestic companies' management. Additional factors pedaling the need for intercultural communication skills are relatively high level of migrant stock in all countries, the high level of importance of international inbound tourism for the Portuguese economy and the active processes of European integration in Ukraine [20].

We used the famous Geert Hofstede 6-D model data to compare the national cultures of the countries analyzed. The results proved big gaps between them at almost all cultural dimensions (Fig. 1).

МЕНЕДЖМЕНТ

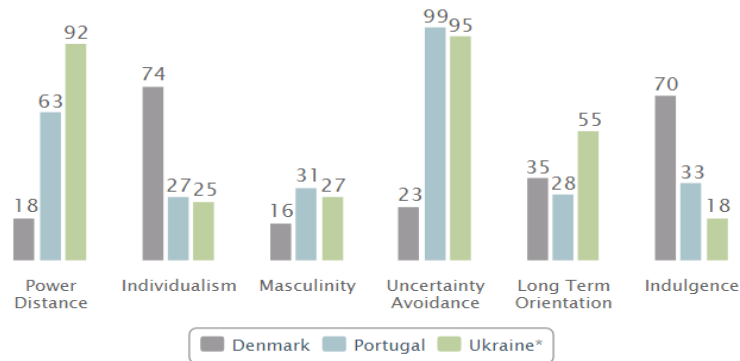

Fig. 1. National cultures dimensions [21]

The egalitarian mind-set of the Danes put them at the very low end of power distance (18 points) compared to all other nations. Ukraine has the opposite situation with 92 points while Portugal is among cultures with a relatively balanced attitude to power distance (63 points). The superiors in Denmark count on their teams, they build a very informal atmosphere in the office, normally communicating on a first name basis. Not many companies in Ukraine use such a model, normally being more hierarchical with more centralized power.

In contrast to Portugal and Ukraine Danish society is much more individualistic and indulgent. Both Ukraine and Portugal have very high scores on uncertainty avoidance while Denmark has the features of a society whose members are not afraid of unknown situations, more flexible, ready to change plans, jobs etc. Ukrainians are little bit more long term oriented than the Danes and the Portuguese. The only dimension with more or less similar scores for all 3 cultures is Masculinity/Femininity. All the countries have feminine societies where such values as “cooperation”, “good relationships in group” and “caring for others” dominate over “achievement”, “competition” and “success”.

A diverse group of participants took part in the study: the representatives of three nations (Denmark, Portugal, Ukraine) who have had the experience of cooperation in multicultural environment (n=273). The demographic characteristics of the sample were as follows: 65 Danes, 106 Portuguese, 102 Ukrainians. The sample consisted of 52% men (141) and 48% women (129). 14,7% of the respondents were high school graduates, 16,8% had bachelor’s degree, 47,6% - master’s degree, 17,9% - PhD degree or higher. 5,1% of the participants were under 21 years old, 44,7% - 21-30 years old, 27,1% - 31-40 year old, 14,7% - 41-50 years old, 8,4% - >50 years old.

The respondents were asked 3 main questions to explore their attitude to cross-cultural interaction:

1. Does working in multicultural business environment motivate you?
2. How do you feel working in multicultural environment?
3. What are the main obstacles for cross-cultural cooperation?

The results of the survey are presented in the Tables 2, 3 and 4.

Table 2

**Attitude to working in multicultural business environment
(Q1. Does working in multicultural business environment motivate you?)**

	Working in multicultural business environment is an additional motivation for me	My attitude to working in multicultural business environment is neutral	Working in multicultural business environment is a factor of demotivation for me
1	2	3	4
Total	69,6%	28,6%	1,8%
Nationality			
<i>Denmark</i>	44,6%	52,3%	3,1%
<i>Portugal</i>	78,3%	19,8%	1,9%
<i>Ukraine</i>	76,5%	22,5%	1,0%
Sex			

МЕНЕДЖМЕНТ

Continuation of Table 2

1	2	3	4
<i>Men</i>	67,6%	29,6%	2,8%
<i>Women</i>	71,8%	27,5%	0,8%
Age			
<21	78,6%	14,3%	7,1%
21-30	67,2%	31,1%	1,6%
31-40	62,2%	35,1%	2,7%
41-50	90,0%	10,0%	0,0%
>50	65,2%	34,8%	0,0%
Education level			
<i>High school</i>	75,0%	22,5%	2,5%
<i>Bachelor's degree</i>	58,7%	41,3%	0,0%
<i>Master's degree</i>	74,6%	23,8%	1,5%
<i>PhD degree and higher</i>	69,4%	28,6%	2,0%
<i>Other</i>	25,0%	62,5%	12,5%

Table 3

**Attitude to working in multicultural business environment
(Q2. How do you feel working in multicultural business environment?)**

	Absolutely comfortable	Comfortable	Normal	Uncomfortable	Very uncomfortable
Total	46,5%	32,2%	18,7%	1,8%	0,7%
Nationality					
<i>Denmark</i>	43,1%	35,4%	16,9%	3,1%	1,5%
<i>Portugal</i>	43,4%	37,7%	17,9%	0,9%	0,0%
<i>Ukraine</i>	52,0%	24,5%	20,6%	2,0%	1,0%
Sex					
<i>Men</i>	43,0%	33,8%	19,7%	2,1%	1,4%
<i>Women</i>	50,4%	30,5%	17,6%	1,5%	0,0%
Age					
<21	35,7%	57,1%	7,1%	0,0%	0,0%
21-30	52,5%	27,0%	18,0%	1,6%	0,8%
31-40	43,2%	35,1%	17,6%	2,7%	1,4%
41-50	42,5%	35,0%	22,5%	0,0%	0,0%
>50	39,1%	30,4%	26,1%	4,3%	0,0%
Education level					
<i>High school</i>	42,5%	40,0%	12,5%	5,0%	0,0%
<i>Bachelor's degree</i>	50,0%	32,6%	15,2%	0,0%	2,2%
<i>Master's degree</i>	50,0%	30,0%	17,7%	2,3%	0,0%
<i>PhD degree and higher</i>	38,8%	32,7%	26,5%	0,0%	2,0%
<i>Other</i>	37,5%	25,0%	37,5%	0,0%	0,0%

According to the results of the survey, cross-cultural relations themselves can give additional motivation to employees willing to work in a multicultural environment (70% of respondents). The main barriers to effective cross-cultural cooperation are language barriers (28,7%), differences in values (18,5%) and standards of behaviour (18,6%). We can notice strong correlation between the age of the respondents and the problems they have with the language barrier: for younger workers this issue is less worrying. On the other hand youngest respondents (<21 years old) obviously have problems with the experience of business cross-cultural interactions.

МЕНЕДЖМЕНТ

Table 4

**Obstacles for effective cross-cultural interactions
(Q3. What are the main obstacles for cross-cultural cooperation?)**

	Language barrier	Differences in values	Differences in standards of behavior	Lack of trust	Lack of experience	Lack of knowledge about other cultures	Other
Total	28,9%	18,4%	18,6%	7,8%	8,5%	14,7%	3,1%
Nationality							
Denmark	30,6%	19,4%	20,7%	6,6%	6,7%	12,8%	3,2%
Portugal	31,8%	19,0%	15,4%	7,3%	8,0%	15,6%	3,0%
Ukraine	24,8%	17,1%	20,5%	9,2%	10,3%	14,9%	3,2%
Sex							
Men	29,5%	18,9%	17,6%	7,8%	8,7%	15,0%	2,6%
Women	28,3%	17,8%	19,9%	7,8%	8,2%	14,2%	3,8%
Age							
<21	24,0%	20,7%	12,0%	10,1%	17,1%	9,9%	6,1%
21-30	27,1%	18,8%	20,8%	7,1%	8,0%	15,1%	3,1%
31-40	29,7%	17,3%	17,9%	9,0%	7,8%	14,8%	3,4%
41-50	30,8%	20,2%	16,2%	6,1%	8,4%	15,0%	3,2%
>50	35,1%	15,5%	17,0%	9,2%	8,9%	13,8%	0,5%
Education level							
High school	31,0%	18,9%	14,8%	9,5%	9,4%	13,5%	2,8%
Bachelor's degree	30,7%	16,7%	19,0%	5,2%	7,7%	16,8%	3,9%
Master's degree	27,0%	18,8%	19,3%	8,1%	8,6%	15,1%	3,1%
PhD degree and higher	30,8%	19,3%	19,7%	8,5%	7,5%	12,0%	2,2%
Other	27,1%	12,6%	18,5%	3,2%	14,1%	17,9%	6,7%

It is clear that our World becomes faster and more global. In order to be successful companies must be prepared to work in a global environment, operate in different regional markets, cooperating with foreign partners and involving workers representing different cultures. A cross-cultural management concept (Fig. 2) can be accepted today by almost any company no matter what the size, industry or country of origin.

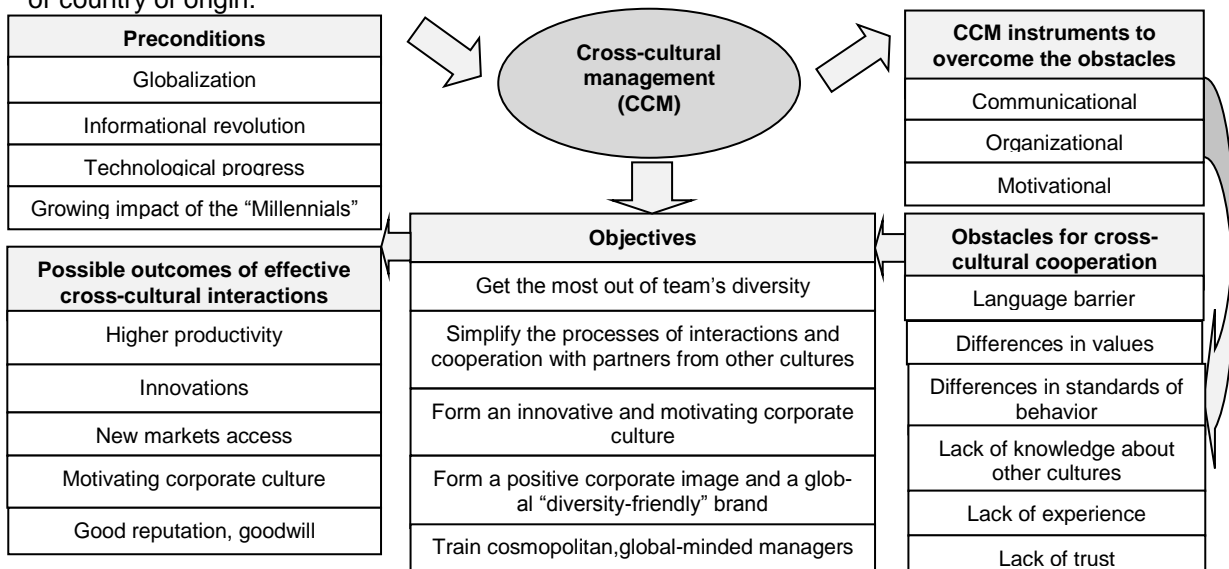

Fig. 2. Cross-cultural management concept

МЕНЕДЖМЕНТ

Accepting a multicultural environment as a given fact, companies must get the most out of it, trying to get higher productivity from multicultural teams. Diversity can become a source of innovations, additional motivation and a global-oriented corporate culture.

Conclusions. The results of our research proved the link between cross-cultural interaction and motivation of the workers. Most employees working in multicultural teams or projects treat cross-cultural interactions as a factor of additional motivation. On the other hand among most serious and most widespread actual barriers (obstacles) for effective cross-cultural cooperation in multicultural business environment are language barriers, differences in values and standards of behaviour and lack of knowledge about other cultures. There is a wide range of managerial approaches and specific techniques to overcome these barriers: communicational, organizational and motivational. The rewards for effective cross-cultural management are high quality diverse teams ready for innovations and effective cooperation with representatives from other cultures; more opportunities to expand the business to new markets and to form a global “diversity-friendly” brand.

References

1. Lipman, V. (2016). Key Management Trends For 2016? Here Are 6 Research-Based Predictions. Forbes, Retrieved from : <http://www.forbes.com/sites/victorlipman/2016/01/01/key-management-trends-for-2016-here-are-6-research-based-predictions/#67c7f0d41071> (Accessed February, 2016) [in English].
2. Jeannet, J.-P. (2000). Managing with a global mindset. London : Financial Times/Prentice Hall [in English].
3. Rosen, R. (2000). Global literacies: Lessons on business leaderships and national cultures. New York : Simon & Schuster [in English].
4. Hofstede, G. (1980). Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values. Beverly Hills CA: Sage Publications [in English].
5. Hofstede, G. (1997). Cultures and Organizations: Software of the Mind. 1st edition, McGraw-Hill USA [in English].
6. Adler, N. (1991). International dimensions of organizational behaviour. Boston, MA : PWS-Kent Publishing Company [in English].
7. Hoeklin, L. (1995). Managing Cultural Differences: Strategies for Competitive Advantage. London: Economist Intelligence Unit/Addison Wesley [in English].
8. Luo, Y. (2016). Toward a reverse adaptation view in cross-cultural management, Cross Cultural & Strategic Management Vol. 23, No 1, 2016, pp. 29-41 [in English].
9. Soderberg, A.-M. and Holden, N. (2002). Rethinking cross cultural management in a globalizing business world. International Journal of Cross Cultural Management 2(1): pp. 103–121 [in English].
10. Dodd, C. H. (1995). Dynamics of intercultural communication (4th ed.). Madison: Brown & Benchmark. [in English].
11. Gudykunst, W. B. (Ed.). (1986). Intergroup communication. Baltimore : E. Arnold [in English].
12. Spencer-Rodgers, J., McGovern, T. (2002). Attitudes toward the culturally different: the role of intercultural communication barriers, affective responses, consensual stereotypes, and perceived threat, International Journal of Intercultural Relations 26, 2002, pp. 609–631 [in English].
13. Delecta J., Raman, C. (2015). “Cultural Communication Barriers in Workplace”, International Journal of Management, vol. 6, issue 1, pp. 348-351 [in English].
14. Lifintsev, D., Maximov, S., Yakovenko, M. (2016). Podolannya stereotipnoho myslennia yak skladova kros-kulturnoho menedzhmentu [Overcoming stereotypical thinking as a component of cross-cultural management]. Effective

Література

1. Lipman, V. (2016) Key Management Trends For 2016? Here Are 6 Research-Based Predictions. Forbes, Retrieved from : <http://www.forbes.com/sites/victorlipman/2016/01/01/key-management-trends-for-2016-here-are-6-research-based-predictions/#67c7f0d41071> (Accessed February, 2016).
2. Jeannet, J.-P. (2000) Managing with a global mindset. London: Financial Times/Prentice Hall.
3. Rosen, R. (2000) Global literacies: Lessons on business leaderships and national cultures. New York: Simon & Schuster.
4. Hofstede, G. (1980) Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values. Beverly Hills CA: Sage Publications.
5. Hofstede, G. (1997) Cultures and Organizations: Software of the Mind. 1st edition, McGraw-Hill USA.
6. Adler, N. (1991) International dimensions of organizational behaviour. Boston, MA: PWS-Kent Publishing Company.
7. Hoeklin, L. (1995) Managing Cultural Differences: Strategies for Competitive Advantage. London: Economist Intelligence Unit/Addison Wesley.
8. Luo, Y. (2016) Toward a reverse adaptation view in cross-cultural management, Cross Cultural & Strategic Management Vol. 23, No1, 2016, pp. 29-41.
9. Soderberg A.-M. and Holden N. (2002) Rethinking cross cultural management in a globalizing business world. International Journal of Cross Cultural Management 2(1): 103–121.
10. Dodd, C. H. (1995). Dynamics of intercultural communication (4th ed.). Madison: Brown & Benchmark.
11. Gudykunst, W. B. (Ed.). (1986). Intergroup communication. Baltimore: E. Arnold.
12. Spencer-Rodgers, J., McGovern, T. (2002) Attitudes toward the culturally different: the role of intercultural communication barriers, affective responses, consensual stereotypes, and perceived threat, International Journal of Intercultural Relations 26, 2002, pp. 609–631.
13. Delecta, J., Raman, C. (2015) “Cultural Communication Barriers in Workplace”, International Journal of Management, vol. 6, issue 1, pp. 348-351.
14. Ліфінцев, Д. С., Максимов, С. С., Яковенко, М. В. (2016) Подолання стереотипного мислення як складова крос-культурного менеджменту. Ефективна економіка, №4.
15. Canavilhas, João (2015), Nuevos medios, nuevo ecosistema. El profesional de la información, v. 24, n. 4, pp. 357-

МЕНЕДЖМЕНТ

economy, issue 4 [in Ukrainian].

15. Canavilhas, João (2015), Nuevos medios, nuevo ecosistema. El profesional de la información, v. 24, n. 4, pp. 357-362 [in Spanish].

16. Hall, Edward T. (1960). The silent language. Garden City, NY, Doubleday [in English].

17. Chen, G., Kirkman, B. L., Kim, K., Farh, C. I. C. and Tangirala, S. (2010), "When does cross-cultural motivation enhance expatriate effectiveness? A multilevel investigation of the moderating roles of subsidiary support and cultural distance", Academy of Management Journal, Vol. 53 No. 5, pp. 1110-1130 [in English].

18. Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C., Ng, K. Y., Templer, K. J., Tay, C. & Chandrasekar, N. A. (2007). Cultural intelligence: Its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation and task performance. Management and Organization Review, 3 (3), pp. 35-371 [in English].

19. The official site of the World Bank (2016), Retrieved from : <http://www.worldbank.org> (Accessed March 2017) [in English].

20. Lifintsev, D. (2014). Translatsiia tsinnostei korporativnoi kultury yak instrument formuvannia imidzhu kompanii [Broadcasting the Values of Corporate Culture as a Tool of Forming the Company's Image]. Business Inform, issue 12, pp. 440-443 [in Ukrainian].

21. The official site of G. Hofstede centre (2016). Retrieved from : <https://www.geert-hofstede.com> (Accessed March 2017) [in English].

362 (in Spanish).

16. Hall, Edward T. (1960). The silent language. Garden City, NY, Doubleday

17. Chen, G., Kirkman, B. L., Kim, K., Farh, C. I. C. and Tangirala, S. (2010), "When does cross-cultural motivation enhance expatriate effectiveness? A multilevel investigation of the moderating roles of subsidiary support and cultural distance", Academy of Management Journal, Vol. 53 No. 5, pp. 1110-1130.

18. Ang, S., Van Dyne, L., Koh, C., Ng, K. Y., Templer, K. J., Tay, C. & Chandrasekar, N. A. (2007). Cultural intelligence: Its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation and task performance. Management and Organization Review, 3 (3), 35-371.

19. The official site of the World Bank (2016), Retrieved from : <http://www.worldbank.org> (Accessed March 2017).

20. Ліфінцев Д.С. Трансляція цінностей корпоративної культури як інструмент формування іміджу компанії / Д. С. Ліфінцев // Бізнес Інформ. – 2014. - №12. - С. 440-443.

21. The official site of G. Hofstede centre (2016), Retrieved from : <https://www.geert-hofstede.com> (Accessed March 2017).

Received for publication 15.03.207

Бібліографічний опис для цитування :

Lifintsev, D. S. Cross-cultural management: obstacles for effective cooperation in multicultural environment / D. S. Lifintsev, J. Canavilhas // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 2. – С. 195-202.

МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 3470.73

UDC 3470.73

Ю. М. Перетяцько, к. е. н.

Y. M. Peretiatio, Candidate of
Economic Sciences**ІНТЕРНЕТ ЯК ДЖЕРЕЛО ОТРИМАННЯ
ІНФОРМАЦІЇ: СТАТИСТИЧНИЙ АСПЕКТ****INTERNET AS A SOURCE OF INFORMATION:
STATISTICAL ASPECT**

Актуальність теми дослідження. Інформація є важливим ресурсом у будь-якій сфері життєдіяльності людини. Останнім часом, все більш популярним джерелом інформації стає Всесвітня мережа Інтернет, яка зосереджує значні об'єми інформації різноманітного характеру.

Постановка проблеми. Особливої актуальності набуває дослідження інформаційних вподобань суспільства, як індикатора його формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі чимало уваги приділяється дослідженням місця та ролі Інтернету у житті людини. Такі дослідження проводять, здебільшого, спеціалізовані соціологічні центри. Серед вивчаємих питань є розподіл Інтернет-аудиторії України за демографічними та віковими показниками, типом та розміром населеного пункту респондента.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Не применшуючи значення отриманих результатів слід відмітити, що проведені дослідження описують загальні тенденції розвитку Інтернету в Україні без врахування інформаційних вподобань користувачів всесвітньої мережі Інтернет.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження інформаційних вподобань Інтернет аудиторії в умовах стрімких економіко-політичних змін.

Виклад основного матеріалу. Станом на 15.04.2016 р. налічується 1630 сайтів, які висвітлюють події у формі новин. У ході проведеного дослідження встановлено, що українськими та світовими новинами в середньому за добу цікавляться більше 51 млн. осіб, які в середньому переглядають до 8 новин, а тривалість такого перегляду становить близько 6 хв. Більше новин у мережі Інтернет переглядають чоловіки (70%) ніж жінки (30%). Інтернет-аудиторія більше стежить за новинами політичного характеру (42,2%), менше - з категорії здоров'я (0,7%).

Висновки. В умовах соціально-економічних змін та швидкого технічного прогресу значно зростає роль альтернативних джерел для отримання інформації, таких як всесвітня мережа Інтернет, що обумовлюється: зручністю отримання інформації, розвитком техніки та телекомунікацій, а також ціновим чинником.

Ключові слова: Інтернет; інформація; статистика.

DOI: 10.25140/2410-9576-2017-2-2(10)-203-207

Urgency of the research. Information is an important resource in any field of human activity. In recent years, an increasingly popular source of information is the World Wide Web which holds significant amounts of information of different nature.

Target setting. Study of informational preferences of society, as an indicator of its formation, becomes especially relevant.

Actual scientific researches and issues analysis. Currently, much attention is given to study the place and role of the Internet in life. Such studies conducted mainly by specialized sociological centers. Among the studied questions is the distribution of Internet audience of Ukraine by demographics and age, by type and size of settlement of the respondent.

Uninvestigated parts of general matters defining. Without belittling the significance of the results, should be noted that conducted studies are describing the general trends of the Internet in Ukraine without taking into account the user preferences of information in the Internet.

The research objective. Goal of this article is to study the informational preferences of Internet audience in the period of rapid economical and political changes.

The statement of basic materials. As of 04/15/2016 there are more than 1,630 Ukrainian sites covering events in the form of news. During the study it is found that more than 51 million is interested in Ukrainian and world news in an average. They read 8 news on average, and the duration of this review is about 6 minutes. 70% of online news readers is men and 30% is woman. Internet audience views mainly political news (42.2%) and least viewed category is health (0.7%).

Conclusions. Role of the alternative sources for information such as the Internet is increased in the conditions of socio-economic changes and rapid technological progress which is due: convenience of obtaining of information, development of technology and telecommunications and price factor.

Keywords: Internet; information; statistics.

Вступ. Інформація є важливим ресурсом у будь-якій сфері життєдіяльності людини. Впродовж усього життя людина шукає, обробляє, зберігає, використовує, а також створює та поширює її.

Джерелом інформації можуть бути періодичні видання, книги, нормативні документи, телебачення та радіо. Проте потужним інформаційним джерелом, на наш погляд, є всесвітня

МЕНЕДЖМЕНТ

мережа Інтернет, яка акумулює значні обсяги економічної, суспільно-політичної, науково-технічної, статистичної, соціологічної та інших видів інформації.

Рівень зацікавленості певним видом або видами інформації значно залежить від типу та рівня розвитку суспільства. Тому, набуває особливої актуальності дослідження інформаційних вподобань суспільства, як індикатора його формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі чимало уваги приділяється дослідженням місця та ролі Інтернету у житті людини: Київський міжнародний інститут соціальних досліджень: “Динаміка проникнення Інтернету в Україну” (2012 р.) [1], “Динаміка використання Інтернет в Україні” (2016 р.) [2]; Інститут Горшеніна: “Українська молодь не може жити без Інтернету” (2013 р.) [3]; Factum Group Ukraine: “Проникновение интернета в Украине” (2015 р.) [4]. Зазначені дослідження ґрунтуються на вивченні Інтернет-аудиторії України за демографічними та віковими показниками, типом та розміром населеного пункту респондента, а також дослідження технічних засобів, які використовують респонденти для виходу до всесвітньої мережі Інтернет.

Виділення невирішених раніше частини загальної проблеми. Не применшуючи значення отриманих результатів слід відмітити, що проведені дослідження описують загальні тенденції розвитку Інтернету в Україні без врахування інформаційних вподобань користувачів всесвітньої мережі Інтернет.

Метою статті є дослідження інформаційних вподобань Інтернет аудиторії в умовах стрімких економіко-політичних змін.

Виклад основного матеріалу. Згідно Закону України “Про інформацію” інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [5, с. 1]. Розрізняють інформацію про фізичну особу; довідково-енциклопедичного характеру; про стан довкілля (екологічна інформація); про товар (роботу, послугу); науково-технічну; податкову; правову; статистичну; соціологічну та іншу [5, с. 2].

В умовах швидкого технічного прогресу отримувати інформацію можна не тільки з традиційних джерел (періодичні видання, телебачення радіомовлення), а із сучасних, таких як всесвітня мережа Інтернет. За даними компанії Factum Group Ukraine у 2015 році питома вага постійних користувачів всесвітньої мережі Інтернет склала 59% від населення України (без врахування Криму) [4]. Такий рівень інтернетизації суспільства України обумовлюється:

- зручністю – користувач може переглянути необхідну інформацію у будь-який час;
- розвитком техніки – вийти до мережі Інтернет можна не тільки зі стаціонарного комп’ютеру, а і з допомогою ноутбука, планшета, смартфона чи мобільного телефону;
- розвитком телекомунікацій – підключитися до Інтернет мережі можна за допомогою стаціонарної телефонної лінії, оптично-волоконної мережі або мережі мобільного зв’язку.
- ціновим чинником – ринок телекомунікацій в Україні висококонкурентний, внаслідок чого вартість доступу до мережі Інтернет невелика.

У мережі Інтернет існують досить велика кількість сайтів різного спрямування. Серед них є сайти інтернет-видань та сайти-агрегатори, які спеціалізуються на висвітлюванні новини. Ці сайти стали базою для дослідження інформаційних вподобань інтернет-аудиторії, оскільки мають диференційовану інформаційну базу та широко висвітлюють події з різних сфер життєдіяльності людини.

Інтернет-видання – це сайти, які належать до засобів масової інформації та оперативно висвітлюють події у формі новин. За даними liveInternet у категорії “Новини та ЗМІ” найбільшими інтернет-виданнями є: “Обозреватель”, “Українська правда”, “Сегодня.ua”, “Корреспондент.net”, “ТСН.ua”, “Цензор.net”, “Апостроф”, “112.ua”, “Газета.ua”, “УНИАН”. Загальна кількість таких видань станом на 15.04.2016 року сягає 1630 одиниць. Показники, які характеризують відвідуваність цієї групи сайтів наведені у таблиці 1.

Дані таблиці свідчать, що новинами, які відбулися в Україні та світі, в середньому за добу цікавляться більше 51 млн. осіб, які в середньому переглядають до 8 новин, а тривалість такого перегляду становить близько 6 хв.

МЕНЕДЖМЕНТ

Таблиця 1

Показники відвідуваності групи сайтів у категорії “Новини та ЗМІ”

Найменування показника	Період, місяць						Середнє значення
	10.2015	11.2015	12.2015	01.2016	02.2016	03.2016	
Середньодобова кількість переглядів новин, тис. разів	35356	40220	38500	38350	42246	39641	39011
Середньодобова кількість відвідувачів, тис. осіб	4679	5226	5032	5091	5339	5274	5104
Середньодобова кількість переглядів новин, од.	7,6	7,7	7,7	7,5	7,9	7,5	7,6
Середня тривалість перегляду, хв.	5,3	5,5	5,5	5,4	5,3	5	5,3

Джерело: розроблено автором самостійно за даними liveInternet

За допомогою інтернет-агрегатора news.join.ua дослідимо інформаційні вподобання користувачів всесвітньої мережі Інтернет за видами новин. Інтернет-портал news.join.ua - це сервіс для перегляду новин, який збирає їх з більш ніж 400 українських сайтів, групує та автоматично рейтингує. Для визначення найбільш важливих новин система використовує два методи:

1. Рейтинг за кількістю переглядів – система збирає кількість переглядів новин з відкритих джерел: сторінок сайтів (якщо на досліджуваному сайті є лічильник переглядів новин), систем рейтингування сайтів (bigmir, liveinternet), а також власного коду підрахунку переглядів, який розміщується на досліджуваних сайтах.

2. Рейтинг за кількістю “Like” у соціальних мережах – система збирає та аналізує кількість користувачів популярних соціальних мереж (Вконтакте, Facebook, Google+), які виразили свої вподобання новини відміткою “like” (в перекладі з англійської означає “подобається”).

У інформаційній базі Інтернет-порталу news.join.ua акумулюється більше 2 мільйонів новин, структура їх переглядів користувачами наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Кількість переглядів новин через Інтернет-портал news.join.ua

№ з/п	Розділ новин	Кількість переглядів новин за період, тис. разів						Всього	Питома вага, %
		10.2015	11.2015	12.2015	01.2016	02.2016	03.2016		
1	АТО	7888	6333	5343	7083	7546	6549	40741	10,3
2	Політика	32561	28500	19917	22192	31013	31973	166155	42,2
3	Економіка	6153	7010	5437	7571	5671	5067	36908	9,4
4	Культура	2636	1473	1385	1886	2580	3361	13320	3,4
5	Надзвичайні події	8423	9994	4340	5372	6776	10206	45110	11,4
6	Суспільство	14287	11287	8670	11483	11015	10568	67310	17,1
7	Спорт	2122	3018	1510	1426	1389	1621	11086	2,8
8	Наука	906	774	735	710	616	1078	4819	1,2
9	Здоров'я	426	406	355	842	416	340	2784	0,7
10	Регіони	1829	486	378	948	1555	720	5915	1,5
	Всього	77230	69280	48068	59511	68575	71483	394147	100,0

Джерело: розроблено автором самостійно за даними newsJoin.ua

За досліджуваний період найбільша увага інтернет-аудиторії була прикута до політичних новин. На цю категорію новин припадає 42,2% переглядів, що пов'язано із загостреною політичною ситуацією в Україні: відставка Прем'єр-міністра України, формування нового уряду України, безвізовий режим з Євросоюзом. На категорію новин про суспільство припадає 17,1 % переглядів. Найменше переглядають категорію новин здоров'я (0,7%) та наука (1,2 %).

МЕНЕДЖМЕНТ

Найбільше новини у мережі Інтернет переглядають чоловіки (70%) ніж жінки (30%) (Табл. 3).

Таблиця 3

Демографічні та вікові показники відвідуваності сайтів

Вік відвідувачів сайтів	Середньодобова кількість відвідувачів, тис. осіб						Всього	Питома вага, %
	10.2015	11.2015	12.2015	01.2016	02.2016	03.2016		
Чоловіки:								
молодші 18 р.	98,3	116,2	107,5	110,8	111,5	113,6	657,9	3,1
18-24 р.	363,4	454,8	426,4	385,6	395,4	493,3	2518,9	11,7
25-34 р.	455,7	531,9	476,6	506,9	605,9	602,8	3179,8	14,8
35-44 р.	1034,8	990,3	795,1	816,1	810,5	763,9	5210,7	24,3
старші 45 р.	1212,4	1610,9	1744,5	1665,1	1794,2	1852,7	9879,8	46,1
Всього чоловіків:	3164,6	3704,1	3550,1	3484,5	3717,5	3826,3	21447,1	70,0
Жінки:								
молодші 18 р.	110,0	128,5	122	119,9	113,1	113,70	707,2	7,7
18-24 р.	241,2	283,6	260,3	275,2	272,8	300,7	1633,8	17,8
25-34 р.	241,0	250,1	227	279,2	302,4	266,7	1566,4	17,0
35-44 р.	449,0	389,2	346,5	385,5	384,7	309,6	2264,5	24,6
старші 45 р.	473,4	470,7	525,8	546,4	548,7	456,7	3021,7	32,9
Всього жінок	1514,6	1522,1	1481,6	1606,2	1621,7	1447,4	9193,6	30,0
Разом чоловіки та жінки	4679,2	5226,2	5031,7	5090,7	5339,2	5273,7	30640,7	100,0

Джерело: розроблено автором самостійно за даними liveInternet

Основну інтернет-аудиторію складають чоловіки старші 45 років (46,1%) та жінки у цьому віці (32,9%). Також активно цікавляться новинами у мережі Інтернет чоловіки та жінки у віці 35-44 роки – 24,3% та 24,6% відповідно. Найменше відвідують сайти новин чоловіки та жінки, які не досягли повноліття – 3,1% та 7,7% відповідно.

Цікавляться українськими новинами користувачі з різних куточків світу (Табл. 4).

Таблиця 4

Кількість відвідувачів Інтернет-видань у розрізі країн

Назва регіону	Середньодобова кількість відвідувачів, тис. осіб						Всього	Питома вага, %
	10.2015	11.2015	12.2015	01.2016	02.2016	03.2016		
Україна	2962,5	3300,6	3205	3202,8	3462,7	3276,5	19410,1	63,3
Росія	848,7	993,7	925,8	951,9	983,5	1063,6	5767,2	18,8
Білорусія	165,5	174,3	166,4	182,4	155,4	195,1	1039,1	3,4
США	111,8	107,7	115,4	117,2	119,1	122,3	693,5	2,3
Крим	86,1	86,2	94,5	91,6	85,9	80,6	524,9	1,7
Інші (64 країн)	504,6	563,7	524,6	544,8	532,6	535,6	3205,9	10,5
Всього	4679,2	5226,2	5031,7	5090,7	5339,2	5273,7	30640,7	100,0

Джерело: розроблено автором самостійно за даними liveInternet

Найбільше відвідувачів інтернет-видань з України (63,3%). Відвідувачів з Росії – 18,8%, з Білорусії – 3,4%. На інші країни, а це 64 країн світу, серед яких Німеччина, Казахстан, Ізраїль, Польща, Італія, Канада припадає 10,5% переглядів.

Висновки. В умовах соціально-економічних змін та швидкого технічного прогресу значно зростає роль альтернативних джерел для отримання інформації, таких як є всесвітня мережа Інтернет.

МЕНЕДЖМЕНТ

В мережі Інтернет користувачі відвідують сайти різного спрямування, проте, найчастіше відвідують сайти інтернет-видань та сайти-агрегатори з метою ознайомлення про останні подій в Україні та світі. В мережі Інтернет налічується близько 1630 сайтів інтернет-видань, які продукують новини. В середньому середньодобова кількість відвідувачів цієї групи сайтів складає 5104 тис.осіб, які переглядають в середньому до 8 новин за добу, витрачаючи при цьому близько 6 хвилин.

Серед усього різноманіття новин Інтернет-аудиторію України найбільше цікавлять політичні новини (42,2%), суспільства (17,1%), надзвичайні події (11,4%) та АТО (10,3%). Новинам економічного характеру цікавляться всього 9,4% відвідувачів. Найменший відсоток переглядів мають новини здоров'я (0,7%), науки (1,2%) та регіональні (1,5%).

Аудиторія інтернет-видань гендерно не рівна та характеризується переважанням чоловіків (70%) над жінками (30%). Переглядають новини зріла аудиторія – чоловіки у віці 35-44 роки (24,3%) та старші 45 років (46,1%), а також жінки у віці 35-44 роки (24,6%) та старші 45 років (32,9%).

У мережі Інтернет читають українські новини переважно відвідувачі з України (63,3%). Більше 3 млн. (10,5%) відвідувачів, які цікавляться українськими новинами з інших країн, таких як Німеччина, Казахстан, Ізраїль, Польща, Італія, Канада та інші.

Література

1. Динаміка проникнення Інтернету в Україну [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Київського міжнародного інституту соціології. - Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=80>.
2. Динаміка використання Інтернет в Україні [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Київського міжнародного інституту соціології. - Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=621&page=1>.
3. Українська молодь не може жити без Інтернету [Електронний ресурс] / Офіційний сайт інформаційного агентства УНІАН. - Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/779261-ukrajinska-molod-ne-moje-jiti-bez-internetu-doslidjennya.html>.
4. Проникновение интернета в Украине [Електронний ресурс] / Сайт Watcher. - Режим доступу. - <http://watcher.com.ua/2015/06/12/59-ukrayintsiv-korystuyutsya-internetom>.
5. Закон України "Про інформацію" [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної ради України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

References

1. *Dynamika pronyknennya Internetu v Ukraini* [Dynamics of Internet users quantity in Ukraine]. [Electronic resource] Retrieved from : <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=80> [in Ukrainian].
2. *Dynamika vykorystannya Internet v Ukraini* [Dynamics on Internet usage in Ukraine]. Retrieved from : <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=621&page=1> [in Ukrainian].
3. *Ukrayinska molod ne mozhe zhyty bez Internetu* [Ukrainian youth can not live without the Internet]. Retrieved from : <http://www.unian.ua/society/779261-ukrajinska-molod-ne-moje-jiti-bez-internetu-doslidjennya.html>. [in Ukrainian].
4. *Proniknovenye internetu v Ukraine* [Penetration of the Internet in Ukraine]. Retrieved from : <http://watcher.com.ua/2015/06/12/59-ukrayintsiv-korystuyutsya-internetom> [in Ukrainian].
5. *Zakon Ukrainy "Pro informatsiyu"* [Law of Ukraine "On Information"]. Retrieved from : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> [in Ukrainian].

Надійшла 16.03.2017

Бібліографічний опис для цитування :

Перетятко, Ю. М. Інтернет як джерело отримання інформації: статистичний аспект / Ю. М. Перетятко // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2(10). Ч. 2. – С. 203-207.

РЕФЕРАТИ

ABSTRACTS

УДК 338.24:339.137

Георгіаді, Н. Г. Рефлексивне управління дифузійю результатів інноваційної діяльності підприємств / Н. Г. Георгіаді, Н. О. Шпак, Л. Я. Ванькович // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 8-15.

Анотація. У статті обґрунтовується доцільність використання рефлексивного управління дифузійю результатів інноваційної діяльності для побудови функціональної моделі рефлексивного управління. Іл.: 3. Бібліогр.: 7 назв.

Ключові слова: дифузія інновацій; рефлексивне управління; функціональна модель рефлексивного управління.

УДК 330.341.1(477)

Касич, А. О. Концептуальні положення розвитку національної інноваційної системи України / А. О. Касич, М. Вохозка // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 16-23.

Анотація. У статті систематизовано існуючі наукові підходи до розвитку національних інноваційних систем (НІС), визначено значення НІС для розвитку країни. Наголошено на існуванні відмінностей у концепції НІС в розвинених країнах та в країнах, що розвиваються. Також було сформульовано базисні положення концепції НІС, які мають найбільше значення для розуміння її сутності. Табл.: 1. Іл.: 3. Бібліогр.: 13 назв.

Ключові слова: інновації; концепція; система; відмінності; функції.

УДК 35:004

Гурковський, В. І. Електронні петиції в Україні як елемент сучасної демократії: перспективи та шляхи удосконалення / В. І. Гурковський // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 24-30.

Анотація. В статті з'ясовано сутність поняття, вдосконалено категорійно-понятійний апарат з питань електронної ідентифікації, оцінено стан впровадження цього інструменту в Україні, запропоновано шляхи вдосконалення механізмів функціонування електронної ідентифікації в Україні, а саме налагодження взаємодії системи електронної ідентифікації з реєстром виборців України, з Єдиним державним демографічним реєстром громадян. Табл.: 1. Бібліогр.: 18 назв.

Ключові слова: електронна демократія; електронне урядування; електронна петиція; інформаційне суспільство; громадянське суспільство; звернення; петиція; електронна ідентифікація.

УДК 658.589:621.39

Калугіна, Н. А. Інноваційна стратегія розвитку телекомунікаційного підприємства / Н. А. Калугіна, Г. О. Сакун, Т. М. Тардаскіна // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 31-38.

Анотація. У статті проведено критичний аналіз наукових поглядів на теорію інноваційного розвитку та стратегічного планування. Доведено необхідність диверсифікації діяльності телекомунікаційного підприємства. Наведено підхід до формування інноваційної стратегії диверсифікації та здійснено вибір найбільш

UDC 338.24:339.137

Heorhiadi, N. H. Reflexive management of the diffusion of enterprise innovational activity results / N. H. Heorhiadi, N. O. Shpak, L. Y. Vankovych // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 8-15.

Abstract. The paper considers the advisability of reflexive management of the diffusion of innovational activity results and the structure of the functional model of reflexive management. Figs.: 3. Refs: 7 titles.

Keywords: diffusion of innovations; reflexive management; functional model of reflexive management.

UDC 330.341.1(477)

Kasych, A. Conceptual provisions of the development of Ukrainian innovation system / A. O. Kasych, M. Vochozka // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 16-23.

Abstract. The article systematizes the existing scientific approaches to the development of national innovation systems (NISs), determines the NIS value for the development of a country. It emphasizes the existence of differences between the NIS concept in developed and developing countries.

The article presents the development of basic points of the NIC concept that are the most important to understand its nature. Tabl.: 1. Figs.: 1. Refs: 13 titles.

Keywords: innovation; concept; system; differences function.

UDC 35:004

Hurkovskyy, V. I. Electronic petitions in Ukraine as an element of modern democracy: perspectives and ways of improvement / V. I. Hurkovskyy // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 24-30.

Abstract. The article reveals the essence of the concept, the categorical and conceptual framework on issues of electronic identification is improved, the status of implementation of this tool in Ukraine is assessed, the ways to improve the functioning mechanisms of the electronic identification in Ukraine are proposed. Tabl.: 1. Refs: 18 titles.

Keywords: E-democracy; e-government; e-petition; information society; civil society; appeal; petition; e-identification.

UDC 658.589:621.39

Kaluhina, N. A. Innovative strategy of the telecommunication enterprise development / N. A. Kaluhina, A. A. Sakun, T. M. Tardaskina // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 31-38.

Abstract. The article provides a critical analysis of scientific views on the theory of innovation and strategic planning. The need for diversification of telecommunication companies is proved. The approach to the formation of innovation strategy of diversification is adduced and the choice of the most optimal strategy is made. Tabl.: 2. Figs.: 1. Refs: 14 titles.

оптимальної стратегії. Запропоновано критерії оцінки ефекту від впровадження стратегії. Табл.: 2. Іл.: 1. Бібліогр.: 14 назв.

Ключові слова: телекомунікаційне підприємство; інноваційна стратегія; диверсифікація; ефект.

УДК 332.012.2(477)(043)

Сидорук, С. В. Домінантні методи управління туристичними потоками / С. В. Сидорук, Н. Є. Циганюк // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 39-43.

Анотація. Головною метою нашого дослідження є оцінка методів управління туристичними потоками в сучасних умовах розвитку логістичних систем. Табл.: 5. Іл.: 1. Бібліогр.: 10 назв.

Ключові слова: метод; інтенсифікація; потік; логістика; система; рекреант; мурашиний алгоритм.

УДК 331.556(4)(477.83)

Гринкевич, С. С. Міжнародна трудова міграція: європейські та українські особливості / С. С. Гринкевич, О. Б. Булик // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 44-51.

Анотація. У статті з'ясовуються базові напрями впливу євроінтеграційних процесів на трудовий потенціал країни у розрізі його компонентної структури. Процес трудової міграції може набути загрозливих масштабів, якщо частка кваліфікованих трудових мігрантів у загальному обсязі населення непропорційно зростає. Автором досліджено характерні риси міжнародної міграції трудового потенціалу. Табл.: 1. Іл.: 3. Бібліогр.: 9 назв.

Ключові слова: міжнародна міграція; трудовий потенціал; ринок праці; євроінтеграційні процеси.

УДК 65.011.8:351.713

Гончаренко, О. Г. Базиси функціонування підприємств виробничого комплексу кримінально-виконавчої системи / О. Г. Гончаренко, Г. В. Кравчук // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 52-56.

Анотація. Метою написання даної статті є визначення специфічних особливостей функціонування підприємств виробничого комплексу кримінально-виконавчої системи України. У результаті проведеного дослідження відзначено особливості утворення суспільного продукту, формування фондів накопичення та споживання та функції підприємств виробничого комплексу кримінально-виробничої системи. Табл.: 1. Іл.: 1. Бібліогр.: 9 назв.

Ключові слова: підприємство; виробництво; функціонування; додаткова вартість; засоби праці; заробітна плата; засуджені.

УДК 658. 318

Гарафонова, О. І. Імплементация стратегічних альтернатив та стратегій змін для підприємства в умовах кризи / О. І. Гарафонова, Р. В. Янковой // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 57-60.

Анотація. Розробка ефективної продуктової стратегії є запорукою успішного функціонування підприємства на ринку, основою формування стратегії здійснення змін та етапом технології стратегічно-адаптивного

Keywords: telecommunication enterprise; innovative strategy; diversification; effect.

UDC 332.012.2(477)(043)

Sydooruk, S. V. Dominant tourist flow of management techniques / S. V. Sydooruk, N. G. Tsyhanyuk // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 39-43.

Abstract. The main goal of our study is to evaluate the management of tourist flows in terms of modern logistics systems. Tabl.: 5. Figs.: 1. Refs: 10 titles.

Keywords: method; intensification; flow; logistics; system; tourists; ant algorithm.

UDC 331.556(4)(477.83)

Grynkevych, S. S. International labour migration: European and Ukrainian special aspects / S. S. Grynkevych, O. B. Bulyk // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 44-51.

Abstract. The article proves the basic directions of the influence of European integration processes on the labour potential of the country in the context of its component structures. The process of labour migration can acquire menacing proportions, if the proportion of skilled labour migrants in the total population increases disproportionately. The author has studied specific features of the international labour potential migration are also worth noticing. Tabl.: 1. Figs.: 3. Refs: 9 titles.

Keywords: international migration; labor potential; labor market; European integration processes.

UDC 65.011.8:351.713

Goncharenko, O. G. Basis operatuion of enterprises prodnyon complex penal system / O. G. Goncharenko, A. V. Kravchuk // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 52-56.

Abstract. The purpose of this writing is to determine the specific features of the functioning of enterprises manufacturing complex penal system of Ukraine. The methodological basis of scientific research is a set of methods and techniques of scientific knowledge, including dialectical method by which issues of enterprises manufacturing complex penitentiary studied towards strategic development. The result of the study may be noted that these enterprises have specific features. In particular, the noted features of the formation of the social product, forming accumulation funds and consumption, the implementation of cost recovery, formulated stage of the life cycle and functions of enterprises manufacturing complex criminal production system. Tabl.: 1. Figs.: 1. Refs: 9 titles.

Keywords: enterprise; production; function; value added; means of labor; wages; condemned.

UDC 658. 318

Harafonova, O. I. Implementation of strategic alternatives and strategies for changes to enterprises under crisis conditions / O. I. Harafonova, R. V. Yankovoi // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 57-60.

Abstract. The development of an effective product strategy is the key to the successful enterprise functioning on the market, the basis for the formation of a strategy for implementing changes and the stage of technology for strategically

управління внутрішніми змінами процесу трансформацій на промислових підприємствах. Табл.: 1. Іл.: 1. Бібліогр.: 5 назв.

Ключові слова: стратегія; стратегія здійснення змін; продуктовий портфель; стратегічний набір підприємства.

УДК 658.018(4)

Гончар, О. І. Управління потенціалом підприємства на засадах побудови графоаналітичних моделей / О. І. Гончар // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 61-65.

Анотація. Автором констатовано, що результати оцінювання сукупної величини і окремих складових потенціалу підприємства, ринкових можливостей, невизначеностей та загроз є підґрунтям для стратегічних планів його розвитку.

Доведено, що графоаналітичні методи оцінювання наочно демонструють результати дослідження і дозволяють отримувати інформацію не лише щодо розмірів потенціалу, але й щодо «проблемних» його елементів.

Встановлені недоліки існуючих методів оцінювання потенціалу підприємства (квадрат потенціалу, метод радару, тощо).

Обґрунтовано доцільність моделювання і оцінювання потенціалу підприємства за п'ятьма елементами – «векторами розвитку»: інформаційний, трудовий, фінансовий, виробничий та ринковий потенціал. Звернуто увагу на переваги побудови графоаналітичної моделі – «зірки потенціалу підприємства». Іл.: 1. Бібліогр.: 4 назв.

Ключові слова: потенціал підприємства; структура; елементи; позиціонування; моделювання; здатності; можливості; управління потенціалом підприємства.

УДК 004:005:657

Волот, О. І. Дослідження основних тенденцій залучення водних ресурсів у господарський оборот / О. І. Волот, Т. А. Гоголь // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 66-69.

Анотація. Інтерес до інноваційних рішень в досліджуваній сфері зростає, все частіше підприємства вдаються до об'єднання усіх існуючих бізнес-додатків у цілісну, працездатну систему програмних сервісів на апаратному та програмному рівні, що забезпечує їх функціонування в рамках єдиної бізнес-логіки через один користувацький інтерфейс.

Особливо відчуваються перспективи глобалізації в системах корпоративного типу. Вони покликані задовольняти інформаційну прозорість підприємства, сформувати загальний інформаційний простір і видавати доречні повідомлення для всіх рівнів управління підприємства. Табл.: 1. Бібліогр.: 3 назв.

Ключові слова: інформаційні технології; облік та управління; модернізація; системна інтеграція.

УДК 330.131.52:004

Зайцева, О. І. Реалізація інформаційного потенціалу в управлінні стратегічною адаптацією підприємства в умовах дисфункцій соціально-економічних інституцій / О. І. Зайцева // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 70-73.

Анотація. Визначено необхідність дослідження стану та рівню реалізації інформаційного потенціалу в

adaptive management of internal changes in the process of transformations in industrial enterprises. Tabl.: 1. Figs.: 1. Refs: 5 titles.

Keywords: strategy; strategy for implementing changes; product portfolio; strategic set of the enterprise.

UDC 658.018(4)

Gonchar, O. I. Management of the potential of an enterprise on the basis of graph-analytical models / O. I. Gonchar // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 61-65.

Abstract. It is stated that the results of evaluation of aggregate value and separate components of the potential of an enterprise, market opportunities, uncertainties and threats are the basis for strategic plans of the development of an enterprise.

It is proved that graph-analytical assessment methods demonstrate the results of research and provide information not only about the size of potential, but also about the "problem" elements.

The shortcomings of existing methods of assessment of the potential of an enterprise are defined (square of the potential, the radar method, ect.)

The feasibility of modeling and assessment of the potential of an enterprise for five elements - 'vectors of development' – informational, labor, financial, industrial and market potentials is grounded.

Attention is paid to the advantages of building the graph-analytical model – 'star of the potential of an enterprise'. Figs.: 1. Refs: 4 titles.

Keywords: potential of an enterprise, structure, elements, positioning, modeling, abilities, opportunities, management of the potential of an enterprise.

UDC 004:005:657

Volot, O. I. Information technologies in accounting and management companies: modernization and integration system / O. I. Volot, T. A. Gogol // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 66-69.

Abstract. Interest to the innovative solutions in the field of research increases, enterprises even more often resorting to unite all existing business applications to a complete and workable system of software services on hardware and software level, that ensures their functioning within a single business logic through one user interface.

Especially are felt the prospects of globalization in systems of corporate type. They are designed to meet the informational transparency of the enterprise, to form a common information space, which will combine information flows and to issue pertinent message to all levels of enterprise management. Tabl.: 1. Refs: 3 titles.

Keywords: information technology; accounting and management; modernization; system integration.

UDC 330.131.52:004

Zaitseva, O. I. Sales information potential in the management of strategic enterprise adaptation under dysfunction social and economic institutions / O. I. Zaitseva // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 70-73.

Abstract. The necessity of study of and level of implementation of information management capacity in strategic enterprise adaptation. Figs.: 1. Refs: 10 titles.

управлінні стратегічною адаптацією підприємства. Л.: 1. Бібліогр.: 10 назв.

Ключові слова: інформаційний потенціал; адаптація; управління стратегічною адаптацією; результативність бізнесу.

УДК 658.016.46

Ракосій, П. В. Теоретичні підходи до формування системної кризи підприємства / П. В. Ракосій // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 74-77.

Анотація. У статті розглянуто підходи до визначення поняття «системна криза». Зазначено, особливості формування системної кризи на підприємстві. Обґрунтовано фактори, що формують кризу на підприємстві. Табл.: 1. Бібліогр.: 7 назв.

Ключові слова: криза; системна криза; фактори формування системної кризи; особливості кризового стану підприємства.

УДК 336.71

Гончаренко, І. Г. Модернізація відносин фінансових посередників у сучасних умовах вітчизняної економіки / І. Г. Гончаренко, О. Ю. Березина, А. М. Шевченко // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 78-84.

Анотація. У статті обґрунтовується необхідність модернізації і оновлення форм відносин між фінансовими посередниками. Виявлено проблеми, що стоять на заваді до оптимізації відносин фінансових посередників у площині надання фінансових послуг клієнтам. Запропоновано перспективні види професійних взаємин між вітчизняними фінансовими посередниками. Табл.: 1. Бібліогр.: 9 назв.

Ключові слова: фінансові посередники; взаємодія; банк; страхова компанія; модернізація відносин фінансових посередників.

УДК 336.761.6(477+439)

Бачо, Р. Й. Впровадження зарубіжного досвіду судового врегулювання спорів на ринках фінансових послуг в Україні / Р. Й. Бачо, Н. М. Вдовенко, Н. Н. Пойда-Носик // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 85-93.

Анотація. У статті обґрунтовується доцільність імплементації угорського досвіду в сучасну систему захисту прав споживачів, яка функціонує в Україні. Авторами розкрито особливості функціонування Фінансової Арбітражної Комісії Угорщини, статистичний аналіз діяльності якої дозволяє робити висновок про її ефективність у врегулюванні спорів між споживачами та надавачами фінансових послуг. Табл.: 3. Бібліогр.: 23 назв.

Ключові слова: ринки фінансових послуг; Нацкомфінпослуг; фінансовий арбітраж; Фінансова Арбітражна Комісія; Національний Банк Угорщини.

УДК 336:004.032.2 (477)

Садчикова, І. В. Структура та концепція функціонування автоматизованих банківських систем: вітчизняний та закордонний досвід / І. В. Садчикова, В. С. Садчиков, Ю. В. Краснянська // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 94-103.

Анотація. В статті розглянуто формування поняття

Keywords: information potential adaptation; adaptation strategic management; business performance.

UDC 658.016.46

Rakosii, P. V. Theoretical approaches to the formation of the enterprise system crisis / P. V. Rakosii // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 74-77.

Abstract. Approaches to the definition of the concept "system crisis" are considered in the article. The features of the formation of a systemic crisis in the enterprise are pointed. The factors forming the crisis in the enterprise are justified. Tabl.: 1. Refs: 7 titles.

Keywords: crisis; the systemic crisis; factors of systemic crisis; especially the crisis of the company.

UDC 336.71

Honcharenko, I. Modernization of financial intermediaries relations in modern conditions of national economy / I. H. Honcharenko, E. Yu. Berezina, A. M. Shevchenko // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 78-84.

Abstract. The article substantiates the need for modernization and renewal forms relationships between financial intermediaries as well as deepen and broaden the traditional areas of cooperation. The problems that stand in the way to optimize the relationship of financial intermediaries in the plane of financial services clients. Promising kinds of professional relationships between domestic financial intermediaries. Tabl.: 1. Refs: 9 titles.

Keywords: financial intermediaries; interaction; bank; insurance company; upgrading relations of financial intermediaries.

UDC 336.761.6(477+439)

Bacho, R. J. Implementation of foreign experience of pre-trial dispute settlement at financial services markets in Ukraine / R. J. Bacho, N. M., Vdovenko, N. N. Poyda-Nosyk // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 85-93.

Abstract. The article substantiates the feasibility of the implementation of the Hungarian experience in a modern system of consumer protection in Ukraine. The authors have revealed features of functioning of the Financial Arbitration Board of Hungary, statistical analysis of which allows making a conclusion about its effectiveness in resolving disputes between consumers and financial service providers. Tabl.: 3. Refs: 23 titles.

Keywords: financial services markets; National Commission for the State Regulation of Financial Services Markets; financial arbitration; Financial Arbitration Board; National Bank of Hungary.

UDC 336:004.032.2 (477)

Sadchykova, I. V. Structure and concept of the automatic banking systems operating: domestic and foreign experience / I. V. Sadchykova, Y. V. Krasnyanska // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 94-103.

Abstract. Creation of the definition of automatic banking system is researched in the article. The main problems of in-

автоматизована банківська система. Виявлені основні проблеми запровадження сучасних інформаційних технологій та специфічних банківських електронних продуктів. Запропонована авторська структура формування банківської інформаційної системи. Приведені найпоширеніші електронні системи світу та надані рекомендації щодо раціонального використання окремих комерційних автоматизованих продуктів в банківській системі України. Табл.: 1. Іл.: 8. Бібліогр.: 10 назв.

Ключові слова: банк; банківська система; інформаційні технології; автоматизована банківська система; банківська інформаційна система.

УДК 336.43

Клименко, Т. В. Венчурне фінансування інноваційної діяльності / Т. В. Клименко // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 104-110.

Анотація. У статті визначена сутність венчурного фінансування інноваційної діяльності, наведена характеристика стадій розвитку інноваційних компаній, які залучають венчурне фінансування. Досліджений сучасний стан розвитку вітчизняного ринку венчурного інвестування та сформульовані пропозиції щодо його активізації, зокрема за рахунок підвищення ролі державної підтримки венчурного фінансування. Табл.: 4. Бібліогр.: 7 назв.

Ключові слова: інновація; інноваційна діяльність; венчурне фінансування інноваційної діяльності; венчурний капітал; венчурна компанія; венчурний фонд.

УДК 388.1

Поленкова, М. В. Особливості розподілу фінансових ресурсів державного дорожнього фонду / М. В. Поленкова, В. В. Концева, А. О. Безуглий // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 111-117.

Анотація. Пропонується методика розподілу фінансових ресурсів між Державним дорожнім та територіальними дорожніми фондами України. Застосування науково-методичного апарату дає можливість визначити розмір фінансового забезпечення дорожньо-експлуатаційного підприємства, що обслуговує відповідний район області. Розроблені методичні положення спрямовані на забезпечення ефективного виконання завдань та функцій кожним суб'єктом дорожнього господарства. Табл.: 3. Бібліогр.: 11 назв.

Ключові слова: методика фінансування доріг; витрати на ремонт доріг; дрібний ремонт і поточне обслуговування доріг; дорожній фонд.

УДК 336.7

Русул, Л. В. Механізм проведення банкострахування в умовах розвитку фінансового ринку України / Л. В. Русул // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 118-126.

Анотація. У статті обґрунтовується механізм проведення банкострахування, проведено факторний аналіз та досліджено щільність зв'язку між досліджуваними об'єктами, за допомогою регресійно-кореляційного аналізу встановлено вплив розміру кредитів та страхових премій на розвиток банкострахування. Для дослідження об'єкта з багатьма ознаками розраховано таксономічний коефіцієнт, який синтетично характеризує зміни значень ознак досліджуваних явищ чи процесів. Табл.: 4. Бібліогр.: 8 назв.

Introducing modern information technologies and specific banking electronic products are determined in the article. Author structure of creating banking informational system is suggested. The most spread electronic systems of the world and recommendations concerning rational use of separate commercial automatic products in the banking system of Ukraine are given. Figs.: 1. Tabl.: 1. Figs.: 8. Refs: 10 titles.

Keywords: bank; banking system; information technologies; automatic banking system; banking information system.

UDC 336.43

Klymenko, T. V. Venture capital financing of innovation activities / T. V. Klymenko // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 104-110.

Abstract. The essence of venture capital financing of innovation activities is defined in the article and the characteristic of development stages of the innovative companies which attract venture capital financing is provided. The current state of the domestic market of venture investment is investigated and proposals for its activation are formulated, in particular by increasing the role of the government support of venture capital financing. Tabl.: 4. Refs: 7 titles.

Keywords: innovation; innovation activity; venture capital financing of innovation activities; venture capital; venture company; venture fund.

UDC 388.1

Polenkova, M. V. Distribution of financial resources for federal road funds / M. V. Polenkova, V. V. Kontseva, A. O. Bezuhlyi // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 111-117.

Abstract. Proposed for effective financial resources distribution and the balancing of federal and local interests. The application of the mentioned above enables to determine the amount of financial provision for regional maintenance entities from each oblast. The proposed technique can potentially increase financial support of road operation enterprises.

Hence, the developed technique, which serves as an important element for distributing financial resources of federal road funds, is directed towards ensuring effective execution of tasks by each entity in the field of road infrastructure. Tabl.: 3. Refs: 11 titles.

Keywords: method of financing roads; the cost of road maintenance; small repairs and maintenance of roads; road fund.

UDC 336.7

Rusul, L. V. Bancassurance under financial markets' globalization in Ukraine / L. V. Rusul // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 118-126.

Abstract. The mechanism of bancassurance is studied in the present research, the factor analysis is conducted and the connection between the studied objects is determined. Regressive and correlative analysis helps the understand the setting of the credit limit and insurance bonuses on the bancassurance development. The calculated taxonomic coefficient synthetically characterizes the changes of features of the investigated objects or actions. Tabl.: 4. Refs: 8 titles.

Keywords: commercial banks; insurance companies; bancassurance; financial market; correlation; factors.

Ключові слова: комерційні банки; страхові компанії; банкострахування; фінансовий ринок; кореляційний зв'язок; фактори.

УДК 336.71

Фрич, А. О. Напрями вдосконалення оподаткування фінансового сектору / А. О. Фрич // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 127-132.

Анотація. У статті розглянуто теоретичні та практичні питання оподаткування фінансового сектору країни. Особливу увагу приділено історії становлення, складовим і видам спеціального податку на банківські установи. Запропоновано примірний порядок впровадження оподаткування фінансового сектору для України, з урахуванням необхідності створення механізмів боротьби з тіньовими схемами. Табл.: 1. Бібліогр.: 3 назв.

Ключові слова: база податку; банк; збір; податок; фінансова операція; фінансовий сектор; ставка податку

УДК 339:004.738.5

Шкарлет, С. М. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародної електронної торгівлі / С. М. Шкарлет, І. О. Хоменко // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 133-138.

Анотація. Спостерігається чітка тенденція до зростання кількості користувачів Інтернет, з'являються нові поштові відділення, в тому числі приватні. Протягом останніх років зростала кількість банкоматів, що є однією з умов розвитку електронної торгівлі (, хоча в структурі платежів за куплені он-лайн товари все ще продовжує домінувати готівковий розрахунок. Наразі торгівля через Інтернет посідає друге місце в структурі роздрібною торгівлі України. Іл.: 4. Бібліогр.: 12 назв.

Ключові слова: електронна комерція; Інтернет-торгівля; електронна торгівля; комерційна діяльність; телекомунікаційні технології; світовий ринок.

УДК 636.39.034 338.43

Вдовенко, Н. М. Парадигмальний погляд на формування заходів регулювання ринку продукції аквакультури / Н. М. Вдовенко, О. О. Деренко // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 139-143.

Анотація. У статті висвітлено пропозиції щодо регулювання вітчизняного ринку продукції аквакультури у контексті формування глобальних продовольчих систем та регіональних ринків. Подано рекомендації, щоб впливати на пропозицію риби і рибопосадкового матеріалу в Україні. Бібліогр.: 10 назв.

Ключові слова: рибне господарство; виробництво; аквакультура; ринок; попит; регулювання; рекомендації.

УДК 621.3.002.6

Перерва, П. Г. Дослідження ролі венчурних фірм на ранніх стадіях життєвого циклу товару / П. Г. Перерва, Т. О. Кобелева, Н. П. Ткачова, // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 144-149.

Анотація. Проведено теоретичні та практичні дослідження ранніх стадій життєвого циклу промислових нововведень. Визначено наявність суттєвих труднощів, що стоять перед підприємствами у сфері створення, освоєння і виведення на ринок промислових інновацій.

UDC 336.71

Frych, A. O. Directions of improvement of financial sector taxation / A. O. Frych // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 127-132.

Abstract. The article deals with theoretical and practical issues of taxation of a state financial sector. The particular attention is paid to the history of origin, elements and types of the special tax on bank institutions. The article offered an approximate order of imposing of the financial sector's taxation for Ukrainewith account of the need to create a mechanism of fight against shadow schemes. Tabl.: 1. Refs: 3 titles.

Keywords: tax basis; bank; fee; tax; financial transaction; tax rate.

UDC 339:004.738.5

Shkarlet, S. M. The current state and prospects of development of international electronic commerce / S. M. Shkarlet, I.O. Khomenko // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 133-138.

Abstract. There is a clear upward trend in the number of Internet users, new post offices, including country. During last years the number of ATMs was increased, which is a prerequisite for the development of electronic commerce, although the structure of payments for purchased online products still continues to dominate the cash calculation. Currently trading over the Internet ranks 2nd in the structure of retail trade in Ukraine. Figs.: 4. Refs: 12 titles.

Keywords: e-commerce; online trading; e-commerce; commercial activity; telecommunications technology; the global market.

UDC 636.39.034 338.43

Vdovenko, N. M. Paradigmational view on the market regulation measures of aquaculture products / N. M. Vdovenko, E. O. Derenko // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 139-143.

Abstract. The article describes the main proposals according regulation national market of fish products in the context of formation of global product systems and regional markets. The recommendations for influence on the supply of marketable fish and the production of fish-planting material in Ukraine. Refs: 10 titles.

Keywords: fisheries; manufacturing; aquaculture; market; demand; regulation; guidelines.

UDC 621.3.002.6

Pererva, P. G Investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle / P. G Pererva, T. O. Kobielieva, N. P. Tkachova // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 144-149.

Abstract. Conducted theoretical and practical research on the early stages of the life cycle of industrial innovation. Identify the existence of significant difficulties faced by the enterprises in the sphere of creation, development and bringing to market industrial innovation. It is proved that during the test,

Доведено, що в ході перевірки і досвідченого освоєння нововведень, через технічні труднощі або відсутність необхідних фінансових коштів, припиняються розробки кожного шостого нововведення з відібраних 20 відсотків. Для підвищення ефективності інноваційної діяльності запропоновано більшою мірою використовувати малі інноваційні підприємства. Обґрунтовано, що найбільший внесок в інноваційний процес вносять малі інноваційні фірми і дуже великі корпорації, що мають в якості своїх філій середні та малі наукомісткі фірми. Табл.: 3. Бібліогр.: 16 назв.

Ключові слова: життєвий цикл; інновації; розробка; ефективність; малі підприємства.

УДК 658.5.012.42

Черчик, Л. М. Діагностика в системі стратегічного менеджменту підприємства / Л. М. Черчик // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 150-155.

Анотація. У статті набули подальшого розвитку теоретико-методологічні положення щодо використання діагностики у стратегічному менеджменті на стадіях обґрунтування та реалізації стратегії розвитку підприємства. Уточнено змістовне наповнення діагностики як виду практичної діяльності, що передбачає сукупність формалізованих процедур, спрямованих на визначення фактичного стану підприємства, формування моделі його майбутнього стану і виявлення стратегічної прогалини. Обґрунтовано принципи, підходи, складові, ознаки, функції та етапи діагностики у стратегічному менеджменті. Іл.: 1. Бібліогр.: 7 назв.

Ключові слова: діагностика; стратегічний менеджмент; етапи діагностики стану підприємства; стратегічна прогалина; корегуючі дії.

УДК 65.012.32:659.1:621.397.13

Романенко, Є. О. Облік транспортно-заготівельних затрат підприємств роздрібною торгівлі / Є. О. Романенко, І. В. Чаплай // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 156-163.

Анотація. Метою первинних досліджень є аналіз особливостей побудови підсистеми управління брендом на підприємстві та надання практичних рекомендацій по його успішній роботі. Табл.: 1. Іл.: 2. Бібліогр.: 11 назв.

Ключові слова: брендинг; бренд-менеджмент; стратегії управління портфелем брендів; система управління розвитком бренда.

УДК 658.18:631.151.6

Колодійчук, В. А. Менеджмент логістичних витрат підприємств АПК / В. А. Колодійчук // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 164-169.

Анотація. Розглянуто різні тлумачення поняття логістичних витрат та представлено їх авторське визначення. Запропоновано загальну класифікацію логістичних витрат та визначено особливості їх прояву у контексті предметного підходу до об'єкту дослідження. Проведено порівняльний аналіз частки і структури логістичних витрат національної та міжнародної економіки. Визначено проблеми ідентифікації, а також виокремлення із загальної суми і точного вимірювання обсягу логістичних витрат та запропоновано систему їх менеджменту на рівні галузевих підприємств. Іл.: 2. Бібліогр.: 11 назв.

and experienced the development of innovations, through technical difficulties or the lack of needed funding, to stop the development of six features from selected 20 percent. To improve the efficiency of the innovative activities proposed in the greater use of the small innovative enterprises. It is proved that the largest contribution to the innovation process make small innovative firms and very large corporations having as their branches small and medium-sized knowledge-intensive firms. Tabl.: 3. Refs: 16 titles.

Keywords: life cycle; innovation; development; efficiency; small businesses.

UDC 658.5.012.42

Cherchyk, L. N. Diagnostics in strategic management enterprise / L. N. Cherchyk // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 150-155.

Abstract. The theoretical and methodological provisions for the use of diagnostics in strategic management on the stages of enterprise's development strategies feasibility and implementation were further developed in the article. The meaningful content of the diagnosis as a kind of practice that provides a set of formal procedures which are aimed at defining the actual condition of the company, the formation of its future state model and identify strategic gaps, were determined. The principles, approaches, components, features, functions and stages of diagnostics in the strategic management of the company were substantiated. Figs.: 1. Refs: 7 titles.

Keywords: diagnostics; strategic management; stages of diagnosis of enterprises; strategic gap; corrective actions.

UDC 65.012.32:659.1:621.397.13

Romanenko, Y. A. Theoretical and methodological foundations subsystem brand management at the enterprise / Y. A. Romanenko, I. V. Chaplay // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 156-163.

Abstract. The primary research objective is to analyze the specifics of building a brand management subsystem at an enterprise and provide thereon practical recommendations on its successful operation. Tabl.: 1. Figs.: 2. Refs: 11 titles.

Keywords: branding; brand management; brand portfolio management strategy; and brand development management system.

UDC 658.18:631.151.6

Kolodiichuk, V. A. Management of logistics expenses on the AIC enterprises / V. A. Kolodiichuk // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 164-169.

Abstract. The different interpretations of the concept of logistics expenses are regarded and the author's definition is presented. The general classification of logistics expenses is suggested and the specifics of their display in the context of objective approach to the object of the research are defined. The comparative analysis of share and structure of logistics expenses of national and international economy is presented. The problems of identification and separation from the total sum and accurate measurement of the amount of logistics costs are defined, the system of their management at the level of branch enterprises is suggested. Figs.: 2. Refs: 11 titles.

Keywords: management; logistics expenses; AIC enter-

Ключові слова: менеджмент; логістичні витрати; підприємство АПК; система; ефективність.

УДК 339.138

Якимчук, А. Ю. Прикладний проектний підхід у національній економіці: практичні аспекти / А. Ю. Якимчук, Л. М. Акімова, Т. О. Сімчук // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 170-177.

Анотація. Управління сталим економічним розвитком у 21-му столітті переживає драматичні зміни, особливо в розвинених світових економіках. Автори доводять, що зусилля щодо реформування публічного сектору в Україні, особливо в економічному полі, потребує селективного охоплення цих змін, особливо стосовно проектного підходу. Іл.: 3. Бібліогр.: 17 назв.

Ключові слова: проектний підхід; регіональна стратегія; регіональні програми.

УДК 378.(057.87)

Романишина, О. Я. Інформаційні технології у підготовці до професійної діяльності майбутніх керівників підприємств, установ та організацій у сфері освіти / О. Я. Романишина // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 178-183.

Анотація. У статті розглянуто поняття «інформаційні технології», та їх використання у підготовці майбутніх керівників підприємств, установ та організацій у сфері освіти. Здійснено класифікацію на: інформаційно-навчальні, Інтернет-технології; комунікаційно-пошукові. З'ясовано їх переваги у процесі навчання та подальшій професійній діяльності. Іл.: 1. Бібліогр.: 10 назв.

Ключові слова: інформаційні технології; хмарні сервіси; блог; вікі-енциклопедія; веб-журнал; Web 2.0; мультимедіа.

УДК 141.113:316.733

Доній, Н. Є. Мудрість як товар в економічно-соціальному просторі XXI ст / Н. Є. Доній // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. - С. 184-188.

Анотація. Представлення мудрості як феномену, що з метафізичної цінності став товаром. Економічний центризм змінив суть більшості класичних смислових конструкцій та їх вимір, перетворивши деякі з них на засоби управління суспільством, на ідеологію. Тож, починаючи з середини ХХ ст. серед тлумачень мудрості в публікаціях і словниках починає домінувати визначення мудрості як експертної системи знань, орієнтованої на практичну сторону життя (П. Балтес). Найкраще таке розуміння на практиці реалізують представники консалтингового бізнесу. Мудрість, яку вони продають, є більш наближеною до людини й її бажання перемоги, тому-то, коучери й консультанти з тренінгових центрів твердо впевнені, що їхні знання спонукають інших діяти правильно й досягати успіхів. Задача постачальника/торговця мудрістю, яким й є коучер, – вивести на світ усе приховане в глибині душі індивіда й вказати шлях до бажаного, виходячи з наявного досвіду. Бібліогр.: 10 назв.

Ключові слова: економічний центризм; соціальний простір; мудрість; товар; виробництво.

УДК 338.47:504.062:504.75+620.194

Цибуля, С. Д. Екоменеджмент трубопроводного

prise; system; efficiency.

UDC 339.138

Yakymchuk, A. Y. Applied project approach in the national economy: practical aspects / A. Y. Yakymchuk, L. M. Akimova, T. O. Simchuk // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 170-177.

Abstract. We can state that managing sustainable economic development in the 21st century is undergoing dramatic change, especially in advanced economies of the world. This paper argues that public sector reform efforts in Ukraine, particularly those in economic field, need to embrace these changes selectively, in particular with regard to project approach. Figs.: 3. Refs: 17 titles.

Keywords: project approach; regional strategy; regional programmes.

UDC 378.(057.87)

Romanyshyna, O. Y. Information technologies in preparation for future professional activity managers, institutions and organizations in education / O. Y. Romanyshyna // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 178-183.

Abstract. The article considers the concept of "information technologies", and its use in the preparation of future managers of enterprises, institutions and organizations in the field of education. Classification is carried out on: information-learning, Internet technologies; Communication and search. Their advantages in the process of training and further professional activity are clarified. Figs.: 1. Refs: 10 titles.

Keywords: Information Technology; Cloud services; Blog; Wiki-encyclopedia; Web log; Web 2.0; multimedia.

UDC 141.113:316.733

Doniy, N. E. Wisdom as a commodity in economic-centered social space of XXI century / N. E. Doniy // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. - P. 184-188.

Abstract. Presentation of wisdom as a phenomenon that turned from metaphysical value into commodity. Economic centring of social space changed the essence of the most classic semantic designs and their dimension, turning some of them into means of social control, into ideology. Therefore, since the mid-twentieth century the definition of wisdom as expert knowledge system focused on the practical side of life begins to dominate in different publications and dictionaries (P. Baltes). Such definition is best implemented by representatives of consulting business. Wisdom they sell is much closer to man and his desire to win. That is the reason kouchera and consultants from training centers are firmly convinced that their knowledge prompts people act right and succeed. The task of wisdom supplier/trader among which are kouchera is to bring to light all that is hidden deep inside the individual and provide the desired on the assumption of experience available. Refs: 10 titles.

Keywords: budgeting; economic-centering; social space; wisdom; goods; production.

UDC 338.47:504.062:504.75+620.194

Tsybulia, S. D. Ecomanagement of pipeline transport

транспорту як чинник екологізації економіки / С. Д. Цибуля, В. Г. Старчак, К. М. Іваненко // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. – С. 189-194.

Анотація. У статті, для забезпечення еколого-економічної безпеки ТРТ, обґрунтовується доцільність удосконалення технологічних процесів з високою техніко-економічною, соціально-екологічною ефективністю (інноваційні ресурсо- та енергозберігаючі технології зварювання, синергічні захисні композиції на вторинній сировині та ін.). Розроблені моделі комплексного екоменеджменту, моніторингу, з одержанням позитивного синергічного еколого-економічного ефекту (ПСЕЕ). Табл.: 1. Іл.: 2. Бібліогр.: 12 назв.

Ключові слова: еколого-економічна безпека трубопровідного транспорту; екоменеджмент; удосконалення техпроцесів; техніко-економічна; соціально-екологічна ефективність.

УДК 658.3:005.95/96

Ліфінцев, Д. С. Крос-культурний менеджмент: перешкоди ефективній взаємодії у мультикультурному середовищі / Д. С. Ліфінцев, Ж. Каньявільяс // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. – С. 195-202.

Анотація. Стаття покликана пояснити зв'язок між крос-культурною взаємодією та мотивацією працівників, а також виявити ключові перешкоди ефективної крос-культурної взаємодії. Автори використовують результати опитування 273 респондентів з Данії, Португалії та України, які мають досвід крос-культурної взаємодії, з метою дослідження взаємозв'язку між мотивацією та роботою у мульти-культурному середовищі. Доведено зв'язок між крос-культурною взаємодією і мотивацією працівників. Аналіз емпіричних даних дозволив авторам ідентифікувати найбільш поширені та важливі перешкоди ефективній крос-культурній взаємодії серед наступних: мовний бар'єр, відмінності у цінностях, відмінності у стандартах поведінки, нестача довіри, нестача досвіду, нестача знань щодо інших культур. Табл.: 4. Іл.: 2. Бібліогр.: 21 назв.

Ключові слова: крос-культурний менеджмент; корпоративна культура; глобалізація; мілленіалс; Данія; Португалія; Україна.

УДК 3470.73

Перетятко, Ю. М. Інтернет як джерело отримання інформації: статистичний аспект / Ю. М. Перетятко // Науковий вісник Полісся. - 2017. - № 2 (10), ч. 2. – С. 203-207.

Анотація. Метою статті є дослідження інформаційних вподобань Інтернет аудиторії в умовах стрімких економіко-політичних змін. Станом на 15.04.2016 р. налічується 1630 сайтів, які висвітлюють події у формі новин. У ході проведеного дослідження встановлено, що українськими та світовими новинами в середньому за добу цікавляться більше 51 млн. осіб, які в середньому переглядають до 8 новин, а тривалість такого перегляду становить близько 6 хв. Більше новин у мережі Інтернет переглядають чоловіки (70%) ніж жінки (30%). Інтернет-аудиторія більше стежить за новинами політичного характеру (42,2%), менше - з категорії здоров'я (0,7%). Табл.: 4. Бібліогр.: 5 назв.

Ключові слова: Інтернет; інформація; статистика.

as factor of economics ecologization / S. D. Tsybulia, V. G. Starchak, K. N. Ivanenko // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. – P. 189-194.

Abstract. The article proves the expediency of an improving of the technological processes, with the high technical-economical and social-ecological efficiency, for the security of the ecological-economical safety (the innovating resource and energy-saving technologies of welding, the synergist protection compositions on the secondary raw materials etc.). The models of complex ecomanagement, monitoring, with receiving the positive synergist ecological-economical effect (PSEE) are developed. Tabl.: 1. Figs.: 2. Refs: 12 titles.

Keywords: ecological-economical safety of pipeline transport; ecomanagement; improving of techprocesses; technoeconomical; socio-ecological efficiency.

UDC 658.3:005.95/96

Lifintsev, D. S. Cross-cultural management: obstacles for effective cooperation in multicultural environment / D. S. Lifintsev, J. Canavilhas // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. – P. 195-202.

Abstract. The article aims to clarify the link between cross-cultural interaction and motivation of workers and to identify the most important obstacles for effective cross-cultural interactions. The authors use survey results from 273 respondents from Denmark, Portugal and Ukraine who have experience of cross-cultural interactions to study the relation between motivation and work in a multicultural environment. The article proves the link between cross-cultural interaction and motivation of workers. The empirical data analysis let the authors identify the most important and widespread barriers (obstacles) for effective cross-cultural interactions among the following: language barrier, differences in values, differences in standards of behaviour, lack of trust, lack of experience, lack of knowledge about other cultures. Tabl.: 4. Figs.: 2. Refs: 21 titles.

Keywords: cross-cultural management; corporate culture; globalization; millennials; Denmark; Portugal; Ukraine.

UDC 3470.73

Peretiatko, Y. M. Internet as a source of information: statistical aspect / Y. M. Peretiatko // Scientific bulletin Polissia. - 2017. - Vol. 2 (10), P. 2. – P. 203-207.

Abstract. Goal of this article is to study the informational preferences of Internet audience in the period of rapid economical and political changes. As of 04/15/2016 there are more than 1,630 Ukrainian sites covering events in the form of news. During the study it is found that more than 51 million is interested in Ukrainian and world news in an average. They read 8 news on average, and the duration of this review is about 6 minutes. 70% of online news readers is men and 30% is woman. Internet audience views mainly political news (42.2%) and least viewed category is health (0.7%). Tabl.: 4. Refs: 5 titles.

Keywords: Internet; information; statistics.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ / AUTHORS DATA

- Акімова
Людмила Миколаївна** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки природокористування Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне;
<http://orcid.org/0000-0002-2747-2775>;
Researcher ID: A-9831-2017;
SPIN-код: 6441-4554;
E-mail: l_akimova@ukr.net
- Akimova
Liudmila Mykolaivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Economics of Nature Management, National University of Water and Nature Management, Rivne;
<http://orcid.org/0000-0002-2747-2775>;
Researcher ID: A-9831-2017;
SPIN- code: 6441-4554;
E-mail: l_akimova@ukr.net
- Бачо
Роберт Йосипович** кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II;
[http:// orchid.org/0000-0002-5957-7571](http://orchid.org/0000-0002-5957-7571);
E-mail: bacho.robert@gmail.com
- Bacho
Robert Josipovich** Candidate of Economic Sciences ,Associate Professor, Head of the Department of Accounting and Audit of the Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rakoczy II;
[http:// orchid.org/0000-0002-5957-7571](http://orchid.org/0000-0002-5957-7571);
E-mail:bacho.robert@gmail.com
- Безуглий
Артем Олександрович** кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту Національного транспортного університету;
<http://orcid.org/0000-0003-3883-7968>;
Researcher ID:E-3575-2017;
E-mail:dorteh3@ukr.net
- Bezugly
Artem Oleksndrovych** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit of the National Transport University;
<http://orcid.org/0000-0003-3883-7968>;
Researcher ID:E-3575-2017;
E-mail:dorteh3@ukr.net
- Березіна
Олена Юріївна** кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0003-2233-4194>;
E-mail: olenaberezina@mail.ru
- Berezina
Olena Yuriivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Cherkasy State Technological University;
<http://orcid.org/0000-0003-2233-4194>;
E-mail: olenaberezina@mail.ru
- Булик
Оксана Богданівна** кандидат економічних наук, в. о. доцента кафедри міжнародних економічних відносин Львівського національного аграрного університету;
<http://orcid.org/0000-0001-8733-5062>;
E-mail:oksanabylik@ua.fm
- Bulyk
Oksana Bohdanivna** Candidate of Economic Sciences, Acting Associate Professor of the Department of International Economic Relations at Lviv National Agrarian University;
<http://orcid.org/0000-0001-8733-5062>;

-
-
- Ванькович
Любомир Ярославович** E-mail: oksanabylik@ua.fm
аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Національного університету «Львівська політехніка»;
<http://orcid.org/0000-0001-8776-8511>;
Researcher ID: N-2975-2016;
E-mail: liubomyr.y.vankovych@lpnu.ua
- Vankovych
Lyubomyr Yaroslavovych** Postgraduate Student, Chair of Management and International
Business at Lviv Polytechnic National University;
<http://orcid.org/0000-0001-8776-8511>;
Researcher ID: N-2975-2016;
E-mail: liubomyr.y.vankovych@lpnu.ua
- Вдовенко
Наталія Михайлівна** доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної
економіки Національного університету біоресурсів та
природокористування України;
<http://orcid.org/0000-0003-0849-057X>;
E-mail: nata0409@gmail.com
- Vdovenko
Nataliia Mykhailivna** Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of
Global Economics of the National University of Bioresources and
Nature Management of Ukraine;
<http://orcid.org/0000-0003-0849-057X>;
E-mail: nata0409@gmail.com
- Волот
Олена Ігорівна** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського
національного технологічного університету;
<https://orcid.org/0000-0002-5726-8070>;
Researcher ID: F-5114-2016;
SPIN-код: 3564-2598;
E-mail: e_volot@ukr.net
- Volot
Olena Ihorivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate
Professor at the Department of Accounting, Taxation and Auditing in
Chernihiv National University of Technology;
<http://orcid.org/0000-0002-5726-8070>;
Researcher ID: F-5114-2016;
SPIN-code: 3564-2598;
E-mail: e_volot@ukr.net
- Вохозка
Марек** доктор філософії (економіка), ректор інституту технологій та бізнесу
в Чеське Будейовіце, Чеська Республіка;
<http://orcid.org/0000-0001-9923-7814>;
E-mail: vochozka @ mail . vstecb . cz
- Vochozka
Marek** Doctor of Philosophy (Economics), Rector of the Institute of Technology
and Business in Ceske Budejovice, Czech Republic;
<http://orcid.org/0000-0001-9923-7814>;
E-mail: vochozka @ mail . vstecb . cz
- Гарафонова
Ольга Іванівна** доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту
Київського національного економічного університету імені Вадима
Гетьмана;
<http://orcid.org/0000-0002-4740-7057>;
SPIN-код: 6091-0184;
E-mail: ogarafonova@ukr.net
- Harafonova
Olha Ivanivna** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor at the
Department of Management at Kyiv National Vadym Hetman Economic
University;
<http://orcid.org/0000-0002-4740-7057>;
SPIN-code: 6091-0184;
-
-

-
-
- Георгіаді
Неллі Георгіївна** E-mail: ogarafonova@ukr.net
доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка»;
<http://orcid.org/0000-0002-8348-5458>;
Researcher ID: N-2975-2016;
E-mail: Nelli.heorhiadi@gmail.com
- Heorhiadi
Nelli Heorhiivna** Doctor of Economics Sciences, Professor, Professor of the Department of Management and International Business at Lviv Polytechnic National University;
<http://orcid.org/0000-0002-8348-5458>;
Researcher ID: N-2975-2016;
E-mail: Nelli.heorhiadi@gmail.com
- Гоголь
Тетяна Анатоліївна** доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-0885-6271>;
Researcher ID: F-6030-2016;
E-mail: tanya-gogol@mail.ru
- Gogol
Tetiana Anatoliivna** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Accounting, Taxation and Auditing in Chernihiv National University of Technology;
<http://orcid.org/0000-0002-0885-6271>;
Researcher ID: F-6030-2016;
E-mail: tanya-gogol@mail.ru
- Гончар
Ольга Іванівна** доктор економічних наук, доцент, професор кафедри маркетингу і товарознавства Хмельницького національного університету;
[http:// orcid.org/0000-0003-3917-7586](http://orcid.org/0000-0003-3917-7586);
E-mail: o.i.gonchar@i.ua
- Gonchar
Olga Ivanivna** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Marketing and Merchandising at Khmelnytsky National University;
<http:// orcid.org/0000-0003-3917-7586>;
E-mail: o.i.gonchar@i.ua
- Гончаренко
Ірина Георгіївна** доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-6056-943X>;
E-mail: irynahoncharenko@gmail.com
- Honcharenko
Iryna Heorhiivna** Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Head of the Department of Finance, Cherkasy State Technological University;
<http://orcid.org/0000-0002-6056-943X>;
E-mail: irynahoncharenko@gmail.com
- Гончаренко
Оксана Григоріївна** доктор економічних наук, доцент, начальник кафедри гуманітарних та соціально-економічних наук Академії Державної пенітенціарної служби;
<http://orcid.org/0000-0002-4485-0846>;
Researcher ID: O-4356-2016;
E-mail: gusochka2004@mail.ru
- Goncharenko
Oksana Grigoriyvna** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of Humanitarian and Socio-Economic Sciences Department in Academy of State Penitentiary Service;
<http://orcid.org/0000-0002-4485-0846>;
Researcher ID: O-4356-2016;
E-mail: gusochka2004@mail.ru
-
-

-
-
- Гринкевич
Світлана Степанівна** доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Львівського національного аграрного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-3563-3989>;
E-mail: idersvit@gmail.com
- Hrynkevych
Svitlana Stepanivna** Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of International Economic Relations of Lviv National Agrarian University;
<http://orcid.org/0000-0002-3563-3989>;
E-mail: idersvit@gmail.com
- Гурковський
Володимир Ігорович** доктор наук з державного управління, професор кафедри інформаційної політики та електронного урядування Національної академії державного управління при Президенті України;
<http://orcid.org/0000-0003-2021-5204>;
Researcher ID: B-4010-2017;
E-mail: Vladimir.gurkovskyi@gmail.com
- Gurkovskyi
Volodymyr Igorovich** Doctor of Science in Public Administration, Professor of the Department of Information Policy and Electronic Governance of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine;
<http://orcid.org/0000-0003-2021-5204>;
Researcher ID: B-4010-2017;
E-mail: Vladimir.gurkovskyi@gmail.com
- Деренько
Олена Олегівна** аспірант, ННЦ «Інститут аграрної економіки»;
[http:// orcid.org/0000-0002-1228-9740](http://orcid.org/0000-0002-1228-9740);
E-mail: nata0409@gmail.com
E-mail: elenashkidchenko@ukr.net
- Derenko
Olena Olehivna** Postgraduate, NSC "Institute of Agrarian Economics";
<http:// orcid.org/0000-0002-1228-9740>;
E-mail: elenashkidchenko@ukr.net
- Доній
Наталія Євгеніївна** доктор філософських наук, доцент, професор кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін Академії Державної пенітенціарної служби;
<http://orcid.org/0000-0001-7933-887X>;
Researcher ID: D-3173-2017;
SPIN-код: 8162-3693;
E-mail: doniyne@ukr.net
- Doniy
Natalia Yevheniivna** Doctor of Philosophy Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Humanitarian and Social and Economic Studies at the Academy of the State Penitentiary Service;
<http://orcid.org/0000-0001-7933-887X>;
Researcher ID: D-3173-2017;
SPIN- code: 8162-3693;
E-mail: doniyne@ukr.net
- Зайцева
Олена Іванівна** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Херсонського національного технічного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-7250-6292>;
E-mail: lenzai@ukr.net
- Zaitseva
Olena Ivanivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Management and Marketing at Kherson National Technical University;
<http://orcid.org/0000-0002-7250-6292>;
E-mail: lenzai@ukr.net
- Іваненко
Костянтин Миколайович** кандидат технічних наук, доцент кафедри харчових технологій Чернігівського національного технологічного університету;
-
-

-
-
- Ivanenko
Kostiantyn Mykolaiovych** <https://orcid.org/0000-0002-9940-6523>;
Researcher ID: H-1151-2016;
SPIN-код: 7455-0748;
E-mail: kostya_ivanenko@mail.ru
- Калугіна
Наталія Анатоліївна** Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Food Technologies of the Chernigov National University of Technology;
<https://orcid.org/0000-0002-9940-6523>;
Researcher ID: H-1151-2016;
SPIN-code: 7455-0748;
E-mail: kostya_ivanenko@mail.ru
- Kaluhina
Nataliia Anatoliivna** кандидат економічних наук, старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу Одеської національної академії зв'язку ім. О. С. Попова;
<http://orcid.org/0000-0002-4543-8896>;
E-mail: na.kalugina2013@yandex.ua
- Жоао
Каньявільяс** Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Management and Marketing at Odessa National A. S. Popov Academy of Telecommunications;
<http://orcid.org/0000-0002-4543-8896>;
E-mail: na.kalugina2013@yandex.ua
- João
Canhavihas** кандидат технічних наук, доцент, віце-ректор з питань освіти, інтернаціоналізації та розвитку кар'єри, доцент кафедри комунікацій та мистецтв Університету Бейра Інтеріор (Португалія);
<http://orcid.org/0000-0002-2394-5264>;
Researcher ID: B-7992-2011;
E-mail: jc@ubi.pt
- Касич
Алла Олександрівна** Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Education, Internationalization and Career Development, Associate Professor of Communication and Arts at the University of Beira Interior (Portugal) ;
<http://orcid.org/0000-0002-2394-5264>;
Researcher ID: B-7992-2011;
E-mail: jc@ubi.pt
- Kasych
Alla Oleksandrivna** доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Інституту технологій та бізнесу в Чеське Будейовіце, Чеська Республіка;
завідувач кафедри менеджменту Київського національного університету технологій та дизайну;
<http://orcid.org/0000-0001-7019-1541>;
E-mail: Kasich.alla@gmail.com
- Клименко
Тетяна Вікторівна** Doctor of Economics Sciences, Professor, Professor Department of Management, Institute of Technology and Business in Ceske Budejovice, Czech Republic;
Head of the Department of Management, Kiev National University of Technology and Design;
<http://orcid.org/0000-0001-7019-1541>;
E-mail: Kasich.alla@gmail.com
- Клименко
Тетяна Вікторівна** кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-5852-6350>;
Researcher ID: D -3192-2015;
E-mail: klemenko79@yandex.ua

-
-
- Klymenko
Tetyana Viktorivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor at the Department of Accounting, Taxation and Audit Chernihiv National University of Technology;
<http://orcid.org/0000-0002-5852-6350>;
Researcher ID: D -3192-2015;
E-mail: klemenko79@yandex.ua
- Кобєлева
Тетяна Олександрівна** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри організації виробництва та управління персоналом Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;
<http://orcid.org/0000-0001-6618-0380>;
E-mail: tanja.kobeleva@gmail.com
- Kobielieva
Tetiana Oleksandrivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Production and Management in National technical University "Kharkiv Polytechnic Institute";
<http://orcid.org/0000-0001-6618-0380>;
E-mail: tanja.kobeleva@gmail.com
- Колодійчук
Володимир Анатолійович** доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри, в.о. професора кафедри менеджменту ім. проф. Є.В. Храпливого Львівського національного аграрного університету;
<http://orcid.org/0000-0003-2757-6299>;
E-mail: V-A-K@ukr.net
- Kolodiichuk
Volodymyr Anatoliiovych** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department, Professor of the Department of Management named after Prof. Ye. V. Khrapliviy at Lviv National Agrarian University;
<http://orcid.org/0000-0003-2757-6299>;
E-mail: V-A-K@ukr.net
- Концева
Валентина Володимирівна** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту Національного транспортного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-4911-7723>;
Researcher ID: E-2994-2017;
E-mail: dorte3@ukr.net
- Kontseva
Valentina Volodymyrivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit of the National Transport University;
<http://orcid.org/0000-0002-4911-7723>;
Researcher ID: E-2994-2017;
E-mail: dorte3@ukr.net
- Кравчук
Ганна Вікторівна** доктор економічних наук, професор, професор кафедри гуманітарних та соціально-економічних наук Академії Державної пенітенціарної служби;
<http://orcid.org/0000-0003-4624-3561>;
E-mail: Anja9707@rambler.ru
- Kravchuk
Anna Viktorivna** Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Humanitarian and Social and Economic Sciences of the Academy of the State Penitentiary Service;
<http://orcid.org/0000-0003-4624-3561>;
E-mail: Anja9707@rambler.ru
- Краснянська
Юлія Валеріївна** студентка Чернігівського національного технологічного університету;
<https://orcid.org/0000-0003-3463-6325>;
E-mail: yulia.krasnyanskaya@yandex.com
- Krasnianska
Yuliia Valeriivna** Student at Chernihiv National University of Technology;
<https://orcid.org/0000-0003-3463-6325>;
E-mail: yulia.krasnyanskaya@yandex.com
-
-

-
-
- Ліфінцев
Денис Сергійович** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;
<http://orcid.org/0000-0003-4074-3725>;
E-mail: denfcdk@gmail.com
- Lifintsev
Denys Serhiiiovych** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management at Vadym Hetman Kyiv National Economic University;
<http://orcid.org/0000-0003-4074-3725>;
E-mail: denfcdk@gmail.com
- Перерва
Петро Григорович** доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;
<http://orcid.org/0000-0002-6256-9329>;
Researcher ID: L-7089-2016;
SPIN-код: 6271-1530;
E-mail: pgpererva@gmail.com
- Pererva
Petro Grigorovich** Doctor of Economic Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Economics at National Technical University Kharkiv Polytechnic Institute;
<http://orcid.org/0000-0002-6256-9329>;
Researcher ID: L-7089-2016;
SPIN-code: 6271-1530;
E-mail: pgpererva@gmail.com
- Перетятко
Юлія Митрофанівна** кандидат економічних наук, доцент, кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0003-1559-3710>;
Researcher ID: M-5332-2016;
E-mail: yuliaperetiatko@gmail.com
- Peretiatko
Yuliya Mytrofanivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation and Audit at Chernihiv National University of Technology;
<http://orcid.org/0000-0003-1559-3710>;
Researcher ID: M-5332-2016;
E-mail: yuliaperetiatko@gmail.com
- Пойда-Носик
Ніна Никифоровна** кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів і банківської справи Ужгородського національного університету;
[http:// orcid.org/ 0000-0002-5378-8028](http://orcid.org/0000-0002-5378-8028);
E-mail: nina-nosyk@yandex.ua
- Poyda-Nosyk
Nina Nykyforivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Finance and Banking of the Uzhgorod National University;
<http:// orcid.org/ 0000-0002-5378-8028>;
E-mail: nina-nosyk@yandex.ua
- Поленкова
Марина Володимирівна** кандидат економічних наук, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0003-1571-6792>;
Researcher ID: H-1207-2016;
E-mail: matrena08@ukr.net
- Polenkova
Maryna Volodymyrivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Theoretical And Applied Economics of the Chernihiv National University of Technology;
-
-

-
-
- <http://orcid.org/0000-0003-1571-6792>;
Researcher ID: H-1207-2016;
E-mail: matrena08@ukr.net
- Ракосій
Павло Володимирович** аспірант кафедри менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;
<http://orcid.org/0000-0003-3980-0059>;
E-mail: rakosiy.p.v@gmail.com
- Rakosii
Pavlo Volodymyrovych** Postgraduate of the Department of Management at Vadym Hetman Kyiv National Economic University;
<http://orcid.org/0000-0003-3980-0059>;
E-mail: rakosiy.p.v@gmail.com
- Романенко
Євген Олександрович** доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом м. Київ; Заслужений юрист України;
<https://orcid.org/0000-0003-2285-0543>;
Researcher ID: J-8833-2016;
E-mail: poboss1978@gmail.com
- Romanenko
Yevhen Aleksandrovych** Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Head of Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv; Honored Lawyer of Ukraine;
<https://orcid.org/0000-0003-2285-0543>;
Researcher ID: J-8833-2016;
E-mail: poboss1978@gmail.com
- Романишина
Оксана Ярославівна** доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформатики і методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;
<https://orcid.org/0000-0001-5843-9372>;
E-mail: oksroman@gmail.com
- Romanyshyna
Oksana Yaroslavivna** Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Informatics Department and Methods of Teaching her at Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University;
<https://orcid.org/0000-0001-5843-9372>;
E-mail: oksroman@gmail.com
- Русул
Любов Василівна** кандидат економічних наук, асистент кафедри публічних, корпоративних фінансів та фінансового посередництва Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
<http://orcid.org/0000-0001-7015-5567>;
E-mail: Lio_rusul@mail.ru
- Rusul
Liubov Vasylivna** Candidate of Economic Sciences, Assistant of the Department of Accounting, Taxation and Auditing at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University;
<http://orcid.org/0000-0001-7015-5567>;
E-mail: Lio_rusul@mail.ru
- Садчиков
Віктор Сергійович** кандидат економічних наук, доцент кафедри гуманітарних та прикладних дисциплін Чернігівського інституту ім. Героїв Крут Міжрегіональної академії управління персоналом;
<https://orcid.org/0000-0002-9450-8942>;
Researcher ID: F-4229-2014;
E-mail: victor.sadchikov@gmail.com
- Sadchykov
Victor Serhiiovych** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Humanitarian and Applied Disciplines at Chernihiv Institute of Krut Heroes of the Interregional Academy of Personnel Management;
<https://orcid.org/0000-0002-9450-8942>;

-
-
- Садчикова
Ірина Володимирівна** Researcher ID:F-4229-2014;
E-mail:victor.sadchikov@gmail.com
- кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки Чернігівського національного технологічного університету;
<https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>;
Researcher ID: F-4936-201;
SPIN-код: 1873-5962;
E-mail: aspirant_chstu@ukr.net
- Sadchykova
Iryna Volodymyrivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Financial and Economic Security at Chernihiv National University of Technology;
<https://orcid.org/0000-0001-5144-1306>;
Researcher ID: F-4936-201;
SPIN-code: 1873-5962;
E-mail: aspirant_chstu@ukr.net
- Сакун
Айта Валдуrowна** доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, політології та українознавства Київського національного університету технологій та дизайну;
<http://orcid.org/0000-0002-7889-2358>;
E-mail: Ayla177@mail.ua
- Sakun
Aita Valdurovna** Doctor of Philosophy Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Philosophy, Political Science and Ukrainian Studies, Kiev National University of Technology and Design;
<http://orcid.org/0000-0002-7889-2358>;
E-mail: Ayla177@mail.ua
- Сидорук
Світлана Володимирівна** кандидат економічних наук, старший викладач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Луцького національного технічного університету;
<https://orcid.org/0000-0003-2545-7384>;
E-mail: natallly@mail.ru
- Sydooruk
Svitlana Volodymyrivna** Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities at Lutsk National Technical University;
<https://orcid.org/0000-0003-2545-7384>;
E-mail: natallly@mail.ru
- Сімчук
Тетяна Олександрівна** магістр кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності, офіс-менеджер Рівненської обласної державної адміністрації;
<http://orcid.org/0000-0002-3340-543X>;
Researcher ID: B-1955-2017;
SPIN-код: 4212-8723;
E-mail: tanya.stda@gmail.com
- Simchuk
Tetiana Oleksandrivna** Master of the Department of State Administration, Documentation and Information Activities, Office Manager of Rivne Regional State Administration;
<http://orcid.org/0000-0002-3340-543X>;
Researcher ID: B-1955-2017;
SPIN- code: 4212-8723;
E-mail: tanya.stda@gmail.com
- Старчак
Валентина Георгіївна** доктор технічних наук, професор, професор кафедри екології та охорони природи Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка;
<https://orcid.org/0000-0001-5644-3837>;
Researcher ID: G-9402-2017;
-
-

-
-
- Starchak
Valentina Heorhiivna** SPIN-код: 3179-1966;
E-mail: vgstarchak@gmail.com
Doctor of Technical Sciences, Professor, Professor of the Department of Ecology and Conservation of Nature at Taras Shevchenko Chernihiv National Pedagogical University;
<https://orcid.org/0000-0001-5644-3837>;
Researcher ID: G-9402-2017;
SPIN-code: 3179-1966;
E-mail: vgstarchak@gmail.com
- Тардаскіна
Тетяна Миколаївна** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Одеської національної академії зв'язку ім. О. С. Попова;
<http://orcid.org/0000-0003-3818-7029>;
E-mail: tardaskina@mail.ru
- Tardaskina
Tatiana Mukolaevna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Marketing at Odessa National A. S. Popov Academy of Telecommunications;
<http://orcid.org/0000-0003-3818-7029>;
E-mail: tardaskina@mail.ru
- Ткачова
Надія Петрівна** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та маркетингу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;
<http://orcid.org/0000-0002-3840-4516>;
E-mail: tkachovanadegda@gmail.com
- Tkachova
Nadezhda Petrivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Economics and marketing National technical University "Kharkiv Polytechnic Institute";
<http://orcid.org/0000-0002-3840-4516>;
E-mail: tkachovanadegda@gmail.com
- Фрич
Альона Олексіївна** кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Класичного приватного університету;
<https://orcid.org/0000-0002-0213-8068>;
E-mail: antonmonayenko@ua.fm
- Frych
Alyona Oleksiyivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance of the Classical Private University;
<https://orcid.org/0000-0002-0213-8068>;
E-mail: antonmonayenko@ua.fm
- Хоменко
Інна Олександрівна** доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Чернігівського національного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-0839-4536>;
Researcher ID: F-3881-2014;
E-mail: Inna_khomenko@mail.ru
- Khomenko
Inna Aleksandrovna** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics at Chernihiv National University of Technology;
<http://orcid.org/0000-0002-0839-4536>;
Researcher ID: F-3881-2014;
E-mail: Inna_khomenko@mail.ru
- Цибуля
Сергій Дмитрович** доктор технічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту технологій Чернігівського національного технологічного університету;
-
-

-
-
- Tsybulia
Sergii Dmytrovych** <https://orcid.org/0000-0002-7843-6061>;
Researcher ID: H-1391-2016;
SPIN-код: 2660-2626;
E-mail: stcibula@gmail.com
- Циганюк
Наталія Євгенівна** кандидат економічних наук, старший викладач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Луцького національного технічного університету;
<https://orcid.org/0000-0002-7403-6909>;
Researcher ID: H-1391-2016;
SPIN-code: 2660-2626;
E-mail: stcibula@gmail.com
- Tsyhaniuk
Nataliia Yevhenivna** Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities at Lutsk National Technical University;
<https://orcid.org/0000-0002-7403-6909>;
E-mail: n.tsyhanyuk@Intu.edu.ua
- Чаплай
Ірина Віталіївна** кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом;
<https://orcid.org/0000-0003-4927-0610>;
Researcher ID: J-8853-2016;
E-mail: irina_pravo@ukr.net
- Chaplay
Iryna Vitalievna** Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor at the Department of Public Administration in Interregional Academy of Personnel Management;
<https://orcid.org/0000-0003-4927-0610>;
Researcher ID: J-8853-2016;
E-mail: irina_pravo@ukr.net
- Черчик
Лариса Миколаївна** доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
<https://orcid.org/0000-0002-3901-216X>;
E-mail: Larysa_CH@mail.ru
- Cherchuk
Larysa Mykolaivna** Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Management at Lesya Ukrainka Eastern European National University;
<https://orcid.org/0000-0002-3901-216X>;
E-mail: Larysa_CH@mail.ru
- Шевченко
Анна Михайлівна** кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Черкаського державного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0002-7850-5602>;
E-mail: anna_shevchenko_@mail.ru
- Shevchenko
Anna Mykhailivna** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Cherkasy State Technological University;
<http://orcid.org/0000-0002-7850-5602>;
E-mail: anna_shevchenko_@mail.ru

-
-
- Шкарлет
Сергій Миколайович** доктор економічних наук, професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки, ректор Чернігівського національного технологічного університету;
<http://orcid.org/0000-0003-2062-3662>;
E-mail: shkarlet@ukr.net
- Shkarlet
Serhii Mykolaiovych** Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor at the Department of Theoretical and Applied Economics, Rector of Chernihiv National University of Technology;
<http://orcid.org/0000-0003-2062-3662>;
E-mail: shkarlet@ukr.net
- Шпак
Нестор Омелянович** доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка»;
<http://orcid.org/0000-0003-0620-2458>;
E-mail: dida_05@ukr.net
- Shpak
Nestor Omelyanovych** Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Management and International Business in National University "Lviv Polytechnics";
<http://orcid.org/0000-0003-0620-2458>;
E-mail: dida_05@ukr.net
- Якимчук
Аліна Юріївна** доктор економічних наук, доцент, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне;
<http://orcid.org/0000-0002-5038-5215>;
Researcher ID: A-7576-2017;
SPIN-код: 3090-7495;
E-mail: alinayakim@ukr.net
- Yakymchuk
Alina Yuriivna** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Public Administration, Documentation and Information Activities, National University of Water and Nature Management, Rivne.
<http://orcid.org/0000-0002-5038-5215>;
Researcher ID: A-7576-2017;
SPIN- code: 3090-7495;
E-mail: alinayakim@ukr.net
- Янковой
Роман Васильович** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Київського інституту бізнесу і технологій;
<http://orcid.org/0000-0001-6609-1951>;
E-mail: javagaz@ukr.net
- Yankovoi
Roman Vasyliovych** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration of the Kiev Institute of Business and Technology;
<http://orcid.org/0000-0001-6609-1951>;
E-mail: javagaz@ukr.net

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТА ПОДАННЯ РУКОПISУ ДО ЖУРНАЛУ

1. Мова написання рукопису статті: українська, англійська, російська. У разі подання статті українською або російською мовами **обов'язкове надання перекладу статті англійською мовою** (відповідно до п. 2.9. Наказу "Про затвердження порядку формування переліку наукових фахових видань України" від 17.10.2012 р. № 1111).

2. Рукопис статті подається до редакції у формі:

– файлу рукопису надсилається на електронну адресу редакції nauk.visn@ukr.net у форматі "**Автор - Назва статті**". Рекомендується також надання копій сторінок у форматі **Adobe PDF** (або інших форматів за попередньої згоди редакції).

3. Рукопис статті супроводжується:

– **зовнішньою рецензією** із зазначенням наукового ступеня рецензента, вченого звання, посади, місця роботи (без скорочень), завіреною печаткою;

– **англомовним перекладом статті** завіреним фахівцем з англійської мови (бюро перекладів або викладачами англійської мови);

– **відомостями про автора (авторів)** (завантажити шаблон ви можете на сайті «Наукового вісника Полісся» у розділі «Правила оформлення та подання рукопису»);

4. Рукопис статті не має містити заборонених до друку матеріалів, оскільки журнал є відкритим джерелом інформації. За зміст статті та інформаційне наповнення несе відповідальність автор (автори) статті та експерти.

5. Форма подання статті:

– обсяг рукопису – 12-24 тис. знаків (як виняток, не більше 40 тис. знаків), включаючи рисунки та таблиці;

– кількість співавторів – не більше трьох.

– стаття повинна бути підготовлена за допомогою редактора **Word for Windows®** або сумісного редактора;

– рукопис повинен мати наскрізну нумерацію сторінок із вільним розміщенням нумерації в листі;

– **формат аркуша** – А4 (210×297), орієнтація сторінки – «**книжна**»; поля: **ліворуч** – 2,5 см; **праворуч** – 2,5 см;

зверху – 2,5 см; **знизу** – 3 см; **переплетіння** – 0 см; **інтервал між рядками** – 1,5 пт.; інтервал між абзацами «**до**», «**після**» – 0 пт; відступи «**праворуч**», «**ліворуч**» – 0 пт; відступ першої строчки – 1,27 см;

– рисунки, фотографії, графіки слід **вставляти** в текст статті як **об'єкт**. Положення об'єкта – «**в тексті**»;

– рисунки, створені у вбудованому у WinWord редакторі рисунків, слід подавати як згруповані об'єкти.

– рисунки та таблиці не повинні розривати речення в абзаці, тобто вони мають бути розташовані після того абзацу, в якому на них робиться перше посилання в тексті.

6. Фізичні величини повинні подаватися в одиницях системи СІ.

7. Текст рукопису має бути побудований за загальноприйнятою схемою українською (або мовою статті) та англійською мовами:

- **індекс УДК** у верхньому лівому кутку листа (Times New Roman, 14 пт.) та англійською мовою (**UDC**);

- **ініціали та прізвища авторів** у верхньому правому кутку листа українською (або мовою статті) та англійською мовою (Times New Roman, 14 пт.). Порядок подання: **ім'я, по-батькові, прізвище**;

- **науковий ступінь, вчене звання** українською (або мовою статті) та англійською мовою (Times New Roman, 14 пт.). У статті **не потрібно** вказувати назву факультету або кафедри, де працює автор (або автори);

- **порожній рядок** (Times New Roman, 14 пт.);

- **назва статті** - великими літерами, по центру українською (або мовою статті) та англійською мовою (Times New Roman, 14 пт., **жирний**). Назва статті подається без використання вузькоспеціалізованих скорочень, крапка в кінці назви не ставиться;

- **порожній рядок** (Times New Roman, 14 пт.);

- **анотація структурована** (1500-2000 знаків) українською (або мовою статті) та англійською мовами (Times New Roman, 12 пт., *курсив*); **анотацію не потрібно розміщувати на окремому листі**. Анотація повинна містити стисле формулювання змісту статті, не повторювати назву статті. Загальна структура анотації повинна містити:

- актуальність теми дослідження (**Urgency of the research**);

- постановка проблеми (**Target setting**);

- аналіз останніх досліджень і публікацій (**Actual scientific researches and issues analysis**);

- виділення недосліджених частин загальної проблеми (**Uninvestigated parts of general matters defining**);

- постановка завдання (**The research objective**);

- викладення основного матеріалу (**стисло**) (**The statement of basic materials**);

- висновки відповідно до статті (**Conclusions**).

- **порожній рядок** (Times New Roman, 14 пт.);

- **ключові слова** (3-10 слів) українською (або регіональною мовою) та англійською мовами (Times New Roman, 12 пт., *курсив*);

– **актуальність теми дослідження** (Times New Roman, 14 пт.);

– **постановка проблеми** (Times New Roman, 14 пт.);

– **аналіз останніх досліджень та публікацій** (Times New Roman, 14 пт.);

– **виділення недосліджених частин загальної проблеми** (Times New Roman, 14 пт.);

– **постановка завдання** (Times New Roman, 14 пт.);

– **виклад основного матеріалу** (можливий розподіл на підрозділи) (Times New Roman, 14 пт.);

– **висновки** відповідно до статті (Times New Roman, 14 пт.);

– **порожній рядок** (Times New Roman, 14 пт.);

– **література** (Times New Roman, 12 пт., **жирний**, по центру), обсяг до 10 джерел, детальна інформація щодо оформлення – п. 7;

– **references** (Times New Roman, 12 пт., **жирний**, по центру), обсяг до 10 джерел, детальна інформація щодо оформлення – п. 8.

- надійшла стаття до редакції у нижньому правому кутку листа (Times New Roman, 12 пт.) у форматі (ДД.ММ.РРРР);
- бібліографічний опис для цитування у нижньому лівому кутку листа (Times New Roman, 12 пт.).

7. Літературні джерела, що цитуються, повинні бути пронумеровані відповідно до порядку звертання до них у тексті. Посилання на джерело подається у квадратних дужках, наприклад: «... відомо з [4]. ...» або «... розглянуто у [4, С. 203] ...». Список літератури наводиться наприкінці статті відповідно до порядку звернення по тексту на мові оригіналу та згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

8. Список літератури англійською мовою повинен бути оформлений за міжнародним бібліографічним стандартом APA (<http://www.bibme.org/citation-guide/apa/>). Якщо наукова праця написана мовою, що використовує кириличний алфавіт, то її бібліографічний опис необхідно транслітерувати латинськими літерами. Після назви праці латинськими літерами зазначається переклад англійською мовою у дужках.

9. Автор (автори) може бути ознайомлений з коректурою статті. Зміна верстки автором, за виключенням виправлення помилок, не допускається. Виправлену та підписану коректуру слід повернути до редакції протягом двох днів після її отримання.

10. Рішення про можливість публікації статті приймає редколегія.

11. Робота, що не відповідає вищезазначеним вимогам, буде повернена секретарем редколегії.

Адреса редакції:	14033, м. Чернігів, вул. Стрілецька, 1, к. 103
Відповідальний за випуск:	Мороз Наталія Вікторівна
Телефон:	(04622) 5-69-81
E-mail:	nauk_visn@ukr.net

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

УДК 338.43:332.1(100)

UDC 332.1(100):338.2

Т. Г. Васильців, д. е. н., професор,
В. В. Бойко, к. е. н., доцент

T. G. Vasylytsiv, Doctor of Economic
Sciences, Professor
V. V. Boiko, Candidate of Economic
Sciences, Associate Professor

СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

INTERNATIONAL PRACTICES OF RURAL DEVELOPMENT IN CONTEXT OF STATE ECONOMIC SECURITY POLICY

Актуальність теми дослідження. Важливість вивчення міжнародного досвіду розвитку сільських районів в контексті застосовуваних принципів державної політики економічної безпеки визначається надмірним регіональним відмінностями в Україні.

Постановка проблеми. Доцільним є вивчення кращих міжнародних напрацювань в галузі розвитку сільських територій, з метою аргументації можливостей реалізації та адаптивного використання в національному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці таких вчених, як В. Бечко, А. Ключник, О. Прокопчук, А. Селищев, Т. Сокольська, Д. Соломонко, Ю. Улянич, В. Чемерис та інші мали справу з міжнародним досвідом розвитку сільських територій.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьовані питання аргументації можливостей реалізації пріоритетних областей міжнародного досвіду розвитку сільських територій в контексті реалізації державної політики забезпечення економічної безпеки.

Постановка завдання. Стаття покликана структурувати кращі практики міжнародного досвіду розвитку сільських територій в контексті державної політики забезпечення економічної безпеки і обґрунтування його адаптивного використання у вітчизняних економічних умовах.

Виклад основного матеріалу. У статті

Urgency of the research. The importance of studying the international experience of rural areas development in the context of applied principles of the state economic security policy is determined by excessive regional disparities in Ukraine.

Target setting. It is reasonable to study thoroughly international best practices in the field of rural areas development in order to give reasons for the possibilities of its implementation and adaptive use in domestic context.

Actual scientific researches and issues analysis. The scientific works of such scholars as V. Bechko, A. Kliuchnyk, O. Prokopchuk, A. Selyshchev, T. Sokolska, D. Solomonko, Yu. Ulyanych, V. Chemeris and others deal with the international experience of rural areas development.

Uninvestigated parts of general matters defining. The scientists have not yet sufficiently developed the argumentation of the implementation opportunities of the priority areas of the international experience of rural areas development in the context of implementation of the state economic security policy.

The research objective. The article aims to structure the best practices of international experience of rural areas development in the context of state economic security policy and justification of its adaptive use in domestic economic conditions.

The statement of basic materials. The article proves the expediency of using international experience of the promotion of socio-economic development of rural areas in the context

обґрунтовується доцільність використання міжнародного досвіду сприяння соціально-економічному розвитку сільських районів в контексті реалізації державної політики економічної безпеки України. Диференційований характеристика державних категорій підтримки аграрного сектора був зроблений в роботі по термінології СОТ. Визначаються ключові пріоритети безпеки Спільної сільськогосподарської політики країн-членів ЄС. Автором розглядається подолання диспропорцій регіонального розвитку у міжнародній практиці та розкривається закордонний досвід страхування ризиків в сільськогосподарському секторі.

Висновки. Адаптивне використання міжнародного досвіду розвитку сільських районів може звести до мінімуму потенційні ризики управління, беруться до уваги можливі прорахунки державної політики, підвищення раціонального обґрунтування вибору стратегії економічної безпеки, прогнозування значення показників його функціональних компонентів, заснованих на прецеденті передової міжнародної практики.

Ключові слова: світовий досвід; економічна безпека; сільські території; ризик; державна політика.

of the implementation of Ukraine's state economic security policy. A differentiated characteristic of the state support categories of the agrarian sector was made in the paper according to the WTO terminology. The key security priorities of the Common Agricultural Policy of the EU member countries are determined too. The international practices of overcoming the imbalances of regional development are examined by the author. The author has studied foreign risk insurance experience in the agricultural sector. World best practices of the minimization of information uncertainty level of management decision-making in an environment of rural development through the use of the agricultural advisory services tools are examined by the author.

Conclusions. Adaptive use of the international experience of rural areas development can minimize the potential risks of management, take into account possible blunders of government policy, enhance rational justification for the choice of strategy of economic security, predict the value of the indicators of its functional components, based on the precedent of best international practices.

Keywords: international experience; economic security; rural areas; risk; state policy.

Актуальність теми дослідження. Важливість вивчення світового досвіду розвитку сільських територій в контексті реалізації прикладних засад державної політики забезпечення економічної безпеки обумовлюється ...

Постановка проблеми. Доцільним є змістовне вивчення напрацювань передового світового досвіду в сегменті розвитку сільських територій з...

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню світового досвіду розвитку сільських територій присвячені наукові праці таких учених як В. Бечко, А. Ключник, О. Прокопчук, А. Селищев, Т. Сокольська, Д. Соломонко, Ю. Улянич, В. Чемерис та інші. Науковцями досліджено теоретико-прикладні аспекти провадження європейського досвіду...

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Науковцями ще недостатньо опрацьованими залишаються питання аргументації можливостей імплементації пріоритетних напрямів світового досвіду розвитку сільських територій в контексті реалізації державної політики забезпечення економічної безпеки...

Постановка завдання. Метою статті є структуризація передових практик світового досвіду розвитку сільських територій в контексті державної політики забезпечення економічної безпеки та обґрунтування його адаптивного використання у вітчизняних умовах господарювання...

Виклад основного матеріалу. Ресурсний потенціал економічно розвинених держав дозволяє, поряд із протидією зовнішнім викликам, ефективно протистояти дестабілізуючим впливам внутрішніх загроз, що пов'язані із стагнацією соціально-економічного...

Висновок. Імплементация пріоритетних досягнень світового досвіду державної політики економічної безпеки засобами активізації розвитку сільських територій реструктуризує традиційні методологічні підходи до формалізації системи...

Література

1. Studies on the Agricultural and Food Sector in Central and Eastern Europe [Electronic recourse] / Edited by Leibniz Institute of Agricultural Development in Central and Eastern Europe IAMO, 2009. – Volume 49. – Mode of access: <http://econpapers.repec.org/bookchap/zbwiamost/49.htm>.
2. Перспективи розвитку сільського господарства після вступу України до СОТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zoda.gov.ua/article/1963/perspektivi-rozvitku-sil'skogo-gospodarstva-pislya-vstupu-ukrajini-do-sot.html>.
3. Organization for economic cooperation and development [Electronic recourse]. – Mode of access: <http://www.oecd.org/about/>.
4. Ключник, А. В. Формування та розвиток економічного потенціалу сільських територій України: монографія/ А. В. Ключник. – Миколаїв : Дизайн та поліграфія, 2011. – 468 с.
5. Селищев, А. С. Китайская экономика в XXI веке / А. С. Селищев, Н. А. Селищев. – СПб, 2004. – 240 с.
6. Прокопчук, О. Т. Особливості страхування аграрних ризиків у країнах світу / О. Т. Прокопчук, Ю. В. Улянич, В. П. Бечко // Актуальні проблеми економіки. – 2014.– № 3 (153). – С. 46–53.

References

1. Studies on the Agricultural and Food Sector in Central and Eastern Europe (2009) / Edited by Leibniz Institute of Agricultural Development in Central and Eastern Europe IAMO, Volume 49. Retrieved from: <http://econpapers.repec.org/bookchap/zbwiamost/49.htm>.
2. *Perspektyvy rozvytku sil'skoho hospodarstva pislia vstupu Ukrainy do SOT [Prospects for agriculture after Ukraine's accession to WTO]*. Retrieved from: <http://www.zoda.gov.ua/article/1963/perspektivi-rozvitku-sil'skogo-gospodarstva-pislya-vstupu-ukrajini-do-sot.html>.
3. Organization for economic cooperation and development. Retrieved from: <http://www.oecd.org/about/>.
4. Klyuchnyk, A. V. (2011). *Fomuvannia ta rozvytok ekonomichnoho potentsialu sil'skykh terytorii Ukrainy [Formation and development of the economic potential of rural Ukraine]*. Mykolaiv: Dyzaian ta polihrafiia, p. 468 [in Ukrainian].
5. Selyshchev, A. S., Selyshchev, N. A. (2004). *Kytaiskaia ekonomyka v XXI veke [China's economy in the twenty-first century]*. SPb, p. 240 [in Russian].
6. Prokopchuk, O. T., Ulianych, Yu. V., Bechko, V. P. (2014). *Osoblyvosti strakhuvannia ahrarnykh ryzkyv u krainakh svitu [Features of insurance of agricultural risks in*

7. Сокольська, Т. В. Інформаційно-консультаційне забезпечення сільськогосподарського виробництва / Т. В. Сокольська // Збірник наукових праць УНУС, 2011. – Вип. 76, Ч. 2. Економіка. – С. 174–179.

8. Чемерис, В. А. Розвиток регіональної системи сільськогосподарського дорадництва в контексті реалізації конкурентних переваг галузей тваринництва / В. А. Чемерис, Д. О. Соломонко // Збірник наукових праць ВНАУ : економічні науки, 2012. – № 1 (56), Том 4. – С. 61–67.

9. Сільськогосподарське дорадництво у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dorada.org.ua/na-dopomogu-doradniku/silskogospodarske-doradnitstvo-u-sviti.html>.

the world]. Aktualni problemy ekonomiky, № 3 (153). - P. 46–53 [in Ukrainian].

7. Sokolska, T. V. (2011). *Informatsiino-konsultatsiine zabezpechennia silskohospodarskoho vyrobnytstva svitu* [Information and consultancy to ensure agricultural production]. Zbirnyk naukovykh pras UNUS, Vyp. 76, - P. 174–179 [in Ukrainian].

8. Chemerys, V. A., Solomonko, D. O. (2012). *Rozvytok rehionalnoi systemy silskohospodarskoho doradnytstva v konteksti realizatsii konkurentnykh perevah haluzei tvarynnytstva* [The development of regional agricultural extension system in the context of competitive advantage livestock industries]. Zbirnyk naukovykh prats VNAU : ekonomichni nauky, № 1 (56), - P. 61-67 [in Ukrainian].

9. Silskohospodarske doradnytstvo u sviti [Agricultural extension in the world]. Retrieved from: <http://www.dorada.org.ua/na-dopomogu-doradniku/silskogospodarske-doradnitstvo-u-sviti.html>.

Надійшла 15.09.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Васильців, Т. Г. Світовий досвід розвитку сільських територій в контексті державної політики забезпечення економічної безпеки / Т. Г. Васильців, В. В. Бойко // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 3 (7). – С. 15–21.

Науковий вісник Полісся

Науковий економічний журнал

№ 2(10)

Научный вестник Полесья

Научный экономический журнал

№ 2(10)

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів.

Редколегія не завжди поділяє погляди авторів статей.

За достовірність викладених фактів та коректний переклад статей іншими мовами відповідальність несе автор.

Головний редактор	Л. І. Гонта
Відповідальний редактор	Л. О. Коваленко
Технічний редактор	Н. В. Мороз
Комп'ютерна верстка	Н. В. Мороз, І. М. Мекшун, А. І. Маковецька
Дизайн обкладинки	І. М. Мекшун
Технічні редактори з питань комп'ютерного забезпечення	С. В. Злобін, І. М. Мекшун
Мовне редагування	З. Б. Абдулова, Л. Ю. Ільченко
Друкар	Н. А. Тестова

Набір комп'ютерний. Підписано до друку 30.06.2017. Здано до друку 04.07.2017
Формат 60x84/16. Папір офсетний №1. Друк цифровий.
Умов. друк. арк. 23,39. Обл.-вид. арк. 20,94.
Наклад 100 прим. Зам. № 1779.015.035.

Чернігівський національний технологічний університет
14027, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 4802 від 01.12.2014 р.

Scientific bulletin of Polissia

Scientific journal on Economics

№ 2(10)

Pressed in an author's edition from the authors' original layouts.

Editorial Board is not always agreed with the authors' views.
An author is responsible for the given facts' authenticity.

Chief Editor	O. I. Gonta
Responsible Editor	L. O. Kovalenko
Technical editor	N. V. Moroz
Computer typing	N. V. Moroz, I. M. Mekshun, A. I. Makovetska
Cover design	I. M. Mekshun
Technical editor and Computer Support	S. V. Zlobin, I. M. Mekshun
Language editing	Z. B. Abdulova, L. Yu. Ilchenko
Printing	N. A. Testova

Computer typing. Signed to the press 30.06.2017. Sent to the press 04.07.2017
Format 60x84/16. Offset paper № 1. Conventional pressed paper 20,94.
Edition 100 copies.

Chernihiv National University of Technology
14027, Chernihiv, Shevchenka Str., 95

State Registration Certificate of Printing Mass Medium
Series ДК № 4802 from 01.12.2014